BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15
ianuarie
Nr. 1—4
2000

La Mulţi Ani - 2000!

`000 — An al Marelui Jubileu

Cu voia lui Dumnezeu el Atotputernic am intrat toţii în Noul An, anul graţie 2000.

Anul cel vechi, 1999, s-a ras liniştit deja în colbul istoriei cu toate bucuriile împlinirile lui dar şi cu ate neajunsurile, lipsurile greutăţile lui.

Am intrat în noul An .00. Cifră rotundă, culme e milenii, an binecuvânt, an al Marelui Jubileu când întreaga lume creştină va comemora împlinirea a 2000 de ani de la Întruparea Logosului veşnic, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

De pe culmea anilor în această zi de An Nou scrutăm cu ochiul gândului nostru la vremea care a trecut şi ne facem, şi ar trebui să ne facem, un examen al conştiinţei pentru a vedea cât am progresat în bine şi în împlinirea poruncilor evanghelice sau dimotrivă la ceea ce am regresat în viaţa de zi cu zi în anul care a trecut.

În acelaşi timp ne gândim întrebători la ceea ce ne va aduce noul an care vine, la bucuriile, necazurile, împlinirile şi deziluziile pe care le vom avea şi căutăm *ceva* şi pe *cineva* care să ne îndrume paşii spre tot binele şi să ne ajute, şi acest *ceva* nu este altceva decât *credinţa*, iar *Cineva* nimeni altul decât Dumnezeu, Stăpânul istoriei.

De pe culmea anilor în această zi de An Nou învăţăm cât suntem de trecători în faţa veşniciei şi implicit cât valorează o zi din viaţa noastră în dobândirea vieţii celei veşnice.

„Doamne, învaţă-ne cum să trăim ca să dobândim o inimă curată", se ruga pentru el dar şi pentru noi, psalmistul David şi ne îndeamnă pe toţi să fim cu luare aminte la felul cum ne trăim viaţa în aşa fel încât să putem dobândi fericirea şi bucuria vieţii şi aici, pe pământ, dar şi viaţa cea veşnică dincolo, în Împărăţia lui Dumnezeu.

„Binecuvintează, Doamne, cununa anului bunătăţii Tale" invoca în duh de rugăciune acelaşi prooroc şi psalmist al Vechiului Testament, iar rugăciunea lui devine şi rugăciunea noastră în a-i cere lui Dumnezeu binecuvântarea Sa asupra timpului, asupra istoriei şi asupra existenţei noastre. Timpul este un *dar* pe care ni-l face Dumnezeu, El care este *atemporal* şi pentru care timpul nu există:

„Tu acelaşi eşti şi anii Tăi nu se vor sfârşi" (Ps. 101, 28).

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RAŞINAREANU
Episcop-vicar
Sibiu

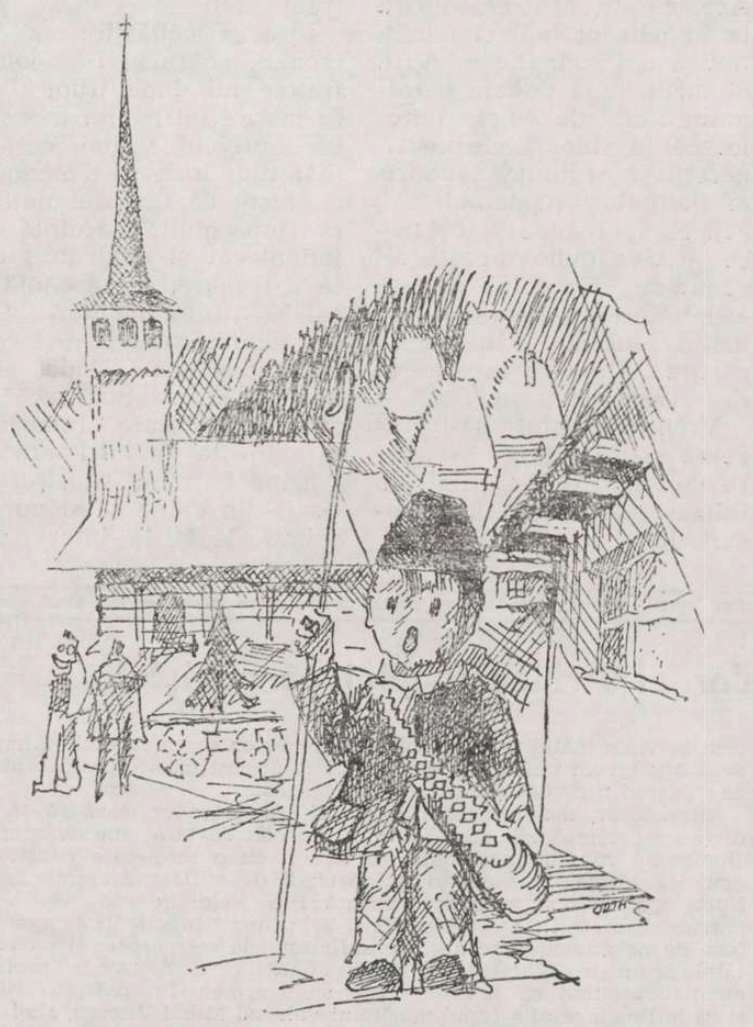

O sută cincizeci de ani de Eminescu după Eminescu

Au trecut o sută cincizeci de ani de la Naşterea marelui poet Eminescu, — 15 ianuarie 1850 — 15 ianuarie 2000 — ani de cultură românească pe tot spaţiul limbii româneşti, sub semnul geniului său, Eminescu e născătorul nostru de gânduri. De când Eminescu a plecat din lumea noastră, şi iată că nu ştim încă totul despre el, mereu se descoperă câte ceva nou. Eminescu ne-a învăţat un grai al minunii, limba Eminescu! Fără limba Eminescu multe ar rămâne neînţelese, şi bucuria lăuntrică din om, din acel adânc în care ne aşteaptă Părintele Ceresc, n-ar fi ajuns niciodată să iasă la lumina pământului.

Despre Eminescu s-au scris biblioteci întregi deşi, până azi, nici măcar manuscrisele lui nu sunt publicate toate, cum a cerut cândva, în tinereţe, Mircea Eliade, şi cum, după el, îşi făcuse un ideal din aceasta, Constantin Noica.

Eminescu este al tuturor timpurilor şi, precum toate timpurile îl vor iubi, tot aşa va păstra pentru toate timpurile secvenţe de taine din creaţia lui, care se vor revela pe rând, tuturor generaţiilor, una după alta.

Au trecut o sută cincizeci de ani de când respirăm Eminescu, creştem cu Eminescu şi prin versul şi rugăciunile lui vedem şi simţim tot ce e bun şi frumos, sufletele ni se fac mai bune, mintea mai ageră iar inima mai caldă.

Eminescu era frumos, „cum numa-n vis un înger se arată"! Un scriitor, diplomat şi critic literar contemporan cu Eminescu, Nicolae Petraşcu (n. 1859 în Tecuci), care a scris o carte despre Eminescu (Buc. 1892 şi 1934), spune despre el că era: „un suflet trudit de problemele mari ale lumii" (Cf. antologia: Ei l-au văzut pe Eminescu, de Cristina şi Victor Crăciun, Cluj-Napoca 1989, pag. 363).

De altfel şi Nicu Gane îl descrie pe Eminescu la fel precum o face Caragiale: „Îl am şi acum înaintea ochilor: chipul frumos şi blând, fire mistică, străină de lume, zămislită parcă în alte plaiuri. Ce frunte măreaţă şi încercată de gânduri! Ce privire adâncă şi visătoare izvorâtă din cea mai nobilă inimă omenească!" Iar Vlahuţă nu se lasă mai prejos descriindu-l: „Mi se pare un zeu tânăr, frumos şi blând, cu părul negru, ondulat, cu ochii duşi, ostenit de gânduri. Avea un glas profund, muzical, umbrit într-o surdină dulce, misterioasă, care dădeau cuvintelor o vibraţie particulară, ca şi cum veneau de departe, dintr-o lume necunoscută nouă".

Cultura lui, se ştie bine acum, nu numai pentru că ne-au spus-o biografii dintâi, şi Vlahuţă în chip direct, „era vastă" şi din toate domeniile. Mi-aş permite să adaug doar câteva cuvinte pe scurt: „Iubea limba vechilor cărţi bisericeşti." Eminescu, zice Gaster, „nu se sătura de limba veche şi frumoasă din acele

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. ANTONIE
Mitropolitul Ardealului,
Crişanei şi Maramureşului

Un episod petrecut în urmă cu 400 de ani în legătură cu precursorul Unirii: Mihai Viteazul

În zgomotul şi învălmăşeala atâtor probleme, orientarea spre faptele reprezentative pe care le avem, poate constitui o accentuare a puterii noastre lucrative. Inima oricărui român bate în alt ritm când se rosteşte numele lui Mihai Viteazul, care ne-a deprins să credem că de *Unirea* noastră depinde idealul nostru de viaţă. Răsfoind paginile publicaţiilor care ni-l face apropiat pe eroul fără moarte Mihai Viteazul, la atâţia ani de la tragicul său sfârşit, îmi stăruie în gând folclorul nostru, care de secole păstrează urmele lăsate de marele voievod în satele pe care le-a străbătut, în drum spre intrarea biruitoare în cetatea ctitorită de împăratul Marc Aureliu, în Apulum (Alba Iulia, Bălgrad).

După ce voievodul s-a desprins de Şelimbăr, unde a biruit, înaintând spre Bălgrad — via Sibiu-Sebeş, a poposit în satul Răhău (Jud. Alba):

Era într-o zi senină din istoricul an 1599. Ajuns în Răhău, Mihai Voievodul, considera că este necesar a revizui, încă o dată, planul de operaţii, înainte de a intra în capitala Ardealului românesc, n-a intrat în contact cu locatarii satului ci a urcat mai întâi, pe culmea cea mai înaltă a satului, Budideu, cum i se zice, ca să prindă sub panorama sa Cetatea Alba Iulia.

Coborând de pe Budideu a zis oştenilor săi: „Înainte de a înainta mai departe este necesar şi util să poposim o parte din noapte aici".

Dorind a fi găzduit de un român şi pentru a se convinge personal de romanitatea gazdei, a rugat pe gospodarul, învrednicit a-l avea oaspete a repeta fraza: „Mihai Vodă turtă-n burtă".

Se înţelege că românul a reprodus îndată şi întocmai cuvintele, câtă vreme un străin s-ar fi împotmolit. Astfel, convins de romanitatea gazdei sale, a dobândit totodată şi liniştea de a fi între ai săi. După epocalul eveniment istoric respectul faţă de Voievod a rămas atât de puternic, în Răhău, întrucât nici un sătean n-a cutezat să-i pună copilului său numele Mihai. Nu; Nu se cade! Ar fi o profanare. Mihai a fost un supra-om, un fel de Mihail arhanghelul.

Autorul acestor rânduri este originar din Răhău. Am intrat în al 98-lea an, cunosc bine trecutul istoric al satului, dar nu ştiu să fi purtat careva numele Mihai.

Veac de veac satul Răhău şi-a mărturisit, în această modestă formă admiraţia şi respectul faţă de Viteazul care a dat strălucire neamului nostru.

Pr. Prof. Dr.
NICOLAE NEAGA

Sfântul Ioan Damaschin

— 1250 ani de la moartea sa —

După biograful său, Ioan V Patriarhul Ierusalimului (706—735), renumitul părinte bisericesc, s-a născut în cetatea Damasc din Siria, în anul 676, într-o familie de nobili bogaţi, dar buni creştini. Tatăl său Sergie ocupa un loc de frunte în administraţia fiscală a Siriei. Cu toate că ţara sa a trecut vremelnic sub diferite stăpâniri străine, membrii familiei sale au fost menţinuţi în dregătoria lor.

Sfântul Ioan mai avea un ate adoptiv Cosma, care ai târziu va ajunge episp de Maiuma (+ 723), cu re împreună au învăţat în sa părintească, de la un onah bătrân din Italia tot sma, plin de cunoştinţe ogice, filosofice şi mu-. pe care l-a cumpărat l său din robia saracini- abbasizi.

ceştia fiind isteţi şi retivi, au învăţat cu mult r, străbătând în puţină eme, toată învăţătura ce e afla în logică, filosofie, aritmetică, astronomie, meşteşugul muzicii şi în special tainele dreptei credinţe, întrecând pe dascălul lor, care se minuna de progresul lor. Îndeosebi Sfântul Ioan s-a arătat un discipol teolog şi un renumit întăreţ bisericesc, după cum îl dezvăluie cărţile sale de mai târziu, cele însuflate de Dumnezeu.

După moartea tatălui său, este numit în acea înaltă dregătorie (690—718) în Damasc. În această perioadă împăratul bizantin Leon Isaurul III (717—740) dezlănţuie cu furie lupta contra Sfintelor Icoane, cunoscută sub denumirea de „Iconomahie" şi emite chiar un edict iconoclast în 726, prin care cei ce nu-l respectau erau aspru pedepsiţi în diferite chipuri, aplicând chiar pedeapsa cu moartea. Bisericile golite de sfintele icoane şi distruse prin ardere, iar picturile bisericilor acoperite cu var şi vopsele. Fiul său Constantin Copronim V (741—775), continuă lupta începută de tatăl său şi convoacă un sinod iconoclast la Hiera lângă Constantinopol la 754.

Imediat ce află de această erezie a lui Leon Isaurul, Sfântul Ioan scrie cele trei tratate, dezvoltând rolul deosebit de mare al Sfintelor Icoane în creştinism, astfel — rolul estetic, de a împodobi locaşul de cult; rolul pedagogic, de a ne învăţa din istoria Bisericii, apoi rolul latreutic, ce însoţeşte cultul divin şi un rol haric, de a mijloci Ha-

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon
CIOBÂCĂ TEOFILACT

P.S. dr. Nifon Mihăiţă — noul titular al Arhiepiscopiei Târgovişte

Marţi, 14 decembrie 1999, s-a întrunit la Bucureşti, în Aula Mare a Palatului Patriarhiei, Colegiul electoral bisericesc, în vederea completării scaunului de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgovişte, în urma vacantării acestuia prin decesul celui care a fost vrednicul de pomenire arhiepiscop Vasile Costin.

La ora 9,30 s-a oficiat în catedrala patriarhală, slujba Te-Deum-ului, iar la ora 10,00 membrii Colegiului electoral s-au adunat în aulă.

După constituirea Secretariatului şi apelul nominal, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a deschis lucrările rostind un cuvânt de pomenire pentru cel care s-a mutat la Domnul, arhiepiscopul Vasile Costin. Între altele Prea Fericirea Sa a spus: „Am fost dintru început prezent în organizarea noii eparhii a Târgoviştei şi mi-am dat seama de îndatoririle care îi reveneau noului păstor. Arhiepiscopul Vasile a desfăşurat acolo o lucrare temeinică. A organizat un seminar, a înfiinţat Facultatea de Teologie, a restaurat şi înfiinţat mai multe mânăstiri şi biserici, a îndrumat lucrarea pastoral-misionară a preoţilor şi credincioşilor. La înmormântarea sa am fost martorul durerii şi lacrimilor credincioşilor, pentru pierderea lui. Aşa l-am cunoscut şi noi, membrii Sf. Sinod: stăruitor în îndeplinirea misiunii sale şi cu iubire faţă de Biserică şi popor.

El şi-a lăsat vasul de lut al trupului său în catedrala episcopală, spre a fi mereu între păstoriţii săi şi pentru a le asculta rugăciunile.

Sunt recunoscător îndureratei familii a arhiepiscopului Vasile, din Maramureş, oameni ataşaţi ortodoxiei, care au acceptat să-l lase acolo unde a slujit, deşi iniţial se hotărâseră să-l ducă în localitatea natală. Aşa se cuvenea ca păstorul să rămână între păstoriţii săi, făcând parte din trupul viu al Arhiepiscopiei Târgoviştei, al cărei prim ierarh a fost".

La propunerea P. F. Sale s-a păstrat un moment de reculegere.

În continuare Prea Fericitul Părinte Patriarh s-a referit la importanţa Scaunului arhiepiscopal al Târgoviştei, care a fost leagănul Mitropoliei Ţării Româneşti, începând cu secolul al XVI-lea, odată cu venirea în ţară a patriarhului Nifon al Constantinopolului. Acesta, la cererea lui Radu cel Mare (1495-1508), s-a ocupat de reorganizarea ierarhiei bisericeşti, înfiinţând şi două noi centre eparhiale: la Râmnic şi Buzău. După moartea sa, cu ocazia târnosirii mânăstirii lui Neagoe, de la Curtea de Argeş, în august 1517, Nifon a fost canonizat. Prezenţa sa în fruntea Mitropoliei Ţării Româneşti i-a sporit prestigiul acesteia. Urmele lui Nifon şi ale vestitului domn, Radu cel Mare sunt încă vii pe plaiurile Târgoviştei. Chipurile lor ne privesc de pe zidurile mânăstirii Dealu, ale Vechii Mitropolii a Târgoviştei şi ale mânăstirii Viforâta.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

57528

(Urmare din pag. 1)

rul Divin. (Manual de I.B.U. Vol. I., Buc., 1975, pag. 309).

Această scriere întărea dreapta credinţă şi ruşina eresul iconomahilor, cu puterea cuvintelor sale şi cu înţelepte dovezi din Sfintele Scripturi, întărit fiind de Dumnezeu, care prin gura lui David zice: „Domnul va da cuvânt, celor ce vestesc cu putere multă" (Ps. 67 v. 12).

Scrierile erau adresate şi trimise drept credincioşilor, prin oameni de încredere, în diferite zone geografice, în special Bizanţ. Informat fiind împăratul bizantin de influenţa scrierilor neînfricatului apărător al Sfintelor Icoane, prin vicleşug pune mâna pe una din ele. Caută apoi un copist priceput care să-i imite scrisul şi aflându-l îl pune să scrie către califul din Damasc, cu intenţie provocatoare, ca şi cum ar fi scrisă de Sfântul Ioan Damaschin. Califul îl cheamă şi plin de mânie, nu aşteaptă să se explice cel acuzat pe nedrept şi porunceşte să i se taie mâna dreaptă, pe care o atârnă în piaţă.

Retrăgându-se la casa lui, seara Sfântul Ioan trimite un slujitor la reşedinţa califului şi îi cere mâna tăiată, spre mângâierea sa şi să o îngroape. Primind învoirea califului, slujitorul aducându-i mâna dreaptă, Sfântul Ioan intră în camera sa de rugăciune, dezleagă prosopul cu care şi-a bandajat braţul, lipeşte mâna la locul ei şi se roagă cu lacrimi fierbinţi la icoana Maicii Domnului pe care o avea, să-i vindece braţul, ca să poată continua lupta cu scrisul şi prin cuvânt contra iconoclaştilor. Minunea s-a făcut. Mâna s-a vindecat şi a rămas ca semn un cerc roşu, spre adeverirea minunei. Auzind aceasta califul şi-a cerut iertare, întărindu-l în dregătoria sa. Dar el a refuzat, cerând să fie eliberat, spre a se face monah.

Venind la casa sa, a împărţit averea la săraci, pe robi i-a eliberat, a luat Icoana Maicii Domnului, care i-a vindecat dreapta, pe fratele său adoptiv Cosma şi s-a dus la renumita Lavră a Sfântului Sava de lângă Ierusalim. Aici egumenul l-a dat pe seama unui bătrân mare şi înţelept în cele duhovniceşti. De la el a învăţat fericita ascultare, povăţuindu-l să păzească tăcerea. Să nu cânte niciodată, oricât de puţină cântare, după meşteşugul muzicii pe care îl cunoştea, precum şi alte învăţături ascetice, care îi vor putea înlesni urcuşul anevoios spre desăvârşire. Ucenicul a păzit învăţătura bătrânului mulţi ani, tăindu-şi voia sa. Acestea au căzut ca sămânţa în pământ bun şi odrăslind a dat rod, (Luca VIII, 8) încât după povaţa bătrânului său, ştia să-şi potolească în sine gândurile tinereţii şi a stinge năvălirile patimilor (Galateni V, 24). El sporea pe zi ce trece în cele duhovniceşti, zicându-şi: „Ce folos îi este ascultătorului, care are în mâini lucrul iar în gură cârtirea. Unul ca acesta în deşert se osteneşte".

Vrând bătrânul să-i încerce statornicia în ascultare fără cârtire l-a trimis în Damasc, să vândă nişte coşuri, la un preţ exagerat. Nu s-a împotrivit, ci s-a dus în Damasc, unde altădată a trăit în mare slavă. Lumea aici îl cunoştea şi văzându-l în ce stare a ajuns, unii îl căinau, alţii îl mustrau şi chiar îl ocărau pentru preţul ridicat. El însă s-a smerit prin ascultare şi tăcere, biruind mândria şi slava deşartă. Dumnezeu, care cunoaşte „inima şi rărunchii fiecăruia" (Ps. VII, 9), l-a ajutat de le-a vândut uşor la preţul fixat de bătrânul său.

În acea mânăstire era un monah, căruia i-a murit fratele lui după trup; fiind în mare întristare, a insistat mult cu lacrimi, cerând Sfântului Ioan să-l mângâie cu nişte cântări de umilinţă. După multă stăruinţă s-a înduplecat şi a alcătuit câteva tropare, ce se cântă şi astăzi la înmormântări: „Deşertăciuni sunt toate cele pământeşti" ... „Unde este desfătarea cea lumească"... „Care desfătare lumească este lipsită de întristare"... Auzind bătrânul său, l-a izgonit din chilia sa şi nu l-a primit decât la intervenţia soborului, cu condiţia să întreţină curăţenia la grupurile sanitare, pe care ascultare a primit-o cu bucurie şi fără cârtire. Şi ucenicul a început ascultarea, fără să se ruşineze, spălând şi curăţind totul cu mâna vindecată prin minune de Maica Domnului.

După un timp văzând bătrânul atâta smerenie la ucenicul său, s-a umilit şi l-a dus din nou în chilia lui. Într-o noapte Maica Domnului se arată bătrânului şi îi zice: „să-l dezlege pe ucenic de ascultările date, pentru a scrie dogmele dreptei credinţe şi să mustre răsvrătirile eresurilor". Dimineaţa a chemat ucenicul şi i-a dat voie să scrie cărţi şi să slăvească pe Dumnezeu, prin cuvinte pe care „Duhul Sfânt le-a scris în inima lui", cerându-şi iertare că: „din simplitate şi din neştiinţă, am fost piedică ţie".

Ajungând la desăvârşita cuvioşie şi sfinţenie cu ostenelile sale, prin care a bineplăcut lui Dumnezeu, a trecut în lumea dreptţilor la 4 decembrie 749, în vârstă de 108 ani. Mormântul său se află în incinta Lavrei Sfântul Sava, chiar în chilia în care s-a nevoit şi şi-a făurit opera sa de mare teolog, pe cât de bogată pe atât de substanţială şi variată. Ea include scrieri dogmatice, exegetice, polemice, morale, omiletice, ascetice şi imnografice.

Din cărţile sale se desprinde preciziunea termenilor, distincţii şi argumentare, comparaţii simple din care să se înţeleagă doctrinile cele mai înalte. Ca un distins sistematizator al teologiei venerării Sfintelor Icoane şi al hristologiei ne-a lăsat trilogia „Izvorul Cunoştinţei", în partea a III-a expune Credinţa Ortodoxă sau Dogmatica. Cele trei tratate descriu doctrina venerării icoanelor. Viaţa Sfinţilor mari cuvioşi indieni „Varlaam şi Ioasaf", tradusă în românește de marele cărturar Udrişte Năsturel (1648), al doilea logofăt al lui Matei Basarab (1632—1654), carte de mare circulaţie în ţara noastră.

Compune şi sistematizează „octoihul, catavasiile Bunei-Vestiri, Canoanele Sfintelor Paşti, Crăciun, Bobotează şi Înălţarea Domnului", Axionul: „De Tine se bucură", text şi imn, în cinstea Prea Sfintei Fecioarei Maria. (Poezia imnografică de Pr. Petre Vintilescu, Buc. 1937, pag. 147—148 şi 240).

În fine, precizăm că icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, de la care s-a vindecat dreapta neînfricatului luptător contra ereziei iconoclaştilor, astăzi se află la Mânăstirea Hilandariu din Muntele Athos, Grecia, ctitoria despotului sârb Simeon Nemania (1166—1196), călugărit aici sub numele de Ştefan şi a fiului său Sava, devenit mai târziu arhiepiscopul Serbiei, cinstiţi ca sfinţii naţionali. Această icoană este cunoscută sub numele de „Trihierussa" (trei mâini) deoarece printre alte obiecte (daruri), atârnate de icoană se află şi o mână, simbolizând mâna vindecată a Sf. Ioan Damaschin. Icoana este aşezată în strana egumenească pentru faptul că dusă în Sfântul Altar, a fost găsită în strană, lucru ce s-a petrecut de trei ori. Iar vieţuitorii acestei mânăstiri o consideră „Adevărata Stareţă". (I Platitera ton Uranon, de Monahul Atanasios Panaghiotu, Atena, 1955, pag. 161 şi 164).

Opera sa vastă cuprinde multe lucrări, cu o deosebită valoare teologică, spaţiul însă nu ne permite enumerarea lor, dar ca un prinos de evlavie şi veneare adusă marelui părinte bisericesc, la împlinirea celor 1250 ani de la trecerea sa în ceata aleşilor lui Dumnezeu, am încercat cu multă sfială o slabă atingere de măreţia nevoinţelor călugăreşti, a lucrărilor teologice şi a vieţii sale sfinte.

Astăzi, când noi ne folosim din plin de virtuţile şi opera sa, ne îndreptăm gândul şi inima cu profundă pioşenie, lăudând pe Dumnezeu, mulţumindu-I, căci El l-a inspirat, l-a întărit şi ni l-a dat nouă, spre pildă de urmat. (Evrei XIII, 7).

Sfântul Ioan Damaschin

P.S. dr. Nifon Mihăiţă — noul titular al Arhiepiscopiei Târgovişte

(Urmare din pag. 1).

Reînfiinţată după revoluţia din decembrie 1989, Arhiepiscopia Târgoviştei se înscrie în rândul eparhiilor de frunte ale ţării. Arhiepiscopul Vasile a depus aici eforturi considerabile, care acum trebuie continuate. Se impun desigur, şi noi lucrări de restaurare şi consolidare, începând cu reşedinţa episcopală şi cu alte biserici din eparhie.

Referindu-se şi la unele neorânduieli de pe raza acelei eparhii, Prea Fericirea Sa a spus: „Acolo unde prisoseşte darul se ivesc desigur şi încercări. Pe lângă multe cele bune, avem în Arhiepiscopia Târgoviştei şi o rană a vieţii noastre bisericeşti: prezenţa pe teritoriul ei a aşa-zisei mânăstiri „Ierusalimul cel de sus". Deşi s-au depus eforturi pentru îndreptarea lucrurilor, totuşi dizidenţa lucrează în continuare acolo. Refuzându-se dialogul de către cei care s-au grupat în acel loc, reîncorporarea lor în organismul viu al Bisericii n-a fost nici până astăzi posibilă. Această problemă va fi una dintre marile îndatoriri, care îl vor întâmpina pe noul ierarh al Târgoviştei.".

Trebuie să chibzuim bine, a spus în continuare Prea Fericirea Sa, pentru ca prin decizia Colegiului electoral bisericesc să se aducă slavă lui Dumnezeu şi să se întărească pacea în sufletele bunilor preoţi şi credincioşi de pe plaiurile dâmboviţene.

Pentru orientarea membrilor Colegiului electoral bisericesc, Prea Fericirea Sa a arătat că membrii Sfântului Sinod, cugetând împreună la importanţa momentului, când se va adopta o hotărâre decisivă pentru Arhiepiscopia Târgoviştei, au ajuns la un punct de vedere comun, în sensul de a face trei recomandări, care să se afle în atenţia Colegiului electoral. Este vorba de trei dintre ierarhii tineri dar şi cu experienţă, precum P. S. Nifon al Sloboziei şi Călăraşului, P. S. episcop Teodosie Snagoveanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor şi P. S. Damaschin Severineanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Craiovei. Desigur că rămâne la latitudinea onoraţilor membri să se gândească şi la alte nume şi să procedeze în consecinţă.

După o pauză de o jumătate de oră şi după completarea biroului Colegiului electoral s-a procedat la votarea propriu-zisă.

S-a constatat că din 168 de membri înscrişi pe listele de vot, au fost prezenţi 151.

În final, după numerotarea voturilor, rezultatele s-au conturat astfel:

Prea Sfinţitul Nifon Mihăiţă, al Sloboziei şi Călăraşului a întrunit 97 de voturi;

Prea Sfinţitul Teodosie Snagoveanul a întrunit 24 de voturi;

Prea Sfinţitul Damaschin Severineanul a întrunit 19 voturi.

S-au mai acordat: Prea Sfinţitului Galaction al Alexandriei şi Teleormanului, 5 voturi; Prea Sfinţitului Vincenţiu Ploieşteanul, 4 voturi şi Cuvioşilor ieromonahi Mihail Ciolan şi Sebastian Pascariu, câte un vot.

Aducând la cunoştinţă rezultatul voturilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a adresat noului ales, P.S. Nifon Mihăiţă spunând: „Voia lui Dumnezeu şi lucrarea Duhului Sfânt au făcut ca să fiţi chemat la cârma acestei tinere eparhii a Târgoviştei, dar care are o încărcătură istorică şi duhovnicească de mare valoare. Târgoviştea ca şi Curtea de Argeş deţin o mare demnitate în viaţa şi istoria bisericească. Aşa cum am mai spus, aici la Târgovişte a păstorit un patriarh de Constantinopol. El şi urmaşii săi au durat acolo frumuseţi şi valori inestimabile, care dăinuiesc până azi, unele dintre ele fiind marcate de timp şi de nevrednicia oamenilor... Vă aşteaptă acolo lucrări importante şi urgente".

Prea Fericirea Sa şi-a exprimat însă încrederea că îndelungata experienţă a noului ales ca secretar la Cancelaria Sf. Sinod, consilier patriarhal, apoi episcop-vicar patriarhal şi în ultima vreme episcop al Sloboziei şi Călăraşului îi va ajuta Prea Sfinţiei Sale să se achite şi de noile îndatoriri. „Am văzut şi ne-am convins — a spus Prea Fericirea Sa — de profunda simţire lăuntrică şi devotamentul cu care aţi slujit Biserica".

Realizările din scurta păstorire de la Slobozia sunt cu adevărat remarcabile. Mânăstirea înălţată acolo de Matei Basarab, singura de altfel în acea întinsă câmpie română părea uitată şi părăsită. Acum s-a deşteptat la o nouă viaţă.

După revoluţie, la rugămintea unui credincios, s-a pus la Slobozia piatra de temelie la o catedrală. De la această catedrală s-a ajuns la un centru eparhial. În sfârşit, două judeţe de câmpie, presărate cu nenumărate sate de ţărani au ajuns să aibă şi ele păstori sufleteşti. Când s-a ales locul pentru catedrală, Prea Fericitul a fost însoţit de poetul Ioan Alexandru, cel care s-a întristat atât de mult şi a împărţit cărămizi când a fost demolată biserica Sf. Vineri din Bucureşti. Acum catedrala este în faza de finalizare iar mânăstirea a fost restaurată şi redeschisă. Prea Sfinţitul Nifon lasă la Slobozia o eparhie bine conturată şi bine organizată. Cele împlinite acolo reprezintă chemări spre noi eforturi în Arhiepiscopia Târgoviştei.

În final, Prea Fericitul Părinte i-a adresat felicitări noului ales.

Vădit emoţionat, a luat cuvântul Prea Sfinţitul Nifon, aducând mulţumiri lui Dumnezeu pentru milostivirea Sa. P. S. Sa a interpretat actul alegerii ca pe un dar al lui Dumnezeu, oferit prin voinţa membrilor Colegiului electoral. „Darul de la Dumnezeu, a spus P. S. Sa, ca de altfel orice dar, trebuie onorat prin străduinţă şi loialitate faţă de Biserică. Aceasta înseamnă continuarea lucrărilor începute de înaintaşi şi iniţierea de proiecte noi. P. S. Sa este conştient de faptul că cinstea ce ţi se acordă aduce cu sine şi o mare răspundere. De aceea se va lăsa călăuzit de cuvântul paulin care îl îndeamnă pe episcop „să nu lase să se stingă harul Duhului Sfânt, care i s-a dat prin punerea mâinilor preoţimii. De asemenea se va strădui să împlinească şi un alt îndemn provenind de la acelaşi mărit apostol, anume de a păstori turma duhovnicească, cu dragoste.

Într-adevăr, meleagurile Târgoviştei spre care urmează să se îndrepte reprezintă, aşa cum s-a spus, un colţ de ţară binecuvântat de Dumnezeu cu frumuseţi naturale dar şi cu moştenire istorică şi artistică lăsată de voievozi şi păstrată de suflete dreptmăritoare. Noua eparhie nu-i este necunoscută P. S. Sale. Pe când era vicar patriarhal a sfinţit acolo biserici şi a hirotonit preoţi, încât a reuşit, încă de pe atunci să se apropie sufleteşte de cei pe care îi va reîntâlni acum în calitate de păstor duhovnicesc. Se simte profund emoţionat ştiind că la Târgovişte sunt urmele Sf. patriarh Nifon şi că la Dealu se află capul măritului voievod Mihai Viteazu, simbolul luptei pentru unitate.

P. S. Sa i-a încredinţat pe toţi care i-au acordat încredere, de dragostea sa şi de voinţa de a se dărui trup şi suflet slujirii lui Dumnezeu şi oamenilor.

Cuvintele cu care a încheiat au fost acestea: *„Aşa să-mi ajute Dumnezeu"*.

În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat, de această dată tuturor celor prezenţi, arhierei şi preoţi, cler şi credincioşi, îndemnul de a sluji şi a asculta dorirle celor care ne aşteaptă. Fiecare clipă să o închinăm îndatoririlor noastre de a-i ajuta pe cei năpăstuiţi din penitenciare, din azile şi din spitale. Să-i căutăm şi să-i ocrotim pe copiii străzii şi pe hadicapaţi. Această latură a misiunii clerului trebuie accentuată şi intensificată. Problema tineretului să ne fie de asemenea la inimă... Secerişul este mult dar se întâmplă să fie şi neghină, adică păcoate care macină organismul social şi individual.

Remarcând prezenţa decanilor facultăţilor de teologie din ţară, şi a directorilor seminariilor teologice, Prea Fericirea Sa a evidenţiat caracterul viu şi dinamic al Bisericii. Şi în această direcţie a pregătirii viitorilor preoţi, dascăli de religie şi activişti în domeniul social trebuie să se manifeste aceeaşi responsabilitate.

Prea Fericirea Sa a adresat apoi cuvinte de pioasă amintire şi recunoştinţă pentru eroii revoluţiei, de la momentul jertfirii cărora tocmai se împlineşte un deceniu. De asemenea, s-a rugat pentru ţara noastră şi pentru poporul care încă se află copleşit de multe lipsuri şi multă suferinţă.

*

A doua zi după alegeri, Sfântul Sinod a procedat la cercetarea canonicităţii lucrărilor Colegiului electoral bisericesc şi a validat alegerea P. S. Nifon în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviştei.

Prezentăm în continuare o schiţă biobibliografică a noului ales:

P.S. NIFON (din botez Nicolae) Mihăiţă s-a născut la 5 ianuarie 1944, în Creţeşti-Vidra, jud. Giurgiu. Studii la Seminarul teologic Bucureşti (1959—1964) şi la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti (1964-1969), cursuri de doctorat pentru Vechiul Testament şi Limba ebraică la acelaşi Institut (1969-1971), continuând cu studii de specializare la Londra, Oxford şi Ierusalim (1971-1974), obţinând titlul de „master of Theology" la Londra; mai târziu a studiat la Universitatea din Geneva (1977-1978). Profesor la Seminarul teologic din Bucureşti, documentarist principal, şef de serviciu, apoi secretar al sectorului Relaţii externe bisericeşti din cadrul Administraţiei Patriarhale (1975-1980). Tuns în monahism la Cernica şi hirotonit ieromonah pentru mânăstirea „Antim" din Bucureşti (1980), tot atunci hirotesit arhimandrit; trimis într-o misiune bisericească în Canada (1980-1982); consilier patriarhal pentru sectorul Relaţii externe bisericeşti (1982-1985). La 24 noiembrie 1985 hirotonit episcop-vicar patriarhal, încredinţat cu sectorul Relaţii externe. La 11 ianuarie 1994 ales episcop al noii eparhii a Sloboziei şi Călăraşilor (instalat la 6 februarie 1994).

Participant la diferite Congrese şi întruniri ecumenice peste hotare: Adunarea generală a Conferinţei Bisericilor Europene de la Engelberg - Elveţia (1974), Adunările Generale Europene ale Federaţiei Mondiale a studenţilor creştini de la Dublin - Irlanda (1970), Addis Abeba - Ethiopia (1973), Sri-Lanka (1972), Texas (1976) şi la întrunirile Comitetului executiv al acesteia, în calitate de membru; membru în Comisia de dialog ortodox-anglican, cu participări la diferite întruniri ale acesteia. A făcut parte din delegaţiile Bisericii Ortodoxe Române care au vizitat alte Biserici.

A publicat mai multe studii de Vechiul Testament, reportaje asupra misiunilor sale externe în revistele „Biserica Ortodoxă Română", „Glasul Bisericii", „Mitropolia Olteniei", articole în periodicul „Altarul" al comunităţii ortodoxe române din Londra, cartea *Orthodox Youth and the Ecumenical Movement*, Geneva, 1978.

*

În noiembrie 1998 a obţinut titlul de doctor în Teologie, la specializarea Studiul Vechiului Testament, cu teza: „Cartea profetului Mihea. Introducere, traducere, comentariu. Teologia cărţii", iar în decembrie acelaşi an, la Adunarea generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Harare, a fost ales membru în Comitetul Central şi în Comitetul Executiv al acestui important for intercreştin.

Instalarea în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviştei a avut loc în data de 26 decembrie 1999, eveniment la care a participat Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST şi alţi membri ai Sf. Sinod. Au fost prezenţi de asemenea reprezentanţi ai Preşedinţiei României, ai Parlamentului şi guvernului.

2000 — An al Marelui Jubileu

(Urmare din pag. 1)

Darul acesta se primeşte o singură dată pentru fiecare dintre noi şi prin urmare avem obligaţia sacră de a-l folosi la maxim în scopul nobil al înfăptuirii binelui, adevărului şi al frumosului, întrebuinţându-l ca nişte *„înţelepţi"*, cum ne îndeamnă Apostolul Pavel, *„căci zilele rele sunt"* (Efes. V, 16).

Ziua de *Anul Nou* este o zi prielnică pentru un examen al conştiinţei noastre dar şi pentru o hotărâre de îndreptare şi de mergere pe calea bineplăcută lui Dumnezeu şi oamenilor pentru fiecare dintre noi.

Avem toate mijloacele la îndemână în vederea realizării acestui imperativ al *„răscumpărării vremii"*, depinde doar de noi dacă vom auzi glasul Părintelui Ceresc care ne cheamă la o neîncetată desăvârşire şi dacă vom conlucra cu harul Sf. Duh în vederea realizării şi împlinirii noastre pe plan material şi mai ales spiritual.

Suntem chemaţi încă din prima zi a Noului An să umblăm *„întru înnoirea vieţii"* (Romani VI, 4), adică să ne dezbrăcăm de omul cel vechi şi să ne îmbrăcăm în făptura cea nouă în Hristos, potrivindu-ne viaţa după voia şi poruncile lui Dumnezeu.

Să ne străduim să punem *„început bun"* vieţii noastre încă de azi, dacă n-am făcut-o cumva până acum, să ne sârguim să lucrăm *„cu timp şi fără timp"*, la mântuirea noastră sufletească.

Să ne silim să devenim *„făptură nouă"*, străbătând *„calea vieţii"* împreună cu Hristos şi în Hristos, ascultând de Biserică şi de păstorii ei şi să dobândim fericirea cea veşnică.

Să-L rugăm pe Dumnezeu, în stăpânirea Căruia sunt *„vremurile şi anii"* (Fapte I, 6), să binecuvinteze Noul An Jubiliar 2000 în care am intrat, cu pace în suflete şi cu pace în lume, cu bună înţelegere între noi şi între popoare, cu belşug de roadă pământului, cu bună linişte văzduhului şi cu toate bunătăţile cele spre folos sufletesc şi trupesc.

Tuturor cit torilor şi tuturor binecredincioşilor creştini din Arhiepiscopia Sibiului o sinceră urare de An Nou fericit cu bogate roade duhovniceşti în ogorul Patriei şi al Sfintei noastre Biserici strămoşeşti.

La mulţi ani!

Kosovo — o problemă de azi? (VI)

CRIZELE DE DUPĂ 1918

Se ştie azi că „marele proces sângeros al lichidaţiei austriece" a debutat la mai puţin de un an de la încheierea păcii de la Bucureşti. Austro-Ungaria s-a dezmembrat, potrivit principiului naţionalităţilor. Sârbii, croaţii şi slovenii au constituit Iugoslavia. Slovacia s-a unit cu Cehia. Românii ardeleni şi bucovineni s-au unit cu Patria Mamă, România. Însă în Balcani principiul naţionalităţilor nu s-a pus în aplicare. Bulgaria învinsă a fost nevoită să renunţe în favoarea Greciei la ieşirea la Marea Egee, iar Iugoslaviei să-i cedeze unele teritorii de graniţă. Chestiunea albaneză, despre care Iorga credea că îşi va găsi rezolvarea odată cu lichidarea Austro-Ungariei, nu a fost soluţionată. În anul 1918, toate popoarele din centrul şi estul Europei şi-au alcătuit sau unificat statele pe baza principiului naţionalităţilor, numai albanezii nu.

În perioada interbelică economiile tuturor statelor balcanice au cunoscut un regres, dovedindu-se, că, datorită mentalităţilor din zonă, modernizarea nu se putea realiza. Acesta a fost şi unul din motivele pentru care a izbucnit conflictul sârbo-croat, cu asasinate politice în Parlamentul din Belgrad, urmate de instaurarea în 1929 a unei dictaturi regale.

Duşmănia dintre popoarele balcanice a ieşit din nou la lumină în cel de-al doilea război mondial. Iugoslavia a fost sacrificată, Bulgarii au ocupat Macedonia, albanezii, ajutaţi de italieni, au realizat pentru prima dată Albania mare anexând Kosovo, vestul Macedoniei şi o parte din Grecia. Croaţii şi-au alcătuit propriul stat (format din Croaţia şi Bosnia), începând să rezolve chestiunea sârbă din Croaţia, chestiune care îşi avea originea în politica habsburgică din anul 1690. Planul guvernului croat fascist, condus de Ante Pavelici, a fost acela de a ucide o treime din sârbi, de a expulza o altă treime şi de a-i converti pe restul la catolicism (deci de a-i croatiza). Aproximativ 500 000 de sârbi au fost ucişi de către administraţia croată (cei mai mulţi în lagărul de concentrare de la Iasenovaţ, din Slavonia). Ungaria horthistă a ocupat nordul Iugoslaviei, iar Germania restul teritoriului sârb. Biserica Ortodoxă din Iugoslavia a avut foarte mult de suferit în aceşti ani. Patriarhul Gavrilo şi episcopul de Jicea, Nicolae Velimirovici, au fost internaţi în lagărul de concentrare de la Dachau. Bulgarii i-au expulzat pe cei doi ierarhi din Macedonia, împreună cu peste 250 de preoţi sârbi. Însă cel mai mare genocid a avut loc în Croaţia. Trei ierarhi au fost ucişi, de asemenea peste 220 preoţi şi călugări. Au fost distruse 330 biserici, 49 capele şi 10 mânăstiri sârbeşti.

După cel de-al doilea război mondial, Tito a reuşit să menţină statul iugoslav, transformându-l într-o confederaţie, însă cu graniţe interne trasate. De fapt, a menţinut vechile graniţe stabilite de puterile europene în secolul XIX: în primul rând o Croaţie, unită cu Dalmaţia, în care o treime din populaţie era constituită din sârbi. Apoi, în loc să încerce să împartă Bosnia şi Herţegovina în funcţie de cele două naţionalităţi care le constituiau (sârbii şi croaţii), a mai creat o naţionalitate, cea musulmană (1974), punând bazele unei republici separate, Bosnia-Herţegovina, în exact vechile graniţe ale teritoriului anexat de austrieci în 1908. Planul lui Tito era acela de a pune bazele unei Confederaţii balcanice, în care să intre, alături de Iugoslavia, şi Albania, Bulgaria, ba chiar şi România (acest plan a fost una din cauzele ruperii relaţiilor dintre Tito şi Stalin de la sfârşitul anilor 40). Tocmai pentru a-i atrage şi pe albanezii din Albania, Tito a acordat provinciei Kosovo un statut de autonomie în cadrul Republicii Serbia. Tot din acest motiv le-a interzis sârbilor alungaţi în timpul războiului, să se reîntoarcă în provincia Kosovo.

Pe de altă parte, în timpul guvernării lui Tito, disputele naţionale şi istorice au fost considerate drept rezolvate. De aceea, probleme sensibile, precum genocidul la care au fost supuşi sârbii în Croaţia, au fost în toată această perioadă teme tabu. Politica oficială a impus nediscutarea acestor probleme. În locul vechilor duşmănii, rivalităţi istorice, s-a propus frăţietatea dintre popoarele iugoslave într-un stat federal. În acest fel, naţiunile care formau Iugoslavia nu şi-au putut clarifica în mod conştient, din proprie iniţiativă, revendicările şi frustrările istorice. Între sârbi şi croaţi, între sârbi şi albanezi, între musulmani, creştinii ortodocşi şi cei catolici nu s-a putut realiza acea împăcare istorică, pe care au înfăptuit-o după cel de-al doilea război mondial francezii şi germanii. Şi aceasta, din simplul motiv că Tito a considerat că problemele au putut fi soluţionate pur şi simplu prin noua formulă statală federală.

Cunoscând aceste lucruri, nu este de mirare că statul iugoslav nu i-a supravieţuit lui Tito nici măcar un deceniu. În toamna anului 1981, albanezii au început primii să se mişte, revendicând statut de republică egală în drepturi cu Serbia. Albanezii radicali au început să-i atace pe sârbi. Au avut loc asasinate, răniri, incendieri de proprietăţi. Nu puţini sârbi au părăsit atunci regiunea, stabilindu-se în Serbia.

Pe de altă parte, şi sârbii aveau frustrările lor. În 1986, Academia sârbă a publicat un *Memorandum*, în care se afirma că situaţia sârbilor din Iugoslavia de după 1945 a fost atât de nedreaptă, încât chiar existenţa lor era periclitată. Sârbii erau declaraţi victime ale discriminării economice şi politice din partea croaţilor şi slovenilor. Se arăta că Serbia a avut cel mai mult de suferit în acest secol, că a dat cele mai multe victime în război, că destinul din toate vremurile al poporului sârb a fost să câştige războaiele şi să piardă păcile. *Memorandum*-ul exprima într-adevăr starea de spirit a multor sârbi, nemulţumiţi să trăiască într-o *confederaţie iugoslavă puternică cu o Serbie slabă şi cu o numeroasă populaţie sârbă în afara graniţelor Serbiei.*

Memorandum-ul a fost privit de către conducerea partidului comunist din Serbia drept naţionalist şi şovin. Printre primele acte normative emise de Tito a fost şi „Legea cu privire la aţâţarea urii naţionale, rasiale şi religioase" (29 mai 1945). *Memorandum*-ul încălca evident această lege. Dar epoca lui Tito se încheiase. Sârbii erau sătui de sloganul „unitate şi frăţietate între popoarele Iugoslaviei", impus cu sila atâtea decenii. O parte dintre comuniştii sârbi au înţeles care era pulsul opiniei publice. În presa sârbă ,cea mai liberală din Est, au început dispute pe seama problemelor ridicate de *Memorandum*.

În acelaşi timp, situaţia din Kosovo devenea tot mai explozivă. Au apărut radicali de ambele părţi. 50 000 sârbi kosoveni au semnat o petiţie, cerând înlăturarea autonomiei provinciei. În acelaşi timp, albanezii organizau demonstraţii pentru ridicarea provinciei la rang de republică iugoslavă. Nu e de mirare că între poliţia albaneză din regiune şi radicalii sârbi au apărut ciocniri de stradă. Liderul comunist din Serbia, în acelaşi timp şi preşedintele Serbiei, Ivan Stambolici, s-a pregătit să plece la 24 aprilie 1987 la Priştina să medieze disputele, dar în ultimul moment l-a trimis pe Slobodan Miloşevici, un subaltern de-al său, care, în loc să medieze disputele, a ţinut în faţa demonstranţilor sârbi un discurs naţionalist fulminant, transmis de mai multe ori la televiziunea din Belgrad. Pe fondul nemulţumirilor generale ale sârbilor din Iugoslavia, Miloşevici a fost văzut de către popor drept omul providenţial care îi apăra interesele şi demnitatea.

La 3 septembrie 1987, un tânăr recrut albanez şi-a împuşcat într-o cazarmă din centrul Serbiei alţi patru colegi: doi musulmani un sârb şi un coat. Atentatul a fost considerat de presa şi TV din Belgrad drept expresie a secesionismului albanez. Înmormântarea recrutului sârb s-a transformat, împotriva dorinţei părinţilor, într-o demonstraţie politică antialbaneză...

Ce a urmat apoi se ştie. Autonomia provinciilor Kosovo şi Voivodina a fost înlăturată în anul 1989. După 1990 au avut loc alegeri în Croaţia şi Slovenia, câştigate de foşti comunişti, transformaţi în naţionalişti. Sârbii nu s-au împotrivit secesiunii croate şi bosniace, au cerut doar rectificarea graniţelor. Astfel, s-a ajuns la războiul civil dintre anii 1991-1995, cu zeci de mii de morţi, cu sutele de mii de refugiaţi din rândul tuturor etniilor care între anii 1945-90 au fost silite să convieţuiască paşnic.

Am prezentat în mai multe numere istoria acestei peninsule din sud-estul Europei. Este o istorie complicată, complexă, zbuciumată. Nici nu mai sunt necesare comentariile. Cunoscând această istorie, nu putem ajunge decât la o concluzie: problema apărută acum în Kosovo nu este o noutate, nu e o problemă de azi. Este poate ultima din zguduirile şi dramele pe care le cunoaşte Peninsula Balcanică de câteva secole încoace. Sperăm doar să fie ultima...

Alungarea în masă a unor oameni doar pentru că aparţin unei etnii nu e o noutate. Amestecul puterilor în problemele balcanice nu constituie o noutate. Nimic nu e nou sub soare. Cu atât mai mult în Balcani, unde asemenea fapte au devenit aproape o normalitate.

Este greu să se găsească vinovaţi. Într-un loc în care istoria este trăită atât de emoţional şi de pasional, în care ea este scrisă nu de dragul istoriei sau de dragul adevărului, ci pentru a susţine o cauză sau alta, un interes sau altul, vina aparţine, evident, tuturor părţilor. Iar azi, perdanţii sunt cu siguranţă sârbii. Drama acestora constă în faptul că, datorită unei politici neînţelepte din ultimii ani, au pierdut pe toate fronturile. Au fost nevoiţi să-şi părăsească locurile unde fuseseră chemaţi şi colonizaţi cu 300 de ani în urmă de Habsburgi. Acum sunt pe cale să piardă şi regiunea Kosovo. Sunt pe cale să mai piardă o bătălie, asemenea celei din 1389 de la Kosovo Polje. Însă, de această dată, moneda cu care au ţinut să plătească această posibilă pierdere este un proces de purificare etnică — alungarea albanezilor din Kosovo şi, prin aceasta, provocarea altei drame.

Întâmplările din Iugoslavia ne arată unde poate duce intoleranţa, nerespectarea aproapelui. Ne arată ce urmări poate avea folosirea sau manipularea unor dorinţe şi năzuinţe, nemulţumiri şi frustrări populare de către conducători. Ne arată unde poate duce o istorie mitologică, o istorie care nu e privită critic, obiectiv, ci numai propagandistic, cu scopul de a legitima oarecare interese mai mult sau mai puţin egoiste.

Este tragic faptul că nu se învaţă nimic din istorie, că nu se încearcă să se iasă din acest cerc vicios, a cărui origine nu o putem detecta decât cu greutate. Este tragic faptul că nepermiţând raţiunii să se detaşeze de miezul problemelor, evenimentele sunt lăsate să se desfăşoare în continuare, fără să se ţină cont de consecinţe. Soluţia să fie oare doar separarea în staule diferite, în funcţie de etnie, a unor persoane care până la un moment dat păreau că erau vecini buni pe aceeaşi stradă sau pe acelaşi palier? Aşa s-a procedat până în 1945 în Balcani. Aşa se procedează şi acum. Iar dacă nu se pune capăt acestui cerc vicios, aşa se va proceda şi în viitor. Duşmănia între sârbi şi albanezi, între sârbi şi croaţi, între musulmani, ortodocşi şi catolici în Bosnia nu va mai lăsa loc nici unei colaborări şi convieţuiri în viitor. Şi atunci suntem siguri că drama şi tragedia care are loc acum în Balcani nu este ultima, că vor putea avea o continuare, peste ani sau decenii, în Macedonia, în Federaţia croato-musulmană din Bosnia sau în oricare altă ţară de pe glob, unde nu se va vrea să se înveţe din istorie.

PAUL BRUSANOWSKI

Aspectul teologic al personalităţii lui Dimitrie Cantemir (1673—1723)

Cuviosul Siluan Atonitul afirmă la un moment dat că dacă regii şi demnitarii pământului L-ar cunoaşte pe Hristos, şi-ar părăsi tronurile şi L-ar urma. Mare lucru, însă cu adevărat mai mare este ca fiecare dintre noi să-L propovăduim pe Hristos de la nivelul la care ne aflăm. Acest lucru l-a făcut domnitorul Dimitrie Cantemir, savant, umanist de talie europeană, personalitate pentru care cultura nu a însemnat o realitate anacronică în urcuşul duhovnicesc. Cu siguranţă că Dimitrie Cantemir era conştient de ceea ce ulterior prof. Ioan Gh. Savin avea să spună că: *„Dacă puţina ştiinţă îndepărtează de Dumnezeu, multa ştiinţă apropie de El!"*.

Domnitorul Dimitrie Cantemir a fost conştient că pentru a împăraţi şi-n planul eternităţii e absolut necesar să-L ai ca împărat al inimii pe Cel ce este Împărat al veacurilor, pe Hristos Domnul încă din planul imanenţei.

Născut într-o familie domnitoare a Moldovei, Dimitrie Cantemir a avut domnia de două ori, însă de fiecare dată pentru scurt timp. În 1693, la moartea tatălui său, e numit domn al Moldovei, însă doar pentru trei săptămâni, nefiind confirmat de Poartă. Revine ca domnitor în 1710, când se raliază politicii ţarului Petru cel Mare al Rusiei, politică de limitare a influenţei otomane în partea răsăriteană a Europei. Dar, în 1711, învins în lupta de la Stănileşti, Dimitrie Cantemir e nevoit să se refugieze la curtea lui Petru cel Mare.

Dimitrie Cantemir îşi începe studiile sub îndrumarea călugărului cretan Ieremia Cacavelas, personalitate care îi deschide orizontul enciclopedic, orizont întregit în cadrul cursurilor urmate la Academia de studii patriarhale din Constantinopol. Aici i-a avut ca profesori pe Teofil Coridalev, Ioan Cariofil, Alexandru Mavrocordat, Meletie de Arta, Hrisant Notara.

Prin diferitele aspecte ale personalităţii sale, dar şi prin cel teologic, Dimitrie Cantemir este în acelaşi timp şi naţional şi universal, şi al nostru şi al lumii.

Personalitatea teologică a domnitorului moldovean transpare în aproape toate lucrările sale, însă în mod special în *„Imaginea ştiinţei sacre"*, *„Loca obscura..."*, *„Divanul sau gâlceava înţeleptului cu lumea..."*. A doua lucrare amintită este un răspuns pe care Dimitrie Cantemir îl dă unui catehism scris de Teofan Procopovici, persoană cu orizonturi filoprotestante, aflată în anturajul ţarului Petru cel Mare.

În ce priveşte theogonia, antropologia, soteriologia, eshatologia întâlnită în operele sale, trebuie subliniat că ele se înscriu în realismul direcţiei patristice.

Pentru el, Sfânta Scriptură constituie izvorul cunoştinţelor despre Dumnezeu, fiind scrisă de oameni luminaţi de Duhul Sfânt. Pentru a ajunge la mântuire, omul trebuie să lupte împotriva poftelor care îl desfigurează, calea fiindu-i indicată de cuvântul Scripturii.

Legat de Sfânta Scriptură, ridică problema raportului dintre Legea Vechiului şi a Noului Testament.

Dintre temele tratate în operele sale, am putea aminti: *tema raţionalităţii lumii* — Cantemir chiar foloseşte termenii *logoi* şi *ratiores seminales; tema deşertăciunii* — aici reţine criticile la adresa teatrului din literatura patristică, unde reprezentaţia teatrală este socotită periculoasă, deoarece substituie o altă realitate în mintea oamenilor, putând conţine îndemnuri la destrămare sufletească, pe când, creştinismul trebuie să aibă în vedere adunarea gândurilor; *tema cunoaşterii* — omul se deosebeşte de animalele neraţionale prin *„minte şi învăţătură"*, cunoaşterea trebuind a fi pusă în slujba adevărului; *tema prieteniei* — dă ca exemplu prietenia care exista între el şi fratele său Antioh Cantemir, arată că potrivit Prov. 18, 19 *„fratele ajutat de frate este ca o cetate tare şi înaltă"*.

Potrivit concepţiei sale, conştiinţa are două direcţii: prin *gr. sinidisis* înţelege faptul, starea de-a fi conştient de ceva, de-a cunoaşte ceva; iar prin *gr. sintiris înţelege* conştiinţa morală, ochiul cel neadormit al lui Dumnezeu.

În argumentările sale, deseori Cantemir citează din slujbele bisericeşti, din Sfinţii Părinţi, care reprezintă pentru el *„culmile pe care s-au putut înălţa creştinii în smerenia lor"*. Insistă foarte mult asupra dogmei trinitare, ca fiind specifică învăţăturii creştine, combate adaosul Filioque, pe care-l numeşte „adaos papistăşesc", la fel primatul papal.

Vorbind despre rugăciune, libertate, virtuţi, Sfintele Taine, arată că prin acestea omul poate ajunge la *„odihna contemplaţiei cunoscătoare"*. Poate ajunge aici datorită superiorităţii imaterialităţii sale, care

(Continuare în pag. a 6-a)

st. teolog ŞTEFAN TOMA,
anul IV, T.P.

Contribuţia „ASTREI" la viaţa economică (II)

În prima parte a acestui articol, am arătat preocupările benefice ale ASOCIAŢIUNII, până în anul 1919.

După Marea Unire (1 Decembrie 1918), rolul economic al ASTREI a scăzut, menţinându-se, aproape, numai cel cultural. Viaţa economică a Transilvaniei a ajuns, pe de o parte, sub influenţa şi directivele politicii economice ale Statului român, iar pe de altă parte, sub influenţa, de cele mai multe ori dăunătoare, a organismelor economice private, existente în vechea Ţară. Băncile locale româneşti, care înainte de Unire finanţau îndeosebi agricultura noastră, după Unire şi-au deplasat câmpul de acţiune în industrie şi comerţ, iar sucursalele băncilor din Bucureşti, înfiinţate dincoace de Carpaţi, şi-au limitat activitatea aproape numai la acordarea de credite comerţului şi industriei.

Care era însă înfăţişarea celor două ramuri de activitate economică? Atât comerţul cât şi industria erau — în marea lor majoritate — străine. Ne-am găsit astfel în situaţia dureroasă, de a constata cum mijloacele financiare ale băncilor româneşti, adică banii adunaţi din sărăcia românilor, finanţau opere economice străine, în timp ce, agricultorii români îndurau lipsa creditelor necesare consolidării şi dezvoltării gospodăriilor lor. La noi, nu a existat un capital comercial naţional, capabil să dezvolte o industrie proprie, iar atunci când s-a ajuns la înjghebarea unei aşa-zise industrii naţionale cu capital străin, dezvoltarea acesteia n-a urmat scara de succesiune indicată de Sombart (Werner), adică capital comercial-industrial -financiar, în scopul de a se fi transformat în fabrici industria casnică, deja existentă; dimpotrivă, la noi, a luat fiinţă — îndeosebi — industriile exploatatoare ale bogăţiilor naturale — petrol, lemn — care asigură o desfacere sigură şi o rentabilitate excesivă. În timp ce, în alte ţări, cu structură industrială, se caută să întărească pătura rurală, spre a-şi forma un stâlp solid de echilibru social, noi, deşi eram un stat cu structură agrară am contribuit la fortificarea tocmai a cuiburilor din care au răsărit germenii dezechilibrului. Desigur că, nu poate fi vorba de o abandonare a sectorului industrial, deoarece au fost prea mari sacrificiile făcute, dar vor trebui făcute diverse corelări. De aceea întreg sectorul rural se cere organizat. Forma cea mai potrivită de organizare — cred — este cooperaţia (agrorural-industrială). Cooperaţia (bineînţeles liberă) autonomă, nebirocratizată şi nedenaturată va avea misiunea să organizeze acest sector în aşa fel ca:

1. Producţia rezultată din agricultură să ajungă pe piaţă trecută prin toate transformările, adică sub formă finită, înglobând şi remunerând cât mai multă muncă românească. Se cere a se înfiinţa industrii anexe.

2. Producătorul, printr-o valorificare în comun a produselor sale să realizeze preţuri cât mai bune, vânzând consumatorilor direct, fără mijlocitori.

3. Aprovizionarea cu articole industriale să se facă direct, de la producătorul industrial.

4. Se vor crea unităţi productive, deci cooperative, specializate şi având ca bază de activitate mai multe comune. Astfel, ne arată practica unor ţări civilizate.

Nu trebuie să pierdem niciodată din vedere, că după cum starea de mulţumire economică a unui popor nu se măsoară cu o duzină sau cu câteva duzini de milionari, nici nivelul cultural nu se deduce din existenţa unei jumătăţi de duzini de savanţi. O naţiune se bucură de o situaţie economică bună, când în sânul ei nu există indivizi puţini prea bogaţi şi alţii mult prea săraci, ci toţi membrii naţiunii trăiesc în condiţiuni mulţumitoare. Tot aşa şi un Neam, se găseşte pe o treaptă culturală ridicată, când nu este bântuit de analfabetism şi neştiinţă, ci când bucuria înţelegerii şi ştiinţei a pătruns în mase cât mai profund. Dacă vom introduce un sistem cooperatist complet, oare nu dăunăm recentelor iniţiative? Nu! Deoarece domeniul economic este atât de larg, încât îşi pot găsi în el variate posibilităţi de afirmare atât a sectorului cooperatist, cât şi a întreprinzătorilor particulari. Cei mai mari economişti, V. Jinga şi Gh. Dragoş, accentuează tocmai necesitatea de coexistenţă a mai multor sisteme economice (indiferent de compartimente ori specializări), pentru că o activitate economică nu constituie numai o problemă de ordin economic, ci şi una de dreptate socialnaţională şi de demnitate românească.

★

Dar, trecând peste toate acestea, inclusiv peste pe-

(Continuare în pag. a 7-a)

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central ASTRA Sibiu

57528

O sută cincizeci de ani de Eminescu

(Urmare din pag. 1)

texte". Chiar Eminescu însuşi a mărturisit aceasta de mai multe ori, anume că limba lui venea din limba cărţilor bisericeşti. E bine de ştiut că a spus: *„Biserica este mama neamului românesc."*

Iată o sută cincizeci de ani de la Naşterea marelui geniu Eminescu, ani de cultură românească, sub semnul geniului său. Mare sărbătoare şi bucurie pentru toţi românii şi pentru Basarabia pe care a iubit-o şi a apărat-o mai ales jurnalistul Eminescu, a făcut-o cu pasiune şi iubire fiindcă a ştiut-o vatră a românilor *„de la Nistru pân la Tisa."* Basarabenii îi răspund făcând de ziua naşterii lui, sărbătoare naţională. Ceea ce a scris Eminescu despre Basarabia spun „poate" n-a scris nimeni pagini mai ferme şi mai lucide, cu privire la romanitatea ei şi la dreptul ei de unire. Eminescu dorea în momentele de cumpănă ale naţiunii, ca toţi românii să fie uniţi.

Eminescu cel trimis din zonele inefabile de sălăşluire a Fiinţei, şi-a ales limba română ca să poată spune lumii ceva despre frumuseţea originară. E numitorul comun al sufletului poetic al neamului românesc. E darul românilor făcut universului, rostire în limba stelelor şi a spaţiilor infinite, în limba Eminescu, în limba română.

Să dea Dumnezeu ca miilor de uşi ale miilor de ani ce vor mai veni, românii să le aibă cheile cu care vor deschide veacurile şi vor intra în ele cu fruntea sus, cu frunte de „Luceafăr".

Cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Naşterii Domnului 1999, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu a acordat din Fondul Filantropic Eparhial familiilor sărace, persoanelor nevoiaşe, elevilor şi studenţilor săraci ajutoare financiare în sumă de 27 milioane lei.

De asemenea în toate parohiile din cuprinsul Arhiepiscopiei au fost organizate de Sfintele Sărbători acţiuni de întrajutorare a celor aflaţi în lipsuri şi suferinţe.

Martirele ortodoxiei în Transilvania secolului al XVIII-lea

Secolul al XVIII-lea a adus în sufletele românilor ardeleni multă amărăciune. Stăpânirea habsburgică, instalată pe deplin în anul 1699, a dat o lovitură cumplită poporului român vieţuitor în Transilvania. Uzând de fals, înşelăciune şi promisiuni deşarte, strâna stăpânire a izbutit dezbinarea bisericească a românilor, începând cu anul 1701, dezbinare pe care chiar învăţatul unit Simion Bărnuţiu o numeşte „foc infernal", vegheat cu grijă de duşmanii poporului pentru a nu se stinge niciodată. De abia scăpase sărmanul român ardelean de jugul constituţionalismului protestant şi a căzut sub povara absolutismului catolic. Un învăţat englez, călător prin Transilvania în anul 1702, consemna în amintirile sale că mulţi dintre locuitorii acestei ţări „având o înfăţişare solemnă, îşi luau rămas bun parcă ar fi fost în ajunul martiriului" (Ioan Lupaş, *Din istoria Transilvaniei*, Bucureşti, 1988, p. 22).

Credinţa cere mărturie, iar românii transilvăneni nu au ezitat să îşi apere legea strămoşească, ortodoxia, indiferent de ameninţările ce veneau din partea autorităţilor, în pofida persecuţiilor la care erau supuşi de către acestea. Femeile din întreg Ardealul şi-au adus, la rândul lor, aportul la păstrarea şi apărarea credinţei ortodoxe, ştiind că „puterea lui Dumnezeu în slăbiciune se desăvârşeşte" (II. Cor. 12,9), iar El „a ales pe cele slabe ale lumii ca să le ruşineze pe cele tari" (I. Cor. 1,27).

Uniatismul nu a pornit dintr-o convingere lăuntrică, ci a fost impus prin constrângere, fiind rodul colaborării dintre ofiţerii austrieci, călugării şi teologii iezuiţi, agenţii fiscului, cărora li s-au alăturat chiar protopopii şi preoţii care îmbrăţişaseră unirea cu Roma, dând dovadă de un zel neobosit în propagarea acesteia. Zelul lor s-a lovit însă de credinţa, curajul, puterea de sacrificiu, sentimentul naţional, care însufleţeau femeile transilvănene. Acestea au stat înaintea prigonitorilor asemenea lui David înaintea uriaşului Goliat şi tot asemenea lui au învins, plătind covârşitorul preţ al suferinţei, al batjocurii, al atâtor injurii.

Încă de la început s-au auzit voci care s-au ridicat împotriva schimbării credinţei strămoşeşti. Printre credincioşii braşoveni şi hunedoreni care au protestat contra uniaţiei imediat ce li s-a adus la cunoştinţă ruşinoasa trădare a mitropolitului Atanasie, vor fi fost cu siguranţă şi numeroase femei din ţinuturile respective, ţărănci cu sufletul curat şi credinţă statornică. Au trecut însă câţiva ani până când poporul s-a convins că prin unire îi este schimbată legea strămoşească. Până atunci au avut grijă preoţii, care mânaţi doar de interese materiale trecuseră la uniţi, să le ascundă faptul că nu mai erau ortodocşi. Mişcarea de rezistenţă s-a declanşat în întreg Ardealul, mai ales după anul 1744, îndeosebi în jurul Sibiului. După ce călugărul martir Visarion Sarai, prin predica sa simplă, a reaprins în sufletele ardelenilor focul credinţei străvechi, dragostea pentru Ortodoxie, aceştia au refuzat să mai meargă în bisericile ridicate prin jertfa lor, dar luate cu forţa de preoţii uniţi, preferând să îi înmormânteze pe cei trecuţi la cele veşnice fără prohod şi preoţi, declarând că mai bine se împărtăşesc cu muguri de stejar şi folosesc miere în loc de mir decât să apeleze la serviciile preoţilor uniţi. Copiii le erau botezaţi de femeile mai în vârstă din sat. Astfel, cuvioasele femei, văduvele sau cele cu viaţă curată, au îndeplinit această datorie nobilă, asemănându-se oarecum cu diaconiţele din Biserica primară.

În multe localităţi femeile participau, alături de bărbaţii lor, la acţiunile întreprinse în vederea recuperării bisericilor ortodoxe, ajunse în posesia uniţilor, în care se rugaseră înainte. Aşa s-a întâmplat în Răşinari (judeţul Sibiu), unde întreaga suflare a satului s-a adunat pentru a cere preoţilor uniţi să le înapoieze cheile bisericii.

Sute de preoţi ortodocşi şi soţiile lor au constituit „prada" prigonitorilor care, cu o ură neîmpăcată, intrau noaptea în sate, legau străjile, îi arestau după aplicarea unor bătăi crunte. Zelul lor unionist nu mai deosebea bărbaţi şi femei, bătrâni şi tineri. Multe preotese au fost victimele acestor adevăraţi călăi. Casele în care aceştia pătrundeau erau jefuite şi complet devastate. În cele din urmă, plutoanele de soldaţi plecau cu preotul legat, iar dacă acesta nu era găsit, preoteasa era luată prizonieră, chiar dacă purta uneori un copil mic în braţe. Între aceste vrednice femei merită cu prisosinţă să fie amintite soţia unui preot ortodox din Galeş, legată şi bătută în miez de noapte de doi slujitori imperiali, soţia preotului Avram din Cugir, arestată şi eliberată după ce sătenii au achitat suma de 12 florini şi au dat patru boi pentru a o răscumpăra, soţia preotului Ioan din Răchita, care, în pofida faptului că era însărcinată, a fost închisă două săptămâni la Sebeş, soţiile celor doi preoţi ortodocşi din Săsciori, bătute împreună cu soţii lor.

Un caz aparte îl reprezintă soţia preotului Dan din Tilişca (jud. Sibiu), arestată de cinci ori în perioada 1747—1755 şi nevoită să plătească propagandei unioniste sume însemnate de bani după fiecare eliberare. Întâia oară a fost închisă timp de 14 săptămâni, apoi a fost silită să execute 50 de zile robotă la protopopul unit Avram din Daia, deşi avea un copilaş de câteva luni. Ulterior, ea a fost dusă la Sibiu împreună cu alte cinci preotese şi deţinute timp de două luni, pentru ca, în 1755, să fie închisă din nou şi ameninţată că va fi eliberată doar cu condiţia ca soţul ei, preotul Dan, să îmbrăţişeze unirea cu Roma. Prin eroice încercări au mai trecut şi alte femei vrednice să fie amintite între martirii legii străbune. Soţia preotului Cosma din Deal a fost arestată împreună cu copilul ei mic, acesta murind degerat pe drum. Soţia preotului Ioan din Poiana a fost închisă timp de 31 de săptămâni, iar casa i-a fost sechestrată de către episcopul unit Petru Pavel Aron, timp de trei ani.

Acolo unde preoţii ortodocşi erau arestaţi şi trimişi în înfiorătoarele închisori ale Imperiului habsburgic, soţiile lor rămâneau singure, purtând povara fiecărei zile şi fiind nevoite să sacrifice totul pentru a-şi crească copiii în acele vremuri de cruntă sărăcie, nădăjduind numai în mila Preabunului Dumnezeu. Este şi cazul Patrasiei Piuariu, soţia protopopului ortodox Ioan din Sadu închis la Viena sub acuzaţia de instigare a românilor din satele ardelene la luptă împotriva uniaţiei. Este cunoscută o scrisoare pe care aceasta i-a trimis-o în timp ce era închis, prin anul 1761, plină de cuvinte calde ce conferă scrisorii un adevărat caracter literar. Patrasia Puariu şi-a crescut copiii în aceste condiţii deosebit de grele, dar sacrificiile şi lacrimile ei au fost răsplătite, cei doi fii devenind oameni cu rosturi de seamă în viaţa românilor ardeleni: unul dintre ei a ajuns preot în Sadu, iar celălalt va deveni un eminent medic oftalmolog şi un mare cărturar. Este vorba de Ioan Puariu Molnar. O altă femeie al cărei chip a fost umbrit de suferinţă este soţia preotului Oprea din Sălişte, al cărei soţ a fost întemniţat, împreună cu cei doi fii ai lor, unul preot şi altul diacon, ultimul bătut în chip barbar. Este de neimaginat chinul prin care a trecut bătrâna lor mamă.

Tot în acest context putem enumera câteva femei simple, dar înţelepte şi devotate credinţei ortodoxe, neamului din care făceau parte. La loc de frunte trebuie să o pomenim pe Stana, soţia lui Oprea Miclăuş, cinstit între sfinţii mărturisitori ai Ortodoxiei. Ea şi-a aşteptat ani în şir bărbatul întemniţat la Kuffstein, în Munţii Tirolului. Cât de frumos ne glăsuieşte o filă de acatist despre aşteptarea plină de smerenie şi nădejde a acestei femei atât de încercate: „La uşa bisericii din Sălişte, mult întristata ta soţie, cu faţa cernită a stat multă vreme, plângând şi aşteptând întoarcerea ta...". După mai bine de treizeci de ani, Stana a înaintat împăratului Iosif II rugămintea de a-i elibera soţul măcar la

(Continuare în pag. a 6-a)

CLAUDIA DUMITRIU

Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr" la 80 de ani de învăţământ românesc

Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr" din Sibiu se înscrie, fie şi în raport cu alte instituţii similare din România, în general şi din Sibiu, în special, cu o istorie aparte ce se dezvoltă în mai multe etape, fiecare cu specificul ei, funcţie de condiţiile istorice ale vremii, dar şi de personalităţile ilustre care au slujit-o cu credinţă.

După înfăptuirea actului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, această instituţie, la propunerea distinsului cărturar Onisifor Ghibu, va primi — în anul 1919 — numele ilustrului său elev, al cărturarului Gheorghe Lazăr, născut la Avrig. Din acel an, instituţia a continuat, la alte dimensiuni, să se impună ca veritabil nucleu al culturii şi civilizaţiei naţionale. Încât în privinţa Liceului „Gheorghe Lazăr", putem afirma cu certitudine că a fost fericita creaţie a generaţiei Unirii ceea ce conduce la păstrarea şi dezvoltarea tradiţiei, sărbătorind în această toamnă frumoasă, a anului 1999, jubileul de 80 de ani de învăţământ în limba română. Căci, cum frumos se exprima unul din străluciţii săi foşti elevi, istoricul Ioan Lupaş, Liceul „Gheorghe Lazăr" poate fi considerat ca „o coroană" a întregii activităţi şcolare din acest spaţiu românesc.

Prin munca asiduă, prin eforturile reunite ale profesorilor şi ale foştilor săi elevi, liceul a devenit, cu timpul, o binecuvântare pentru întreg cuprinsul neamului românesc.

Solemnitatea inaugurării anului şcolar 1919-1920, an care marchează trecerea liceului la predarea în limba română, se desfăşoară în 5 octombrie 1919, primul director român fiind Dr. Ioan Bunea.

Cercetarea evoluţiei istorice a actualului Colegiu Naţional „Gheorghe Lazăr" a fost realizată de *Dr. Ioan Bunea*, director al acestei instituţii până în anul 1934, *preot prof. Dr. Ioan Stanciu, prof. Petru Munteanu, prof. Vasile Mihai Câmpeanu.* Interesul pentru conservarea unor documente referitoare la istoria Liceului „Gheorghe Lazăr" l-au avut multe generaţii de elevi ai acestei instituţii. Aşa s-a realizat, de exemplu, cronica unei generaţii de după Unirea cea Mare *„Cartea de aur ilustrată a promoţiei de absolvenţi din seria 1929".*

La solemnitatea de punere în drepturi a limbii române, într-o instituţie unde au învăţat şi până la 1918 foarte mulţi români, au participat elevii în frunte cu corpul didactic şi un impresionant public, mai întâi la serviciul divin celebrat la Catedrala Mitropoliei Ortodoxe. După slujba religioasă, elevii şi un număr mare de oameni au trecut în sala de gimnastică a Seminarului unde s-a săvârşit actul inaugurării în prezenţa reprezentantului Consiliului Dirigent.

Încheindu-se actul sărbătoresc al inaugurării, publicul asistent pleacă apoi spre localul liceului, unde se oficiază slujba religioasă de către protoiereul Dr. I. Stroia, care se adresează tineretului şcolar cu cuvinte de îndemn spre însuşirea elementelor culturii şi civilizaţiei naţionale şi universale.

În galeria instituţiilor de seamă a neamului nostru, Liceul „Gheorghe Lazăr" se înscrie cu o contribuţie, care, pe drept cuvânt, poate fi invidiată de orice instituţie de învăţământ. Cum spunea acelaşi Ioan Lupaş, fost elev al liceului: *„Rezultatele unei şcoli nu pot să le determine niciodată factorii de ordin extern, ci singură însufleţirea şi vrednicia acelor ce propovăduiesc într-însa cuvântul înţelepciunii".* Prin străduinţele nepregetate ale unor adevăraţi dascăli-mucenici, începuturile sfioase au fost continuate cu râvnă sporită prin activităţi din ce în ce mai însemnate.

Sămânţa sădită de aceşti profesori, cu duh apostolesc, în perioada atât de îndelungată a liceului nostru şi mai ales după actul Marii Uniri de la 1918, în sufletul numeroşilor lor elevi, a odrăslit roade îmbelşugate în toate regiunile pământului românesc.

Primul corp profesoral românesc, care va începe activitatea în anul şcolar 1919-1920, a fost format din: Dr. Ioan Bunea - director -, Ioan Anuşca, Petre Andreescu, Ioan Bratu, Dr. Zaharia Gherman, Silviu Ţeposu, Alex. Arbore, Alex. Mumuianu, Alex. Petit, Ioan Sandu, Marcu Jantea, Ioan Isaicu, Mihail Stoia, Trandafir Scorobeţ, Ioan Isac, Alex. Giuglea, Valeriu Hurdu, Constantin M. Ionescu, Grigore Buică.

La această pleiadă de profesori se adaugă contribuţia preoţilor profesori care au predat în diferite perioade, religia ortodoxă: Miron (Ilie) Cristea, Nicolae Ivan, Dr. Ioan Stanciu, Marcu Jantea, Trandafir Scorobeţ, Dr. Nicolae Terchilă, Mihail Cristescu, Gh. Secaş, Nicolae Greavu, Ioan Beju, Radu Simion, Aurel Macovei, Viorel Bujoreanu, Maria Vasilescu, Zosim Oancea, religia greco-catolică: Ioan Isaicu, Dr. Al. Filipescu, Anton Pop, religia romano-catolică: Imre Laslo, religia reformată: Nagy Joszef, Miess Ioan, religia mozaică: Mark Eugen ş.a.

Pe plan religios, în perioada interbelică, instituţia noastră a beneficiat de îndemnul şi îndrumările Î.P.S. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, când, în anul 1924, s-a înfiinţat societatea „Sfântu Gheorghe" a elevilor ortodocşi din liceu, sau prin prezenţa în 1992 la serbările dedicate împlinirii a 300 de ani de existenţă a liceului, a **Î.P.S. Sale Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolit al Ardealului, ori a altor reprezentanţi ai Bisericii ortodoxe care s-au aflat şi se află permanent în mijlocul elevilor noştri.

Acestei pleiade de profesori i-au urmat treptat, treptat, alte generaţii de profesori, continuând tradiţia de muncă temeinică până în zilele noastre despre care vorbesc atâtea generaţii de foşti elevi cu admiraţie şi recunoştinţă: I. V. Pătrăşcanu, Silviu Cosma, Al. Arbore, Ion Bratu, Ilie Chidu, Josef Raques Lasalle, membru al misiunii universitare franceze în România, Nicolae Oancea, Traian Cucuianu, Ioan U. Soricu, Ilie Popescu, Axente Creangă, Ioan Nistor, Traian Zaharia, Pimen Constantinescu, Victor Veşteman, Mihail Nanu, Ioan Popa, Acad. Alex. Dima, Nicolae Creangă, Olga Dima, Ioan Delu, Alex. Nanu, Dr. Alex Sanielevici, Achim Stoia, Radu Mihaiescu, Cristu Petrişor, Lucia Cornea, Andrei Poroliseanu, Dr. Ioan Besoiu, Horia Ştefan, Elena Cilievici, Elena Cojmenco, Felicia Căraus, Emilia Doboşi, Natalia Potolea, Livia Rusu, Gheorghe Pavelescu, Petru Munteanu, Vasile Vasu, Silvia Chircă, Ioan Candrea, Modesta Beju, Maria Sandovici ş.a.

La ridicarea prestigiului acestei instituţii în perioada 1919-1999, un rol deosebit l-au avut *directorii* şi *directorii adjuncţi* ai Liceului „Gheorghe Lazăr". În această perioadă au funcţionat în calitatea de *director:* Dr. Ioan Bunea, Gheorghe Niculescu, Acad. Alex. Dima, Ioan Popa, Dr. Ştefan Damian, Mihai Nanu, Nicolae Creangă, Marcel Demetrescu, Ştefan Stănescu, Elena Borcoman, Ana Bărbat, Constantin Piloff, Nicolae Achim, Gheorghe Bodea, Cristu Petrişor, Emilia Doboşi, Andrei Porolisseanu, Ioan Igna, Vergilius Dan, Doru Isac, Alin Pop, iar începând cu anul 1948 când se instituie funcţia de *director adjunct* au funcţionat în această calitate: Petru Apolzan, Iorgu Sandu, Ion Guţă, Ioan Roşca, Cornel Silaghi, Ioan Costin, Ioan Câmpean, Veronica Bostan, Gheorghe Bodea, Richard Schuller, Maria Fanache, Hermann Schmidt, Felicia Căraus, Gheorghe Macovei, Ioan Ungureanu, Cristina Secelanu, Mihai Ungureanu, Gabriel Negrea.

Dacă ne întrebăm cum a fost cu putinţă ca liceul acesta să producă în răstimpul de aproape trei veacuri de existenţă, şi mai ales în ultimii 80 de ani, asemenea roade, cheia răspunsului credem că o putem găsi, întâi, în împrejurarea că în sufletul poporului nostru erau acumulate energii care aşteptau de mult momentul sfărâmării zăgazurilor spre a porni la opera de realizare a tuturor virtuţilor disponibile, apoi în faptul că profesorii s-au silit cu toţii să-şi îndeplinească profesiunea de credinţă, în scopul creşterii elevilor lor în duhul înţelepciunii, al credinţei şi al dragostei de muncă şi ştiinţă. Iar elevii s-au silit, unii mai mult decât alţii, să se pătrundă de acest duh, care a stăpânit şi stăpâneşte întreaga atmosferă morală a liceului.

Tinerii ieşiţi de pe băncile Colegiului Naţional „Gheorghe Lazăr", au devenit *fiecare la locul unde l-a aşezat Providenţa* - cum spunea Onisifor Ghibu - *câte un Gheorghe Lazăr al timpului său, înarmat cu tot ce-i trebuie în vederea marii bătălii pe care neamul nostru a trebuit s-o dea pentru a-şi asigura în lume un rost solid.*

În această instituţie, în perioada interbelică şi postbelică, fiecare dascăl, care a crezut că are o idee folositoare şcolii, a fost ascultat cu dragoste şi pus la lucru, şi numai din această colaborare dezinteresată, s-a ridicat prestigiul instituţiei, păstrat cu sfinţenie până-n zilele noastre.

Ar fi o aleasă cinstire, şi aceasta nu o vom putea face mai bine decât respectând îndemnul primului director al Liceului „Gheorghe Lazăr", Dr. Ioan Bunea care preluând în 1919, destinele instituţiei de la administraţia austro-ungară, cerea elevilor săi, de a aduce *„omagiul de recunoştinţă"* profesorilor pentru munca lor atât timp cât *„candela vieţii ne va călăuzi"*, aşa cum aprecia şi distinsul profesor de istorie, Silviu Ţeposu.

Opera generaţiei Marii Uniri a fost continuată până azi de către noile şi tinerele generaţii de dascăli care s-au succedat în liceu, alături de care s-au găsit multe elemente tinere, o parte din ei foşti elevi ai liceului, însufleţite, harnice, pătrunse de cea mai curată dragoste pentru şcoală şi tineretul şcolar.

Cei care cunoşteau generaţii şi generaţii de tineri învingeau într-un fel anonimatul, prin pasiune pentru munca lor de dascăl, prin ceea ce dovedeau cei mai buni elevi ai lor. Iar elevii s-au silit, unii mai mult decât alţii, să se pătrundă de acest duh care a stăpânit şi stăpâneşte întreaga atmosferă morală a Colegiului Naţional „Gheorghe Lazăr".

Identitatea de gânduri a generaţiilor noastre este un semn de bun augur, pentru generaţiile de astăzi şi de mâine ale Colegiului, care prin glasul dascălilor de astăzi se potrivesc la gând şi fapte cu principiile sănătoase, de promovare a cultului muncii şi învăţăturii: *„Profesorii institutului din epoca românească* - intuia preot prof. Dr. Ioan Stanciu - *au fost la culmea chemării lor..."*. Încă un argument că datori suntem să încrustăm pe răbojul timpului existenţa noastră în strânsă legătură cu existenţa timpurilor trecute, cu marile merite ale înaintaşilor.

Prof. VASILE MIHAI CÂMPEANU
- Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr" -

Tâlcuirea Evangheliei cu Sfinţii Părinţi

(Urmare din numărul trecut)

D. Pentru care pricină Evanghelistul numeşte Evanghelia sa *cartea naşterii lui Iisus Hristos?* Doar nu cuprinde numai naşterea, ci toată iconomia mântuirii neamului omenesc!

Pentru că naşterea lui Iisus este capul întregii iconomii a mântuirii, pentru că este şi începutul şi rădăcina tuturor bunătăţilor date nouă. După cum şi Moise îşi intitulează cartea sa *cartea cerului şi a pământului (Fac. 2, 4)*[1], deşi nu vorbeşte numai de cer şi de pământ, ci şi de cele ce sunt în ele, tot astfel şi Matei a dat numele cărţii sale de la capul faptelor istorisite în ea.

E. Pentru ce Evanghelistul a zis întâi: *Fiul lui David* şi apoi *Fiul lui Avraam?*

Pentru că David era pe buzele tuturora şi din pricina renumelui său, şi din pricina timpului: nu murise de mult, ca Avraam. Amândurora le dăduse Dumnezeu — şi lui Avraam şi lui David — făgăduinţa că din ei se va naşte Mântuitorul; dar Matei l-a pus în urmă pe Avraam pentru că era mai vechi, iar pe David la pus la început pentru că era viu în mintea poporului... Chiar iudeii spuneau: *oare nu din sământa lui David şi din oraşul Betleem* — de unde era David — *avea să vină Hristos? (In. 7, 42).* Nimeni nu-L numea pe Hristos Fiul lui Avraam, ci toţi Îl numeau Fiul lui David... Pentru asta deci evanghelistul Matei începe genealogia cu David, pentru că era mai cunoscut, iar pe Avraam îl pomeneşte după David. Şi pentru că a adresat iudeilor Evanghelia sa, a socotit de prisos să urce mai sus genealogia. Că aceşti doi bărbaţi erau mai cu seamă admiraţi de iudei; unul ca profet şi împărat, altul ca patriarh şi profet[30—31].

F. Pentru care pricină în grupa a treia a pus numai douăsprezece generaţii, când spune că sunt patrusprezece generaţii (1,17)?

După părerea mea, evanghelistul a socotit ca generaţie şi timpul robiei babilonice, precum şi pe Hristos Însuşi, unindu-L cu noi în totul. Evanghelistul aminteşte şi de robia babilonică; şi bine face, pentru a ne arăta că iudeii n-au ajuns mai înţelepţi nici când au fost luaţi robi. Prin urmare, oricum ai privi lucrurile, vezi că era absolut necesară venirea lui Hristos[46].

G. Pentru ce n-a amintit Matei şi de ducerea în Egipt?

Pentru că iudeii nu se mai temeau de egipteni, pe când de frica babilonenilor încă tremurau. În afară de aceasta, ducerea în Egipt era un fapt petrecut de mult de tot, pe când robia babilonică era încă vie în amintirea lor. În Egipt, apoi, nu s-au dus din pricina păcatelor lor; în Babilon însă au fost duşi tocmai din pricina păcatelor lor.

Dar dacă ai încerca să tălmăceşti şi *numele tuturor persoanelor menţionate în genealogie,* vei vedea că aceste nume cuprind în ele gânduri foarte adânci şi că ele contribuie mult la înţelegerea Noului Testament, cum sunt de pildă numele lui Avraam, Iacov, Solomon, Zorobabel; că nu la întâmplare li s-au dat lor numele acestea. Dar ca să nu par că vă plictisesc, stăruind prea mult asupra genealogiei lui Hristos, voi trece peste explicarea acestor nume şi mă voi îndrepta spre versetele următoare ale capitolului întâi.

Naşterea lui Iisus Hristos aşa a fost (1, 18). Pentru ca nu cumva la auzul cuvintelor *bărbatul Mariei (1, 16)* să-ţi treacă prin minte că naşterea s-a făcut potrivit legilor firii, află că evanghelistul, prin cuvintele ce urmează, îndepărtează un astfel de gând [48]: *logodită fiind Maria, Mama Lui* — n-a spus *Fecioara,* ci simplu *Mama,* ca să fie uşor de primit cuvântul său. Şi, după ce mai întâi îl pregăteşte pe ascultător, care credea că are să audă o naştere obişnuită şi după ce pune astfel stăpânire pe atenţia lui, îl uimeşte apoi prin anunţarea minunii, spunând: *mai înainte de a fi ei împreună, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt*[49]. Şi ca să nu bănuieşti pe ucenic că a scris aceste lucruri ca să facă plăcere Dascălului său, *aduce ca mărturie pe Iosif,* prin cele pătimite de el; parcă ar spune: «Dacă nu mă crezi pe mine şi bănuieşti mărturia mea, crede-l pe Iosif». *Iosif, bărbatul ei, drept fiind — drept* aici înseamnă virtuos în toate[51]: când săvârşeşti toate faptele de virtute; *a vrut s-o lase în ascuns* — o fecioară însărcinată nu ajungea numai de batjocura şi râsul lumii, ci era şi pedepsită de lege. Iosif n-a vrut s-o dea nici pe mâna legii, pedeapsa cea mai mare, dar n-a vrut nici s-o facă de râs, pedeapsa cea mai mică. Ai văzut bărbat filozof, lipsit de cea mai tiranică patimă, gelozia? Era aşa de puţin gelos, încât nu voia s-o supere pe Fecioară nici cu cea mai mică mustrare. A o tăinui i se părea o nelegiuire; iar a o vădi şi a o duce înaintea judecăţii însemna să o dea morţii. De aceea n-a făcut nici una, nici alta, ci s-a purtat cu Fecioara într-un chip mai desăvârşit decât poruncea legea. Că trebuia ca odată cu venirea harului, să se arate şi semnele vieţuirii celei înalte. Aceasta e pricina că şi Iosif a arătat multă filozofie: n-a învinuit-o, n-a ocărât-o, ci a vrut numai s-o lase. Deci pe când aşa stăteau lucrurile, când totul părea fără ieşire, a venit îngerul şi a dezlegat toate nelămuririle. Merită însă să cercetăm.

H. Pentru ce îngerul nu i-a spus lui Iosif totul mai înainte de a intra el la astfel de gânduri? [52]

Pentru ca nu cumva să nu creadă şi să păţească ce-a păţit Zaharia. Dacă îngerul nu i-a spus lui Iosif mai înainte, atunci pentru ce nu i-a spus Fecioara? Şi Fecioara, tot pentru aceeaşi pricină a tăcut. Era pe deplin încredinţată că logodnicul ei n-ar fi crezut-o de i-ar fi vestit un lucru atât de neobişnuit, ci l-ar fi mâniat mai mult; Iosif ar fi crezut că încearcă să-şi acopere păcatul săvârşit. Dacă ea, care avea să primească un har atât de mare, a judecat omeneşte buna vestire ce i se făcuse şi a spus: *Cum va fi aceasta, de vreme ce nu ştiu de bărbat? (Lc. 1, 34)* cu mult mai mult Iosif ar fi pus la îndoială spusele ei.

I. Pentru ce îngerul n-a făcut acelaşi lucru şi cu Fecioara? Pentru ce nu i-a adus vestea cea bună după zămislire?

Dacă îngerul n-ar fi vestit-o mai dinainte, Fecioara ar fi căzut doborâtă de durere, gândindu-se la ruşinea de oameni; că nu nădăjduia să convingă pe cineva, orice ar fi spus, că sarcina nu se datoreşte adulterului. Deci, ca să nu [53] se întâmple asta, îngerul a venit la ea înainte de zămislire. Se cădea să fie netulburat pântecele acela în care a păşit Creatorul universului! Se cădea să fie lipsit de orice frământare sufletească sufletul care a fost învrednicit să slujească unor taine atât de mari! [54] *Va naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus* — Să nu socoteşti, Iosife, îi spune îngerul, că tu nu slujeşti tainei întrupării Fiului lui Dumnezeu, pentru că Hristos este născut de la Duhul Sfânt! Da, n-ai ajutat cu nimic la naştere, Fecioara a rămas nevătămată, dar îţi dau o însărcinare proprie unui tată, să pui nume Celui născut, fără ca asta să pângărească vrednicia Fecioarei! [56] Numele Iisus nu este nume elinesc, ci ebraic, care tâlcuit în limba greacă înseamnă Sotir, adică Mântuitor; şi se numeşte Mântuitor, pentru că *a mântuit pe poporul Său [30] de păcatele sale.*

J. Pentru ce îngerul a spus *pe poporul Său* şi n-a adăugat şi *neamurile?*

Ca să nu-l sperie deocamdată pe Iosif, care asculta aceste cuvinte. Dar un om, care pricepe Scripturile, ştie că îngerul prin cuvântul *popor* a arătat şi neamurile. Că *nu numai iudeii sunt popor al lui Hristos, ci toţi care se apropie de Hristos şi primesc învăţătura Lui* [57].

K. Pentru ce nu S-a numit *Emanuel,* ci *Iisus Hristos?*

Îngerul n-a spus *vei chema* ci *vor chema,* adică în acest text numele Emanuel este dat de faptele săvârşite de Hristos. Că are obicei Scriptura să numească pe cineva nu cu numele său, ci cu faptele săvârşite de el. De aceea cuvintele *îl vor chema Emanuel* nu înseamnă decât că vor vedea că Dumnezeu este cu oamenii[2][68].

Şi a luat pe Maria, femeia lui — Ai văzut că evanghelistul numeşte pe Fecioară mereu *femeia lui?* Face acest lucru pentru că nu vrea să descopere deocamdată taina aceea, îndepărtând bănuiala cea rea[70]. N-ar fi numit-o aşa, dacă era o stricată. Cuvântul *femeie* înseamnă aici logodnică [55]. *Şi luând-o, n-a cunoscut-o până ce a născut pe Fiul ei Cel Întâi Născut* — cuvântul *până* nu l-a folosit aici evanghelistul ca să bănuieşti că a cunoscut-o după ce a născut pe Fiul ei, ci ca să afli că Fecioara era fecioară înainte de naştere.

L. Dar atunci pentru ce a mai pus cuvântul *până?*

Adeseori Scriptura obişnuieşte să facă asta, folosind cuvântul când e vorba de timpuri nedeterminate. De pildă: când a fost vorba de corabia lui Noe de pe timpul potopului a spus: *corbul nu s-a mai întors până ce nu s-a uscat pământul,* cu toate că nici după aceea nu s-a mai întors. Vorbind despre Dumnezeu, Scriptura spune: *din veac şi până-n veac eşti Tu;* dar prin aceste cuvinte nu pune hotare existenţei lui Dumnezeu[3]. Tot astfel şi în textul din Evanghelie, Matei a spus *până* ca să ne arate că Fecioara a fost fericită înainte de

(Continuare în pag. a 6-a)

DANIEL POPA,
student teolog, anul III

Mihai Eminescu şi Anton Pann

Încă din vremea anilor de şcoală, în bibliotecile cu care a venit în contact, fie şi numai din *Lepturariul rumînesc* al lui A. Pumnul, M. Eminescu a cunoscut bucăţi literare din opera lui Anton Pann (1796—1854). Interesul lui pentru patrimoniul popular explică şi admiraţia şi preţuirea de care s-a bucurat acesta în ochii poetului *Epigonilor:*

S-au dus toţi, s-au dus cu toate pe o cale ne-nturnată
S-a dus Pann, finul Pepelei,
cel isteţ ca un proverb.

Iar în vremea cât a funcţionat ca director la Biblioteca Centrală din Iaşi, el a încercat să achiziţioneze cartea *Fabule şi istorioare* de Anton Pann, Bucureşti, 1847, specificând că *„scrierile lui Pann au devenit rare".*

În *Curierul de Iaşi* (1876), poetul a reprodus din A. Pann: *Norocul şi Mintea* din *Fabule şi istorioare* şi *Povestea Prostului* din *O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu.*

De asemenea, în ziarul *Timpul* din Bucureşti, a reprodus întinse extrase din opera lui A. Pann, popularizând-o, în vara anului 1878 şi mai târziu, sub titlul: *„File din Povestea vorbei"* de Anton Pann, în special, din *Fabule şi istorioare* şi *O şezătoare la ţară...,* toate pentru a forma gustul şi simţul estetic şi moral al cititorului. El a sesizat că opera lui A. Pann îndeplineşte aceste calităţi.

Poetul a păstrat asupra sa, încă de la Iaşi, opera lui A. Pann, probabil proprietatea lui M. Pompiliu, întrucât acesta i-o cere printr-o scrisoare a Veronicăi Micle (din 19 oct. 1879): *„M. Pompiliu a zis: «Să nu umbli cu şahăr mahăr şi să-i trimeţi pe Anton Pann».*"

Într-un articol din *Timpul* (1880), poetul a scris: *„Oricare din noi lesne va pricepe că Anton Pann e un scriitor naţional într-adevăr (...)",* situându-l alături de P. Ispirescu şi I. Creangă, iar în alt articol îl numeşte *„sănătosul Anton Pann".*

În cadrul *„Junimii"* bucureştene din casa lui T. Maiorescu (str. Mercur nr. 1), dar, mai ales, în casa soţilor Mite şi Wilhelm Kremnitz, I.U. Jarnik, filolog ceh, specialist în romanistică, care s-a ocupat şi de limba, literatura şi folclorul românesc, publicând, printre altele, împreună cu A. Bârseanu: *Doine şi strigături din Ardeal* (1885), a scris în *Drumul pe care am mers* (1909) că în vara anului 1879 a cunoscut pe *„Alecsandri, Eminescu, Haşdeu, Ispirescu, Slavici şi alţii".* M. Eminescu l-a îndemnat chiar pe romanistul ceh *„să scrie o lucrare despre Anton Pann şi se oferise să-i împrumute culegerea de proverbe a lui Golescu".* Iar P. Ispirescu i-a comunicat lui I.U. Jarnik că a primit de la poet colecţia de proverbe a lui Iordache Golescu: *„... dobândind de la d. Eminescu colecţia de zicături ale Golescului, m-am silit să le copiez, ceea ce am şi făcut".* De altfel, M. Eminescu, în mai multe rânduri, în activitatea lui ziaristică, a făcut apel la poveştile acestuia.

Şi într-adevăr o poveste din ziarul *Timpul,* VII, 1882, nr. 165, 31 iulie, p. 1; articol editorial: *Bucureşti, 30 iulie 1882,* începea astfel: *„Anton Pann ne spune povestea / din O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu / despre un bărbat gelos (...). Bărbatul, cam cocoşat şi nu tocmai drăgălaş (...)"* etc., poetul ţintind spre un ţel politic, întrucât schimbările de persoane în guvernul liberal, atâta vreme cât *„fantele de cupă a urmat craiului de treflă, ca-ntr-un joc de cărţi (...), pentru că valori negative au fost înlocuite prin valori negative",* nu prezintă nici o importanţă şi nu însemnează nimic.

„Astea se vorbesc: — adaugă poetul spre sfârşitul articolului — *de prin lume adunate şi iarăşi la lume date — relata referentes — le dăm şi noi oricui o pofti să le povestească mai de-*

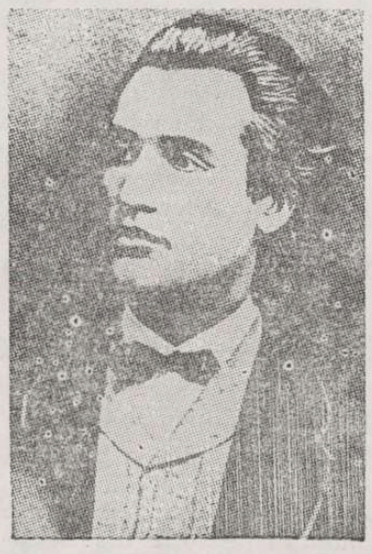

parte, ca să treacă ca căscatul din om în om (...)".

Articolul poetului a fost comentat şi de alte câteva ziare ale vremii, ceea ce arată că influenţa scrisului eminescian în presa de atunci era însemnată. E de remarcat, în acest articol, hazul de bună calitate.

Poetul, de altfel, a invocat de mai multe ori pe Nastratin Hogea din *Povestea vorbei* de Anton Pann pentru situaţii şi întâmplări din viaţa politică. Apelul la poveştile lui Anton Pann, felul cum poetul arată cazuri concrete, scoţând în relief ridicolul acţiunilor politice, generează satira ascuţită la adresa schimbărilor ministeriale.

Despre acest articol menţionăm aici şi mărturia lui Mozes Gaster care e şi ea edificatoare: *„... îmi amintesc o zi — cred că eram acolo* [în redacţia ziarului *Timpul* de pe Calea Victoriei din Bucureşti] *cu Slavici — când a fost adus un număr de ziar, cu o poveste luată din Anton Pann: Povestea celor trei cocoşaţi, iar el* [M. Eminescu] *râdea ca niciodată".*

Deghizat sub pseudonime *(Censor, Fantasio, Harţag)* M. Eminescu a publicat în *Timpul* o serie de cronici bucureştene, un fel de momente şi schiţe eminesciene, apelând uneori la arsenalul paremiologiei populare, scriind la un moment dat: *„De prin lume adunate şi iarăşi la lume date, zice Anton Pann despre poveştile lui: tot aşa zice şi Fantasio despre cronicile sale",* dovadă că pseudonimul îi aparţine, atât de disputat mai demult între d. D. Vatamaniuc şi Marin Bucur. În alt articol aminteşte zicala: *„... se potriveşte ca nuca în perete şi ca sarea-n ochi, ar zice povestea vorbei"* ori: *„... de la Anadan-Babadan cum ar zice povestea vorbei".*

Prin opera sa, A. Pann a exercitat o sensibilă influenţă asupra unor poezii eminesciene. Populărul cântec al acestuia:

Sus pe cer cum este luna,
Aşa eşti pe pământ una,

a fost cunoscut de poetul *Luceafărului.* De altfel multe din versurile de dragoste, scrise de primii noştri poeţi, au circulat sub forma cântecelor de lume, colportate de lăutari. M. Eminescu a transcris multe dintre acestea în colecţia sa de literatură populară. Cea mai sugestivă este *Ah, noroc, noroace,* din care a tors nu numai firul gingaşului sonet *Iubind în taină,* transpunându-l într-o altă versificaţie şi îndreptându-l către Veronica Micle.

Opera lui A. Pann reprezintă, cum a remarcat şi poetul: *„spiritul şi viaţa târgoveţilor",* iar acesta sublinia că:

Pe lângă sătene
S-a pus şi din oraşene.

înrâurindu-i opera, nu numai prin paremiologia populară (clasificarea proverbelor), ci şi prin *Noul Erotocrit,* din care M. Eminescu a reţinut numeroase motive poetice, precum poezia: *De-ar fi fost mijloc şi ar fi putinţă,* pe care a reluat-o într-un nou tipar în: *De-ar fi mijloace.* Poezia figurează şi în opera lui C. Conachi, căci, în fond, e traducerea poeziei lui Atanasios Hristopoulos şi a circulat ca un cântec de lume, datorită lăutarilor, care au influenţat pe poeţii timpului. Astfel l-a influenţat şi pe M. Eminescu.

Anton Pann a tradus poezia *Dorinţă arzătoare* de A. Hristopoulos în *Noul Erotocrit.* Versurile de acolo:

Areti era numită, nume
scump, nepreţuit,
La talentele ei date, foarte
frumos potrivit.
Era văzut că natura toată
puterea şi-a pus
Decât oricare frumoasă să
o facă mai presus

au avut ecou în *Povestea codrului:*

Mi-a părea cum că natura
Toată mintea ei şi-a pus,
Decât orişice păpuşă
Să te facă mai presus.

Scriitor, folclorist şi muzician, Anton Pann a fost cântăreţ de strană, profesor de muzică şi editor. A prelucrat în mod original motive folclorice româneşti, orientale şi balcanice. În lucrările muzicale a adaptat linia melodică grecească textului românesc în *Cântece liturgice,* fiind şi teoretician al muzicii psaltice. A publicat aproape o sută de broşuri cu povestiri, snoave în versuri, cântece bahice şi erotice, cântece de lume, fabule şi istorioare, literatură paremiologică etc., aşa încât M. Eminescu l-a preţuit în mod deosebit.

GRAŢIAN JUCAN

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2000, este de 50 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 80 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

Lupta pentru episcop român la Arad

În anul 1999 s-au împlinit 170 de ani de când pe scaunul episcopal al Aradului s-a urcat, în 1829, primul episcop român. Până în acest an, arădenii nu avuseseră nici un episcop care să fie român, ci numai episcopi sârbi. Ultimul episcop sârb la Arad a fost Pavel Avacumovici (1786—1816), în timpul căruia românii îndrăznesc, în vara anului 1814 să roage pe împăratul de la Viena, Francisc I, prin mijlocirea lui Dimitrie Ţichindeal şi a episcopului unit de la Oradea, Samuil Vulcan, ca după moartea sa, „să li se dea episcop de neam român, cu sângele şi inima românească". Toată acţiunea rămâne fără rezultat. Petiţii la Viena pentru dezrobirea ierarhică au mai fost destule, până ca, în sfârşit în 1829, conducerea Episcopiei Aradului să se afle în mâinile unui român, Nestor Ioanovici.

Se născuse în Făgăraş, unde anume nu ştim, numai că anul naşterii sale a fost 1766 sau 1767, primind numele de botez Nicolae. De tânăr ajunge orfan de tată, ceea ce o determină pe mama sa să se mute la Braşov, de unde era ea de origine. Aici la Braşov îşi va fi trăit copilăria Nicolae Ioanovici împreună cu cele două surori ale sale. Atingând vârsta adolescenţei este îndemnat să urmeze negustoria, trăind pentru o vreme în apropierea vestitului negustor braşovean, Hagi Mihai Vilara. În 1789 se înscrie la gimnaziul evanghelic din Pojon (Bratislava), urmează teologia la Carlovit, după care, la 34 de ani, se călugăreşte sub numele de Nestor.

Când Nicolae Ioanovici se pregătea să intre în teologie, episcopul ortodox al Aradului, Gherasim Adamovici murise (13 aprilie 1796); şi cu aceasta, din partea ardelenilor se punea problema de succesiune la episcopat, cu gândul la un candidat român. Făgărăşenii se adresează în acest sens mitropolitului de la Carlovit, Ştefan Stratimirovici (1790—1837). Acesta le răspunde binevoitor să mai solicite acest lucru, însă răspunsul concret pe care-l aşteptau românii nu va mai sosi. În 1802 cererile lor se îndreaptă din nou către Stratimirovici, cerându-i-se de această dată ca să facă tot posibilul să li se dea ca episcop Nestor Ioanovici: „că noi din patrioţii noştri români neuniţi, pe alţii de darul arhieriei aşa vrednic nu aflăm". Ca urmare a acestor cereri, la 19 septembrie 1810, se ţine la Turda un sinod de alegere pentru episcop la Sibiu, la care Ioanovici, pe atunci arhimandrit în Carlovit şi egumen al mânăstirii Bessenovo (Beşeneu), primeşte 16 voturi, situându-se cu acest număr pe locul al treilea printre ceilalţi candidaţi (Nicolae Huţovici, Ioan Moga).

În faţa numirii lui Nestor Ioanovici ca episcop stătea un obstacol concretizat în persoana episcopului unit, Samuil Vulcan. Acesta se simţea dator faţă de înaintaşul său, Ignatie Darabant, să poarte antipatie faţă de Ioanovici. Iată de fapt ce se întâmplase: Darabant a fost pârât cum că a obligat prin diferite mijloace pe ţăranii din Rogoz şi Prisaca (din jurul Beiuşului) să îmbrăţişeze uniaţia. Pentru a cerceta situaţia s-a întocmit o anchetă din care făcea parte şi românul Nestor Ioanovici. Acesta, când a văzut că ţăranii satelor amintite îl susţin pe Darabant, negând că ar fi fost siliţi să treacă la uniaţie, ar fi exclamat indignat: „dacă voi sunteţi creştini (adică cei din Rogoz şi Prisaca), atunci şi turcii sunt creştini". Vulcan va face tot posibilul ca Ioanovici să nu poată ajunge pe scaunul episcopal din Sibiu sau din Arad. În acest sens, peste o lună de la sinodul de la Turda (19 septembrie / 1 octombrie 1810) Vulcan cere Curţii din Viena numirea lui Moga ca episcop, denigrând în acelaşi timp pe celălalt candidat, Nicolae Huţovici, protopopul Hunedoarei şi bineînţeles pe Ioanovici despre care zice că împlineşte planurile mitropolitului Stratimirovici.

Însă pe lângă duşmănia lui Vulcan, Ioanovici avea de partea sa pe unii dintre baronii şi nobilii din Făgăraş şi Braşov, care înaintează o cerere mitropolitului de la Carlovit, prin care cer numirea lui ca episcop la Sibiu. Stratimirovici va recunoaşte deschis în sinodul electoral din vara anului 1816, pentru dieceza Aradului, că preferă numirea lui Ioanovici la Sibiu şi numai în cel mai rău caz la Arad.

La 13 august 1815 moare episcopul Aradului, Pavel Avacumovici, iar la trei zile după aceasta, adică pe 16 august, ca administrator al episcopiei Aradului este numit comitele Antonie Brancovici, arhimandrit în Hopovo. Mitropolia Carlovitului cere în acest sens împăratului de la Viena „să întărească" această numire, dar împăratul pretinde alt administrator, care să ştie limba română. Astfel mitropolitul propune trei persoane, dintre care împăratul confirmă ca administrator pe Procopie Bolici, arhimandrit şi el la mânăstirea Racovaţ, înaintea lui fiind pentru scurt timp, Pavel Kengelatz, de la mânăstirea „Sf. Gheorghe". Aşadar toţi administratorii sedisvacanţei de 14 ani (1815—1829) la Arad, au fost sârbi; care în viitor se vor arăta şi serioşi concurenţi ai lui Nestor Ioanovici la scaunul de episcop.

Dar să ne întoarcem puţin în timp: în mai 1814, Pavel Avacumovici fiind încă în viaţă, românii sub conducerea lui Dimitrie Ţichindeal, ajutaţi de episcopul Vulcan, fac demersuri, aşa cum am spus la începutul expunerii noastre, pentru a-şi alege un episcop naţional şi, aşa cum am văzut, împăratul se declară de acord. Dar procancelarul Kohary din consiliul de război şi Rhedey, prefectul Bihorului, ţin partea sârbilor. Se întâmplă însă un lucru interesant: episcopul Vasile Moga, guvernatorul Ardealului — Gheorghe Banffi şi Rhedey, primesc mandat de la Kohary să facă „candidări secrete", cu privire la scaunul episcopal din Arad. Episcopul Vasile Moga propune şapte persoane: Nicolae Huţovici, Moise Fulea, Ioan Moga, Radu Tempea, Anghel Iancovici (Taurovici) şi Ignatie Cărăbeţ. Rhedey la rândul lui, propune şi el cinci persoane: Iosif Putnik, Moise Manuilovici, Nestor Ioanovici, Ştefan Atanasievici şi Procopie Bolici.

Deocamdată, Francisc I nu decide nimic în această cauză, ci doar îi cere lui Stratimirovici să se gândească la cine îi va urma în scaun lui Avacumovici. În august 1815, ca urmare a morţii episcopului de la Arad, între români şi sârbi începe lupta pentru a asigura scaunul episcopal pe seama unei persoane din neamul lor. Această agitaţie îl face pe Rhedey să vadă dificultatea susţinerii lui Ioanovici şi, prin urmare, să se opună şi el numirii acestuia.

Pe data de 10 iunie 1816, la cererea împăratului se va ţine un sinod electoral sârbesc. Comisarul împărătesc al acestei adunări primise instrucţiuni secrete, anume, ca să insiste să fie ales un român ca episcop al Aradului. În acest sens, mitropolitul alege pe lângă candidaţii săi sârbi şi doi români (pe Ioanovici şi pe Bălăşescu — arhimandrit în Bucovina). Sinodul în frunte cu Stratimirovici, cum lesne ne putem da seama, nu a fost de partea românilor, susţinându-l pe Iosif Putnik, însă fără ca acesta să fie numit episcop. Contra acestui sinod s-a demonstrat energic, dar totul a fost în zadar.

Arădenii se vor putea bucura de prezenţa unui episcop român în scaunul lor abia la 24 octombrie 1829, când cel după care stăruiseră atâta, Nestor Ioanovici, le devenea păstor sufletesc.

Chiar dacă păstorirea primului episcop român la Arad a fost scurtă, de abia trei luni şi jumătate (Ioanovici moare la 9/21 februarie 1830), importanţa ei este mare. Până la el credincioşii din Eparhia Aradului nu cunoscuseră „păstor" cu suflet şi simţire românească. Datorită „inteligenţei" acelei părţi în frunte cu Dimitrie Ţichindeal şi Moise Nicoară, care au bătut de multe ori drumul Vienei, visul lor s-a împlinit.

Masterand,
MARIUS EPPEL

Martirele Ortodoxiei în Transilvania

(Urmare din pag. a 4-a)

bătrâneţe, căci pătimise destul pentru credinţa sa. De asemenea, putem să o amintim pe soţia făgărăşeanului Ioan Oancea, şi el întemniţat, care nu avea voie să îşi viziteze soţul, neştiind ce se petrecea cu acesta. Alte femei au fost nevoite să se refugieze, părăsindu-şi casele în faţa urii nestăvilite a prigonitorilor.

Multe din aceste batjocuri şi samavolnicii săvârşite împotriva ortodocşilor, preoţi sau mireni, au rămas peste veacuri în plângerile şi memoriile adresate de ei mitropolitului sârb din Carlovit, căruia îi cereau protecţia. Aceste plângeri, păstrate până astăzi, au ca semnatare şi femei. Un exemplu în acest sens este petiţia românilor ortodocşi din Făgăraş, adresată la 28 noiembrie 1747, mitropolitului sârb, semnată printre alţii şi de: preoteasa Marica, Eva Prăf, Maria Radului, Maria Doboş, Maria Băduleasă. Şi pe această cale femeia românca din Ardeal a luptat pentru Ortodoxie.

Cunoscute cu numele sau rămase în anonimat, acestea sunt martirele Ortodoxiei, martiriul lor constând în aşteptarea îndelungată, adeseori zadarnică, în jertfelnicia lor şi nu în ultimul rând în suferinţele trupeşti şi mutilarea sufletească la care au fost supuse. Niciodată însă nu au disperat, ci au suportat soarta cea mai grea pentru credinţa ortodoxă, pentru Dumnezeul lor şi al înaintaşilor lor.

Nu putem trece cu vederea suferinţele colective ale ţărăncilor din satele româneşti din ţinuturile sibiene. Astfel, 16 femei din Poiana Sibiului, au fost închise 14 săptămâni în timpul iernii pentru că au intervenit în favoarea preotului ortodox din sat, care a fost prins şi chinuit de oamenii protopopului unit din Armeni.

Exemplar este curajul femeilor din Colun, jud. Sibiu, care s-au hotărât să recupereze biserica ortodoxă din localitate, luată cu forţa de protopopul unit Lascu, deşi toată suflarea satului declarase că nici nu mai vrea să audă de unirea cu catolicii. Atunci când bărbaţii au fost reduşi la tăcere din cauza măsurilor represive ale guvernului, ele s-au dovedit a fi conştiente de datoria lor şi în dimineaţa unei duminici de decembrie, în 1759, au obţinut cheile bisericii din mâinile protopopului Lascu, care slujea singur utrenia. Pedeapsa nu a întârziat. În dimineaţa zilei de 21 ianuarie 1760, au fost aduse la Sibiu zece din aceste femei, căci protopopul unit ceruse satisfacţie pentru onoarea-i lezată. Deşi au recunoscut totul, ele au fost supuse unei bastonade în piaţa publică a oraşului. Unele au fost pedepsite cu 12, altele cu 15 lovituri de bici, oferind o privelişte ciudată şi nemaivăzută locuitorilor urbei. „Sângele va fi ţâşnit cu putere din corpurile lor plăpânde şi un vaiet dureros se va fi împrăştiat din pieptul celor zece femei martire" (Silviu Dragomir, *Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, vol. II, Sibiu 1930, p. 151).

Printre zecile de schituri din lemn aflate pe teritoriul Transilvaniei, arse din ordinul generalului austriac Adolf Bukow după 1761, se vor fi năruit şi unele ridicate prin jertfa unor femei, a unor monahii, care, râvnind la o viaţă desăvârşită, au părăsit tumultul lumii retrăgându-se în adâncul codrilor, în locuri ferite de pasul omenesc, pentru a se ruga pentru lume şi pentru mântuirea ei. În faţa prigonitorilor au fost nevoite să îşi părăsească sihăstriile ce au căzut rând pe rând pradă focului.

Nici necazul, nici strâmtorarea, nici prigoana, nici primejdia, nici stăpânirea lumească, nu au reuşit să le despartă pe femeile a căror memorie am evocat-o, de dragostea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, (Cf. Rom., 8, 35), de credinţa ortodoxă şi de Biserica neamului. Înaintea acestor martire, înaintea acestui eroism grandios şi a acestui nobil sacrificiu, trebuie să ne plecăm fruntea.

Dimitrie Cantemir

(Urmare din pag. a 3-a)

depăşeşte limitele cunoaşterii materiale.

În *„Descrierea Moldovei"*, în partea a III-a a acestei lucrări, Cantemir face afirmaţia că în timpul lui Constantin, fiul lui Constantin cel Mare, ambele Dacii îşi aveau arhiereii lor, chiar dacă mulţi poate au urmat steagul lui Hristos cu mult înainte (perioada persecuţiilor).

În anul 1722 i-a apărut lucrarea *„Sistema religiei mahomedane"*; ţinând cont de această lucrare, cât şi de unele afirmaţii pe care le face la adresa romanocatolicismului, a protestantismului, dezvoltând în *„Loca obscura..."* contrar viziunilor protestante, cultul sfinţilor, a moaştelor, învăţătura despre icoane, despre Maica Domnului, putem să-l vedem pe Dimitrie Cantemir şi în postura celui care face teologie comparată.

Dacă i-am cere domnitorului moldovean să ne trimită de acolo, de unde se află acum, un cuvânt care să ni se potrivească fiecăruia, acela ar fi, poate: *„Fii orb, mut şi surd la poftele lumii!"* (cap. I — *Divanul sau gâlceava înţeleptului cu lumea).*

Originalitatea scrierilor lui Dimitrie Cantemir provine cu siguranţă şi din parafrazarea în cadrul ştiinţei şi filosofiei veacului său a referatului biblic.

Strădania domnitorului moldovean e cu atât mai însemnată cu cât spre sfârşitul secolului al XVII-lea asistăm la o tensiune confesională care impune o redefinire a atitudinii faţă de sacru, împotriva tendinţelor occidentale, care îndemnau la o tatonare a domeniului profan.

Ca români şi creştini ortodocşi în acelaşi timp, nu avem voie să uităm că, sub cupola bisericii Sfinţii Trei Ierarhi, îşi doarme somnul de veci din 1935 când i-au fost aduse osemintele de la Moscova, împăcat cu Dumnezeu, cu sine însuşi şi cu glia părintească, nu numai un om de stat, un umanist de talie europeană, ci şi un luminat teolog.

Dacă turcii şi grecii din Constantinopolul de astăzi nu uită să arate pelerinilor aflaţi în Fanar, că acolo este locul unde a stat Dimitrie Cantemir, sau că acolo este clădirea unde a studiat, cu atât mai mult nu avem noi dreptul să uităm acest lucru.

Bibliografie:

1. Dimitrie Cantemir — *Divanul sau gâlceava înţeleptului cu lumea,* Editura Minerva, Bucureşti, 1990.
2. Dimitrie Cantemir — *Descrierea Moldovei,* Tipografia Curţii, Bucureşti, 1875.
3. Pr. Doctorand Vasile Mihoc — *Sfânta Scriptură în opera lui Dimitrie Cantemir,* Studii Teologice, nr. 5—6, 1973.
4. Adrian N. Popescu — *Dimitrie Cantemir — un mare cărturar umanist român,* Glasul Bisericii, nr. 9—10, 1973.
5. Prof. N. Chiţescu — *Ortodoxia în opera lui Cantemir,* Glasul Bisericii, nr. 9—10, 1973.

Tâlcuirea Evangheliei cu Sf. Părinţi

(Urmare din pag. a 5-a)

naşterea Pruncului; cât priveşte timpul de după naştere, l-a lăsat pe seama gândirii tale. Matei ţi-a spus numai ceea ce era de neapărată trebuinţă să afli, anume că Fecioara a rămas fecioară *până* la naştere; iar ceea ce-i o consecinţă firească şi evidentă a spuselor sale, a lăsat-o pe seama conştiinţei tale: că Iosif, care era un om drept, n-ar fi vrut cu nici un preţ să o cunoască nici după naşterea Fiului ei, când ştia că era o Mamă, care a fost învrednicită de o naştere nouă şi străină. Dacă ar fi cunoscut-o şi ar fi avut-o ca femeie, pentru ce Domnul o încredinţează ucenicului (In 19, 26) ca pe o femeie fără apărare, care nu are pe nimeni?

L. Atunci pentru ce Iacov şi cei dimpreună cu el sunt numiţi fraţii lui Hristos? [70].

Aşa precum şi Iosif a fost numit bărbatul Mariei. Au fost puse multe văluri pentru ca să se acopere pentru moment o naştere ca aceasta.

Nu v-am spus toate acestea numai ca să le auziţi, ci ca să şi imitaţi... ca nimeni să nu-şi piardă nădejdea, chiar dacă până acum a dus o viaţă plină de păcate, ca, după ce aţi primit mila şi harul lui Dumnezeu, să nu vă puneţi nădejdea în altcineva, ci în virtutea voastră[71]. Să nu stăm, dar, cu gura căscată aşteptând ajutor de la alţii[72]; dacă ne trândăvim nu ne vom putea mântui nici cu rugăciunile altora. Nu vă spun asta ca să nu ne mai rugăm sfinţilor, ci ca să nu ne trândăvim, şi nici cuprinşi de lenevie şi de somn să rugăm pe alţii să facă ce trebuia să facem noi"[73].

---

1. Se ştie că Sf. Ap. Matei a imitat, în exprimarea sa, textul Septuagintei; astfel atât *cartea neamului lui Iisus Hristos (Mt. 1, 1),* cât şi *obârşia cerului şi a pământului (Fac 2, 4)* redau aceeaşi expresie din limba greacă; (biblos geneseos, care înseamnă *cartea facerii* sau *cartea naşterii*; apostolul a arătat prin aceasta că precum *Facerea* descrisese naşterea cerului şi a pământului, tot astfel şi el va descrie în Evanghelia sa naşterea din nou a lumii şi a omului care începe cu iconomia Întrupării/Naşterii Cuvântului (cf. 1, 18: *naşterea/genesis lui Iisus Hristos).*
2. (Ib. ebr.) Em=cu, anu=noi, el=Dumnezeu.
3. Cf. Ps. 109, 1.

In memoriam — PĂRINTELE DOMETIE

O punte de legătură

Un eveniment semnificativ care a avut loc în 10 octombrie 1999 într-o localitate din Judeţul Brăila, justifică apariţia acestor rânduri.

În 6 iulie 1975 a trecut pe neaşteptate pragul spre „dincolo", senin şi încrezător, în viaţa care continuă chiar şi atunci când i se rupe firul, Părintele Dometie Manolache de la Râmeţi. „Telegraful Român" din acel an vorbea de „O plecare timpurie", a aceluia despre care părintele Stăniloae spunea: „S-a dus un erou al credinţei, un suflet de mare sfinţenie şi puritate".

O succintă schiţă biografică a Părintelui Dometie, va aduce o completare fericită a evenimentului amintit şi totodată o explicare a titlului propus.

Era în 13 octombrie 1924, ajunul Cuvioasei Parascheva, când a văzut lumina zilei în Mărculeştiul Buzăului pruncul Stelian, din părinţi ţărani, Ioan şi Filofteia. Cele 6 clase primare le-a făcut în comuna Târlele — Filiu, Judeţul Brăila. Acest sat a luat fiinţă din colonişti veniţi din Judeţul Buzău, din comunele Bălăneşti şi Păltineni — Nehoiu, cu ocazia împropietăririlor făcute după primul război mondial 1916—1918. A urmat cursurile secundare la Seminarul „Chesarie Episcopul" din Buzău între anii: 1937—1944, ani grei şi plini de necazuri. După absolvirea Seminarului, cu calificativul maxim, s-a înscris în acelaşi an 1944 la Facultatea de Teologie din Bucureşti. În anii de studenţie leagă prietenii cu numeroşi studenţi, printre ei, cel mai apropiat fiind studentul Leonida Plămădeală. S-a închegat între ei un fel de frăţie de cruce, în cea mai bună accepţie a cuvântului, frăţie ce va lumina de-a lungul anilor şi după terminarea Institutului Teologic. Într-o seară frumoasă de primăvară, aflaţi singuri în sala de studiu, pe când ceilalţi erau plecaţi în oraş, după aprinse discuţii, în care frumuseţea sufletului se oglindea în formularea idealului de viaţă, cei doi au jurat ca nimic să nu-i abată de la slujirea, până la Jertfă a lui Dumnezeu şi a Bisericii Sale sacerdotale. Acest legământ tainic şi înflăcărat a fost respectat de ambii studenţi ce vor îmbrăca haina monahală, devenind păstori de suflete. La mânăstirea Prislop, la 14 septembrie 1949, se tunde în monahism deodată cu colegul în studenţie Leonida Plămădeală, primind numele de Dometie şi respectiv Antonie, în prezent cel de al doilea fiind Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

În definirea acestei perioade este important a aminti cuvintele Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, care face o sinteză cuprinzătoare: „Biografia Părintelui Dometie, în imaginea mea, se reduce la câteva elemente şi anume la acelea în care am fost în imediata lui apropiere, în adolescenţă şi în primii ani ai maturităţii. Aşa cum se întâmplă firesc şi cum ziceau latinii, pares cum paribus facillime congregator / cei asemenea se adună uşor cu cei asemenea/ ne-am împrietenit uşor şi tainic. Am descoperit în el o anumită curăţenie sufletească, om fără vicleşug, frizând adesea naivitatea, în sensul cel bun al cuvântului, o capacitate rară de dăruire imediată nevoilor celor dimprejurul lui şi ceea ce era remarcabil, o disponibilitate de început de eră creştină pentru misiune, pentru jertfă... Părintele Dometie a mai rămas la Prislop până când mânăstirea s-a transformat în mânăstire de maici. Apoi a plecat şi cu zel misionar, în cele din urmă şi-a alcătuit propria lui obşte de maici, ajungând cu ele la Mânăstirea Răteşti din Eparhia Buzăului şi apoi la mânăstirea Râmeţ din Transilvania, pe care a găsit-o aproape părăsită". (Lumină Lină, 1993, pag. 7). În legătură cu vasta sa activitate tot Î.P.S. Dr. Antonie spune: „A fost un om de acţiune, dar în acelaşi timp un om de rugăciune, un filocalic. S-a format la umbra filocaliei care tocmai se tipărea în 1946, şi era un tainic al „Rugăciunii isihaste pe care o preda maicilor şi laicilor, cu grija de a o înrădăcina în practica de toate zilele, potrivit cu tradiţia cea mai autentică ortodoxă, şi nu ca un exerciţiu mecanic, cum înţelegeau unii şi cum o mai confundă şi astăzi cu unele exerciţii orientale... Ducea o viaţă aspră, se purta cu simplitate şi nu păstra niciodată mai multe rânduri de haine. Dacă întâlnea oameni necăjiţi le dădea cojocul din spinare, ciorapii şi chiar încălţările. În amintirea celor care l-au cunoscut şi a celor care l-au avut ca duhovnic, Părintele Dometie, pleacă prea devreme, n-a murit, ci continuă să le fie prieten şi duhovnic" (Ibidem, pag. 14).

În rândul celor care l-au cunoscut, apreciat şi iubit pe Părintele Dometie se numără şi P.S.S. Dr. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos. Acest lucru îl atestă o hotărâre a Prea Sfinţiei Sale, care a mişcat până la lacrimi pe consătenii Părintelui Dometie din localitatea Târlele — Filiu. Iată despre ce este vorba:

În cel de-al II-lea război mondial când pe câmpurile de luptă mii şi mii de români s-au jertfit pentru apărarea Ţării şi biruinţa Crucii, localitatea Târlele — Filiu din judeţul amintit şi-a adus obolul de sânge pentru obţinerea acestui sfânt ideal. În cinstea acestor eroi, pentru fixarea lor în timp, s-a ridicat un frumos şi sobru monument prin grija familiei Gina şi Tudor Iconaru, a Doamnei Marin Mărioara, a localnicilor acestui sat şi nu în ultimul rând a familiei Părintelui Dometie.

În data de 10 octombrie 1999 a avut loc sfinţirea acestui monument. A fost o serbare de inimă şi de simţire românească rar întâlnită prin acele părţi. La ora 9 când P.S.S. Episcop Casian a intrat în localitate, Garda de Onoare, avându-l în frunte pe Domnul General al Corpului VIII — armată, Nicu Apostu, împreună cu Domnul Primar Oprişan Teodor, a prezentat onorul. Urmează ritualul dezvelirii şi sfinţirii Monumentului cu depunerea coroanelor. Prea Sfinţitul Casian, Episcopul Dunării de Jos, ţine o cuvântare solemnă. Se omagiază eroii, pornind de la cuvintele înscrise pe monument: „Eroi au fost, eroi sunt încă", apoi Prea Sfinţitul aduce un elogiu de suflet consătenilor din şi în mijlocul cărora s-a ridicat Părintele Dometie, ca într-un final entuziasmant să spună: „Propun ca de azi înainte localitatea Târlele — Filiu să poarte numele „Părintele Dometie", fiu al acestui sat, care printr-un zel patriotic şi misionar deosebit *este o punte de legătură* între Ţara Românească şi Transilvania, unde şi-a desfăşurat cea mai mare parte a activităţii sale... Locuitori ai acestui sat, fiţi mândri că din mijlocul vostru s-a ridicat un asemenea om".

Apoi, printre alţii a luat cuvântul Domnul Primar Oprişan Teodor, care a făgăduit Prea Sfinţitului Părinte Episcop şi locuitorilor satului că împreună cu Consiliul Local vor lua în discuţie această propunere bine venită şi că vor căuta să o ducă la bun sfârşit.

A urmat apoi săvârşirea Sfintei Litughii oficiată de Prea Sfinţitul Episcop Casian înconjurat de un sobor important de preoţi, printre care şi toţi preoţii din familia Părintelui Dometie Manolache.

Ziua de 10 octombrie 1999 s-a înscris ca o filă de istorie de primă mărime pentru locuitorii satului amintit. Prea Sfinţitul Episcop Casian a încheiat această sfântă şi solemnă zi cu cuvintele: „E vorba aici, de Pronia Lui Dumnezeu..."

Pr. MANOLACHE MIHAI

În universul moralei creştine

La studiile de teologie publicate de pr. prof. dr. *Sorin Cosma* se alătură şi cartea recent apărută sub titlul *Fericirile* şi *Sfânta Triadă* (ed. Banatica, Reşiţa 1999, 440 p.).

După câteva consideraţii privind poruncile cuprinse în *Decalog* — organonul moral al Legii vechi, autorul se ocupă, în extensiune, de Legea morală a Noului Testament, cu precădere asupra Fericirilor — cele nouă sentinţe promulgate de Iisus în Predica de pe Munte (alcătuitoare a Tablelor Legii noi). Apoi, un loc distinct (în partea a doua a cărţii) se acordă celor trei virtuţi teologice: credinţa, nădejdea şi dragostea — înscrise prin legata lor iradiere semantică sub denumirea de Sfânta Triadă (după expresia lui Clement Alexandrinul).

Întregul demers, riguros structurat, urmăreşte nu numai introducerea, iniţierea cititorului în problematica enunţată, ci, depăşind pragul didactic, autorul aprofundează fiecare componentă structurală printr-o minuţioasă şi adecvată trimitere la izvoarele teologice clasice, la ideile unor cercetători mai vechi ori mai noi, imprimând însă lucrării timbrul propriu, prin pertinente observaţii, subscrieri şi concluzionări.

Redat într-un stil cursiv de o aleasă claritate şi expresivitate, acest studiu se remarcă şi prin maniera modernă a analizei, de incorporare a termenilor originari (îndeosebi din greaca veche) lămuritori ai contextelor, concomitent impresionând prin intensa erudiţie a autorului. De aici, capacitatea persuasivă în asimilarea şi urmărirea preceptelor moralei creştine şi de îmbogăţire spirituală.

Aşadar, ca şi celelalte cărţi ale autorului, şi această lucrare consacrată moralei creştine nu rămâne la nivelul analizelor savante, ci se identifică cu cerinţele de perfecţionare în plan etic a bunului creştin contemporan. O carte, deci, ce se recomandă singură a fi de larg interes atât pentru elevi, studenţi şi teologi consacraţi, cât şi pentru intelectuali cu diverse preocupări. Ea vine să contureze cu noi accente personalitatea unui cercetător de elită în spaţiul cu atâtea subtilităţi ale ştiinţelor teologice.

Prof. Petru CĂLIN

Contribuţia „ASTREI"

(Urmare din pag. a 3-a)

rioada dictaturii, este necesar să se precizeze rolul ASTREI, în realizarea programului de propăşire economică.

— În primul rând, ASTRA va trebui să reintre în tradiţia şi rolul ei ce l-a avut înainte de 1918. Astăzi, ne găsim atât de derutaţi, încât cineva trebuie să intervină în mod hotărât, iar acest rol, de „deschizător" de drumuri, în aceste momente, îi revine ASOCIAŢIUNII. ASTRA va trebui să fie inspiratoarea, îndrumătoarea şi coordonatoarea acţiunii de organizare a românilor, în concordanţă numai şi numai cu interesele acestora. In acest scop se va alcătui un program de activitate prin colaborarea tuturor minţilor, sufletelor de elită şi a forţelor creatoare ale neamului nostru, care vor trebui să revină la matca părăsită cu atâta uşurinţă şi lipsă de prevedere, formând Statul-major economic al ASTREI.

— În al doilea rând, ASOCIAŢIUNEA va trebui să reia propaganda economică şi să organizeze la sate, în spiritul intereselor ţărănimii noastre, utilizând toate mijloacele moderne şi eficace de propagandă.

— În vederea formării personalului, tehnicienilor, care vor lucra în acest domeniu, ASOCIAŢIUNEA are datoria să reia vechiul şi bunul sistem al acordării de stipendii şi ajutoare tinerilor destoinici.

— ASTRA va trebui să alcătuiască MONOGRAFII economice cât mai amănunţite, pe judeţe, zone.

— În concluzie, ziua de mâine, care va aduce realipirea tuturor provinciilor româneşti, Basarabia, Bucovina de Nord, Ţinutul Herţa, la patria mamă, va trebui să regăsească ASOCIAŢIUNEA pe puntea de comandă a destinelor noastre naţionale, imprimând cu autoritatea sa sporită pecetea spiritualităţii româneşti întregii vieţi a României.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- **24 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a cercetat canonic Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu Roşu, a cărei biserică de lemn a fost recent pictată.
  — A săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **25 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană hirotonind pe teologul Radu Frăţilă întru diacon, iar pe C. diacon Gheorghe Oprea întru preot pe seama parohiei Ticuşul Nou, prot. Rupea.
  — A luat parte la lansarea cărţii „Cultură şi politică" la Cercul Militar Sibiu, autor Dr. Gheorghe Telea.
  — Seara a participat în Aula Facultăţii de Teologie la conferinţa D-lui Sorin Dumitrescu cu tema „Goticul în arta bizantină din Moldova".
- **27 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Radu Frăţilă pe seama parohiei Lovnic, prot. Făgăraş.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **28 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **29 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a primit pe dl. deputat Gavril Dejeu.
  — A luat parte în Aula Universităţii din Sibiu la Simpozionul închinat zilei de 1 Decembrie 1918.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **30 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Andrei" a Şcolii Normale din Sibiu, ctitorită de Mitropolitul Nicolae Bălan, rostind cuvânt de învăţătură.
  — La orele amiezii în Catedrala Mitropolitană a săvârşit în sobor slujba parastasului pentru Mitropolitul Andrei Şaguna.
  — La Mausoleul din Răşinari a săvârşit un trisaghion împreună cu preoţii de acolo, la mormântul marelui mitropolit Andrei. A cercetat cele trei biserici parohiale din Răşinari, precum şi o expoziţie de icoane pe sticlă a copiilor de la Şcoala Generală.
- **1 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. a făcut parte din soborul de ierarhi care a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia şi slujba de Te-Deum cu prilejul zilei naţionale a României.
  — A rostit cuvânt de învăţătură la Sf. Liturghie.
- **4 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Lucian Puşcă.
  — A sfinţit noul sediu al Băncii Comerciale din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **5 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Boiţa, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
  Diaconul Puşcă Lucian a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Motiş, prot. Mediaş, iar teologul Vasile Gafton întru diacon. P. C. pr. paroh Viorel Lăzăriciu a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **6 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica monument istoric „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului cu prilejul hramului rostind cuvânt de învăţătură. C. diacon Vasile Gafton a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Noul Român, prot. Avrig.
- **7 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Filofteia" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură creştinească.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul „Sf. Filofteia" în Catedrală.
- **9 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa s-a întâlnit cu studenţii teologi aparţinători Arhiepiscopiei Sibiului, analizând împreună rezultatele la studiu şi la purtare ale acestora.
- **10 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a primit un grup de colindători de la Colegiul „Radu Negru" din Făgăraş.
- **11 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — A săvârşit taina Sf. Botez pruncului Paştiu Bogdan Alexandru din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **12 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Cuv. Paraschiva" din Veştem, prot. Sibiu (pr. paroh Vasile Neghină), rostind cuvânt de învăţătură.
- **14 - 15 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod. A slujit la Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Patriarhală.
- **16 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la concertul de colinde al Coralei Facultăţii de teologie din Sibiu.
- **17 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a sfinţit noua clădire a Centrului de primire în regim de urgenţă Sibiu sub patronajul Consiliului Judeţean Sibiu.
- **18 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la vernisajul expoziţiei de icoane pe sticlă „Daruri de suflet" organizată de către Şcoala de artă din Sibiu.
- **20 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Penitenciarului din Codlea, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. Dorin Şerban capelanul închisorii a fost hirotesit întru sachelar.
  — A participat la serbarea de Crăciun organizată de către Conducerea Penitenciarului Codlea.
- **22 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit la Monumentul Eroilor Revoluţiei din Sibiu o slujbă de pomenire cu prilejul împlinirii a 10 ani de la Revoluţia din decembrie 1989.
- **25 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală, prezentând credincioşilor Pastorala de Crăciun a **Î. P. S. Mitropolit Antonie.**
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **26 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii mari din Sălişte cu hramul „Înălţarea Domnului" recent pictată şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ioan Ciocan a fost hirotesit întru iconom.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **27 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.
  P. Cuv. Ierod. Matei Bilaucă a fost hirotonit întru preot.

Diacon VASILE AVRAM

ANUNŢ

Cu binecuvântarea Arhiepiscopiei Sibiului, la Făgăraş apare revista „Porunca Iubirii" editată de către Asociaţia pentru Isihasm. Revista se vrea o contribuţie la descoperirea Ortodoxiei ca viaţă şi trăire în Hristos.

Abonamentul pe 1 an la revistă este de 85 000 lei, pe 6 luni 45 000 lei.

Abonamentele pot fi făcute prin mandat poştal în contul 2511. 1-240. 1, B.C.R. Făgăraş, pentru Asociaţia pentru Isihasm, filiala Făgăraş.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 NOIEMBRIE 1999 — Î. P. S. Sa Dr. Antonie Plămădeală** a primit pe dl. Victor Ciorbea, fost prim-ministru al României, președintele Partidului A.N.C.D., însoțit de dl. primar Av. Dan Condurat, al Sibiului și de dl. Panican Ioan și d-na Felicia Roșianu, membri ai partidului. A fost de față P. C. Consilier ad-tiv bisericesc, Simion Săsăujan.

● **3-4-5 NOIEMBRIE a.c.,** — A participat la o întâlnire cu greco-catolicii, la Seminarul Teologic Român Unit din Oradea, unde **Î. P. S. Mitropolit** a fost președintele Comisiei Ortodoxe, alcătuită din toți ierarhii din Ardeal.

— A vizitat Mânăstirea ortodoxă „Sf. Cruce" din Oradea.

— A primit pe diacon pensionar Dr. Teodor Savu, fost inspector eparhial.

— A primit pe Pr. prof. Dr. Gheorghe Lițiu.

— A primit pe monahul Valerian Chișiu de la Mânăstirea „Sf. Cruce".

— A primit pe Pr. Liviu Ungur, consilierul cultural al episcopiei Oradiei.

● **9 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe Pr. Manolache Mihai, împreună cu Pr. Albu Marius, din Brașov.

— A primit pe Pr. Herda Ioan, parohul bisericii „Sf. Nicolae" din Brașov.

● **16 NOIEMBRIE a.c.,** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial la Reședința mitropolitană.

— A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus și pe P.C. Arhim. Ilarion Urs economul Mânăstirii.

● **17 NOIEMBRIE a.c., — Ziua nașterii Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE,** zi în care a oferit o recepție cu această ocazie la care au participat: Permanența Consiliului Eparhial, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, profesori ai Facultății de Teologie, preoți și diaconi ai Catedralei mitropolitane, personalul Catedralei, angajații Centrului eparhial Sibiu, alți credincioși.

Cu această ocazie *P. S. Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu*, în numele celor prezenți, a rostit un cuvânt de bune urări **Î. P. S. Mitropolit.** La rândul său **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** a mulțumit tuturor celor prezenți pentru prezența la această aniversare.

● **18 NOIEMBRIE a.c.,** — Î.P.S. Mitropolit s-a deplasat la Patriarhia Română din București unde a avut o întâlnire cu P. F. Patriarh TEOCTIST al României.

— A primit pe Arhim. Ieronim Crețu, superiorul așezămintelor românești de la Ierusalim.

● **19 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit de Dl. Prof. Univ. Dr. Mihail Diaconescu din București.

● **20 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. S. Dr. Nifon Mihăiță, episcopul Sloboziei și Călărașilor.

— A primit pe dl. economist Gheorghe Bistriceanu, contabilul șef al Arhiepiscopiei Bucureștilor împreună cu soția.

— A participat la Sf. Liturghie în Paraclisul patriarhal.

● **23 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Î. P. S. Andrei Andreicuț al Alba Iuliei, însoțit de Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, în legătură cu Legea Cultelor.

— A primit pe Arhim. Grigorie Băbuș, directorul Bibliotecii Sf. Sinod de la Mânăstirea Antim.

● **24 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. S. Gherasim al Râmniculuí, însoțit de Pr. Prof. Dr. Ioan Caraza și de dl. prof. Gheorghe Vasilescu.

● **26 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. ing. Mihai Gavriș, cu familia din București.

— A primit pe P. C. Prof. Dr. Constantin Coman de la Facultatea de Teologie din București.

● **28 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dr. George Stan de la Facultatea de Teologie din București.

— A primit pe Pr. Ciprian de la Serviciul Relații Externe al Patriarhiei Române.

— A primit pe stareța Mânăstirii Pissiota, Monahia Irina Călin.

● **29 NOIEMBRIE a. c.,** — A primit pe scriitorul Radu Cârneci din București.

— A primit pe Dr. Laurențiu Dumitrescu și pe Dr. George Stan din București.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — S-a întâlnit cu P. F. Patriarh TEOCTIST al Bisericii Ortodoxe Române.

— A primit pe P. S. Teofan Sinaitul, Episcop-vicar patriarhal, șeful Relațiilor Externe al B.O.R.

● **1 DECEMBRIE 1999 — Î.P.S. Sa Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală** a primit pe Prof. E. Ionescu din București.

— A primit pe dl. Prof. Univ. Dr. Radu Constantin din București.

● **3 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Economist Bistriceanu Gheorghe cu soția și pe maica Stareță a Mânăstirii Christiana Monahia Benedicta Chirobocea.

● **5 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Arhim. Irineu Duvlea Starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

— A primit pe stareța mânăstirii Pasărea, Monahia Lucia Dumbravă.

● **8 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Prof. David Tudose, consilier în Ministerul Afacerilor Externe.

— A primit pe P.S. Teodosie Snagoveanul, Episcop al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

● **9 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. Cuv. Arhim. Grigorie Băbuș, Directorul Bibliotecii Patriarhale.

● **10 DECEMBRIE a.c.,** — S-a întâlnit cu P. F. Patriarh Teoctist al Românici.

— A primit pe P. S. Nifon Mihăiță, episcopul Sloboziei și Călărașilor.

● **11 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Ierom. Justinian de la Schitul Prodromul - Muntele Athos.

— A primit pe D-nii Dan și Sorin Riga din București.

● **12 DECEMBRIE a.c.,** — A participat la Sf. Liturghie, săvârșită în Paraclisul patriarhal.

— A primit pe P. S. Episcop-vicar patriarhal, Vincențiu Ploieșteanul.

● **13 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Director Ioan Erhan din București.

● **14 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Augustin Rusu, Secretarul Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

— A primit pe P.C. Prof. Dr. Necula de la Facultatea de Teologie din București.

— A primit pe P.C. Prof. Dr. Arhid. Constantin Voicu, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia.

— A primit pe P.S. Dr. Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos, însoțit de Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decanul Facultății de Teologie din Sibiu și de Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie din Oradea.

— A participat la lucrările în plen ale Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

● **15 DECEMBRIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.

— S-a întâlnit cu P. F. Patriarh Teoctist, însoțit de P.S. Casian, Episcopul Dunării de Jos și P.S. Epifanie Episcopul Buzăului.

● **21 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. C. Prof. Dr. Ilie Moldovan.

— A primit pe Arhim. Irineu Duvlea, Starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

— A primit pe Arhid. Ezechil Oancea, Consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului.

— A primit pe P.C. Pr. Munthiu Dumitru-Adrian, eclesiarhul Catedralei din Sibiu.

— A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● În 1999 a apărut cartea **Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române** cu titlul: **„Pe treptele slujirii creștine"** vol. IX, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999, 611 pag.

E vorba de cuvântările Prea Fericitului Teoctist cu prilejul amintirii unor sfinți („De la altarul slujirii Sf. Ierarh Antim Ivireanu", „Pașii binecuvântați ai Prea Fericitului Ignatie al IV-lea al Antiohiei și al întregului Orient" etc.).

Cuprinde și diferite interviuri cu presa, de exemplu: pag. 122. Apoi în partea a doua: „Grija pentru educația religioasă a tineretului", scrie mesaj la deschiderea anului școlar 1998-1999, apoi despre clerul militar, Biserica și Armata.

Sunt o seamă de articole foarte bune care dau preoților măsura evenimentelor bisericești și modul excelent în care Prea Fericirea Sa se ocupă de ele.

Îndemn pe toți preoții să citească această lucrare care poate constitui modele ale înțelegerii și dezvoltării vieții religioase la români.

*
* *

● Editura Orthodoxos Kypseli Tesalonic - Grecia, publică cartea P. C. arhim. Dosoftei Morariu **„Despre Dumnezeiescul Har"**, cu binecuvântarea P. S. Eftimie, episcopul Romanului, ediție îngrijită de P. C. arhim. Ioanichie Bălan, 1999, 206 pag. Cuvântul înainte destul de bogat, aparține tot părintelui Ioanichie.

„Astfel, după părerea teologului Lot Borodine, cel dintâi scriitor bisericesc la care găsim încercarea de a preciza învățătura teologică despre har a fost Origen, care scrie, **„Dumnezeu niciodată nu părăsește sufletul omenesc"** și iarăși, când spune că „ajutorul lui Dumnezeu lipsește celui ce trăiește în păcat fără de El". Dar el este mai precis în ceea ce am putea să numim chiar o „definiție" a lui scurtă, rămasă vestită, pe care o dă harului, când spune: Deci, harul este ceea ce are cel ce n-a fost (n-a existat) — omul — și este primit de la Cel ce totdeauna este (există) - Dumnezeu".

Am citat spusele autorului în unul din capitole și desigur ar fi foarte multe de spus, dar vă las pe dumneavoastră să le descoperiți lecturând această carte.

Este o carte vrednică de toată atenția. O recomandăm studenților teologi, îndeosebi și tinerilor seminariști.

*
* *

● Tot părintele arhim. Ioanichie Bălan se ocupă și de cartea **„Sfântul Serafim de Sarov", Viața, nevoințele și învățătura,** autor fiind P. C. arhim. Dosoftei Morariu, tipărită cu binecuvântarea P. S. Eftimie al Romanului.

Este teza de licență a P.C. arhim. Dosoftei pe care o susține în 1947, la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Părintele Dosoftei a fost închis la Gherla și Aiud, iar ultimii ani i-a petrecut ca duhovnic la mânăstirea Slatina — Suceava, fără a-și vedea publicate cele două opere ale cuviosiei sale, dar le încredințează părintelui Ioanichie Bălan și acesta, după moartea sa, le publică.

Sfântul Serafim în pruncie purta numele de Prohor. La vârsta de 19 ani, intră în mânăstirea Sarovului la 20 noiembrie, anul 1778 în ajunul „Intrării în Biserică a Maicii Domnului". După opt ani în ziua de 18 august, anul 1786, Prohor s-a învrednicit de îngerescul chip al monahilor, primind numele de Serafim. L-a primit cu mare dragoste din mâna părintelui ieromonah Pahomie, egumenul mânăstirii, nași fiindu-i bătrânii Iosif și Isaia.

În anul 1793, la 35 de ani a fost hirotonit ieromonah, de P. S. Teofil, episcop de Tambov, la 2 septembrie.

Se recomandă de la sine și poate fi citită atât de laici cât și de tinerii monahi.

*
* *

● Theodor Damian publică volumul de poezie **„Dimineața învierii"**, Editura Axa, Botoșani, 1999, 115 pag.

Părintele Theodor Damian s-a născut la 28 decembrie 1951, în Botoșani. A făcut Seminarul la mânăstirea Neamț iar Teologia la București.

În 1988 pleacă în S.U.A. și rămâne acolo, în 1990 obține titlul de Master în Teologie la Princeton Seminary; între 1990-1993 face cursurile de doctorat la Tordham University, New York și în martie 1993 obține titlul de doctor în Teologie.

Este membru al multor asociații profesionale și culturale române și americane.

„Lirica mistică a poetului Theodor Damian și-a adâncit revelațiile și dramatismul odată cu plecarea semi-oficială a autorului pentru completarea studiilor teologice la New York, unde și-a obținut strălucit doctoratul și unde vorbește enoriașilor în dumnezeiasca limbă a lui Dosoftei și Eminescu, dar în conformitate cu cele mai moderne expresii ale teologiei contemporane. Auto-exilul său întru Cuvântul Domnului și al scrierilor biblice s-a accentuat nu numai prin ruperea de realitățile natale care i-au impus o serie de servituți, ci și prin stările de grație divină care au fost radicalizate de noul său habitat". (M. N. Rusu).

E o carte foarte bună de poezie, în general foarte scurte și cu înțeles în ultimele versuri. Spre exemplu: „Aștept durerea ca o lumină", „Mersul meu înainte, e ca un mers înapoi", „Tu umblând prin mine / Pe unde eu n-am fost / Eu trecând prin viață / fără nici un rost".

Dorim autorului succes mai departe.

*
* *

● Asaltul cultural pe care îl întreprinde editura Humanitas după zece ani în spațiul românesc, readuce în conștiința prezentului valori din trecut care au fost după al doilea război mondial fie uitate, fie negate, fie răstălmăcite. Fără restaurarea acestor valori, cultura românească și spiritualitatea ar fi nu numai incomplete, fiindcă le-ar lipsi multe momente de legătură, dar ea ar fi și sărăcită. Iată de ce avem un motiv în plus, pe lângă aprecierea actului cultural propriu-zis, să remarcăm următoarele cărți: Lucian Blaga, **„Luntrea lui Caron"**, Mircea Eliade, **„Europa, Asia, America . . . Corespondență A-H"**, **„India ● Biblioteca Maharajahului"**, Constantin Noica, **„Echilibrul spiritual. Studii și eseuri"**. Căci criza de la noi, astăzi, nu e numai una economică. E și una de orientare culturală, după anii grei de dictatură, în care cultura în înțelesul ei adevărat a supraviețuit.

Iată ce scriu despre cartea lui Lucian Blaga, Mircea Zaciu, Nicolae Manolescu și Nicolae Breban: „Un nivel de suprafață urmărește în **Luntrea lui Caron** tocmai degradarea unor biografii în contextul unei dezagregări sociale exagerate, sub presiunea unor timpuri shakespeareiene, ieșite din țâțâni" (Mircea Zaciu, Revista de istorie și teorie literară).

„Frumusețea în Luntrea lui Caron poate fi descoperită într-o dublă poveste de dragoste . . . Axente Creangă este împărțit între iubirea pentru două femei . . . Legătura cu Octavia stă sub semnul cărnii, al nopții și al iernii. Cea cu Ana - sub semnul sufletescului, al zilei și al verii. Opoziția dintre cele două sentimente este netă în roman" (Nicolae Manolescu, România literară).

„Luntrea lui Caron este un fericit hibrid între un roman erotic și o carte de témoignage în care biograficul se amestecă cu reportajul istoric.

Vă mulțumim, domnule Lucian Blaga, pentru că, într-adevăr, intrăm în istorie citind acest roman, ce este o cronică, un jurnal monstruos și disperat, un poem epic, o frescă . . ." (Nicolae Breban, Contemporanul - ideea europeană).

Iar despre cele două cărți ale lui Mircea Eliade amintite mai sus, e adevărat că una e volumul I de corespondență **„Europa, Asia, America"** iar cealaltă este o carte despre **„India ● Biblioteca Maharajahului"**. Despre aceasta Mircea Eliade scrie: „Nu cred prea mult în literatura de călătorii. Omul, în general, vede mult mai puțin exact decât optimismul nostru ne îndeamnă să credem. Asupra Orientului, mai ales, se poate scrie în fel și fel de chipuri. Depinde numai de cât ești dispus să spui, de cantitatea lucrurilor pe care ești hotărât să le ascunzi. Am citit poate două duzini de cărți cu impresii de călătorie din India; și uneori îmi vine să cred că s-a spus totul asupra acestei țări uluitoare, iar alteori că nu s-a spus nimic".

Iată ce ne spune Constantin Noica despre cartea Sa: „Trăim printre forme - forme de cultură sau forme de actualitate - și ne trecem unii altora forme, ne informăm, ne formăm neîncetat. Toată viața noastră e un schimb, un împrumut, o întrepătrundere de forme. Pe unele ni le putem însuși, pe altele nu. Unele ne formează cu adevărat, altele ne deformează.

Nu vă lăsați schimonosiți - asta aș fi vroit să spun. Nimic nu e mai frumos în viață decât să dai și să primești, ca un izvor. Dar nu uitați că echilibrul vieții noastre se creează dând *totul* și neprimind decât ceva".

Toate sunt opere alese ale editurii Humanitas din București, care își dovedește și de data aceasta marea eficiență.

*
* *

● Editura - Agapis - publică lucrările Protos. Nicodim Mândiță cu titlul **„Calea Pocăinței. Spovedania, Canonul și Sfânta Împărtășanie"** și **„Minunile Sfintei Cruci în vremurile Apostolice".**

Prima se bucură de o pagină semnată de episcopul Galaction al Alexandriei, iar cea de a doua, tot pe prima filă, are titlul „Argument", de episcopul Calinic al Argeșului.

Sunt cărți bune de zidire pentru poporul drept credincios.

*
* *

● Ierom. Sebastian Pașcanu scrie **„Comentariu la Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul"** — după izvoare grecești — cu binecuvântarea P.S. Galaction Stângă, episcopul Alexandriei, editată de Schitul Crasna - Prahova, 1997, 116 pag.

Iată cum își prezintă autorul cartea sa plină de noutăți cu privire la Sfântul Andrei Criteanul:

„Comentariul își propune să arate lămurit cine sunt personajele evocate în textul canonului, la care anume evenimente biblice face autorul referință și care este mesajul transmis de fiecare strofă în parte, procedând, în același timp, și la o nouă confruntare a traducerii românești cu originalul (Migne, P.G. XCVII, col. 1329-1385), semnalând și analizând acele versuri, expresii și cuvinte care necesită, după părerea noastră, a fi revizuite. Am adus chiar propuneri de reformulare a locurilor în cauză, ținând cont bineînțeles de limba, metrul și stilul canonului.

Am întreprins o așezare în pagină a troparelor care să facă mult mai inteligibil textul canonului, delimitând totodată și versul original (în măsura în care topica traducerii românești a mai permis-o), și am numerotat strofele, în dorința de a putea face trimiterile necesare și a arăta cu ușurință diferitele relații dintre acestea pe parcursul lucrării.

Comentariul privește «strict» opera Sfântului Andrei Criteanul, lăsând la o parte celelalte două canoane ce au pătruns mai târziu în textul ei: al Sfintei Maria Egipteanca și al Sfântului însuși".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61. 15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15 februarie
Nr. 5—8
2000

Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST al României la 85 de ani

Există în viaţa tuturor popoarelor şi a comunităţilor omeneşti zile însemnate şi sfinte, zile în care sunt comemorate fapte măreţe sau chipuri alese care au impulsionat dezvoltarea lor pe scena istoriei şi care prin activitatea lor pusă în slujba binelui obştesc şi a propăşirii morale au intrat în panteonul de aur al neamului respectiv.

Şi pentru Biserica noastră strămoşească, pentru clerul şi binecredincioşii creştini ortodocşi români, ziua de 7 februarie are o astfel de încărcătură istorică şi emoţională, fiind ziua de naştere a Întâistătătorului Bisericii noastre Ortodoxe Române P.F. Părinte Patriarh Teoctist. În acest an de graţie 2000, an binecuvântat al Marelui Jubileu, Prea Fericirea Sa împlineşte la 7 februarie venerabila vârstă de 85 de ani. O vârstă cu adevărat patriarhală. E o zi ce se constituie într-un popas de suflet pentru întreaga Biserică, un prilej fericit de a-i aduce un smerit omagiu celui ce şi-a închinat întreaga sa viaţă lui Hristos şi Bisericii Sale dintre care 50 de ani ca arhiereu.

De pe culmea celor 85 de ani, chipul măreţ al patriarhului Teoctist ne apare maiestuos, încărcat de ani şi de alese vrednicii, de nenumărate nevoinţe şi strădanii arhiereşti puse în slujba Sfintei noastre Biserici, a poporului român celui binecredincios de pretutindenea şi a întregii Ortodoxii Ecumenice.

Prea Fericirea Sa s-a născut la 7 februarie 1915 în satul Tocileni, judeţul Botoşani, din părinţii Dumitru şi Marghioala, ca al zecelea din cei 11 copii ai acestora, primind la botez numele de Toader. După cursurile şcolii primare, la Duminica Tomei din anul 1928 a intrat ca frate la Schitul Sihăstria Voronei, jud. Botoşani. A fost elev al Seminarului monahal de la Mânăstirea Neamţ şi apoi al Seminarului de la Mânăstirea Cernica. La 6 august 1935 a depus voturile monahale la Mânăstirea Bistriţa-Neamţ, primind numele de Teoctist.

La 4 ianuarie 1937, de ziua Cuv. Teoctist este hirotonit diacon de către arhiereul Ilarion Mircea Băcăoanul pe seama Mânăstirii Bistriţa.

Între anii 1940—1944 a urmat cursurile Facultăţii de Teologie din Bucureşti, iar în 1945 este declarat licenţiat în Teologie, primind calificativul „Magna cum laude" cu o teză de licenţă susţinută la catedra de liturgică, sub conducerea Pr. Prof. Dr. Petre Vintilescu.

De ziua praznicului Bunei-Vestiri a fost hirotonit întru preot de către vrednicul de pomenire arhiereul Valerie Moglan Botoşăneanul, vicar al Mitropoliei Moldovei. La Iaşi unde vine prin transfer de la Catedrala patriarhală din Bucureşti, a îndeplinit între anii 1946—1950 rând pe rând funcţiile de mare eclesiarh, exarh al mânăstirilor, iar din 1948 postul de vicar administrativ, fiind hirotesit arhimandrit.

La 28 februarie 1950 a fost ales de către Sf. Sinod, la propunerea patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina, ca episcop-vicar al Sfintei Patriarhii cu titlul de „Botoşăneanul", fiind hirotonit arhiereu la 5

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RAŞINAREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul aniversării zilei de naştere a Prea Fericirii Voastre şi a împlinirii vârstei de 85 de ani, Vă rugăm să binevoiţi a primi din partea noastră, a ierarhilor, a clericilor şi a credincioşilor ortodocşi din Mitropolia Ardealului, cele mai alese urări de sănătate, fericire şi noi împliniri arhiereşti în activitatea laborioasă a Prea Fericirii Voastre pusă în slujba Bisericii noastre strămoşeşti, a Ţării şi a poporului român celui binecredincios.

La acest popas aniversar rugăm pe Dumnezeu să Vă hărăzească ani îndelungaţi cu pace şi cu sănătate la cârma sfintei noastre Biserici, cu alese şi binecuvântate împliniri în ogorul Ortodoxiei româneşti şi ecumenice.

ÎNTRU MULŢI ŞI FERICIŢI ANI PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST!

† ANTONIE
MITROPOLITUL ARDEALULUI

Viaţa morală a creştinilor din primele secole, după Actele martirice

Se pune întrebarea firească: creştinii din primele secole trăiau altfel decât noi? Erau mai buni, mai stăruitori în rugăciune, cu o viaţă morală mai desăvârşită? Cădeau uşor pradă ispitelor de tot felul? Studiind cu atenţie Actele martirice putem alcătui un tablou al vieţii religios-morale a creştinilor din primele secole şi putem răspunde la aceste întrebări.

În general, viaţa creştinilor se desfăşura potrivit preceptului din Faptele Apostolilor 2,42: „Şi stăruiau în învăţătura apostolilor şi în împărtăşire, în frângerea pâinii şi în rugăciuni". Actul martiric al Sf. Pioniu preotul ne spune că: „creştinii petreceau în psalmi şi rugăciuni, întărindu-se unii pe alţii". Viaţa lor era „nepătată, fără păcate şi curată, având totdeauna mintea aţintită spre Atotputernicul Dumnezeu şi spre Iisus Hristos, Domnul nostru, mijlocitorul dintre Dumnezeu şi oameni".

Despre Sf. Irineu de Sirmium aflăm că „pentru smerenia lui curată şi teama de Dumnezeu, Căruia îi servea prin fapte bune, el s-a făcut vrednic de numele Său".

Din actul martiric al Sf. Sava Gotul aflăm că acesta, „încă din copilărie, spre nimic altceva nu s-a arătat râvnitor, decât numai spre evlavie faţă de Mântuitorul şi Domnul nostru Iisus Hristos, stăruind în această virtute desăvârşită şi ajungând bărbat desăvârşit prin cunoaşterea Fiului lui Dumnezeu... Căci el era drept în credinţă, cucernic, gata spre toată ascultarea cea în dreptate, blând, simplu la cuvânt, dar nu în cunoştinţă, vorbind tuturor în chip paşnic despre adevăr, făcând să tacă pe idolatori, nesemeţindu-se ci purtându-se cum se cuvine celor smeriţi, liniştit şi nu grăbit la cuvânt şi foarte râvnitor spre tot lucrul bun.

Cânta psalmi în biserică şi aceasta cu sârguinţă, nu se îngrijea de bani sau de averi decât numai pentru trebuinţă, era cumpătat, în toate înfrânat, trăind în feri-

(Continuare în pag. a 2-a)

IOAN OANĂ,
Student Ciclu Studii Aprofundate
Facultatea de Teologie „A. Şaguna" Sibiu

Clopotul Reginei Maria

În timpul primului război mondial, pe lângă pagubele materiale şi pierderile umane suferite de români, Biserica şi preoţii au avut şi ei partea lor de suferinţă. La multe biserici, clopotele au fost luate de armatele germane şi maghiare, pentru a fi transformate în muniţie.

Această soartă a avut-o şi clopotul Bisericii din satul Şimon, comuna Bran, care a fost luat de soldaţii germani în 1916 şi dus la Braşov pentru a fi topit.

Întors din pribegia în Moldova, în prima slujbă susţinută la parohia din Şimon, după terminarea războiului, preotul Ioan I. A. Moşoiu a început a se preocupa de procurarea unui nou clopot şi s-a sfătuit cu enoriaşii în această privinţă.

După cercetarea mai multor turnătorii, s-a hotărât ca clopotul să fie turnat la Sibiu, de firma lui Ioan Schieb, la preţul de 30 coroane/kilogram.

S-au strâns vreo 7 000 de coroane, din care 2000 au fost trimise la 30 iunie 1919 la Sibiu ca acont. Clopotul trebuia să aibă între 160—180 de kg şi gura de 80 cm.

În 11/24 septembrie 1920, preotul Moşoiu a fost vizitat de către prinţul Barbu Ştirbey, şeful Casei Regale, pe o moşie a căruia preotul slujise în timpul refugiului său în Moldova. Vizitând biserica şi aflând că este lipsă de bani pentru clopot, prinţul a promis că va ajuta.

Astfel, în 5/17 octombrie s-a reîntors, însoţit fiind acum de către M.S. Regina Maria a României. După ce s-a informat despre cele necesare, M.S. Regina s-a înscris pe lista cu colecta clopotului, contribuind cu suma de 3 000 de lei.

Auzind că la Bucureşti se fabrică mult mai ieftin clopote, a rupt legătura cu Schieb, care a fost nevoit a restitui arvuna de 2000 de coroane.

Pentru că din coroanele adunate nu au putut fi schimbate decât 60 la sută, deşi la Bucureşti au găsit clopot gata făcut, nu au putut să-l achiziţioneze.

Într-o scrisoare către Regina Maria, preotul Moşoiu scria printre altele: „Şi noi bucurându-ne de darurile Voastre cele bogate prin ajutorul de trei mii lei, pentru clopotul ce necesită la Sfânta noastră biserică şi e dorit mult de toată suflarea, venim cu mic cu mare, cu săraci şi bogaţi, cu bătrâni şi tineri, cu lacrimi de bucurie în ochi şi cu grumajii plecaţi să Vă mulţumim şi să Vă asigurăm că îndată ce vom face rost şi de restul de bani ce ne mai lipseşte, vom aduce clopotul, pe care îl vom sfinţi şi boteza cu sfântul şi adoratul M. V. nume, ca să rămână recunoscută amintirea vizitei M. V.".

Contribuind şi generalul Traian Moşoiu, vărul preotului, cu 3 000 lei, s-a strâns suma necesară pentru clopot.

Clopotul, cu greutatea de 228 kg, la suma de 45 lei/kg a fost comandat la fabrica „Oituz", costând 11 685 lei.

Clopotul a fost sfinţit în 10/23 decembrie 1920 şi a fost urcat în turla bisericii fără nici un incident.

Joi, în 17/30 iunie 1921 preotul Moşoiu a fost vizitat de M.S. Regina Maria, în cinstea căreia s-au tras clopotele. Regina a rămas impresionată şi satisfăcută de sunetul armonios, felicitându-l pe preot pentru munca sa.

ALEXANDRU DUMBRAVĂ,
Stud. Facultatea de Istorie, anul IV

Parastas pentru poetul neamului — Mihai Eminescu, la 150 de ani de la naşterea sa

Duminică, 16 ianuarie 2000, în continuarea Sf. Liturghii, din catedrala mitropolitană, s-a oficiat parastas pentru poetul neamului — Mihai Eminescu, la împlinirea a 150 de ani de la naşterea sa.

Iniţiativa a aparţinut Arhiepiscopiei Sibiului, Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" şi Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura şi Cultura Poporului Român.

Au fost prezenţi: primarul oraşului, Dl. Dan Condurat, preşedintele ASTREI, Dl. prof. Dumitru Acu, decanii facultăţilor de Teologie şi Medicină şi Farmacie, alţi intelectuali şi numeroşi credincioşi.

Un cuvânt ocazional a rostit pr. prof. Dumitru Abrudan, care s-a referit, în special, la legăturile poetului cu Sibiul şi cu instituţia emblematică a urbei: Mitropolia Transilvaniei.

Vorbitorul a menţionat prezenţa lui Mihai Eminescu la Sibiu, în 1868, când participă, în calitate de sufleur, la marele turneu al trupei de teatru a lui Pascaly, în Transilvania. Atât Braşovul, cât şi Sibiul au marcat momentul prezenţei poetului prin aşezarea pe casele unde a fost găzduit a unor plăci comemorative. La Sibiu, casa în cauză este proprietatea Arhiepiscopiei şi se află amplasată între reşedinţa mitropolitană şi Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", precum şi vis-à-vis de catedrală.

Aici, la Sibiu, s-a aflat poetul în nemijlocita prezenţă a mitropolitului Andrei Şaguna, pe care îl va omagia mai târziu, prin cuvinte cu adevărat demne de statura ilustrului bărbat. „Destoinic bărbat — scrie admirativ Eminescu despre Şaguna. A fost un om politic din creştet şi până în tălpi, cum n-a mai fost vreunul între conducătorii noştri bisericeşti".

Despre „Telegraful Român", întemeiat de Şaguna la 1853, Eminescu va scrie în „Convorbiri Literare" XI, din 1877 că era „foaia cea mai modernă de peste Carpaţi". De menţionat că

(Continuare în pag. a 3-a)

PARTICIPANT

Un răspuns ortodox curentelor antiecleziale şi desacralizante (perspective istorice)

„Din momentul în care Dumnezeu S-a făcut om, El S-a arătat ca Dumnezeu-Om, iar prin trupul Său — Biserica — a rămas ca Dumnezeu-om în lumea pământească, devenind astfel odată pentru totdeauna, valoarea supremă şi criteriul ultim al neamului omenesc“ ...

(Arhimandrit Iustin Popovici — „Omul şi Dumnezeul-Om“)

Cunoaştem cu toţii criza morală în care se zbate omul european astăzi, ca urmare a unei profunde înstrăinări de valorile creştine propăvăduite şi trăite în Biserica apostolească. Începând cu epoca renascentist-umanistă, apoi primind consistenţa în curentele reacţionare protestante şi explodând cu putere cu revoluţiile din Franţa anilor 1879 şi 1848, gândirea apuseană s-a îndepărtat tot mai mult de viaţa şi ordinea creştină tradiţională, susţinută de temelia primară patristică.

Nu este cazul acum să facem un rechizitoriu evenimentelor istorice din Biserica catolică, ce au determinat şi amplificat aceste tendinţe, ceea ce cunoaştem însă ca o problemă de actualitate, este criza şi greutatea omului contemporan de a-şi afla răspuns la întrebările fundamentale ale existenţei şi ceea ce este mai grav, a pierdut pacea şi siguranţa sufletească, lucru care se răsfrânge şi în plan extern în relaţiile sociale şi viaţa politică actuală.

În ciuda unei stabilităţi şi prosperităţi economice, omul apusean nu mai are siguranţă că Biserica veche îi poate asigura împlinirea spirituală; se confruntă cu o neliniște, o bulversare, o confuzie acută, ca rod al unei îndelungi cam-

(Continuare în pag. a 6-a)

Stud. CAIUS NEGREA,
Studii aprofundate

Decebalus per Scorilo - o reaşezare în matca adevărului

În 1983, apărea la Ed. Cartea Românească *Rotonda plopilor aprinşi*, de Valeriu Anania, o carte plină de miez literar, de podoabe stilistice odihnitoare şi incitante în planul ideilor. Cel care astăzi este arhiepiscop al Clujului, Vadului şi Feleacului, dăduse până atunci excelente poeme dramatice despre *Mioriţa* (1966), *Meşterul Manole* (1968), *Steaua zimbrului* (1971), câteva volume de versuri *(Geneze* — 1971, *File de acatist* — 1976, *Istorii Agrippine* — 1976), un fascinant roman *(Străinii din Kipukua* — 1979) şi chiar poezii pentru copii. Era, cum am spune, maiorescian, scriitor în toată puterea cuvântului. Colindase lumea şi slujise cauza Ortodoxiei, ani la rând în marea Americă, un fel de Eldorado al lumii moderne din sec. XX. O asemenea personalitate, care zăbovise în lumea cărţilor clericale şi laice, prin forţa împrejurărilor sale intelectuale, s-a bucurat în ţară de aprecierea şi căldura relaţiilor unor personalităţi fundamentale ale culturii române: Arghezi, Galaction, L. Blaga, Victor Papilian, Vasile Voiculescu, Marin Preda, Ion Luca şi Anton Holban (surprinşi în amintirile sale din cartea citată).

Din acel an al apariţiei *Rotondei* ... ne urmăreşte un gând cu privire la reaşezarea în matca adevărului a faimosului înscris dacic *Decebalus per Scorilo*, care a fost mereu tradus cu *Decebal, fiul lui Scorilo.*

Se ştie că acest text dacic este singurul păstrat dinainte de aşezarea romanilor în Dacia.

Toată discuţia despre acest text arheologic a început de la cuvântul *per* care a fost interpretat fie ca *substantiv* (provenit din lat. *puer* — copil, fiu), fie ca *prepoziţie* (contras din *pe întru*, cum ar zice Lazăr Şăineanu), prepoziţie ale cărei înţelesuri urcă în combinaţii diverse spre 6—7 variante. Până „ieri“ — adică până în 1989 — este explicabil de ce toate referinţele, indiferent de nivelul sau cadrul (ne)academic în care se făceau, au admis varianta lui *per* ca substantiv. Astăzi, când avem libertate de gândire şi exprimare, se cuvine *să readucem* sau *să fixăm* obligatoriu şi a doua variantă de interpretare a acelui *per* ca prepoziţie de scop, arătând destinaţia. Cu atât mai mult, cu cât arheologii ne-au argumentat că vasul inscripţionat era unul de ritual oferit de Decebal *pentru* Scorilo, tatăl său. Înţelegem astfel că, în credinţa noastră, cultul morţilor s-a constituit ca o realitate dacică, apărută mult mai-nainte ca noi să fim creştinaţi.

În calendarul ortodox citim despre mai mai multe „sâmbete ale morţilor“, dar celei de dinaintea Rusaliilor, — *Moşii de vară* —, românii îi acordă o atenţie sporită, pentru care manifestă un adevărat cult. Astăzi el poate fi explicat nu numai prin apropierea Rusaliilor („una dintre cele trei sărbători romane ale cultului morţilor“ — R. Vulcănescu), dar şi prin sărbătorirea apropiatelor Sânziene (atât de bine interpretate de Mircea Eliade), când viaţa îşi impune un nou ciclu de existenţă pentru tinerii ce vor să-şi întemeieze o familie.

Romulus Vulcănescu, în cunoscuta *Mitologie română* (Ed. Academiei, 1985, p. 210), precizează:

„— *divinizarea strămoşilor şi moşilor* este ultima treaptă de consacrare la care aceste *făpturi mitice* ajung. În acest stadiu final al mitologiei strămoşilor şi moşilor se alcătuieşte *primul nucleu sistematic de personaje divine*, care anticipează *mitologia dacă* închegată în secolele VI—I î.e.n. şi în secolele I şi II e.n. şi continuă prin mitologia *daco-romană* într-o formă nouă în mitologia română. Deci cam de la începutul mileniului I î.e.n. se poate vorbi de o *mitologie a strămoşilor şi moşilor ca divinităţi tutelare de ordin gentilico-tribal*, din care va germina mai apoi treptat întregul *pantheon mitologic dac*, şi mai apoi daco-roman, ca substrat al mitologiei poporului român, aşa cum îl cunoaştem până în prezent“.

Ei bine, în acest context, Valeriu Anania povesteşte unduios, pe când era în slujba cărţilor la Patriarhie, despre o vizită pe care i-a făcut-o Tudor Arghezi, după ce fusese „reabilitat“, semnele lui literare fiind cunoscutele *1907-peizaje* (1955) şi *Cântare omului* (1956). Era, aşadar, într-o *sâmbătă de vară*, pe când cireşele deveniseră gustoase şi aerul mai cald şi îmbietor la visare.

Anunţaţi de maica Achilina că Preafericitul „îi invită în oficiul sufragerie“, cei doi sporesc numărul invitaţilor. Valeriu Anania povesteşte: „Pe o masă lungă erau înşirate, pe mai multe rânduri, farfurioare cu colivă şi tot atâtea ulcele de lut smălţuit, înflorate, pline cu cireşe şi cu câte o lumânare“.

Patriarhul Justinian „obişnuia să-şi pomenească morţii nu numai după ritualul strict bisericesc, *ci şi după acela pe care-l moştenise din bătrâni* şi de la care nu-şi permitea abatere“. Când a fost în dreptul lui Arghezi, acesta a primit darul *pentru Iosif mitropolitul.* Or se ştie că lui Tudor Arghezi, „novicele de la Cernica“, mitropolitul primat al Ungrovlahiei, ierarh cărturar şi cu o viaţă foarte curată, i-a purtat o mare dragoste şi ocrotire demnă de invidiat de către comilitonii în sutană. Ba mai mult, i-a dat chiar numele de părintele Iosif!

Mişcat în amintirile sale, după ce Arghezi „şi-a aprins o ţigară şi a început să fumeze adânc (...), a exclamat:

— E-heei, la voi, aici, e altă lume“.

După gestul măicuţei de a-i împacheta şi ulcica, aşa cum făcuse cu coliva, Poetul, cu o demnitate nobilă, a rostit:

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. dr. MARIAN BARBU

Sâmbăta Moşilor de iarnă.

Viaţa morală a creştinilor din primele secole

(Urmare din pag. 1)

cire, retras, postind după rânduială...“. Practic, acest act martiric ne pune în faţă viaţa completă a unui adevărat creştin.

Din actul martiric al Sfinţilor Scilitani aflăm despre martirul Speratus că: „n-a făcut rău niciodată, nici n-a săvârşit vreo nedreptate, n-a blamat niciodată, ci rău primind a mulţumit pentru că respectă pe împăratul (cel pământesc).“

Sf. Apostol Apollonius, mort ca martir în anul 184, în timpul împăratului Comod, era „un bărbat evlavios şi temător de Dumnezeu“. El ne dă o serie de sfaturi despre modul în care creştinii trebuie să-şi ducă viaţa: „cel ce nu respectă poruncile cele drepte, bune şi minunate ale lui Dumnezeu este nelegiuit, necucernic şi cu adevărat fără Dumnezeu, dar cel ce se căieşte de toată nedreptatea, nelegiuirea şi idolatria şi de gândurile cele rele, fugind de stăpânirea păcatelor şi nu se mai întoarce nicicum la ele, un astfel de om este drept“.

Tot Sf. Apostol Apollonius continuă: „alungăm orice vedere ruşinoasă de la ochii noştri şi de la urechile noastre, orice cuvânt al ispitelor, pentru ca inima noastră să rămână curată“ — referindu-se aici la pudoarea creştinilor.

Tot cu privire la acest aspect avem o informaţie din actul martiric al Sfintelor Perpetua şi Felicitas: „... şi pe când stătea aşa, văzând ea (Perpetua) tuninca spintecată într-o parte, o strânse spre a-şi acoperi picioarele, amintindu-şi mai degrabă de ruşine, decât de durere“.

Revenind la viaţa creştină aflăm că creştinii erau conştienţi de faptul că: „El (Hristos) ne-a învăţat să ne reţinem mânia, să ne înfrânăm pofta, să ne stăpânim plăcerile, să alungăm tristeţea, să fim prietenoşi, să facem să sporească iubirea, să îndepărtăm lauda deşartă, să nu căutăm răzbunarea faţă de cei ce ne fac nedreptăţi... pe lângă aceasta (ne-a învăţat) să ne supunem legi i date de El, să cinstim pe împărat, să adorăm numai pe Dumnezeul Cel nemuritor, să credem că sufletul e nemuritor, să fim convinşi că există o judecată după moarte...“ (Martiriul Sfântului Apostol Apollonius).

Sf. Teotim, episcop de Tomisne, a lăsat câteva însemnări moral-duhovniceşti, păstrate în „Sacra Parallela“ a Sf. Ioan Damaschinul: 1. Faptele trupului pot fi întrerupte de multe (piedici), dar cel ce a păcătuit cu gândul, prin însăşi iuţeala gândului, făptuieşte complet păcatul.

2. Lucrul grav nu este să suferi greu, ci să suferi pe drept.

3. A-ţi aminti de Dumnezeu înseamnă a-ţi aminti de viaţă, iar a-L uita înseamnă a muri.

4. A ajunge la desăvârşirea sufletului înseamnă a-l elibera de griji, căci datorită grijilor se nimiceşte.

În actele martirice, ruga are rolul ei bine definit. Rugăciunile sunt atât personale cât şi comunitare. În actele martirice ale Sfintelor Agapi, Irina şi Hiona aflăm că „aceste femei, împodobite fiind cu virtuţi şi credincioase învăţăturilor evanghelice, părăsesc patria... fug de persecutori după porunci (Mt. 10, 23) şi se suie pe un munte înalt. Şi acolo petreceau în rugăciuni, cu trupul alipit de înălţimea muntelui, iar cu sufletul vieţuiau în ceruri“.

Mai sunt şi alte exemple de oameni cu o vieţuire deosebită, de martiri care se rugau neîncetat lui Dumnezeu. Iată mai întâi o scurtă rugăciune a Sf. Irineu de Sirmium: „Îţi mulţumesc Doamne, Iisuse Hristoase, care prin felurite pedepse şi chinuri, mi-ai dat tărie şi m-ai socotit vrednic să mă fac părtaş măririi Tale celei veşnice“. Sau una a Sfântului Mare Mucenic Alexandru: „Cel ce locuieşte în ajutorul Celui prea înalt, sub acoperământul Dumnezeului cerului se va sălăşlui. Va zice Domnului: sprijinitorul meu eşti şi scăparea mea în ziua întristării mele şi celelalte“.

Dar nici rugăciunile comunitare nu lipseau. Creştinii se rugau unii pentru ceilalţi, dar şi pentru semenii lor care, plecând din această viaţă, au ajuns în iad: „După puţine zile, pe când ne rugam cu toţii, mi-a scăpat pe neaşteptate, în mijlocul rugăciunii, un cuvânt şi am numit pe Dinocrate. Şi m-am mirat, fiindcă niciodată nu-mi venise în minte, decât atunci, încât m-am întristat amintindu-mi de suferinţa lui. Am înţeles îndată că sunt vrednică şi că trebuie să mă rog şi pentru el şi am început să mă rog îndelung pentru el şi să plâng către Domnul“. (Martiriul Sf. Perpetua şi Felicitas).

Din viaţa religios-morală a creştinilor nu lipseau nici agapele, după cum era firesc: „iar în ajunul pătimirii, pe când luau ultima cină pe care o numeau masă liberă, ei au făcut din masa liberă, pe cât le-a fost cu putinţă, o agapă“ (Martiriul Sf. Perpetua şi Felicitas).

Apoi cultul morţilor şi al martirilor era bine dezvoltat în epoca primară.

„În ascuns credincioşii le ridică (moaştele) şi le păstrează cu scumpătate ca pe nişte odoare de mare preţ“. (Actul martiric al Sf. Montanus şi Maxima).

Avem şi mărturia unui persecutor care vine să întărească acest lucru. Iată ce spune Tiberian, persecutorul Sfântului Mucenic Alexandru: „Nenorocitule, în foc am să te pierd, să văd dacă vine Hristos, cum zici tu, să te scape din mâinile mele. Şi aşa să ştii că-ţi voi împrăştia mădularele şi oasele prin toată împărăţia pe unde vom trece ca să nu mai afle nici o femeie nimic din trupul tău şi oasele tale ca să nu le mai ungă ca şi cum ar fi fost ale unuia dintre sfinţii voştri şi să vie apoi să se închine lor. Şi de acum m-am hotărât ca şi cenuşa oaselor tale s-o arunc în râu, pentru ca nici o pomenire să nu rămână din trecerea ta pe aici“. (Actul Martiric al Sf. Mc. Alexandru).

Iubirea şi dreptatea erau două virtuţi foarte des practicate de primii creştini: „Văzând fericitul Emilian pe acesta (pe un ţăran arestat în locul său) a zis întru sine: de voi ascunde faptul, mântuirea mea va fi pierdută, fiindcă s-a apropiat cel ce m-a chemat pe mine prin moarte la împărăţia Lui cea nemuritoare.

... Lăsaţi-l pe acesta, vă rog, lăsaţi-l, căci el nu a păcătuit cu nimic, ci eu sunt cel ce a făcut ceea ce voi spuneţi“ (Actul martiric al Sf. Emilian din Durostorum).

Creştinismul nu a cunoscut şi nu cunoaşte graniţe sau bariere sociale. El a pătruns atât printre cei săraci, cât şi printre cei bogaţi. În Hristos nu mai sunt „robi sau schilozi, bogaţi sau săraci“, ci toţi sunt una. Cunoaştem cu toţii atitudinea Sf. Apostol Pavel cu privire la sclavie. Aceasta, în creştinism şi în Biserică, este abolită. Aşa au putut exista sclavi şi stăpâni de sclavi dându-şi viaţa pentru Hristos. În acest sens, ca dovadă avem actul martiric al Sfintelor Perpetua şi Felicitas: „au fost prinşi tinerii catehumeni Revocatus şi Felicitas, tovarăşa lui de sclavie“; sau „între aceştia (se afla) şi Vibia Perpetua, de familie nobilă, cu educaţie aleasă, căsătorită ca o matroană“.

Creştinii adevăraţi erau tari şi neclintiţi în credinţă încât, văzând aceasta, unii păgâni se convertesc“ (Actul martiric al Sf. Perpetua şi Felicitas). Mulţi au refuzat să-şi trădeze credinţa şi să aducă jertfe idolilor. Preotul Pionius a răspuns: „nu jertfesc, ci sunt creştin. Căci eu păstrez credinţa mea pe care am făgăduit-o Dumnezeului meu, odată pentru totdeauna s-o păstrez şi o păstrez, şi cred cu putere şi tărie să rămân în această mărturisire a mea. Iar ameninţările tale nu pot să mă schimbe de la această alegere“. (Actul martiric al Sf. Dasius).

Tot Sf. Mucenic Dasius spune: „Eu mărturisesc că sunt creştin cum am mărturisit adeseori, şi nu mă supun nimănui altcuiva decât unuia, curatului şi veşnicului Dumnezeu, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, Cel în trei nume şi feţe, dar de o singură fiinţă. Iată, pentru a treia oară, mărturisesc cu glasul credinţa în Sfânta Treime, pentru că întărit fiind printr-însa biruiesc şi nimicesc îndată nebunia diavolului“.

O altă categorie de creştini sunt cei care iniţial s-au lepădat de credinţă, au jertfit, iar apoi s-au căit şi s-au întors în Biserică: „au intrat şi fraţii creştini care de nevoie au fost siliţi (să se lepede) făcând plânset mare, încât în fiecare oră se auzea plângerea lor, mai ales din partea celor ce erau evlavioşi şi cu vieţuire frumoasă“. (Actul martiric al Sf. Pionius). Acesta nu-i condamnă pe cei care au căzut şi au revenit.

Episcopul Irineu de Sirmium e îndemnat de unii creştini să jertfească idolilor: „iar copiii lui, îmbrăţişându-i picioarele, îi ziceau: ai milă de tine şi de noi, tată. Erau de faţă şi femeile care, plângând pentru tinereţea şi frumuseţea lui, îl rugau (să jertfească)... Dispreţuind toate n-a răspuns nimănui dintre ei“.

Dar există şi o a treia categorie de creştini, amintiţi în actul martiric al Sf. Dasius: cei care aveau o purtare rea. „Căci în ziua calendelor lui ianuarie, oamenii uşuratici, urmând obiceiurile păgânilor, deşi se numesc creştini, merg cu pompă măreaţă, schimbându-şi firea lor şi se îmbracă în chipul şi înfăţişarea diavolului. Îmbrăcaţi în piei de capră, schimbându-şi înfăţişarea, ei leapădă chipul cel bun în care s-au renăscut (prin Taina Botezului) şi reiau chipul cel rău în care s-au născut. Astfel, ei, care au mărturisit la Botez că se leapădă de diavol şi de amăgirile lui, se întorc iarăşi la el prin faptele cele rele şi ruşinoase“ (p. 249).

Vom încheia acest scurt studiu cu câteva îndemnuri pentru viaţa morală a creştinilor: „aşadar, vă rog să vă depărtaţi de orice poftă şi rătăcire lumească. Căci mărirea lumii este înşelătoare şi neputincioasă, înfloreşte pentru puţin şi îndată se veştejeşte ca iarba grădinii, primind sfârşitul mai repede ca începutul... Sârguiţi-vă, deci, să fiţi fără greşeală în poruncile lui Hristos ca să scăpaţi de focul cel nestins şi veşnic. Căci glasul cel Dumnezeiesc strigă: timpul s-a scurtat.

Mai presus de toate cinstiţi iubirea căci numai ea singură respectă datoria iubirii frăţeşti şi se supune legii lui Dumnezeu“ (Actul martiric al Sf. Patruzeci de mucenici din Sevasta).

„Căci lui Hristos ne închinăm pentru că este Fiul lui Dumnezeu, iar pe martiri îi iubim după vrednicie ca pe ucenicii şi imitatorii Domnului, pentru neîntrecuta lor iubire faţă de împăratul şi învăţătorul lor“ (Actul martiric al Sf. Policarp de Smirna).

P.F. Părinte Patriarh Teoctist la 85 de ani

(Urmare din pag. 1)

martie același an în Catedrala „Sf. Spiridon", din București de către patriarhul Justinian, Mitropolitul Firmilian al Olteniei și episcopul Chesarie al Dunării de Jos.

Între anii 1950—1954 a funcționat ca rector al Institutului Teologic de Grad Universitar din București, concomitent cu funcțiile de vicar-patriarhal și vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

La 28 iulie 1962 a fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc ca episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, unde va păstori cu rezultate deosebite până la alegerea sa ca Mitropolit al Olteniei la 28 ianuarie 1973, fiind instalat de către patriarhul Justinian la 25 februarie 1973.

La 25 septembrie 1977 a fost ales de Colegiul Electoral Bisericesc în postul de Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei, fiind instalat la 12 octombrie, același an.

Din iulie 1980 până în ianuarie 1982 a suplinit și postul de mitropolit al Ardealului în urma retragerii Mitropolitului Nicolae Mladin.

După trecerea la cele veșnice a Patriarhului Justin Moisescu, la 9 noiembrie 1986 a fost ales ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat în Catedrală de către Mitropoliții țării în prezența Patriarhilor Ierusalimului și Bulgariei, a reprezentanților tuturor Bisericilor Ortodoxe, ai Bisericii Romano-Catolice, ai Bisericilor Protestante și ai reprezentanților Statului la 19 noiembrie 1986. În calitate de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericirea Sa a desfășurat o bogată și variată activitate în slujba Bisericii noastre strămoșești, în afirmarea valorilor ortodoxiei românești în viața poporului român și în lumea creștină.

Ca o recunoaștere a acestui fapt, Prea Fericirii Sale i s-au conferit ordine bisericești de către Patriarhiile Ierusalimului, Antiohiei, Moscovei, Serbiei și de către Arhiepiscopiile Greciei, Ciprului, Cehoslovaciei, Finlandei și din partea altor Biserici Creștine. A condus delegații bisericești ortodoxe române la Locurile Sfinte (ultima în luna ianuarie a.c.), în Armenia, Moscova, Bulgaria, Serbia, Ungaria, Austria, Germania, Franța, India, Constantinopol, Grecia, etc.

În anul 1988 a fost premiat de către Academia Română pentru tipărirea Ediției Jubilare a Bibliei de la București din 1688, iar anul trecut, 1999, Prea Fericirea Sa a primit titlul de membru de onoare al Academiei Române. În 1995, la 2 iunie, a primit titlul academic de „Doctor Honoris Causa" al Universității din Oradea iar în același an i-a fost conferit același titlu academic și de către Universitatea din București. În toamna anului 1999, Universitatea din Pitești i-a acordat de asemenea titlul de „Doctor Honoris Causa".

Prea Fericirea Sa este în același timp și un om al literelor și al culturii noastre bisericești. În acest sens a reorganizat și promovat de-a lungul anilor la Centrele eparhiale unde a păstorit activitatea editorială și bisericească. A publicat în revistele teologice bisericești predici, meditații și studii. A publicat numeroase monografii între care amintim: *„Mitropolitul Iacob Putneanul"* cu o ediție și în limba engleză, *„Sf. Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor români"*; *„Mitropolitul Dosoftei, ctitor al limbajului liturgic românesc"* ș.a. dar opera de căpetenie a Prea Fericirii Sale sunt fără îndoială cele 11 volume de Omilii, Cuvântări și Meditații sub titlul general *„Pe treptele slujirii creștine"* precum și volumul *„Slujind altarul străbun"*. A tipărit ediția jubiliară din 1988 a *„Bibliei de la București"* (1688), apărută și în ediția a II-a. O altă latură a activității prodigioase a Prea Fericitului Părinte Teoctist este și cea de constructor și de restaurator de lăcașuri sfinte. Peste tot unde a trecut în cei 50 de ani de slujire ca arhiereu și-a înscris numele în lucrarea de restaurare sau de construirea de noi biserici și mânăstiri, sau de restaurarea, pictarea sau repictarea unui mare număr de biserici în toate Eparhiile păstorite.

A acordat o atenție deosebită învățământului teologic atât înainte de 1989, în condițiile grele impuse de dictatura comunistă, cât mai ales după evenimentele din Decembrie 1989, în epoca de libertate a Bisericii. Prin strădaniile Prea Fericirii Sale, învățământul teologic a fost integrat în învățământul de stat, cu toate drepturile și îndatoririle care decurg din aceasta.

O permanentă purtare de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a fost arătată față de buna desfășurare a activității de predare a religiei în școlile de stat, școli primare și licee și de formare a cadrelor necesare acestei activități.

O grijă deosebită a manifestat-o și față de românii ortodocși din Diaspora sau față de cei aflați dincolo de granițele țării. Amintim aici reactivarea Mitropoliei Basarabiei în decembrie 1992, sub oblăduirea Patriarhiei Române, apoi înființarea la 10 ianuarie 1993 de către Sf. Sinod, a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală al cărui titular este Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolit Serafim Joantă, alegerea în 1998 a noului titular pentru Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală cu sediul la Paris în persoana Înalt Prea Sfinției Sale Arhiepiscop Iosif, înființarea Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria în 1999 cu titularul său Prea Sfinția Sa Sofronie Drincec.

O grijă deosebită s-a arătat față de celelalte comunități românești din America, Australia, Noua Zeelandă, Israel etc., arătându-se Prea Fericirea Sa ca un adevărat părinte și patriarh al tuturor românilor indiferent de locul unde trăiesc.

Și în sfârșit Prea Fericirea Sa este ecumenist în adevăratul sens al cuvântului, un continuator al unei tradiții de deschidere către toți creștinii, promovate de Biserica noastră de-a lungul vremii. Au avut loc numeroase vizite reciproce ale unor patriarhi ai Orientului Ortodox în țara noastră, s-au intensificat relațiile cu Biserica Romano-Catolică, acestea culminând cu vizita în luna mai a anului trecut a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România, cu Biserica Greco-Catolică din țara noastră, cu Biserica Anglicană, cu celelalte Biserici Protestante și chiar cu cultele necreștine. O dovadă în acest sens a fost istorica adunare a reprezentanților tuturor cultelor creștine și necreștine ținută la București la sfârșitul lunii august 1999, intitulată sugestiv *„Oameni și religii, — Pacea este numele lui Dumnezeu"*.

Iată doar câteva aspecte ale marii personalități a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. În persoana Prea Fericirii Sale, Biserica noastră strămoșească are un Ierarh și un Păstor cu o îndelungată experiență pastorală, misionară și organizatorică. În inima și în sufletul său de părinte își găsesc loc toți fiii Bisericii noastre străbune și împreună lucrează *„cu timp și fără timp"* la realizarea Împărăției lui Dumnezeu pe pământ.

La acest popas aniversar prilejuit de împlinirea a 85 de ani de viață și a 50 de ani de slujire ca arhiereu, gândul nostru smerit se îndreaptă către Părintele luminilor, rugându-L să-i dăruiască Prea Fericirii Sale sănătate, pace și îndelungă înzilire spre binele și folosul Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române, a Patriei noastre binecuvântate România și a dreptcredinciosului ei popor.

„Întru mulți și fericiți ani Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist al României"!

Icoana liturgică — izvor de îndumnezeire

Creștinii ortodocși se bucură de icoanele liturgice, contemplându-le, închinându-se sau sărutându-le, comunicând astfel cu Biserica cerească, cu lumina venită de dincolo, cu frumusețea lumii duhovnicești. A reduce icoana ortodoxă la o simplă bucată de lemn pictat, la un tablou religios demn de muzeu, ori un obiect decorativ, nu poate fi decât o reminiscență subtilă a iconoclasmului. Icoanele există încă din primele veacuri ale vieții creștine și au supraviețuit și supraviețuiesc iconomahiei, luptei împotriva icoanelor, propovăduind credința cea dreaptă a Bisericii. Între obiect de cult și operă de artă, icoana oferă mărturia Cuvântului întrupat: „Cuvântul Tatălui Cel necuprins din Tine, Născătoare de Dumnezeu, S-a cuprins întrupându-se" (Triod). De la alegorie și simbol pe care le-a îmbrăcat în perioada persecuțiilor, iconografia a slujit, prin reprezentări transcedentale, la apărarea credinței adevărate, îndemnând la rugăciune și bucuria de a cunoaște realitatea dincolo de materialitate. Dar aceasta făcută nu din poziția unui spectator exterior, ci credinciosul este invitat de „scrierea cu imagine" să participe în mod direct, să vadă dinăuntru lumea dumnezeiască, să se desfete cu „frumusețea ascunsă", nevăzută a unirii cu Cel neapropiat. Purtătoare de viață, deși fără glas, icoana descoperă pe Cel fără formă, rupe legăturile stricăciunii, transformă prin împărtășirea Sfântului Duh pe omul care o privește. Hristos, Dumnezeul-om, ia chip astfel în credincios, sălășluiește întru cele dinăuntru ale sale. Experiența contemplării icoanelor înnoiește, luminează și descoperă, transfigurează și sfințește cele văzute și nevăzute, călăuzește omul pe calea îndumnezeirii. Intrând în lumea imaginii divine cu smerenie și credință, omul trăiește perihoreza, întrepătrunderea vieții și a morții, a robiei și a libertății, a creatului și a necreatului, a divinului cu umanul. Lumea icoanei e coexistentă în timp. Nu e evenimențială, evocând plastic un fragment din faptele mântuirii interpretate în mod istoric, ci inițiază și cheamă într-un prezent continuu la ospătarea duhovnicească de a cunoaște lumina cea adevărată, „pricina armoniei și a strălucirii a toate" (Dionisie Areopagitul). Icoana nu limitează, ci își depășește starea de simbol și de reprezentări iconice, chiar dacă, spunea E. Cassirer, „simbolul oferă o cheie pentru natura omului". Sfintele icoane au fost apărate de mărturisitorii credinței nu pentru estetică, pentru figuri și culori, ci pentru cele simțite și înțelese dincolo de materia opacă.

Importanța pe care o acordă tradiția bizantină fidelității canoanelor în ce privește procedura de realizare a icoanelor sacre, întărește ideea de spiritualizare a icoanelor și a elementelor ei: membrele trupului personajelor reprezentate nu au dimensiuni anatomice normale, ci sunt transfigurate simbolic în organe ale Duhului; fondul icoanei, peisajul, este lipsit de realism, dar este luminat de har divin; aureola sfinților este marcă a împărăției lui Dumnezeu care revarsă o lumină neînserată, lină, plină de har. Dacă cel care se află în fața icoanei este „holos ophtalmeos", „numai ochi", atunci el se bucură, se hrănește fără să se satureze de „theosis", de îndumnezeirea, iluminarea pe care o oferă taina lui „Dumnezeu adevărat și om adevărat". De fapt, diferența dintre arta profană și arta sacră constă tocmai în faptul că subiectivitatea, emotivitatea artei profane oprește integrarea icoanei în misterul liturgic, înlătură comuniunea duhovnicească, în timp ce arta sacră are o viziune spirituală. Biserica Răsăritului cu reprezentările bidimensionale sporește misterul liturgic, spre deosebire de cea a Apusului creștin care e tridimensională, individuală, înclinată spre materie.

După tradiție, iconografii au sarcina de a se adresa spiritului și nu emoțiilor. „Țelul icoanei este acela de a orienta spre transfigurare toate sentimentele noastre și puterea de înțelegere" (Leonid Uspenski).

În icoană toate se armonizează, toate intră în consonanță: durerea cu bucuria, suferința cu nădejdea mângâietoare. De pildă, Icoana Răstignirii scoate în evidență chenoza, coborârea, micșorarea și deopotrivă, preamărește slava lui Dumnezeu. Ea pătrunde dincolo de fenomenul morții și al suferinței, arătându-l pe Hristos biruitor, nu căzut și umilit în brutalitatea existenței, trist și abandonat, ci senin, înviat întru slavă, îmbrățișând crucea cu puterea ei de viață.

Icoana e izvor de lumină dumnezeiască. Ea nu ostoiește setea de frumusețe a celui ce vrea să se facă părtaș harului întrupării: „Prin luminarea Duhului vedem strălucirea slavei (Fiul) lui Dumnezeu, iar prin chip suntem conduși la Cel (Tatăl) al cărui chip [icoană] și pecete întocmai este" (Sf. Vasile cel Mare).

Această „victimă sacrificată" în perioada iconoclastiei, salvatoare pentru oameni, căci „sacrificiul protejează întreaga comunitate de propria violență, deturnând-o spre victime care-i sunt exterioare" (René Girard — „Violența și sacrul"), a biruit și biruiește prin puterea și harul sfințitor al Sfântului Duh, deschizând calea spre izvorul vieții celei neîncetate: „Veniți credincioșilor (...) să luăm daruri prisositoare de tămăduiri, izvorând din izvorul cel pururea curgător". (din praznicul Adormirii Maicii Domnului, canonul al doilea).

BIBLIOGRAFIE:

1. Quenot, Michel — *Icoana, fereastră spre absolut*, Ed. Enciclopedică, Buc., 1993.
2. Arhimandritul Vasilios — *Intrarea în Împărăție*, Ed. Deisis, Sibiu, 1996.
3. Costin, Vasile arhiepiscopul Târgoviștei — *Semnificația icoanei bizantine în ortodoxie*, Arhiepiscopia Târgoviștei, Târgoviște, 1977.

CAMELIA LĂNCRĂJAN, studentă Jurnalistică, an IV

Parastas pentru poetu neamului — Mihai Eminescu, la 150 de ani de la nașterea sa

(Urmare din pag. 1)

la data respectivă, în Transilvania, apăreau „Gazeta Transilvaniei", „Familia", „Albina", „Concordia", „Federațiunea" etc.

Tot pe raza Arhiepiscopiei Sibiului, Eminescu a făcut un popas și la Rășinari, fiind găzduit de preotul Bratu, bunicul după mamă al poetului Octavian Goga.

Vorbitorul n-a omis nici prezența la Blaj, a poetului, în 1866, când a încercat să recupereze unele examene întârziate.

În continuare, pr. prof. Dumitru Abrudan a subliniat respectul și atașamentul poetului față de Biserica Ortodoxă Română, pe care a numit-o, atât de inspirat, „maica poporului român". În vestitele așezăminte mânăstirești din Moldova precum Putna, Neamț, Agapia, poetul a trăit nu numai clipe de înălțare sufletească, dar și-a alinat și zbuciumul și suferințele, care nu o dată l-au copleșit.

Conștient de menirea sacră a unor astfel de așezăminte, Eminescu a fost profund indignat de faptul că la un moment dat autoritățile politice și administrative ale timpului au transformat, fie și pentru un scurt interval, mânăstirea Cozia în penitenciar.

Abordând și felul în care Eminescu a vorbit despre Dumnezeu, vorbitorul a arătat că poetul a mers pe calea apofatismului patriotic, punând în evidență, în versuri ca cele din Scrisoarea I, imposibilitatea minții omenești de a-L cuprinde cu înțelegerea pe *„Cel nepătruns"*.

Învierea lui Hristos, poetul o descrie ca pe o biruință a vieții asupra morții, iar dintre poeții noștri, nici unul n-a dat expresie veneratiei profunde față de Sfânta Fecioară Maria, cum a făcut Eminescu în versuri de o inegalabilă frumusețe, cum sunt cele din poezia „Rugăciune".

Biserica noastră l-a cinstit și l-a prețuit în mod cu totul aparte pe Eminescu. Nu întâmplător, prima teză de doctorat dedicată geniului poeziei românești a fost alcătuită și susținută la Universitatea din Budapesta de către cel ce avea să devină primul patriarh al României, dr. Elie Miron Cristea.

Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală al Ardealului a tradus din maghiară și a publicat la Sibiu, în volumul „File dintr-o arhivă inedită", această teză de doctorat.

În final, pr. prof. Dumitru Abrudan a exprimat regretul, pe care îl resimt toți românii, pentru unele luări de poziție denigratoare la adresa persoanei și scrisului poetului simbol al neamului nostru. Nu este vorba doar de vocile cu totul izolate din trecut ale lui Al. Macedonski și ale canonicului Grama de la Blaj, care au împietat memoria poetului, ci și de unele apariții recente în presa literară, prin care se încearcă o „demitologizare" a scrisului eminescian, cum s-a încercat același lucru și cu istoria României.

Vorbitorul a făcut precizarea că Eminescu n-a fost șovin și nici ultranaționalist, cum se grăbesc unii să-l caracterizeze. Când a rostit cuvinte aspre la adresa străinilor, i-a vizat doar pe aceia dintre ei care au adunat bogății nedrepte pe spinarea oropsitului popor român. Cu aceeași asprime i-a condamnat Eminescu și pe exploatatorii autohtoni.

Slujba de pomenire s-a încheiat cu executarea de către soborul preoților slujitori a unui lied pe versurile cunoscutei poezii „Rugăciune" de M. Eminescu.

Două prezenţe demne de pomenit — Arhimandriţii Veniamin şi Timotei Tohăneanu

Istoria mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, în a doua jumătate a secolului al XX-lea, a fost profund marcată de prezenţa în ea a fraţilor Veniamin şi Timotei Tohăneanu, chiar dacă lucrurile au mers în chip natural, cunoscând o evoluţie liniştită, în consonanţă cu atmosfera mânăstirească. Faptul că cei doi fraţi au trăit în această mânăstire, unul fiind stareţ al ei aproape un sfert de veac iar celălalt iniţiator şi conducător al şcolii de pictură, a făcut ca mânăstirea să cunoască o deosebită dezvoltare şi afirmare pe plan intern şi internaţional în a doua jumătate a secolului al XX-lea. Proveniţi dintr-o familie de la Întorsura Buzăului, veniţi la Mânăstirea Brâncoveanu îndată după al doilea război mondial şi formaţi ca monahi în perioada grea de după război, cei doi fraţi aveau să-şi pună puternic amprenta pe destinul acesteia.

Arhimandritul Veniamin Tohăneanu

Cel ce avea să devină Părintele Veniamin Tohăneanu, s-a născut la 23 ianuarie 1920 la Întorsura Buzăului[1], primind la botez numele de Gheorghe. A venit pe lume în mijlocul unei familii cu opt copii, din care patru, doi băieţi şi două fete, aveau să intre în viaţa monahală. Copilăria şi tinereţea lui, ca şi a fraţilor săi s-a desfăşurat în condiţiile grele pricinuite de neajunsurile cauzate de primul război mondial, apoi de criza economică din 1929—33, pe care familia sa a resimţit-o din plin, însă vremurile grele i-au călit, învăţându-i să înfrunte cu dârzenie situaţiile dificile.

Mânăstirea de la Sâmbăta, Părintele Veniamin, a cunoscut-o dinainte de a fi vieţuitor al ei, şi anume din vremea, când, împreună cu familia sa, venea cu căruţa la mânăstire căutându-l pe Părintele Arsenie Boca. Acesta se aşezase la mânăstirea de la Sâmbăta din 1939 şi foarte rapid îşi câştigase renumele unui om duhovnicesc deosebit, căutat de credincioşii simpli, cât şi de intelectuali. Acest miraj exercitat de Părintele Arsenie i-a fascinat şi pe doi din copiii familiei Tohăneanu, pe Traian şi pe Gheorghe, care în anul 1945 intrau în Mânăstirea Brâncoveanu cu dorinţa de a îmbrăţişa viaţa monahală. Cei doi au văzut în Părintele Arsenie un om deosebit, un monah împlinit, şi atraşi de exemplul acestuia au dorit să-i urmeze modul de viaţă.

Gheorghe Tohăneanu, viitorul Părinte Veniamin, s-a aşezat la mânăstire la 20 iulie 1945, şi după cum mărturiseşte a făcut de toate. Viaţa în mânăstire era pe atunci foarte simplă, dar uneori şi foarte dură, cerând foarte multă muncă. Fratele Gheorghe a făcut pe rând mai multe ascultări; a muncit la grajd (unde a îngrijit pe rând vitele şi porcii), la pădure, la grădina de zarzavat a mânăstirii precum şi la bucătărie. Între timp fratele Gheorghe a fost făcut rasofor, la 15 august 1946, primind numele Veniamin, iar în 1948 la 15 august a depus voturile monahale. Între anii 1951—1955 a urmat cursurile Facultăţii de Teologie din Sibiu, devenind licenţiat al acesteia. După absolvirea facultăţii a fost numit secretar al mânăstirii de către stareţul de atunci al acesteia, Părintele Ioan Dinu.

Părintele Veniamin, fiind o fire activă, s-a implicat intens, încă de la început în viaţa mânăstirii; în anul 1950, la 15 august, fusese hirotonit ierodiacon, iar la 15 august 1953 ieromonah şi duhovnic, dar, deşi a şi slujit mânăstirea şi în calitate de preot, implicarea cea mai mare a Părintelui Veniamin a fost pe plan economic. Deoarece Părintele stareţ Ioan Dinu era înaintat în vârstă, cel care de fapt conducea destinele mânăstirii era Părintele Veniamin Tohăneanu. Această situaţie a durat până în anul 1971, când Părintele Veniamin a fost numit în funcţia de stareţ al mânăstirii. Între timp primise gradul bisericesc de protosincel (1959), iar după numirea în funcţia de stareţ a fost înaintat la rangul de arhimandrit (1973), şi din 1981 a fost numit exarh al mânăstirilor din eparhia Sibiului.

Fiind un foarte bun gospodar, şi înzestrat cu o putere de muncă deosebită, Părintele Veniamin, a reuşit în scurt timp să ridice standardul de viaţă al mânăstirii. S-a îngrijit, mai întâi, ca gospodăria mânăstirii să funcţioneze bine. Pentru a asigura cele necesare vieţuitorilor ei, l-a sprijinit pe fratele său, arhimandritul Timotei Tohăneanu, în activitatea sa de econom al mânăstirii şi mai ales în aceea de pictor, procurându-i materialele necesare. El a organizat şi îngrădirea mânăstirii cu un gard din plăci prefabricate. În anul 1977 a organizat construirea paraclisului, cu hramul Sf. Ioan Botezătorul, în lemn de stejar, iar în 1978 încadrarea fântânii „Izvorul Tămăduirii" într-un baldachin tot din stejar, ambele piese fiind împodobite cu fresce şi icoane pe sticlă.

Cea mai mare realizare a Părintelui Veniamin a fost însă reconstruirea incintei brâncoveneşti a mânăstirii. Mânăstirea Brâncoveanu a fost zidită în anul 1696, când Constantin Brâncoveanu a ridicat, la 9 km de satul Sâmbăta de Sus, pe locul unui schit de lemn construit de bunicul său, vornicul Preda Brâncoveanu, actuala biserică de zid a mânăstirii, înconjurată pe trei laturi de şcoli de grămătici şi zugravi. Mânăstirea era gândită atunci, de voievodul Ţării Româneşti, ca centru de rezistenţă ortodoxă împotriva acţiunii de calvinizare şi catolicizare a românilor ortodocşi din Transilvania. Dat fiind faptul că mânăstirile ortodoxe au fost un obstacol real împotriva acţiunii de catolicizare a românilor, începute la 1698, stăpânirea Austro-Ungară a distrus în Transilvania, între anii 1761—1763, peste 150 de mânăstiri şi biserici, între care şi mânăstirea de la Sâmbăta de Sus, în anul 1785, când turla bisericii a fost dărâmată, biserica devenind ruină, iar clădirile aferente complet distruse. În această stare mânăstirea a rămas până în anul 1926, când, în condiţiile realizate prin unirea românilor din decembrie 1918, Mitropolitul Nicolae Bălan a început lucrarea de reconstrucţie a bisericii brâncoveneşti, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", lucrare finalizată în anul 1937; biserica a fost sfinţită însă abia în anul 1946. Izbucnind războiul, Mitropolitului Nicolae Bălan i-a fost imposibil să mai refacă şi incinta brâncovenească a mânăstirii. Acest lucru i-a fost dat să-l împlinească, deşi în condiţiile grele ale stăpânirii comuniste, atee, Mitropolitului Antonie Plămădeală, al Transilvaniei, care în anul 1985, la exact 200 de ani de la dărâmarea mânăstirii de către habsburgi, în timp ce stareţ al acesteia era Părintele Veniamin, a început lucrarea de refacere a incintei brâncoveneşti a mânăstirii. Deşi Mitropolitul Antonie a fost mentorul şi conducătorul lucrărilor, Părintelui Veniamin i-a revenit sarcina de a îndeplini acest măreţ plan. El a fost acela care a trebuit să conducă lucrarea la faţa locului, să procure materialele şi să asigure hrana pentru 100—200 de muncitori zilnic, în timpul lucrărilor, şi aceasta în condiţii în care Biserica Ortodoxă era prigonită şi în Bucureşti unele biserici erau dărâmate. Osteneala depusă de cei care au participat la această lucrare, şi mai ales a Părintelui Veniamin, care a trebuit să se îngrijească de bunul mers al întregii lucrări, nu pot fi apreciate în cuvinte[2]. Ca urmare a acestei strădanii, la 15 august 1993 noul complex mânăstiresc, cuprinzând o nouă şi încăpătoare biserică, ce are ca ocrotitori pe sfinţii martiri brâncoveni[3] (biserica este situată la etaj în corpul de nord al incintei), un corp de chilii, bibliotecă, un muzeu cu diferite obiecte bisericeşti, arhondaric şi un palat brâncovenesc, a putut fi sfinţit de către Sanctitatea Sa, Patriarhul Bartolomeos, Arhiepiscop al Constantinopolului şi Patriarh ecumenic împreună cu Preafericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, înconjuraţi de un numeros sobor de ierarhi şi preoţi, în prezenţa unui imens număr de credincioşi.

La festivitatea de sfinţire a mânăstirii, Părintele Veniamin Tohăneanu, deja înaintat în vârstă şi bolnav, motive pentru care ceruse pensionarea, a fost eliberat din ascultarea de stareţ al mânăstirii şi numit stareţ onorific pe viaţă. De atunci trăieşte retras în liniştea chiliei sale, încercând să fie de folos acolo unde îl mai ajută puterile şi, mai ales, bucurându-se de roadele ostenelilor sale, de faptul că prin munca pe care a depus-o, a contribuit la ridicarea unei mânăstiri noi, moderne, în care călugării de azi se pot consacra unei vieţi în permanentă legătură cu Dumnezeu, suportul material pentru aceasta fiindu-le asigurat de înaintaşii lor, între care Părintele Veniamin se numără la loc de frunte.

Părintele Timotei Tohăneanu

Cel de-al doilea din fraţii Tohăneanu, care a venit şi a trăit ca monah în Mânăstirea Brâncoveanu, a fost Traian, cel ce avea să fie Părintele Timotei Tohăneanu.

S-a născut la 31 ianuarie 1915 fiind primul copil al familiei Tohăneanu. Copilăria şi tinereţea şi le-a petrecut, ca şi fratele său, în mijlocul familiei, împărtăşind aceleaşi bucurii, dar mai ales aceleaşi greutăţi cauzate de situaţia grea a ţării din perioada interbelică. El a fost de fapt primul care a venit la mânăstire, atras fiind, ca şi fratele său, de Părintele Arsenie Boca şi de viaţa din mânăstire organizată în jurul acestui om mare. Acest lucru se întâmpla în anul 1945; cei doi fraţi au venit la mânăstire în acelaşi an — primul Traian, apoi la scurtă vreme Gheorghe. Traian era, la acea dată, în puterea vârstei, avea 30 de ani, era de meserie curelar şi avea serviciul militar satisfăcut.

Primii ani în mânăstire i-a petrecut împlinind diferite ascultări în cadrul gospodăriei mânăstirii, unde a arătat pricepere şi hărnicie.

În 1948 a fost tuns în monahism, odată cu fratele său, de către Mitropolitul Nicolae Bălan, primind numele de Timotei.

În 1969 a fost hirotonit ierodiacon, iar în 1970 ieromonah, primind apoi şi cel mai înalt grad bisericesc, acela de arhimandrit, de la Mitropolitul Nicolae Mladin.

Fiind foarte priceput, Părintele Timotei a îndeplinit multă vreme în cadrul mânăstirii ascultarea de econom. A înfiinţat în mânăstire o pepinieră de pomi fructiferi de care s-a ocupat îndeaproape. Tot el a înfiinţat stupina (80 familii), de care apoi s-a îngrijit, dorind ca mânăstirea să aibă miere.

Cea mai mare realizare a Părintelui Timotei la Sâmbăta a fost însă reluarea tradiţiei de pictură pe sticlă. Fiu de ţărani fiind, Părintele Timotei Tohăneanu a fost înclinat de la natură spre arta populară. După studiile făcute la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca şi după 35 de ani de viaţă în care nu lucrase nimic în domeniul picturii, Părintele Timotei Tohăneanu a început marea sa operă de pictor, dezvoltându-se ca autodidact. A început prin a copia icoane de pe lemn sau sticlă. Pentru aceasta a cercetat satele vecine cu mânăstirea: Drăguş, Sâmbăta de Sus şi Sâmbăta de Jos, Lisa, Viştea, Arpaş, Cârţişoara ş.a., în care a întreprins acţiuni sârguincioase de colecţionare a icoanelor între anii 1958—1965. Acestea l-au inspirat pe pictorul în formare şi i-au deschis orizontul spre înţelesurile folclorului zonal, spre trecutul spiritual al acestor sate şi spre artiştii populari făuritori de icoane pe sticlă, care au activat vreme de peste un secol în localităţile rurale, ca şi în oraşele mai apropiate cum sunt Braşovul şi Făgăraşul[4]. Reuşind să obţină solicitudinea locuitorilor din sate în vederea colecţionării şi păstrării în cadrul Mânăstirii Brâncoveanu a acestor valori cultural-religioase[5], Arhimandritul Timotei a înţeles totodată că această tradiţie merită şi trebuie să fie continuată. Astfel a luat fiinţă atelierul de pictură pe sticlă, în care Părintele Timotei s-a format ca pictor printr-o muncă asiduă susţinută de o voinţă puternică şi o mare admiraţie pentru arta populară tradiţională, transformată în arzătoare pasiune.

Primele lucrări ale părintelui au fost copii după meşteri zugravi din Arpaş, Cârţişoara, Scheii-Braşovului. Într-o a doua fază, după stăpânirea tehnicii şi a unei stilizări, atât în spirit cult-bizantin cât şi popular, a creat subiecte noi, a utilizat game proprii de culori, a introdus noi elemente decorative (chenare, flori), cât şi elemente laice de inspiraţie locală (ciobani cu oi, pluguri trase de boi, case, perechi de ţărani în costum de Viştea sau de Drăguş). Ca şi vechii zugravi de icoane pe sticlă, Părintele Timotei a strecurat aceste scene profane, extrase din folclor, prin prisma proprie şi le-a adaptat stilului de pictură pe sticlă[6]. Într-o a treia fază Părintele Timotei a pictat tablouri cu subiecte luate din viaţa satelor, compoziţii în care apare un primitivism necăutat, spontan, plin de savoarea inimitabilă a artei ţăranilor: peisaj cu mânăstirea înconjurată de Munţii Făgăraşului, nunţi, botezuri, scene din sat, martiriul lui Horia, portrete etc.[7].

Tematica icoanelor Părintelui Timotei Tohăneanu poate fi împărţită în două mari capitole: Primul este legat de iconografia ortodoxă şi îl situează pe autor în continuitate cu tradiţia de pictură populară transilvăneană pe sticlă. În cadrul acestui capitol dominantă este tematica hristologică, cele mai mari realizări în acest ciclu fiind icoanele Praznicelor împărăteşti. Al doilea are ca sursă de inspiraţie istoria naţională; scene cu eroi martiri, voievozi şi domnitori, care prin faptele lor s-au înscris în conştiinţa poporului devenind un subiect ce a reprezentat totdeauna o tentaţie pentru pictorii populari.

Şi munca Părintelui nu a întârziat a-şi arăta roadele şi a fi încununată de succes. Cred potrivit a împărţi succesele Părintelui Timotei în două categorii: rezultate obţinute în ţară şi succese obţinute în străinătate.

În ţară, pentru prima dată, Părintele Timotei a ieşit cu icoanele sale din singurătatea mânăstirii în faţa publicului în anul 1970, când, în luna august, a prezentat 25 de lucrări la Galeriile de artă ale Fondului Plastic din Braşov[8]. La trei ani după aceasta, Părintele Timotei deschidea la 26 martie o expoziţie la Galeriile de artă din Piaţa Cosmonauţilor din Bucureşti, în care prezenta 45 de lucrări, înfăţişând peisaje, monumente, scene din istoria poporului român şi portrete[9]. În anul următor, în mai 1974, Părintele Timotei prezenta o nouă expoziţie personală la Bucureşti în aula Institutului Teologic, cuprinzând 50 de lucrări.[10] Pe lângă expoziţiile personale pe care le-a organizat, Părintele Timotei a participat şi la o seamă de concursuri la care a fost adeseori premiat. Astfel, în 1972 Părintele Timotei participa, la Braşov, la un concurs al artiştilor amatori[11], în mai 1976 participa la expoziţia republicană a artiştilor plastici amatori[12], în 1977 lua parte la un concurs de pictură plastică la Braşov, obţinând premiul I[13]. Alte premii I obţinea la concursurile judeţean şi interjudeţean de artă populară.[14] În 1979 a obţinut premiul II şi titlul de laureat la concursul de artă populară, ediţia republicană[15], iar în 1983 obţinea premiul I la aceeaşi fază a aceluiaşi concurs.[16] În anul 1985, la o etapă judeţeană a acestui concurs a obţinut iarăşi premiul I[17].

De o largă apreciere s-au bucurat icoanele Părintelui Timotei şi în străinătate. Prima expoziţie a părintelui în afara graniţelor ţării a fost la Lugano în Elveţia, în septembrie 1973, unde a prezentat 90 de icoane[18]. Înregistrând un mare succes la

(Continuare în pag. a 5-a)

Ieromonah SERAFIM PĂTRUNJEL,
M-rea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus

Decebalus per Scorilo

(Urmare din pag. a 2-a)

„— Nu, măicuţă dragă, pe aceasta să *nu mi-o înţelegi*, am s-o duc aşa, *că e pomană românească*".

După această uimitoare replică (aşa cum erau multe altele intrate deja în legendă), Valeriu Anania conchide:

„Aşa a coborât pe scara palatului patriarhal, sub ochii miraţi ai şoferului şi ai celor ce se mai aflau prin preajmă. Şi nici azi nu mă pot împiedica să cred că *vasul de lut*, plin cu cireşe, pe care Arghezi îl purta în braţe, *era acelaşi pe care regele dacilor îl dăruise pentru pomenirea părintelui său, într-o asemenea zi a Moşilor*" (op. cit. p. 75).

Sublinierile operate de noi în textele de mai sus evidenţiază valoarea intrinsecă a cultului morţilor, ritual întâlnit înainte de venirea romanilor. Şi atunci acel *per* din inscripţie nu provine din latinescul *pro* (pentru), pe care foarte mulţi lingvişti l-au demonstrat pe larg, ştiindu-se bine că la curtea regelui Decebal latina era folosită ca limbă diplomatică?

Aşadar, o inscripţie latină care fixează pentru eternitate un obicei al dacilor — cultul morţilor. Adică al moşilor, al strămoşilor, al dacilor liberi, moşneni sau moşteni. Pe scurt, al unei moşteniri care-nseamnă patrie (*moşie* — la Eminescu) şi către care *acum*, ca şi întotdeauna se cuvine să ne plecăm. Căci, vorba marelui ierarh bisericesc de la Cluj, învăţatul Valeriu Anania, ea „trebuie păstrată, apărată şi transmisă celor ce, noi înşine, le vom deveni strămoşi".

Spunem toate acestea *acum* când *reforma învăţământului* este în plină desfăşurare şi când se *refac* manualele pentru învăţământul preuniversitar şi când în facultăţile cu profil filologic sau socio-umanist se vorbeşte (sau ar trebui să fie aşa!) despre începuturile culturii scrise pe teritoriul ţării noastre. Fiindcă interpretând şi *altfel* acel *per*, vom înţelege mai bine continuitatea noastră pe aceste meleaguri şi de ce lingviştii (unii) cred că *moş* şi derivatele lui fac parte din lexicul autohton dacic. Apoi, parafrazând pe Blaga, misterul cuvintelor nu reprezintă decât podul de aur ridicat între viaţă şi moarte. Şi că Biserica Ortodoxă rămâne (pentru a câta oară?) orizontul de necontestat al descifrării enigmelor omului şi Fiinţei noastre Naţionale.

În concluzie, toate viitoarele manuale ori tratate, academice sau nu, ar trebui să ia în seamă această ipoteză care deschide nu numai un spaţiu de cultură, ci şi de existenţă al strămoşilor noştri, vitejii daci (amintiţi în atâtea *Istorii* ale românilor).

CĂRTURARI SIBIENI DE ALTĂDATĂ

Protosinghelul Grigorie Pantazi

Între marii oameni de cultură trecuţi la cele veşnice în floarea vârstei, fără ca să-şi poată valorifica din plin cei cinci talanţi cu care i-a înzestrat Dumnezeu, se numără şi protosinghelul Grigorie Pantazi, devotat şi apreciat fiu duhovnicesc al lui Andrei Şaguna.

S-a născut în Braşov la 15 februarie 1825, într-o veche familie le negustori. Străbunicii lui erau originari din Breţcu, dar bunicul lui Grigorie se stabileşte în Braşov, în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea. Tatăl lui Grigorie, se numea Ioan — zis şi Hogea —, s-a născut în 1790 şi avea o prăvălie în strada Prundului. S-a căsătorit cu Elena Petu, tot din Braşov, naşi fiindu-le Hagi Gavril Ciurcu. După nume pare să fi fost aromâni, de aici — poate — şi afecţiunea deosebită ce i-a arătat-o Şaguna. Şcoala primară a făcut-o în Braşov. Potrivit datelor care apar în necrologul publicat în „Telegraful Român" (nr. 95 din 1 decembrie 1854), ar fi urmat clasele gimnaziale la Sibiu. Dar în listele absolvenţilor acelui gimnaziu (azi Colegiul „Gheorghe Lazăr") numele său nu apare. Poate le va fi urmat la Braşov sau la Cluj. A făcut apoi studii de Filosofie şi Drept la Universitatea din Pesta, care i-a conferit titlul de doctor în „Arte frumoase şi filosofie", în 1846. În acelaşi an a plecat la Viena pentru a face studii de Teologie. Nu a ajuns să le termine, pentru că în 1848, în cursul revoluţiei, s-a întors în ţară. Probabil acum l-a cunoscut pe noul episcop Andrei Şaguna, fie la Viena, fie la Sibiu. În a doua jumătate a anului 1848 era numit secretar eparhial, alături de Iacob Bologa. În această calitate, amândoi secretarii l-au însoţit pe Şaguna în lunga sa călătorie la Viena, începută în ianuarie 1849, ajungând acolo prin Bucureşti, Moldova şi Bucovina. S-au întors acasă abia în august 1849, pe acelaşi drum. Îi va fi fost de ajutor lui Şaguna la întocmirea atâtor memorii către Curtea imperială habsburgică.

La 29 octombrie 1849 a fost numit profesor la Şcoala clericală din Sibiu, în locul lui Moise Fulea, care ceruse pensionarea. I s-au încredinţat orele de Gramatica limbii române, Istorie bisericească, Morală, Pedagogie şi Exegeză biblică (în 1853/1854 a predat şi Dreptul canonic). În acelaşi an a fost călugărit de Şaguna şi hirotonit ierodiacon, iar în anul următor hirotonit preot (ieromonah); la praznicul Schimbării la Faţă din anul 1851 a fost hirotesit protosinghel. Concomitent, a fost numit „administrator protopopesc" al „tractului" Sibiu I (Sălişte), şi „asesor consistorial" (consilier).

Din nefericire, a trecut la cele veşnice la 28 noiembrie 1854, în vârstă de abia 29 de ani. După ce a fost prohodit în Sibiu de Şaguna însuşi, înconjurat de un sobor de preoţi, în prezenţa unor credincioşi şi chiar a unor reprezentanţi ai autorităţilor, tatăl său şi un frate i-au dus sicriul cu trupul neînsufleţit la Braşov, unde a fost înhumat.

Moartea protosinghelului Grigorie l-a afectat profund pe Andrei Şaguna, căci iată ce scria în memoriile sale: „Moartea acestui bărbat a fost pentru mine o prea dureroasă întâmplare, căci dânsul a fost pentru clerul nostru o achiziţiune de tot excelentă, atât cu privire la calităţile ştiinţifice cât şi morale; el a fost mâna mea dreaptă, el pătrundea cu agerimea priceperii sale în fondul ideilor mele şi ştia să le pună pe hârtie întocmai precum le gândeam mie acelea. Pentru această mare şi ireparabilă pagubă am fost şi sânt întristat până la moarte" (*Memorii*, Sibiu, 1923, p. 77).

Memoriile din anul 1855 începeau tot cu o scurtă evocare a lui Grigorie Pantazi, arătând că moartea lui „l-a săgetat până la inimă", încât s-a decis să-i eternizeze memoria prin crearea unei fundaţii (numită „pantaziană"), la început cu un capital de 2.000 de florini. În acelaşi an, la 25 ianuarie, ziua pomenirii Sfântului Grigorie Teologul, Şaguna adresa o circulară preoţimii, anunţând crearea acelei fundaţii. Făcea o nouă prezentare a celui dispărut: „Era un exemplar rar în veacul nostru, atât în privinţa năravurilor sale blânde şi domoale, cât şi în privinţa talentului său. El a fost frumos la chip, copt la minte, înţelept în ştiinţe, bun şi compătimitor cu inima. În el am aflat adevărul acela mare că acest bărbat este casa înţelepciunei carele are preţuire nobilă înaintea mai marelui său... Sârguinţa dânsului în citirea cărţilor, conversaţia dânsului cu bărbaţi aleşi şi năzuiala dânsului către cuprinderea învăţăturilor şi sfaturilor mele, i-au adus lui un sbor aşa de puternic în toate, încât renumele lui cel bun a pătruns până şi la cele societăţi mai înalte. Aşa a sporit fiul meu Grigorie în frica lui Dumnezeu, în înmulţirea ştiinţelor şi cunoştinţelor sale, precum şi în stăruinţa cea neobosită de a împlini chemarea sa". (Ioan Lupaş, *Mitropolitul Andrei Şaguna*, ed. a doua, Sibiu, 1911, p. 110, n. 2).

Aceste frumoase caracterizări pun în lumină nu numai profilul moral şi intelectual al protosinghelului Grigorie, ci şi sentimentele de iubire şi preţuire de care se bucura din partea marelui său protector. Cât va fi regretat Şaguna şi cât ar trebui să regrete istoria noastră că un astfel de om n-a mai trăit ca să-şi fi pus toţi talanţii în slujba lui Dumnezeu şi a neamului său!

Pr. prof. Dr.
MIRCEA PĂCURARIU

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷

Două prezenţe demne de pomenit

(Urmare din pag. a 4-a)

Lugano, Părintele Timotei şi-a prezentat icoanele sale în continuare şi în alte oraşe ale Elveţiei, şi anume la Geneva şi Zürich[19]. Începutul odată făcut, Părintele Timotei a continuat să-şi prezinte lucrările în mari oraşe europene. În anul 1975 a organizat expoziţii în Belgia, la Bruxelles, Anvers şi Brugge[20]. În 1977 îşi prezenta lucrările la Köln în Germania[21], în 1979 expunea în oraşe din Germania, Elveţia şi Austria, în 1980 din nou în Germania, astfel încât prezenţa sa cu icoane în Occident devenise un fapt aproape obişnuit. În anul 1976 Părintele Timotei a ajuns să-şi prezinte lucrările chiar şi în oraşe din S.U.A., unde de asemenea, acestea au fost apreciate la valoarea lor, iar în 1984 expunea lucrările în faţa publicului Marii Britanii.

În timpul expunerii lucrărilor sale în străinătate Părintele Timotei picta de asemenea în faţa publicului, care era, prin icoanele prezentate, familiarizat cu iconografia ortodoxă, dar în acelaşi timp şi cu cultura şi tradiţia folclorică românească, astfel că şi prin Părintele Timotei, Ortodoxia şi de asemeni cultura românească au fost făcute cunoscute peste hotare. El era văzut asemeni unui om al timpurilor vechi ce trăia şi picta în lumea modernă, şi de fapt aşa a şi fost. Bineînţeles că prin Părintele Timotei şi Mânăstirea de la Sâmbăta a câştigat un renume internaţional şi a devenit prin bogata colecţie de icoane vechi ca şi prin expoziţia cu icoane noi, pictate în şcoala condusă de Părintele Timotei, un punct de interes artistic al vizitatorilor mânăstirii. În urma expoziţiilor organizate în străinătate Părintele Timotei a obţinut şi importante sume de bani, care au fost folosiţi pentru nevoile mânăstirii.

Este demn de consemnat şi faptul că Părintele Timotei a înfiinţat o adevărată şcoală de pictură la mânăstirea de la Sâmbăta. Între ucenicii lui cei mai talentaţi se numără Arhidiaconul Calinic Morar, care l-a însoţit pe Părintele Timotei în multe din turneele sale în străinătate şi care este actualul conducător al atelierului de pictură de la Mânăstirea Brâncoveanu, Ierodiaconul Ieronim Coldea şi monahul Modest Moldovan (actualmente călugăr la Muntele Athos-Grecia).

Spre sfârşitul vieţii sale Părintele Timotei a fost bolnav, deci nu a mai putut lucra; în ultimii ani a fost nevoie să fie îngrijit, iar în urma unei lungi suferinţe s-a stins din viaţă în ziua de 7 mai, orele 14.

Deşi trecut din viaţa aceasta, continuă să trăiască prin ceea ce a realizat, prin operele sale care sunt o vie şi continuă mărturie despre autorul lor — Părintele Timotei Tohăneanu.

Concluzii

Prin ceea ce au făcut, cei doi fraţi s-au constituit ca parte integrantă a mânăstirii de la Sâmbăta. Ei şi-au pus întreaga lor fiinţă în serviciul mânăstirii, aceasta fiind singura explicaţie a realizărilor pe care ei au reuşit să le obţină.

Părintele Veniamin, stareţ al mânăstirii între anii 1971—1993, prin calităţile sale de bun conducător, organizator şi gospodar, a reuşit ca, într-o perioadă de timp în care conducerea ţării era ostilă Bisericii, nu doar să menţină ceea ce a moştenit de la înaintaşii săi, ci chiar performanţa de a ridica un complex mânăstiresc nou, în timp ce în alte părţi locaşuri de închinare erau distruse.

Părintele Timotei, fratele său, printr-o muncă încordată, a făcut ca şcoala de zugravi, înfiinţată în această mânăstire de voievodul martir Constantin Brâncoveanu şi distrusă de habsburgi, să renască în spiritul aceleiaşi tradiţii populare-româneşti şi ortodoxe, să se dezvolte şi să contribuie la mărirea patrimoniului cultural-religios românesc.

Fraţii Veniamin şi Timotei Tohăneanu nu au fost nişte prezenţe harismatice, nu au avut o autoritate duhovnicească deosebită, ei au fost monahi care au înţeles să se identifice cu nevoile mânăstirii, care, ştiind că ei nu-şi mai aparţin lor ci mânăstirii, au făcut din nevoia mânăstirii nevoia lor şi din meritele şi beneficiile lor, slava mânăstirii. Ei sunt o dovadă pentru noi că pentru a fi un bun creştin şi un bun monah nu trebuie în mod necesar să ai înzestrări excepţionale, ci trebuie, după ce ţi-ai ales o cale în viaţă, să te identifici cu această cale, luptând cu dârzenie cu toate obstacolele inerente vieţii acesteia.

Cei doi s-au înscris în istoria mânăstirii şi de câte ori ne vom gândi la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, cu bucurie, ne vom gândi şi la faptul că două din pietrele de temelie ale acesteia sunt fraţii Veniamin şi Timotei Tohăneanu.

---

1. Cele mai multe informaţii despre viaţa Părintelui Veniamin le posed de la el însuşi, în urma unui interviu realizat în ziua de 15 septembrie 1999 în chilia sa, iar celelalte din convorbiri pe această temă cu alţi părinţi, precum şi din realităţile cunoscute de mine, care din 1990 sunt împreună vieţuitor cu Părintele Veniamin în aceeaşi mânăstire.

2. Pentru mai multe amănunte vezi lucrarea „Moarte şi înviere la Mânăstirea Brâncoveanu — Sâmbăta de Sus", a Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Sibiu, 1993.

3. Voievodul Ţării Româneşti, Constantin Brâncoveanu (1688—1714), a fost martirizat de către turci, la Constantinopol, la 15 august 1714, împreună cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ştefan, Radu şi Matei, şi cu ginerele şi sfetnicul său Ianache Văcărescu, pentru că n-au vrut să părăsească credinţa ortodoxă şi să treacă la mahomedanism. În 20 iunie 1992 ei au fost trecuţi de către Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în rândul sfinţilor, stabilindu-se ca slujba de pomenire a lor să se săvârşească în fiecare an la 16 august.

4. Vasile Savonea „Arhimandrit Timotei Tohăneanu — Pictură pe sticlă", Sibiu, 1987.

5. Împreună cu alţi călugări din mânăstire, Părintele Timotei a reuşit să colecţioneze în jur de 400 icoane vechi.

6. Conf. Vasile Baboie, în „Astra Literară", V, august, 1970.

7. Conf. ibidem.

8. Conf. publicaţiilor „Drum Nou" — Braşov, din 9, 11 şi 18 august şi „Telegraful Român" — Sibiu, din 15 septembrie 1970 şi 5 iulie 1975.

9. Conf. publicaţiilor „Informaţia Bucureştiului" de luni, 26 martie, 1973 şi „Telegraful Român" — Sibiu, din 5 iulie 1975.

10. Conf. publicaţiei „Telegraful Român" — Sibiu, din 5 iulie 1975.

11. Ibidem.

12. Diploma de participare se află în arhiva mânăstirii.

13. Diploma se află în arhiva mânăstirii.

14. Conf. diplomelor de premiere aflate în mânăstire.

15. Conf. diplomei de premiant aflată în mânăstire.

16. Conf. diplomei de premiere aflată în mânăstire.

17. Ibidem.

18. Conf. „Scânteia tineretului" de sâmbătă, 15 septembrie, 1973.

19. Conf. „Telegraful Român", din 5 iulie 1975.

20. Conf. publicaţiilor „Special" (cu apariţie în Franţa şi Belgia) din 5 februarie 1975, „România Liberă" din 12 februarie 1975 şi „Telegraful Român" din 5 iulie 1975.

21. Conf. „Kölnischer Rundschau", de joi, 10 noiembrie 1977.

Despre fixarea rânduielilor din perioada Triodului

— Dispute tipiconale —

Felul în care sunt fixate în Triod slujbele nu a fost din totdeauna acelaşi, ci şi el este rezultatul unor repetate suprapuneri şi stratificări. Această stratificare presupune o adaptare la nevoile slujbei în raport cu condiţiile epocii. Sigur că nu a existat o autoritate bisericească care să se ocupe de acest lucru, deoarece imnografia n-a fost niciodată subiectul sinoadelor în cursul vremii, deşi autoritatea bisericească n-a rămas pasivă faţă de aceasta ci s-a aflat într-o permanentă supraveghere aprobând sau nu introducerea vreunei cântări sau imn.

Un rol foarte important în sistematizarea rânduielilor bisericeşti au avut-o monahii de la Mânăstirea Studion în frunte cu fraţii Iosif şi Teodor care le-au adaptat în funcţie de cerinţele vremii. Vechile imne şi ode, ca şi ale lui Roman Melodul, erau foarte lungi, iar canoanele imnografice ajungeau să le facă concurenţă. Astfel că acestea au trebuit să fie reduse pentru a face loc altora noi, după trecerea şi gustul epocii.

De la perioadă la perioadă imnele şi creaţiile liturgice au fost adunate în diferite colecţii, astfel că în secolul XIII s-a ajuns ca troparele să formeze o carte aparte. Acest volum se numea TROPOLOGHION, termen readus în lumină în secolul al XIX-lea de cercetători. Acest titlu era propriu numai pentru vremea când colecţia cuprindea numai tropare, în curând însă s-au adăugat la acestea şi cântări mai lungi într-o ordine dictată de succesiunea sărbătorilor din anul bisericesc adică după lunile anului. Când Sfântul Ioan Damaschin a orânduit aparte Octoihul, Tropologhionul a fost degajat de o parte din conţinutul său. Astfel de aici înainte Tropologhionul rămâne doar un ciclu anual al imnelor pentru sărbătorile fixe, partea mobilă a anului bisericesc corespunde Triodului şi Penticostarului de astăzi.

Când însă a ieşit Triodul din Tropologhion, ca o carte distinctă, este foarte greu de demonstrat. Înăuntrul Tropologhionului tot ca parte distinctă se definea după informaţiile care existau în secolul al XI-lea. Slujba Triodului se îmbogăţeşte treptat începând cu secolul al IX-lea cu imnele lui Sofronie al Ierusalimului, ale lui Andrei Criteanul şi Cosma Ierusalimiteanul la care se adaugă cele ale lui Iosif şi Teodor Studitul. Treptat el a fost îmbogăţit, astfel încât inclusiv canonul Sfântului Andrei a fost amplificat în secolul al X-lea cu cântarea Canonului Cuvioasei Maria Egipteanca după ce serii întregi de diode, triode şi tetraode au fost adăugate una după alta, succedându-se în fiecare zi şi în fiecare zi, făcând din Triod o carte voluminoasă. De fapt în secolul al XI-lea Triodul se va emancipa definitiv ca volum aparte. Supraîncărcarea produsă de prodigioasa poezie de după iconoclasm impunea o rânduială mai raţională în cultul divin. După J.B. Pitra „Numeroasele canoane din fiecare zi fuseră reduse la unul singur, la două cel mult". Tot el ne informează şi despre faptul că jumătate din Triod a dispărut ducând cu ea toate poemele Sfântului Sofronie, ale împăratului Clement şi a altora.

Tot din această vreme trebuie să dateze şi obiceiul de a distribui odele canonului de la utrenie de-a lungul zilelor din cursul săptămânii în Postul Mare, aşa cum găsim descrisă această rânduială în Sinaxarul de la Duminica Vameşului şi Fariseului. Odele a VIII-a şi a IX-a sunt întrebuinţate în fiecare zi; primele cinci ode se caută însă succesiv una câte una în fiecare zi de luni până vineri inclusiv. A şasea şi a şaptea odă se cântă sâmbăta împreună, desigur cu cele neschimbătoare, a VIII-a şi a IX-a, având astfel sâmbăta canonul în formatul tetraodei.

Este foarte important să amintim faptul că inclusiv textele imnelor heruvimice au o vechime apreciabilă şi sunt creaţiile unor mari imnografi şi trăitori. De exemplu cel mai vechi pare să fie cel care se cântă: la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare din Sâmbăta Paştilor (Să tacă tot trupul...), datând în jurul anului 573. Imnul heruvimic de la Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite (Acum puterile cereşti...) este privit de unii ca o compoziţie din anul 615 a patriarhului Constantinopolului Serghie, iar de alţii este atribuit diaconului său, George Pisidis. Prezenţa însă în acest imn a expresiei „Împăratul măririi" care se găseşte în cuvântarea patriarhului Eutihie, a făcut pe mulţi să creadă că formula cea mai veche a Heruvicului ar fi fost cea din Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite. Pe de altă parte textul Heruvicului legat de Liturghia

(Continuare în pag. a 7-a)

drd. EMIL R. MOCIOIU

La o aniversare

La 1 ianuarie 2000 s-au împlinit 10 ani de la prima liturghie oficiată în capela din str. Anton Pann. Evenimentul a fost marcat printr-o liturghie săvârșită de către pr. Teodor Rădulet în ziua Sf. Vasile. Frumusețea Sfintei Liturghii, atmosfera intimă a capelei, rugăciunile Sf. Vasile cel Mare ce s-au citit la sfârșit, toate acestea ne-au produs o mare bucurie celor prezenți.

Modesta casă a vrednicului Mitropolit Nicoae Mladin a intrat în posesia parohiei noastre în anul 1998 printr-un act de vânzare-cumpărare între Arhiepiscopia Sibiului și Parohia Iosefin II Sibiu. Planul părintelui paroh Aurel Rădulet de a deschide în această casă un lăcaș de rugăciune a devenit realizabil în zilele lui decembrie 1989 după multe încercări barate de un regim ateu. Ca un element aparte nu numai de culoare ci și poate de inspirație vă facem cunoscut faptul că într-o zi de toamnă, pe ascuns, părintele paroh spărgea zidul despărțitor dintre camere, zi în care la Berlin cădea zidul cortinei de fier. Era toamna lui 1989 și începea eliberarea popoarelor de sub comunism. În acest fel se deschidea un lăcaș de rugăciune cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului", primul din eparhia Sibiului și poate nu numai de aici. Prin purtarea de grijă a părintelui Aurel Rădulet și cu ajutorul credincioșilor micul nostru locaș de cult a fost înfrumusețat cu un iconostas sculptat din lemn de stejar, cu străni și cu o frumoasă pictură în frescă. La 1 octombrie 1993 în zi de hram I.P.S. Antonie a săvârșit aici Sf. Liturghie și apoi slujba de binecuvântare a capelei.

La un deceniu, când peste 3000 de sfinte liturghii s-au săvârșit aici, dăm slavă lui Dumnezeu pentru darurile primite și o rugăm pe Născătoarea de Dumnezeu, ocrotitoarea sfintei noastre biserici, să ne izbăvească din toate nevoile și răutățile.

IONEL SORIN ALBU

Din încredințarea Înalt Prea Sfințitului Părinte Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, la 7 ianuarie 2000, de praznicul Sfântului Ioan Botezătorul, la Sălișteu, Prea Sfințitul Părinte Visarion Răsinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Române Ortodoxe Sibiu, în fruntea unui sobor de 17 preoți și diaconi, a săvârșit o slujbă arhierească și a SFINȚIT PRIMA BISERICĂ, din anul 2000, din Arhiepiscopia Sibiului. Din sânul soborului se cuvine a fi remarcată prezența neîntreruptă din 1984 a distinșilor P.C. pr. prof. dr. Ilie Moldovan și P.C. pr. prof. dr. Vasile Mihoc de la Facultatea „Andrei Șaguna" Sibiu, mai apoi a P.C. arhidiacon Ezechil Oancea, consilier economic al Arhiepiscopiei din Sibiu, a P.C. prot. stav. Gheorghe Streza, a P.C. prot. stav. Dumitru Munthiu, a P.C. pr. lector dr. Aurel Pavel, a P.C. arhidiacon Simion Luca și a P.C. diacon Vasile Avram de la Catedrala Mitropolitană Sibiu, la care s-au alăturat P.C. prot. Romul Roșca, protopopul Protopopiatului Sălișteu, fiu al satului, P.C. pr. sachelar Nicolae Bădilă, parohul Bisericii din Grui, P.C. pr. icon. Ioan Ciocan, P.C. pr. Claudiu Tesa ș.a.m.d.

Biserica din Grui „Colț din Grădina Raiului"

De la strană a răspuns corul bărbătesc dirijat și bine pregătit de P.C. pr. icon. Ioan Ciocan.

Această SFINȚIRE a „Micii Catedrale din Grui" s-a făcut tocmai de la ultima înălțime a scării mileniului doi, în anul 2000 și în pragul premergător primului an din mileniul trei, de ziua Patronului Bisericii.

Este o BINECUVÂNTARE de la Dumnezeu și totodată voia Sfântului Ioan Botezătorul, care întocmai el, în calitatea Sa de Mare Prooroc și Înainte-Mergător, acum 2000 de ani, a închis porțile Vechiului Testament și a deschis ușile Noului Testament.

La fel de ferm simt și gândesc azi că deloc întâmplător, între anii 1700—1742, frații Dumitru, Stana și Oprea Cândea au dăruit Raiului imensa lor grădină în mijlocul căreia au zidit sub formă de navă acest mic însă mare templu creștin ortodox.

Și iată cum, după un sfert de mileniu, ctitoria Cândeștilor a îmbrăcat un nou vestmânt de o rară frumusețe și bogăție spirituală, care radiază căldură și-o lumină aleasă. Această nouă pictură interioară este rod al talentului și penelului prof. Romeo Andronic din București, care astfel a alăturat o nouă podoabă iconostasului sculptat în stejar masiv al renumitului meșter Nelu Ungureanu din Tg. Neamț. Prin actuala valoare de referință „Mica Catedrală din Grui", de acolo de sus, de la strașina pădurii din fosta Grădină a fraților Cândești, de acum, a devenit „UN COLȚ din Grădina Raiului", și, tot de acolo, mereu și veșnic, veghează peste toată Sălișteа...

Și a fost acea zi de Vineri, 7 ianuarie a anului 2000, o zi frumoasă și strălucitoare din miezul iernii, cu multă zăpadă proaspătă, însă încălzită de un soare binevoitor și strălucitor, dintr-un cer albastru și senin. Pe această stâncă albă, din vatra satului, s-au adunat sute de sălișteni și nu numai, care cu evlavie, cu vii emoții și plăcut impresionați, au asistat la mo-

(Continuare în pag. a 7-a)

IOAN METIU
fiu al satului

Un răspuns ortodox curentelor antiecleziale

(Urmare din pag a 2-a)

panii de înstrăinare de sacru, acțiune desfășurată după un plan bine stabilit, înscriindu-se în lucrarea celui rău.

S-a ajuns în perioada contemporană la o transferare idolatră a valorilor supreme și morale absolute de la Dumnezeu la om. Omul-măsura tuturor lucrurilor, omul se autodivinizează, vrea să fie Dumnezeu dar fără Dumnezeu, în afara lui Dumnezeu. Un umanism exagerat care în numele omului și comunității înlătură pe Creator nemairecunoscându-L. Omul cerând astfel tot mai multe drepturi și facilități ajunge inconștient robul propriilor sale patimi.

Deși conștient, în parte de starea în care se află, caută răspunsul în sectarism, curente religioase orientale, materialism și sexualism. Acesta este omul modern de astăzi, creația unui sistem social-politic, axiologic centrat pe democrație, dar o democrație fără Dumnezeu, în care Biserica se află la periferie dacă nu chiar în afara lui. Din păcate pe aceste principii trebuie să se facă integrarea politică și economică a răsăritului ortodox în familia comunității internaționale. Acestor „valori" trebuie să ne afiliem și ceea ce este mai grav, trebuie să le adoptăm ca o condiție a acceptării noastre.

Acestor maladii trebuie să le facă față Biserica, proaspăt scăpată din lupta cu ateismul de tip marxist. Desigur principiul Bisericii noastre rămâne dragostea creștină ca element existențial-funcțional al ei, cu calitate de trup mistic și în virtutea acesteia trebuie să mărturisească adevărul neschimbat, pentru a feri pe toți fiii ei de rătăcire.

Nu suntem împotriva integrării și a valorilor democratice, dar trebuie să veghem asupra păstrării nealterate a conștiinței noastre spirituale.

Un exemplu concludent fiind ultima dispută pe tema: Biserica Ortodoxă Română — Biserica Națională. Nu ne deranjează atât de mult faptul că i se contestă caracterul național al Bisericii noastre de către alții, străini de spiritul poporului nostru, dar tăgăduirea din partea unor conaționali, fii ai Bisericii, care fie din neștiință, fie că s-au făcut părtași ideilor desacralizante și secularizatoare enunțate mai sus, s-au întors împotriva propriei ființe național-spirituale.

Poporul român a fost un popor blând, îngăduitor, pe tot parcursul existenței sale, trăind după principiile evanghelice, având ca punct de rezistență și supraviețuire credința ortodoxă veche păstrată în Biserica strămoșească. Această credință trebuie să o mărturisim astăzi mai imperativ decât oricând prin cuvânt dar mai ales prin viața noastră.

Dovezile istorice sunt la discreția oricui vrea să le cunoască: paradoxul etnogenezei noastre creștine, mărturiile istoricilor vechi ai Bisericii care menționează zorii noii credințe pe teritoriul țării noastre: Tertulian, Eusebiu de Cezareea, Origen — stau în sprijinul faptului că la plămădirea națiunii noastre, un element pregnant a fost creștinismul. Izvoarele arheologice sunt cele care mărturisesc, începând cu secolul IV, pe tot spațiul românesc de la martirii și bazilicele din Dobrogea (Tomis, Niculițel, Histria) până în Transilvania la Biertan, Potaissa și Banat la Tibiscum și Herculane.

Vechi centre monahale încă din mileniul I creștin și începutul celui de-al doilea, stau mărturie despre râvna duhovnicească a înaintașilor noștri la Basarabi în Dobrogea, Morisena (Cenad în Banat), Peri (Maramureș), Bodrog (Arad) și multe altele. Nu este cazul să înșiruim toate dovezile existente în sprijinul credinței și al Bisericii noastre, acestea fiind din belșug, amintim doar faptul pe care toți dintre noi îl știm și îl simțim — am fost timp de secole un bastion de apărare al creștinismului european împotriva expansiunii otomane, iar Biserica noastră a fost leagănul întregii națiuni, fiind prezentă activ la toate marile momente din răscrucile istoriei noastre. Am insistat acum mai mult asupra perioadei de închegare a poporului nostru, care spre deosebire de alte națiuni mult mai vechi și mai cunoscute prin civilizații vestite, (greci, egipteni etc.) „noi ne-am născut creștini" — așa cum se exprima regretatul istoric N. Iorga.

Să ne prosternăm în fața acestor evenimente din viața înaintașilor noștri și să ne rușinăm dacă gândim acum, și ceea ce este mai important, facem altfel decât au făcut ei.

Acum este momentul să conștientizăm faptul că ne aflăm în posesia unui tezaur neprețuit, care este credința noastră, iar străbunii noștri au știut acest lucru, de aceea au păstrat-o cu atâta jertfelnicie; este un moment de alegere: fie ne redeșteptăm sufletește și începem să urmăm în smerenie și cu dragoste calea mântuirii, în Tradiția Bisericii noastre, fie acceptăm propria noastră moarte sufletească și ne lăsăm pradă „duhului lumii acesteia".

Negându-ne credința ortodoxă și Biserica, ca maica și ocrotitoarea neamului nostru, ne negăm propria identitate. Să-L rugăm pe Dumnezeu să nu îngăduie acest lucru. Dumnezeu să ne ajute!

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare bisericești, I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, în calitate de Președinte, a convocat Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în sesiunea anuală de lucru în ziua de 23 ianuarie 2000.

Ea a fost precedată de o ședință a Consiliului Eparhial. Ședința a avut loc la Reședința Mitropolitană din Sibiu, sâmbătă, 22 ianuarie 2000.

Sub președinția I.P.S. Mitropolit Antonie, Consiliului i-au fost prezentate Rapoartele de activitate pe anul 1999 și anume:

Raportul sectorului ad-tiv. bisericesc, întocmit și susținut de P.C. Pr. Consilier Simion Săsăujan; Raportul sectorului economic, întocmit și susținut de P.C. Arhid. consilier Ezechil Oancea; Raportul sectorului cultural întocmit și susținut de P.S. Visarion Răsinăreanu; Raportul sectorului juridic, întocmit și susținut de Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca; Raportul sectorului Mânăstiri și Viața monahală, prezentat de P.C. Stareț Irineu — exarhul mânăstirilor. După prezentarea lor și în urma discuțiilor purtate, rapoartele au fost promovate la cele 5 comisii ale Adunării Eparhiale pentru a fi prezentate în plenul acesteia a doua zi. Consiliul Eparhial a rezolvat totodată și alte probleme, cu caracter administrativ, bisericesc și misionar, legate de viața bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului.

A doua zi, duminică, 23 ianuarie a.c., împreună cu un sobor alcătuit din Consilierii eparhiali și din protopopii eparhiei, P.S. Visarion Răsinăreanu a oficiat Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Răspunsurile liturgice au fost date de către un grup de studenți teologi sub conducerea teologului Mocioiu Emil.

A fost săvârșită apoi slujba de Te-Deum cu invocarea Sf. Duh.

În sala de ședință din noua Reședință s-au desfășurat lucrările Adunării Eparhiale.

După rostirea rugăciunii „Împărate Ceresc" se face apelul nominal al membrilor Adunării Eparhiale după care se trece la alegerea Secretariatului. Din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Episcop vicar Visarion Răsinăreanu a deschis lucrările printr-o cuvântare în care, după ce a mulțumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul dat în viața și activitatea Centrului nostru eparhial, a punctat cele mai importante aspecte ale vieții bisericești din țara noastră și din Arhiepiscopia Sibiului în anul 1999.

În acest sens P.S. Sa a subliniat faptul că în decursul anului trecut, Centrul eparhial și întreaga preoțime din Arhiepiscopie a fost la înălțimea chemării Sale și și-a adus un aport deosebit la buna desfășurare a activității pastorale și filantropice a Arhiepiscopiei Sibiului.

A făcut o informare și asupra vizitei în țara noastră în cursul anului trecut a S.S. Papa Ioan Paul al II-lea și a S.S. Patriarhul Ecumenic Bartolomeu.

În continuare s-a trecut la prezentarea rapoartelor întocmite de către cele cinci comisii menționate mai sus și anume:

Raportul sectorului economic, prezentat de P.C. Cons. Ezechil Oancea, care după ce a supus aprobării contul de execuție bugetară pe anul 1999, precum și bugetul veniturilor și cheltuielilor pe anul 2000, a evidențiat sursele de venituri: subvenții de la stat, contribuții benevole, etc., oprindu-se apoi asupra activității atelierului de lumânări, a librăriei eparhiale, a tipografiei diecezane, a caselor de odihnă ale Centrului, cât și asupra altor activități cu caracter economic, etc.

Raportul sectorului canonico-juridic, raportor dl. avocat Ioan Moraru, care a scos în evidență activitatea desfășurată pe plan juridic și concretizată în diverse procese susținute în anul 1999, pe planul redobândirii unor bunuri aparținând Bisericii noastre, pe planul consultărilor juridice, precum și pe planul cercetării și soluționării unor reclamații și sesizări.

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, raportor P.C. Pr. Jurca Nicolae care a subliniat activitatea pastoral-misionară a I.P.S. Mitropolit Antonie și a P.S. Visarion Răsinăreanu, lucrarea caritativ-socială și filantropică în spitale, azile, penitenciare, orfelinate, precum și în armată, colecta anuală a F.C.M. și a Fondului Filantropic Eparhial, viața bisericească și misionară din Arhiepiscopie.

Raportul sectorului cultural, raportor dl. dr. Vasile Iacob, din care reținem aspecte legate de învățământul teologic, unde s-a insistat asupra activității Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu și a celor două Seminarii Teologice Liceale din Brașov și Făgăraș, și a Școlii de cântăreți din Făgăraș, a activității corpului profesoral și a studenților teologi, apoi la predarea religiei în școli și licee, a activității editoriale a Centrului Eparhial, a conferințelor preoțești precum și asupra altor activități cu caracter cultural-bisericesc.

P.C. Arhim. Irineu Duvlea a dat citire raportului privind viața monahală din Arhiepiscopia Sibiului pe 1999.

★

Pe marginea rapoartelor au luat cuvântul dl. av. Suciu Dorin, P.C. prot. onorar Luca Dănilă, P.C. Arhid. prof. dr. Constantin Voicu, dl. dr. Suciu Nicolae, P.C. pr. Prof. dr. Ilie Moldovan, P.C. Pr. Codrea Corneliu ș.a.

Adunarea Eparhială luând în dezbatere situația Hotelului Bulevard, care deși se află în proprietatea Arhiepiscopiei nu poate fi folosit datorită pretențiilor exagerate ale Societății „Cibinul" S.A., care-l folosește și acum ilegal, a hotărât continuarea procesului în justiție până la evacuarea totală a celor ce-l dețin astăzi fără forme legale.

S-a hotărât de asemenea inițierea unui demers pentru ca Biserica noastră să-și aibă senatorii ei de drept în Corpurile legiuitoare ale țării: respectiv patriarhul și mitropoliții țării așa cum era până în 1948.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de către P.S. Visarion Răsinăreanu, care a mulțumit tuturor ostenitorilor Centrului Eparhial și de la Centrele protopopești pentru munca depusă în anul 1999, tuturor C. preoți care și-au înțeles chemarea, deputaților eparhiali pentru participarea la lucrări, făcând tuturor cele mai bune urări.

P.S. Sa a supus la vot cele cinci referate, care au fost aprobate în unanimitate.

La agapa oficială de la Reședința Mitropolitană a fost prezent I.P.S. Mitropolit Antonie, care a rostit un bogat cuvânt de învățătură adresat tuturor celor prezenți, luând astfel sfârșit lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 2000.

PARTICIPANT

A vorbi despre universul religios al marelui Eminescu, înseamnă un curaj şi o preocupare ce trebuie să te marcheze aproape toată viaţa.

Pentru că Eminescu rămâne „cel mai mare filosof, cel mai învăţat individ, ... el este un profet pentru că a cercetat în spiritul adevărului pietatea şi evlavia creştină cărora le-a fost tributar".

Deseori marele Mihai Eminescu ne-a fost prezentat ca un poet liber cugetător, debusolat, depărtat de credinţă şi trăire creştină, de ceea ce are mai sfânt şi mai scump poporul român. Că nu este adevărat ci totul a fost un trucaj şi o amăgire sfruntată o ofensă şi o batjocură adusă marelui poet o demonstrează deplin şi evident cartea **apărută în editura ştiinţifică sub semnătura Dl. lect. univ. Dr. Gh. Anghelescu, fostul ministru al cultelor, purtând numele: „Universul religios al lui Mihai Eminescu".**

Cartea reprezintă o restaurare devenită în urma deformării şi desacralizării chipului şi spiritualităţii marelui Eminescu.

Autorul cercetează cele mai semnificative şi cele mai reprezentative creaţii ale poetului, comentându-le şi dându-le adevărat sens şi înţeles, debarasându-se de vechile interpretări bizare cu care erau obişnuiţi şi pe care le întâlneau de atâtea ori în manualele şcolare pe atât de plictisitoare cât şi de neinteresante deoarece triau adevărul mascându-l sub forma unui veritabil pamflet ieftin.

Apariţia acestei cărţi este o restaurare a chipului şi gândirii eminesciene precum şi o chemare adresată românilor de a-şi cerceta şi cunoaşte înaintaşii ce au excelat în credinţă şi în trăire creştină.

RECENZIE

Universul religios al lui Mihai Eminescu

Aceasta o doresc şi eu în cele ce urmează a prezenta.

Format în liniştea serii, în glasul clopotelor de seară, în cântecul liturghiilor sfinte şi a chemării la cele înalte şi veşnice, Eminescu nu va uita toată viaţa sa cele mai profunde şi mai sfinte trăiri ale sufletului omenesc, materializate în rugăciune şi viaţă creştină.

Luând cunoştinţă de raţionalismul german, de gândirea filosofică a lui Goethe şi Kant, cu scepticismul iluminist şi searbăd, Eminescu va rămâne la toate acestea „rece".

În meditaţia sa religioasă concretizată în atâtea versuri, Eminescu străbate marile religii ale lumii. Nici budismul, nici iudaismul nu-l influenţează deoarece nici una din acestea nu aduc mila şi iertarea, pacea şi bucuria aşa cum numai creştinsmul a făcut-o.

Unirea cu Biserica lui Hristos îi descoperă poetului adevărata milă şi cunoaştere.

Deşi cunoscuse creştinismul de nuanţă occidentală, numai Ortodoxia dă sens gândirii şi creaţiei sale. Cele mai reprezentative poezii în acest sens sunt: Învierea - 1878 şi Rugăciune - 1880.

O primă revelaţie a Ortodoxiei o descoperă Eminescu în cântarea imnului axion „Cuvine-se cu adevărat!" pe care-l modelează cu acest sublim de poezie care poartă numele de rugăciune:

„Crăiasă alegându-te
Îngenunchem rugându-te
Privirea-ţi adorată
Asupra ne coboară.
O maică Preacurată şi pururea Fecioară Maria ..."

Sensul poeziei sensibilizează cititorul cu două noţiuni, înălţare şi mântuire spre Dumnezeu, punctul culminant al trăirii şi spiritualităţii noastre.

„Noi cei din mila sfântului
Umbră facem pământului ..."

sunt la fel expresia unei crize apărute în societatea contemporană lui Eminescu, plină de influenţe nefaste şi păgubitoare de import, aduse neamului românesc.

Ortodoxia trăieşte în lumina şi perspectiva Învierii Mântuitorului Hristos. Nici o altă Biserică nu are conştiinţa salvării şi mântuirii întregii creaţii prin Înviere ca cea ortodoxă. Fascinat de imnele Sfintei Învieri care vreme de 40 zile se cântă în Biserică, Eminescu va scrie în anul 1878 poezia cu acelaşi nume. Poezia este dominată de lumina care se aprinde de pe masa Sf. Altar şi străbate întreaga biserică aşa precum celebrau creştinii primelor veacuri în catacombe, bucuria pascală pregustând împărăţia cea veşnică a nemuririi.

„Apoi din nou tăcere, cutremur şi boală
Şi negrul întuneric şi sperie de şoapte
Douăsprezece panere răsună ... miez de noapte
Deodată-n negre ziduri lumina dă năvală".

Din lumina care se extinde asupra vieţii plină de bucurie, Eminescu deduce că, creştinismul nu este decât viaţă şi nemurire. Biserica triumfă şi invocă.

„Christos au înviat din morţi
Cu cetele sfinte
Cu moartea pe moarte călcând-o
Lumina ducând-o
Celor din morminte!"

În ediţia din data de 12 aprilie a anului 1881 a ziarului **Timpul**, Eminescu îşi va mărturisi public credinţa în Înviere şi nemurire prin amplul şi concentratul articol apărut cu ocazia zilei de Sf. Paşti a anului 1881.

„Duiosul ritm al clopotelor ne vesteşte vechea şi trista legendă că astăzi încă Hristos e în mormânt, că mâine se va înălţa din giulgiul alb ca floarea de crin, ridicându-şi fruntea sa radioasă la ceruri ... Iată două mii de ani aproape de când popoarele s-au ridicat din întuneric, le-au constituit pe principiul iubirii aproapelui, două mii de ani de când biografia Fiului lui Dumnezeu e cartea după care creşte omenirea, învăţăturile lui Buda ,viaţa lui Socrat, principiile stoicilor, cărarea spre virtute a chinezului Laotze deşi asemănătoare cu învăţămintele creştinismului n-au avut atâta influenţă, n-au ridicat pe om ca Evanghelia, această simplă şi populară biografie a blândului Nazarinean a cărui mână a fost străpunsă de cele mai mari dureri morale şi fizice şi nu pentru el, pentru binele şi mântuirea altora. Şi un stoic ar fi suferit chinurile lui Hristos, dar le-ar fi suferit cu mândrie şi dispreţ de semenii lui şi Socrate a băut paharul cu venin, dar l-a băut cu nepăsarea caracteristică virtuţii civice a antichităţii.

E uşoară credinţa că prin precepte morale teoretice prin ştiinţă oarecum, omul se poate face mai bun. Omul trebuie să aibă înaintea lui un om ca tip de perfecţiune morală după care să-şi modeleze caracterul şi faptele. Precum arta moderna îşi datoreşte renaşterea modelelor antice, astfel creşterea lumii noua se datoreşte prototipului Iisus Hristos. După el încearcă creştinul a-şi modela viaţa sa proprie, încearcă combătând instinctele şi pornirile pământeşti din sine.

Dacă vorbim de această împrejurare e pentru a arăta că nu în cultura excesivă a minţii consistă misiunea şcoalelor, ci în creşterea caracterului. De acolo rezultă importanţa biografiei lui Hristos pentru inimile unei omeniri veşnic renăscânde. Pentru a se îmbogăţi, pentru a-şi îmbunătăţi starea materială pentru a uşura lupta pentru existenţă, pentru a fi buni, pentru a se respecta unii pe alţii şi a-şi veni unul altuia în ajutor, au nevoie de religie ... numai atunci Domnul va petrece în mijlocul nostru precum adeseori cu bucurie au petrecut în mijlocul puternicilor şi religioşilor noştri strămoşi.

Articolul este o conferire de suflet în care Eminescu prezintă valorile interminabile şi de netăgăduit ale credinţei creştine, aşa cum le-a trăit el, le-a simţit şi analizat, materializându-le în scrierea din ziarul **Timpul**. Numai un geniu străbătut de valorile sfinte ale credinţei putea să formuleze astfel de mărturisire, izvorâtă din puterea şi tăria evlaviei strămoşilor săi cărora le era tributar.

Pentru Eminescu, Biserica şi activitatea ei nu s-a limitat doar la o latură duhovnicească, ci a mers în acelaşi ritm cu poporul pe care l-a slujit, căutând să aducă mai îndeaproape învăţăturile Sfintei Evangheli spre a fi înţelese şi trăite. Comparând activitatea neobosită calvină de a atrage pe români la protestantism, Eminescu scria în paginile aceluiaşi ziar **Timpul** din 10 octombrie 1881: „Epoca reformaţiunii răspândindu-se prin periferii, au ajuns în Ardeal calvinii începuseră a traduce cărţi bisericeşti în româneşte pentru a atrage la reformă poporul românesc. Ei bine, biserica şi domnii noştri au combătut reforma cu armele ei proprii.

Au pus a se traduce cărţile bisericeşti în limba românească, au introdus limba poporului în biserică şi în stat, în locul celor străine hieratice ...

Biserica neamului românesc este pentru Eminescu „maica spirituală care a născut unitatea limbii şi unitatea etnică a poporului, ea este azilul de mântuire naţională a ţării unde Românul nu are stat...".

Entuziasmat pe de o parte de Adevărul suprem care este Hristos, dezamăgit pe de alta de snobismul clasei politice, Eminescu scria în paginile ziarului **Timpul**, în februarie 1880:

„Ce este adevărul? De două mii de ani aproape mi se predică să ne iubim şi noi ne sfâşiem. La întrebarea ce şi-o face David Klaus, scriitorul vieţii lui Iisus, de mai suntem creştini sau ba, o întrebare la care răspunde negativ, noi adăugăm alta: fost-am vreodată creştini? şi suntem dispuşi a răspunde nu. Mai adevărate sunt cuvintele lui Calist patriarhul de Constantinopol, care într-o fierbinte rugăciune pentru încetarea secetei descrie caracterul omenesc „Nu numai dragostea ta am lepădat ci şi ca fiarele unul asupra altuia ne purtăm şi unul altuia trupurile mâncăm prin feluri de lăcomii şi prin nedireaptă voinţa noastră".

Prin Înviere şi prin pocăinţă se schimbă făptura omenească. Acesta este crezul lui Eminescu marele geniu şi marele trăitor al Sfintei Evanghelii.

Omagiu cărţii şi autorului ei!

Arhim. MINA DOBZEU, Duhovnic
Mânăstirea „Sf. Ap. Petru şi Pavel", Haşi

Despre fixarea rânduielilor

(Urmare din pag. a 5-a)

Sfântului Iacob şi al Sfântului Vasile cel Mare este mai dezvoltat decât al formulei de Heruvic din Liturghia Sfântului Grigore Dialogul.

Trebuie să admitem că unele slujbe îşi trag originile încă din veacurile al III-lea şi al IV-lea când avem mărturii despre practicarea unor slujbe religioase similare celor din zilele noastre, însoţite chiar şi de acte liturgice. Părintele Ene Braniste spune că spre sfârşitul veacului al IV-lea, slujbele sfinte din Vinerea Patimilor aveau forma unei adevărate reconstituiri dramatice a episoadelor Sfintelor Patimi şi a drumului calvarului până în momentul în care ne-a adus nouă viaţă. Slujba de seara avea ca [illegible]-n celelalte zile ale săptămânii formă de priveghere (denie), şi se făcea de la ceasul al nouă-lea până noaptea târziu în Biserica Patimilor din Golgota.

Dintre toate cântările şi rugăciunile Sfântului Post al Paştilor, părintele Schmemann consideră că doar una singură este în mod special specifică Postului Mare. Tradiţia atribuie această rugăciune Sfântului Efrem Sirul. Această rugăciune este citită la toate slujbele din Postul Mare, cu excepţia zilelor de sâmbăta şi duminica care au o rânduială aparte. La prima citire o metanie urmează fiecărei cereri urmate apoi de alte douăsprezece închinăciuni. Rolul acestei rugăciuni este foarte important pentru că recapitulează în mod unic toate elementele pozitive şi negative ale pocăinţei şi ne eliberează de câteva boli sufleteşti fundamentale menţionate în cuprinsul rugăciunii.

Una din cele mai importante rânduieli liturgice corespunzătoare Postului Mare este Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite, fără de care nu poate fi înţeleasă întreaga Tradiţie liturgică a Bisericii. Ea nu este o liturghie în adevăratul sens al cuvântului, dar a fost alcătuită tocmai pentru dorinţa credincioşilor de a se împărtăşi mai des şi în această perioadă. Îi lipseşte tocmai partea centrală care este prefacerea. De aceea ar fi foarte interesant să cunoaştem câte ceva de modul în care a apărut această liturghie. Aşa-zisa liturghie e singura care se săvârşeşte atât în Biserica Ortodoxă cât şi în Biserica romano-catolică unde e numită „missa praesanctificatorum', cu deosebirea că la catolici se săvârşeşte numai o dată în an şi tocmai într-o zi care la noi este cea mai aliturgică dintre toate, este vorba de Vinerea Patimilor. Este foarte interesant că deşi noi atribuim această liturghie Sfântului Grigore Dialogul, papă al Romei (604) liturghiştii apuseni sunt aproape cu toţii de acord că asemenea afirmaţie e lipsită de temei. Putem însă afirma că, deşi rânduiala ei în linii mari este mai veche decât timpul în care a trăit Sfântul Grigore, credem că el este acela care i-a fixat forma definitivă. Pr. I. Firca crede că Sfântul Grigore a cunoscut această liturghie în timpul în care a funcţionat ca legat papal la Constantinopol; fiind impresionat de sobra ei frumuseţe, după ce a ajuns papă a decis introducerea ei în Bisericile apusene, tocmai când în Sacramentul gregorian s-au înlăturat ultimele resturi ale ecteniilor specifice cultului ortodox din missa latină. Este aproape sigur că Liturghia Darurilor nu trebuie privită ca opera unui singur autor ci ca operă anonimă colectivă a mai multor generaţii de clerici şi monahi şi de ce nu chiar şi a unor simpli credincioşi. După formarea ei încetul cu încetul s-a ajuns la generalizarea ei şi consfinţirea ei de către Biserică, punând-o după obicei sub numele unuia din cei mai iluştri ierarhi ai săi.

În acest fel au ajuns să fie fixate şi statornicite o parte din cele mai importante rânduieli liturgice ale Sfintei noastre Biserici Ortodoxe, la alcătuirea cărora au participat mai multe personalităţi care în bună măsură aparţin veacurilor al VIII-lea şi al IX-lea, dar a căror contribuţie este simţită până în zilele noastre.

BIBLIOGRAFIE:

1. *Triod*, tipărit în zilele păstoririi P.F. Iustinian, Patriarhul României, ediţia a VII-a, Bucureşti, 1970.

2. *Dictionaire de Théologie Catolique*, André de Créte et Romanos le Melod, I-ere tome et III-éme tome, col. 1183—1184, 2896.

3. Alexander Schmemann, *Postul cel Mare*, traducere de Andreea Stroe şi Laurenţiu Constantin, Bucureşti, 1995.

4. Pr. Prof. Petre Vintilescu, *Despre poezia imnografică din cărţile de ritual şi cântarea bisericească*, Bucureşti, 1937.

5. G. Erbiceanu, *Imnografia epocii până la Damaschin*, în B.O.R., 1883.

Pr. Prof. Ene Braniste, *Câteva lămuriri în legătură cu vremea săvârşirii Utreniei Sâmbetei celei Mari — Sâmbăta dimineaţa ori vineri seara*, în M.B. 4—6/1956.

6. Prot. I. Firca, *Liturghia darurilor mai înainte sfinţite*, în M.B., 1—3/1966.

Biserica din Grui

(Urmare din pag. a 6-a)

mente unice din viaţa lor sufletească şi care pentru totdeauna au intrat în inima şi în memoria fiecărui participant ...

Cu respect, cu bucurie şi recunoştinţă, reamintesc şi acum că, începând cu anul 1984, an de an, la Hramul Bisericii şi Praznicul Sfântului Ioan Botezătorul, care este protectorul acestui sfânt lăcaş, credincioşii prezenţi au fost onoraţi să trăiască clipe cu adevărat deosebite şi sfinte. De fiecare dată, au avut prilejul să vadă în fruntea unui imens sobor de preoţi câte un arhiereu căzând şi rugându-se ... Până acum, ne-au onorat cu prezenţa Prea Sfinţiile Lor, patru dintre marii arhipăstori ai Sfântului Sinod. După cât se pare, fapt unic în viaţa unei biserici din Arhiepiscopia Sibiului (sau chiar din ţară?).

Î.P.S. Lucian Florea, Arhiepiscopul Tomisului, înainte de 1990, în timp ce era Episcop al Arhiepiscopiei Sibiului.

Î.P.S. dr. Serafim, Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală şi de Nord, în 1992, timp în care era Episcop-vicar la Arhiepiscopia Sibiului.

Începând cu 1994, acest „Colţ din Grădina Raiului" a fost onorat de-a avea ca arhipăstor pe marele cărturar Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei, care apoi din motive binecuvântate, în ultimii trei ani a delegat pe Prea Sfinţitul Visarion Răşinăreanu, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiu.

Impresionantă întâmplare reală, care rămâne în legenda acestei biserici şi-n istoria comunei Sălişte ...

După terminarea sfintelor slujbe de resfinţire exterioară, sfinţire interioară şi a Sfintei liturghii, P.S. Visarion Răşinăreanu a ţinut un cuvânt legat de viaţa Sf. Ioan Botezătorul şi de semnificaţia sfinţirii bisericii.

Nu pot încheia acest scurt reportaj fără a mărturisi că doresc din toată inima să ne străduim ca cei ce mai suntem adevăraţi fii ai acestei comune, să lăsăm urmaşilor măcar ce ne-au lăsat strămoşii ca rod al jertfei şi să fim vrednici de pomenirea lor.

Să nu uităm nicicând şi să ne închinăm capul cu respect şi recunoştinţă pentru aceşti aleşi înaintaşi, care ne-au lăsat tot ce-a putut fi mai bun, mai sacru şi curat şi că acum în marea lor majoritate, îşi duc somnul veşnic tot acolo, în fosta Grădină a Cândeştilor care se poate cu adevărat numi „Colţ din Grădina Raiului".

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

- **1 IANUARIE 2000 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu. A luat parte la recepţia de Anul Nou oferită la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu de către **Î.P.S. ANTONIE**, rostind cuvânt adecvat.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **2 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
- **4 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **5 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — Seara a slujit în Catedrală Pavecerniţa Mare şi Litia.
- **6 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană rostind cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit slujba sfinţirii Apei celei mari iar seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **7 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii monument istoric „Sf. Ioan Botezătorul" din Grui-Sălişte recent pictată şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. Nicolae Bădilă a fost hirotesit întru sachelar. A fost acordat un Act de apreciere d-lui Ioan Meţiu, ctitorul picturii bisericii.
- **9 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica monument istoric „Sf. Ioan Botezătorul" din Poplaca prot. Sibiu (Pr. paroh Marin Călin şi Tănase Tăvală) rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **15 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A luat parte la Braşov la Ceremonia de decernare a premiilor etapei finale ale Concursului Naţional Studenţesc „Eminescu" organizat de Academia Română şi Liga Studenţilor. A rostit un cuvânt de omagiere a marelui poet.
  — A cercetat canonic bisericile „Sf. Gheorghe" din Făgăraş, „Sf. Arhangheli" — Blumăna şi „Sf. Apostoli" — Tractorul din Braşov.
- **16 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel" din Sângătin, prot. Sălişte (Pr. Paroh Ionel Grapă), rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia şi a predicat în biserica „Buna-Vestire" din Apoldul de Jos, prot. Sălişte (Pr. paroh Ilie Ludoşan). A vizitat şi biserica monument istoric „Sf. Ev. Ioan" din aceeaşi localitate.
- **17 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu-Kolarov, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A slujit la orele amiezii un Te-Deum în Catedrală.
  — A slujit şi a predicat la înmormântarea monahiei Adriana Năstăsoi, stareţa Mânăstirii Predeal, jud. Braşov.
- **19 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a vizitat Casele de copii din Turnu Roşu şi Boiţa, jud. Sibiu.
- **20 IANUARIE a.c.**, — P. S Sa a primit pe dl. prof. N. Balteş, noul inspector şcolar pe probleme de religie din judeţul Sibiu.
- **22 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a participat la lucrările Consiliului Eparhial Sibiu.
- **23 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi slujba de Te-Deum cu prilejul deschiderii şedinţei Adunării Eparhiale Sibiu. A prezidat lucrările şedinţei Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului.
- **25 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **27 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
- **29 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Ioan Horea Ranga.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.

Diacon VASILE AVRAM

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **24 DECEMBRIE 1999, — Ajunul Crăciunului** — A primit grupuri de colindători, în prezența P.S. Episcop-vicar **Visarion Răşinăreanu** şi a membrilor Permanenței Consiliului Eparhial.

● **25 DECEMBRIE - Sfântul Crăciun** — A participat la Sf. Liturghie săvârşită în Catedrala mitropolitană şi a rostit un cuvânt de urare tuturor celor prezenți.

— A oferit o recepție la Reşedința mitropolitană, unde a participat Prefectul județului Dr. Ing. Ion Popescu, Primarul oraşului Sibiu Av. Dan Condurat cu soția, Decanul Facultății de Medicină din Sibiu, Conf. Dr. Ilie Crăciun, Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decanul Facultății de Teologie din Sibiu cu soția, Prof. Dr. Ioan Bogdan, prodecanul Facultății de Ştiințe economice din București, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie din Oradea, preoți şi diaconi slujitori ai Catedralei mitropolitane, angajați ai Arhiepiscopiei Sibiului.

● **28 DECEMBRIE 1999** — A primit pe d-na Coca Budişteanu din București.

● **29 DECEMBRIE 1999,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **30 DECEMBRIE 1999,** — A participat la Sf. Liturghie în Capela mitropolitană săvârşită de P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar.

● **1 IANUARIE 2000 — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE** a participat la Sf. Liturghie în Catedrală.

— A oferit o recepție cu prilejul Anului Nou la care au participat P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar, Păr. decan, Prof. Dr. Mircea Păcurariu, de la Facultatea de Teologie din Sibiu, Păr. decan, Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu de la Alba Iulia, d-l prefect al Sibiului, Dr. ing. Ion Popescu, Av. Dan Condurat, primarul Sibiului, preoți şi diaconi, Conf. Dr. Ilie Crăciun, decanul Facultății de Medicină Sibiu, Corul Catedralei, angajați ai Centrului Eparhial Sibiu alte persoane.

● **5 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Alba Iulia.

● **11 IANUARIE a.c.,** — A primit pe dl. Mircea Tomuş, scriitor.

● **15 IANUARIE a.c.**. — A primit pe dl. Dr. Dan Riga din București.

● **17 IANUARIE a.c., — „Sf. Antonie" ziua onomastică a Î.P.S. Sale** — A oferit o recepție la Reşedință, la care au participat: P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultății de Teologie din Sibiu, Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie din Oradea, Conf. Dr. Ilie Crăciun, decanul Facultații de Medicină din Sibiu, profesori de teologie, preoți slujitori de la Catedrala Mitropolitană şi din Prot. Sibiu, angajați ai Centrului Eparhial, alte persoane.

● **18 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Pr. lector Dr. Irimie Marga de la Facultatea de Teologie din Sibiu şi pe Pr. Ioan Marga de la Parohia Copşa-Mică.

● **21 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Consilier Ad-tiv al Arhiepiscopiei, Pr. Simion Săsăujan.

● **22 IANUARIE a.c.**. — A prezidat lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **23 IANUARIE a.c.,** — A participat la discuțiile şi la masa festivă cu ocazia Adunării Eparhiale.

● **7 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **8 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei.

— A primit pe P.C. Pr. lector Ionel Durlă de la Facultatea de Teologie din București şi pe P.C. Pr. lector Ioan Buga de la Facultatea de Teologie din Constanța.

● **10 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. arhim. Ilarion Urs, economul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

— A primit pe maicile Tomaida Negrea şi Veronica Matrica de la mânăstirea Predeal, prot. Braşov.

— A primit pe P.C. Pr. Andrei Sicoe, parohul de la biserica din Predeal.

● **12 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe Dl. Dragoş Şeuleanu, secretarul general al Radiodifuziunii române şi pe soția acestuia D-na Carmen Dimitriu.

— A primit pe Dl. prof. David Tudose din București.

● **17 FEBRUARIE a.c.,** — A primit la Reşedință pe P.C. Pr. Nicolae Brânzeu, secretar de stat, Secretariatul de Stat pentru Culte. A fost de față **P.S. Visarion Răşinăreanu**, Episcop-vicar, şi Permanența Consiliului Eparhial.

— A primit pe Pr. Lucian Vitan de la parohia Braşov-CFR Triaj.

— A primit pe Pr. Andrei Sicoe de la parohia Predeal, prot. Braşov.

● **19 FEBRUARIE a.c.,** — A vizitat mânăstirea Orlat, prot. Sălişte, unde este în lucru pictura bisericii şi construcția corpului de chilii.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN AGNITA
Parohia ortodoxă română CHIRPĂR - la numiri

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN AVRIG
Parohia ortodoxă română COLUN - la numiri

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN SIBIU
Parohia ortodoxă română POPLACA - la transferări

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN MEDIAŞ
Parohia ortodoxă română COPŞA-MICĂ - la transferări

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN RUPEA
Parohia ortodoxă română ARINI - la numiri
Parohia ortodoxă română GRĂNARI - la numiri

Termen de concurs: **15.II.2000 - 15.III.2000.**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. protopopesc ne va înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licență, copie pentru cursurile de îndrumare absolvite, situația socială (domiciliul, copii, părinți, locul de muncă al soției etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier Ad-tiv, Bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Semnalăm cu mare interes cartea „ATITUDINI" a Î.P.S. Bartolomeu Anania, Editura Arhidiecezana Cluj, 1999, 122 pag.

Desigur este important ceea ce a scris Î.P.S. Bartolomeu despre vrednicul de pomenire Patriarhul **Justinian Marina.** Scrie amintiri despre Patriarhul Justinian. Cred că e cel mai complet text scris de cineva asupra unui Patriarh, care a fost suflet drept, iubit şi aşa a rămas în amintirea celor mai mulți. Iar Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu l-a iubit mai mult poate decât oricine, pentru că a fost drept şi şi-a iubit oamenii cu care a colaborat îndeaproape.

Scrie printre altele despre întâlnirile cu P.F. Justinian, despre: „Unitatea Sinodului, ecumenismul intern, despre Statutul de organizare şi funcționare al B.O.R., despre Şcolile teologice. Biblia şi Cazania, despre mormântul de la Radu Vodă, apoi are pagini despre apărarea tradiției românești, despre organizarea vieții monahale, despre preoți în detenție, apoi despre reîntregirea Bisericii, despre raportul Patriarhului Justinian cu securitatea, despre prima canonizare a unor sfinți români, în sfârşit despre moartea Patriarhului".

Este cea mai frumoasă apărare a celui ce a fost Patriarh al Românilor. Iar la urmă ne dă şi un fragment din testamentul Patriarhului Justinian.

Este o carte dintre cele mai importante asupra ierarhiei Bisericii Ortodoxe Române, desigur are şi alte teme care merită nu lectura ci străduința înțelegerii şi a laudei sale.

Merită să fie cu toată evlavia citită de toți cei care îl au în inimă pe Patriarhul JUSTINIAN MARINA.

* * *

● Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române publică „POEZIA VECHIULUI TESTAMENT", tipărită cu binecuvântarea P.F. Sale TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, redactată şi comentată de Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu Valeriu Anania, București, 2000, 535 pag.

Aici publică versiunea tradusă de Înalt Prea Sfința Sa: „a Cărții lui Iov, a Psaltirei, a proverbelor lui Solomon, a Ecclesiastului, a Cântării Cântărilor şi a plângerilor lui Ieremia". Lucrarea are un cuvânt înainte al P.F. Sale TEOCTIST şi apoi o introducere a autorului la fiecare dintre cărțile pe care le-am citat mai sus.

E o traducere nouă care face parte dintr-un efort menit să ne facă cât mai pe înțeles cărțile biblice. Aşteptăm completarea lor până ce va da gata atât Vechiul cât şi Noul Testament.

* * *

● **„Ne vorbeşte Părintele Cleopa"**, nr. 6, 7, 8 apare cu binecuvântarea P.S. Eftimie, Episcopul Romanului, ediție îngrijită de P.C. arhim. Ioanichie Bălan, Editura Episcopiei Romanului.

Cele trei numere ale acestei colecții sunt extrem de importante, la fel ca şi primele 5 numere. În numărul 6 scrie despre: „Dreapta credință", „Cele două firi în Hristos" şi apoi un „Cuvânt la înmormântarea părintelui Caliopie Apetri (mai, 1978). Scrie apoi despre „Pilda Bogatului nemilostiv şi a săracului Lazăr", despre dreapta socoteală, despre rugăciunea pentru pace şi multe altele care fac din cărticică o lucrare foarte bună.

Apoi nr. 7 cuprinde mai multe, printre care: „Schimbarea la Față", „Patima Domnului", „Cum înşală diavolul pe om", „Nunta creştină" şi de asemenea multe altele.

În nr. 8 are o „Predică la Naşterea Sf. Ioan Botezătorul", apoi „Însemnătatea celor 7 laude ale Bisericii" şi multe altele. Sunt întâmplări prin care P.C. arhim. Clecpa caută răspuns la toate problemele.

Sunt cărți foarte bune, care mențin interesul creştinismului pentru problemele de toate zilele vieții.

Fără îndoială ni se descoperă atâtea căi de săvârşire a păcatului încât ne miră marea atenție duhovnicească a Părintelui Arhim. Ilie Clecpa.

Toate acestea au fost publicate de Arhim. Ioanichie Bălan, care spune: „Prea Cuviosia Sa a plecat la Domnul de câteva luni, dar prin cărțile şi cuvintele sale el vorbeşte tainic cu fiecare şi se roagă pentru toți fiii săi duhovnicești şi pentru care îi cer ajutorul. Deci, aşa cum se roagă părintele Cleopa pentru noi, şi noi suntem datori să ne rugăm pentru el cerând mila lui Dumnezeu şi iertare de păcate, ca să dobândim cu toți cereasca Împărăție.

Suntem încredințați că şi acest volum de cuvinte duhovnicești ale iubitului nostru părinte, Arhimandritul Cleopa Ilie, va fi de mare folos credincioşilor noştri iubitori de Hristos. De aceea stăruim să continuăm această serie până la epuizarea învățăturilor care ne-au rămas înregistrate de Părintele Cleopa".

* * *

● De la Iaşi ne-a parvenit ultima lucrare a P.S. Calinic Botoşăneanul, episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor, intitulată: **„Tanatologie şi nemurire"**, apărută la Editura Cantes, Iaşi, 1999, 432 p.

Bine structurată, beneficiind şi de o bibliografie bogată şi de excepție, lucrarea tratează arhicunoscuta problemă ce se ridică în fața omului contemporan şi anume aceea a morții.

Dar meritul aparte al lucrării este acela de a ne da o nouă argumentare bazată pe Sf. Scriptură şi pe Sf. Tradiție, a fenomenului morții ca realitate pământească şi ca trecere prin ea dincolo în viața cea fără de sfârşit. Iată ce spunea unul dintre prefațatorii lucrării: „Lectura lucrării trezeşte în suflet o stare de sărbătoare spirituală pentru că ea nu se înfățişează numai ca o sinteză fericită de date şi cunoştințe de mare valoare din diverse domenii ale creației ci, în esența ei ultimă, se dezvăluie a fi o operă de inițiere, de chemare spirituală, menită a-l ajuta pe cititorul sensibil la neliniştile şi neorânduiala vremurilor noastre să-şi înțeleagă rostul prezenței sale în lume şi a-l înrădăcina în modul de a trăi şi gândi, în lumina adevărului profund, potrivit căruia morții sunt mai vii decât viii".

Să menționăm şi faptul că lucrarea aceasta este teza de doctorat în medicină a P.S. Calinic Botoşăneanul.

O carte ce se recomnadă de la sine.

* * *

● **„Istoria Literturii Dacoromane"** se intitulează cartea D-lui Prof. univ. Dr. Mihail Diaconescu, Editura Alcor Edimpex, București, 1999, 830 pag.

Titlul ne spune tot despre lucrare. „Fascinanta epocă literară dacoromană şi ecumenicitatea patristică în care ea se înscrie spun ceva esențial şi emoțional despre vocația universală a culturii noastre. Această epocă a contribuit în mod decisiv la formarea şi fixarea profilului creştin al poporului român şi al întregului continent european. Ea catalizează în sufletul nostru noi valori spirituale, noi surse de energie, noi frumuseți. De aceea, operele scriitorilor dacoromani de valoare universală sunt atât de actuale, atât de mult studiate şi atât de des invocate în noi creații semnificative pentru timpul nostru" (Lector univ. Minodora Ilie).

Lucrarea Prof. Mihail Diaconescu tratează multe teme foarte valoroase. Aş enumera doar câteva: **„Teorie, metodă şi periodizare în receptarea literaturii dacoromane"**, pag. 202, **„Receptarea epocii literare dacoromane în istoriografia română şi europeană. Momente, personalități şi lucrări ştiințifice"**, pag. 237-240, **„Contribuțiile realizate de Dumitru Stăniloae, Nicolae Corneanu, Antonie Plămădeală şi Nestor Vornicescu".** Apoi, **„Epoca literară dacoromană în perspectivă socio-istorică"**, pag. 255-293, **„Autori păgâni la începutul erei creştine"**, pag. 373-403, **„Începuturile Literaturii creştine. Surse istorice care atestă prezența şi activitatea misionară a Sfinților Andrei, Pavel şi Filip şi a discipolilor lor în cetățile şi satele din ținuturile getice"**, pag. 405-423, **„Actul martiric - o formă literară caracteristică pentru cultura noastră în epoca dacoromană"**, pag. 425-434, **„Actul martiric al Sfinților Epictet şi Astion de la Halmyris"**, pag. 434-444, **„Actul martiric al Sfântului Irineu Episcop de Sirmium"**, **„Actul martiric al Sfântului Dasius de la Axiopolis"**, **„Actul martiric al Sfântului Emilian de la Durostorum"**, **„Actul martiric al Sfântului Sava de la Buzău".** Apoi aş mai aminti: **„Aspecte ale limbii şi stilului, evidențiate de operele literare Dacoromane"**, pag. 691-718, **„Creații literare dacoromane de valoare universală"**, pag. 727-776, **„Operele Sfântului Ioan Cassian"**, pag. 734, **„Operele Sfântului Niceta de Remesiana"**, pag. 749, **„Operele Sfântului Dionisie Smeritul şi Areopagitul"**, pag. 756, **„Operele lui Leontius Byzantinus"**, pag. 776. Şi ultimele două ne vorbesc despre: **„Contribuția scriitorilor teologi dacoromani la evoluția identității etno-spirituale românești"**, pag. 786, **„Operele scriitorilor teologi dacoromani - parte importantă a patrimoniului cultural şi spiritual românesc"**, pag. 794-796.

Temele privesc, toate, trecutul românilor. Sunt incursiuni în cele mai îndepărtate zone ale istoriei noastre şi în cele mai delicate probleme care îşi cereau descifrarea. Adunate la un loc, toate titlurile marchează un moment şi un eveniment deosebit în istoria literaturii române.

E o carte printre cele mai importante care va întregi cultura viitorilor preoți.

* * *

● Editura Deisis publică cartea: **„Paternitatea şi îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creştin"** de Irénée Hausherr, Prefață de Kallistos al Diokleei, Postfața este semnată de P. Tomas Spidlik S. I., traducere de Mihai Vladimirescu (Sibiu, 1999, 318 pag).

„Un adevăr elementar, cunoscut de antici dar ignorat în mare măsură de moderni şi contemporani, e acela că viața spirituală e un îndelungat proces de formare în comuniune cu un model spiritual. Adăugând temele revelate ale paternității şi filialității spirituale, creştinismul a relansat la alte dimensiuni şi pe alte coordonate acest scenariu formativ general uman. Îndrumarea duhovnicească a fost o realitate esențială în Biserica veche şi tradiția ei s-a continuat prin „gheronți" sau „stareți" vestiți în Răsăritul creştin până în zilele noastre.

Cartea părintelui Irénée Hausherr restituie admirabil profilul acestei „arte a artelor" în vechiul Răsărit creştin. Lectura ei oferă răspunsul la o serie de chestiuni vitale pentru formarea profilului duhovnicesc al adevăratului creştin: care sunt calitățile cerute povățuitorului sau părintelui şi ucenicului sau fiului duhovnicesc?, care sunt cadrele teologice, morale şi spirituale ale îndrumării spirituale?, care sunt condițiile autenticității eficacității şi diversitatea aplicării ei după feluritele stări ale vieții creştinului?

Într-o lume în care setea de îndrumare spirituală dar şi pervertirile ei sunt o realitate presantă, volumul de față oferă criteriile necesare unui discernământ spiritual autentic şi se dovedeşte a avea o surprinzătoare actualitate. Prin caracterul său sistematic, el constituie un veritabil ghid practic într-o artă uitată, dar esențială, utilă oricărui creştin doritor de realizare şi împlinire duhovnicească autentică".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale. Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte: **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 și 15 martie
Nr. 9—12
2000

— SIBIU —

UȘILE POCĂINȚEI

Gânduri la începutul Sf. și Marelui Post al Paștilor

Cu ajutorul lui Dumnezeu iată-ne ajunși și în acest an la începutul Sf. și Marelui Post al Paștilor.

Am ajuns iarăși la porțile Împărăției celei veșnice și ne pregătim ca prin post, rugăciune și fapte bune să putem străbate calea anevoioasă dar plină de bucurii duhovnicești ce ne desparte de marele praznic al Învierii Domnului nostru Iisus Hristos sau Sf. Paști.

Suntem chemați cu toții ca luându-ne fiecare crucea vieții noastre, după îndemnul Mântuitorului să purcedem la această călătorie duhovnicească de 40 de zile pentru a ne întâlni la capătul ei cu însuși — Mântuitorul Hristos cel înviat din morți.

Suntem îndemnați ca având drept tovarăși de petrecere: postul, rugăciunea și milostenia, vreme de 40 de zile să ne nevoim pentru a ne *„curăți simțirile"* și a ne îmbrăca în *„omul cel nou"* duhovnicesc pentru a putea primi în ziua cea Sfântă a Paștilor lumină din lumina cea neînserată a lui Hristos și a ne închina așa cum se cuvine Sfintei Sale Învieri.

Perioada aceasta a Postului Sf. Paști deși e o perioadă aspră, de asceză, de nevoință și de înfrânare este un adevărat *„rai duhovnicesc"* în care ne desfătăm, pe parcursul celor 40 de zile de post, cu alese bunătăți duhovnicești, lepădând de la noi *„toată grija cea lumească"* și căutând să fim mai drepți, mai buni, mai curați și mai apropiați de Dumnezeu și de semenii noștri.

Postul cel Mare ne aduce aminte în primul rând de cele 40 de zile petrecute în post aspru de către Mântuitorul Hristos după Botezul Său în Iordan, înainte de începutul activității sale mesianice (Luca 4, 1—2), de unde a primit și numele de Păresimi (de la latinescul quadragesima) adică patruzeci de zile.

El este apoi în legătură cu postul ținut de proorocul Moise înainte de a primi tablele legii pe muntele Sinai (Ieșire 34, 28) și cu postul ținut de niniviteni vreme de 40 de zile pentru a se pocăi de păcatele lor după îndemnul proorocului Iona (Iona 3, 4—14).

Încă de la început creștinii au ținut postul Sf. Paști așa cum facem și noi cei de astăzi după pilda și îndemnul Mântuitorului nostru Iisus Hristos. El are un caracter penitențial adică de ispășire de păcate, dar în același timp are și un țel duhovnicesc, acela al urcușului nostru către *„un cer nou și un pământ nou"* (Apoc. 21, 1) pentru a împărăți împreună cu Hristos în împărăția Sa.

Mântuitorul Hristos cel care ne-a dat exemplu de postire ne-a arătat în același timp și cum să postim pentru ca postul nostru să fie bineprimit de Dumnezeu și să avem răsplata cuvenită: *„Când postiți nu fiți triști ca fățarnicii, că ei își smolesc fețele ca să se arate oamenilor că postesc...*

Tu însă când postești, unge capul tău și fața ta o spală. Ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău care este în ascuns și Tatăl tău care vede în ascuns îți va răsplăti ție" (Matei 6, 16—18).

La fel și Sf. Ioan Gură de Aur, ne îndeamnă să postim cu trupul dar și cu sufletul fugind de prilejurile păcătoase, de distracțiile cotidiene și de vorbirea de rău.

Să ne străduim fiecare după puterile noastre să împlinim această poruncă dumnezeiască a postului în această perioadă premergătoare Sf. Paști.

Să avem de-a pururi în fața ochilor noștri chipul Mântuitorului Hristos cel care Dumnezeu fiind a postit pentru noi dându-ne nouă pildă de urmat, chipul sfinților și al strămoșilor noștri care respectau cu sfințenie aceste zile sfinte.

Să ne înmulțim în același timp, în această perioadă, pe lângă postul de bucate și rugăciunea care este calea ce duce la cer, smerenia, umilința, fapta cea bună, cercetarea Sf. biserici, citirea Sf. Scripturi și alte lucruri de folos sufletesc.

Făcând așa și respectând porunca postului celui adevărat arătat de proorocul Isaia în cap. 58 al cărții sale, vom avea răsplată și aici pe pământ dar și dincolo în cer și ne vom apropia cu inimile înnoite și cu sufletele curățite de Hristos cel euharistic care ne așteaptă în taina Sf. Împărtășanii și vom prăznui cu adevărat *„Paștile Domnului"*, *„Paștile cele mari și Sfinte"* pe care să ne învrednicească Dumnezeu pe toți să le ajungem. AMIN.

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar
al Sibiului

Buna-Vestire

Nu de mult, pe cel mai înalt vârf muntos din lume „Everest" a fost așezată o frumoasă icoană a Maicii Domnului, cu Pruncul Sfânt în brațe, ca să fie nu numai un izvor dătător de curaj, de eficient ajutor moral celor care escaladează înălțimile prăpăstioase ale munților, dar și un fapt prin care se arată că, prin ajutorul Maicii Domnului, putem urca pe vârfurile însorite ale vieții pline de sfințenie; că prin al ei neîntrerupt ajutor putem gusta adevărate bucurii.

Căci, dintre toate fecioarele pământului, numai ei singure i-a adus arhanghelul Gavriil închinăciuni zicându-i: „Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei" (Lc. 1, 28) și ea singură a fost aleasă să zămislească în chip supranatural, pe Iisus Hristos Mântuitorul lumii.

În istoria creștinătății, evenimentul acesta poartă denumirea de „Buna-Vestire". A luat parte la înfăptuirea lui arhanghelul Gavriil, mai marele cetelor îngerești, care după nume se tâlcuiește „om îndumnezeit"; Nazaretul, care înseamnă „sfințenie", a fost rânduit prin dumnezeiasca voie ca loc în Țara Sfântă, unde să se petreacă această minune. Timpul a fost luna lui martie, primăvara, după cum a mărturisit-o de Dumnezeu înțeleptul episcop Ilie Miniat. În vremea aceasta, adaugă el, „s-a făcut crucea lumii și tot în vremea aceasta primăvăratică trebuia să se reînnoiască lumea, să se bucure din deplin. Atunci pământul cel fără de sămânță a dat roade, iar la „Buna-Vestire" fecioara cea neispitită de bărbat a zămislit prin umbrirea Sfântului Duh, pe Dumnezeu-Omul, pe Iisus Hristos, Mântuitorul lumii". Să mai adăugăm și mărturisirea plină de valoroase înțelesuri, aceea a Fericitului Augustin că „toate acestea s-au făcut după cuviință înțeleaptă".

Într-adevăr, toate aceste fapte sunt cu foarte bun rost, minunate și demne de laudă, dar cel mai demn de laudă este faptul că „Fecioara Curata" a primit „Buna-Vestire", că va naște mai presus de legile firii, prin umbrirea Sa de Duhul Sfânt, pe Fiul lui Dumnezeu-Tatăl.

Primirea acestei solii a fost încununată de închinarea Mariei în fața arhanghelului, închinare făcută în deplin duh al credinței, smereniei și ascultării de voia divină. De fapt, aceste lucruri le confirmă răspunsul Fecioarei: „Fie mie după cuvântul tău" (Lc. 1, 38).

În momentul acceptării să se supună voii Domnului, Maica Domnului a fost cuprinsă de o culminantă bucurie, deoarece prin această suprafirească zămislire, lumea s-a dezlegat de minuni istorisite, Fecioara de Dumnezeu aleasă a fost deplin conștientă și liberă, condiție absolut necesară realizării raporturilor între om și Dumnezeu.

De remarcat faptul că, în momentul zămislirii suprafirești, urmările păcatului strămoșesc au fost șterse din ființa celei de Dumnezeu rânduite, fapt limpede descris într-un imn liturgic „Sufletul mi-am curățit, trupul mi-am sfințit".

Împlinindu-se nouă luni de la acest important eveniment, Fecioara Maria a născut pe însuși „Cuvântul lui Dumnezeu", pe „Cel fără de ani", pe „Răsăritul Răsăriturilor", pe Iisus Hristos „Emanuel" care se tâlcuiește „Cu noi este Dumnezeu".

Prin această naștere „Cel Unul născut din Fecioară s-a făcut — după cum mărturisește Sf. Ioan Gură de Aur — ceea ce nu a fost, și a rămas ceea ce a fost. S-a făcut Om și a rămas Dumnezeu, iar Maria s-a făcut ceea ce n-a fost și a rămas ceea ce a fost; s-a făcut Maică, dar a rămas Fecioară, așa după cum a fost mai înainte".

Cel născut din Pururea Fecioara Maria pe care slujbele Sfintei noastre Biserici îl caracterizează „Slava Apostolilor", „bucuria a toată lumea", „plinirea proorocilor", „bucuria învierii noastre", acest Dumnezeu Fiu se va chema „Iisus" adică „Mântuitor".

Sintetizând ideile principale din toate cele expuse anterior, cunoaștem că Maica Domnului este începutul mântuirii noastre, că

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. IOAN NĂFTĂNĂILĂ

ÎN PAG. 6—7:
● Îndemnuri privind intensificarea pastorației și redeșteptarea conștiinței preoțești

P.S. Damaschin Coravu

— Noul Episcop al Sloboziei și Călărașilor —

În urma alegerii P.S. Nifon Mihăiță în postul de arhiepiscop al Târgoviștei, scaunul episcopal al Sloboziei și Călărașilor a rămas vacant.

Potrivit rânduielilor canonice și statutare Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist al României, în calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei de care aparține canonic eparhia Sloboziei și Călărașilor, a convocat în ziua de joi, 24 februarie 2000, Colegiul Electoral Bisericesc în vederea alegerii noului ei titular.

Dimineața s-a oficiat în Catedrala Sfintei Patriarhii, Sfânta Liturghie arhierească și apoi slujba de Te-Deum cu invocarea Sfântului Duh. S-a trecut apoi în Aula Mare din Palatul Patriarhiei unde s-au desfășurat mai întâi lucrările ordinare ale Adunării Naționale Bisericești. După terminarea acestora Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat cuvântul în fața Colegiului Electoral Bisericesc prezentând situația actuală a Eparhiei Sloboziei și Călărașilor care, deși este o eparhie nouă, totuși are realizări deosebite atât pe plan bisericesc cât și administrativ. P.F. Sa a anunțat cele două candidaturi propuse de către Sf. Sinod pentru a fi luate în seamă la alegerile ce vor urma: P.S. Damaschin Severineanul și P.S. Irineu Slătineanul.

După o scurtă pauză, la reînceperea lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc s-au distribuit buletinele de vot, iar în urma votării a fost proclamat ca nou ales episcop al Sloboziei și Călărașilor P.S. Damaschin Severineanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Craiovei, care a obținut 110 voturi.

Aducându-i la cunoștință acest rezultat P.F. Patriarh Teoctist i-a făcut urări de îndelungată păstorire în noua demnitate la care a fost ales cu binecuvântate roade în ogorul Bisericii noastre strămoșești.

Vădit emoționat, P.S. Sa Damaschin a răspuns printr-o frumoasă cuvântare în care a mulțumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul primit pe parcursul vieții și a celor 20 de ani ca episcop-vicar la Craiova schițând apoi planul de viitor pentru Eparhia la care a fost ales.

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar
al Sibiului

Rugă de seară

O, Doamne! Atotcuprinzător,
A tot ce vedem și-auzim făcător,
Întoarce-ți tu fața spre-al nostru popor,
Întoarce-ți-o, Doamne!

Nu vezi cum se lasă nori negri și groși,
Pe fețele noastre de buni credincioși?
Întoarce-ne, Doamne, spre ani mai frumoși,
Întoarce-ne, Doamne!

Auzi-ne, Doamne, și dă-ne-napoi,
Pâinea ce-i scoasă cu trudă din noi,
Căci iată, ne-o fură ai noștri ciocoi,
Tu nu-i lăsa, Doamne!

Rugămu-ne, Doamne, sfințește-ne glia,
Cu mila-ți cerească, să-mbraci România,
Adu-ne pe fețe la toți bucuria,
Adu-ne-o tu, Doamne!

Copiilor noștri le dă sănătate,
Ogoarelor noastre mai multe bucate,
Și iartă-ne, Doamne, a noastre păcate,
Și iartă-ne, Doamne!

Căci ție în veci mărire-nălțăm,
Și-n fața ta, Doamne, cu toți ne plecăm,
Cu mâinile-ntinse spre cer ne rugăm,
Auzi-ne, Doamne! Amin.

L. SIMIONAȘ

COMUNICAT

În perioada 27 februarie — 2 martie a.c., s-a desfășurat la Sibiu săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștină, la care au luat parte reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române și ai Bisericilor tradiționale din Transilvania: Romano-Catolică, Evanghelică-Luterană, Reformată și Greco-Catolică. Începută cu vecernia de duminică, 27 februarie a.c., din Catedrala Mitropolitană din Sibiu la sfârșitul căreia a rostit cuvânt de învățătură Exc. Sa Christoph Klein, episcopul evanghelic din Sibiu, săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștină a continuat apoi în fiecare seară printr-un serviciu divin ecumenic ținut în bisericile din Sibiu: reformată, greco-catolică și romano-catolică, de fiecare dată predicând pe rând câte un reprezentant al unei Biserici. La aceste servicii divine ecumenice au luat parte un număr mare de credincioși de diferite confesiuni împreună cu păstorii lor sufletești.

Joi, 2 martie a.c., la închiderea săptămânii de rugăciune, în Catedrala Evanghelică din Sibiu a avut loc serviciul divin ecumenic. Au luat parte I.P.S. Arhiepiscop Gyorgy Iakubiny, reprezentând Biserica Romano-Catolică, I.P.S. Lucian Mureșan, mitropolit al Bisericii Greco-Catolice, Exc. Sa Christoph Klein din partea Bisericii Evanghelice din Sibiu și P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, care a ținut un cuvânt de învățătură legat de importanța rugăciunii în viața creștină. Înalții ierarhi prezenți au transmis un cuvânt de salut și de binecuvântare credincioșilor prezenți în număr foarte mare și și-au exprimat convingerea că astfel de acțiuni cu caracter ecumenic vor contribui la cunoașterea reciprocă a tradițiilor istorice ale Bisericilor și vor promova deziderатul unității creștine.

Biroul de Presă
al Arhiepiscopiei Sibiului

Semnificaţia inaugurării Triodului

În drumul vieţii sale pe acest pământ, omul trebuie să se străduiască să-şi găsească propria sa identitate. Acest lucru nu-l poate face decât raportându-se la Dumnezeu, pentru că numai în raport cu El poate fi sigur cu adevărat că se îndreaptă spre o cale sigură. Pentru ca să se regăsească în raport cu Dumnezeu, Biserica a rânduit împărţirea anului liturgic în mai multe perioade care-l ajută pe om să-şi fixeze privirea spre Dumnezeu călăuzit fiind de un anumit praznic sau sărbătoare. Una din aceste perioade este Perioada Triodului.

Perioada Triodului reînnoieşte oficiul arhieresc al Mântuitorului în activitatea Sa de Mare-Preot, îndeplinită mai ales prin Jertfă, adică prin Patimile şi moartea Sa pe cruce. Ca perioadă Triodul ţine de la Duminica Vameşului şi Fariseului şi până la Duminica Sfintelor Paşti. Începutul Triodului variază conform datei Paştilor, între 11 ianuarie pe stil vechi, corespunzător datelor de 24 ianuarie şi 27 februarie pe stil nou.

Această perioadă poate fi împărţită în trei mari părţi şi anume: o perioadă de trei săptămâni pregătitoare pentru Postul Mare începând cu Duminica Vameşului şi a Fariseului, continuând cu Duminica Fiului risipitor şi cu cele două duminici ale lăsatului sec de carne şi lăsatului sec de brânză; o a doua perioadă, care constituie de fapt partea centrală a Triodului şi care ţine din prima zi din Postul Mare şi până la Duminica Floriilor; o a treia perioadă o reprezintă a treia parte a Triodului cunoscută sub numele de Săptămâna Patimilor.

Primele trei săptămâni ale Triodului constituie partea pregătitoare pentru Patruzecime. Este o trăsătură caracteristică a Tradiţiei liturgice ortodoxe ca fiecare perioadă în parte să fie anunţată şi de pregătirea dinainte. Această pregătire include patru duminici consecutive ce preced Postul, fiecare din acestea, prin pericopele evanghelice, sunt dedicate unor aspecte fundamentale ale pocăinţei. Este o perioadă care anunţă că urmează o perioadă cu, caracter penitenţial. Temele pericopelor o reprezintă condiţia omului pe care Dumnezeu a venit să-l salveze. Spre exemplu, în primele patru versete ale Evangheliei cu Zaheu vameşul ne este înfăţişată o lecţie psihologică cu o rezonanţă metafizică chiar. Este vorba despre cercetarea adevărului precedat de credinţă. Acest lucru nu se poate realiza decât printr-o puternică dorinţă de a înfrânge limitele fireşti ale omului.

Primele două săptămâni ale Perioadei Triodului nu sunt foarte diferite de slujbele Perioadei Octoihului. Remarcăm doar o mică schimbare a slujbei obişnuite a Utreniei când după Ps. 50 în loc de:

„Mărire... Pentru rugăciunile Apostolilor Tăi" se cântă o altă stihiră intitulată „Uşile pocăinţei..." stihiră care anunţă caracterul penitenţial al Perioadei Triodului.

În afară de aceste elemente cu caracter tipiconal, identificăm pe parcursul întregii perioade a Triodului şi alte elemente esenţiale pentru viaţa sacramentală a Bisericii. Nu întâmplător praznicele împărăteşti constituiau momentele cele mai prielnice pentru ca cineva să fie primit cu drepturi depline ca membru al Bisericii. Sărbătoarea Învierii Domnului fiind considerată şi cea mai importantă dintre ele, era cea mai potrivită pentru acest pas. În viaţa primară a Bisericii acest obicei era bine înrădăcinat în practica liturgică. Or, pregătirea candidaţilor pentru primirea Tainei Sfântului Botez necesita o mai bună instrucţie catehetică, împletită cu o viaţă ascetică mai intensă. Pentru că comunitatea credincioşilor se bucură deplin de primirea unui nou membru al Bisericii, la început, împreună cu candidatul la Botez postea şi comunitatea creştină din care făcea el parte. Modelul pe care-l urmau aceştia era exemplul Mântuitorului Care a postit patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi în pustiul Carantaniei înainte de începutul activităţii Sale publice. De aceea Perioada Triodului în cea mai mare parte a sa, cu excepţia săptămânilor pregătitoare, este o perioadă de post aspru, în care nu se săvârşeşte Sfânta Liturghie. Sfântul Nicolae Cabasila, în lucrarea sa „Despre viaţa în Hristos", arată că moartea lui Hristos n-ar mai fi avut nici un rol în istoria mântuirii dacă „înainte de jertfa de pe Golgota ar fi cu putinţă să te faci drept şi prieten înaintea lui Dumnezeu". Astăzi ceea ce ne uneşte cu Dumnezeu este credinţa şi harul pe care le primim prin Sfântul Botez şi prin care devenim prieteni şi fii adoptivi ai lui Dumnezeu.

Mulţi dintre noi cei de astăzi poate că spunem că totul pare ceva învechit şi fără actualitate pentru omul modern. Este o viziune lipsită de fundament. Suntem noi oare vrednici să spunem înaintea lui Dumnezeu că am păstrat curăţenia sufle-

(Continuare în pag. a 3-a)

Drd. EMIL R. MOCIOIU

Fost-a Sf. Antonie cel Mare ortodox?

1. Tot mai multă lume se întreabă astăzi ce este şi ce vrea Ortodoxia; dacă nu cumva ţine de Răsăritul ce trăieşte cu amintirea imperialismului bizantin, dacă nu cumva, prin urmare, s-a învechit, nemaiputând răspunde realităţilor şi preocupărilor contemporane şi decăzând în formalism şi tradiţionalism. Desigur, problemele cu care se confruntă omenirea astăzi sunt parcă tot mai grave şi mai lipsite de soluţii, dar nu trebuie să uităm că „problema oricărei epoci este *problema omului*. Lumea nu cunoaşte omul. Sau mai degrabă îşi confecţionează o imagine nenorocită despre om pe baza căreia îşi formează apoi şi filosofia ei distructivă. De aici începe drama lumii..."[1] Înţelegem astfel de ce maxima lui Socrate *cunoaşte-te pe tine însuţi* a marcat nu numai filosofia greacă clasică, ci şi veacurile renascentiste şi umaniste până astăzi: ce este omul? care îi este menirea?

2. Mulţi sunt cei ce-au încercat să deslu-şească această taină a omului, răspunzând cu mintea lor la aceste întrebări; era şi firesc, deoarece omul este o fiinţă raţională, care cugetă asupra sa; dar numai unii au ajuns la Raţiunea supremă, la Persoana supremă revelată în Iisus Hristos,[2] devenind cu adevărat raţionali: „Oamenii se socotesc raţionali. Însă pe nedrept, căci nu sunt raţionali... raţionali sunt numai aceia, cari au sufletul raţional, pot să deosebească ce este binele şi ce este răul (Is. 7, 15 - text arhetipic, care se referă la Mântuitorul - n.n.), se feresc de cele rele şi vătămătoare sufletului şi toată grija o au spre cele bune şi folositoare sufletului..." [1[3]]. Aceasta este adevărata putere a raţiunii. Ea se află permanent în faţa unei alegeri [cf. 22, 60, 65, 89, 126; P 2]: *adevărată înomenire prin îndumnezeire* sau *îndobitocire* [cf. 42]. „Raţiunea ne face vrednici să ne numim oameni. Iar de nu o avem pe aceasta, numai cu glasul şi cu forma mădularelor ne deosebim de dobitoace" [14], stare care „naşte plăcerea şi nu îngăduie sufletului să se mântuiască sau să se unească cu Dumnezeu" [59].

3. Prin urmare, *omul cu adevărat raţional are o singură grijă:* să asculte de Dumnezeul tuturor şi să-I placă; şi numai la aceasta îşi deprinde sufletul său" [2]. Dar cum putem să ascultăm şi să-I plăcem lui Dumnezeu, dacă nu-L cunoaştem pe El şi voia Sa? Tocmai aceasta este „cea mai mare boală a sufletului, ca să nu cunoască pe Dumnezeu, Care a făcut toate pentru om [97]. *Necunoştinţa lui Dumnezeu* este o nesimţire şi nebunie a sufletului. Căci răul se naşte din neştiinţă, iar binele, care mântuieşte sufletul, din cunoştinţa lui Dumnezeu [119]. Sufletul evlavios cunoaşte pe Dumnezeul tuturor. Căci *evlavia nu e altceva decât împlinirea voii lui Dumnezeu. Iar aceasta este cunoaşterea lui Dumnezeu* [151]. Cunoaşte pe Dumnezeu şi e cunoscut de Dumnezeu omul care neîntrerupt se nevoieşte să fie nedespărţit de Dumnezeu. Iar nedespărţit de Dumnezeu ajunge omul care e bun în toate [164], căci calea cunoştinţii lui Dumnezeu este bunătatea" [29].

4. *„Iată semnele după cari se cunoaşte un suflet raţional şi virtuos:* privirea, mersul, glasul, râsul, ocupaţiile şi întâlnirile cu oamenii. Căci toate acestea se îndreptează spre tot mai multă cuviinţă" [20]. În calea cuviinţei,[4] omul întâlneşte negrija şi lenea [45]: „cei ce nu grijesc de viaţa cea virtuoasă, se rătăcesc şi se pierd, amăgindu-se de poftă [10], căci pricina tuturor relelor este *pofta şi mânia*"[5] [12]. Împotriva acestora, *blândeţea şi înfrânarea* [11] aduc adevărata libertate [18, 56; cf. In 8, 32], iar capacitatea raţiunii spre iubirea de Dumnezeu, adică *mintea iubitoare de Dumnezeu* [7, 20, 25, 31, 56, 87, 94-95, 126, 128] lucrează în om luminarea inimii şi vederea lui Dumnezeu [128; cf. 31, 124, 154, 170]: „mintea vede toate, chiar şi cele din Ceruri. Şi nimic nu o întunecă fără numai păcatul [106]. Păcatul este patimă a materiei; însă nu Dumnezeu este pricina păcatului, ci El a dat omului cunoştinţă, pricepere şi puterea de a deosebi între bine şi rău şi voie liberă. Ceea ce naşte păcatul este negrija şi trândăvia oamenilor [89]. Sufletul care cunoaşte păcatul îl urăşte ca pe o fiară atotputuroasă [51]. Sfânt se numeşte omul curăţit de patimi şi de păcate. De aceea cea mai mare izbândă a sufletului, care place lui Dumnezeu, este să nu mai fie păcat în om [161, cf. 99]. Sufletul care înţelege lumea şi vrea să se mântuiască, în fiecare ceas are o lege pe care nu o calcă. El cugetă întru sine că acum e vreme de luptă şi de cercetare... ştie că-şi poate pierde mântuirea primind cea mai mică plăcere urâtă" [136]. Ştie, prin urmare, că „nu ne vom bucura de bunurile veşnice, dacă nu vom dispreţui pe cele vremelnice" [104], că războiul cu patimile [39], dispreţuirea trupului [129], fuga de păcatul materiei [142] ca şi de celelalte păcate, pentru a obţine cununa [73, cf. 155, P 7; Iac. 1, 12], răbdarea „necazurilor vieţii" [77], toate dau contur unei lupte asemănătoare celei „de la jocurile olimpice" [73; cf. I Cor. 9, 24-25. I Tim 2, 5], care solicită *îndrumare duhovnicească, curăţia vieţii* [10] *şi grija de virtuţile sufletului care îl îndumnezeiesc* [34]. Această grijă sau trezvie [119], veghere sau pază, ia forma unirii minţii cu inima, într-o neîncetată mulţumire (euharistie) adusă lui Dumnezeu [63, 81], care se răsfrânge asupra trupului şi îl face să preguste *nemurirea* [17, 67, 92] pentru că *„viaţa este unirea şi legătura minţii cu sufletul şi cu trupul"* [93]; această unire îl fereşte pe om de risipire în voile sale [119], de agonisire de prisos [71], de îndrăcire [52], pentru că „unul ca acesta nu se teme de draci" [27]; ea are la bază *smerenia*, singura cale de a neutraliza „cursele vrăjmaşului" [75, P 9], adică „recunoştinţa către Dumnezeu" [64] şi conştiinţa că, dacă Îl uităm sau Îl lăsăm deoparte pe El, o singură priveliştе ne mai rămâne: moartea/neantul/iadul; de aceea, „nu pentru laudă omenească ne-am apucat de vieţuirea curată şi de Dumnezeu iubitoare; ci pentru mântuirea sufletului ne-am ales viaţa virtuoasă. Căci în fiecare zi stă moartea înaintea ochilor noştri; iar cele omeneşti nu le vedem" [74; cf. II Cor. 4, 10-11]. Tot de smerenie ţine şi *milostivirea* faţă de cei „sărmani şi nechibzuiţi... ce au uitat de vieţuirea cea bună şi plăcută lui Dumnezeu şi cari nu recunosc dogmele *drepte* şi iubite de Dumnezeu" [83]; cel ce reuşeşte, „prin purtarea cea bună şi prin fapte" [19], să le scoată din uitare acea vieţuire şi acele dogme, „făcător de om trebuie să se numească" [11]; înţelegem deci de ce „de la aproapele este viaţa şi moartea" [P 11].

5. Cuvântul *ortodox* sau *ortodoxie* nu-l întâlnim în scrisul Sf. Antonie cel Mare; el aminteşte de dogmele drepte,[6] de credinţa dreaptă [30], de viaţa cea dreaptă [17]... Toate acestea ne fac să înţelegem că *ortodoxia* nu se identifică cu vreo instituţie, nici cu vreun spaţiu geografic sau timp istoric, ci reprezintă viziunea de ansamblu, revelată şi cunoscută prin Iisus Hristos, Domnul nostru, *Dumnezeu adevărat şi om adevărat,* asupra omului, asupra lumii şi asupra relaţiei noastre cu lumea şi cu Dumnezeu[7]; ortodoxia este, prin urmare, dincolo de o simplă religie ori confesiune, revenirea firii umane în matca ei,[8] iar Sf. Antonie cel Mare rămâne probabil personalitatea bisericească ce întruchipează în modul cel mai exemplar şi deplin ortodoxia. Citindu-i capetele din Filocalie sau Pateric, descoperim cu adevărat *omul raţional,* care caută numai şi numai mântuirea sufletului, care îşi pune în mod real problema existenţială şi o rezolvă prin aceea că o pune în legătură cu revelaţia Adevărului: el Îl avea pe Dumnezeu totdeauna înaintea sa, avea mărturie din Sfintele Scripturi pentru orice făcea[9] şi nu se mişca degrabă[10] [P 5].

Ortodoxia, această viziune de ansamblu şi singură realitate a omului, nu se mai mani-

(Continuare în pag. a 4-a)

DANIEL POPA,
student teolog, anul III

P.S. Damaschin Coravu

(Urmare din pag. 1)

A mulţumit totodată P.F. Părinte Patriarh Teoctist, membrilor Sf. Sinod şi ai Colegiului Electoral pentru încrederea acordată.

Bunul Dumnezeu să binecuvinteze acest nou început al păstoririi P.S. Sale Damaschin cu roade alese şi bogate în slujba Bisericii şi a neamului nostru românesc.

Întru mulţi şi fericiţi ani Prea Sfinţite Părinte!

AXIOS!

P.S. Damaschin Coravu s-a născut la Craiova la 14 septembrie 1940, ca fiu al lui Ioan şi Elisabeta, cu numele de Dimitrie.

Şcoala primară a făcut-o în satul Miluta, comuna Borăscu (fosta comună Menţi), judeţul Gorj între anii 1946—1950, iar şcoala elementară, clasele V—VIII la Şcoala Elementară din Borăscu între 1950—1953.

În anii 1956—1961 a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova, iar în anii 1961—1965 a urmat cursurile Institutului Teologic de Grad Universitar din Bucureşti, fiind declarat licenţiat în teologie în sesiunea iunie 1965.

Între anii 1965—1968 a urmat cursurile de doctorat în teologie la Institutul Teologic de Grad Universitar din Bucureşti.

Între anii 1968—1970 a funcţionat ca profesor la Seminarul Teologic din Craiova.

Din luna octombrie 1970 până în luna mai 1979 a făcut studii postuniversitare la Facultatea de Teologie a Universităţii din Atena, unde a obţinut titlul de doctor în teologie.

Între 1 iunie — 30 septembrie 1979 a funcţionat ca redactor la revista „Mitropolia Olteniei", iar de la 1 octombrie 1979 până la 20 septembrie 1980 ca profesor la Seminarul Teologic din Craiova.

La 11 iulie 1980 a fost tuns în monahism, schimbându-i-se numele din Dimitrie în Damaschin la Mânăstirea Jitianu de lângă Craiova.

Pe data de 12 iulie 1980 a fost hirotonit ierodiacon şi hirotesit arhidiacon.

La 13 iulie 1980 a fost hirotonit ieromonah şi hirotesit protosinghel, iar la 15 iulie Sfântul Sinod i-a acordat rangul de arhimandrit, fiind hirotesit în acest rang la 6 august la Schitul Locurele -Lainici.

Pe data de 16 august 1980 a fost ales episcop vicar al Arhiepiscopiei Craiovei, fiind hirotonit arhiereu şi instalat ca episcop vicar pe 21 septembrie.

Din 21 septembrie 1980 până în prezent a funcţionat ca episcop vicar.

Începând cu anul universitar 1992—1993 şi până în prezent a funcţionat şi ca profesor de Istoria Bisericii Ortodoxe Române şi Paleografie şi ca decan al Facultăţii de Teologie din cadrul Universităţii din Craiova.

Între timp a îndeplinit diferite misiuni încredinţate de Sfântul Sinod precum cea de preşedinte al periodicului „Vestitorul Ortodoxiei" din 1990 şi ulterior „Chemarea Credinţei" până în prezent; reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române în Societatea Biblică Interconfesională din România al cărei vicepreşedinte a fost de la înfiinţarea acesteia (1992) şi până în prezent şi decan interimar al Facultăţii de Teologie din Bucureşti între 24 februarie — 27 martie 1998. Este preşedintele Comitetului de redacţie al periodicului „Analele Universităţii din Craiova. Seria: Teologie".

A reprezentat Biserica Ortodoxă Română la diverse întruniri ecumenice şi teologice peste hotare.

A publicat numeroase lucrări, studii, articole, comunicări, reportaje, recenzii, prezentări de cărţi, prefeţe la diferite cărţi, interviuri etc.

Buna-Vestire

(Urmare din pag. 1)

prin ea s-a născut Iisus Hristos Mântuitorul lumii, că prin lucrarea Duhului Sfânt s-a biruit întru-însa legile firii.

De asemenea este de subliniat faptul că, Cel ce s-a născut dintr-însa, este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat; că ea este firea omenească îndumnezeită, o fire plină de ascultare şi supunere în faţa voiei dumnezeieşti.

Iată pentru ce praznicul „Bunei-Vestiri" este pentru noi creştinii izvor de mare bucurie, praznic al fecioarei, al biruinţei lui Dumnezeu în lume, al bogăţiei milei dumnezeieşti faţă de lume, al restaurării lumii prin întruparea Domnului, praznicul nădejdii creştine, al adevărului şi păcii.

Pentru unele ca acestea, să slăvim pe Cel care prin „Buna Vestire" S-a zămislit în pântecele cel feciorelnic, cununi de laudă şi preacinstire să-I închinăm Maicii Domnului, Celei care în chip cu totul minunat a împreunat fecioria cu naşterea, Celei care în cântările bisericeşti este descrisă că s-a dovedit a fi „lăcaşul lui Dumnezeu", „Biserică Sfinţită şi rai cuvântător", „lauda fecioriei", „Maica tuturor creştinilor" care „se roagă pururea lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră din robia păcatelor şi fărădelegilor".

Să o rugăm stăruitor „pe cea plină de har", „pe cea binecuvântată între femei", pe „cea mai cinstită decât Heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât Serafimii" să ne ajute ca să fim ca şi ea gata oricând a împlini voia lui Dumnezeu, ca în felul acesta să putem contribui fără zăbavă la temeinicia unei lumi a virtuţilor, fericită, mereu prosperă în ogorul a tot binele.

Armata ţării în eliberarea Basarabiei şi Bucovinei

De la bun început trebuie spus că poporul român şi armata sa nu au râvnit şi nu au luptat nicicând pentru a cuceri teritorii străine. Armata noastră din toate timpurile a luptat pentru a-şi apăra vatra şi credinţa moştenită din strămoşi.

În intervalul dintre cele două războaie mondiale, două au fost forţele în Europa, care au luptat pentru supremaţie politico-economică, Rusia şi Germania. Una luptă pentru răspândirea ciumei comuniste de la Urali până la Atlantic, iar cealaltă pentru nazism de la Canalul Mânecii şi până la Urali. Aceste tendinţe de dominaţie asupra popoarelor din centrul şi estul Europei au provocat un crâncen război pentru a se stabili învingătorul, război care nu ne-a ocolit nici pe noi, România fiind silită să se implice în război dată fiind situarea sa geografică.

În anul 1939 Germania a încheiat cu U.R.S.S. un tratat de neagresiune, completat cu pactul Ribbentrop — Molotov (1940), prin care s-au stabilit zonele de influenţă şi dominaţie în Europa.

Dacă pe Hitler nu l-ar fi interesat petrolul şi grâul românesc ar fi consimţit ca sovieticii să-şi stabilească hotarul începând din Bucovina şi până la Predeal. Cu tot tratatul semnat de ambele părţi, Germania hitleristă atacă totuşi URSS-ul la 22 iunie 1941.

În acest context internaţional, România neputând să rămână neutră, tăvălugul războiului neputând fi evitat, a intrat în război pentru eliberarea teritoriului răpit prin pactul Ribbentrop —Molotov. Mareşalul Ioan Antonescu a dat ordin armatei „treceţi Prutul" şi Prutul a fost trecut. Armata noastră având o comandă unică şi fiind bine instruită a avut prilejul de a arăta nu numai poporului român dar şi lumii întregi lupta ei dreaptă, spiritul ei combativ, conştiinţa ostaşului român faţă de jurământul străbun şi voinţa de a merge până la sacrificiul suprem.

În timp de numai o lună de zile, până la 21 iulie 1941, ostaşii români au eliberat întreg teritoriul furat, atingând Nistrul şi vechea frontieră de la Hotin şi până la Marea Neagră. Această dreaptă reîntregire a fost făcută cu grele sacrificii: 4271 morţi, rămaşi pe câmpurile de bătaie, 12 326 răniţi şi peste 6 168 dispăruţi. Despre aceste jertfe ale armatei nu a fost admis să se vorbească, la fel nici despre teritoriul furat prin pactul Ribbentrop — Molotov şi nici despre eliberarea Basarabiei şi Bucovinei, până la revoluţia din decembrie 1989. La fel, cei ce au căzut în această confruntare nu au fost consideraţi eroi pentru a nu-l supăra pe „tătucul" nostru „scump" Stalin şi pe adepţii comunismului din ţara noastră, iar cei care au luptat pentru reîntregirea acestor hotare au fost consideraţi reacţionari. Acestora nu le-a fost recunoscut nici măcar timpul cât au luptat, ca stagiu petrecut pe front decât după revoluţia din 1989. Faptele de arme ale ostaşilor români şi patriotismul acestora nu trebuiesc uitate, de exemplu: manifestarea patriotică a subofiţerilor Cavaleru şi Atanasie, care văzând că drapelul de luptă al regimentului era în mare pericol, deoarece unitatea, care lupta alături de marea unitate germană, era încercuită, au cusut drapelul de luptă între două pături vechi pentru a nu cădea în mâna bolşevicilor şi cu mare curaj şi atenţie deosebită l-au purtat cu ei timp de 10 ani în trei lagăre sovietice, fără ca nimeni să ştie despre acest lucru.

În anul 1950, au fost repatriaţi şi când au ajuns cu trenul pe pământ românesc, în gara Valea-Vişeului — Sighet, de bucurie au fluturat tricolorul pe geamul vagonului, lucru ce i-a supărat rău pe noii stăpâni comunişti şi care au dispus arestarea lor. Au fost duşi la închisoarea Jilava, unde au mai suferit încă 6 luni de detenţie.

Gândul ce l-a călăuzit pe marele nostru patriot Mareşalul Ion Antonescu a fost ca România să nu fie teatru de război şi să scape astfel avuţiile ţării de pârjolul războiului atât de la răsărit cât şi de la apus, ceea ce s-a şi întâmplat.

Mersul războiului a luat altă întorsătură, România, fiind din nou expusă tăvălugului războiului de această dată pentru reîntregirea Ardealului cu pământul furat prin Dictatul de la Viena din 1940. Armata română a întors armele ca să lupte pentru revenirea acestui teritoriu la patria-mamă, alături de armata sovietică, făcând astfel, prin acest gest, ca războiul să fie scurtat cu cel puţin 6 luni.

Cu toate acestea şi cu toate jertfele şi sacrificiile aduse de armata română, ţării noastre nu i s-a recunoscut calitatea de „cobeligerant" iar prin semnarea armistiţiului a fost obligată să cedeze din nou teritoriile prevăzute în pactul Ribbentrop — Molotov.

În urma schimbărilor petrecute în partea de Est a Europei, chiar U.R.S.S., când încă mai exista, a declarat ca NUL ŞI NEAVENIT pactul Ribbentrop — Molotov, urmând ca pământul pe care a domnit Ştefan cel Mare să revină la matca sa, aşa cum s-a hotărât în martie 1918 la Chişinău.

Foştii ostaşi ai ţării care au sângerat în cei 4 ani de luptă dreaptă pentru reîntregirea pământului străbun şi pentru ca şi ţara şi armata română să fie alături de ţările şi armatele democrate, militează pentru apărarea păcii şi pentru ca niciodată aripa neagră a războiului să nu mai întunece cerul luminos al planetei Pământ.

IOAN CRISTEA
Veteran da război

Mihai Eminescu în preocupările slujitorilor Bisericii

Mihai Eminescu este numele a cărui sonoritate are o profundă rezonanţă în sufletul fiecărui român. Începutul anului 2000 stă sub auspiciile „geniului nostru tutelar" — cum l-a caracterizat Şerban Cioculescu — deoarece neamul românesc aniversează 150 de ani de la naşterea lui Eminescu, de când „Dumnezeul geniului l-a sorbit din popor aşa cum soarbe soarele un nour de aur din marea de amar", am putea spune parafrazându-l pe acela care avea să devină „sfântul preacurat al versului românesc", potrivit unei fericite expresii aparţinând lui Tudor Arghezi. Viaţa şi opera lui Mihai Eminescu a suscitat de-a lungul anilor interesul a nenumăraţi scriitori, critici şi istorici literari, însă nu i-a lăsat indiferenţi nici pe slujitorii bisericii, care în orice împrejurare, încă din cele mai vechi timpuri, au dovedit că sunt însufleţiţi de alese preocupări de ordin cultural.

Cel mai important studiu consacrat vieţii şi operei lui Mihai Eminescu, realizat de un cleric, îi aparţine celui care avea să fie învestit în demnitatea de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, în anul 1925: Miron Cristea (1868—1939). Cu studii de teologie încheiate la Sibiu (1887—1891), tânărul care purta din botez numele Ilie, devine student al Facultăţii de Litere şi Filozofie din cadrul Universităţii din Budapesta. La finalizarea studiilor filologice universitare, Ilie Cristea susţine, în anul 1895, o teză de doctorat având ca subiect: *„Viaţa şi opera lui Mihai Eminescu. Studiu în domeniul literaturii române mai noi"*, un studiu biografic complet în urma căruia obţine diploma de doctor în filologia modernă.

Teza de doctorat a lui Ilie Cristea, deşi aproape uitată şi prea puţin citată de criticii literari în operele lor legate de personalitatea poetului nostru naţional, prezintă o importanţă covârşitoare, constituind prima monografie completă despre Mihai Eminescu, deosebit de consistentă în conţinutul de idei, în pofida faptului că este concentrată în numai 78 de pagini. Era un act îndrăzneţ în vremea respectivă alegerea unui astfel de subiect şi prezentarea lui la Universitatea din Budapesta, dacă avem în vedere situaţia politică în care se afla pe atunci Ardealul, pământ pe care primul patriarh al României a văzut lumina zilei. Lucrarea a fost concepută în limba maghiară, fiind tipărită în 1895 de Editura „Aurora" din Gherla, tradusă ulterior în limba română. Prima parte a lucrării este dedicată vieţii poetului, a cărei curgere este urmărită din Ipoteştiul copilăriei, locul în care, atât de timpuriu, Eminescu s-a înfrăţit cu natura; sunt amintite apoi atracţia spre lumea teatrului care îl fascinează în chip deosebit şi îl poartă aproape prin întreaga ţară, bucuria lecturii, debutul în revista *„Familia"*, perioada vieneză în care preocupările culturale ale poetului se conturează pe deplin, momentul *„Convorbiri literare"* şi corespondenţa cu Iacob Negruzzi, iubirea neţărmurită faţă de Veronica Micle, studiile sporadice de la Berlin, unde este prins în mrejele filosofiei kantiene şi schopenhauriene, colaborarea cu „Junimea", boala şi dispariţia prematură a poetului (iunie 1889). Destinul poetului este comparat cu acela al unor mari predecesori: Lenau, Petöfi, Schiller, Arany.

A doua parte a lucrării se constituie într-o analiză completă a operei eminesciene începând cu creaţia lirică, apoi proza literară şi articolele din presă, până la încercările din domeniul dramaturgiei. Ilie Cristea enumeră teme şi motive abordate şi exploatate de pana poetului, argumentând şi ilustrând fiecare afirmaţie cu versuri aparţinând lui Eminescu. În studiul efectuat, autorul dovedeşte un simţ al echilibrului rar întâlnit, atât în prezentarea profilului moral al poetului pe care pasiunea pentru ştiinţele exacte şi ale naturii l-a împins spre ateism, cât şi în analiza cauzelor pesimismului eminescian. În final sunt oferite unele aprecieri stilistice, precum şi consideraţii cu privire la limba creaţiilor lui Eminescu.

Teza de doctorat este completată printr-un articol apărut în ziarul *„Dreptatea"*, nr. 281, din 25 decembrie 1894, intitulat *„Naţionalismul lui Eminescu"*, semnat Elie Dinurseni. Ilie Cristea foloseşte acest pseudonim deoarece această completare nu este inclusă în teza sa de doctorat din motive uşor de înţeles în împrejurările istorice de acum un secol.

Un alt slujitor al altarului preocupat de personalitatea lui Mihai Eminescu a fost părintele scriitor Grigorie Pişculescu (Gala Galaction). La cererea Editurii „Flacăra", el scrie în 1914 o micromonografie despre poet, referindu-se la ziaristica practicată de Eminescu la *„Curierul de Iaşi"* (1876—1877), *„Timpul"* (1877—1883), cu precizări sugestive pentru trasarea conturului moral al poetului, al gazetarului şi al omului Eminescu.

Alexandru Elian, profesor de Bizantinologie la Institutul Teologic din Bucureşti după 1948, a scris în *„Studii şi cercetări de bibliologie"*, în 1955, despre *„Eminescu şi vechiul scris românesc"*. Sunt amintite gustul şi priceperea lui Eminescu în privinţa slovei vechi, chirilice, dobândite încă de acasă, de la Ipoteşti, aşa cum el însuşi mărturisea. Vocaţia sa pentru cultură era dovedită şi de interesul pentru manuscrise datând din cele mai îndepărtate epoci, satisfăcut în perioada în care a funcţionat ca director al Bibliotecii Centrale din Iaşi (sept. 1874 — iulie 1875). Camera poetului, fie că era situată undeva în Bucureşti, la Viena, la Berlin sau Iaşi, găzduia — potrivit mărturisirilor unor prieteni ai săi — o serie de scrieri vechi, multe cu caracter bisericesc: psaltiri, ceasloave, biblii etc. Acestea l-au însoţit pretutindeni, rămânându-i fidele până la moarte.

Poetul „nepereche" a izbutit să unească spiritual întreaga suflare românească, întinzând punţi de legătură între suflete. Câţiva preoţi greco-catolici au realizat studii şi au scris articole referitoare la Mihai Eminescu. Cunoscutul preot şi scriitor totodată, Ion Agârbiceanu, în *Calendarul pentru popor al Astrei* pe anul 1932, face o evocare pioasă a poetului care a îndrăgit, asemenea lui Vasile Alecsandri, poezia poporală pe care a cules-o din toate regiunile româneşti şi care i-a servit ca sursă de inspiraţie. Din limba acestor poezii, din graiul cronicarilor şi limba contemporanilor a împletit versurile sale în „cea mai clară, mai armonioasă şi mai dulce" limbă românească, descoperindu-i nenumăratele veleităţi sonore capabile să exprime „durerea şi bucuria" acestui popor. Ion Agârbiceanu subliniază aportul adus de poet la dezvoltarea limbii române literare, dar şi patriotismul ce străbate creaţiile sale astfel încât „oricine citeşte, oriunde, aude o vorbă de dragoste aprinsă de neam sau vede o faptă de jertfă" trebuie să ştie că acestea poartă şi „un picur din focul sfânt zvârlit de poezia lui Mihai Eminescu în simţirea naţională".

Părintele Elie Dăianu scrie în numerele 73—83 ale *„Tribunei"* un studiu intitulat *„Eminescu şi Blajul" (1902)*, cu o completare în revista literară *„Familia"* din acelaşi an, pentru ca în 1914 să îi fie publicată broşura *„Eminescu în Blaj. Amintiri ale Contemporanilor"*, la Sibiu. Elie Dăianu reproduce mărturii directe ale contemporanilor lui Eminescu (Orga Iacob, D. Onea, Ioan Cotta etc.), preoţi şi studenţi blăjeni care l-au cunoscut pe tânărul peregrin care a rămas la Blaj 4—5 luni din anul 1866. Este un adevărat document psihologic, cu refe-

(Continuare în pag. a 4-a)

CLAUDIA DUMITRIU

Semnificaţia inaugurării Triodului

(Urmare din pag. 2)

tului nestricată după primirea Tainei Sfântului Botez? Nimeni nu poate afirma aşa ceva căci „dacă spunem că păcat nu avem ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi". (I Ioan 1,8). De aceea pentru fiecare dintre noi este nevoie de o reînnoire a Botezului. Acest lucru îl facem întotdeauna în Taina Mărturisirii. Nici o perioadă a anului liturgic nu este mai potrivită pentru această reînnoire ca şi Perioada Triodului. Slujbele rânduite pentru această perioadă sunt o mărturie clară a acestui fapt. Serviciile liturgice ale Postului Mare nu cunosc nici strălucirea nici splendoarea celorlalte sărbători obişnuite. Lungimea lor, cântarea mai puţin prezentă, numeroasele lecturi şi adesea textele Vechiului Testament dar şi frumuseţea extraordinară a Liturghiei Darurilor mai înainte Sfinţite întregesc atmosfera specifică unei perioade cu caracter penitenţial.

Această vreme de pocăinţă nu înseamnă numai întristare, pentru că sufletul este răvăşit din cauza păcatului, ci înseamnă şi bucurie ce se exprimă simultan cu lacrimile; o bucurie ce nu poate fi rostită cu cuvinte omeneşti. Dar de unde vine această bucurie? Răspunsul vine de la sine: bucuria şi viaţa sunt inseparabile. Adevărata bucurie este bucuria de a exista, bucuria de a fi. Baza acestei bucurii este un efect ontologic şi invers: orice bucurie ascunsă este un semn sau un simbol al vieţii, o manifestare a temeliei existenţei noastre. Bucuria aceasta misterioasă a pocăinţei este un semn sau un simbol al vieţii, o temelie a existenţei noastre. Bucuria aceasta misterioară a pocăinţei este un semn clar că pocăinţa reprezintă suflul vieţii duhovniceşti, exact în aceeaşi măsură în care rugăciunea este inseparabilă de post. La toate acestea ne îndeamnă, aducând argumente toate imnele şi compoziţiile liturgice specifice Perioadei Triodului.

Bucuria aceasta sporeşte, conştienţi fiind că Hristos este cel care posteşte în noi, în acest fel pregustând din bucuria minunatei zile a Învierii.

Săptămâna Patimilor devine pentru fiecare din noi un moment de meditaţie profundă, de suferinţă împreună cu Hristos pe drumul calvarului. Săptămâna Mare tinde să fie considerată de fiecare dintre noi parte integrantă a Postului Mare. Trebuie să ştim că Săptămâna Patimilor este parte distinctă de cele patruzeci de zile ale Postului Mare care se încheie cu Duminica Floriilor. Fiecare zi din ciclul celor şase care alcătuiesc Săptămâna Patimilor are o temă principală şi un mesaj care ne arată care este finalitatea acestui urcuş duhovnicesc. În această săptămână lumina Învierii Domnului se întrezăreşte tot mai mult. Ea pătrunde prin mâinile Mântuitorului, care poartă în ele semnul cuielor. Învierea este tot mai aproape de noi. Ea este vestită de Hristos şi celor din iad. Acest Hristos mort şi înviat, pe care-L primim în Sfânta Euharistie, va veni şi la noi să ne lumineze sufletele:

„Lumina cea neînserată a dumnezeieştii arătării Tale, Hristoase, Care S-a făcut spre noi, pentru milostivirea Ta, Isaia văzând-o de noapte mânecând a strigat: Învia-vor morţii şi cei din morminte se vor scula şi toţi cei de pe pământ se vor bucura" (Sfânta şi Marea zi de Vineri, Cântarea 5, Stihira 1).

În evlavia și în cultul Bisericii Ortodoxe, Maica Domnului deține un loc de seamă. Acest fapt se poate vedea din cinstirea ce i se aduce, care este mai presus decât a tuturor făpturilor văzute și nevăzute, decât a tuturor sfinților și a îngerilor. Ea este „mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii", pentru că prin ea s-a săvârșit cea mai mare minune din câte s-au văzut vreodată pe pământ: întruparea Fiului lui Dumnezeu și nașterea Sa mai presus de legile firii. Mântuitorul Hristos este trup din trupul ei și sânge din sângele ei, adică ea a născut pe Fiul lui Dumnezeu ca om, dar nu este născătoare de om, ci născătoare de Dumnezeu. Căci Mântuitorul Hristos și-a însușit firea omenească luată din Sfânta Fecioară, fire pe care și-a asumat-o în ipostasul Său dumnezeiesc. În acest caz firea omenească a Mântuitorului Hristos nu constituie în sine o persoană proprie, nici înainte de întrupare și nici după aceasta. Firea omenească este împropriată de persoana Fiului lui Dumnezeu, persoană care devine la întrupare și subiect al firii omenești. Firea omenească la zămislire s-a unit cu firea dumnezeiască, dar cum zămislirea și nașterea aparțin persoanei dumnezeiești a Fiului lui Dumnezeu, aceasta înseamnă că Maica Domnului nu a născut un simplu om, ci pe Dumnezeu întrupat. De aceea este numită și cinstită pe bună dreptate ca Născătoare de Dumnezeu.

Faptul că Sfânta Fecioară este numită Născătoare de Dumnezeu, aceasta îi conferă un loc de seamă în iconomia mântuirii noastre. Prin ea cele dumnezeiești s-au unit cu cele omenești, cerul s-a unit cu pământul, cele veșnice cu cele trecătoare etc. Momentul crucial al pătrunderii divinului în sfera umanului îl constituie minunea Buneivestiri. Sfintele Scripturi ale Vechiului și ale Noului Testament își găsesc în Maica Domnului un punct de convergență: ceea ce s-a proorocit în Vechiul Testament și-a găsit împlinirea în Noul Testament. Acest fapt îl putem vedea urmărind descoperirile dumnezeiești în desfășurarea lor istorică. Astfel, Sfânta Scriptură ne relatează că îndată după căderea în păcatul neascultării de către protopărinții noștri, Adam și Eva, Dumnezeu făgăduiește că mântuirea va veni prin mijlocirea femeii, „Dușmănie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei; acela îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul" *(Facerea* 3, 15). Este prima veste bună care va fi urmată și completată de alte profeții care vorbesc despre faptul că Răscumpărătorul se va naște din fecioară. „Iată, fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel" *(Isaia* 7, 14). Profeția aceasta, despre fecioara care va naște un fiu, este în deplin acord cu profeția proorocului Iezechiel cuprinsă în viziunea despre poarta dinspre răsărit a templului. Această profeție vine cu precizarea pururea fecioriei Maicii Domnului prin imaginea porții prin care nu va intra nici un om, „căci Domnul Dumnezeul lui Israel a intrat prin ea. De aceea va fi închisă" (44, 2).

Cine sunt „Fraţii Domnului"?

În Noul Testament găsim împlinirea profețiilor din Vechiul Testament în persoana Sfintei Fecioare Maria. Dumnezeu, Cel ce a grăit prin proorocii Vechiului Testament, a ales pe Sfânta Fecioară Maria să fie mijlocitoarea mântuirii oamenilor și maică a Fiului Său. Această alegere divină reiese din cuvintele Arhanghelului Gavriil care, fiind trimis de Dumnezeu, s-a adresat Maicii Domnului prin cuvintele: „Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine" *(Luca* 1, 28). Îngerul îi spune că ea „a aflat har la Dumnezeu" *(Luca* 1, 30), zămislind de la Duhul Sfânt pe Fiul Său Iisus *(Luca* 1, 34—35), fapt unic în istoria omenirii, deoarece, ceea ce în ordinea firească a lucrurilor este cu neputință, în ordinea harului este posibil, căci la Dumnezeu nimic nu este cu neputință *(Luca* 1, 37). Ea a născut pe Fiul Său căruia i-a pus numele Iisus, după cum anunțase îngerul *(Luca* 1, 31).

Mântuitorul Hristos este unicul Fiu al Maicii Domnului. Aceasta este învățătura Bisericii Ortodoxe bazată pe Sfânta Scriptură și pe mărturiile Sfinților Părinți. Cu toate acestea, în decursul timpurilor, s-au ivit eretici iar în timpul nostru sectanții care susțin că Maica Domnului a avut și alți copii, care în Sfânta Scriptură se numesc frați ai lui Iisus, iar El este numit „întâiul născut" *(Matei* 1, 25). Această învățătură greșită este infirmată de Sfintele Evanghelii care susțin că Maica Domnului este mama numai a lui Hristos numit, în acest caz, Unicul ei născut *(Matei* 1, 25). Însuși apelativul „Maica Domnului" *(Luca* 1, 43), precum și faptul că nicăieri în Noul Testament nu este numită și mama altor copii, este o dovadă că ea a născut numai pe Mântuitorul Hristos. Acest adevăr este confirmat de Sfinții Evangheliști care o numesc: Mama Lui *(Matei* 1, 18; *Luca* 2, 25); Fecioara Maria *(Luca* 1, 27); Mama lui Iisus *(Ioan* 2, 1) și Maica Domnului *(Luca* 1, 43). Această din urmă numire, adică Maica Domnului, a intrat în vocabularul liturgic precum și al creștinilor dreptmăritori.

În Sfânta Scriptură a Noului Testament se află mai multe referințe cu privire la așa-numiții „frați ai Domnului". Expresia „frații Domnului" are un dublu înțeles.

a) înrudire sufletească pe care o pot dobândi cei care fac voia lui Dumnezeu *(Matei* 12, 49—50);

b) înrudire trupească cu Domnul Hristos, exprimată prin cuvintele „frații Domnului". De pildă: „Și încă vorbind El mulțimilor, iată mama și frații Lui stăteau afară, căutând să vorbească cu El" *(Matei* 12, 46—47).

Aceste texte scripturistice și nu numai acestea sunt răstălmăcite într-un mod tendențios și arbitrar de cei care rătăcesc neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu *(Matei* 22, 29), adică de sectari, necinstind în felul acesta sfințenia Maicii Domnului, susținând că aceștia ar fi fiii ei. Pe temeiuri scripturistice vom dovedi netemeinicia afirmațiilor sectarilor.

Prima mențiune cu privire la „frații Domnului" o face Sf. Ioan într-o formă sumară și generală, fără a arăta numele acestora. „După aceasta s-a coborât în Capernaum El și mama Sa și frații și ucenicii Săi" *(Ioan* 2, 12). Cu alt prilej Mântuitorul propoveduind în sinagoga din patria Sa a stârnit nedumeriri între compatrioții Săi din pricina înțelepciunii Sale, fapt care i-a determinat pe aceștia să se întrebe: „Au nu este acesta fiul teslarului? Au nu se numește mama Lui, Maria și frații Lui: Iacov, Iosif și Simon și Iuda? Și surorile Lui nu sunt toate la noi?" *(Matei* 13, 55; *Marcu* 6, 3).

Întrebarea care se pune în mod firesc este aceasta: Cine au fost acești așa-ziși „frați ai Domnului?" Au fost frați de sânge ai Mântuitorului Hristos, adică fii ai Maicii Domnului sau alte rudenii ale Sale? La această întrebare Biserica creștină întemeiată pe Sfânta Scriptură răspunde categoric: Frații Domnului nu sunt fiii Maicii Domnului și prin urmare nici frați ai Domnului Hristos, ci sunt rudenii ale Sale.

Cu privire la gradul de rudenie al acestor „frați ai Domnului" cu Mântuitorul Hristos, există mai multe păreri dintre care două au avut o circulație mai mare în lumea creștină.

1. Întemeiați pe „Protoevanghelia lui Iacov" și pe „Evanghelia lui Petru" mai mulți Sfinți Părinți și scriitori bisericești consideră că „frații Domnului" ar fi copii ai dreptului Iosif rezultați dintr-o căsătorie anterioară logodnei sale cu Sfânta Fecioară Maria. Scrierile amintite mai sus sunt apocrife și ca atare nu prezintă garanție pentru adevărul istoric. Apoi, din cele relatate de Evangheliile canonice se poate vedea că în timpul răstignirii și învierii Domnului Hristos, mama „fraților Domnului" era în societatea intimă a Maicii Domnului. Or, acest fapt nu ar fi fost cu putință dacă ea ar fi fost cândva soția lui Iosif și divorțată de el. Nicăieri în Sfintele Evangheliii nu ni se spune că Iosif ar fi fost căsătorit, ca apoi să se despartă de soție. Știm doar atât că era drept *(Matei* 1, 19), dar nu avem nici o referință la vreo persoană care să fi fost soția lui.

2. Mama „fraților Domnului" este o persoană deosebită de Fecioara Maria și este numită de Sfânta Scriptură „sora mamei Lui, Maria lui Cleopa" *(Ioan* 19, 25), „cealaltă Marie" *(Matei* 28, 1), sau „Maria, mama lui Iacov cel Mic și a lui Iosi" *(Marcu* 15, 40).

Textele biblice care aduc lumină în clarificarea situației sunt următoarele: „Și erau acolo mai multe femei privind de departe, care urmaseră din Galileea pe Iisus, slujindu-L, între care era Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacov și a lui Iosi, și mama fiilor lui Zevedeu" *(Matei* 27, 55). Sf.

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhim. VASILE PRESCURE

Mama — modelul femeii creştine*

Îmi permit să scriu despre această ființă sublimă ce se numește „mamă", cuvântul cel mai drag și mai duios pe care cineva poate să-l rostească pe acest pământ. Și de ce-mi permit să spun acest lucru? Pentru că numai ea creează și numai ea se risipește întru apărarea acestei vieți. Numai ea știe să ocrotească și să facă să înflorească viața creată de ea.

Ea este înzestrată pentru acest mesaj nobil pe care i l-a dăruit Dumnezeu, cu atâta frumusețe sufletească, cu atâta blândețe, cu atâta duioșie, grație, spirit de jertfelnicie, încât ar fi în stare să răscumpere cu prețul vieții ei fericirea copilului în schimbul recunoștinței prin iubire. Acest tezaur bogat ea îl oferă lumii, societății și mai ales familiei, aducând, prin aceasta, pace și bună învoire pe pământ, după care năzuiesc astăzi popoarele în zadar.

Ca să pătrundem rostul și înțelesul vibrant al acestor cuvinte, este necesar să remarcăm formarea familiei înainte vreme, precum și sentimentele pe care în mod firesc le nutresc părinții față de copiii lor, sentimente care astăzi — din cauza vieții lipsite de liniște și de dulceața ei, mai precis din cauza unui suflu al vieții ultra moderne, — își arată roadele sale nefaste și în sânul familiei.

Iar dacă în anumite epoci, omenirea a decăzut, cauza a fost ispita care a abătut, pentru un moment, mamele de la drumul cel adevărat.

Iar dacă vei vedea un viteaz, un erou pe câmpul de bătălie, un martir, o sfântă, un sfânt sau vei întâlni un descoperitor în știință, să știi că el a avut o mamă aleasă de la care a primit forța din însăși izvorul ei sufletesc, mamă care a avut ca exemplu viu chipul Maicii Domnului, chipul moralei creștine, al bunătății, al demnității, blândeții, înțelpciunii, jertfelniciei.

Căci numai acela poate să înțeleagă în toată imensitatea gândului, ce este o mamă, atunci când a pierdut-o. Acolo, la marginea mormântului, ne vom da seama, fiecare, că moartea mamei este prima durere, pe care trebuie să o îndurăm fără mângâierile ei.

Astăzi, astfel de mame sunt exemplare rarisime, pentru că o bună parte din femei au cu totul alte aspirații, provenite din multitudinea falselor curente ce distrug rând pe rând morala, apoi desfigurează adevăratul chip sufletesc prin incitarea simțurilor, și implantarea în mental a unor idei periculoase pentru ea și pentru întreaga societate, de exemplu prin asimilarea fenomenului feminist ce îi dă o independență periculoasă, o rupe total de Dumnezeu și de nucleul familial, o aruncă în brațele păcatului, cu brațele lui de polip care o va ține înlănțuită de talpa fărădelegilor de tot soiul.

După unele statistici, se poate afirma că nici un secol n-a dat atâția ucigători de părinți, câți a dat secolul al XX-lea. Nici un secol n-a dat dintre tineri atâția sinucigași câți ne furnizează prezentul, nici un secol n-a aruncat în brațele prostituției și ale desfrâului atâta tineret, câți aruncă prezentul acum în gura acestui Moloch, fără milă și fără saț.

Și toate acestea știți de ce?

Pentru că niciodată sufletul copilului n-a fost mai

(Continuare în pag. a 7-a)

* Cuvânt rostit în cadrul programului ASCOR din luna decembrie 1999.

Stavrofora
CRISTINA CHICHERNEA
Mânăstirea Recea

Mihai Eminescu

(Urmare din pag. a 3-a)

riri prețioase la caracterul și preocupările tânărului — pe atunci — Mihai Eminescu. Protopopul unit Elie Dăianu din Cluj ia atitudine în legătură cu lucrarea canonicului Alexandru Grama, *„Mihai Eminescu. Studii critice"*, publicată la Blaj, în 1891. Acesta din urmă îi neagă poetului orice merit, discreditând opera sa lirică. În opinia lui Grama — veritabil model al ostilității cu care sunt întâmpinate geniile —, sufletul lui Eminescu, purtând amprenta pesimismului schopenhauerian, este „devastat de un incendiu de simțăminte, în care toate s-au nimicit".

Este oportun să amintim aici și faptul că Eminescu l-a cunoscut și a avut strânse legături de prietenie cu Silvestru Morariu Andrievici (1818—1895) și familia acestuia. Cleric, cărturar și poet bucovinean, mitropolit ortodox al Bucovinei și Dalmației din 1880, Silvestru Morariu Andrievici a fost o figură de prim plan a vieții bisericești, culturale și politice din Bucovina.

O prietenie strânsă îl lega pe Eminescu de Epaminonda Bucevschi (1843—1891), pe care îl cunoștea de la o vârstă fragedă. Epaminonda Bucevschi, cu studii de teologie la Cernăuți, devine în 1868 student la Academia Bellearte din Viena. În atelierul vienez al pictorului, studentul Eminescu își potolea dorul de romantica și rustica „dulce Bucovină". Cei doi își unesc eforturile și în vederea pregătirii comemorării lui Ștefan cel Mare de la Putna.

Iată că slujitorii bisericii l-au avut pe Eminescu în preocupările lor culturale și nu au uitat nici o clipă autenticele valori ale acestui popor. Iubindu-și neamul din care s-au ridicat, au iubit cultura și limba acestuia, coordonate ce conferă individualitate unei nații, dar în același timp o deschid spre universalitate.

Fost-a Sf. Antonie cel Mare ortodox?

(Urmare din pag. a 2-a)

festă însă acolo unde oamenii, prin „stingerea cunoștinței" ei, iubesc mai mult moartea decât viața [93]; Biserica de Răsărit s-a numit ortodoxă pentru a arăta că ține la ortodoxie și că aceasta este ținta ei, dar ea nu poate garanta ortodoxia tuturor membrilor ei, pentru că aceasta ține de libertatea personală și ar însemna ca aceștia să poată fi numiți, fiecare, cel puțin „un al doilea Sf. Antonie", ceea ce mai cu seamă astăzi este atât de neadevărat. Bisericile apusene nu pot deloc să-și atribuie ortodoxia, pentru că ținta lor a căpătat un alt obiect[11]; membrii acestora se pot ridica la o anumită înțelegere a ortodoxiei, dar nu pot ajunge la deplinătatea ei decât prin încorporarea în Biserica aceea care ține/este la ortodoxie. Nu este vorba aici de fanatism, ci de fapte ale Duhului Sfânt, Care suflă unde voiește, deci nu numai într-o Biserică, dar Care trimite spre acea Biserică, în care se manifestă cu evidență (a se vedea convertirea sutașului Corneliu - Fap. 10-11, 18); altfel, am avea de-a face cu alte duhuri! Să concluzionăm: în Biserica Ortodoxă se păstrează ortodoxia; cine se silește, o cucerește pe ea[12]! În celelalte Biserici și în celelalte religii se caută ortodoxia; cine o sesizează, se-ndreaptă spre ea! *Dar toate să se facă cu cuviință și cu rânduială, căci Dumnezeu ne-a chemat spre pace* (I Cor. 14, 40; 7, 15) și „Dumnezeu nici celor nevrednici nu încetează a le dărui viață" [123].

1 Teoclit Dionisiatul, *Dialoguri la Athos*, ed. Deisis, Alba Iulia, 1994, vo. I, p. 16.

2 Când Hristos Se numește *Adevărul* (In. 14, 6), arată că întru El S-a revelat/descoperit Rațiunea supremă (=Logosul sau Cuvântul lui Dumnezeu): în limba greacă aletheia (adevărul) provine de la a-lethos, care înseamnă neuitat; prin urmare, adevărul este ceea ce s-a scos din uitare, ceea ce S-a redescoperit oamenilor pentru a le reda fericirea primordială; și acest adevăr nu este *ceva*, ci *Cineva*.

3 Vom nota simplu capetele (170) Sf. Antonie cel Mare cuprinse în Filocalia I și cu P capetele (40) din Pateric.

4 Despre *cuvință* ca „extremă delicatețe", „delicatețea evanghelică a Sfinților", „armonia iubitoare între Dumnezeu și om și a oamenilor între ei", a se vedea M. Costa de Beauregard, *Dumitru Stăniloae - Mică dogmatică vorbită*, ed. Deisis, Sibiu, 1995, p. 21.

5 Sf. Maxim Mărturisitorul afirmă că numai acela va avea putere de convingere, adică va arăta că are într-adevăr ceva de zis, care, asemenea lui David (cf. I Regi 17. 35-36), va birui leul (mânia) și ursul (pofta) și va paște oile (puterea rațională a sufletului) (F II 38/p. 227 în ed. 1947).

6 Știm că *orthos* înseamnă *drept*.

7 B.o. Sf. Antonie îl definește pe Dumnezeu: „Cel fără de început, care a făcut toate pentru om" [162].

8 *„Ortodoxia este singura realitate a omului.* Este în firea omului. Această fire, puțin câte puțin, *s-a* conștientizat; omul și-a pierdut-o prin căderea în păcat și psalmul îl plânge pe om ca tot omul fiind mincinos (115, 2), dar cred că trebuie înțeles oarecum ca traducerea în slavonă: «tot omul este minciună». Omul, dacă nu și-a găsit - să vorbim într-un limbaj modern - identitatea lui, rămâne în minciună. Omul este minciună până când, în Hristos, devine adevăr ca și Hristos Care S-a numit Adevăr" (Pr. Rafail Noica în *Celălalt Noica*, ed. Anastasia, București, 1994, p. 45).

9 Noi ne-am străduit să stabilim câteva legături clar sesizabile între textul capetelor și cel scripturistic, făcând trimiteri în paranteză la Sf. Scriptură.

10 Vezi mai sus efectul unirii minții cu inima asupra trupului (pct. 4); în această nemișcare sau, în sens mai larg, nerisipire întrezărim coordonatele isihasmului, așa cum a fost el explicitat în sec. al XIV-lea. Isihasmul nu este deci atât o „mișcare", cât o realitate a Bisericii dintotdeauna. Fără isihie (liniștire), mântuirea devine problematică.

11 *Papalitatea* în Biserica Romano-catolică [și e bine să amintim că numai ortodoxia își poate revendica și calitatea de a fi catolică, după mărturisirea de credință: *Cred într-una, sfântă, sobornicească* (în lb. gr. *katholike*) ... *Biserică*], *reformarea acestei Biserici prin excludere* [adică ură, condamnare la moarte, la neant - opusul iubirii ortodoxiei] în Bisericile Reformei și în curentul neoprotestant, care adaugă și *prozelitismul*.

12 Acesta este sensul monahismului și ceea ce dă valoarea Sf. Antonie: căutarea ortodoxiei într-o Biserică, care de la începutul secolului al IV-lea (313-edictul de toleranță) nu mai poate garanta ipso facto/automat ortodoxia membrilor ei.

Canoanele imnografice, mijloc de înălţare duhovnicească a credincioşilor

Autorii imnologiei creştine s-au inspirat din Sfânta Scriptură (II Timotei III, 16), precum şi din literatura aghiografică. Majoritatea dintre ei sunt monahi, dar şi din alte categorii de credincioşi, înzestraţi cu evlavie şi râvnă pentru cele sfinte. Aceştia s-au străduit să dea la iveală, prin cuvinte alese, ceva specific, în măsură să reflecte „cât mai fidel", fondul moral-religios al praznicului, ori spicuiri din viaţa creştină a sfântului sărbătorit.

Rolul principal urmăreşte răspândirea şi mai ales întărirea învăţăturii creştine, precum şi menţinerea la nivel înalt a evlaviei credincioşilor. Căci în cultul creştin, pe lângă laudele şi rugăciunile de adorare a lui Dumnezeu, noi venerăm pe sfinţi pentru că ei sunt „prietenii lui Dumnezeu" (Ioan XV, 14). Sfinţii şi îngerii se roagă lui Dumnezeu pentru noi (Ieşire XXXII, 31—32), ascultă rugăciunile noastre (II Petru I, 5; Luca XV, 27; Daniel X, 11), duc rugăciunile noastre, înaintea lui Dumnezeu pentru noi (Apoc. V, 8—14). Sfântul Apostol Iacov, ne asigură că, mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului care se face (Iacov V, 16) cu atât mai mult credem noi că, pot rugăciunile a Celei ce a întrecut în curăţie pe toţi sfinţii şi a născut negrăit pe Sfântul Sfinţilor, pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu (Luca I, 38), deoarece Dumnezeu este slăvit în Sfinţii Săi, iar Sfinţii sunt slăviţi de Dumnezeu, (Pilde VIII, 7 şi I Regi II, 30).

Tipicul Bisericii Ortodoxe are prevăzut în cultul ei şapte laude pe zi, culminând cu Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie, cum bine adevereşte proorocul poet David: „De şapte ori pe zi Te-am lăudat, pentru judecăţile dreptăţii Tale", (Ps. 118, vers. 164). Importanţa sărbătorii sau viaţa creştină, la cel mai înalt nivel, care au determinat canonizarea Sfântului respectiv, o redau canoanele de la slujba de dimineaţă a Utreniei. De regulă ele sunt trei grupări, înlănţuite din 12—14 strofe desfăşurate în nouă pesne sau cântări. Aceste canoane au în fruntea lor un imn numit irmos, la fiecare peasnă, cu menţiunea glasului pe care trebuiesc cântate.

Fiecare peasnă conţine idei dogmatice, învăţături de ordin moral, pastoral, practic din viaţa sfântului, care au o mare influenţă duhovnicească stimulând râvna credincioşilor. După peasna a 3-a şi mai cu seamă după cea de a 6-a, urmează strofa numită „condac", adică, caracterizarea pe scurt a sărbătorii sau viaţa sfântului, iar „icosul" ce îi urmează e o continuare a celor arătate în condac.

În toate cazurile, irmosul de la peasna a IX-a, este închinat Maicii Domnului, precum şi încheierea tuturor canoanelor. De aici, la Praznicile Împărăteşti, acest irmos devine „Axionul" specific al praznicului pe toată perioada până la odovanie, variind de la 3 la 8 zile, cu excepţia Axionului Învierii, care ţine 40 zile.

În general, canoanele scot în evidenţă evenimente din Istoria Bisericii Universale, cum sunt: disputele hristologice din primele veacuri creştine. Lupta Bisericii contra ereziilor din perioada Sinoadelor Ecumenice. Învăţătura de credinţă ortodoxă creştină asupra amănuntelor din istoria mântuirii; asupra atributelor divine şi omenitatea Mântuitorului şi a celorlalte fiinţe divine. Rolul deosebit de mare al Preasfintei Fecioarei Maria. Cultul Ei iasă din dulia obişnuită a sfinţilor în iperdulie cuvenită numai Ei. Imnografii au folosit în text cele mai gingaşe, mai mari, mai venerabile epitete ce le poate dărui limba omenească.[1]

Curăţie sufletească, iubire nepătată, credincioşie neîntrecută, duioşie nemărginită, purtare de grijă neîntâlnită, simţ matern neînchipuit de fin şi alte virtuţi, care şi trebuie să împodobească femeile creştine.

Nevoinţele marilor asceţi şi smeriţi monahi de prin pustiuri, mânăstiri şi schituri, împinse până dincolo de puterile lor, prin silirea firii, făcând trupul supus sufletului, pentru urcuşul anevoios al despătimirii, au determinat pe imnologi să-i compare cu îngerii cei fără de trup fiind în trup, cu fiinţe cereşti, fiind oameni pământeşti, vieţuind mai presus de fire şi de om.

Nu mai puţin sunt veneraţi mucenicii, cu răbdare de diamant, îndurând sângeroasele prigoane în chinuri de neînchipuit, pe care le-a născocit mintea omenească, spre torturarea acestora. Dar ei le primeau cu bucurie, de parcă le suferea în alt trup, străin, mulţumindu-le chinuitorilor, că le-au dat prilejul să sufere pentru credinţa cea adevărată. În felul acesta au căzut victime nenumărate, creştini de toate vârstele şi din toate stările omeneşti, de la simplii credincioşi, până la înalţii demnitari imperiali.

Toate aceste virtuţi creştine, consemnate de imnografi în canoanele Utreniei, sunt o mărturie a credinţei, vie şi lucrătoare, de care au dat dovadă sfinţii dar şi o cinstire adusă lor, (Fapt. Ap. XVI, 29).

Dacă controversele teologice în sinoade era arma de luptă; în faţa credincioşilor, singur imnul putea angaja, odată cu mintea şi fondul credincioşilor.[2]

Secolul al VIII-lea poate fi considerat „Secolul canonului imnografic", întru cât îşi atinge apogeul de cristalizare a formei sale. Cel mai complet fiind „Canonul cel Mare", ce se citeşte şi se cântă, părţi din el succesiv în primele patru zile din săptămâna I-a din postul Sfintelor Paşti, la Pavecerniţa Mare şi întreg (250) strofe miercuri seara, din săptămâna a cincea a Postului Mare. Acest canon este opera Sfântului Andrei, Arhiepiscopul Critului (+723). Alţi imnografi de talie mare în acest secol sunt: Sfântul Ioan Damaschin (+749) şi Cosma de Maiuma (+787) fraţi adoptivi, monahi cu metania în Lavra Sfântul Sava de lângă Ierusalim. Opera lor pe cât de bogată pe atât de substanţială, prin sistematizarea Octoihului, compunerea canoanelor marilor praznice creştine şi ale Maicii Domnului, semnate simplu: „Ioan monahul" sau „Cosma monahul" deşi primul era preot, iar secundul, episcop. Ieşiţi din renumita mânăstire a Sfântului Sava, unde deja se respecta o regulă a tipicului bisericesc, al marelui egumen Sfântul Sava cel Sfinţit (+533), care a unificat şi completat regulile tipiconale mai vechi, de la Sfântul Hariton (270-?) din Lavra Faran (330) şi Sfântul Eftimie cel Mare (377—475).

Cu timpul centrul imnologiei se deplasează de la Mânăstirea Sfântului Sava la Mânăstirea Studion din Constantinopol, greu încercat de erezia iconoclasmului sec. al IX-lea şi a celorlalte erezii, care a zguduit Biserica Ortodoxă, când nu mai rămâne nici o zi din cursul anului bisericesc, fără să-şi aibă canonul ei specific sărbătorii sau sfântului sărbătorit.

În continuare vom exemplifica, prin câteva strofe, tropare sau condace, importanţa deosebită sau rolul ce îl inspiră la înălţarea sufletească a credincioşilor, cu ideile ce se desprind din lectura sau cântarea acestora, sub formă de rugăciune.

De obicei prima strofă a canonului din peasna 1-a, conţine o rugăciune de cerere, către Cel Prea Înalt sau către sfântul respectiv, ca mijlocitor la Dumnezeu, să ne dea putere şi cuvânt, pentru a putea lăuda după vrednicie, cu evlavie şi cu luare aminte, cele ce urmează, spre a ne folosi duhovniceşte de harul ce se desprinde din lectură sau cântare.

„Cu rugăciunile tale şi cu ale mucenicilor celor împreună cu tine, luminează gândul meu, ca să laud pomenirea voastră, cea purtătoare de lumină şi dumnezeiască"[3]. Sau „După multe osteneli duhovniceşti, ai câştigat har ceresc, trecând în lumina cea neînserată, unde vezi pururi pe Dumnezeu, pe Care roagă-L să ne dea şi nouă putere, a te lăuda pe tine, precum se cuvine"[4].

„Minunată a fost viaţa ta înţelepte părinte, minunată s-a arătat încă şi mutarea ta, minunată a fost şi aflarea ta, ieşind din apele Lomului, ca o comoară de mare preţ"[5]. Sau „Vestejit-ai poftele trupului şi sufletul tău ţi l-ai împodobit cu razele prea luminatei curăţii"[6].

„Biruind pe Arie cel luptător cu Dumnezeu, ceata Sfinţilor Părinţi în Niceea (325), mai înainte cu toiagul păstoresc, au îndreptat Biserica, cu evlavioase dogme şi acum tot la Niceea (787), au fost apărători şi au umplut de ruşine pe luptătorii împotriva icoanelor"[7].

Praznicul Naşterii Domnului concentrează în el toată „Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută", „Dumnezeu se face Om, ca omul să se îndumnezeiască", aşa cum arată fraza următoare: „Astăzi este începutul mântuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac. Fiul lui Dumnezeu, Fiu Fecioarei se face şi Gavriil harul bine-L vesteşte".[8] Facere a lui Roman Melodul (sec. V), ca cel mai frumos condac din imnologia creştină, pe gl. III, „Fecioara astăzi pe Cel mai presus de fiinţă naşte şi pământul peştera Celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc şi magii cu steaua călătoresc, că pentru noi S-a născut Prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci",[9] şi că prin Prea Sfânta Fecioară Maria s-a făcut: „Plinirea rânduielii Ziditorului".[10]

De asemeni, condacul Epifaniei, cum Sfântul Ioan Botezătorul îl arată pe Hristos lumii, zicând: „Iată Mielul lui Dumnezeu, care ridică păcatul lumii" (Ioan I, 29), pe Cel ce nu-L încap cerurile cerurilor, a luat chip omenesc şi vine să ceară botezul de la rob, (Matei III, 13); imnograful inspirat de la Duhul Sfânt, compune pe gl. IV, textul: „Arătatu-Te-ai astăzi lumii şi lumina Ta, Doamne, s-a însemnat peste noi, care cu cunoştinţă Te lăudăm. Venit-ai şi Te-ai arătat, lumina cea neapropiată".[11]

Străpunşi de fiorii dragostei creştine pentru vârfurile monahismului creştin, plini de admiraţie şi înmărmuriţi de nevoinţele, răbdarea şi lupta lor prin silirea firii spre despătimire, imnografii prezintă condacul Sfântului Cuvios Teodosie astfel: „Sădit fiind în locaşurile Domnului tău, cu prea strălucitele tale fapte bune, ai înflorit şi ai înmulţit fiii tăi în pustiu, cu ploile lacrimilor udându-i, păstorule al turmelor lui Dumnezeu".[12] Sau „Înflăcărat de jarul arzător al nepătimitoarei inimi, fericite părinte, ai prefăcut în cenuşă, lemnul cel uscat al patimilor".[13] Pentru cei ce trăiau în pustiu izolaţi de lume, câte 60—70 ani, avem strofa: „Blânzi ca mieii se apropiau de tine leii şi urşii, Lazăre, temelia şi podoaba pustnicilor".[14] Sau „În trup ca un înger pe pământ te-ai arătat şi pustnicind, ai fost ca un pom răsădit, bine crescând, lângă apa înfrânării şi prin curgerile lacrimilor tale, spălând întinăciunea".[15]

Dâra de lumină, care a ajuns până la noi din Muntele Sinai, a Sfântului Cuvios Ioan Scărarul (576—649), prin cuvânt şi redactarea operei de mare valoare duhovnicească şi mult căutată de monahi „Scara", nevoinţele de 20 ani în pustiul Thola şi apoi egumen la renumita Mânăstire Sfânta Ecaterina, a determinat pe imnografi, să-l asemene: „Ca un luceafăr ce îşi îndreaptă fără greşeală lumina sa, până la marginile lumii, te-a pus pe tine Domnul spre pildă şi înfrânare".[16] Dacă mare îndrumător al monahilor e Sfântul Ioan Scăraru, chip şi pildă de urmat multor râvnitori de nevoinţe ascetice, fără abatere din drumul spre desăvârşire, Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca (+431) se face „chip şi pildă" de mare înfrânare şi luptă fără eşec până la completa despătimire. Pentru cei 17 ani petrecuţi în păcate, s-a ostenit până dincolo de puterile omeneşti 47 ani în pustiul Iordanului. De aceea şi imnograful în puţine cuvinte, concluzionează: „Ceea ce mai înainte erai plină de tot felul de păcate, astăzi te-ai arătat mireasa lui Hristos, prin pocăinţă, urmând vieţii îngereşti".[17]

Cetele neînfricaţilor mărturisitori, care s-au pus stavilă pentru apărarea dreptei credinţe ortodoxe, împotriva marilor eresiarhi ai primelor veacuri creştine şi apoi sporadic pe parcurs, altor încercări de convertire, ierarhi, preoţi, monahi, credincioşi, imnografii le-au alcătuit şi acestora, canoane, condace, tropare, acatiste, pe măsura eforturilor de propoveduire şi a suferinţelor îndurate ani îndelungaţi. Spre exemplificare expunem mai jos un frumos tropar de o dată mai

(Continuare în pag. a 6-a)

Ierodiacon
CIOBÂCĂ TEOFILACT

Acţiunile generalului Buccow în Ardeal în lumina unui document inedit

Pe fondul reacţiilor ortodoxe împotriva uniaţiei şi a mişcărilor provocate de călugărul Sofronie de la Cioara, Curtea de la Viena este nevoită să găsească o soluţie la această criză prin care trecea politica unionistă din Ardeal. Deoarece Austria era participantă la Războiul de 7 ani (1756—1763), împărăteasa Maria Tereza (1740—1780), dorea să amâne rezolvarea problemei religioase din Transilvania până după terminarea războiului. Acest lucru însă neputând suferi amânare, la 12 martie 1761 are loc la Viena o consfătuire în urma căreia se hotărăşte să fie trimis în Transilvania generalul Nicolae Adolf Buccow, în calitate de comandant al forţelor militare de aici. Misiunea sa era bine definită: pe de o parte să înlăture certurile religioase, iar pe de altă parte să aducă pe cât mai mulţi români ortodocşi la uniaţie. Odată cu el avea să sosească şi episcopul ortodox sârb de la Buda, Dionisie Novacovici[1], pentru a facilita munca de pacificare a generalului.

Cu perseverenţă, generalul Buccow îşi îndeplineşte misiunea în Transilvania, de cele mai multe ori recurgând la violenţă: distruge biserici şi mânăstiri ale ortodocşilor, pedepsindu-i pe cei care nu doreau să se unească cu Biserica Romei.

Primind ordinele direct de la împărăteasa Austriei, era firesc ca între Buccow şi aceasta să se stabilească o corespondenţă bazată pe ordinele ce trebuiau îndeplinite şi pe rapoartele referitoare la rezolvarea acestora. Sunt cunoscute trei rapoarte ale generalului Adolf Buccow înaintate împărătesei: prima scrisoare, datată Hermannstadt (Sibiu), 11 aprilie 1761, în care raportează Mariei Tereza despre sosirea sa în Transilvania şi despre memoriul prezentat de cei 40 delegaţi ai românilor[2]; a doua scrisoare este trimisă tot din Sibiu, la 2 mai 1761, în care Buccow relatează despre audienţa lui Sofronie, despre misiunea sa şi despre colonizarea invalizilor în Ardeal[3]. La 6 mai 1761, în aceeaşi localitate, este întocmit al treilea raport, în care generalul Buccow vorbeşte despre activitatea sa şi despre măsurile ce trebuie luate pentru asigurarea succesului misiunii sale[4]. Limba în care sunt scrise aceste documente este germana.

Pe lângă aceste rapoarte, întâmplarea a făcut ca, cercetând fondul de documente „Vasile Mangra" din Arhiva Bibliotecii Mitropoliei din Sibiu, să descopăr un alt raport înaintat de Buccow împărătesei Maria Tereza. Este de fapt o copie a documentului original[5], datat 18 iunie 1761, localitatea Kezivasalhely (Târgu Secuiesc n.n.). Are şase pagini şi în el se pot observa unele corecturi ale lui Vasile Mangra (1850—1918). Pe scurt, cuprinsul raportului este următorul: locuitorii Făgăraşului au fost somaţi de armata lui Buccow să predea cheia bisericii[6], pe care ei au luat-o cu forţa de la episcopul unit de aici. Situaţia s-a rezolvat în favoarea uniţilor numai după ce s-a făcut apel la violenţă. El va face tot posibilul ca numărul uniţilor să crească. A dispus dărâmarea mânăstirilor ortodoxe cu excepţia mânăstirii Sâmbăta. De asemenea, o asigură pe împărătească că B.v.Dietrich, consilierul comisiei aulice, în calitate de asesor al comisiei la Alba Iulia, va face rânduială în districtele Zlatna, Zarand, Albac şi comitatul Turda. El vorbeşte şi despre violenţa moldovenilor, conduşi de logofătul Radu-can faţă de agenţii sanitari din strâmtoarea Oytoschev (Oituz n. Mangra). Acestora le-au spart cabana, ameninţându-i cu moartea dacă mai construiesc alta în loc. Raportul se încheie cu rugămintea ca Maria Tereza să trimită în Ardeal pe colonelul Spaler, împreună cu câţiva ingineri prizonieri pentru întocmirea unei hărţi corecte a principatului Transilvania.

Pentru că este un document inedit, îl voi reda în continuare, în întregime, respectând ortografia copiei.

Serenissimă, Preaputernică Împărăteasă — Regină; Preagraţioasă Împărătească — Regină şi Doamna Doamnelor!

Deoarece cu prilejul vizitării ţării doream conform preaumilitului meu raport din 8 a lunei curente să orânduesc totodată şi districtul Făgăraşului în ceeace priveşte chestiunea religioasă a Valachilor, am aşteptat însă până la datul acesta ordinul în ce chip să o resolv spre a putea înainta Majestăţii Voastre imperiale o relaţie cât se poate de perfectă în meritul cauzei. Fiindcă ordinul a întârziat doresc să relatez cu cel mai profund devotament Majestăţii Voastre, că locuitorii Făgăraşului, somaţi de comisiune să predeie cheia bisericii titulare pe care dânşii cu puterea au luat-o dela episcopul unit din loc, nu numai că au tăgăduit predarea ci s-au opus chiar cu îndărătnicie, până ce nu am înpresurat biserica cu 3 companii şi 30 husari şi până ce nu am ridicat furci în piaţă spre a-i spânzura, numai în urma acestor dispoziţii s-a aflat şi predat cheia. Am descuiat imediat biserica şi am predat-o e-

(Continuare în pag. a 6-a)

Masterand MARIUS EPPEL

Îndemnuri privind intensificarea pastoraţiei şi redeşteptarea conştiinţei preoţeşti

Meditez întru smerenie şi preamăresc pe Dumnezeu, când lansez ecoul unei Biserici dinamice. Da, pentru ţara noastră. Pentru că Dumnezeu ne vrea şi pe noi să fim o ţară şi totodată să fim cu adevărat creştini.

Incontestabil, românul este născut creştin şi acest lucru reprezintă un adevăr istoric, stabilit pe căi ştiinţifice.

Este o certitudine astăzi că formarea poporului român şi adaptarea creştinismului în spaţiul nostru geografic, sunt trei procese simultane şi care mai mult sau mai puţin s-au condiţionat reciproc. Este de neconceput unul fără celelalte două. Dacă este aşa atunci orice slăbire a sentimentului creştinesc, aduce cu ea o anemiere a fiinţei acestui popor.

Conştienţi fiind de gravitatea lucrurilor, rezultat al epocii ateiste să ne uităm în jur şi să vedem ce prăpăd moral trăim, ce crime se făptuiesc, ce violuri sălbatice, ce ucideri de părinţi, ce desfrâu şi ticăloşii fără margini! Atunci chiar că trebuie să ne gândim serios la împăcarea poporului român cu Mântuitorul Iisus Hristos de care ţara se divorţase oficial prin apostazie. În astfel de situaţii Biserica trebuie să devină mereu dinamică.

Când Biserica devine dinamică în lucrarea ei divin umană?

Când Duhul lui Dumnezeu trezeşte conştiinţele adormite la păstori şi păstoriţi. La păstoriţi, setea şi foamea spirituală, iar la păstori aprinde râvna şi-i însufleţeşte pentru lucrul Domnului de vestire a Cuvântului şi trăire duhovnicească intensă. Aceasta se întâmplă la adevăraţii teologi, care au viaţa personală transformată de către darul Sfântului Duh, care teologi prin harul lui Dumnezeu au o experienţă personală, şlefuiţi fiind la şcoala lui Dumnezeu, prin întâlnirea cu Dumnezeu, care pricep cuvântul Domnului Iisus cu privire la propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu şi în vremuri de restriştе: „Cel de pe acoperiş să nu se coboare să ia ceva din casă“ (Mat. 24, 17). Mântuitorul spune Apostolilor: „Ceea ce vă spun la întuneric, voi să spuneţi la lumină, iar ceea ce vă spun la urechi, voi să propovăduiţi de pe acoperişul caselor“ (Mat. 24, 18). Deci prin cuvintele de mai sus, Mântuitorul recomandă Apostolilor şi urmaşilor lor, ca şi în timpuri de restriştе să rămână la înălţimea datoriei şi misiunii lor, fără să se îngrijoreze de cele materiale. Căci zice: „Să nu se întoarcă înapoi să-şi ia ceva din casă“, la fel: „Cel din ţarină să nu se întoarcă înapoi să-şi ia hainele“ (Mat. 24, 18) „Şi rugaţi-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta“ (Mat. 24, 20). Le dă îndemn ca să se roage ca să nu cadă în ispită. Să se roage ca să primească întărire de la Dumnezeu ca să nu cadă din credinţă şi să părăsească sau să compromită misiunea cea încredinţată.

Ca să nu rămână goi ca şi câmpul şi codrul dezbrăcat de podoaba lui iarna. Sau să rămână în misiunea lor nelucrând ca în zi de sabat. Să nu ne surprindă nelucrând sau trândăvind. Căci Domnul ne vede şi vine la fiecare: „Iată Eu vin ca un fur. Ferice de cel ce priveghează şi păstrează veşmintele sale ca să nu umble gol şi să i se vadă ruşinea lui“ (Apoc. 16, 15).

Oare este suficient să scriem, să publicăm?

Este lucru mare când trecem la aplicarea practică. Să nu ne aflăm că vorbim în pustiu! Să nu ne aflăm într-o stare de rutină!

RUTINA ÎN DESFĂŞURAREA DE CULT

Cum se petrece? Atunci când se slujeşte fără evlavie. Cu grabă, nenuanţat şi neexplicit. Cântând rugăciunile fără rugăciune. Mintea fiindu-ne la modelarea cântării, admirându-ne pe noi, că vai ce frumos cântăm; zăngănind alămurile, „făcându-mă aramă sunătoare şi chimval răsunător“ (I Cor. 13, 1). Atunci când, mă dovedesc că am dragoste de mine, mă apreciez pe mine şi nu am doxologie îndreptată către Dumnezeu.

DINAMIZAREA ÎN SLUJIRE

Este atunci când ieşim din rutină. Când slujim fără grabă. La ritualul nostru bogat s-a făcut multă reducere. Aşa că nu mai trebuie să-l scurtăm fiecare după placul nostru. S-a scurtat ca renunţând la cantitate să menţinem calitatea, rostind citirea şi cântarea fără grabă. Nuanţat, explicit, rugător, întru smerenie. Luând aminte de înţelesul rugăciunii făcută cu evlavie, la fel şi cântarea să fie rugăciune. Rugându-ne în acelaşi timp cu mintea şi cu afecţiunea inimii în care se preamăreşte Dumnezeu şi nu eul nostru egoist, delectându-ne pe noi înşine.

Deci cântarea şi rugăciunea să fie făcută fără grabă, cu evlavie şi cu smerenie, care să „aducă înnoire vieţii noastre de zi cu zi, în omul ce se strică“ (II Cor. 4, 16).

RUTINA ÎN PASTORAŢIE

Preotul trebuie să treacă la o pastoraţie individuală. Cum? Ca la neoprotestanţi? Nu ca la ei, ci ca la noi. Există în practica Bisericii Ortodoxe aşa ceva? Da, există. Numai că a devenit o stare de rutină. Cum? Unde este? Preotul ortodox are atâtea posibilităţi de întâlnire cu enoriaşii încât nu trebuie inventate altele. Da are. Când şi unde?

La Ajunul Crăciunului şi Bobotezei. Cu molifta Posturilor, la o logodnă, la o cununie, la o înmormântare, la un parastas, la o sfinţire de casă, de şcoală, la o sfinţire de fântână, de cişmea, în scaunul mărturisirii, la Sfânta Împărtăşanie, la Sfântul Maslu, la patul bolnavului, la rugăciunea lehuzei şi la alte diferite momente ocazionale, în care se întâlneşte cu credincioşi.

Să nu neglijăm predica şi calitatea ei. Să vestim Cuvântul Evangheliei lui Hristos cu vreme şi fără de vreme, căci Cuvântul Evangheliei lui Hristos este puternic, plin de har şi de adevăr. Să avem grai dumnezeesc în orice împrejurare.

ÎN CE CONSTĂ ACEA PASTORAŢIE INDIVIDUALĂ

În viaţa activă şi dinamică a preotului, care ştie să realizeze pentru el o viaţă neprihănită, trăită cu evlavie, în rugăciune, ca din prisosul lui să dea şi păstoriţilor lui. Evlavia este un dar al Sfântului Duh şi care nu trebuie să lipsească preotului, ca şi celelalte virtuţi în misiunea sa de păstor. Conştiinţa de preot este aceea de a-şi salva sufletul său şi a credincioşilor încredinţaţi să-i păstorească şi să-i ducă către limanul mântuirii. De aceea osteneala împreunată cu râvna în misiunea preoţească este o jertfă ce se alătură Jertfei Celui Care a iubit lumea şi s-a luptat pentru salvarea ei până la jertfă şi ne îndeam-

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhimandrit MINA DOBZEU
Consilier Misionar al Episcopiei Huşilor

Acţiunile generalului Buccow în Ardeal

(Urmare din pag. a 5-a)

piscopului Aron care a oficiat apoi serviciul divin întrânsa în prezenţa tuturor unităţilor din loc, dealtcum foarte puţini la număr.

O văduvă care cu cunoştinţa preotului şismatic a furat din casa acestuia cheia şi a ascuns-o am pedepsit-o pentru neascultare şi îndărătnicie deoparte-dealtă parte pentru a servi celorlalţi de pildă- cu bătaie cu sbiciul şi cu ecsil. Popa însă, care n-a îndemnat pe oameni la supunere, în cazul când va fi prins se va înrola de va fi apt şi nu va fi prea bătrân, deoarece nu va mai putea fi conziderat de preot; iar în cazul când nu va fi apt pentru armă se va pedepsi cu trei ani muncă silnică la şanţurile din Alba-Iulia. Alţii mai puţin complici i-am pedepsit mai uşor, iar alţii cu 20 bețe. Astfel se va convinge poporul că comisia nu se poate păcăli şi că e în stare să-şi esecute ce porunceşte. Dealtcum numărul popilor uniţi în districtul întreg ... (lipseşte — n. Mangra) *faţă cu 4 453 familii neunite. De altfel numărul uniţilor după cazul şi esemplul acesta a mai crescut cu 40 familii, şi voi folosi toate mijloacele pentru promovarea unirii, ferindu-mă însă să nu apar parţial, referând toate întâmplările din procedura anevoioasă în raportul prea umil ce va urma cât se poate de grabnic. Altcum şi comisia adispus pentru a pune capăt tuturor convenirilor clandestine: oblăduirea şi sălăşluirea mişeilor, prevericaţii şi ori ce fel de pornire duşmănoasă statului,* să se demoleze tot felul de sihastrie, capele numite mânăstiri din întreg districtul, ba din întreaga ţară, *cu escepţiunea alor 2, ale principelui Brancoveanu[8], aflătoare pe moşia lui din Sâmbăta, cari în urma cererii dânsului şi în temeiul asigurării că numai pentru a-şi face meditaţiile rel gioase se vor folosi, apoi şi din motivul de a-i dovedi egard / curtuoazie/ de vecin şi pentru a îndupleca să pomenească pe principe, au fost cruţate.*

Şi mă măgulesc cu speranţă, că Majestatea Voastră va aproba preagraţios demersurile de până aici, deoarece eu mă trudesc zi şi noapte să stisfac preagraţioasele intenţiuni ale Maestăţii Voastre, şi deja acum e organizată şi liniştită o o parte mare din ţară şi fiindcă aceasta e despărţită de celelalte, se va putea purcede acum faţă de celelalte cu mai multă nădejde şi putere, precum am şi trimis deja pe conzilierul comisiei aulice B. v. Dietrich în calitate de asesor al cmisiei la Alba-Iulia, spre a deschide şedinţa comisiei şi până la sosirea mea, care va fi poate prin 4 iulie- să aducă în bună rânduială tot ceea ce priveşte districtele: Zlatna, Zarandul, Albacul şi comitatul Turda, spre a le putea organiza cât mai în grabă, căci acolo va fi cu atât mai anevoios întrucât nu încape îndoială că în locurile în care sunt domni calvinişi valachii vor fi mai renitenţi şi mai îndărătnici

Moldovenii au com's cu două zile înainte violenţă faţă de agenţii sanitari cari erau postaţi în strâmtoarea Oytoschev (Oituz n.n.), *în locul unde s-au aflat şi anul trecut, şi unde înainte vreme s-a z'dit casa de vamă / contumaţie/. Terenul acesta a fost până la datul aceasta proprietatea neconturbată a supuşilor Majestăţii Voastre imperiale-regale. Au venit anume mai mulţi nobili însoţiţi de vreo câteva sute de ţărani şi mai mulţi soldaţi înarmaţi şi au poruncit agenţilor să părăsească posturile, dacă nu voiesc să fie prinşi. Aceştia s-au retras în ruinele castelului Oytoschev, iar Moldovenii au dărâmat coliba clădită de păzitorii noştrii împrăştiind lemnele în toate părţile şi au ameninţat păzitorii că dacă vor mai îndrăzni să meargă acolo vor fi prinşi şi duşi în robie. Deci astăzi am fost eu personal la faţa locului pentru a erua* (descoperi — n.n.) *şi afla, relativ la procedura preste măsură de neechitabilă şi desgustătoare a Moldovenilor, lipsa de temei a pretenziunei lor este incontestabilă, cu toate acestea au arândat întreg districtul supuşilor lor pentru păşunat şi declară că nu vor absta dela pretenziunea lor. Autorul acestora ar fi un boer cu numele Raducan, care e logofăt (cancelar). Eu însă am scris imed'at principelui, am predat cazul cu posibilă modestie şi bunăvoinţă şi nădăjduiesc dela el o satisfacţie justă cu atât mai vârtos că acelea nu s-au întâmplat cu ştirea şi voinţa lui. Dealtă parte am ordonat ca în ţinutul acela să fie numai post pentru plaieş, care în cazul când va fi atacat să se retragă până în castel pe lângă protestul cuvenit, până ce voi primi de la Majestatea Voastră porunci pe care le-aş putea primi, cu umilinţă fiind cerute prin conziliul aulic de război. Vecinii aceştia răutăcioşi au răpit deja o bucată mare de pământ din principatul Transilvaniei, pe care mala fide îl stăpânesc şi folosesc în ciuda tuturor proestărilor noastre, şi nemultămiţi cu atâta continuă a ne pune şi răbdarea la încercare, căci prin încercarea din urmă intenţionează a ocupa locul, unde cu mulţi ani înainte s-a aflat contumaţia, înainte de a fi ea din motive foarte neînsemnate ocazional rechemată. Dacă principele în urma descrierii şi prevenitoarei mele relatări nu va desaproba procedura amintită şi o va redresa nu aflu alt mijloc decât a insinua cazul porţei spre a primi un „firman“ în puterea căruia să ajungă pământul iarăşi în stăpânirea în care a fost cu atâţia ani înainte şi care dela încheierea păcii a fost folosit în liniştе de către supuşii Majestăţii Voastre, sau să se esmită pentru cercetarea şi regularea graniţei o comisie micstă compusă din ambele părţi. Dacă doreşte Majestatea Voastră imperială — regală să trimită principelui megieş darurii, potrivit cu ordinul primit înainte de plecarea mea, atunci aştept în chestiune preaânalta poruncă şi anume ce fel de daruri să trimit, cu toate că nu sunt sigur, că generozitatea aceasta e meritată.*

Mâne plec de aici mai departe către Csikszerda (Miercurea Ciuc n.n.), *mi teamă să văd locul acela din pricina stării mizerabile în care am aflat până la datul acesta tot ce se cheamă redută. Trebue să repetez Majestăţii Voastre presupusa rugare să trimiteţi aici pe colonelul Spaler cu vreo câţiva ingineri prinsoneri pentru a-i întrebuinţa sub pretextul construirii unei chărţi corecte pentru esaminarea temeinică a unor lucrări cari sunt a se pregăti, pentru planul ce se face în cauza organizării acestui principatt, şi cari sunt nunumai foarte utile dar şi foarte necesare şi sunt sigur că rezultatul va întâmpina complăcerea preagraţioasă, precum sunt şi asigurat că esperienţele adunate în cursul vizitării acestei ţări vor fi întrebuinţate cu aceeaşi râvnă în serviciul preaînalt al Majestăţii Voastre imperiale — regale, în urma cărora am onoarea a rămâne cu cel mai profund respect al Majestăţii Voastre imperiale-regale.*

Kezdivasalhely la 18 iunie 1761.

Preasupus credincios şi preascultător, Buccow[9]

1. Curtea de la Viena avea nevoie de un om devotat, care să nu împiedice prozelitismul catolic şi influenţa mitropolitului de la Carloviţ, şi astfel prin două şedinţe ministeriale din 1758 îl numeşte episcop ortodox pentru Transilvania pe Dionisie Novacovici (1761—1767).

2. Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirei religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, vol. II, Sibiu, 1930, anexa 49, p. 360—361.

3. Ibidem, anexa 50, p. 361—363.

4. Ibidem, anexa 51, p. 364.—365.

5. Originalul documentului nu există în fondul „Vasile Mangra“. Copia este o traducere în românește a originalului, scris probabil în germană.

6. Este vorba de biserica brâncovenească luată în mod abuziv în 1723 de către Ioan Patachi.

7. Petru Pavel Aron, episcop unit de la Blaj (1754—1764).

8. Principele Constantin, nepotul voievodului Constantin Brâncoveanu.

9. ABMS, Fond Vasile Mangra, dosar 1010—1180, doc. 1092.

Canoanele imnografice

(Urmare din pag. a 5-a)

recentă (1955), pe gl. 1, închinat cuvioşilor monahi mărturisitori Sofronie de la Cioara, Visarion Sarai şi mucenicul Oprea din Săliştea Sibiului: „Luptătorilor pentru Ortodoxie, ca nişte îngereşti trâmbiţe, aţi înviorat în suflete îndrăzneala mărturisirii dreptei credinţe şi ca nişte înţelepţi propoveduitori, pe popor l-aţi hrănit cu dreaptă şi luminată învăţătură. Mari au fost ostenelile lucrării voastre; mare şi osârdia propovăduirii; mare a fost şi rodul luptei voastre drepte, pururea pomeniţi ostaşi ai lui Hristos“.[18]

În toate zilele din cursul anului bisericesc se pot obţine învăţături duhovniceşti pentru orientarea practică şi cu bune rezultate, a credincioşilor, celor ce ascultă citirea sau cântarea cu luare aminte şi reţin ideile ce se desprind din ele.

Imitând viaţa sfinţilor şi păşind cu încredere pe urmele lor, (I Cor. IV, 16) după puterile ce le avem, este mijlocul cel mai practic de a deveni un bun creştin, cum ne asigură şi Sfântul Ioan Scăraru: „Când veţi fi pe un asemenea drum, să ştiţi că, nu sunteţi departe de Împărăţia Cerurilor“. (Filocalia IX, p. 56).

1. Pr. Prof. Petru Rezuş, „Mariologia Ortodoxă“, Ort., 1950, nr. 4, pag. 554.

2. Preotul Petre Vintilescu, „Poezia imnografică“, Buc. 1937, pag. 37, 52—54.

3. Minei, 24 oct. peasna 1, strofa 1, Sf. Muc. Aretha.

4. Minei, 18 dec. idem, ibidem, Sf. Cuv. Daniil Sihastru.

5. Minei, 27 oct. peasna 5, strofa 2, Sf. Cuv. Dimitrie Basarabov.

6. Minei, idem peasna 8, strofa 2, idem.

7. Minei, 11 oct., peasna 1, strofa 3, Sf. Păr. Sinod. VII, Ecumenic.

8. Minei, 25 martie, tropar, Buna Vestire.

9. Minei, 25 dec., Crăciunul.

10. Facerea III, 15 şi Minei, 21 noiembrie, Intrarea Maicii Domnului în Biserică, (templu).

11. Minei, 6 ianuarie, Botezul Domnului, tropar gl. 4.

12. Minei, 11 ianuarie, Sf. Cuv. Teodosie cel Mare, condac gl. 8.

13. Minei, 24 sept., peasna 6, strofa 2, Sf. Cuv. Siluan Athonitul.

14. Minei, 7 noiembrie, peasna IX, strofa 2, Sf. Cuv. Lazăr.

15. Minei, 29 oct., peasna 5, strofa 3, Sf. Cuv. Avramie.

16. Minei, 30 martie, condac gl. 4, Sf. Ioan Scăraru.

17. Minei, 1 aprilie, Sf. Cuv. Maria Egipteanca, condac, după peasna 6.

18. Minei, 21 octombrie, Sf. Visarion, Sofronie şi Oprea.

Mama — modelul femeii creştine

(Urmare din pag. a 4-a)

lipsit de dragostea, căldura şi duioşia mamei, de o educaţie civică şi religioasă făcută cu seriozitate, mamele (părinţii) uitând că sunt răspunzători în faţa lui Dumnezeu pentru formarea sufletului copilului, pentru însănătoşirea lui dacă este nevoie.

Poate oare copilul crescut fără Dumnezeu şi fără căldura mamei, fără grija ei atentă, să reziste în faţa tentaţiilor vremii de astăzi? Se pare că nu.

Educaţia este lăsată pe seama massmediei, în general, care le furnizează cele mai obscene, scârboase, agresive şi violente imagini despre relaţiile inter-umane, ce conduc la un individ nefericit, dirijat să-şi consume aşa-zisa „fericire" în atmosfera tenebroasă a discotecilor, în consumul excesiv de alcool sau delectându-se cu reviste porno ce întreţin imaginile privite la televizor, devenind, astfel, un balast pentru societate.

Şi toate acestea şi multe alte lucruri rele se încadrează în noua mentalitate gândită şi impusă de „Noua Ordine Mondială" şi a fenomenului masonic în plină expansiune, o mentalitate străină, subtilă şi periculoasă, neconcordantă cu structura fiinţei neamului nostru, a tânărului în general, ştiindu-se că la baza vieţii lui a stat morala creştină, dragostea de Dumnezeu prin legătura strânsă cu Biserica Ortodoxă, respectul faţă de părinţi şi de superiorii lui. Se cunoaşte faptul că fără o morală aşezată la baza unei societăţi, aceasta se prăbuşeşte, atât moral cât şi economic.

Şi totuşi, acest popor are toate şansele să se refacă, prin ieşirea din starea de latenţă, de ignoranţă, de indiferenţă, trezind în sufletul lui credinţa puternică în Dumnezeu, cinstea şi dragostea de muncă.

Se spune că marele Napoleon i-a încredinţat unui general rezolvarea unei teme aproape irealizabile, iar acesta îi spune: „Dar este imposibil, Majestate". Împăratul i-a replicat: „Imposibil — această noţiune eu nu o cunosc, şi cred că nici unui soldat nu-i este permis să o cunoască". Cuvintele lui Napoleon conţin mult adevăr, pentru că acolo unde există o voinţă tare, nici faptele mari nu lipsesc.

Femeia-mamă a zilelor noastre este chemată să îngenunche cu adâncă smerenie în faţa icoanei Maicii Domnului, modelul femeii creştine, care îi va spune că ea poartă în sine puterea care aruncă lumină dincolo de ţarcul mărginit al acestei vieţi vremelnice dar tumultuoase, că piedicile sunt făcute pentru a fi învinse, că depăşirea de sine este cel mai însemnat efort, ce o va purta în zona frumuseţii şi armoniei universale. Amin.

Cine sunt „Fraţii Domnului"?

(Urmare din pag. a 4-a)

Evanghelist Marcu descrie acest moment în chip asemănător *(Marcu* 15, 40).

Concluzia care se trage în mod firesc din aceste texte este că *„fraţii Domnului" dintre care sunt amintiţi aici numai Iacov şi Iosif, sunt fiii unei femei cu numele Maria, altă persoană decât Maica Domnului.* Sfântul Ioan Evanghelistul face o precizare importantă când arată calitatea acestei femei cu numele Maria, numind-o sora Mamei Lui, adică a Maicii Domnului. „Şi stăteau lângă crucea lui Iisus, mama Lui şi sora mamei Lui, Maria lui Cleopa şi Maria Magdalena". *(Ioan* 19, 25). Aşadar, „fraţii Domnului" sunt fiii unei alte persoane cu numele Maria. Aceasta este Maria lui Cleopa, cunoscută ca sora mamei Lui. Maria lui Cleopa, deşi este numită sora Maicii Domnului, ea nu era soră propriu-zisă. Ştim din Sfânta Tradiţie că Maica Domnului a fost unica fiică a dreptilor Ioachim şi Ana. Istoria bisericească spune că Maria lui Cleopa era verişoară primară cu Maica Domnului, iar fiii ei cunoscuţi în Sfânta Scriptură ca „fraţii Domnului" sunt veri ai Mântuitorului Hristos. Dar, deşi sunt verişori, ei se numesc totuşi fraţi din cauza sărăciei vocabularului limbii ebraice. În ebraică cuvântul frate (ach) cuprinde mai multe rudenii, ca fraţi propriu-zis, fraţi vitregi, veri primari şi secundari, unchi, nepoţi, cumnaţi etc. Câteva exemple vor ilustra acest adevăr. Lot era nepotul lui Avraam şi totuşi era numit frate al acestuia *(Facere* 13, 8). Fraţi erau numiţi nepoţii de văr sau verii primari *(Levitic* 10, 1 şi 10, 4), cei de un neam *(Ieşire* 2, 11), membrii aceluiaşi trib *(II Regi* 19, 12) etc.

„Fraţii Domnului" nu puteau fi fraţi propriu-zis ai lui Iisus şi pentru motivul că ei îşi atribuiau o atitudine de tutelă faţă de Iisus ceea ce dovedeşte că erau mai mari. În această situaţie îl sfătuiau să renunţe la activitatea Sa şi să se întoarcă în Nazaret. Fiind mai în vârstă decât Iisus, ei nu pot fi fiii Maicii Domnului, care a zămislit pe Mântuitorul Hristos, fiind fecioară *(Luca* I, 26—27).

Apoi, în Noul Testament nu găsim nicăieri expresia „Maria şi fiii Săi" ci totdeauna „Maria şi fraţii Lui". Dacă Mântuitorul Iisus Hristos ar fi avut fraţi şi surori, după trup, n-ar fi încredinţat-o pe Maica Domnului ucenicului Ioan, ci unuia dintre fraţii şi surorile Sale *(Ioan* 19, 26).

Toate acestea pledează pentru susţinerea învăţăturii Bisericii că Domnul nostru Iisus Hristos este unicul fiu al Maicii Domnului, născut pe cale supranaturală, iar „fraţii Domnului" sunt fiii Mariei lui Cleopa şi ca atare verişori secundari ai Domnului Hristos.

Aceste adeveriri trebuie să le cunoască toţi fiii Bisericii Ortodoxe, dar şi sectarii care, răstălmăcind Scripturile ca şi în cazul „fraţilor Domnului", o fac spre a lor pierzare sufletească (II *Petru* 3, 16).

Îndemnuri

(Urmare din pag. a 6-a)

nă şi pe noi: „Îndrăzniţi. Eu am biruit lumea" (Ioan XVI, 33), iar Sf. Ap. Pavel zice: „Încă nu v-aţi împotrivit până la sânge" (Evrei XII, 14), în slujba Domnului.

Revenim la aspectul practic, de a sluji Domnului cu frică şi să ne bucurăm înaintea Lui cu cutremur, căci sluga necredincioasă domnului său se pedepseşte. Aşa că la Ajunuri când ni se dă posibilitatea să ne întâlnim cu credincioşii, să nu le mai facem într-o zi. Să avem răbdare pentru a explica poporului semnificaţia momentului. Poporul a crescut demografic. Să facem ajunul în 3—4 zile, nu ca acum o sută de ani când satul era compus din 100—200 case. La fel şi cu molifta Posturilor. Atât molifta Posturilor cât şi ajunurile să le facem fără grabă, zăbovind în casa credinciosului şi explicându-i în câteva cuvinte importanţa momentului pentru care a fost cercetat credinciosul. Să se vorbească despre semnificaţia ajunului Crăciunului, Bobotezei, despre semnificaţia postului, când preotul vizitează pe credincioşi la casele lor. Altfel lipsind acestea, chiar rugăciunea şi cântarea la ajunuri apare ca rutină şi credincioşii rămân respectând numai o formalitate, dar nu se produce în fiinţa lor nici un sentiment de înnoire sufletească. Aceste întâlniri cu credincioşii la ajunuri, posturi şi alte servicii este prilej de a cerceta pe credincioşii lor. De a le cunoaşte starea sufletească, armonia familială şi alte situaţii, intervenind la împăciuirea lor, prin îndreptarea viciilor, prin rugăciune, spovedanie, împăcarea lor prin a se ierta unii pe alţii.

Prilej de a sta de vorbă cu copiii. De a fi îndrumaţi să înveţe carte temeinic. Să înveţe să se roage, să cunoască Simbolul de Credinţă, poruncile dumnezeieşti, să participe în Duminici şi Sărbători la Sfânta Liturghie, să înveţe M'cul Catehism, să li se vorbească tinerilor despre viitorul lor. De ancorarea lor în credinţă şi să privească cu încredere în viitorul lor. În orice împrejurare să li se dea o speranţă. Să se insiste să-i învăţăm pe creştini să se roage şi să nu mai înjure numele lui Dumnezeu şi cele sfinte, căci unul ca acesta nu poate să primească Sfânta Împărtăşanie. Calitatea misiunii pastorale este în funcţie de calitatea rugăciunii preotului. Atunci când rugăciunea particulară a preotului este făcută cu evlavie şi meditativă, iar predica reflectă Cuvântul lui Hristos, pastoraţia are succes.

Ce urmăreşte preotul prin această pastoraţie individuală?

1. Mai întâi frecvenţa credincioşilor la biserică.

2. Deprinderea credincioşilor de a participa la Sfânta Liturghie.

3. Deprinderea credincioşilor de a se ruga particular.

4. Deprinderea de a învăţa să citească lectură religioasă: Sfânta Scriptură, Vieţile Sfinţilor, Cartea de rugăciune, Psaltirea, Acatiste, etc.

5. Moralizarea poporului: combaterea viciilor, hoţia, certurile, crimele, divorţurile, desfrâul, înjurăturile de cele sfinte, furturile, avariţia, avorturile, etc.

6. Dar mai mult decât atât, credinciosului trebuie să i se pună la dispoziţie „Micul Catehism" pentru ca să aibă posibilitatea de a cunoaşte învăţătura dreptei credinţe şi să ştie să se ferească de rătăcirile sectare.

Se recomandă organizarea cercurilor pastorale, conferinţele preoţeşti misionare, vizite din partea părinţilor consilieri eparhiali şi a protopopilor, prin care să se cunoască activitatea pastorală la parohii, privind predica, aspectul sacramental şi de disciplină pentru a nu se mai ajunge cu reclamaţii la Episcopie.

Preoţii distinşi să aibă sub observaţie şi îndrumarea lor pe preoţii mai tineri din vecinătatea lor şi mai ales pe cei indisciplinaţi care nu oficiază Sfânta Liturghie în unele Duminici şi sărbători pe motive neîntemeiate; că e frig în biserică, că are înmormântare şi pomeniri, etc.

Să ne ferim de împăcarea cu starea de fapt. Să fugim de plafonare şi de ipocrizie. Să gândim profund la Legea Domnului. Să gând'm logic, corect, cuminte şi bine intenţionat. Să vestim Cuvântul Evangheliei lui Hristos, care e plin de har şi de adevăr, cu vreme şi fără vreme. (II Tim. 4, 2).

ASTFEL DĂRUIND VEI DOBÂNDI

† P.C. pr. icon. stavr. Ion Popescu

În seara zilei de 28 ianuarie 2000, după o scurtă suferinţă, a trecut la Domnul, unul dintre cei mai distinşi şi apreciaţi preoţi din Ţara Bârsei şi din cadrul Protopopiatului Ortodox Braşov, cel care a fost P.C. Pr. Iconom Stavrofor Ion Popescu.

Adormitul întru Domnul s-a născut la 24 Dec. 1919, pe meleaguri argeşene, în localitatea Aref, fiind singurul copil cu care Dumnezeu a binecuvântat familia părinţilor săi Petru şi Maria. Studiile primare şi le-a făcut la Bucureşti, iar ulterior, simţind în suflet chemarea de a sluji lui Dumnezeu, a urmat cursurile Seminarului Teologic Ortodox din Curtea de Argeş, precum şi cele ale Facultăţii de Teologie din Bucureşti, pe care a absolvit-o în anul 1946. Între anii 1944—1945 s-a înrolat voluntar şi a participat la cel de-al doilea război mondial, ajungând cu armata română până în Munţii Tatra. Meritele sale au fost recunoscute prin acordarea unor înalte distincţii militare.

În anul 1945 se căsătoreşte cu Valeria Pica, din satul Râuşor-Făgăraş.

În anul 1945, la Arad, în ziua cinstirii Sf. Ierarh Nicolae, a primit harul divin în Sf. Taină a Preoţiei. De-a lungul activităţii sale în ogorul Domnului, a lucrat „din straja dimineţii şi până în noapte", cu multă dragoste faţă de misiunea preoţească, în parohiile: Ciungani şi Prăvăleni, în Munţii Apuseni (1945—1950), Sărămaş (1950—1951), Barcani (1952) şi Prejmer (1953—1997), unde a avut numeroase realizări duhovniceşti, dar şi în domeniul administrativ. Toate acestea au fost recunoscute când i s-a acordat distincţia de Iconom Stavrofor de către I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

După o rodnică activitate pastorală, în nov. 1997, Părintele Ion Popescu, ieşind la pensie, s-a mutat cu familia la Braşov unde a mai slujit cu multă dragoste la altarul sfânt.

Slujba de înmormântare a avut loc luni, 21 ian. 2000, în biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel" din Prejmer, unde Părintele Ion şi-a desfăşurat cea mai mare parte a activităţii sale pastorale. Serviciul divin a fost oficiat de un sobor de 30 preoţi, în frunte cu P.C. Pr. Prot. Zenovie Moşoiu, înconjuraţi de numeroşi credincioşi.

După terminarea slujbei, în sunetul clopotelor, sicriul cu trupul neînsufleţit al Părintelui Ion. purtat pe umeri de către preoţii slujitori, a făcut înconjurul bisericii şi a fost aşezat spre odihnă veşnică până la învierea cea de obşte, în cimitirul parohial.

Veşnică să-i fie pomenirea!

Pr. SORIN ŞERBAN

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- 30 IANUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană cu prilejul zilei Sf. Trei Ierarhi, patronii Facultăţii de Teologie din Sibiu. A hirotonit întru preot pe C. diacon Ioan Horea Ranga pe seama parohiei Braşov — Spitalul de neurologie şi pe teologul Mihai Ţolea întru diacon.
  — A hirotesit întru iconom pe P.C. Pr. lector dr. Ieremia Marga şi întru sachelar pe P.C. pr. lector Constantin Necula. A luat parte la recepţia oferită de decanatul Facultăţii de Teologie din Sibiu. S-a întâlnit cu dl. ing. Ioan Popescu, prefectul jud. Sibiu.
  — A cercetat, în aceeaşi zi, schitul Păltiniş.
- 1 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit în sobor în biserica „Trei Stejari" din Sibiu slujba înmormântării ing. Mihai Todor, fiul prot. onorar Nichifor Todor, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara slujeşte Vecernia şi Litia în Catedrală.
- 2 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Catedrală hirotonind întru preot pe C. diacon Mihai Ţolea pe seama parohiei Foleldea, prot. Agnita.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 4 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a primit pe dl. Gabriel Liiceanu directorul Editurii Humanitas.
- 6 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.
- 7 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a făcut parte din soborul slujitor al ierarhilor care, având în frunte pe P.F. Părinte Patriarh Teoctist, a săvârşit slujba de resfinţire a Paraclisului Patriarhal din Bucureşti şi Sf. Liturghie în Catedrala patriarhală.
  — A luat parte la recepţia oferită de P.F. Patriarh Teoctist cu prilejul zilei sale de naştere şi a împlinirii a 85 de ani de viaţă.
- 8 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a primit pe P.C. pr. Ilie Morar de la Penitenciarul Aiud.
  — Seara a luat parte la Cercul Militar Sibiu la vernisajul expoziţiei de fotografie „Europa — Casa noastră comună" a ziaristului Ioan Onuc Nemeş, rostind un cuvânt de binecuvântare.
- 10 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — Seara a luat parte la vernisajul expoziţiei „Slove ale timpului", organizat la Cercul Militar Sibiu de către Consulatul German din Sibiu.
- 12 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală şi rosteşte cuvânt de învăţătură cu prilejul Adunării Oastei Domnului.
- 13 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în capela parohială din Lazaret IV (Pr. paroh Ioan Lupescu), rostind cuvânt de învăţătură. A pus piatra de temelie a viitoarei biserici parohiale din acest cartier sibian cu hramul „Naşterea Domnului". Au luat parte autorităţile civile ale jud. Sibiu şi o mare mulţime de credincioşi.
- 16 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a luat parte la Cercul Militar Sibiu la lansarea cărţii „33 de colinde" a prof. sibian Nicolae Suciu rostind un cuvânt adecvat. A participat la concertul Reuniunii de cântări din Sălişte.
- 17 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a participat la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
- 19 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Facultăţii de Teologie Sibiu.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 20 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Arhangheli" din Braşov, rostind un cuvânt de învăţătură. A cercetat biserica „Sf. Ioan Botezătorul" şi „Sf. Visarion" din cartierul braşovean Craiter, iar seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica parohială din Vlădeni, prot. Braşov (pr. paroh Radu Ursu).
- 21 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit în sobor slujba înmormântării celui ce a fost pr. Pantilie Urian în biserica din Dumbrăveni, prot. Mediaş, rostind cuvânt de învăţătură. În aceeaşi zi a cercetat biserica „Sf. Gheorghe" din parohia Biertan, jud. Sibiu.
- 23—25 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod şi ale Adunării Naţionale Bisericeşti.
- 26 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
- 27 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii „Adormirea Maicii Domnului" din Săsciori, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. pr. paroh Ioan Popa a fost hirotesit întru iconom. În aceeaşi zi a cercetat şi biserica „Sf. Nicolae", monument istoric din aceeaşi localitate. Seara slujeşte Vecernia în Catedrală inaugurând Săptămâna de rugăciune pentru unitate creştină, în prezenţa şefilor de culte din Sibiu.
- 28 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a luat parte la serviciul divin ecumenic în biserica Reformată din Sibiu.
- 29 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a vizitat mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat aflată în şantier de pictură, precum şi sediul protopopesc din Sălişte.
  — Seara participă la serviciul divin ecumenic din biserica Ursulinelor — Sibiu.
- 1 MARTIE 2000 — P.S. Sa a primit pe dl. Gerard Testard, preşedintele Asociaţiei pentru o lume nouă — din Paris.
  — Seara participă şi vorbeşte la serviciul divin ecumenic din biserica romano-catolică — Sibiu.
- 2 MARTIE 2000 — P.S. Sa a luat parte la serviciul divin ecumenic din Catedrala Evanghelică din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură legat de importanţa rugăciunii în viaţa creştină. Au luat parte I.P.S. Mitropolit Lucian Mureşan, I.P.S. Arhiepiscop Gyorgy Iakubini, P.S. Christoph Klein din partea Bisericilor istorice din Transilvania.
- 4 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană şi pomenirea morţilor.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 5 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii „Înălţarea Domnului" din Vărd, prot. Agnita şi Sf. Liturghie arhierească, rostind un cuvânt de învăţătură. P.C. pr. Ioan Codruţ Pampu i-a fost acordat un Act de apreciere.
  — A cercetat biserica parohială din Coveş, prot. Agnita şi mânăstirea Valea Hârtibaciului.
- 8 MARTIE 2000 — P.S. Sa a cercetat biserica nouă din parohia Dobârca, prot. Sălişte, aflată în şantier de pictură.
- 9 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Schitul 40 de mucenici de la Berivoi, prot. Făgăraş cu prilejul zilei hramului rostind cuvânt de învăţătură. A cercetat în aceeaşi zi şi bisericile parohiale din Gura Văii şi Feldioara, prot. Făgăraş, aflată în şantier de pictură.
- 11 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 12 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit slujba înmormântării crediaciosului Nicolae Feţan rostind cuvânt de mângâiere.
- 13—16 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit seara în Catedrală, Pavecerniţa mare şi Canonul Sf. Andrei Criteanul.
- 17 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală şi Taina Sf. Maslu în sobor. A luat parte la festivitatea de instalare a noului prefect de Sibiu, rostind un cuvânt de felicitare.
  — Seara slujeşte Pavecerniţa Mică şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- 18 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie la Capela mitropolitană. A săvârşit în Catedrală parastasul pentru binefăcătorii Mitropoliei Ardealului.
  — A cercetat biserica monument istoric Sf. Cuv. Paraschiva din Răşinari.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

Diacon VASILE AVRAM

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **20 FEBRUARIE a.c.,** — A vizitat mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus unde a luat act de terminarea lucrărilor de pictură a Bisericii şi a Pridvorului şi a dat îndrumări pentru continuarea lucrărilor de la Academia Teologică.

● **22 FEBRUARIE a.c., — Î. P. S. Sa** s-a deplasat la Bucureşti pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— După-masă s-a întâlnit cu P. F. Patriarh TEOCTIST şi cu P.S. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos.
— A primit pe dl. ec. Gheorghe Bistriceanu, contabil şef la Arhiepiscopia Bucureştilor.

● **23 FEBRUARIE a.c.,** — A participat la şedinţele Sf. Sinod şi la Comisia de doctrină, viaţă monahală şi misiune socială, în calitate de preşedinte al acestei comisii.
— A primit pe P.C. arhim. Grigorie Băbuş, şeful Bibliotecii Patriarhiei.
— A primit pe dr. Dan şi dr. Sorin Riga din Bucureşti.

● **24 FEBRUARIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod.
— A primit pe Arhid. prof. Dr. Ioan Floca şi pe Dr. Nicolae Suciu şi a depus votul în urna pentru alegerea episcopului Sloboziei şi Călăraşilor.
— A primit pe lector Dr. Adrian-Matei Alexandrescu, pictor bisericesc.

● **25 FEBRUARIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod.
— A primit pe P. S. Gherasim Cocoşel.
— A primit pe ierom. Justinian Stoica de la Sf. Munte Athos.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Bordaşiu de la biserica „Sf. Silvestru" din Bucureşti.
— A primit pe dl. Ionică Mircea din Bucureşti.

● **26 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe dl. Dragoş Şeuleanu, secretarul general al Radiodifuziunii române din Bucureşti.
— S-a întâlnit cu P. F. Patriarh TEOCTIST.
— A efectuat deplasarea la Sibiu.

● **27 FEBRUARIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu pe P.C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie din Oradea.

● **28 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe Pr. Lucian Vitan de la parohia Braşov-CFR Triaj.

● **29 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Lucian Vitan şi pe P. C. Pr. Andrei Sicoe de la parohia Predeal.
— A efectuat o vizită de lucru la Schitul Păltiniş însoţit de P. C. Arhid. Ezechil Oancea cons. ec. şi Pr. Secretar Valentin Sicoe.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Înţelege, apoi ajută

DESPRE MODA ŞIRETURILOR DEZLEGATE

Vezi adesea pe stradă tineri de 15 ani, purtând ghete mari ce stau să scape din picioare, murdare, aproape putrezite, sau încălţări de sport, cu şireturile dezlegate sau care lipsesc de-a dreptul. Iar când în astfel de pantofi intră nişte pantaloni soioşi şi zdrenţuroşi, te îngrijorezi şi te întrebi dacă e vorba de o modă trecătoare sau dacă trebuie să descifrezi un mesaj dintr-un astfel de comportament.

Tinerii aceştia sunt şi ei fiii sau prietenii noştri, sunt dintre cei în care societatea de mâine ar vrea să-şi pună speranţe. Dar, mai presus, de toate, sunt fii ai Bisericii noastre: unii dintre ei chiar merg la Biserică regulat şi manifestă, în relaţiile cu cei din jur, o uimitoare generozitate. Situaţia lor e un semn de întrebare pentru toţi.

Ghetele lor pot fi de orice culoare sau calitate, pot fi curate sau cu vârfurile metalizate şi purtând clopoţei. Şireturile pot fi colorate, indicând apartenenţa la un anume grup sportiv sau muzical. Pot fi legate în cele mai curioase forme geometrice, denotând o vie fantezie. Pot fi însoţite de împletituri de culori corespunzătoare în păr sau la braţară. Sau pot fi de o culoare la piciorul drept şi de o alta la cel stâng. Sau fosforescente, indicând preferinţe pentru noapte, care a devenit un habitat al lor.

Puţini dintre ei ştiu că moda şireturilor deznodate, a ghetelor „în vânt" şi a pantalonilor „căzuţi" pe coapse provine de la cei care, în mod regulat, sunt oaspeţi ai închisorilor. (Din motive de siguranţă, deţinuţii nu poartă curea la pantaloni, nici şireturi la pantofi). Prietenii lor, rămaşi în libertate în ghetto-urile marilor oraşe, au adoptat această modă, din semn de solidaritate cu cei închişi, pe care-i consideră victime ale societăţii.

Foarte adesea însă, un tânăr consideră un asemenea comportament un joc, prin care să exprime distanţa faţă de cei „mari", să afirme apartenenţa la un grup şi libertatea faţă de părinţi sau instituţii.

Semnele de întrebare se multiplică atunci când aceste gesturi excentrice sunt însoţite de o gândire negativă sau agresivă faţă de sine sau faţă de alţii. Sau când igiena este neglijată şi însoţită de haine zdrenţuite sau pieptănături curioase. Toate acestea pot fi indicii ale unei atitudini agresive faţă de societate sau de sine. Pot însemna lipsa de ideal. Pot sugera refuzul oricărei ordini şi al altor valori cu efect comunitar. Pot indica o dramă dureroasă, o dificilă stare de schizofrenie, o confuzie multiplă, în care Hristos poate că nu lipseşte cu desăvârşire, dar este departe de a reprezenta pentru tânăr o stea polară, un ideal, un prieten şi izvor de energie spre a înfrunta viaţa.

Acest soi de comportament trebuie decodificat şi numai ulterior întinsă o mână prietenească, afectuoasă şi sigură, care să ducă la o tainică întâlnire cu Hristos.

Protos.
IUVENALIE IONAŞCU

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Î.P.S. Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, a publicat cartea intitulată: *„Ospăţul Credinţei". Cuvinte de învăţătură.* Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Alba-Iuliei, 1999, 301 pag.

E o carte de învăţătură care se citeşte cu folos şi poate fi utilă predicatorilor, dar şi credincioşilor de rând.

O recomandăm cu toată căldura.

* * *

● Arhiepiscopia Târgoviştei publică „Prohodul Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos" şi „Prohodul Maicii Domnului", tipărit cu binecuvântarea Î.P.S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviştei, 2000.

E o carte de slujbă pe care o recomandăm şi noi creştinilor.

* * *

● Pr. lect. dr. Aurel Pavel îşi publică teza de doctorat: „Cartea Profetului Daniel", Cuvântul înainte aparţine P.C. pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, conducător ştiinţific al acestei lucrări. Editura Universităţii „Lucian Blaga", Sibiu, 2000, 279 pag.

Autorul, foarte bun Biblist Vechi Testamentar, stabileşte că prima parte a lucrării îl are de autor pe Daniil însuşi, iar partea a doua s-a fixat în epoca macabeană.

E o carte care merită toată atenţia noastră.

* * *

● Am primit recent „Calendarul Solia 2000", Published by: Romanian Orthodox Episcopate of America. Departament of Publications U.S.A.

Este un Calendar pe anul 2000 al Eparhiei Ortodoxe din America. Conţine toate adresele preoţilor şi parohiilor din Eparhia mai sus numită. De asemenea conţine fotografii ale tuturor Bisericilor, alături de grupuri de enoriaşi.

Este o veche tradiţie a Bisericilor din Diaspora unde şi românii o respectă.

* * *

● Titlul cărţii Arhim. Nicodim Sachelarie, „Pravila Bisericească", Editura Sfintei Episcopii a Buzăului, 1999, 344 pag. Apare cu binecuvântarea P.S. Epifanie, Episcopul Buzăului, iar Cuvântul înainte este semnat tot de P.S. Epifanie.

„Arhimandritul Nicodim Sachelarie s-a născut la 8 septembrie 1902, în localitatea Mălăreşti, comuna Dealu-Morii, judeţul Bacău. Decide, la vârsta de 19 ani, să intre în monahism, întâi la Cernica, apoi la mânăstirea Frăsinei, unde, atunci, aflase *„cea mai duhovnicească viaţă călugărească"*, acolo va fi tuns în monahism în 1929, după ce trecuse probele de ascultare canonică şi de cercetare a cugetului. Încălzit de focul cunoaşterii şi însuşirii teologice, parcurge ca premiant cursurile seminariale, apoi pe cele teologice, după care devine pedagog, profesor cu examenul de capacitate şi, pentru scurt timp, asistent universitar. Citeşte fără întrerupere, se documentează şi publică lucrările: *Calendarul şi Pascalia veche şi nouă* (1936), *Pravila Bisericească* (1940), *Îndrumarea vieţii* (1941), *Epitaf sau misterul vieţii omeneşti* (1944).

În 1959 este pensionat şi se întoarce în satul natal, Mălăreşti, unde rămâne până la sfârşitul vieţii.

Acolo, între 1966 şi 1973, reuşeşte să construiască o biserică, învingând, eroic şi înţelept, toate potrivniciile regimului ateu şi totalitar.

Părintele arhimandrit Nicodim Sachelarie a trecut la cele veşnice în ziua de 14 noiembrie 1973. Îşi doarme somnul de veci sub streaşina bisericii la zidirea căreia a pus şi suflet şi trudă".

Este o carte de foarte mare ajutor care trebuie învăţată de orice duhovnic.

* * *

● Vasile Scutăreanu publică o carte de versuri **„Buna-Vestire. Apusul Răsăritului"** la editura Muşatinii, Suceava, 1999, 101 pag.

P.S. Gherasim Putneanu - episcop-vicar - al Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor ne spune următoarele despre autor şi despre carte:

„Deşi laic în absoluta accepţie a cuvântului, Vasile Scutăreanu este un teolog autodidact de temut care excelează în îndrăzneţe teologomene ca în capitolul al II-lea al Ucigaşilor prin **„Zizanii"** - eseu elocvent, deloc schismatic - rezolvat în canonica noastră teorie a dualismului etern - lupta dintre bine şi rău. Nu-l ispiteşte - maniheismul persan ci îl declară pe Dumnezeu Unic Creator al lumilor Sale. L-a găsit pe Dumnezeu în Taina - Tainelor Sale şi îi moare la picioare cu psaltirea pe braţe. Să ne bucurăm că îl avem în mijlocul nostru ca iubit prieten şi apărător al Sfintei Biserici Străbune.

Cartea cantonează luminos în capitolul final „În Edenul eternei neprihane" - imn marial solar care se pierde în aurorile slavei Maicii Domnului - notat de autor după Vasile Popovici - autorul muzicii de la Colindul cardinal al ortodoxiei române: „O, ce veste minunată"...

Vor trece anii, deceniile, decadele, chiar şi generaţiile viitoare tot vor mai sorbi din „Nectarul colind" al neprihanei Sfintei Fecioare Maria - sub ferestrele de foc ale eternităţii noastre ortodoxe".

* * *

● **„Taina Iubirii"** se intitulează cartea lui Paul Evdokimov, ediţia a II-a „Sfinţenia unirii conjugale în lumina tradiţiei ortodoxe", traducerea de Gabriela Moldoveanu, Asociaţia filantropică medicală creştină Christiana, Bucureşti, 1999, 222 pag.

Această lucrare a lui Paul Evdokimov este foarte valoroasă şi de mult folos, prin ceea ce cuprinde ea. Se recomandă de la sine, deşi eu aş vrea să punctez câteva capitole mai importante iar apoi ce spune însuşi autorul despre lucrarea sa. Deci cuprinde: „Antropologia", „Căsătoria şi starea monahală", „Preoţia împărătească a credincioşilor", „Iubirea şi taina iubirii". Merită o atenţie deosebită şi o meditaţie mai profundă: „Limitele armonice ale iubirii", „Chipul lui Dumnezeu", „Biserica familiară", „Tainele", „Instituirea paradisiacă", „Bucuria" şi „Slujitorul Tainelor". Dacă vom merge mai departe vom găsi: „Instituţia căsătoriei", cu toate subcapitolele ei. Şi cum spuneam mai sus vom cita spusele autorului despre lucrarea aceasta:

„Sfinţenia monahală şi sfinţenia conjugală sunt cei doi versanţi ai Taborului şi unul şi celălalt au aceeaşi culme, Duhul Sfânt. Cei ce ajung pe culme, printr-o cale sau prin cealaltă, intră în „odihna lui Dumnezeu, în bucuria Domnului" şi aici, ambele căi, contradictorii pentru raţiunea umană, se descoperă pe dinăuntru unite, tainic identice".

„Oamenii nu ajung cu mâinile goale pe ţărmurile Împărăţiei, ci purtând darurile Duhului, slava şi cinstea. Şi iată că acelaş enunţ care adineauri exprima făgăduinţa de la început şi împlinirea ei finală, Raiul şi Împărăţia acum apare şi cuvântul lucrător al Tainei Cununiei „mirii sunt încununaţi cu mărire şi cu cinste". Căsătoria apare astfel ca locul de unire dintre alfa şi omega destinului uman".

Fără îndoială lucrarea este bună şi pe înţelesul tuturora, rămâne să fie lecturată de fiecare în parte.

* * *

● Semnalăm volumul de poezie **„Pumn de soare"**, de Alexe Plămădeală, Editura Cos Publicom, Bucureşti, 1999, iar Cuvântul înainte este semnat de Al. Chiriac.

Este un volum de poezii pe care autorul ni le pune la dispoziţie, făcând din ele o mare surpriză pentru că le-a scris, le-a tăinuit şi acum iese cu ele în public.

* * *

● Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, publică cu binecuvântarea Părintelui Patriarh TEOCTIST, Patriarhul României **„Omiliile despre pocăinţă ale Sfântului Ioan Gură de Aur", „Sfântul Sofronie al Ierusalimului, Viaţa Cuvioasei Maria Egipteanca"**, traducere din limba greacă de P. C. Pr. prof. Dumitru Fecioru, iar Cuvântul înainte aparţine P.F. Sale **Teoctist,** Patriarhul României.

„Vai, ce minune! Masa cea de taină este pregătită, Mielul lui Dumnezeu este junghiat pentru tine, preotul se nevoieşte pentru tine, foc duhovnicesc izvorăşte din preacurata Masă. Heruvimii stau împrejur, Serafimii, care cu şase aripi îşi acoperă feţele, zboară pe deasupra, toate Puterile cele netrupeşti împreună cu preotul se roagă pentru tine, focul cel duhovnicesc se pogoară, Sânge curge din preacurata coastă în potir spre curăţirea ta, şi nu te înfricoşezi, nu roşeşti că eşti găsit mincinos în acest înfricoşător ceas? Ai o sută şaizeci şi opt de ore pe săptămână; şi din acestea Dumnezeu şi-a oprit pentru El numai o singură oră; şi cheltuieşti şi această oră în treburi lumeşti, în glume, în discuţii!"

Sf. Ioan Gură de Aur, **„Omiliile despre pocăinţă"**

„Pe când gândea acestea bătrânul, iată, a venit şi cuvioasa femeie. Ea stătea de partea cealaltă a Iordanului, de unde şi venea. Zosima s-a sculat, bucurându-se, veselindu-se şi slăvind pe Dumnezeu. Şi iarăşi s-a muncit cu gândul că n-ar putea să treacă Iordanul. O vede însă că înseamnă Iordanul cu semnul cinstitei Cruci — căci, după cum spunea, în noaptea aceea era lună plină — şi, odată cu facerea semnului Crucii, a păşit pe apă şi mergea pe deasupra apelor, îndreptându-se către el".

Sf. Sofronie al Ierusalimului, **„Viaţa Cuvioasei Maria Egipteanca"**

Primul scrie despre Pocăinţă, al doilea ne dă un mare exemplu despre pocăinţă. Să le citim.

* * *

● Cuviosul Paisie Aghioritul scrie despre bătrânul Hagi Gheorghe Athonitul, între anii 1803-1886, traducere din elenă de ieroschim. Ştefan Lacoshitiotul, Chilia „Bunei-Vestiri", „Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos".

Iată o carte despre sfinţenie de la Sfântul Munte Athos. Să-i urmăm îndemnul.

* * *

● Sfântul Ambrozie, stareţul de la Optina, **„Naşterea de Sus şi Învierea prin Har"**, traducere din limba rusă de dr. Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, apare cu binecuvântarea P.S. Galaction, al Alexandriei, Mânăstirea Sf. Pantelimon, Siliştea Gumeşti, Teleorman, 1998.

Sunt scrisori ale stareţului Ambrozie, către diferiţi ucenici şi ucenice.

Merită să fie citit cu atenţie de toţi fraţii şi monahii români.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61. 15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Biblioteca ASTRA — SIBIU —

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Băncescu Lidia
Str. L. Rebreanu 14
Sibiu

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA

Anul 148
SIBIU
1 aprilie
Nr. 13—14
2000

CRUCII TALE NE ÎNCHINĂM, HRISTOASE...

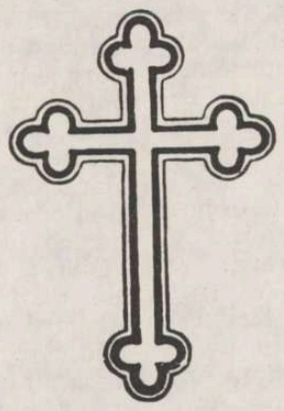

Iată-ne ajunşi cu ajutorul Preamilostivului Dumnezeu, şi în duminica a treia a Sf. şi Marelui Post al Paştilor, duminică închinată Sf. şi de viaţă făcătoarei Cruci.

Au trecut trei săptămâni de când am pornit în această călătorie duhovnicească spre ziua Învierii, având drept tovarăşi de drum postul, rugăciunea şi fapta cea bună şi, aidoma unor călători însetaţi şi osteniţi ce străbat drumurile arse de soare şi bătute de vânturi ale deşertului, dorim să ne odihnim pentru câteva clipe la umbra unor copaci din oaza deşertului spre a ne putea reface forţele şi a ne continua călătoria.

Şi iată că Sf. Biserică ne pune în faţa noastră Sf. Cruce, pomul vieţii, şi ne îndeamnă să ne odihnim sub acoperământul ei, să soarbem din tăria ei noi puteri şi noi virtuţi pentru a ne înviora şi curăţi simţirile în vederea călătoriei ce ne aşteaptă în continuare.

Ne este pusă în faţa ochilor noştri în această duminică a treia a postului mare, Sf. Cruce, altarul de jertfă al noului Legământ, semnul biruinţei lui Hristos, pavăza cea tare a noastră împotriva tuturor vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi, arma păcii care a adus binecuvântarea în locul blestemului şi dragostea părintească în locul neascultării.

În toate bisericile ortodoxe în această zi răsună imne de preaslăvire şi de laudă pentru Crucea lui Hristos, prin care neamul omenesc a fost răscumpărat din robia morţii şi a diavolului şi prin care *„a venit bucurie la toată lumea“*.

În toate locaşurile sfinte în această zi Crucea Domnului este scoasă în procesiune din Sf. Altar şi este dusă în mijlocul bisericii pentru a fi venerată vreme de o săptămână de către toţi credincioşii.

Scoaterea Sf. Cruci simbolizează împărtăşirea din roadele jertfei Mântuitorului a întregului neam omenesc.

„Mântuire ai lucrat în mijlocul pământului, Hristoase Dumnezeule, pe Cruce prea curatele Tale mâini ai întins, adunând toate neamurile cele ce strigă: Doamne, Slavă Ţie“, cântăm la slujba ceasului al şaselea, iar Crucea care se scoate în mijlocul bisericii spre închinare tocmai acest lucru vrea să ne arate, că Hristos este centrul existenţei restaurate ontologic prin moartea şi învierea Sa.

În viaţa de credinţă şi evlavie a Bisericii Creştine Sf. Cruce ocupă un loc însemnat. Nu există act de cult public sau privat care să nu înceapă cu semnul sau invocarea Sf. Cruci. Crucea o întâlnim pretutindenea în ţinuturile creştine: o vedem sus pe turla bisericilor şi în unele locuri şi deasupra caselor indicând că acolo este locaş sfânt al Domnului, jertfit pe Cruce, o vedem la răspântiile drumurilor ca un semn de binecuvântare al celor călători, şi tot ea străjuieşte la căpătâiul celor adormiţi până la obştească înviere ca semnul credinţei lor în Hristos cel răstignit şi înviat.

Crucea este purtată cu evlavie de către credincioşii ortodocşi ca obiect sfinţit şi păzitor de rele, dar şi ca o dovadă certă a apartenenţei lor la credinţa în Hristos.

Pericopa Evanghelică din această duminică de la Ev. Matei, cap. VIII, vers. 34—38, ne îndeamnă la luarea Crucii de către fiecare dintre noi şi la urmarea necondiţionată de nimeni şi de nimic a lui Iisus Hristos.

„Cel ce voieşte să vină după Mine — zice Domnul — *să se lepede de sine, să-şi ia Crucea şi să-mi urmeze Mie“* (Marcu VIII, 34).

Observăm întâi de toate în această chemare că Dumnezeu respectă voinţa liberă a fiecărui om. *„Cel ce voieşte“*, spune Mântuitorul, deci suntem liberi în a-L urma pe Mântuitorul, în

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Atenţie tineret!*

Am venit la dumneavoastră aduşi de dragostea dumneavoastră. De câte ori vin la Sibiu simt aşa un imbold pe care-l simt când vin credincioşii la mânăstire.

Când îi văd pe oameni, mă-ncing, nu ştiu cum să vă spun, dragostea lor simt că apasă pe pedala preoţiei, care nu-mi aparţine, este a lui Dumnezeu, atunci imediat în neputinţa, în corpul meu slab şi obosit apare o înviorare, apare un curaj şi-o bucurie şi toată slujba merge mai întraripat.

Să mă iertaţi, că altfel nici n-aş fi supravieţuit. De multe ori stăteam în picioare, că altfel dacă stăteam pe scaun sau pe altceva riscam s-adorm. Stăteam în picioare, mă rugam, vorbesc atunci când eram singur în celulă şi ziceam: „Ce-am făcut? De ce-s eu aici?“ Atunci închideam ochii şi luam ziua de la început. „— A! Va să zică te-ai împărtăşit, te-ai spovedit, ai cuminecat, ai botezat, ai predicat, ai sfătuit“ şi venea parcă o pedală care mă sălta... „Păi, să tot stai aici, că Dumnezeu, care a făcut cerul şi pământul, şi ca lacrima de curat, cât a suferit şi El pentru tine, fii fericit...“ şi se transforma puşcăria într-o fericire. Vă rog să mă credeţi! Asta a mers cam trei ani şi jumătate, cât am fost singur, după aceea, când m-au băgat cu alţii, vă rog să mă credeţi, scuzaţi, dar s-au estompat toate acestea pentru că erau părinţi cu copii, cu soţii, cu familii şi auzeam cum se tânguiesc: „Ce-o face soţia? Cum s-o descurca? N-au eliminat copiii din şcoală? Au cu ce se îmbrăca?“ Era îngrozitor. Veneau veşti pe teavă, şi atunci îţi crea o atmosferă care te împiedica să-ţi simţi bucuria ta.

Însă acestea vi le spun ca să desprindeţi din ele tocmai ce nu-mi aparţine, e meritul harului, al milei lui Dumnezeu şi-al Maicii Domnului. Acum când stau cu dumneavoastră şi mă gândesc cum a fost, Doamne, Maica Domnului!, ce putere mi-ai dat ca să supravieţuiesc, cu mintea-ntreagă, căci mulţi, săracii, tocmai prin singurătate şi-au pierdut minţile.

Acestea vi le spun, scumpii mei, ca să-L laud pe Dumnezeu, care şi la vârsta aceasta mă face să-L simt şi numai puterea Lui m-a adus şi m-a ţinut, încât eu şi astăzi sunt, după cum mă vedeţi întreg la minte şi încă mai am râvnă pentru casa Domnului.

Dacă acum sunt aici, îndrăznesc să vă spun la toţi: Nu uitaţi niciodată că sunteţi români, că sunteţi ortodocşi! Cu asta încep: nu orice naţie are ortodoxia aşa curată ca cea românească. Ortodoxia românească este născută, iar nu făcută în istorie. Să ştiţi, că degeaba va încerca cineva să ne distrugă credinţa străbună, nu va putea căci ea îşi are rădăcina în cer. Cine a unit pe romanii cu dacii? Cine a făcut ca să apărem în istorie cu crucea pe piept? dacă nu Dumnezeu şi Maica Domnului şi trimisul lor Sf. Ap. Andrei.

Acestea sunt adevăruri, scumpii mei, iar moaştele sfinţilor sunt confirmarea. Toate Sfintele Moaşte au pecetea darului Duhului Sfânt. După mine, nu angajez Biserica, Sfintele Moaşte sunt un argument al existenţei lui Dumnezeu palpabil.

Erau anchetatori, nu toţi de rea-credinţă, care mă întrebau: „Părinte ce-i cu asta? Ce-i cu cealaltă? Poţi să-mi

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. IOAN IOVAN,
Duhovnicul Mânăstirii Recea

* Cuvânt rostit cu prilejul manifestărilor ASCOR din decembrie 1999.

Mihai Viteazul — 400 de ani

Preoţimea braşoveană în anul 1940 încearcă să imortalizeze în frescă personalitatea marelui voievod, dar acţiunea este anulată de Dictatul de la Viena şi moartea lui Nicolae Iorga.

În arhiva istorică din Şchei am identificat mai multe documente referitoare la o impresionantă acţiune a preoţimii braşovene privind realizarea unei săli comemorative Mihai Viteazul în cadrul Muzeului „Ţării Bârsei“, la care, alături de braşoveni, îşi aduce contribuţia marele istoric Nicolae Iorga. Dat fiind ineditul documentelor, vom prezenta şirul cronologic al evenimentelor.

În zilele de 28 şi 29 iunie 1936, la Braşov se desfăşoară Congresul Ligii pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor“ sub preşedinţia istoricului Nicolae Iorga, congres care era precedat de o manifestare privind: „Inaugurarea Muzeului Etnografic Regional în sala Sfatului“ din Braşov (28 iunie, orele 10), urmat de cuvântările participanţilor în sala „Astra“ (orele 11) şi masa comună la Cercul Militar (orele 13,30), serbări oferite de teatrul „Astra“, coruri şi jocuri şcolare şi săteşti (după masa zilei de 28 iunie), pentru ca a doua zi să se facă o excursie în Secuime „cu trecerea prin satele româneşti maghiarizate. La Sfântu Gheorghe, în sala Teatrului Orăşenesc se desfăşoară, în cinstea acestui eveniment Festivalul Şcoalei de Misionare din Vălenii de Munte, urmat de spectacolul Trupei de Teatru a Ligii Culturale.[1] În aceste împrejurări, Nicolae Iorga a susţinut mai multe conferinţe, născându-se şi ideea realizării unei fresce, în cadrul muzeului abia înfiinţat, dedicată marelui voievod al Unirii, Mihai Viteazul.

Iniţiativa este luată de preoţimea braşoveană,[2] care în 29 februarie 1940 se adresează „Excelenţei sale, D-lui Gh. Alexianu, Rezident regal al Ţinutului Bucegi“, cerând să accepte vicepreşedinţia unui comitet de acţiune, menţionând de la început că „în trecutul Ardealului preoţimea a înscris în istoria neamului pagini de rodnică activitate şi sacrifici“, motiv pentru care, „astăzi - se scrie în continuare în document - preoţimea judeţului Braşov, întrunită în sala Sfatului din Braşov, se gândeşte să continue faptele de înalt patriotism ale înaintaşilor şi Vă roagă Excelenţă, a primi vicepreşedinţia activă a unui comitet restrâns, care şi-a ales ca scop să dureze o frescă reprezentând pe Mihai Viteazul în sala „Mihai Viteazul“ din Sfatul Municipiului Braşov. În izvoarele istorice ale Braşovului („Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt“, vol. V, pag. 378),[3] precum şi alte lucrări, acte şi documente din arhiva istorică a Braşovului şi ale Liceului Săsesc, se găsesc preţioase dovezi asupra intrării lui Mihai Viteazul în Ţara Bârsei, asupra cantonării armatei lui în suburbiile Braşovului şi a primirii lui în mod sărbătoresc în Sfatul orăşenesc, de către autorităţile săseşti braşovene, la începutul anului 1600.

Pentru a-i eterniza trecerea prin Ţara Bârsei - se spune în continuare în document - şi momentul primirii lui în Casa Sfatului din Braşov, dorim să începem o mişcare pentru strângerea fondurilor necesare de la populaţiunea română, cu cari să putem duce la îndeplinire lucrarea comemorativă: O frescă lucrată de un mare artist, demnă de amintirea Marelui Voievod, care reuşise să realizeze Unirea tuturor Românilor“.

Aflăm în încheiere componenţa comitetului de acţiune: „din Excelenţa Sa Consilier regal N. Iorga, ca preşedinte activ, Excelenţa Voastră ca vicepreşedinte, P(rea) C(ucernicul preot) dr. Nicolae Stinghe, adm(inistrator) protopopesc, ort. rom., P. Cuc. Vasile Stoicanea, protopop-Zărneşti, Ilie Hociotă, protopop greco-catolic - ca membrii şi preotul Dumitru Tohăneanu din Braşov, ca secrtar şi casier“.

Răspunsul Rezidentului Regal Gh. Alexiu este dat la 13 aprilie , printr-o adresă oficială adresată preotului protoiereu N. Stinghe la Braşov, semnată de directorul Fl. Popescu Moşoan şi şeful secţiei M. A. Popescu, prin care îl invită să participe la consfătuirea ce va avea loc în acest scop la Rezidenţa regală în ziua de 17 aprilie 1940, orele 11.[4]

Acceptarea de preşedinţie a lui Nicolae Iorga, la care face referinţă documentul de mai sus, o aflăm dintr-un alt document[5] emis de Comisiunea Monumentelor Istorice (str. General Berthelot, nr. 28, S. II), adresat tot preotului Nicolae Stinghe la Braşov prin care îi „face cunoscut că dl. profesor Iorga este de părere să se facă fresca de care vorbiţi în adresa Prea Cucerniciei Voastre,[6] primeşte să facă parte din comitet, dar pentru a vă putea da sfatul cerut, este nevoie de cel puţin o schiţă a tuturor lucrărilor ce voiţi a executa.

Prevăzând dorinţa marelui istoric, dr. Nicolae Stinghe, administratorul protopopesc alcătuieşte un proiect, pe care îl trimite proiectul mai întâi spre avizare protopopului Vasile Stoicanea la Zărneşti prin adresa sa din 1 aprilie 1940 rugându-l „să binevoiţi a vă da avizul pentru completarea datelor istorice în legătură cu FRESCA pe care preoţimea Braşovului vrea să o dureze în sala Sfatului din Braşov“, subliniind că „datele ne sunt necesare până la 10 aprilie a.c.“.[7] Răspunsul este dat de protopopul zărneştean, în calitatea sa de membru al comitetului de acţiune este consemnat pe acelaşi document în următorii termeni: „Cum sunt de baştină din jud. Făgăraş, respectuos Vă rog (se adresează lui Nicolae Stinghe) ca datele istorice în legătură cu fresca proiectată să le compuneţi în legătură cu marele istoric dl. N. Iorga“.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Postul — datorie şi virtute creştină

MOTTO:

„Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut“
(Ps. 103)

Corolarul întregii creaţii a lui Dumnezeu este Omul, predestinat să trăiască în iubire, bucurie şi comuniune deplină cu Creatorul său. „Atunci luând Domnul Dumnezeu ţărâna din pământ a făcut pe om şi a suflat în faţa lui suflare de viaţă şi s-a făcut omul fiinţă vie“. (Fac. 2, 7). Pentru latura materială a omului Dumnezeu „a făcut să răsară din pământ tot soiul de pomi plăcuţi la vedere şi cu roade de bune de mâncat“ (Fac. 2, 9), constituind hrana trupului cea de toate zilele, iar pentru suflet Dumnezeu a rânduit ca hrană comuniunea permanentă cu El însuşi, comuniune născută din iubire. Omul creat după chipul şi asemănarea cu Creatorul posedă şi liberul arbitru, cu alte cuvinte avea libertatea de a face ceea ce voia.

Din această cauză şi pentru nemăsurata iubire faţă de creaţia Sa, Dumnezeu i-a dat omului o poruncă, ca o condiţie indispensabilă a păstrării comuniunii dintre CREATOR şi CREAŢIE: aceasta este porunca postului. După mărturia Sfântului Vasile cel Mare aceasta este cea mai veche poruncă dată de Dumnezeu omului căci zice: „Cucereşte-te şi sfinţeşte-te omule de bătrâneţea şi vechimea postului, pentru că de o vechime cu lumea este porunca postului. Căci în rai s-a dat această poruncă atunci când a zis Dumnezeu lui Adam „din toţi pomii raiului poţi să mănânci. Iar din pomul cunoştinţei binelui şi răului să nu mănânci, căci în ziua din care vei mânca din el vei muri negreşit“. (Fac. 2, 17). Obârşia divină a postului o arată şi Sfântul Simeon Noul Teolog (Răsp. la întreb. 54, p. 327), care spune că „postul este un mijloc de desăvârşire, de omorâre a voii trupului, un semn văzut al râvnei şi sârguinţei noastre spre asemănarea cu Dumnezeu. Postul este lucrul lui Dumnezeu căci Lui nu-i trebuie hrana“.

Deci ţinerea postului era condiţia păstrării comuniunii cu Dumnezeu şi se cunoaşte ce consecinţe nefaste a avut neascultarea lui Adam.

Prin post înţelegem o înfrânare de la mâncăruri

(Continuare în pag. a 3-a)

Stareţ. Arhim.
IRINEU DUVLEA

Crucii Tale ne închinăm, Hristoase...

(Urmare din pag. 1)

a-i împlini poruncile şi a lucra în folosul mântuirii noastre. Dumnezeu nu ne obligă ci ne respectă libertatea cu care am fost înzestraţi prin actul creaţiei. Şi urmează apoi cele patru condiţii:

„Să vină după Mine", adică după Hristos Cel care este *„Calea, Adevărul şi Viaţa"* şi care trebuie să fie ţinta noastră finală, aceea a desăvârşirii noastre întru El.

„Să se lepede de sine". Ce înseamnă oare lepădarea de sine? Oare înseamnă să ne părăsim familiile, prietenii şi societatea în care trăim şi să ne retragem în pustietăţi, aidoma asceţilor din primele veacuri creştine, şi să renunţăm la toate? Nicidecum. A ne lepăda de noi înşine înseamnă a lepăda păcatul, egoismul, trufia şi celelalte patimi şi a ne îmbrăca cu Hristos.

„Toată grija cea lumească de la noi să o lepădăm" cântăm la fiecare Sf. Liturghie şi suntem îndemnaţi de a lepăda de la noi tot ceea ce este păcătos şi lumesc pentru a putea primi pe Împăratul tuturor, cel înconjurat în chip nevăzut de puterile cele cereşti.

„Să-şi ia crucea". A ne lua crucea înseamnă a ne accepta crucea vieţii pe care fiecare dintre noi o avem, unii mai grea alţii mai uşoară — cel puţin aşa ni se pare nouă, — a accepta fără şovăire încercările vieţii şi necazurile pe care ni le trimite Dumnezeu asupra noastră fie pentru îndreptarea noastră fie pentru încercarea credinţei noastre în El.

Mântuitorul Hristos ne-a îndemnat pe toţi zicându-ne: *„luaţi jugul Meu asupra voastră, căci jugul Meu este bun iar sarcina Mea este uşoară"*, şi într-adevăr Crucea vieţii noastre ni se va părea uşoară căci Hristos Domnul însuşi este cel care pune umărul la greutatea ei şi ne stă într-ajutor.

„Să-mi urmeze Mie" — ultima condiţie din cele enumerate mai sus pentru urmarea Mântuitorului. *„Să-mi urmeze Mie"* accentuează Mântuitorul Hristos, şi nu altora sau altor idei sau curente filozofice sau religioase.

Deci idealul spre care trebuie să tindem noi este Hristos cel răstignit şi înviat, *Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii* (Ioan 1).

Nimeni altul nu trebuie să fie idealul nostru decât Mântuitorul Hristos. Crucea de care se vorbeşte aici, în acest îndemn al Mântuitorului, este *„înţelepciunea lui Dumnezeu"* (I. Cor. I, 25), cea care covârşeşte toată mintea şi cea care a împăcat lumea cu Creatorul ei şi în acelaşi timp cea care ne-a unit laolaltă şi pe noi oamenii. Să fim cu luare aminte deci la cele patru momente la care face referire Mântuitorul Hristos în chemarea de a-L urma: *voinţa* şi *dorinţa* noastră de a merge după Dânsul, *lepădarea de sine; luarea crucii* şi în fine *urmarea* lui Hristos; şi să căutăm să le împlinim şi noi.

Să ne străduim în a ne lua Crucea şi în a-L urma pe Hristos pe drumul anevoios al vieţii noastre pe acest pământ în căutarea împărăţiei celei veşnice.

Să ne fie tuturor dragă Crucea Domnului *„cea împătrit luminată"*, cum o numesc cântările liturgice, să o iubim, căci ea este altarul de jertfă al Legii celei noi şi pe care şi-a vărsat Sângele Său cel preacurat Fiul lui Dumnezeu.

Să o purtăm în inima noastră ca pe un tezaur de mare preţ şi ca pe o apărătoare tare împotriva tuturor vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi şi să ne însemnăm cu ea cuviincios în toată vremea, dovedind prin aceasta că suntem următori ai Celui ce şi-a pironit mâinile Sale preasfinţite pe ea.

Să cântăm acum şi pururea imnul de biruinţă ce răsună mereu în această zi închinată jertfei mântuitoare a lui Hristos: *„Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne, şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o mărim". AMIN.*

Învăţătură evanghelică despre pocăinţă

Începând cu duminica vameşului şi a fariseului, Biserica a intrat în periodul liturgic al Triodului. Pe durata a zece săptămâni, Triodul înglobează şi Postul Mare, timp de conştiincioasă pregătire sufletească şi de trăire cu credinţă în Dumnezeu, spre a întâmpina apoi - după cuviinţă - luminatul praznic al învierii lui Hristos. Triodul, cu înţelesul de cântare alcătuită din trei ode, a început cu îndemnul la pocăinţă, ca exemplu de urmat oferind „înălţimea graiurilor smerite ale vameşului" (troparul I-ei duminici din Triod). Ca dovadă a împlinirii acestui îndemn, prin glasul troparului din a II-a duminică a Triodului, cel ce neînţelepţeşte şi-a risipit bogăţia oferită lui de Părintele ceresc, este chemat ca prin pocăinţă să-şi recunoască răutăţile comise şi greşeala săvârşită înaintea Părintelui îndurărilor.

După ce a postit timp de 40 de zile în pustie şi ispitit a fost de diavolul, Iisus a început propovăduirea Evangheliei împărăţiei lui Dumnezeu, cu cuvintele: „pocăiţi-vă (metanoite) şi credeţi în Evanghelie" (Marcu 1, 15). Prin acţiunea sa şi prin puterea sa divină, a reuşit Iisus să-i atragă la viaţa religioasă şi morală pe vameşi şi păcătoşi. Aceştia şi-au sacrificat interesele lor materiale, egoiste şi viaţa păcătoasă, senzuală şi profană, renunţând la plăcerile trupeşti, efemere, spre a duce viaţa numai în serviciul lui Dumnezeu.

În casă, la masă fiind, au venit la Iisus vameşi şi păcătoşi, care au şezut apoi cu el la masă şi cu ucenicii lui. Văzând aceasta, fariseii au cârtit faţă de ucenici, pentru că învăţătorul lor mănâncă împreună cu vameşii şi cu păcătoşii. „Nu cei zdraveni au nevoie de doctor - le-a zis Iisus - ci cei bolnavi" şi iarăşi: „n-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă" (Matei 9, 11-13). La fel s-a petrecut şi la intrarea lui Iisus în casa lui Zaheu, mai marele vameşilor din Ierihon. De această dată, Zaheu a făcut o radicală întoarcere a vieţii sale, pentru care a grăit Iisus: „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, că şi acesta fiu al lui Avraam este, căci a venit Fiul omului să caute şi să-l mântuiască pe cel pierdut" (Luca 19, 9-10).

Faţă de acest mod de a le vorbi oamenilor despre pocăinţă, le-a oferit Iisus mulţimilor - între care erau şi farisei şi cărturari - şi învăţătura sa prin parabole, astfel ca aceia care nu credeau în el, văzând să nu vadă şi auzind să nu audă şi să nu înţeleagă (Matei 13, 13). Cu astfel de prilej, s-a desprins de pe buzele Mântuitorului, frumoasa parabolă a fiului risipitor, din a II-a duminică a Triodului, podoabă a parabolelor (cum a numit-o A. Huonder). În această parabolă este prezentat unul dintre fiii crescuţi cu dragoste de părinte, de care s-au legat atâtea nădejdi de viitor. Sub influenţa însă a unor tovărăşii nefaste şi a unor prieteni rău sfătuitori, a ajuns - pe negândite - să se rupă de părintele său trupesc, dar şi de Părintele ceresc, de Dumnezeu, spre a-şi croi o altă viaţă, departe de casa părintească, în dezordine morală şi în desfrâu. Uitându-şi cu totul de credinţa în Dumnezeu, de amărăciunea lăsată asupra casei părinteşti, singurii de care mai asculta, i-au fost prietenii răi, care i-au stat aproape până când i s-a secătuit toată averea dobândită de la părintele său. Ajuns în stare de cruntă decădere morală şi materială, i s-a atrofiat nu numai simţul pudoarei faţă de răul moral, ci şi simţul pentru impresiunea lucrurilor exterioare. Lipsit fiind chiar şi de elementarele mijloace de existenţă, împins - nu de voie, ci de nevoie - a ajuns la cea mai înjositoare ocupaţie de pe treptele sociale: păzitor la porci. Dacă prin dictonul latin: „ne sutor ultra crepidam", se întreabă dacă cizmarul este mai mult decât cizma?, e firesc să ne întrebăm: cu cât era păzitorul mai presus decât animalele ce le păştea? Mai mult decât atât: pe lângă rădăcinile, scormonite în pământ, pe vreme de secetă, porcii se mai înfruptau şi din roşcovele date de stăpânul lor, care însă nu erau de nasul păzitorului.

Câte nu-i vor fi trecut prin minte celui ajuns într-o astfel de stare de decădere! - desigur mai multe rele decât bune. Spre a putea pătrunde gândurile „celui sătul de necazuri" şi frământarea ca „să iasă... din rândul celor spurcaţi", ne vine în sprijin dreptul Iov, cel greu încercat prin suferinţe. Cartea lui Iov ne arată, că chiar şi în astfel de situaţii mai poate fi nădejde ca să iasă cineva chiar curat. „Copacul dacă este tăiat din rădăcină, odrăsleşte din nou şi lăstarii lui nu contenesc. Chiar dacă rădăcina lui îmbătrâneşte în pământ şi trunchiul lui moare în ţărână, când dă de apă, face muguri şi ramuri, ca o mlădiţă din nou sădită" (Iov 14, 4 şi 7-9). Tot la fel se petrece şi în cugetul omului. În cenuşa simţămintelor lui adormite, se găsesc mereu scântei, care să reaprindă la răstimpuri de vreme, flacăra virtuţii.

Venindu-şi în sine, fiul risipitor şi-a dat seama, că el piere de foame, câtă vreme argaţii tatălui său sunt îndestulaţi de pâine. Într-o străfulgerare de cuget, s-a trezit într-însul dorinţa de îndreptare şi şi-a zis în sinea lui: Mă voi duce la tatăl meu, şi-i voi zice: „Tată, greşit-am la cer şi înaintea ta şi nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău; fă-mă ca pe unul din argaţii tăi" (Luca 15, 18-18). Puternic i-a fost gândul, că fără întârziere, pornit a fost la drum.

Cu părul zburlit şi îmbâcsit de praf, cu faţa arsă şi scorojită de arşiţa pustiului, cu haina zdrenţuită de cioturile şi mărăcinişurile ponoarelor, din care cădeau bucăţi în urma lui, cu picioarele zdrelite de spini, cu tălpile scorojite de pietrele tăioase, cu o aliură de slăbănogit de foame şi nemâncare, îşi desfăşura el acum calea de întoarcere spre casa tatălui său. Pe măsură ce se apropia el de casă, cu regrete şi-a dat tot mai mult seama, că e de nerecunoscut. Dacă toţi l-au uitat, tatăl său care i-a păstrat chipul în suflet, s-a gândit mereu la el şi zilnic s-a rugat lui Dumnezeu să-l ocrotească şi să-i lumineze cărările. De departe, din pragul casei, după siluetă şi după umblet, l-a descoperit pe fiul său. Într-o suflare a şi pornit întru întâmpinarea lui. I-a căzut pe umeri, l-a îmbrăţişat şi a vărsat lacrimi de bucurie. Încercând să se desprindă, spre a-i cădea înaintea lui, fiul i s-a adresat zicându-i: „Tată, greşit-am la cer şi înaintea ta şi nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău". Ca semn al împăcării nu numai cu tatăl său, ci şi cu Dumnezeu, pe dată fiul îmbrăcat a fost cu haina cea mai bună, cu inel în deget şi încălţăminte în picioare. Înnoit materialiceşte şi dobândind iertarea nu numai din partea tatălui său, dar - prin el - şi din partea Părintelui ceresc, vrednici au fost a se împărtăşi din bucatele alese. Mare a fost satisfacţia bătrânului tată, care s-a învrednicit a nu se fi sfârşit din viaţă, până nu şi-a recăpătat pe fiul său, despre care cu satisfacţie a grăit el acum: „Fiul meu acesta mort a fost şi a înviat, pierdut a fost şi s-a aflat" (Luca 15, 24).

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

(Urmare din pag. 1)

Ca urmare proiectul este alcătuit de Nicolae Stinghe şi prezentat marelui istoric Nicolae Iorga, care îşi permite doar două modificări nesemnificative. Pentru ineditul şi mai ales pentru viziunea unei asemenea lucrări nerealizate nici astăzi, oferim integral textul proiectului, în baza documentului original aflat în arhiva muzeului din Şchei.[8]

„Moto: *Când voi veni la Braşov să tresalt că-s Român!*

FRESCA

în sala „MIHAI VITEAZUL" din Sfatul Braşovului

Pictură în frescă[9] *în peretele din fundul sălei:*

Străjuit de doi comandanţi, Mihai Viteazul stă pe scaunul de onoare, pe care saşii au aşezat un antipendium, lucrat în fir de aur, luat de pe tetrapodul bisericii Sft. Nicolae din Şcheiu.[10]

În dreapta: *protopopul Mihai*[11] *şi conducătorii români din Ţara Bârsei, în costume de mare sărbătoare (identificarea acestor conducători).*

În stânga: *Magistratul sas şi conducătorii oraşului liber săsesc, în costume derigoare, primesc oficial şi supunere pe Mihai Viteazul, la 1600*[12].

În fund: *Asistenţa, femei şi bărbaţi, în costume naţionale din Şcheiu.*

II

Sculptură pe peretele din dreapta sălei:

Andrei Mureşianu, vorbind mulţimei înveşmântate în costumele naţionale ale fiecărui ţinut românesc.

Garda lui Andei Mureşianu este compusă din contemporanii săi:

INSCRIPŢIE

„Uniţi-vă în cuget, uniţi-vă'n simţiri".

Pictură în frescă[13] *pe peretele din stânga sălei.*

Cor de tineri şi tinere în costumele vechilor societăţi studenţeşti din Ardeal, Bucovina, Basarabia, Macedonia, Moldova, Muntenia, Viena etc.

Ciprian Porumbescu conduce corul

Andrei Mureşianu asistă, în extas!

Între corişti, luptătorii românilor din'ainte de război.

Inscripţie

„Pe-al nostru steag e scris „UNIRE"

COMITET

Preşedinte: Domnul Profesor N. Iorga, Consilier Regal

Vicepreşedinte, Domnul Gh. Alexiu Prezident Regal

Membrii: Protopopii Braşovului şi cel ai Buzaielor.

Iniţiatorii: „Aceiaş preoţi din trecut şi de astăzi" din municipiul şi Judeţul Braşovului.

Mihai Viteazul — 400 de ani

Sfatul să fie evacuat de chiriaş şi birouri şi să devină Muzeul Ţării Bârsei şi adevărat „MONUMENT ISTORIC".

Pentru a preîntîmpina neajunsuri din partea autorităţilor se apelează şi la Serviciul Tehnic din cadrul Primăriei Braşov, solicitând un „REFERAT asupra stării clădirei Sfatului din Piaţa Libertăţii" (azi Piaţa Sfatului n.n.). Ca urmare se primeşte avizul favorabil, semnat la 14 aprilie 1940 de ing. şef al Serviciului Tehnic, Simţion, cu următoarele aprecieri:

„Întrega zidărie este solidă şi în stare bună, în schimb lemnăria şarpantei acoperişului este foarte mâncată de cari şi afară de aceasta capetele coardelor sunt intrate în putrefacţie.

Tavanul de deasupra sălii de şedinţe (8 x 12 m) este încovoiat în aşa măsură că săgeata în mijlocul sălii este de 18 cm. Pentru consolidarea acestui tavan - acum 12 ani - s-a făcut o întăritură în pod, dar şi aceasta a cedat puţin.

În această situaţie, refacerea întregului acoperiş, dar mai cu seamă, a tavanului este imperios necesară.

Costul acestor lucrări - inclusiv refacerea învelitoarei - se urcă la 1.200.000 lei".[14]

În ciuda acestor impresionante strădanii, frumoasa iniţiativă este curmată de cele două evenimente cutremurătoare: Dictatul de la Viena din august 1940 şi crima bestială asupra marelui istoric din noiembrie 1940.

Considerăm că la 1946, când Costin Petrescu restaura pictura interioară a bisericii Sf. Nicolae, iar în tinda bisericii realiza fresca intrării lui Mihai Viteazul în Cetatea Braşovului, s-a folosit de această tematică pusă la dispoziţie de dr. Nicolae Stinghe, încă preot la această biserică. De altfel, Nicolae Iorga încă din anul 1937 emitea o recomandare pentru pictoriţa Elena Popea pentru a restaura pictura bisericii, aşa cum dovedeşte o scrisoare inedită, păstrată în aceeaşi arhivă.[15] Doar moartea pictoriţei, survenită în anul 1941 nu i-a permis protopopului braşovean Nicolae Stinghe să apeleze la serviciile acesteia.

Considerăm că la 400 de ani, după moartea marelui voievod, iniţiativa preoţimii braşovene ar putea să renască, în condiţiile în care, în Casa Sfatului (azi Muzeul Judeţean) se reorganizează tematic integral spaţiul expoziţional. Aceste documente pot fi mărturii şi modele.

---

1 Arhiva Muzeului bisericii Sf. Nicolae, fond. „Nicolae Iorga", document inedit emis la 14 iunie 1936 de Liga pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor, „recunoscută persoană morală prin legea promulgată sub nr 629 din 9 Februarie 1907 (Monitorul Oficial 261/22 Febr. 1907) şi înscrisă în Trib. Ilfov S.I.c.c. registrul persoanelor juridice sub nr. 219 din 27 Iunie 1925.

2 Documentul este semnat de cca 50 de preoţi din Braşov şi împrejurimi, dintre care menţionăm: dr. Nicolae Stinghe, administrator protopopesc, protopop Vasile Stoicanea, protopopul Branului, dr. Ioan Puşcariu, din partea Oficiului parohial Apaţa, pr. Aurel Negrescu, parohul ort. din Întorsura Buzăului, pr. Petru Leuca, paroh Satulung, pr. Nicolae Frateş din Dobârlău, pr. Virgil Runceanu, Poiana Mărului, pr. Ioan Turcu din Ţânţari, pr. Gh. Oncioiu din Moeciu de Sus - Bran, pr. Nicolae Gogonea din Râjnov, pr. Ioan Modroi din Vama Buzăului, pr. Andrei Badiu din Măeruş, pr. Vasile Pană din Zărneşti, pr. Aurel Radu din Teliu, pr. Nistor Filip din Barcani, pr. Liviu Rusan din Sita Buzăului, pr. Ioan Stelea din Zizin, pr. Gheorghe Şerbu din Satulung, pr. Victor Botiman din Satu Nou, pr. Isaia Enescu din Şimon, pr. Elie Ioanoviciu din Feldioara, pr. căpitan Eugen V. Saftu, consesor al Garnizoanei Braşov, pr. Ioan Bărbat din Tărlugeni, pr. Nicolae Bârsan din Dârste, pr. Valeriu Voineag din Braşov, pr. Cornel Măeruşan din Crisbav, pr. Vasile Meret, Braşov-Cetate ş.a.

3 Colecţia de documente istorice ale Braşovului cunoaşte în anul acesta tipărindu-se al 9-lea volum, sub egida Arhivelor Statului din Braşov, primul datând din anul 1889.

4 Arhiva Muzeului cit., fond „Mihai Viteazul".

5 Idem, fond „Nicolae Iorga", emis la 9 aprilie 1940 sub semnătura secretar-director Victor Bratul.

6 Adresa nr. 295/1940, arhiva bisericii cit.

7 Arhiva muzeului, fond „Mihai Viteazul", doc. din 1 aprilie 1940 necatalogat.

8 Arhiva cit., fond „Mihai Viteazul", doc. necatalogat.

9 În original „Sculptură", înlocuit de N. Iorga, „Pictură în frescă".

10 Se ştie că Mihai Viteazul oferise cu prilejul primului popas braşovean (20 octombrie 1599) acest antipendium bisericii Sf. Nicolae, dispărut în condiţii necunoscute „Colectaneea", manuscris al cronicarului Julius Teutsch, aflat la Arhivele Statului, Braşov, p. 388).

11 Protopopul Mihai, colaborator al diaconului Coresi, unul din cei mai cunoscuţi colaboratori ai voievodului Mihai Viteazul, el fiind acela care l-a dus pe doctorul Braşovean la Târgovişte pentru a-l trata pe Mihai Viteazul, tot el îl întâmpină pe marele voievod în tabăra de la Prejmer şi îl însoţeşte în toate popasurile braşovene.

12 Este vorba de popasul al doilea al lui Mihai Viteazul, între 1-15 martie 1600, după victoria de la Şelimbăr, când convoacă în Casa Sfatului Dieta Transilvaniei.

13 Era scris iniţial „Sculptură", iar Nicolae Iorga corectează „Pictură în frescă".

14 Arhiva cit., fond „Mihai Viteazul", doc. necatalogat.

15 „N. Iorga recomandă foarte călduros pe domnişoara Elena Popea, pictor de reputaţie europeană, pentru pictarea bisericii Sf. Nicolae din Şchei. 27 noiembrie 1937" - autograf N. Iorga, doc. inedit, fond „Nicolae Iorga", arhiva muzeului cit.. Elena Popea (1879-1941) se naşte la Braşov, fiind fiica savantului Ioan Popea, făcând studii de pictură la Leipzig şi München, apoi la Paris (cu Andre Lothe), expunând prima dată în capitala Franţei în anul 1908, apoi la Roma (1909), unde obţine medalia de aur, apoi în prezenţa lui Nicolae Titulescu, la Londra. Revenită în ţară pictează biserica din Haţeg. În galeria portretelor sale figurează numeroşi cărturari, dar şi peisaje româneşti, mai ales zona Branului şi Braşovului.

Mânăstirea Sâmbăta — o necesară rectificare

În numerele 5—8 din 1 și 15 februarie ale publicației „Telegraful Român" am scris un articol intitulat „Două prezențe demne de pomenit: „Arhimandriții Veniamin și Timotei Tohăneanu", articol în care am încercat să prezint cititorilor pe cei doi părinți mai sus numiți, viețuitori ai mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

Recitind articolul respectiv și luând aminte la unele formulări, mi-am dat seama că mare parte dintre cele exprimate de mine nu corespunde cu realitatea. Așa este afirmația din coloana a doua, paragraful trei, cum că *„cea mai mare realizare a Părintelui Veniamin a fost însă reconstruirea incintei brâncovenești a mânăstirii"*. Reflectând cu atenție asupra a ceea ce se înțelege practic din aceste cuvinte, trebuie să recunosc că am favorizat inducerea în eroare a cititorilor și denaturarea faptelor.

Spre rectificare și spre a nu îndepărta pe nimeni dintre contemporani și dintre cei ce vor veni de cunoașterea adevărului, nu găsesc nimic mai potrivit decât a lua ca punct de plecare pisania aflată la intrarea în mânăstire, unde se spune: *„Incinta în stil brâncovenesc, așa cum se vede azi, cu chilii și paraclis închinat Sfinților Martiri Brâncoveni, canonizați în 1992, a fost zidită din temelie, cu ajutorul lui Dumnezeu, din inițiativa și sub îndrumarea permanentă a Înalt Prea Sfinției Sale Mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului, Crișanei și Maramureșului, al treilea ctitor, între anii 1985—1993"*.

În această frază foarte concentrată se cuprinde pe scurt întreaga istorie a renașterii Mânăstirii Brâncoveanu. Cum am spus în articolul trecut, Mitropolitului Nicolae Bălan i-a fost imposibil să refacă și incinta mânăstirii. Acest lucru avea să-l împlinească, în condițiile de prigoană ale dictaturii comuniste, actualul Mitropolit al Ardealului, Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, cel de-al treilea ctitor al ei.

Înalt Prea Sfinția Sa a vizitat pentru prima dată Mânăstirea de la Sâmbăta „prin anul 1946", căutându-l pe Părintele Arsenie, și de atunci iubirea pentru această mânăstire i-a rămas ca o „vibrație la inefabil", deoarece atunci la Sâmbăta L-a întâlnit de fapt pe Dumnezeu. Ajungând în 1982 Mitropolit al Ardealului și având deja experiența refacerii Palatului episcopal de la Buzău, în stil brâncovenesc, Înalt Prea Sfinția Sa a plănuit imediat refacerea incintei mânăstirii construite de Voievodul Martir Constantin Brâncoveanu, pe moșia sa de la Sâmbăta de Sus. Ideea reconstruirii — de fapt a construirii, deoarece vechea incintă fusese total distrusă și din planurile inițiale nu s-a mai găsit nimic — i-a aparținut la fel ca și planurile de construcție, Înalt Prea Sfinției Sale. Întreaga lucrarea a fost deci ideea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Antonie și s-a desfășurat sub neobosita îndrumare a Înalt Prea Sfinției Sale. Înalt Prea Sfinția Sa a fost cel care sub pretextul ridicării unui „așezământ cultural", în care să aducă obiecte de patrimoniu din zona Făgărașului, a reușit să obțină o aprobare pe baza căreia construia de fapt o mânăstire cu paraclis, chilii, clopotniță, trapeză și tot ce este necesar bunei funcționări a unui astfel de așezământ, asumându-și toate riscurile în cazul în care planul de ridicare a mânăstirii ar fi fost deconspirat. Pe hârtii erau scrise unele lucruri! Înalt Prea Sfințitul chiar a spus la un moment dat: *„Ziceți-le pe hârtie cum vreți, totul e să iasă bine"* — dar în fapt construcțiile aveau altă destinație. Din această pricină s-a și lucrat în cea mai mare viteză pentru a finaliza construcția cât mai repede, deoarece exista oricând pericolul ca lucrările să fie oprite, cum de fapt s-a și întâmplat, la un moment dat. Numai amenințarea cu demisia a Înalt Prea Sfinției Sale i-a determinat pe cei ce le-au oprit să îngăduie reluarea lor.

Toată această străduință împletită cu mari dificultăți a fost încununată de succes și binecuvântată de Dumnezeu. La sfârșitul lucrării Înalt Prea Sfințitul a avut un alt gând inspirat de sus, acela de a-l invita la sfințirea mânăstirii pe Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeos al Constantinopolului. Astfel nou renăscuta mânăstire a fost sfințită la 15 august 1993 de Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeos, împreună cu Preafericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, înconjurați de un mare număr de ierarhi, preoți și diaconi și în prezența unui imens număr de credincioși.

Este cu dreptate să amintesc în acest context și de ridicarea la Mânăstirea de la Sâmbăta a unei Academii teologice cu scopul bine definit de a spori prestigiul așezământului brâncovenesc și de a favoriza relațiile ecumenice. Lucrarea se află în fază avansată de finalizare.

De încheiere îmi cer cuvenitele scuze pentru situația nedorită care s-a creat în urma celor scrise de mine, fără să am o temeinică informare asupra derulării importantelor lucrări de la Mânăstirea Sâmbăta, atribuind în exclusivitate unor persoane, în speță părintelui Veniamin Tohăneanu, merite pe care nu le-a avut și pe care nici dânsul nu și le arogă. De altfel, sunt îndatorat să precizez că datele pe care le-am consemnat nu am avut posibilitatea să le cunosc în chip direct, eu ajungând viețuitor în mânăstire numai după 1990, așa că valoarea celor afirmate de mine este mai mult decât relativă. Factorul decisiv care a inițiat planul de construcție, a vegheat nemijlocit la înfăptuirea lui, până la stadiul la care se află astăzi, este Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, căruia i se cuvine dreptul moral de a nu-i fi prejudiciată prin nimic demnitatea și autoritatea pe care o deține.

Ieromonah
SERAFIM PĂTRUNJEL,
M-rea Sâmbăta de Sus

Postul — datorie și virtute creștină

(Urmare din pag. 1)

precum și de la toate lucrurile lumești, de la toate dorințele rele. El înseamnă cumpătare, înfrânare de la sațiul mâncării și băuturii și un prilej fericit de a ne opri de la săvârșirea păcatului. Sfinții l-au cunoscut și prețuit o viață întreagă iar Biserica i-a adus cântări de laudă, căci postul și rugăciunea ne ajută să ne mântuim sufletul. El ne ajută în credință, ne întărește în virtute și ne întoarce la starea paradisiacă a lui Adam.

Postul este o faptă de virtute, cu lucrare de înfrânare a trupului și de întărire a voinței, o formă de pocăință, deci un mijloc de mântuire. Dar totodată este și un act de cult, adică o jertfă de cinstire a Lui Dumnezeu pentru că el este o jertfă — o renunțare de bunăvoie la ceva care nu ne este îngăduit — izvorâtă din iubirea și din respectul pe care îl avem față de Dumnezeu.

Rostul postului este folosirea sufletului și a trupului pentru că întărește trupul și curățește sufletul în lupta împotriva diavolului. Din această cauză și Legea Veche îl recomandă și impune. Datorită postului și pocăinței ninivitenii au căpătat mila lui Dumnezeu (Iona 3, 5), cu postul și rugăciunea a bineplăcut David, Împăratul și Proorocul lui Dumnezeu după căderea lui în desfrânare și ucidere („Iar ei când mă supărau eu m-am îmbrăcat cu sac și am smerit cu post sufletul meu. Ps. 34, 12—13). Cu post au bineplăcut și cei trei tineri pe care nu i-a ars cuptorul Babilonului (Daniel 1, 8—17, 3, 25—30) sau Daniel care a închis gura leilor în groapă (Daniel, 6, 23). De asemenea proorocul Moise a postit de două ori câte 40 de zile (Ies. 34, 28) (Deut. 9, 9), iar Ilie proorocul a postit 40 de zile (III Regi 19, 8).

Apoi în vremea Noului Testament postul era foarte prețuit căci Sfântul Ioan Botezătorul și ucenicii posteau mereu (Mt. 9, 14, Mc. 2, 18, Lc. 5, 33) și însuși Mântuitorul Iisus Hristos l-a practicat postind 40 de zile și nopți (Mt. 4, 2). Apostolii și ucenicii Mântuitorului posteau și se rugau (II Cor. 6, 5; 11, 27), apoi sutașul Cornelie, încă păgân fiind postea (Fapte 10, 30), la fel credincioșii din Antiohia (Fapte 14, 23) ca și Apostolii Pavel și Varnava (Fapte 14, 23).

Sfinții Părinți și Biserica laudă și recomandă postul cu multă stăruință. „Postul potolește zburdălnicia trupului, înfrânează poftele cele nesățioase, curățește și înaripează sufletul, îl înalță și îl ușurează" (Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilia 10 la Facere cap. 1).

Postul se împarte în mai multe feluri:

— a) Postul desăvârșit, atunci când nu mâncăm și nu bem nimic cel puțin o zi.

— b) Postul aspru sau uscat, atunci când mâncăm numai spre seară mâncăruri uscate (pâine, apă, fructe uscate, semințe etc.).

— c) Postul obișnuit sau comun (când mâncăm la orele obișnuite dar numai mâncăruri de post, adică fără carne, pește, brânză, lapte, ouă, vin, grăsime etc.).

— d) Postul ușor, când se dezleagă de la vin, pește, icre și untdelemn, așa cum prevede Tipicul Bisericii la anumite sărbători care cad în cursul posturilor și peste an.

Posturile de o zi în cursul anului sunt: Miercurea (în amintirea vânzării Mântuitorului de către Iuda) și Vinerea (în amintirea patimilor Mântuitorului) apoi ziua înălțării Sfintei Cruci (14 sept.), ziua tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 aug.), ajunul Bobotezei (5 ian.).

Posturile de mai multe zile sunt: Postul Mare, Postul Sfinților Apostoli, Postul Maicii Domnului și Postul Nașterii Domnului.

Există un post al mâncării dar și un post al faptei celei rele, adică a opri limba de la clevetiri și pizmă, inima de la ură și dușmănie și de la cele ce smintesc sufletul și vatămă trupul.

Sfinții Părinți spun că sora postului este rugăciunea ca o amintire a celei dintâi porunci și a comuniunii cu Dumnezeu, iar pentru ca rugăciunea să fie folositoare trebuie ca uneori să fie însoțită de post.

De o importanță capitală în acest sens este „plinirea" pe care Mântuitorul Iisus Hristos a adus-o Legii Vechi. Vechile rânduieli despre post și rugăciune se caracterizează prin formalism și pe cât erau de încâlcite pe atât erau de prost înțelese și puse în practică. De aceea Mântuitorul a spus: „Când postiți nu fiți triști ca fățarnicii, că ei își smolesc fețele ca să se arate oamenilor că postesc. Tu însă când postești unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești" (Mt. 6, 16—18), „iar când te rogi nu fi ca fățarnicii cărora le place să se opească și să se roage în adunări și pe la răspântiile ulițelor ca să se arate oamenilor... ci roagă-te Tatălui tău în ascuns" (Mt. 6, 5—9). Aceasta este regula de aur pe care Iisus ne-a dat-o. Ea înlătura robia formei și a literei care ucidea spiritul și făcea din rugăciune și post gând de laude deșarte și pierzătoare de suflet.

Postul și rugăciunea sunt cele două arme de luptă împotriva răului, cele două porți prin care au trecut atâția sfinți, cele două aripi ale sufletului cu care ne putem înălța la Dumnezeu. Dacă noi am rămâne în hotarul lăuntric al binelui, în poruncile pe care ni le-a dat Dumnezeu și dacă desăvârșirea ar fi singurul nostru țel în viață, atunci am înclina mai ușor spre binele ce ne-a fost rânduit de sus. Dar ascultând mai mult de legea trupului decât de legea sufletului, ne-am depărtat de Dumnezeu și această depărtare a dus la ruperea armoniei dintre noi și Dumnezeu. Restabilirea armoniei și intrarea în comuniune cu Dumnezeu se face acum tocmai cu aceste două arme: postul și rugăciunea.

Atenție tineret!

(Urmare din pag. 1)

dai și exemple?" Îi spuneam: „Te rog du-te și pune mâna pe mâna Sf. Paraschiva și explică-ți cum de sute de ani a rămas neputrezită, și cum de are mireasmă, căci n-a fost tratată?"

Și acum zic că cel mai puternic argument vizibil al existenței lui Dumnezeu sunt Sfintele Moaște.

Tineri dragi, începeți să vă hotărâți să mergeți la Sfintele Moaște, că avem slavă Domnului, toată țara e plină! Avem sfinți și la străini; cum și ei au la noi. Câți sfinți sunt încă anonimi! Cum a apărut cel de la Neamț? Piatra s-a ridicat ca dala de la oraș, când rădăcina ridică trotuarul. Și s-au întrebat: „Ce o fi? O fi apă sau conducta de gaz?" Când au săpat, și acum se vede unde au dat cu hârletul, au găsit moaștele unui sfânt anonim. Ca dovadă, nu numai că a rămas el întreg, dar a făcut și minunea: Revoluția, care a venit nu după mult timp.

Iată pentru ce vă spun eu tinerilor și fii încercați, să fiți cu mai multă trăire, dar puneți-vă în program și închinarea la Sfintele Moaște. Vă zic eu, că dacă începeți și vă închinați nu mai renunțați. Cunoașteți expresia „mâncând vine pofta", dar hrănindu-vă cu Împărăția lui Dumnezeu îți vine încredințarea ca să ții legătura cu sfinții și pentru a te păzi de păcat! Căci apoi îți vine rușinea, cum să mă prezint eu la Sfânt cu întinarea asta pe care am mărturisit-o și iar o fac?

Tineri dragi, opriți-vă de la imoralități!

Îmi permit ca duhovnic și după vârstă, să vă spun: Nu vă jucați cu moralitatea! Cu poporul nu te joci! Te simte. „Verba vollant, scripta manent, exempla trahunt". „Vorba zboară, scrisul rămâne, numai exemplul mișcă". Dar cel care vorbește despre post sau despre dragoste și înfrânare și nu o are, poate fi admirat, poate să scoată și lacrimi dar nu-l mișcă pe celălalt să treacă la fapte.

Odată cu harul hirotonirii este implantată, zic eu, și puterea de a exercita atâta influență încât ajuns acasă îți zici: a spus părintele: ia să încerc și pe asta, discret, fără tam-tam.

Avem nevoie de preoți trăitori, să-mi fie iertat, dar eu voi zice: Trăirea nu poate fi înlocuită cu diploma de doctorat și de licență.

Trăiți în evlavie, în frică de Dumnezeu și în curățenie și vă rog să vă puneți în ordine viața morală. Să vă faceți căminuri cinstite. Știu, că a fost un timp în care s-a spus oficial că nu-i Dumnezeu, că venim de la maimuță, că de ce n-am face...

A fost. S-a terminat. Iubiților, e nevoie de o primenire!

De azi, din momentul în care te-ai spovedit, oprește-te, schimbă-ți viața și ești iertat!

Dacă vreți să regenerați și Biserica, tinerilor, căci pe umerii voștri stă, atunci gândiți-vă bine, alegeți moralitatea! Pentru că, Dumnezeu a binecuvântat și a sfințit nunta. Biserica nu-ți îngrădește traiul. Să nu fie dezmăț, cum se zice când se ridică cununa de pe cap.

De aceea, scumpii mei, eu vă zic acum și vă las ca un îndemn și ca o rugăminte prelungită de la patrafir: cumințenie, evlavie, înțelepciune, modestie, dar curaj ortodox autentic. Amin.

Învățătură evanghelică despre pocăință

(Urmare din pag. a 2-a)

Prin parabola fiului risipitor, Domnul Hristos a arătat efectele de mare însemnătate ale tainei pocăinței, prin care penitentul dobândește iertarea păcatelor mărturisite, redobândește harul dumnezeiesc și liniștea cugetului. Celui ce în mod sincer se căiește de păcatele săvârșite și se decide pentru o viață nouă în Hristos, prin rostul duhovnicului i se acordă iertarea pentru păcatele mărturisite. După cuvântul psalmistului: „inima înfântă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi" (Psalm 50, 19). Parabola fiului risipitor, ca și parabola vameșului și a fariseului sunt exemple strălucite despre puterea pocăinței arătată de Mântuitorul, pentru iertarea păcatelor și îndreptarea tuturor celor ce în mod sincer se căiesc de săvârșirea lor.

Femeia care având zece drahme, și-a pierdut una dintre ele, cu multă stăruință o caută pe aceasta una, căci își dă seama de osteneala cu care a agonisit-o. Dacă o găsește, cheamă prietenele și vecinele, ca împreună să se bucure, că și-a găsit drahma pierdută. Cu cât mai mare este bucuria îngerilor lui Dumnezeu din cer, pentru un suflet care se pocăiește? (Luca 15, 10).

Mântuitorul a arătat cât de mare este valoarea sufletului și - în consecință - a subliniat cât de mare trebuie să fie importanța acordată pentru mântuirea sufletului. „Ce va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb, pentru sufletul său?" (Matei 16, 26).

După sfatul Mântuitorului, ca o mamă bună, Biserica, în acest period liturgic, își cheamă pe fiii săi la pocăință. Le cere să se căiască pentru păcatele săvârșite, să se hotărască a se lepăda de păcatele comise, spre a începe o viață nouă, bineplăcută lui Dumnezeu. O face aceasta cu insistență, pentru buna pregătire duhovnicească, în vederea luminatului praznic al învierii lui Hristos.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 2 martie 2000** — a primit pe P.C. Pr. Neamțu Victor, preot în Brașov și director al Seminarului Teologic din Brașov, cu care a discutat probleme de organizare a Seminarului.

● **Joi, 9 martie 2000** — a primit pe maica Tomaida împreună cu maica Veronica, actuala stareță la mânăstirea Predeal. prot. Brașov.
— a primit pe arhim Ilarion Urs, economul mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 11 martie 2000** — a primit pe dl. dr. Aurel Papari din Constanța, președintele filialei locale „A. Șaguna" și pe dl. senator prof. univ. dr. George Pruteanu, președintele Despărțământului „ASTRA" Dobrogea.

● **Duminică, 12 martie 2000** — a primit pe P.C. arhim. Irineu Duvlea, starețul mân. „C-tin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și iconomul mânăstirii P.C. arhim. Ilarion Urs.

● **Marți, 14 martie 2000** — a primit pe P.C. arhid. Ezechil Oancea, cons. economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 16 martie 2000** — a primit pe P.C. diac. dr. Paul Cherescu în legătură cu problemele Fundației „Gojdu".

● **Sâmbătă, 18 martie 2000** — a primit pe P.C. arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Duminică, 19 martie 2000** — a primit la Reședința Mitropolitană pe P.S. Visarion Rășinăreanu, însoțit de decanul Facultății de Teologie Sibiu, P.C. pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, P.C. arhim. Irineu Duvlea, starețul mân. „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus, arhim. Ilarion Urs și ieromonahul Serafim Pătrunjel.

● **Marți, 21 martie 2000** — a primit pe P.C. pr. lector dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „A. Șaguna" din Sibiu.
— a primit pe pr. Marcel Feiera's.
— a primit pe P.C pr. Ioan Hândoreanu de la Parohia Poiana.
— a primit pe dl. Cojan Constantin din Sibiu.
— în după-amiaza aceleiași zile a primit vizita arhiepiscopului de Alba Iulia, I.P.S. dr. Andrei Andreicuț.

● **Joi, 23 martie 2000** — a efectuat o vizită de lucru la Șantierul de construcții de la mân. Sâmbăta de Sus.

● **Joi, 30 martie 2000** — a primit pe P.C. pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan. decanul Facultății de Teologie „A. Șaguna" din Sibiu.
— a primit pe dl. Vasilescu Gluoglu, din Brașov.
— a primit pe prof. Aurelian Dinulescu.
— a primit pe P.C. pr. Vasile Prodea, de la parohia „Sf. Nicolae" Șcheii Brașovului, cu soția.
— a primit pe arhim. Ilarion Urs, în legătură cu continuarea lucrărilor la Șantierul de construcții de la mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Vineri, 31 martie 2000** — a primit pe P.S. dr. Ioan Mihălțan, episcopul Oradiei și pe P.S. Sofronie Drincec, episcopul Ortodox de Gyula, Ungaria, cu prilejul Simpozionului „Emanoil Gojdu", ținut la Cercul Militar Sibiu. A fost de față P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Pr. VALENTIN-MIHAIL SICOE,
Secretar eparhial

Sfântul și Marele Post la Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu" din Sibiu

Nu este ușor să vorbești și să convingi pe omul modern despre însemnătatea postului. Chiar unii credincioși - care frecventează Duminică de Duminică Sf. Biserică - nu cunosc binefacerile lui. Unii îl consideră ca pe ceva necorespunzător în vremea noastră, alții se întristează când aud despre post, alții nici măcar nu-l recunosc ca făcând parte din mântuirea noastră, iar alții se laudă cu el și îi desconsideră pe cei ce nu-l țin.

Această mare diversitate de păreri și atitudini cu privire la post vin de la necunoștința însemnătății spirituale a postului.

Mulți creștini reduc postul la oprirea de la anumite mâncăruri, omițând sensul adânc spiritual.

Ca să putem posti și, totodată, ca postul să ne fie folositor, trebuie să căutăm a înțelege sensul postului pe care Biserica ni-l vestește ca pe o nevoință plină de har și binecuvântare.

Postul are un caracter global. El trebuie să cuprindă toate simțurile omului. dar mai ales să dovedească o putere sufletească.

Sf. Atanasie al Alexandriei spune: „Să păstrăm postul, căci el, împreună cu rugăciunea și cu milostenia este marele păzitor al vieții. El scapă pe om de moartea sufletească. Adam a mâncat în rai fără a mărturisi aceasta și a fost scos afară din rai, noi prin post și credință putem intra în paradis" (Despre fecioare 6).

Omul este un dar al lui Dumnezeu și a fost creat după „chipul și asemănarea Sa". Dumnezeu este cel ce ne aduce în lume și tot El este cel ce hotărăște data plecării noastre din această lume. Înțelepciunea poporului spune: „Nu trăim ca să mâncăm, ci mâncăm ca să trăim". Postul este cel ce permite omului „foamea și setea după Dumnezeu".

În contextul arătat mai sus, în Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu" o cincime din studenții noștri - viitoarele cadre de ofițeri ai armatei române - încearcă să țină întregul post și să se nevoiască „cu munca și rugăciunea" și ca buni creștini să dobândească, prin post și rugăciune, mântuirea sufletească.

Dacă acum patru ani, când am venit în această unitate de învățământ militar și am propus să se servească masă de post pentru studenții doritori, a existat o respingere totală atât din partea unor ofițeri, cât și din partea studenților, printr-un program regulat de consultanțe duhovnicești, de slujbe Duminica și în zilele de sărbători, Sf. Liturghie. Miercurea și Vinerea, Vecernie, conferințe pe diferite teme, s-a ajuns ca în prezent Capela Academiei Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu" din Sibiu să fie câteodată neîncăpătoare pentru cei care vor să asculte „cuvântul lui Dumnezeu", iar numărul celor ce solicită masă de post să fie din ce în ce mai mare.

Există un program duhovnicesc - cu participare benevolă - aprobat de domnul comandant al Academiei Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu", prin care atât eu, ca preot, cât și Slt. Ralea Marius - student al Facultății de Teologie Sibiu - ținem conferințe, având ca temă: „Postul și rugăciunea, arme de mântuire sufletească și trupească".

Prin această pregătire duhovnicească, prin primirea Sf. Taine a Spovedaniei și Împărtășirii, numărul studenților dar și a cadrelor militare și civilii din Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu" se pregătesc să aștepte marele praznic al Învierii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu conștiința împăcată că viața scurtă, pământească este numai o „punte de trecere" spre viața veșnică în Domnul.

„Vremea postului s-o petrecem luminat, supunându-ne nevoințelor duhovnicești. Să ne luminăm sufletul, să ne curățim trupul. Să postim de bucate ca și de toată patima rea. desfătându-ne cu bunătatea Duhului. Întru care cu dragoste petrecând să ne învrednicim toți a vedea cinstitele patimi ale lui Hristos Dumnezeu și Învierea".

Pr. militar,
Lc. Stac. Drd. VALENTIN BEȚIU

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● **„Viața în Duh Filocalic"**, antologie filocalică - Cuvântul înainte aparținând P. C. Arhim. Sofian Boghiu, cu binecuvântarea Î. P. S. Serafim, Mitropolitul Germaniei, lucrarea fiind alcătuită de Ignatie Monahul și editată de Mânăstirea Pissiota, București, 1999 (254 pag.). Iată ce scrie Părintele arhim. Sofian despre această carte:

„Îndemnul meu ca duhovnic către toți fiii și fiicele mele, cititori ai acestei cărți este de a se osteni a nu rămâne în stările păcătoase; să se roage pentru înnoirea minții; să dobândească smerita cugetare; să prețuiască timpul; să se ferească de vorbirea deșartă; să se silească spre lacrimi și plâns; să se roage neîncetat cu luare aminte, să aibă dragoste și să-și înfrumusețeze sufletul cu har, virtuți și fapte bune, într-un cuvânt să ducă o viață de un autentic duh filocalic.

Doresc din toată inima ca ceea ce conține acest volum să fie spre rodire și de folos întru mântuire, așa încât spiritualitatea filocalică și patericală să fie valorificate în trăirea fiecăruia dintre noi".

* * *

● Părintele Prof. univ. dr. Ilie Moldovan publică la Editura Pro-Vita, Valea Plopului - Prahova, cartea: **Adevăr și preamărire în Ortodoxie** — Îndreptar de texte scripturistice comentate în vederea apărării liturgice a dreptei credințe. Lucrarea apare cu binecuvântarea **Î. P. S. Dr. Antonie,** Mitropolitul Ardealului.

Este o carte de dogmatică dar și de apologetică pe care o pune la dispoziția studenților, acum.

Iată o scurtă prezentare a cărții:

„Suntem îndreptățiți a spune că apărarea credinței este o „liturghie" încredințată de Mântuitorul Iisus Hristos aleșilor Săi, precum și că, orice misiune, chiar atunci când pare mai puțin însemnată în realitate este plină de slavă pentru că este un act de preamărire și este îndeplinită pentru El".

* * *

● **„Strigat-am către tine"** este volumul de poezie a lui Grigore Vieru, apărut la Biblioteca de Aur, Litera-Ulim, Chișinău, 1999, 390 p.

Iată ce scrie despre el Președintele Uniunii Scriitorilor Mihai Cimpoi:

„Grigore Vieru, unul dintre cei mai importanți poeți ai ceasului de față, ne propune o rostire esențială a ființei românești care își regăsește substanța în copilărie, maternitate, dragoste, dar și în sentimentul unității mioritice cu totul cosmice.

El ne îndeamnă să ne întoarcem la izvoare, adică acolo de unde începem, curgem și devenim întru ființă sub semnul divinului ca taină „care ne apără".

Are 324 pagini de versuri, are de asemenea, o culegere de aforisme: **„Mișcare în infinit"**, de la pag. 325 până la pag. 364, iar apoi până la sfârșit, are câteva confesiuni prin care își notează timpul trecut peste el. Această parte a cărții e intitulată **„Văd și Mărturisesc"**.

E un fel de volum de autor în care poetul își spune tot ce a făcut până în clipa de față. Fără îndoială că volumul acesta face parte din poezia Basarabiei, care va mărturisi pe poet ca fiind cel mai bun.

* * *

● Sfântul Paisie de la Neamț, **„Cuvinte și Scrisori Duhovnicești"**, vol. II, publicate după traduceri vechi revăzute, cu note și comentarii de Valentina Pelin, postfața de Virgil Cândea, Editura Tipografia Centrală, 1999, Chișinău, 278 pg.

Volumul II a apărut în 1998 la Editura Tipografia Centrală din Chișinău cu prefața de Virgil Cândea. Iar în acest al II-lea volum tot Virgil Cândea scrie o postfață, care împreună cu Valentina Pelin clarifică multe probleme ale acestei cărți.

Sf. Paisie de la Neamț ne apare deci și ca autor al unor importante bucăți filocalice, vrednice de citit.

* * *

● Două cărți de Protos. Nicodim Măndiță apărute în editura Agapis - 1999, se intitulează **„Calea pocăinței. Spovedania, Canonul și Sf. Împărtășanie"**, (128 p.) și **„Minunile Sfintei Cruci în vremurile Apostolice"** (272 p.).

Sunt cărți bune pentru poporul dreptcredincios și merită citite.

* * *

● Editura Fundației „Andrei Șaguna" din Constanța publică cartea: **„Andrei Șaguna contemporanul nostru"**, având-i autori pe: Aurel Papari, Jipa Rotaru și Ileana Bulz, Constanța, 2000, 321 pg.

Cartea se ocupă de Memoriile lui Șaguna din anii 1846-1871, apoi autorii fac o dare de seamă despre arhiepiscopul și mitropolitul Andrei Șaguna. Se ocupă în continuare de Șaguna și restaurarea mitropoliei Transilvaniei, iar apoi sunt redate 25 de scrisori, care se păstrează în arhiva sa. Apoi prezintă o teză de licență a lui Alexandru Ghica. La sfârșit se dă un studiu al Dr. Ioan Lupaș, publicat în Semănătorul.

Este o amintire vrednică de Șaguna, acum când se face amintire de toți marii apostoli ai creștinismului românesc. Și e de mare importanță că Șaguna cuprinde tot mai mult din spațiul românesc. Căci amintim încă o dată: Cartea e redată spiritului românesc prin Universitatea „Andrei Șaguna" din Constanța deoarece acolo lucrează mulți dintre urmașii săi ajunși pe pământul românesc. Căci Șaguna era un aromân născut în afara granițelor românești.

* * *

● Am primit recent cartea: **„Teologia cântării Liturgice în Biserica Ortodoxă"**. Aspecte de identitate a cântării liturgice ortodoxe, de P. C. Pr. Vasile Grăjdian, Editura Universității „Lucian Blaga", Sibiu, 2000, 258 pag.

Este teza de doctorat a autorului. Se ocupă mai întâi de caracterul liturgic al cântării ortodoxe. Este greu să faci un rezumat deoarece autorul se ocupă de aspectele teologice ale cântării liturgice, luând toate cântările bisericești pe rând și tratându-le pe toate într-un mod savant și interesant.

Trimitem pe cei interesați de probleme muzicale din Biserica noastră ca să se convingă de acest lucru.

* * *

● **„Sinaxar ortodox general și Dicționar Aghiografic"**, editura Episcopiei Romanului, 1998, lucrare îngrijită de P. C. Arhim. Ioanichie Bălan, 405 pag.

Este o carte foarte valoroasă care îi ajută pe cei de la strane să alcătuiască slujbele. Cuprinde toți sfinții din calendar și mai cu seamă pe cei care nu sunt în calendar, din pricina mulțimii numelor.

De altfel părintele Ioaniche Bălan a făcut acest Sinaxar și Dicționar Aghiografic după ce a făcut și pomenirea sfinților: Viețile sfinților cuprinse în 12 volume, adică pe fiecare lună și pe fiecare zi, sfinții și pe scurt viața acestora.

Este o lucrare mai mult decât binevenită în viața Bisericii.

* * *

● Editura Ileana, București, 1999, a publicat: *„Casiana. Învățătură despre iubirea în Hristos"*, de Episcopul Nicolae Velimirovici, traducere de Anca Sârbulescu.

Nicolae Velimirovici s-a născut la 22 decembrie 1880. A studiat teologia la Berna, apoi studii de filosofie în Anglia, aici a obținut și doctoratul. A fost episcop de Ziča și Ohrida.

În timpul războiului Nicolae Velimirovici a fost deportat la Dachau, de unde a ieșit la sfârșitul războiului. A făcut un scurt popas în Slovenia și apoi a luat drumul exilului. A murit în America în 1956.

* * *

● P.C. Pr. lector George Remete publică o carte: **„SFINTELE TAINE, în contextul dialogului ortodoxo-luteran"**, editura Ahiepiscopiei Ortodoxe Alba Iulia, 1999, 253 p.

Este teza de doctorat a părintelui G. Remete și cuprinde patru mari capitole care merită toată atenția cititorului. Capitolul întâi cuprinde de pildă: **Introducere în Teologia Sfintelor Taine,** pag. 7-88, capitolul al II-lea cuprinde: **Sacramentele în reforma Luterană,** pag. 115-166, capitolul al III-lea: **Specificul sacramental în Teologia lui Wolfhart Pannenberg,** pag. 172-210, iar cel de al IV-lea cuprinde: **Sfintele Taine în dialogul oficial ortodoxo-luteran,** pag. 216-253. Iată ce scrie autorul însuși despre această lucrare: „Învățătura despre Sfintele Taine constituie o componentă fundamentală a oricărei religii, teologii și Biserici. Se poate spune că forța, consistența și vitalitatea unei teologii și a unei Biserici în mase poate fi apreciată în funcție de amploarea și conținutul învățăturii ei sacramentale. O învățătură despre Dumnezeu (de Deo), despre om (De Homine), despre credință (de Fide) și chiar despre Revelația lui Dumnezeu (de Revelatione) și despre Hristos (de Christo) riscă să rămână o simplă teorie și filozofie dacă nu trateză și nu actualizează vital și imperativ despre lucrarea efectivă și permanentă a lui Dumnezeu în lume și în persoane, adică despre harul lui Dumnezeu (de Gratia) și mijloacele harice concrete, despre Sfintele Taine (de Mediis Salutis). Existența lui Dumnezeu trebuie să fie, în mod necesar, prezența și lucrarea lui Dumnezeu. Absența sau ineficacitatea Lui ar fi totuna cu inexistența Lui. De aceea, oricât ar vorbi despre atributele și lucrarea lui Dumnezeu, teologia nu va avea nici o consistență și nici o influență dacă nu va oferi revelarea (adică înfățișarea) și mai ales comunicarea intimă a lui Dumnezeu cu lumea și cu oamenii".

* * *

● **Despre Confesiunile Sfântului Augustin,** în traducere din latină, studiu introductiv și note de Gh. I. Șerban, apărută la Editura Humanitas, București, 638 pag.

Această carte a **„Confesiunilor Sfântului Augustin"** este pentru întâia dată tipărită în limba română. Este o lucrare împărțită în 13 cărți iar acestea în capitole. Metaforele create sunt extrem de îndrăznețe și de surprinzătoare prin ineditul lor pentru epoca în care a scris. Tonul rugăciunii se aude în întreaga operă, fiind o continuă strigare și căutare a lui Dumnezeu. Merită citită.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
15 aprilie şi 1 mai
Nr. 15—18
2000

LUMINA LUI HRISTOS LUMINEAZĂ TUTUROR

HRISTOS A ÎNVIAT*

Iată de ce, şi anul acesta cu inima caldă şi cu tot gândul cel mai bun, îndreptat către fiecare dintre Dumneavoastră, vă vestesc cu credinţă şi cu bucurie că „Hristos a Înviat!"

Anul acesta s-au împlinit 2000 de ani de creştinism.

Iată ne vom opri acum la ideea justificării legii morale pe Înviere, ca Lege divină. Viaţa e plină de *„Nu faceţi cutare"*, sau *„Faceţi cutare"*. Cine garantează că aşa e bine? Numai Dumnezeu. Egoismul fără Dumnezeu, ne face să călcăm legile. Conştiinţa se împacă uşor cu greşelile proprii.

Normele morale cuprinse în învăţăturile Mântuitorului au, faţă de orice alte norme morale stabilite de oricine altcineva, calitatea de a fi poruncite de Dumnezeu, deci de a fi sigure, neîndoielnice, morale cu adevărat, şi obligatorii, potrivit cu voia şi Legea Domnului. Nimeni din făpturile create de Dumnezeu, înţelepţi, filosofi, oameni de ştiinţă, oameni de stat, absolut nimeni nu poate avea pretenţia că are calitatea de a emite norme morale absolute, care să pună ordine desăvârşită în lume, şi să asigure mântuirea oamenilor în ceruri. Dar numai acele norme, înscrise în Coduri naţionale şi în Declaraţii universale, asigură cu adevărat raporturi morale, care au la bază normele divine, revelate, sigure, descoperite.

Istoria, iată de 2000 de ani, a dovedit că atunci când pe pământ se instalează fărădelegea, dezordinea şi pierzania, Dumnezeu nu o îndură prea mult, chiar dacă uneori o lasă o vreme să se autoverifice. El aşteaptă trezirea oamenilor din rătăcire, prin buna exercitare a propriei lor libertăţi de alegere. Când rătăcirea ameninţă să dureze, şi să împiedice libertatea celor buni să se manifeste, atunci intervine Dumnezeu şi, nu de puţine ori intervenţia Lui pedepseşte pe cei care cu rea-credinţă L-au ignorat. Iată un cuvânt din Sfânta Scriptură care adevereşte stări de lucruri pe care le-am cunoscut noi: „Când cei fărădelege domnesc, se înmulţesc răutăţile, iar dreptii vor vedea cu bucurie prăbuşirea lor" (Pilde 29, 16).

Cel nevinovat a fost tratat ca cel mai mare păcătos. Zisese: *„Cine din voi Mă va vădi de păcat?"* (Ioan 8, 46). Şi nimeni nu şi-a deschis gura să-i descopere vreun păcat.

Cel care făcuse numai bine tuturor, înviase morţi, vindecase orbi, ologi, leproşi — a fost tratat ca cel mai mare răufăcător.

Zisese: *„Multe lucruri bune v-am arătat de la Tatăl Meu: pentru care din ele voiţi să mă ucideţi cu*

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor de tot binele voitor şi pururea rugător către Dumnezeu

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

* Pastorală la Sf. Paşti 2000.

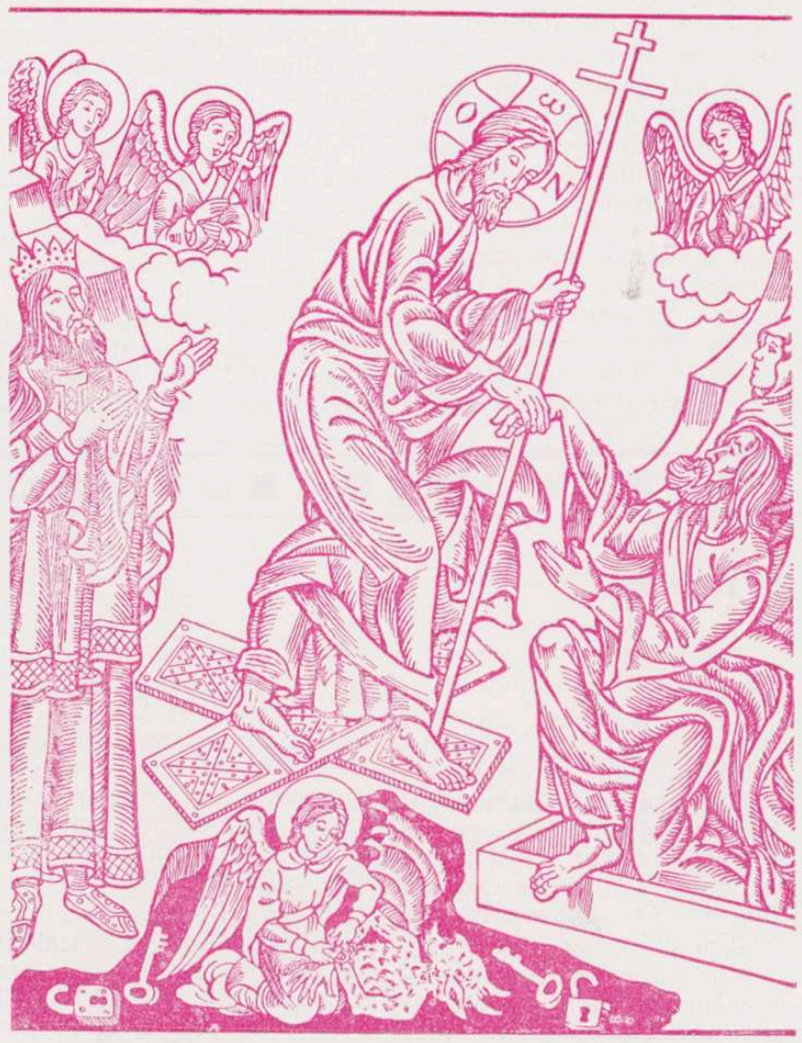

Validitatea Învierii

Omul este o fiinţă ciudată: pe de o parte este mai înclinat a crede ceea ce îi apare în faţa ochilor decât ceea ce îi spune raţiunea; de exemplu, ştiinţele catafatice, pozitive care limitează raţiunea la ceea ce poate fi văzut, atins, simţit în mod concret — ceea ce nu poate fi dovedit nu face sens ori nu există deloc, deci trebuie ignorat sau combătut — şi am avut aprox. 300 de ani de astfel de experienţă; pe de altă parte, cum spune şi S. J. Lec, omul este mai predispus să creadă ceea ce are în mintea sa decât ceea ce are în faţa ochilor, adică să dea prioritate prejudecăţii.

Învierea lui Hristos este un fapt fizic şi metafizic în acelaşi timp.

Ca eveniment fizic ar trebui să satisfacă tendinţa celor ce se orientează după, şi cred în ceea ce se întâmplă sub ochii lor, chiar dacă aceasta nu se poate explica logic; materia, de pildă, este o realitate prezentă sub ochii noştri, şi chiar dacă nu-i ştim toate legile şi secretele, şi de multe ori acţionează după legi necunoscute — găurile negre, interacţiunea şi funcţiile particulelor sub-atomice — totuşi nu este pusă sub semnul întrebării. Un exemplu bun în acest sens îl constituie descoperirea recentă în fizica cuantică a fenomenului numit de-coerenţă, potrivit căruia un obiect poate fi în două locuri diferite în acelaşi timp. Noi nu putem vedea fenomenul cu ochiul liber, spun savanţii (W.H. Zurek, Seth Lloyd, ş.a.), nu-l putem explica — precum Învierea — dar asta nu înseamnă că el nu există: *„In Quantum Feat, Atom Is Seen in Two Places at Once"* by George Johnson, în New York Times, Science Section, Tuesday, Febr. 22, 2000, p. F1). Cu alte cuvinte, dacă crezi în ceea ce vezi, în ceea ce ţi se confirmă că se petrece sub ochii tăi, chiar dacă nu vezi tu direct, de ce nu crezi şi în Învierea care se petrece sub ochii tăi?

Pe de altă parte ca eveniment metafizic Învierea lui Hristos ar trebui să satisfacă pe acei oameni pentru care ceea ce au în faţa ochilor contează mai puţin decât ceea ce ei au în mintea lor, adică judecăţile lor de valoare bazate pe o anumită percepţie a lumii, deoarece pentru aceştia demonstrabilitatea sau nedemonstrabilitatea Învierii nu anihilează şi nu invalidează posibilitatea existenţei ei.

Pentru aceştia a vedea nu este o condiţie sine qua non pentru a crede. Concretul şi demonstrabilul nu pot invalida o concepţie, o credinţă.

Pentru prima categorie, întrebarea este aceasta: dacă accepţi ceea ce cade sub simţurile fizice ca valid, sau pentru a coborî la alt nivel, dacă accepţi experienţa unui fachir, yogin, ori o experienţă parapsihologică ca acte valide, chiar dacă ele apar acum inexplicabile la scară generală, atunci de ce nu accepţi ca validă şi Învierea lui Hristos?

Pentru a doua categorie, întrebarea este aceasta: dacă pentru a crede în ceva şi a ţine la o anumită concepţie ori credinţă nu contează ceea ce ai în faţa ochilor, atunci pe aceeaşi bază şi pe aceleaşi criterii, de ce nu accepţi şi

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

ZIUA ÎNVIERII - ZIUA DOMNULUI

„Această aleasă şi sfântă zi, cea dintâi a săptămânii este împărătească şi doamnă, a praznicelor praznic şi sărbătoare a sărbătorilor în care binecuvântăm pe Hristos în veci"

(din Canonul Învierii)

Am ajuns şi în acest an jubiliar 2000 să prăznuim marele praznic al Învierii Domnului căruia ne-a învrednicit Dumnezeu să i ne închinăm cu credinţă şi cu dragoste.

La miez de noapte clopotele sfintelor noastre biserici ne vestesc tuturor marele eveniment al Învierii Mântuitorului Iisus Hristos şi cu sufletele curate şi înnoite în duhul dragostei dumnezeieşti alergăm şi noi, asemenea femeilor mironosiţe în dimineaţa Învierii, pentru a ne închina Celui ce a răsărit din mormânt ca *„un mire din cămară"*, pentru a ne întâlni cu Hristos cel înviat şi pentru a primi lumina cea neînserată şi bucuria cea veşnică.

„Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le", cântă în această sfântă noapte întreaga creaţie restaurată ontologic prin Învierea lui Hristos, şi noi cei ce suntem după *„chipul şi asemănarea"* Sa prăznuim cu negrăită bucurie *„omorârea morţii şi începătura vieţii celei veşnice"* căutând în acelaşi timp să fim următori şi martori ai lui Hristos cel răstignit şi înviat, mărturisitori ai patimilor şi ai slăvitei Sale Învieri.

„Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos Cel ce a înviat din morţi", ne îndeamnă în această sfântă zi Biserica şi ne pune în faţa ochilor noştri sufleteşti Icoana Celui ce biruind moartea ne-a dăruit nouă prin Învierea Sa *„viaţă veşnică şi mare milă"*.

Învierea Domnului, slăvită zi a Sfintelor Paşti naşte în sufletul nostru credinţa puternică în Dumnezeu, Stăpânul lumii văzute şi nevăzute, întăreşte în noi nădejdea în bunătatea şi dreptatea Sa şi temeluieşte dragostea curată faţă de Dumnezeu şi faţă de semenii noştri.

Învierea Domnului ne dă tuturor certitudinea că nu suntem singuri pe acest pământ, că avem sus în cer un Tată care ne poartă tuturor de grijă şi că în fiecare clipă a vieţii ne aflăm sub oblăduirea Lui.

Învierea Domnului ne întăreşte tuturor credinţa în nemurirea sufletului nostru

(Continuare în pag. a 4-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Învierea noastră cea de toate zilele, spre fiinţă

Slujbele şi sărbătorile Bisericii noastre îşi încep „roata" lor anuală la întâi septembrie, atunci când, după o tradiţie străveche, începe anul bisericesc. Şi lunile urmează apoi rânduiala neschimbată a anului civil, slujbele şi sărbătorile bisericeşti din cuprinsul lor aflându-se în cărţile de slujbă ale fiecărei luni — cărţi care se şi numesc *minee*, după numele „lunii" în limba greacă *(menos)*.

Sărbătoarea Sfintelor Paşti, *Învierea Domnului* „strică" această rânduială „lumească" limpede. Ea nu are o dată calendaristică fixă, ci doar o perioadă aproximativă de situare în timpul primăverii şi o rânduială stabilită cu destulă osteneală prin vremea Întâiului Sinod Ecumenic, după care Sfintele Paşti trebuiesc sărbătorite în prima Duminică ce urmează primei luni pline de după echinocţiul de primăvară (din 21 martie).

Având data schimbătoare în fiecare an, cu Învierea porneşte un alt „şirag" de sărbători, toate cu dată schimbătoare. Mai întâi, vremea Postului Mare se mută şi ea după data Paştilor, pe care le pregăteşte. Apoi, Învierea hotărăşte şi data Înălţării, la 40 de zile după Paşti şi cea a Pogorârii Duhului Sfânt, la 50 zile. Slujbele bisericeşti ale acestei perioade de „50 de zile" numită *Cincizecime*, de la Paşti până la Rusalii (Pogorârea Duhului Sfânt) se află în cartea numită chiar *Penticostar*, după numele în greceşte al „cincizecimii" *(pentecoste)*. Iar la o săptămână după Pogorârea Duhului Sfânt, atunci când se termină slujbele Penticostarului, încep slujbele unei alte cărţi, numită *Octoih*

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

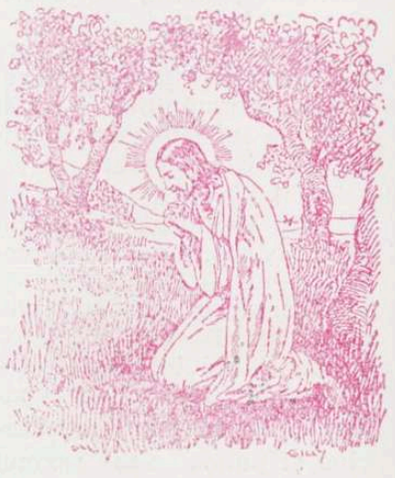

Sfintele şi mântuitoarele Patimi — moment de culme a perioadei Triodului

Stâlp şi temelie a adevărului, Biserica a orânduit, cu multă înţelepciune, toate cele care privesc mântuirea noastră. Faptul acesta rezultă şi din felul cum a fost gândită perioada Triodului, cu cele trei săptămâni premergătoare Postului mare, apoi cu cele şapte săptămâni de nevoinţe, înfrânare şi purificare prin post şi rugăciune. Este cert că s-a voit, prin cele trei săptămâni, o pregătire a urcuşului duhovnicesc, care presupune un efort de lungă durată şi o luptă cu ispitele şi păcatele.

În egală măsură, a fost bine cumpănită şi ascensiunea pe parcursul celor şapte săptămâni de post spre ţinta finală, la care ajungând să primim răsplata nevoinţelor: iertarea păcatelor şi dreptul de a gusta bucuria Învierii.

Desigur că nu întâmplător a fost aşezată la începutul Postului mare, Duminica Ortodoxiei. S-a voit prin aceasta să se arate că toată viaţa creştină trebuie trăită în acord cu adevărul mântuitor. Acest adevăr îl găsim cuprins în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie. De aici a fost preluat şi formulat, de Sfânta Biserică, în sinoade, sub forma unor definiţii scurte, preci-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

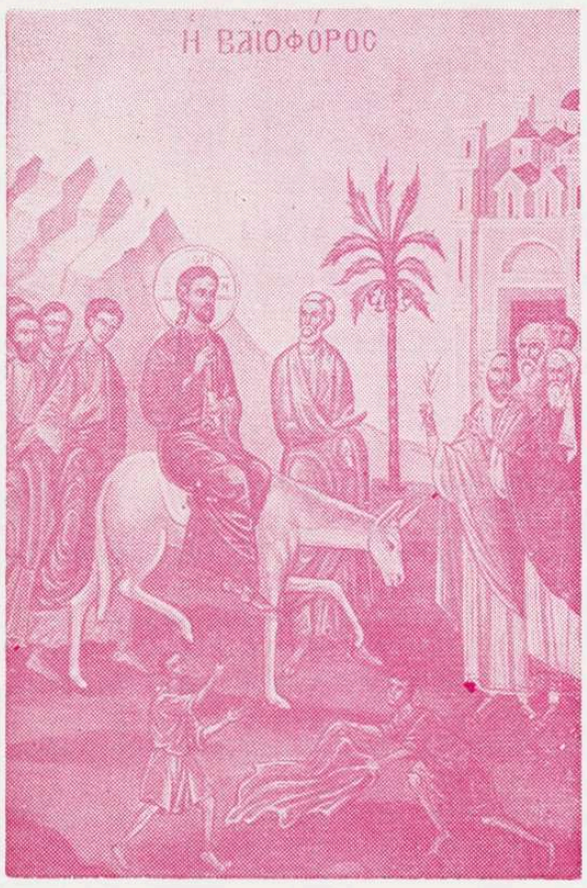

Cuvioasa Maria Egipteanca

Fără să se fi bucurat de atenţia scriitorilor sau artiştilor, cum este cazul Cuv. Antonie cel Mare[1], cu care se aseamănă în multe privinţe, cum ar fi tenacitatea cu care a luptat împotriva păcatului şi a multelor ispite diavoleşti, sinceritatea dezarmantă, austeritatea în care a trăit şi mai ales severitatea cu sine însuşi, Cuv. Maria Egipteanca a rămas în conştiinţa creştinătăţii ca un exemplu asupra căruia se cuvine să adăstăm cu osebită luare aminte ori de câte ori avem prilejul să-i pomenim numele.

Prima impresie cu care rămâi după ce i-ai citit viaţa[2] este aceea că există o totală ruptură între Maria Egipteanca cea de dinainte de convertire şi cea de după spectaculoasa revenire. Această părere este împărtăşită de majoritatea celor care s-au încumetat să se aplece asupra vieţii sale, făcând chiar o categorică diferenţiere între cele două perioade biografice, lăsând să se înţeleagă că ele n-ar avea absolut nici o legătură.

Ceea ce vreau să relev pentru început este faptul că starea de decădere în care ajunsese viitoarea cuvioasă, nu face decât să indice drama în care îi este dat omului să se zbată atâta timp cât se află înstrăinat de Dumnezeu. Lipsit de lumina cunoaşterii dumnezeieşti, el este condamnat să rătăcească la infinit şi să sufere, fără să-şi poată afla vreodată liniştea sau împlinirea, pentru că realitatea din care se hrăneşte este o pâine care nu numai că nu satură, dar îi stârneşte o şi mai mare foame, indicând în acelaşi timp că adevărata sa hrană se găseşte în altă parte. Este drama omului rupt de Dumnezeu, care echivalează cu o stare de nefiresc şi absurd, pentru că „elementul determinant al umanităţii noastre este dumnezeirea, iar atunci când pierdem sensul dumnezeirii, pierdem de fapt însuşi sensul umanităţii noastre".[3]

Aminteam mai sus de o aşa-zisă ruptură care ar exista în viaţa Cuv. Maria Egipteanca şi care ar face ca biografia ei să se împartă în două fragmente distincte: cea de dinainte şi cea de după convertire. Analizând lucrurile cu obiectivitate, trebuie să recunoaştem că impresia este totuşi una de suprafaţă, pentru că există un punct în care cele două fragmente biografice se întâlnesc, e vorba de căutarea, de dorinţa ei de a se împlini în altceva decât ceea ce era ea sau lumea în care trăia, căutare exprimată prin dorinţa de a ieşi din cotidian prin ceva anume, i-am spune în termenii noştri setea de succes, fuga după notorietate. Ceea ce constituie în mod real un element de diferenţiere între cele două fragmente biografice este direcţia sau sensul spre care s-a îndreptat iniţial, şi din care a rezultat întreaga dramă. Esenţialmente fiinţa umană este sortită căutării unui sens al existenţei sale şi nu se va putea considera împlinită decât în măsura în care se păstrează în acest sens. Suntem alcătuiţi în aşa fel încât există în noi o veşnică dorinţă de depăşire, atât de noi înşine cât şi a lumii în care ne este dat să petrecem, o permanentă încercare de a ne transcende propria condiţie. Ne îndeamnă spre aceasta ceva care vine din adâncul fiinţei noastre, iar faptul că năzuim în permanenţă spre *altceva* decât suntem, şi că nu ne putem regăsi nici în noi înşine, nici în lumea înconjurătoare, aceasta înseamnă că în ultimă instanţă suntem de o cu totul altă factură decât lumea, şi deci nu vom putea ajunge la împlinire decât atunci când ne vom descoperi adevărata vocaţie şi adevăratul sens al existenţei noastre „n-am putea fi rânduiţi unei existenţe care ne depăşeşte dacă n-am purta în noi mărturia unei chemări către altceva decât ceea ce suntem".[4]

Atunci când i se mărturiseşte părintelui Zosima, spunând că „şaptesprezece ani şi mai bine a făcut desfrânare, nu pentru daruri sau pentru oarecari plăţi, că nu voiam să iau nimic de la cei ce-mi dădeau ci *aceasta o socoteam ca pe mulţi să-i fac să alerge la mine*", Cuv. Maria Egipteanca ne lasă să înţelegem că nu ne aflăm în faţa unei prostituate pur şi simplu, ci în acest fel, prin actele sale ea dorea să atragă atenţia celorlalţi asupra persoanei sale, să-şi câştige deci faima, notorietatea, pe care şi-o doreşte şi după care aleargă fiecare fiinţă omenească. Faima, dorinţa de a fi cunoscut de cât mai mulţi nu este în esenţa ei altceva decât o formă prin care omul încearcă să se salveze din ghearele morţii, amăgindu-se că prin aceasta ceva din fiinţa lui va supravieţui după dispariţia sa, însă aceasta nu este decât una dintre multele forme false prin care ne mintim că ne vom putea izbăvi de neant, căruia îi suntem cu siguranţă destinaţi dacă ne vom rezuma doar la o astfel de perspectivă îngustă.

În cazul Cuv. Maria Egipteanca trezirea la *adevărata realitate* şi descoperirea drumului va avea loc după o lungă rătăcire prin pustia păcatului şi mai ales printr-o intervenţie miraculoasă, atunci când, dorind să intre în biserică împreună cu alţi pelerini, ei i se va refuza acest lucru „după ce am păşit pragul, alţii fără oprire intrau iar pe mine o putere dumnezeiască mă oprea, nelăsându-mă să intru. Ca o mulţime de oaste rânduită să-mi oprească intrarea, aşa o putere mă oprea, şi iarăşi m-am aflat în pridvor, şi astfel de trei sau de patru ori pătimind, ostenindu-mă şi nimic sporind". Era un semn, care va declanşa *prin* puterea harului, convertirea „abia în urmă mi-am venit în fire şi am înţeles pricina ce mă oprea a vedea lemnul făctor de viaţă al Crucii Domnului. Pentru că *se atinsese de ochii inimii mele lumina înţelegerii celei mântuitoare*, porunca Domnului cea strălucită, *care luminează ochii cei sufleteşti*, arătându-mi că tina faptelor mele îmi opreşte intrarea în biserică".

Vor urma patruzeci şi şapte de ani petrecuţi în pustia aspră a Iordanului, nevăzută de ochi omeneşti, ani de severă penitenţă, de post şi lacrimi amare, care-i vor aduce nu slava oamenilor cea pieritoare, ci slava de la Dumnezeu — sfinţenia. Atunci, când tot printr-un semn dumnezeiesc, este aflată de ieromonahul Zosima, acesta are la început impresia că vede o nălucă şi nicidecum o fiinţă omenească. După ce-i va asculta întreaga mărturisire, împărtăşind-o,

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot NICOLAE STOIA

Hristos a Înviat

(Urmare din pag. 1)

pietre?" (Ioan 18, 32). Şi nimeni nu i-a putut arăta vreo vină. Zisese celui care îl bătea în Săptămâna Patimilor: *„De am grăit rău, arată ce-i rău, iar de am grăit bine, pentru ce Mă baţi?"* (Ioan 18, 23). Şi nimeni nu i-a putut arăta ce grăise rău.

N-a fost posibil nici un dialog logic, cu judecătorii Lui. Zisese: Eu sunt *„Omul care v-a spus adevărul pe care l-a auzit de la Dumnezeu"* şi *„de vă spun adevărul, pentru ce nu mă credeţi?"* (Ioan 8, 40, 46). Şi nimeni dintre cei cu care încerca o convorbire omenească, nu i-a putut infirma adevărurile, dar nici nu au crezut în El. Până la urmă L-au condamnat la răstignire, deşi Pilat *L-a găsit nevinovat.*

Nu e o eroare judiciară. E o crimă judiciară, voită, tratată cu uşurinţă juridică de un tribunal. S-a refăcut procesul. Acum se aruncă vina reciproc. Evrei şi romani. Concluzia: ambele părţi sunt vinovate. Imaginaţi-vă o condamnare la moarte trasă la sorţi! E justiţie aceasta?

Săptămâna Patimilor a fost Săptămâna Absurdului ridicat la rang de logică. O gândire omenească întoarsă pe dos. O deturnare, o falsificare a tuturor sensurilor faptelor şi ale cuvintelor. O săptămână a oamenilor *„lăsaţi la mintea lor"* (Romani, 1, 28).

Cel Drept, Cel Bun, Cel Divin, Cel ce adusese de la Tatăl răspunsuri la toate marile întrebări care chinuie mintea oamenilor, Cel ce adusese din cer Legea morală după care să se conducă oamenii, a fost condamnat la moarte prin răstignire, bătut, batjocorit şi până la urmă lăsat să moară pe cruce, după care a urmat îngroparea, pecetluirea mormântului şi chiar punerea lui sub pază militară pentru o vreme.

Totul părea a indica un sfârşit. Definitiv. Lamentabil. Ruşinos. Căci se dovedea a nu fi fost ceea ce pretinsese: *un om cu putere divină*. De aici şi lepădările şi îndoielile şi întrebările. Şi El parcă le confirmă. Se dovedea neputincios şi punea sub semnul întrebării şi minunile şi morala Sa. Trist sfârşit. Un sfârşit care însemna nu numai sfârşitul omului Iisus, ci şi al învăţăturilor Sale, şi al legilor Sale morale.

Dacă Iisus s-ar fi dovedit a fi fost un simplu om, toate cele spuse şi învăţate de El ar fi fost omeneşti. Fără autoritate de Sus. Săptămâna Patimilor n-ar fi fost o Săptămână a Nebunilor, ci o Săptămână a Înţelepţilor! O biruinţă a „înţelepciunii oamenilor care L-au condamnat.

Eclesiastul avertizează însă încă din Vechiul Testament: *„Nu te arăta prea înţelept"* (7, 16). Dar despre unii ca cei din Săptămâna „Înţelepţilor" acestora, va scrie Sfântul Pavel: *„S-au făcut că sunt înţelepţi şi au înnebunit"* (Rom. I, 22). Taina lui Iisus a fost lăsată la libertatea de alegere a oamenilor, pe care Dumnezeu i-a înzestrat de la Facere cu libertate. Iisus le-a descoperit totuşi adesea Cine este, ca să-i ajute să-L înţeleagă. De câte ori nu le-a spus că e trimis de Tatăl, că El şi Tatăl una erau? Dar nu le-a forţat libertatea. Şi ei au ales ceea ce le convenea lor, nu ceea ce voia Tatăl de la ei, şi cu ei. Până la urmă se va dovedi că a fost totuşi o Săptămână a Nebunilor, ca să folosim expresia Sfântului Pavel.

Căci a intervenit *ceva* care a întors dintr-odată totul pe dos. *Ceva* care a repus lucrurile în normalitatea lor. Care L-a repus pe *Fiul* în lumina sa de Fiu al lui Dumnezeu. Şi, mai important pentru noi, şi pentru toate generaţiile de oameni care vor urma până la sfârşitul lumii, ceva care a redat întreaga autoritate divină învăţăturilor Sale şi legilor Sale morale. Fără acest *ceva*, n-am avea nici azi legi morale garantate de Sus, dumnezeieşti, revelate. Fără acest ceva, fiecare şi-ar putea face propriile sale legi morale şi le-ar respecta pe ale altora după bunul plac, sau de frică, pământească, dar nu din conştiinţa că sunt porunci dumnezeieşti. Căci frica pământească cedează, când omul se asigură că nu e văzut.

Acest *ceva* a fost evenimentul Învierii Domnului.

Când totul era pierdut, totul se recâştiga. Răstignitul învia din morţi şi dovedea că era Dumnezeu. Iată *evenimentul* de culme şi răscruce din istorie, pe care ni-l amintim astăzi, cu putere de îndreptar de destin.

S-ar putea întreba cineva: De ce a fost nevoie de răstignire? De ce a fost nevoie de moarte? E simplu. Pe cât poate fi de simplu pentru înţelegerea minţii noastre, Mântuitorul încercase totul ca să-i convingă pe contemporani că era trimis de Sus, că era Fiul lui Dumnezeu. Pentru ca misiunea Lui să fie îndeplinită, pentru ca învăţătura Lui şi morala dumnezeiască să fie primite, trebuia să le dea proba cea mare, dovada definitivă, incontestabilă, constrângătoare. Trebuia să moară în văzul lor, să fie îngropat în văzul lor şi a treia zi să învie. Aceasta urma să fie dovada cea mare.

Şi a fost!

Ştim că mai există unii care nu cred nici în Dumnezeu, nici în Iisus Hristos, nici în Învierea Lui. Ca unii ca aceştia — adică dezorientaţi — am fi noi dacă nu s-ar fi întrupat Dumnezeu, şi dacă n-ar fi înviat din morţi, şi dacă n-am crede în Învierea Lui. Căci ce poţi şti fără Dumnezeu? Ce poţi şti despre lume şi om, despre viaţă şi moarte, fără Dumnezeu? Dacă cineva poate trăi senin şi liniştit fără aceste răspunsuri, e treaba lui, nimeni nu trăieşte în lume singur, ca toate şi totul să fie „treaba lui". Fiecare are o familie, familiile alcătuiesc societăţi, societăţile alcătuiesc ţări, comuniuni de credinţe, obiceiuri, limbă, neam, şi mai există şi mulţimi de întrebări care cer răspunsuri.

Ce ne-am face noi dacă Hristos-Domnul n-ar fi înviat? Căci El ne-a dat garanţia că prin Taina Spovedaniei ni se iartă păcatele. Şi ne-a dat această garanţie ca Dumnezeu. Le-a dat episcopilor şi preoţilor, şi numai lor, puterea de a lega şi dezlega, de a ierta păcatele spovedite şi a le ţine pe cele nespovedite şi pentru care nu se arată căinţă. Ce ne-am face dacă Hristos n-ar fi înviat şi această putere de iertare şi dezlegare nu ar mai avea-o nimeni? Am rămâne în vecii vecilor cu păcatele noastre, candidaţi la muncile iadului.

Înţelegeţi acum de ce Dumnezeu-Tatăl a trebuit să întărească prin Înviere Dumnezeirea Fiului? Ca să întărească prin Înviere puterea poruncilor şi a puterilor date, prin Sfinţii Apostoli, episcopilor şi preoţilor prin Taina Preoţiei, de a săvârşi Sfintele Taine, de a ne sfinţi viaţa prin Botez, Mirungere, de a ne curăţi de păcate prin Spovedanie, Împărtăşanie, Maslu şi a ne duce pe calea mântuirii.

Cei care au uitat sau uită de toate acestea, se află pe calea pierzaniei de care să ne ferească Dumnezeu pe toţi.

Să ne bucurăm de Înviere. Să ne iertăm unii pe alţii şi să ne regăsim ca fraţi şi fii ai aceluiaşi Tată ceresc, în unitatea credinţei moşilor şi strămoşilor noştri pe care o păstrăm de două mii de ani. Să luăm aminte. Să nu ne lăsăm înşelaţi de unii „fraţi mincinoşi". Să păstrăm între noi *Legea Domnului*, cinstea, demnitatea, iubirea care biruie tot răul, credinţa şi speranţa în ajutorul lui Dumnezeu, ca să ne bucurăm de libertatea obţinută cu jertfe şi să n-o transformăm în călcare de poruncă, în fărădelegi, în ură şi răzbunare.

Hristos a înviat ca să ne redea bucuria şi iertarea, încrederea în Dumnezeu şi în viitorul nostru pe pământ şi în ceruri. Să redăm şi noi bucurie înapoi, celor care ne-au greşit, care ne-au întristat.

Să-i arătăm lui Dumnezeu prin faptele noastre bune că am înţeles milostivirea Lui, şi să-I cerem Domnului înviat să fie pururea cu noi, precum s-au rugat cei doi de pe drumul Emausului, *„Doamne, rămâi cu noi!"*

Să rugăm pe Dumnezeu cel înviat să fie cu noi, cu atât mai mult, cu cât vom rămâne şi noi cu El!

HRISTOS A ÎNVIAT!

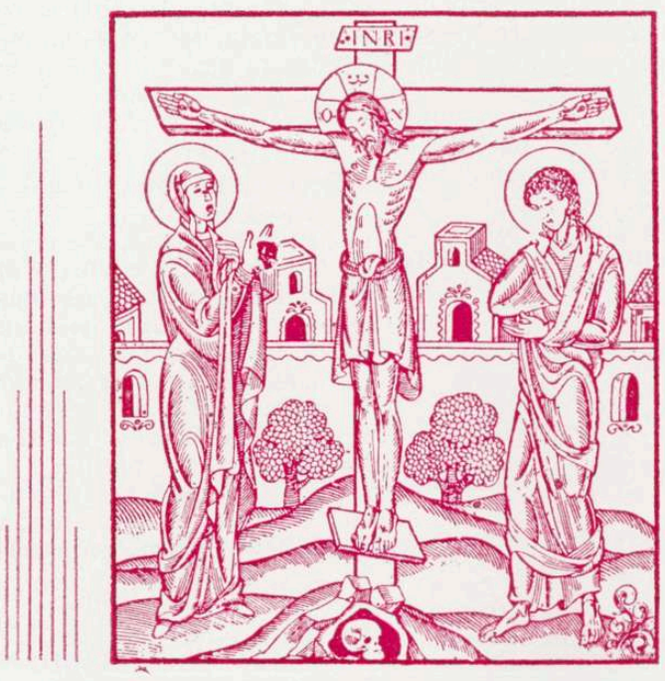

Mănăstirea Marea Lavră

Pentru majoritatea istoricilor, care au avut în centrul preocupărilor lor şi istoria Sfântului Munte, Mânăstirea Marea Lavră este considerată a fi drept cea mai venerabilă dintre toate mânăstirile atonite, aceasta pe de-o parte datorită vechimii ei, iar pe de alta datorită patrimoniului ei, a bibliotecii, cât şi a numărului de monahi pe care îi avea la un moment dat şi dintre care mulţi au devenit patriarhi ai Constantinopolului, în special în secolul al XIV-lea.

Pentru arhimandritul Emilianos Vafidis, istoria Athosului, ca mare centru al monahismului ortodox şi stat independent sau aproape independent în interiorul unui alt stat, începe propriu-zis cu figura Sfântului Atanasie Athonitul, întemeietorul celei mai vechi şi, în multe privinţe încă cea mai importantă dintre mânăstirile Muntelui, Marea Lavră (Meghisti Lavra).

Întemeierea acestei mânăstiri în anul 963 marchează practic momentul de trecere de la viaţa monastică individuală la cea organizată, astfel că nu greşim dacă îl numim pe Sfântul Atanasie Athonitul un reformator al monahismului atonit.

Sfântul Atanasie şi-a depus voturile monahale în Mânăstirea Olimp din Bitinia, în timpul stareţului Mihail Maleinos, unchiul viitorului împărat Nichifor Focas (963—969), împărat care va deveni, după cum arătam şi într-un articol anterior, principalul finanţator al planurilor lui Atanasie cu Marea Lavră.

Ridicarea Katholikonului în secolul al X-lea a fost posibilă doar graţie sprijinului împăratului amintit anterior şi a lui Ioan I Tzimiskes (969—976). Din punct de vedere arhitectural, această biserică este o formă de tranziţie de la basilicile cu cupolă, la biserica cruciformă bizantină.

Odată cu încercarea de mărire a acesteia, în timp ce lucra la cupolă, Sfântul Atanasie Athonitul cade şi moare astfel sub dărâmături, precum Meşterul Manole, într-o zi de 5 iulie, eveniment plasat între anii 1006—1011, fiind canonizat ca sfânt de abia în secolul XVIII.

Hramul Katholikonului a fost iniţial Buna-Vestire, dar a fost resfinţit cu hramul Adormirea Sfântului Atanasie Athonitul (probabil în secolul al XV-lea). El cuprinde şi două capele una cu hramul Sfântul Nicolae şi cealaltă cu hramul Sfinţilor 40 de Mucenici, unde de altfel este şi mormântul Sfântului Atanasie.

Pictura este executată în spiritul şcolii macedonene de pictură în 1535 de către Teofan Cretanul, ucenic al vestitului pictor bisericese Panselinos.

Egumenul Marii Lavre era singurul în afara protosului Sfântului Munte care avea dreptul să poarte toiag, primind hirotonia direct de la patriarhul de Constantinopol.

(Continuare în pag. a 5-a)

Student teolog,
ŞTEFAN TOMA,
An IV T.P.

■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■

Cuvioasa Maria Egipteanca

(Urmare din pag. a 2-a)

o întreabă dacă, după atâţia ani, o mai chinuie ispitele. Răspunsul, deconcertant prin sinceritate „de-mi voi aduce aminte de supărările şi nevoile pe care le-am suferit, de gândurile cele cumplite care m-au tulburat, mă tem ca nu cumva iarăşi să mă cuprind de dânsele... căci cât am petrecut în pustia aceasta ca şi cu nişte fiare cumplite m-am luptat cu poftele mele nebuneşti", arată însăşi esenţa dramatică a existenţei umane, pentru că deşi cu duhul suntem râvnitori spre Dumnezeu, trupul se dovedeşte nu doar neputincios, ci adesea devine chiar o stavilă în dorinţa noastră de desăvârşire.

O întâmplare asemănătoare găsim în Pateric. „Se spune despre avva Sisoe, că atunci când era să se săvârşească, sosind părinţii lângă dânsul, a strălucit faţa lui ca soarele. Şi le-a zis lor: iată îngerii au venit să mă ia şi mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puţin. Şi i-au zis lui bătrânii: nu ai trebuinţă să te pocăieşti, părinte. Şi le-a zis lor bătrânul: cu adevărat, nu mă ştiu pe mine să fi pus început pocăinţei".[5]

În cazul Cuv. Maria Egipteanca, prin harul lui Dumnezeu şi prin căinţă aspră şi neîntreruptă rugăciune, duhul a învins. Ea a ajuns la starea de sfinţenie: în timp ce se roagă, părintele Zosima o vede înălţându-se cu trupul de la pământ, aşijderea o vede trecând peste apa Iordanului ca pe uscat, iar acestea sunt semne de necontestat ale sfinţeniei.

Prin sinceritatea dezarmantă şi cu siguranţă inconfortabilă pentru mulţi (mă gândesc în speţă la cei care se declară „pocăiţi" şi deci excluşi cu totul de la pericolul de a mai cădea), Cuv. Maria Egipteanca ne dovedeşte un fapt esenţial şi anume că întoarcerea din păcat este posibilă pentru fiecare dintre noi, oricât de mare ar fi căderea, fără să fie însă o consecinţă exclusivă a harului dumnezeiesc, şi nici un simplu proces automat care contravine voinţei noastre, şi care ne scuteşte de pericolul căderii. Adevărata pocăinţă creştină, şi în aceasta constă de fapt miracolul, este acea putere care se trezeşte în adâncul fiinţei noastre şi care ne ajută să luptăm împotriva păcatelor şi a ispitelor diavoleşti până la sfârşit, putere care a făcut din tâlhari, moştenitori ai raiului; din prigonitori apostoli, şi din desfrânate, mucenite şi cuvioase.

BIBLIOGRAFIE:

1. G. Flaubert i-a dedicat o nuvelă celebră „Ispitirea Sf. Antonie", iar Salvador Dali un tablou purtând acelaşi nume, nu mai puţin celebru.
2. În Triod şi în Vieţile Sfinţilor, 1 aprilie.
3. K. Ware, Ortodoxia, calea dreptei credinţe, p. 55.
4. M. Vulcănescu, Logos şi eros, p. 51.
5. Pateric, Ed. Episcopiei de Alba Iulia, 1993, p. 209.

Învierea noastră cea de toate zilele, spre fiinţă

(Urmare din pag. I)

(*octoehos* — opt glasuri), care rânduiesc „glasurile" cântării bisericeşti după serii de câte *opt* săptămâni, câte un glas pe săptămână, urmând aşa până în vremea Postului Mare dinaintea Paştilor din anul următor, când încep slujbele cuprinse în cartea numită *Triod*.

Astfel, Învierea face să se nască un alt „an bisericesc", cu dată schimbătoare — *după* Înviere — ale cărui slujbe se află în cele trei cărţi amintite, în *Triod*, pentru vremea Postului dinaintea Paştilor, în *Penticostar*, pentru vremea până la o săptămână după Rusalii, şi în *Octoih*, pentru restul anului...

În practica zilnică a slujirii cele două rânduieli, cea *mineală* (a mineielor, cu dată fixă) şi cea *pascală* (după data schimbătoare a Paştilor), se combină, uneori aparent destul de complicat, după cum ne învaţă *tipicul* bisericesc.

★

Ne putem întreba care sunt rosturile şi înţelesurile unor rânduieli atât de complicate, care nu se dezvăluie imediat, simplu şi evident raţiunii iscoditoare a omului de azi. De fapt, pentru mintea omului modern, problema constă mai ales în aceea că *raţiunile* acestor rânduieli sunt *dincolo* de acest fel de „minte", atât de singură uneori, de închisă în sine şi până la urmă carbă, în pretenţiile sale. Pentru că ne-am obişnuit să socotim drept complicaţii „valoroase" şi care „au preţ" multe dintre încurcăturile obişnuite ale vieţii noastre, şi să ni se pară „simple", nedemne de „deşteptăciunea" îngâmfării noastre cele ce sunt atât de importante pentru fiinţa noastră. Care şi sunt *simple*, pentru *tot omul*, dar nu e vorba de simplitatea „ieftinătăţii" de azi pe mâine, ci de simplitatea bogăţiei curate, adevărate şi nesfârşite, a puterii şi iubirii dumnezeieşti.

Astfel, sunt rânduielile sărbătorilor şi ale slujbelor Bisericii întemeiate pe *Revelaţie*, pe Descoperirea dumnezeiască şi cu o minte luminată de credinţa în cele păstrate de Tradiţia Sfinţilor Părinţi ai Bisericii putem înţelege „uşor" (dar nu după „uşurătatea" neînţelepciunii) şi ni se poate descoperi şi nouă, celor de azi, „taina" rânduielilor bisericeşti...

Mai întâi, rânduiala lunară a *mineielor* este destul de simplă, pentru că urmează ordinea lunilor „civile", laice, cu care suntem obişnuiţi în organizarea activităţilor vieţii noastre de zi cu zi.

Lucrurile capătă o nouă şi cu totul altă ordine, o nouă şi cu totul altă rânduială odată cu *Ziua Învierii*. Cu aceasta totul se schimbă. *Învierea* „strică" într-adevăr rânduielile lumii acesteia, după care *moartea şi toată suferinţa* sunt ceva „normal". *Învierea Domnului* nostru Iisus Hristos, Dumnezeu Cel întrupat ca om, impune o nouă *normalitate*, o normalitate *a vieţii*, a vieţii biruitoare asupra morţii (şi nu invers, cum e „normal" pentru vieţuitorii acestei lumi), a vieţii veşnice, care este de fapt aflarea din nou a *singurei normalităţi adevărate*, cea dintru început, de la Facerea lumii, cea din Rai, dinainte de căderea omului în păcat.

Şi ne spune Sfântul Vasile cel Mare că această Duminică („Ziua Domnului") a Învierii, în care „am înviat împreună cu Hristos... pare să fie chipul veacului viitor"[1]. Dar pare de asemenea destul de greu să înţelegem, să cuprindem cu mintea noastră un aşa înţeles deosebit al unei „simple" zile. Dar ce Zi!

În viaţa noastră cea „de toate zilele", acestea, fiecare în parte, măsoară apropierea noastră de sfârşitul cel hărăzit nouă şi fiecare zi „moare" în întunericul nopţii ce urmează. În *Ziua Învierii* însă toate acestea nu-şi mai au loc; noaptea, întunericul şi moartea au fost biruite pentru totdeauna de *lumina şi viaţa* veşnică. De aceea, această Zi, „deşi este începutul zilelor (săptămânii), nu a fost numită de Moise prima, ci una... [deoarece ea] este una şi în acelaşi timp a opta şi (simbolizează) pe cea cu adevărat una şi a opta zi... este starea care se va arăta după acest timp, ziua cea fără de sfârşit, care nu cunoaşte seara, nici a doua zi, acel veac netrecător şi fără de sfârşit"[2]. Numai atenţie! atunci când vorbim despre *„una"* şi *„a opta"* zi (cea dinainte şi totodată de după veacul lumii acesteia) nu trebuie să înţelegem aritmetica copilărească a grozavelor computere de azi unde mereu pare că „unu şi cu unu fac doi", ci să ne ridicăm mintea la înţelesurile cele mai presus de fire, acolo unde, spre exemplu, Cel *Unul* poate fi de o fiinţă cu *Treimea* cea Prea Sfântă.

Pentru că ne mai arată şi Sfântul Ioan Damaschin — alcătuitorul, după tradiţie, al Octoihului — că „al optulea veac este veacul ce va să fie... o singură zi neînserată, când soarele dreptăţii va străluci luminos peste cei drepţi"[3].

Aşadar, este *Ziua Învierii* o singură Zi fără de sfârşit, un veac netrecător... Şi nu se numeşte oare toată săptămâna (de „zile") care-I urmează *Săptămâna Luminată?* Pentru că *este* toată Săptămâna Luminată *aceeaşi singură, unică Zi neînserată*, unde noapte nu mai este, ci, ca la început „a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua întâi (una)" (Fac. 1, 5).

Mai mult, „viaţa viitoare, despre care credem că va avea loc în veacul viitor, este simbolizată de toată (perioada) Cincizecimii. Căci acea zi una şi prima, înmulţită de şapte ori cu şapte, alcătuieşte perioada de şapte săptămâni sfinte ale Penticostarului. Începând cu Duminica, se reia acel ciclu de 50 de ori, sfârşind cu Duminica. În felul acesta, (această perioadă) se aseamănă veşniciei..."[4]. Şi astfel *este* şi toată Cincizecimea aceeaşi una, luminată şi neînserată *Zi a Învierii*, „înmulţită de şapte ori cu şapte"[5].

Într-o astfel de *Zi* netrecătoare nu mai sunt înnoptările cele care să facă deosebire de „trecerea şi petrecerea timpului şi a vremilor", ci este deosebire doar în *cântările* de inspiraţie cerească, dumnezeiască, cele după chipul cântărilor îngereşti, aşa cum sunt cântările Bisericii noastre. Şi sunt rânduite cântările după *opt* glasuri (după „octoih"), adică *după chipul veşniciei*. Şi este Săptămâna Luminată deja un mic „octoih", fiind rânduit câte un glas în fiecare „zi". Şi este Cincizecimea *prima serie de opt săptămâni* de Octoih — socotind întreg Penticostarul, şi cu săptămâna ce urmează Porgorârii Duhului Sfânt, care se încheie cu glasul al optulea în Duminica tuturor Sfinţilor (după chipul cărora se cuvine să ne străduim să fim toţi).

După care, lucrurile sunt „simple": cele câte opt săptămâni ale Octoihului (ce urmează Penticostarului), se desfăşoară şi se revarsă peste tot anul civil, mineal, „pământesc", ca nişte Cincizecimi mereu repetate, de fapt ca o Cincizecime neîntreruptă şi ca o veşnică *Zi a Învierii*, în(tru) Care se prefac toate zilele şi răstimpurile lumii acesteia, prin pogorârea neîncetată a Harului dumnezeiesc.

Şi aceasta este *Lumina Învierii*, „lumina lui Hristos (care) luminează tuturor", în fiecare zi a anilor vieţii noastre, „lumina (care) luminează în întuneric şi întunericul nu a cuprins-o" (Ioan 1, 5).

Şi putem astfel înţelege ceva şi despre repetarea „plictisitoare" a slujbelor bisericeşti — aceasta după mintea dedată la plăcerea spectacolelor lumii acesteia, care trebuie să fie mereu „noi", pentru că *nu satură* şi se învechesc tot mai repede. Pe noi oamenii, „repetarea" necontenită a slujbelor în lumea aceasta ne aduce mereu la împărtăşirea de Harul cel dumnezeiesc, singura noastră hrană *spre veşnicie*, care ne înnoieşte neîncetat spre viaţa veşnică, spre veşnicia fericită în Împărăţia lui Dumnezeu.

Iar *Cântările Octoihului* sunt cele care ne aduc mereu aminte de *Înviere*, ca de o „pâine cerească" pentru noi, o pâine „de toate zilele" şi „spre fiinţă" în veci, pentru că, după cum spune şi supratitlul Octoihului, cântările sale sunt *Cântările Învierii(!) pentru toate zilele(!) pe cele opt(!) glasuri bisericeşti.*

Note bibliografice:

1. Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, în „Scrieri", Partea întâia, tr. de Dumitru Fecioru, seria „Părinţi şi Scriitori Bisericeşti", nr. 17, Bucureşti, p. 80.
2. *Ibid.*
3. Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, tr. de Dumitru Fecioru, ed. III, Bucureşti, 1993, p. 46.
4. Sf. Vasile cel Mare, *op. cit.*, loc. cit.
5. *Ibid.*

ICOANA ORTODOXĂ

În Vechiul Testament, Legea interzicea imaginile, pentru ca acestea să nu pună în pericol puritatea cultului lui Dumnezeu Cel nevăzut. Era îngăduită doar arta ornamentală a formelor geometrice care traduceau sentimentul Nemărginitului. Doar îngerii erau acceptaţi ca să fie reprezentaţi, şi aceştia doar în virtutea lor de mesageri divini , căci ei erau cei care făceau cunoscută voia lui Dumnezeu.

Ca slujitori, îngerii pendulau între cele două realităţi, deseori întrupându-se pentru a putea transmite mesajul divin. Astfel ei erau tot ceea ce oamenii puteau zări în legătura cu Dumnezeu. Chiar Dumnezeu porunceşte reprezentarea sculptată a îngerilor (Ieşire 25, 18), astfel îi găsim prezenţi pe capacul Chivotului (Ieşire 25, 18) şi în ţesăturile covoarelor din Cortul Sfânt (Ieşire 26, 1, 31). Aici ei nu îndeplinesc o funcţie artistică, ci funcţia de liturghisitori, de slujitori.

Înainte de Întrupare, din teama de idolatrie, orice expresie a cerescului se mărgineşte la lumea îngerilor. Această limitare era doar o aşteptare în vederea venirii în lume a lui Hristos „Care este icoana (chipul — n.n.) lui Dumnezeu“ (II Cor. 4, 4).

Această limitare pusă omului în exprimarea simbolică a Divinului se datorează şi faptului că popoarele din vechime nu erau suficient de pregătite pentru a putea accepta şi înţelege toate adevărurile divine. Descoperirea dumnezeiască s-a făcut treptat, astfel că în Vechiul Testament oamenilor li se cerea o respectare a legilor mai mult formală, fără o participare internă. Ei erau în permanenţă înclinaţi să atribuie idolului calităţile unui semi-zeu, având credinţa că acea reprezentare din aur, argint sau lemn, făcută de mâini omeneşti îi poate ajuta.

Este elocvent pasajul biblic redat în cartea Facere 31, 19—30, în care se povesteşte cum Rahila, soţia lui Iacov, a furat idolii tatălui său. Aceştia aveau dimensiuni mici, căci ea i-a ascuns sub samarul cămilei. Deşi Laban era bogat şi-şi putea face alţii, el i-a vrut înapoi pe aceia, căci numai pe ei îi considera dumnezei (Fac. 31, 30). Această concepţie veche redă ideea că idolul cuprinde în sine pe zeu.

Icoana este cu totul diferită de idol, căci ea nu închide nimic în ea, astfel că nu obiectul este cinstit, ci „Frumuseţea pe care icoana , prin asemănare, o transmite în mod tainic“ (P. Evdokimov, Arta icoanei, Meridiane, 1992, p. 20).

Prin termenul de icoană se înţelege „imagine sacră, în două dimensiuni, care reprezintă pe Iisus Hristos, pe Maica Domnului sau un sfânt, cu putinţă de zugrăvit datorită trupului pe care l-au avut „Cărora Li se aduce închinare şi cinstire, după principiul: cinstirea dată icoanei trece la cel zugrăvit pe icoană“ (Pr. Prof. Dr. Ion Bria, Dicţionar de Teologie Ortodoxă, Bucureşti, 1994, p. 195).

Cuvântul icoană vine de la grecescul *eikon* şi latinescul *imago* şi se traduce prin chip, imagine, reprezentare. Are sensul de chip, imagine a lui Dumnezeu (I Cor. 11, 7; II Cor. 4, 4; Col. 1, 15), a omului (Rom. 1, 23), a Fiului (Rom. 8, 29); e întâlnit şi cu sensul de copie, reproducere, replică (I Cor. 15, 49). Chiar cuvântul de „icoană“ înlătură orice implicare şi subliniază deosebirea de natură dintre imagine şi prototipul ei, făcându-se o distincţie clară între reprezentarea icoanei şi ceea ce e reprezentat pe ea.

Icoana nu are o funcţie decorativă, ea nu este un ornament. Principalul ei rol este acela de a face posibilă comunicarea vizuală a realităţii transcendente divine, manifestată în timp şi spaţiu. Din această cauză la nivelul mesajului transmis şi al conţinutului ei, ea se diferenţiază de un tablou sau o reprezentare figurativă.

Icoana este un simbol liturgic, care reprezintă o participare la ceresc. Acest simbol restabileşte comuniunea. Gestul unui credincios de a se închina este un simbol cu caracter anamnetic, ce la nivel gestual reiterează Patima de pe Cruce a lui Iisus Hristos. Icoana ca simbol primeşte o valoare anume şi exprimă o realitate. Fiind prezentă în cultul Bisericii ea participă la viaţa religioasă, având un limbaj comun pe care îl înţeleg toţi cei care vin la biserică. Simbolismul ei este mult mai puternic decât realitatea mundană, pentru că reprezintă o realitate spirituală. Temeiul teologic al pictării icoanei sau a reprezentării simbolice îl reprezintă realitatea Întrupării Fiului lui Dumnezeu. „Şi Cuvântul trup S-a făcut“ (In. 1, 14). Icoana ne apare ca o consecinţă a Întrupării, căci Hristos a venit în lume, în istorie la modul cel mai concret. Prin actul Întrupării umanitatea lui Hristos devine icoană a lui Dumnezeu cel necuprins, aşa cum prin analogie putem spune că Adam este chipul lui Hristos (Rom. 5, 14).

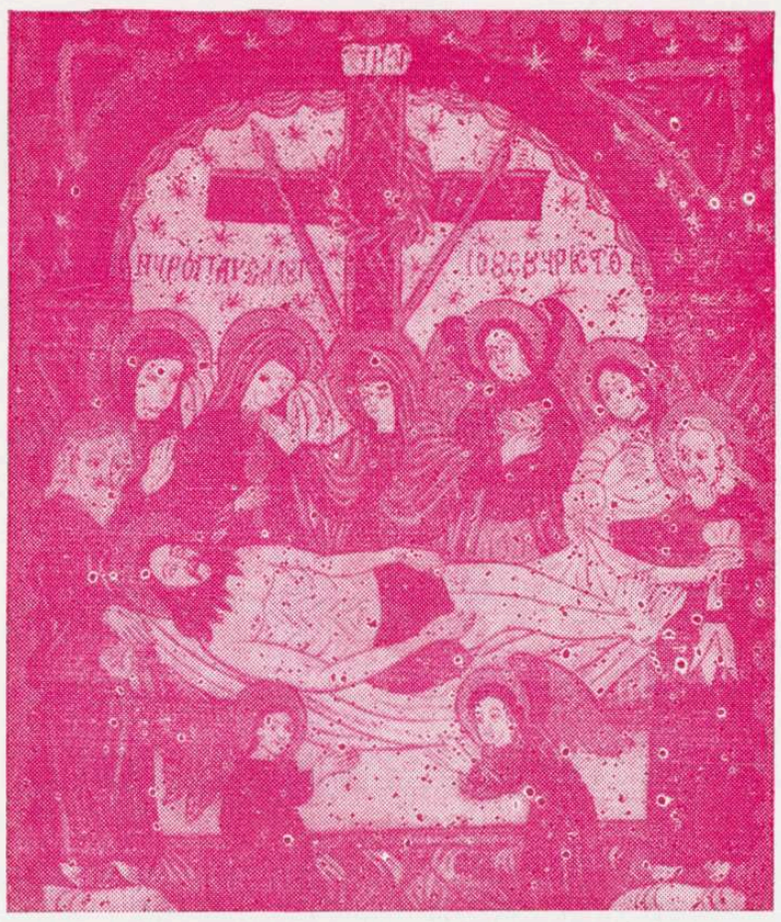

Sf. Ap. Pavel a formulat fundamentul hristologic al icoanei: „Hristos este chipul Dumnezeului cel nevăzut“ (Col. 1, 15). Umanitatea lui Hristos cuprinde în ea chipul Dumnezeirii nevăzute. Hristos a fost Dumnezeu adevărat şi Om adevărat, ceea ce ne conduce la afirmaţia că atunci când vizualizăm icoana lui Iisus, percepem integral imaginea Persoanei lui Hristos, a Dumnezeului-Om.

Nu se adoră o icoană în mod idolatru, atribuindu-i-se calităţi de „dumnezeu“ Nu temeiul substanţial, material stă la baza cultului icoanelor, ci temeiul asemănării chipului reprezentat cu persoana al cărei nume trebuie indicat pe icoană. Reprezentarea chipului şi numele înscris pe icoană sunt simboluri ce trimit la o realitate mult mai vastă, decât ceea ce este reprezentat pe ea. Am putea spune, că icoana este ca şi un cuvânt cheie, care atunci când îl pronunţi sau îl citeşti, declanşează un întreg proces de reamintire a unei mari cantităţi de informaţii, care a fost sintetizată în acel cuvânt sau concept.

În istoria Bisericii, mai ales în domeniul misiunii, catehizării, icoanele au avut un rol decisiv. Icoana are mai multe funcţii: didactică, iconografia fiind socotită catehismul celor neînvăţaţi, căci ceea ce cuvântul spune, imaginea ne arată în tăcere. Are o funcţie contemplativă, deoarece ea sugerează şi atrage spiritul spre o lume transfigurată; şi o funcţie de mijlocire, pentru că împărtăşeşte puterea nevăzută a sfinţeniei celui pictat. Pictura trebuie să surprindă transcendentul şi nu imanentul, de aceea se lasă la o parte orice artificiu optic, perspectiva, profunzimea, jocul clar-obscur, tocmai pentru a reda esenţialul. Divinitatea primează în faţa lumescului, care este refuzat pentru a nu atrage atenţia spre el. În icoană îngerii şi sfinţii nu sunt puşi într-un decor anume şi nu sunt redaţi ca ceilalţi oameni. Redarea lor păstrează un stil specific, care transmite un mesaj foarte precis: printr-o viaţă dusă în sfinţenie ei au ajuns la îndumnezeire, de aceea chipurile lor sunt transfigurate.

Niciodată o icoană nu poate fi înţeleasă făcând abstracţie de persoana reprezentată pe ea. Mai mult decât atât ele sunt integrate în cultul divin, unde nu au rolul unor obiecte estetice folosite pentru înfrumuseţare. Prezenţa lor este întâlnită şi în casele credincioşilor, care le aşează în locul cel mai important, de unde domină camera.

În casele ţăranilor sunt întâlnite în „camera din faţă“ orientate spre răsărit. Această cameră este tot timpul curată, căci în ea se petrec cele mai importante evenimente din viaţa familiei ţărăneşti: aici sunt primiţi colindătorii de Crăciun, preotul la Bobotează şi tot aici are loc masa pascală. Icoana este o prezenţă care aminteşte oamenilor de Dumnezeu, călăuzindu-le privirile spre cele înalte. În momentele de rugăciune credincioşii văd prin ea ca printr-o „fereastră deschisă“ către Dumnezeu (P. Evdokimov). Icoana este un mijloc pe care omul îl foloseşte în contemplarea rugăciunii pentru a putea „trece“ în lumea spirituală şi nu se opreşte decât la conţinutul viu pe care îl traduce.

Prin prezenţa ei tăcută, icoana ni se adresează personal pentru a ne atenţiona că trebuie să ne gândim la Dumnezeu. Făcând o călătorie în Grecia, primul loc unde am coborât din tren a fost gara din Tesalonic. O gară nu prea mare dar foarte aglomerată, în care starea de haos era mărită şi de numărul mare de tarabe pe care se vând suveniruri.

Trecând prin acest loc zgomotos, în care privirea îmi alerga dintr-o parte în alta, neputându-şi găsi odih-

(Continuare în pag. a 6-a)

VASILE S. MUNTEAN,
Ciclul de St. Aprofundate

Ziua Învierii — Ziua Domnului

(Urmare din pag. 1)

şi ne încredinţează că nu vom muri, ci doar prin moarte *„vom trece la viaţă“* (Ioan 5, 24) pentru a împărăţi cu Hristos cel Înviat.

Toate darurile cele sfinte şi cereşti ni le-a descoperit nouă Tatăl prin Învierea din morţi a Fiului Său Cel Întrupat şi ne-a chemat pe toţi la împărtăşirea din lumina cea neînserată a Împărăţiei lui Hristos.

În Simbolul Credinţei mărturisim de fiecare dată faptul că Mântuitorul Iisus Hristos *„a înviat a treia zi după Scripturi“*. Cu alte cuvinte, mărturisim faptul că moartea şi Învierea Sa au fost hotărâte în planul veşnic al lui Dumnezeu de mântuire a neamului omenesc şi ele s-au împlinit întocmai aşa cum au fost ele prezise de Scripturile Vechiului Testament.

Mântuitorul Hristos însuşi, chiar din timpul vieţii sale, le-a spus ucenicilor Săi şi celor care-l ascultau, de mai multe ori, că: *„Fiul Omului trebuie să pătimească multe şi să fie defăimat de bătrâni, de arhierei şi de cărturari şi să fie omorât, iar după trei zile să învieze“* (Marcu 8, 31). Ba mai mult, după moartea Sa pe cruce şi îngroparea Sa, fariseii s-au dus la Pilat cerându-i să pună pază la uşa mormântului, pentru că spuneau ei:

„Acela a zis fiind încă în viaţă: După trei zile mă voi scula“ (Matei 27, 63).

Şi într-adevăr această proorocie a Mântuitorului s-a împlinit desăvârşit, înviind din morţi a treia zi, adică în prima zi a săptămânii iudaice, adică duminica.

De atunci Biserica Creştină prăznuieşte ca zi de odihnă şi de închinare Duminica, ziua în care s-a petrecut cel mai măreţ eveniment din istoria mântuirii: Învierea lui Hristos din morţi.

Duminica a fost numită *„ziua Domnului“* (dies Domini), devenind ziua de sărbătoare săptămânală a Apostolilor şi a primilor creştini. Avem numeroase şi trainice temeiuri în Sf. Scriptură pentru acest lucru. Astfel toţi sfinţii evanghelişti mărturisesc într-un glas că Mântuitorul Iisus Hristos a înviat din mormânt, în *„ziua întâia a săptămânii“* (Mat. 28, 1; Marcu 16, 1—2; Luca 24, 1; Ioan 20, 1) adică duminica. Importanţa acestui eveniment este atât de mare şi de copleşitoare încât Sf. Apostol Pavel ne încredinţează: *„Şi dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră“* (I. Cor. 15, 14).

Duminica este apoi prima zi a creaţiei în care Dumnezeu *„a făcut cerul şi pământul“* (Facere 1, 1) despărţind lumina de întuneric, aducând totul dintru nefiinţă întru fiinţă.

Tot în ziua Duminicii a avut loc şi Pogorârea Sf. Duh peste Sf. apostoli ai Domnului, întemeindu-se astfel în chip văzut Biserica Creştină (Fapte 2, 1).

În această zi a duminicii, primii creştini săvârşeau Sf. euharistie, adică Sf. Liturghie în care se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele Domnului aşa cum facem şi noi astăzi.

În cartea Faptele Apostolilor ni se istoriceşte faptul că Sf. Ap. Pavel a rămas în localitatea Troa (Troada) şapte zile iar în ziua întâi a săptămânii (duminica) s-a adunat împreună cu creştinii de acolo *„să frângă pâinea“* (Fapte 20, 7) adică să săvârşească liturghia.

La fel tot Sf. Pavel îi îndeamnă pe credincioşii din Corint, referitor la strângerea de ajutoare pentru fraţi, ca aceasta să fie făcută *„în ziua întâi a săptămânii“* (I. Cor. 16, 2) adică tot în ziua duminicii.

Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan, cel care a scris cartea Apocalipsei, ne spune: că a fost în duh *„în zi de duminică“* şi că a primit descoperirea pe care a aşternut-o în scris în această carte (Apoc. 1, 10).

Sf. Iustin Martirul şi Filozoful trăitor în veacul al doilea după Hristos spunea: *„Duminica ne adunăm cu toţii, pentru că este ziua în care Dumnezeu a preschimbat întunericul şi materia şi a creat lumea, şi pentru că în această zi Mântuitorul nostru a înviat din morţi“* (Apologia, 65—67).

Iată câteva din temeiurile pentru care noi creştinii serbăm ca zi de odihnă, de închinare şi de rugăciune ziua duminicii, care este ziua Domnului.

Duminica este zi de sărbătoare în care prăznuim de fiecare dată Învierea Domnului. Ea este ziua de bucurie, de înălţare duhovnicească şi de lumină pe care a vestit-o mai înainte proorocul şi psalmistul David zicând: *„Aceasta este ziua pe care făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim într-nsa“* (Ps. 117, 24).

Să respectăm deci cum se cuvine ziua Domnului, ziua duminicii, prin reţinerea noastră de la orice lucru, prin participarea noastră la Sf. Liturghie în biserică, prin citirea de cărţi folositoare şi mai ales prin faptele bune faţă de semenii noştri pe care să le săvârşim în această zi.

Să ne ferim de cei care răstălmăcind Scripturile şi rătăcind de la adevăr nu respectă ziua duminicii aşa cum a făcut Biserica lui Hristos încă de la început şi să rămânem în credinţa noastră ortodoxă a moşilor şi strămoşilor noştri.

Să ne ferim şi de cei ce caută să ne dezbine între noi şi să ne rupă de la staulul Bisericii lui Hristos *„cea una, sfântă, sobornicească şi apostolească“* deoarece după cuvântul Sf. Ap. Pavel: *„unii ca aceştia sunt apostoli mincinoşi, lucrători vicleni care iau chip de apostoli ai lui Hristos“* (II. Cor. 11, 13).

Luminaţi de razele binefăcătoare ale învierii Mântuitorului Hristos, prăznuim şi în acest an Jubiliar: *„Paştile cele frumoase, Paştile Domnului, Paştile cele de taină, Paştile cele preacinstite, Paştile cele fără prihană, Paştile credincioşilor“* şi ne îmbrăcăm în lumina lui Hristos, Cel ce a biruit moartea şi păcatul prin Patima Sa cea preacurată.

O, Paştile cele mari şi preasfinţite, Hristoase!

O, înţelepciunea şi Cuvântul şi Puterea lui Dumnezeu! Dă-ne nouă să ne împărtăşim cu Tine, mai adevărat în ziua cea neînserată a împărăţiei Tale“, cântăm şi noi cu Biserica în această noapte aleasă şi sfântă şi dorim ca Hristos cel înviat să rămână de-a pururi cu noi şi să-l primim cât mai des în sufletele noastre sub chipul sfintei Împărtăşanii.

Să prăznuim aşa cum se cuvine aceste Sfinte zile ale Paştilor după toată tradiţia noastră creştinească şi românească.

Să înălţăm un gând curat de rugăciune către Hristos cel înviat din morţi pentru neamul nostru românesc şi pentru toţi fiii acestuia aflaţi dincolo de hotarele ţării. Să fim buni şi cu dragoste faţă de aproapele nostru şi mai ales faţă de cei bolnavi, de cei singuri, de cei aflaţi în suferinţe şi încercări. Să le stăm în ajutor, să-i mângâiem, să le ducem şi lor vestea cea mare a Învierii lui Iisus.

Să ne înmulţim rugăciunea, fapta cea bună şi cercetarea sfintei biserici în aceste zile sfinte de praznic şi să dovedim prin faptele noastre că suntem următori ai lui Hristos şi fii ai Învierii.

Fie ca lumina Învierii lui Hristos să strălucească de-a pururi în sufletele noastre, iar Hristos Cel Înviat să ne ocrotească, să ne binecuvânteze cu pace, cu sănătate şi spor duhovnicesc.

HRISTOS A ÎNVIAT!

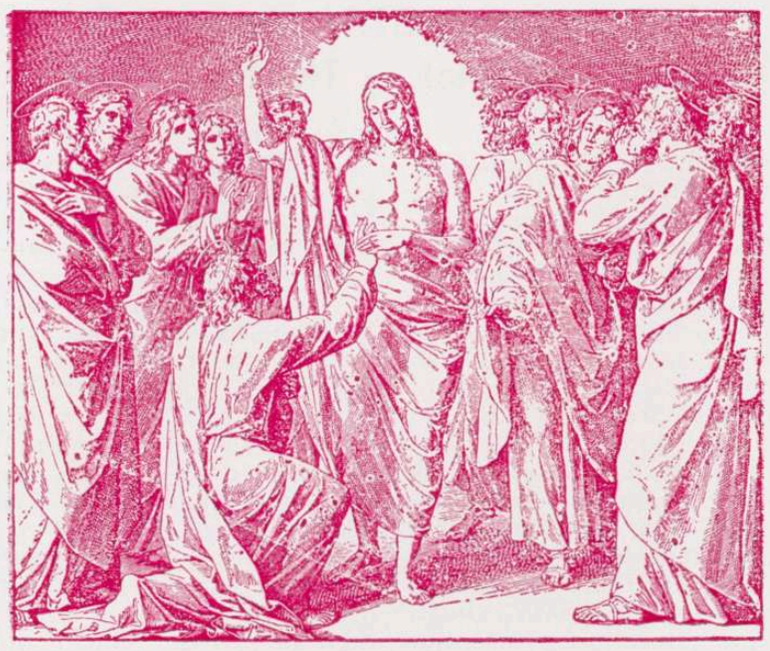

Sfânta Liturghie şi ierarhia bisericească

În întreaga perioadă patristică, Părinţii şi teologii n-au încercat să definească Biserica. Nu doar pentru că n-au simţit nevoia, căci ea li se împărtăşea, ci şi pentru că Biserica este o realitate în care se face experienţa vieţuirii în Hristos şi în misterul căreia eşti iniţiat nu prin concepte, ci prin Sfintele Taine.

Teologia catolică s-a grăbit să afirme că realitatea Bisericii se consumă între sfârşitul vieţii pământeşti al lui Hristos şi a doua Sa venire la Parusie. Sfinţii Părinţi au învăţat că Biserica preexista întrupării Mântuitorului: ea exista în planul din veci al lui Dumnezeu privind mântuirea neamului omenesc. Şi, în acelaşi timp, Biserica va rămâne şi după a doua venire a Domnului, ea se va împlini în Împărăţia lui Dumnezeu.

1. Biserica se revelează ca realitate a Trupului lui Hristos, lucrătoare în istorie, dar orientată spre împlinire eshatologică, în Dumnezeiasca Euharistie. Biserica se re-„prezintă" iconic în Sfânta Euharistie: prin cea din urmă, Împărăţia lui Dumnezeu devine o „prezenţă" în cea dintâi. Această taină a Bisericii i se descoperă credinciosului într-un mod particular în Dumnezeiasca Împărtăşanie. Biserica este simbolizată de Taine, ar zice Sf. Nicolae Cabasila. Dintre Taine, cea care reprezintă mai fidel realitatea Bisericii este Sf. Euharistie. Este ceea ce afirma, într-o exprimare oarecum monistică — deşi nimeni nu şi-a permis să-i aducă o astfel de acuzaţie! — acelaşi Sfânt Părinte Nicolae Cabasila, atunci când zicea: „Dacă cineva ar vrea să vadă Biserica lui Hristos..., nu va putea vedea altceva decât *singur* Trupul Domnului... De aceea, nu e deloc nepotrivit ca Biserica să fie semnificată aici jos de către Sfintele Taine"[1]. După acelaşi Părinte, între Biserică şi Euharistie există nu o „analogie de asemănare", ci o „identitate de realitate"[2]. Biserica se transfigurează în Euharistie şi Euharistia e icoană a Bisericii.

Aceste afirmaţii nu sunt doar liturgico-dogmatice, ci şi eclesiologice şi eshatologice. Biserica este o realitate complexă şi în Euharistie se descoperă ceea ce este şi ceea ce ea va fi. Pe lângă altele, Biserica presupune şi ierarhie sau structură, iar Euharistia ne descoperă continuitatea între „ierarhia bisericească" şi „ierarhia cerească". Biserica a fost definită de către *Confessio Augusta* drept „comunitate de credinţă şi de inimi". Dar ar fi prea puţin să fie numai atât.

2. Dacă în Biserică n-ar trebui să existe ierarhie, nici structură, acestea nu şi-ar găsi rostul nici în Împărăţia lui Dumnezeu. Uniformitatea dezintegrantă ar deveni astfel marea prăpastie a neantului unei vieţi viitoare lipsite de conştiinţă, de particularităţi personale şi de multitudinea şi varietatea de daruri pe care Duhul Sfânt le împarte şi le actualizează în oameni nu doar în lumea aceasta, ci şi în cea viitoare.

Învăţătura de credinţă ortodoxă e explicită în ceea ce priveşte respectarea integrităţii persoanei în viaţa viitoare. Mai mult, Împărăţia lui Dumnezeu se descoperă ca o alteritate de relaţii personale. Căci Duhul Sfânt suscită în oameni o varietate de daruri şi misiuni, ceea ce vrea să însemne că atât Împărăţia Cerurilor, cât şi realitatea ei istorică, Biserica, sunt „structurate", au o ierarhie: de daruri, de misiuni, de slujiri. Apostolii Domnului nu semănau unul cu celălalt. Iar creştinii primelor comunităţi aveau în Biserică diverse slujiri: unii erau apostoli, alţii învăţători, alţii cu darul tâlcuirii limbilor etc. (cfr. I Cor. 12, 8—11).

3. Biserica nu înseamnă uniformitate, ci comuniune în Hristos a tuturor celor ce au fost botezaţi în numele Sfintei Treimi. Harul botezului este acelaşi, căci acelaşi este Duhul Sfânt, dar el rodeşte diferit în cei ce-l primesc. Acest har realizează comuniunea poporului lui Dumnezeu, având-L pe Hristos în centru, înconjurat de Apostoli. Este unitatea organică, după modelul trupului (cfr. I Cor. 12, 12) sau al viţei (cfr. In. 15,5), care nu împiedică varietatea şi multiplicitatea funcţională a întregului.

4. Dumnezeiasca Liturghie reflectă cel mai fidel această realitate a lucrărilor sau darurilor în unitatea Duhului. Doar veridicitatea acestei „re-prezentări" fereşte Biserica de „hristoşii mincinoşi" (Mt. 24, 24; Mc. 13, 22), care se vor arăta la sfârşit, în vremurile de pe urmă. Cei ce sunt într-adevăr credincioşi şi cei ce sunt într-adevăr apostoli se întâlnesc euharistic cu Hristos cel adevărat şi împreună devin icoană veridică a Împărăţiei lui Dumnezeu. Funcţiunea lor are rosturi eshatologice, dar se întemeiază pe Sfânta Euharistie. De aceea, treptele hirotoniei sacramentale — ca elemente *structurale* de bază — se celebrează în interiorul Sfintei Liturghii. Laicii înşişi nu sunt nişte „ne-hirotoniţi": prin botez şi mirungere, ei devin membri cu drepturi depline şi cu îndatoririle ce decurg faţă de comunitatea eclesială. Or, aceste două

(Continuare în pag. a 6-a)

Protos. IUVENALIE IONAŞCU

1. *Expositio liturgiae* 38, 2—3, PG 150, 452D-453A.
2. *Idem*, 38, 1, PG 150, 452D.

Mănăstirea Marea Lavră

(Urmare din pag. a 3-a)

De la mijlocul secolului al XI-lea şi până în secolul al XIV-lea, Marea Lavră a avut aproape un număr constant de 700 de călugări, însă, datorită incursiunilor piraţilor, a altor greutăţi, Marea Lavră s-a reîntors pe la începutul secolului al XV-lea la viaţa idioritmică.

Idioritmia apare şi ca o reacţie la extrema isihastă de la sfârşitul secolului al XIV-lea, cât şi ca urmare a dorinţei unora de înavuţire, după cum remarcă părintele profesor Teodor Bodogae. Aceasta ducând la o anumită relaxare morală, viaţa duhovnicească se retrage acum în chilii, peşteri, schituri iar mânăstirea se goleşte.

Trimis de patriarhul ecumenic Ieremia al II-lea, patriarhul Silvestru al Alexandriei, în septembrie 1574, în urma unei întruniri cu toţi superiorii Athosului, printr-un Tipicon, restabileşte în Marea Lavră ordinea comunitară.

Declinul însă a continuat până în secolul al XVII-lea, când patriarhul Dionisios al II-lea, repune Lavra în toate drepturile ei iniţiale, în 1774 patriarhul Paisios II întărind acest lucru.

Pe lângă dreptul de stăpânire asupra insulei Sfântul Eustratios, acordat de împăratul Vasile al II-lea Bulgaroctonul (976—1025), Marea Lavră avea numeroase metoace în insula Lemnos, în regiunea Calamaria de lângă Tesalonic, în insula Thasos etc. De fapt, toţi principii din bazinul Danubian, ţarii Rusiei etc., au făcut mari atenţii Marii Lavre.

Între aceştia, evident că au excelat domnitorii români. Potrivit lui Gavriil Protul, biograful patriarhului Nifon al II-lea al Constantinopolului, domnitorul Neagoe Basarab nu numai că a hotărât să dea o dare anuală către Marea Lavră, dar a şi refăcut Katholikonul, dăruind şi valoroase vase liturgice din aur şi din argint.

Katholikonul a fost pictat dintr-o donaţie a domnitorului Vlad Vodă Vintilă (1532—1535), acest domnitor chiar fiind pictat în interior în stare de rugăciune.

În anul 1682 domnitorul Şerban Cantacuzino a închinat Mânăstirea Cotroceni cu moşiile ei întregi comunităţii athonite, deci şi Marii Lavre.

În anul 1691, Sfântul martir Constantin Brâncoveanu aduce capul Sfântului Mihail al Sinadelor în Ţara Românească pentru alungarea lăcustelor.

Acelaşi lucru l-a făcut în prima jumătate a secolului al XVIII-lea şi Nicolae Mavrocordat, de fiecare dată monahii lavrioţi, plecând cu importante danii, domnitorii români înveşnicindu-şi astfel şi dincolo de hotarele patriei dragostea lor faţă de ortodoxie.

În ceea ce priveşte patrimoniul acestei mânăstiri, el este catalogat a fi cel mai celebru din întreg Athosul. Aici se pot vedea pe lângă multe manuscrise şi cărţi de valoare şi aproximativ 60 de cărţi tipărite în Ţara Românească, cele două Evanghelii şi Liturghierul donate de Matei Basarab fiind deosebite, aici păstrându-se coroana împărătească a lui Nichifor Focas, nenumărate sfinte moaşte, icoana Cucuzeliţa etc.

În Marea Lavră a trăit în secolul al XII-lea vestitul cântăreţ bisericesc Ioan Cucuzel, astăzi canonizat.

Tot aici a trăit şi Sfântul Nicodim Aghioritul (+1806), care împreună cu Sfântul Macarie al Corintului au întocmit Filocalia, publicată la Veneţia în 1782. Sfântul Nicodim a fost de altfel şi promotorul unui nou avânt isihast ce a depăşit graniţele Athosului, ajungând şi la români prin Sfântul Paisie Velicikovski.

Se ştie că înainte de încreştinarea Athosului, existau pe teritoriul lui cinci cetăţi (oraşe): Dion, Olofiscus, Acreata, Zissus şi Cleone, majoritatea cercetărilor fiind de părere că prin obiectele descoperite în perimetrul Marii Lavre se poate afirma că se află pe locul unuia dintre aceste vechi oraşe.

Un fapt extrem de interesant este prezenţa până în zilele noastre, nu departe de Marea Lavră a unui vechi altar păgânesc. Ceea ce şochează este precizia extraordinară a acestuia, felul cum sângele animalului sacrificat se scurge printr-o nişă exact pe mijlocul „sfintei mese". Sub acest altar de piatră se află o grotă în care oamenii puteau sta în timpul jertfelor, cultivându-li-se astfel sentimentul purificării.

Iată cum, ideea că înainte de încreştinarea Athosului, acesta fusese un centru înfloritor al păgânismului, îşi are dovezile ei materiale până în zilele noastre.

Mânăstirea Marea Lavră este mânăstirea cu cele mai multe schituri şi chilii aflate sub stăpânirea sa, dintre care amintesc: Schitul Românesc Prodromul, Schitul Sfânta Ana, Kavsokalivia, Katunakia, Karuli, chilia Sfântului Grigorie Palama aflându-se tot în perimetrul Marii Lavre.

Putem concluziona astfel că, prin personalităţile care au trăit în Marea Lavră, prin capodoperele arhitecturale, miniaturale, etc., adăpostite aici, Mânăstirea Marea Lavră este parte a patrimoniului bisericesc răsăritean.

BIBLIOGRAFIE:

1. Pr. Dr. Teodor Bodogae, *Ajutoarele româneşti la mânăstirile din Sfântul Munte Athos*, Sibiu, 1940.
2. Sotiris Kadas, *Mount Athos*, Ekdotike Athenon S.A., Atena, 1994.
3. Ioannou P. Panaghiotou, *Tourist Guide To The Holy Mountain*, Ekdosis „I Platitera Ton Ouranon", Atena, 1977.
4. Dr. Badea Cireşanu, *Călătoria mea la Sfântul Munte Athos, în Palestina şi Egipt*. În rev. „Biserica Ortodoxă Română", an XXX (1906—1907).
5. Arhimandritul Emilianos, *Cateheze şi cuvântări I, Monahismul — pecetea adevărată*, Editura Deisis, Sibiu, 1999.

Doar ţara-i veşnicia,

iar omul - numai clipa;
Iubite Nicolae-Radu-Pantelimon Halippa
Ne-aţi fost mereu în mijloc, drept frate şi părinte,
Aici, cu noi alături, aevea, pe pământ,
Drept sprijin şi-ndrumare, statornică-fierbinte,
Întru-ntregirea ŢĂRII, străbunul ţel, preasfânt.

Ne deprinsesem să vă simţim în viaţă,
Tot umăr lângă umăr, de drag, în fruntea noastră,
În dezlegarea sorţii ISTORIEI, prin ceaţă
Mereu mai solidari trudind spre zare-albastră.

Ne deprinsesem să ne-adunăm buchetul
Din flori de colţ, în munţi, pe cremene şi vis,
Cu Dumneavoastră-n mijloc, preabunul şi-nţeleptul
Îndrumător şi frate, cu sufletul deschis.

Ne deprinsesem cu norocul bucuriei
De-a fi al nostru şi de-a crede că-i firesc
S-avem şi-n viaţa noastră, dovada tăiniciei
În fiecare STÂLP din Neamul Românesc.

Ne deprinsesem . . ., dar . . ., deşi se schimbă garda
Mereu, în Veşnicia acestui Neam STĂPÂN,
Veţi tot rămâne far, şi simbol-nalt, în soarta
Pe care şi-o zideşte Întregul Neam Român.

Rămâneţi Drag PRIETEN, prin noi şi prin urmaşi
O splendidă verigă în lanţul VEŞNICIEI,
Acestei ŢĂRI ROTUNDE, CREŞTINE, de părtaşi
Ai CULTULUI DREPTĂŢII ÎN FAPTA ROMÂNIEI.

Lăsând ţărânei trupul cuprins de slăbiciuni,
Ne vom păstra de-a pururi credinţa tutelară
Că cea mai-naltă şi, mai sfântă-ntre minuni,
E chiar DUMNEZEIREA DIN DRAGOSTEA DE ŢARĂ.

Acesta-i Legământul Român, Etern, Firesc,
Ce vi-l închină NEAMUL din care-aţi răsărit,
Să străluciţi prin vremuri, cât GRAIUL ROMÂNESC
Va dăinui în lume: 'NALT-FĂRĂ DE SFÂRŞIT.

În veci, s-aveţi Cuvântul drept STEAG, precum îl ştiu,
Şi amintirea-flacără nestinsă printre noi,
Iar inimile noastre vă vor păstra tot viu,
Cu însăşi ŢARA-NTREAGĂ, şi-n vremea de apoi . . .

Cu suflet de Legendă din vatra strămoşească
Ce vă întoarceţi de-azi la matca de-nceput,
Să-mbrăţişaţi VECIA şi ŢARA ROMÂNEASCĂ
Precum le ştiu străbunii: ROTUNDE ca un scut.

În veci, s-aveţi ţărâna-uşoară pe sicriu,
Iar peste ŢARA-NTREAGĂ să vă plutească-aripa,
Că-n veci, ne veţi rămâne, exemplu-drag şi viu
Iubite NICOLAE-RADU-PANTELIMON HALIPPA;

Doar ŢARA-I VEŞNICIA, iar omul-numai clipa.

TOMA ISTRATI
Versuri scrise la Cernica
în 17 februarie 1998

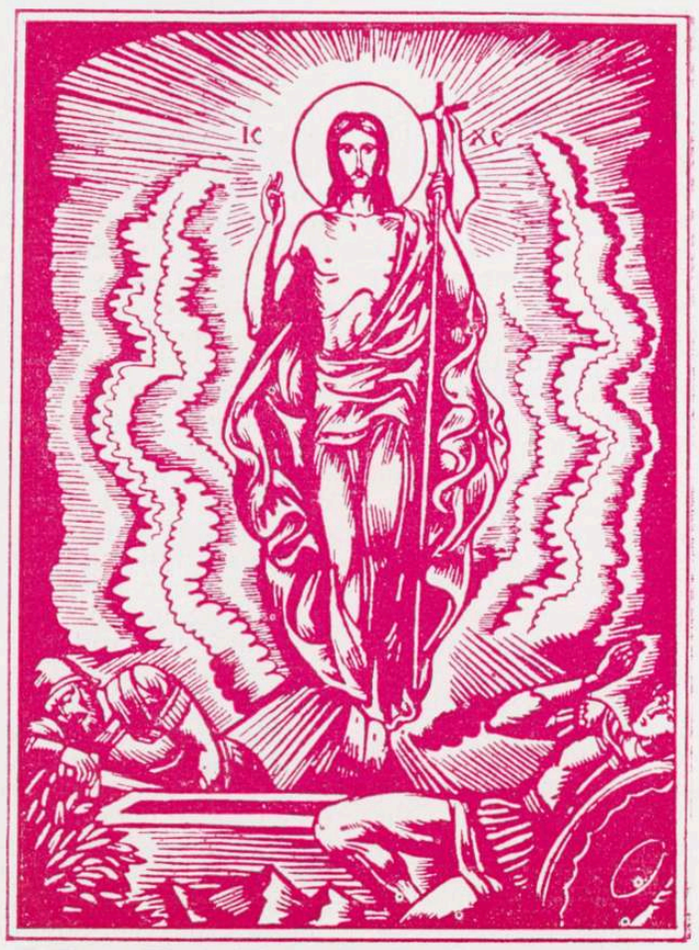

Icoana Ortodoxă

(Urmare din pag. a 4-a)

na, atenţia mi-a fost atrasă de o icoană cu Maica Domnului ţinând în braţe pe pruncul Iisus. Era o prezenţă tăcută pe care nu o puteai ignora.

Eram atât de curios să aflu ce caută această icoană în acel loc, aşa încât m-am apropiat de ea. Atunci am zărit în spatele ei o uşă întredeschisă, prin care se vedea interiorul unei capele. Atunci am înţeles rostul acelei icoane. Ea era o chemare la rugăciune, adresată tuturor oamenilor ce treceau prin acel loc, deci şi mie personal. M-am gândit repede la evenimentele din ultimele două zile şi mi-am dat seama, că am fost mult prea ocupat cu organizarea călătoriei şi un lucru important l-am omis.

Îmi propusesem să merg într-un pelerinaj, dar am uitat să-l rog pe Dumnezeu să-mi călăuzească paşii. Dar iată că într-un moment şi loc neaşteptat pentru mine, Hristos stă tăcut în braţele Fecioarei Maria şi mă priveşte cu ochii plini de iubire. Iar în aglomeraţia gării şi în haosul gândurilor mele Fecioara Maria îmi arată calea, îndreptându-şi mâna spre Fiul său, spre Cel Care a spus: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa".

Icoana nu are o realitate proprie, dar ea săvârşeşte o întâlnire în rugăciune, fără să localizeze această comuniune în icoană ca obiect material. Nu e decât o bucată de lemn, care nu poate închide în ea însăşi nimic. Valoarea ei vine din faptul că, prin asemănare, ea participă la descoperirea unei realităţi transcendente, astfel că, primeşte o valoare teofanică. Pentru că nu poate închide nimic în sine, ea este asemenea unei oglinzi care reflectă o imagine.

Sfintele şi mântuitoarele Patimi

(Urmare din pag. 1)

se, cuprinzătoare, care să le facă accesibile şi uşor de mărturisit şi mai ales... de împlinit.

Acesta este de fapt scopul Revelaţiei: cunoaşterea şi împlinirea sau trăirea adevărului mântuitor, a adevărului evanghelic.

Lucrul acesta, în schimb, nu este uşor de realizat. Avem nevoie de ajutorul Dumnezeiesc şi de asistenţa Duhului Sfânt.

Întrucât Dumnezeu voieşte „ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină", El dă tuturor, în dar, acest ajutor. Îl primim sub forma harului divin, energie dumnezeiască necreată, care ni se împărtăşeşte prin Sfintele Taine.

Cel care a deslușit, în baza unei mistice trăiri personale, sensul şi înţelesul acestei energii sau puteri, care se coboară de la Părintele ceresc, a fost Sfântul Grigorie Palama, a cărui pomenire a fost rânduită în cea de a doua Duminică a Sfântului şi marelui Post.

Primitori ai adevărului şi întăriţi spre înţelegerea şi trăirea lui prin harul divin, Mântuitorul Hristos ne îndeamnă să-I urmăm şi să ne asumăm lupta cu păcatul precum El Însuşi şi-a asumat-o. De aceea, ne adresează chemarea: „Cel ce vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze Mie". Duminica a III-a din Post este Duminica Crucii, şi ea ni se înfăţişează ca un imbold de a parcurge şi cea de a doua şi cea mai grea parte a Postului, încordându-ne voinţa şi stăruind în rugăciune şi înfrânare, bineştiind că vom putea dobândi cununa numai prin trezvie şi lepădare de sine.

Deşi împovăraţi de greutatea suferinţelor şi încercărilor vieţii, nu trebuie să ne descurajăm şi mai ales nu trebuie să renunţăm ci, pas cu pas, ca şi cum am urca pe o scară către cer, să păşim şi să ne silim a călca pe fiecare treaptă a nevoinţei, spre a ajunge acolo unde ne aşteaptă răsplata binemeritată. Duminica a IV-a din Post, a Sfântului Ioan Scărarul ne întăreşte în năzuinţa noastră spre cele înalte, ceea ce înseamnă eliberare de patimi şi grijă susţinută spre a ne înfrumuseţa chipul lăuntric prin podoaba virtuţilor.

Pentru că exemplul personal are valoare decisivă în stimularea voinţei spre săvârşirea binelui, în cea de a V-a Duminică a Postului, Biserica ne pune în faţă icoana unei fiinţe umane care după ce s-a întinat cu desfrâul, s-a înălţat, prin asceză, pe treapta cea mai înaltă a sfinţeniei. Este vorba de sfânta Maria Egipteanca, a cărei zguduitoare pildă de pocăinţă ne este relatată într-o carte scrisă de Sfântul Sofronie al Ierusalimului.

Cu cea de a VI-a Duminică a Postului (Duminica Floriilor) intrăm în ultima şi cea mai importantă săptămână a Postului, care este închinată sfintelor şi mântuitoarelor Patimi. Rânduielile tipiconale specifice acestei săptămâni ne prilejuiesc rememorarea dramaticelor evenimente care s-au derulat la Ierusalim, în vremea procuratorului Ponţiu Pilat. Mai mult decât o rememorare, este vorba de o participare a noastră, în duhul, la toate suferinţele, batjocura şi chinurile la care a fost supus Hristos Mântuitorul.

În această succesiune temporală parcurgem an de an perioada de dinaintea Praznicului Paştilor. Este prilejul de a ne mărturisi păcatele şi de a ne pregăti spre a întâmpina, cu cuget şi simţiri înnoite, Învierea, pe care şi îngerii o laudă în ceruri, iar noi, pe pământ o cinstim şi o mărim.

Asociaţiunea ASTRA, în paginile Istoriei României — TRANSILVANIA

În ziua de 19 ianuarie 2000, au fost lansate, la Cercul Militar din Sibiu, cele două volume intitulate: Istoria României — TRANSILVANIA, lucrare monumentală şi absolut necesară, la care şi-au adus contribuţia şi doi reputaţi istorici sibieni: acad. *Mircea Păcurariu* şi prof. univ. dr. *Mihai Racoviţan*.

În cele 2814 pagini ale lucrării, numele Asociaţiunii ASTRA este menţionat de nenumărate ori; nu voi prezenta toate aspectele acestei prestigioase instituţii culturale a românilor din Transilvania, ci doresc, cu această ocazie, să aduc la cunoştinţa cititorilor, doar câteva momente.

Cititorul poate constata cu plăcere, că la pagina 1159 din volumul I, se arată faptul că: „În seria societăţilor culturale de importanţă generală Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român, cunoscută sub numele de ASTRA, a fost prima instituţie culturală centrală a românilor din Transilvania", iar mai departe continuă: „Începuturile ASTREI sunt, după cum era de aşteptat în mediul în care a apărut, foarte modeste: 212 membri luaţi la un loc şi un capital de 5600 fl., în 1861. Cu toate acestea, încă din 1862, când ASTRA se lansează spectaculos cu o mare expoziţie la Braşov, când la adunarea generală vin 800 de intelectuali din toate părţile Transilvaniei precum şi personalităţi din România, numărul membrilor se ridică dintr-o dată la 745, iar fondul său la 20.000 fl.".

Un mijloc foarte eficace „cu care lucrează ASTRA este congresul ei, anual, care se ţine de obicei în centre din astfel de regiuni ale ţării", pentru ca, la pag. 217 (vol. II), să se accentueze: „Incontestabil, ASTRA a reprezentat în perioada dualismului cea mai importantă societate culturală a românilor din Transilvania, ea fiind coordonatoarea progresului cultural până la primul război mondial".

Aportul ASTREI la promovarea ştiinţelor tehnice ocupă un spaţiu mare în monumentala lucrare. În cadrul ASTREI, George Ba-

(Continuare în pag. a 8-a)

St. MUNTEANU-Săcele,
Desp. Central ASTRA-Sibiu

Validitatea Învierii

(Urmare din pag. 1)

Învierea lui Hristos, cu atât mai mult cu cât aceasta este demonstrabilă din punct de vedere istoric?

Bineînţeles că oamenii care cred în Învierea lui Hristos nu se înscriu în aceste două categorii! Dar ei sunt mulţi şi ne frapează atitudinea lor căci trăim împreună.

Negarea Învierii indică totuşi importanţa ei crucială în viaţa omenirii. Mihail Crama o spune mai frumos şi semnificativ: „Se va nega Învierea cu violenţa cu care se neagă lucrurile esenţiale".

Este cel puţin ciudat să constatăm că lucrurile esenţiale sunt negate cu vehemenţă de către o mare parte din oameni. După cum o spune Crama, se înţelege că acesta nu este un accident, ci e un mod de a concepe şi a reacţiona (istoria şi viaţa noastră abundă în exemple de astfel de negaţii).

În acest caz însă, negarea accentuează valoarea. Cu cât mai vehementă negarea, cu atât mai mare valoarea, şi cu atât mai privilegiaţi cei ce au crezut: „Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut" (Ioan 20, 19) ne spune Mântuitorul, anticipând fenomenul.

Într-adevăr cum spune Sfântul Apostol Pavel, atitudinea celor ce cred pare nebunie pentru cei ce nu cred (I Cor. 1, 20—27), deşi acelaşi lucru se poate spune şi invers şi anume că e nebunie sau cel puţin non-sens să vezi şi să nu crezi, ori să aplici în mod discriminatoriu anumite criterii pentru lucruri similare.

Negarea Înverii se poate face în mai multe feluri: conştient şi deliberat, ca în cazul ateismului comunist de exemplu; conştient dar nedeliberat ca atunci când nu-ţi faci un ţel din a nega Învierea dar prin felul cum trăieşti, de fapt, o negi; inconştient şi nedeliberat, ca atunci când nici măcar nu realizezi că modul tău de viaţă reprezintă o negare a Învierii, ş.a.m.d.

Cert este că negarea Învierii s-a făcut în mod sistematic la modul oficial în sistemul comunist, dar tot aşa de sistematic, numai că în alt mod, în sistemul capitalist, mai ales în ţările avansate tehnologic, unde religia a trecut de la caracterul oficial la cel privat, fiind mai mult sau mai puţin brutal excomunicată de către stat şi ştiinţe de la centru la periferie, şi unde îmbunătăţirea vieţii de zi cu zi a populaţiei prin cele mai variate comodităţi pe care omul şi le poate oferi a dus de asemenea la o pierdere a interesului pentru, şi implicării omului în religie.

Dar dacă există cei care neagă Învierea lui Hristos, există şi cei ce cred în ea, şi aşa cum spune Sfântul Apostol Pavel, pentru cei ce cred, Învierea este puterea lui Dumnezeu (I Cor. I, 18).

Când crezi te deschizi, te investeşti şi te legi; îţi creezi un mod special de a fi; te botezi întru ceea ce crezi, te afunzi ca în apa botezului, te abandonezi celui în care crezi şi ieşi la lumină transfigurat, făptură nouă.

Nu mai eşti tu, ci cel în care crezi locuieşte în tine (Gal. 2, 20) ca atunci când trupul este spiritualizat de suflet şi ridicat la o altă treaptă a existenţei sale fizice, în timp ce rămâne realitate fizică, aşa cum după Înviere trupul Mântuitorului a fost spiritualizat, ridicat la un alt nivel existenţial, nemaisupus legilor comune ale fizicii (intrarea la apostoli prin uşile încuiate, înălţarea cu trupul la cer), dar rămânând totuşi trup; „Pipăiţi-mă şi vedeţi că duhul nu are carne şi oase precum Mă vedeţi pe Mine având", le zice Iisus ucenicilor săi, confuzi şi şocaţi la apariţia Lui după Înviere (Luca 24, 39).

★

Credinţa în Învierea lui Hristos ne pune deja pe calea Învierii, a mântuirii şi ne ancorează în Dumnezeu. Învierea este rădăcina noastră esenţială, izvorul vieţii; ea este drumul nostru dus-întors de care am uitat; mai mult decât atât, este posibilitatea însăşi a drumului; Învierea este ţinta şi posibilitatea însăşi a ţintei; este călătorul şi însăşi posibilitatea lui de a fi.

Toate trei la un loc, treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită: călătorul, ţinta şi drumul, sau cum în alti termeni zice Sfântul Ioan Gură de Aur: „Tu eşti Cel ce aduci şi Cel ce Te aduci, Cel ce primeşti şi Cel ce Te împarţi".

Înainte nu ştiam. De la Învierea lui Hristos ştim. Ne-a trebuit Învierea sa ca să înţelegem că ne ducem de unde venim. Participând la Învierea lui Hristos, înţelegem. Înţelegerea aduce plinătate, iar aceasta se manifestă în bucurie. Aceasta este starea de spirit cu care celebrăm noua noastră condiţie şi intrarea în pelerinaj.

Hristos a înviat!
Cu adevărat a înviat!

Sfânta Liturghie

(Urmare din pag. a 5-a)

Sfinte Taine se administrau, în vechime, în interiorul Sfintei Liturghii, ca şi hirotoniile, şi nici azi nu pot fi gândite separat de Euharistie.

Instituirea în celelalte slujiri în Biserică se numeşte hirotesie, înseamnă „punere de o parte" şi nu se oficiază în timpul Sfintei Liturghii. Ele au loc de obicei la sfârşitul utreniei (cum se poate vedea pe la mânăstiri); nu comportă slujiri *structurale*, indispensabile pentru Biserică, ci arată doar mulţimea de daruri ale Duhului Sfânt.

În ce priveşte hirotoniile, acestea îşi au izvorul în Hristos, reprezentat iconic în Biserică de către episcop. Toate funcţiunile episcopului sunt orientate spre Euharistie, dar cu atât mai mult hirotoniile. De aceea, Biserica n-a văzut cu ochi buni hirotoniile oficiate la Liturghia Darurilor mai înainte Sfinţite, care este o liturghie fără epicleză. Lucrarea episcopului este centrată spre Sfânta Liturghie şi toate celelalte slujiri ale lui izvorăsc de aici. Căci în Liturghie, împreună cu preoţii, diaconii şi credincioşii se împlineşte Biserica. Episcopul este mijlocitorul sfinţirii în Biserică, dar rămâne în Biserică: nu se aşează deasupra ei, nici nu o substituie, cum se întâmplă cu instituţia papalităţii.

5. De asemenea, în aceeaşi Sfântă Liturghie, o persoană poate primi o singură treaptă a hirotoniei, actualizând în felul acesta Împărăţia lui Dumnezeu, ca împlinire a propriei vocaţii, dar şi ca stimul spre o continuă şi neîncetată apropiere de Dumnezeu, ceea ce atrage după sine o dinamică a Bisericii, care devine, în fiecare zi, mai asemănătoare Împărăţiei Cerurilor. Prin comunitatea de credincioşi, diaconi, preoţi şi episcop, Biserica Universală se regăseşte integral în Biserica locală, care este parohia. Elementele structurale de bază ale Bisericii se află într-o interdependenţă organică şi dinamică, mişcate de harul Duhului Sfânt şi orientate spre împlinirea eshatologică. Dacă episcopul lipseşte fizic, el este prezent în Sfânta Liturghie prin antimis, ca semn al comuniunii cu întreaga Biserică. După cum nu se poate lipsi de episcop, tot aşa Biserica nu se poate lipsi nici de credincioşi: ei sunt „amin"-ul Bisericii, iar Liturghia fără ei nu-şi găseşte nici sensul, nici împlinirea.

Biserica nu se poate lipsi de nici unul din elementele structurale de bază, cum nu se poate lipsi de Sfânta Liturghie. Ea se împlineşte în Euharistie, căci se realizează în comuniunea dintre credincioşi, diaconi, preoţi şi episcop. Şi în Liturghie devine icoană a Împărăţiei lui Dumnezeu. Când slujeşte Sfânta Liturghie, Biserica mărturiseşte despre sine în faţa lumii: cum este şi cum va fi.

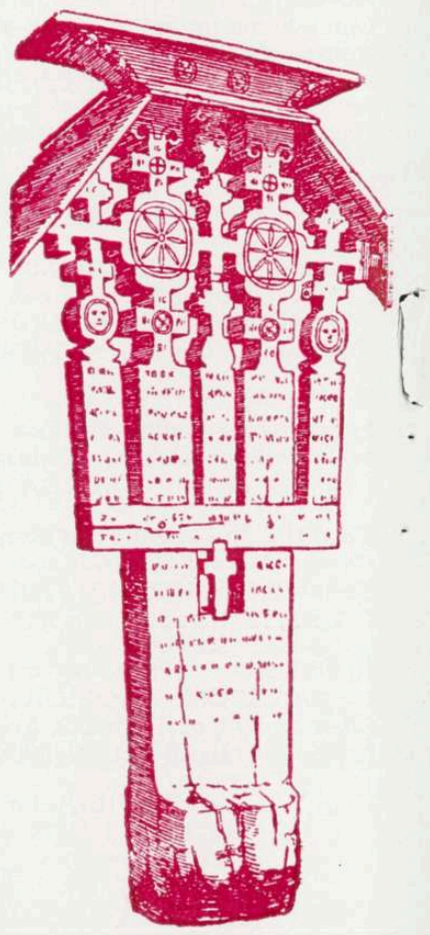

Pan. M. Vizirescu (1903—2000)

— o viaţă închinată lui Dumnezeu şi neamului românesc —

Personalitate marcantă a poeziei religioase româneşti, Pan. M. Vizirescu a trecut la cele veşnice la 28 ianuarie 2000, încheind în liniştе şi pace duhovnicească o viaţă profund marcată de vitregiile istoriei ultimului veac românesc. A lăsat în urma sa o valoroasă şi vastă operă scrisă, cuprinzând eseistică, cronică literară, poezie, proză şi dramaturgie, precum şi o activitate culturală prestigioasă la revistele vremii, în cadrul Radio-difuziunii române, de unde a demisionat în ziua de 23 august 1944 la aflarea veştii arestării Mareşalului Antonescu, iar după 1989, concretizată în întâlniri în cadrul Uniunii Scriitorilor, conferinţe universitare, lansări de carte, o prezenţă vie şi activă ca director al seriei noi a revistei „Gândirea", ce şi-a reluat apariţia în 1992, după interzicerea ei din 1945.

Pan. M. Vizirescu a debutat în 1922 cu o schiţă în „Universul Literar" al cărei director era Nicolae Iorga, apoi activitatea a fost continuată printr-o permanentă colaborare la „Bilete de papagal" a lui Tudor Arghezi, o prestigioasă activitate la „Gândirea" lui Nichifor Crainic şi la „Revista Fundaţiei Regale", sub recunoaşterea unor personalităţi ilustre ca Octavian Goga, Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Ioan Al. Brătescu-Voineşti, Liviu Rebreanu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Mihail Dragomirescu.

Realizarea unei antologii de poezie religioasă românească, în 1943, însoţită de un lung studiu introductiv, a fost primită elogios de Nichifor Crainic al cărui singur reproş era neglijarea de către autor a tipăririi propriilor lucrări. Curând, Editura Cartea Românească avea să primească din partea lui Pan. M. Vizirescu un volum de nuvele, *Vadul Închipuirilor*, cu o prefaţă de I. Al. Brătescu-Voineşti; la fel Editura Bucovina a lui I.E. Torouţiu, un volum de poezii; la cererea Editurii Cugetarea, dl. Vizirescu pregătea un alt volum de proză, iar Liviu Rebreanu, directorul Teatrului Naţional, îi ceruse piesa *Liga oamenilor cinstiţi*, a cărei reprezentare era asigurată.

Însă, un destin, ce se anunţa strălucit, a fost frânt, perspectiva unor realizări certe a fost spulberată de urgia comunistă, ce a avut „grijă" ca imediat după procesul generalilor pentru decapitarea armatei române, să înlăture şi scriitorii reprezentativi pentru apărarea intereselor ţării, suferind o condamnare la închisoare pe viaţă şi confiscarea averii, în „lotul celor 14" scriitori şi ziarişti reprezentativi pentru apărarea intereselor naţionale, alături de Nichifor Crainic, Radu Gyr, Pamfil Şeicaru, Stelian Popescu şi alţii. Avea să înceapă suferinţa acelei jumătăţi de veac în care, după cum însuşi spunea, „neamul meu a trebuit să-şi poarte crucea mântuirii".

Nu va avea, însă, să cunoască chinul şi teroarea temniţelor comuniste, refugiindu-se în casa părinţilor din Slatina, transformând pentru 23 de ani podul cu intrare secretă al acelei case, într-un „exil de taină". Se deschide însă „o altă uşă nevăzută, din ce în ce mai larg deschisă, ce ducea în Împărăţia lui Dumnezeu". „Am trăit fără timp, mărturisea, dar mângâiat la prasnicele sărbătoreşti de Sfânta Euharistie primită prin bunătatea duhovnicului". Peniţa însă, n-a tăcut, iar Maica Domnului şi îngerii şi sfinţii şi-au primit poemele lor, când realitatea trăită se va fi împletit cu viziunea poetică spre liniştea căutată şi întărirea credinţei.

Pornind de la credinţa puternică în Dumnezeu, viziunea poetică a tranfigurat realitatea, suferinţa şi însingurarea. Timpul care „mi se oprise", noaptea cu pustietatea şi singurătatea ei, devin aliatele poetului în descifrarea adevăratei esenţe a acestei lumi. Casa exilului devine un „vechi castel pe stânci înaripate", iar stelele sfătuitoare despre o lume cerească. Armele poetului vor fi acum priveghiul şi rugăciunea, mâna este înaripată de har divin iar mintea se dezleagă întru Lumina din Lumină.

După cum mărturisea şi mai târziu, credinţa i-a fost sprijinul de căpătâi, iar mângâierea — Sfânta Împărtăşanie. O poezie limpede va răsări din aceste izvoare nesecate, o poezie luminată de ochiul ceresc, Dumnezeu devine un mistic partener de dialog, iar Maica Domnului alinare în momentele de cumpănă. Viziunea despre poezie se ridică deasupra orgoliilor lumeşti, îndreptată spre sferele înalte ale divinităţii. Dumnezeu se revelează atunci când lumea pare că se năruie, poezia devine adevărată rugăciune, iar imaginea despre poet este una idealizată, primind în poezia d-lui Vizirescu un chip original.

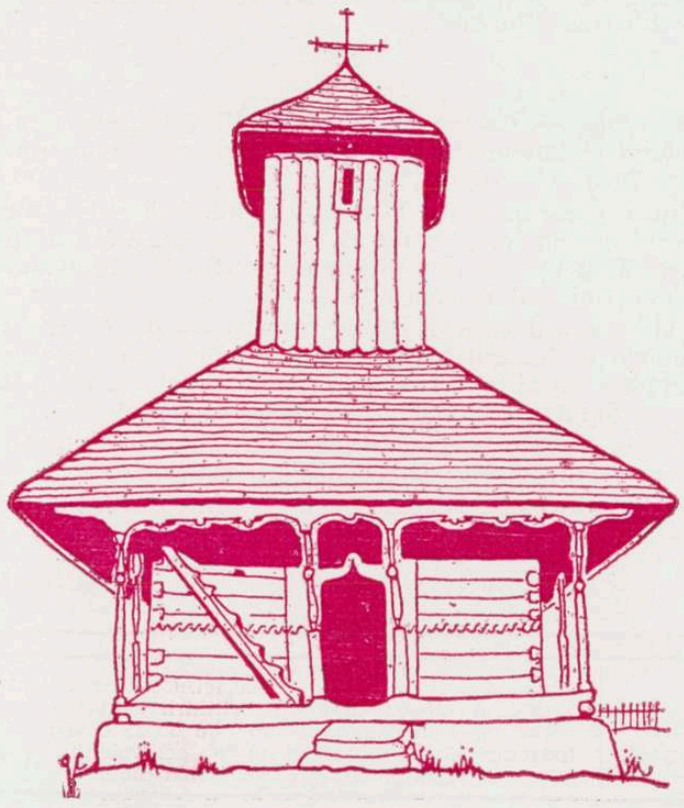

A plecat dintre noi mulţumit că a fost printre cei care au avut „harul suferinţei", împărtăşind, peste „un timp oprit", din înţelepciunea şi puterea sa, învăţând despre adevărata poezie ca mărturie a sufletului, altceva decât poezia obişnuită, oglindind „o cucerire a vieţii printr-un alt ochean lăuntric şi altfel de trăire". Într-una din prefeţele cărţilor sale, lansează o întrebare pentru fiecare poet străin de duhul evlaviei creştine: „Ce fel de viaţă ai tu şi de unde vrei să scoţi poezia, dacă nu te luminează ochiul ceresc, care face să înflorească pustiul?"

Două volume de versuri, *Mi se oprise timpul*, la Editura Eminescu, şi *Prinos de lumină şi har*, la Editura Agora din Iaşi, ambele apărute în 1995, împlinesc un destin vitregit de o istorie pe care în cele din urmă a biruit-o. Poezia domniei sale îmbină în chip minunat credinţa cu aspiraţia noastră spre o cultură proprie ce se bazează pe imensul tezaur folcloric pe care îl avem. Ortodoxia luată ca putere reprezentativă a vieţii noastre naţionale în spiritul deschis de Nichifor Crainic „poetul vieţii noastre unanime", iar omenescul în aspectele unor grele încercări urcă treptele înălţării spre „altarul poeziei noastre religioase".

Diac. drd. CĂLIN SĂMĂRGHIŢAN

TANATOLOGIE ŞI NEMURIRE

P.S. Calinic Botoşăneanul, editura „Cantes", Iaşi, 1999, 431 p.

Într-o lume secularizată în care moartea ca realitate intrinsecă este privită ca punct terminus, ca trecere în neant şi ca încheiere a vieţii de aici, într-o lume în care presa este plină de anunţuri la rubrica *„decese"* despre trecerea în *„nefiinţă"* a atâtor semeni de-ai noştri, lucrarea *Tanatologie şi nemurire*, teza de doctorat în medicină a P.S. Calinic Botoşăneanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor se constituie într-un eveniment publicistic cu conotaţii deosebite. Şi aceasta pentru că ea ne relevă cu temeiuri scripturistice, patristice dar şi cu citate din literatura antică precreştină fenomenologia morţii ca punct de încheiere al vieţii de pe pământ şi ca mijloc de trecere dincolo în împărăţia spiritului.

Ba mai mult lucrarea P.S. Calinic este o impresionantă argumentare privind integrarea sensului morţii în conştiinţa individuală ţinând seama de faptul că şi filosofia şi ştiinţa ne evocă prin complementaritatea lor cu teologia ca ştiinţă, caracterul multidimensional al conştiinţei umane. Şi aceasta este proiectată printr-o triplă ipostază: cea *biologică*, de confruntare a noastră cu moartea, cea *socială*, de întâlnire a semenilor noştri cu moartea, şi cea *duhovnicească* de relaţie a noastră, ca existenţă umană cu transcendenţa, cu viaţa de dincolo. Tanatologia este ştiinţa care se ocupă cu studiul despre moarte şi provine din limba greacă unde cuvântul *„thanatos"* înseamnă „moarte" şi *„logos"*, cuvânt, vorbire, ştiinţă.

Tanatologia ca ştiinţă deşi este de dată recentă, totuşi rădăcinile ei se pierd în negura vremii. De când există omul pe pământ a existat şi marea întrebare, ce este moartea, ce se petrece cu noi după trecerea noastră dincolo, există o viaţă conştientă după moartea fizică?

La toate aceste întrebări s-au încercat de-a lungul vremii răspunsuri diferite, unele pozitive iar altele nihiliste.

Lucrarea e structurată în trei capitole principale:

I. *„Tanatologie şi Epistemologie"* cu subtitlul *„Tanatologie şi aspectele sale ştiinţifice şi culturale"* în care e tratată problema morţii ca realitate umană cu toate consecinţele ei,

II. *„Tanatologie şi filosofie"*, cu subtitlul *„Tanatologie şi aspectele sale filosofice"*, care se ocupă de problema transcendenţei, a vieţii de dincolo de moarte aşa cum este văzută ea de filosofie în general şi de filosofia românească în special şi

III. *„Tanatologie şi Eshatologie"* cu subtitlul *„Tanatologia şi aspectele sale teologice"* în care sunt tratate d.p.d.v. teologic problema vieţii şi a morţii, comportamentul uman în faţa morţii, având şi un subcapitol intitulat *„Mistere şi lumini în opera părintelui Dumitru Stăniloae"*, în care sunt abordate principalele aspecte ale teologiei morţii şi învierii ale marelui teolog român. Lucrarea se bucură de prefaţa a doi reputaţi sociologi din Iaşi: Prof. univ. dr. Gheorghe Scripcaru şi Prof. univ. dr. Petre Dumitrescu, la care se adaugă şi cea a P.C. Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, titularul catedrei de Noul Testament de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, care între altele spune următoarele cu privire la această lucrare: „ea vine cu aportul major al unei tratări pluridisciplinare şi i-a permis (autorului n.n.) o astfel de abordare asiduă de pregătire intelectuală care acoperă deopotrivă cele trei domenii menţionate în titlu: ştiinţific (mai ales medical), filosofic şi teologic. Reunite, cele trei perspective îşi dezvăluie confluenţele şi deschiderile fiecăreia către celelalte. De unde rezultă şi o lărgire şi o îmbogăţire a fiecăreia prin celelalte".

Beneficiind de o bibliografie variată şi bogată în româneşte şi în limbi străine, lucrarea se constituie într-o încercare reuşită de a lămuri problema eternă a morţii şi a ceea ce urmează după ea, viaţa veşnică.

„Tanatologie şi Nemurire" va rămâne în cultura românească medicală şi teologică ca o lucrare de referinţă care va contribui la întărirea sentimentului de *„zoon athanaton"* al omului şi la elucidarea marii treceri de dincolo pentru fiecare dintre noi.

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
al Sibiului

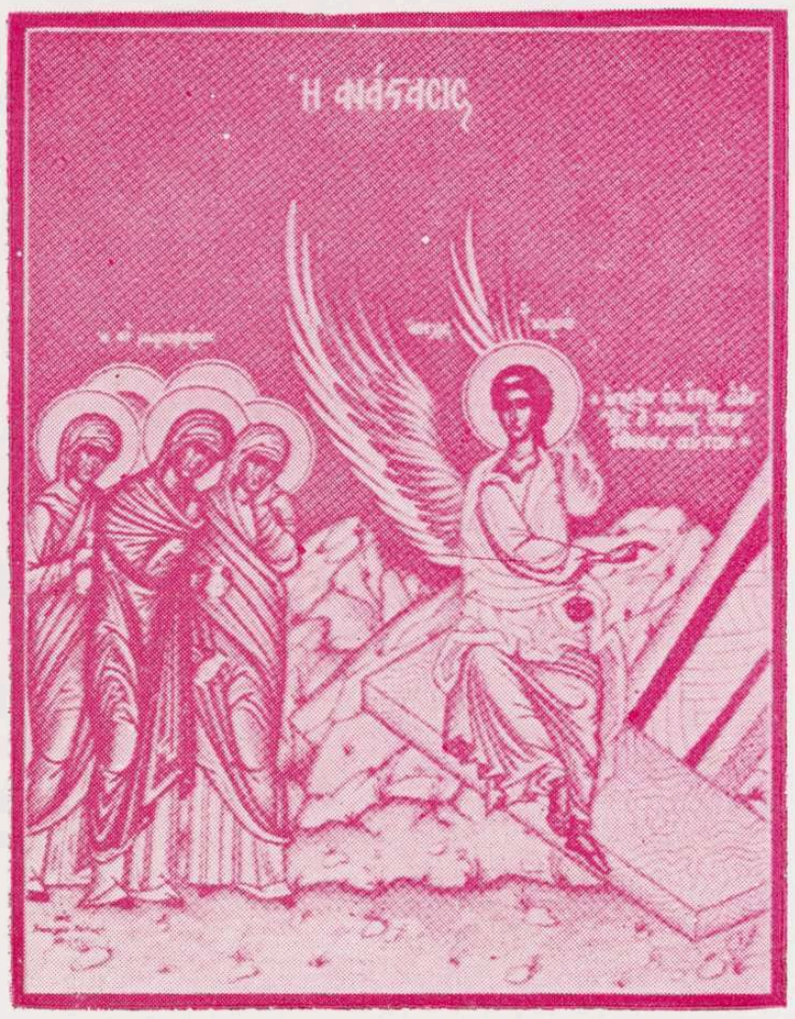

IN MEMORIAM

Pr. icon. stavr. Dragosin Oană

Pe prea vrednicul părinte şi credincios, în Biserica lui Dumnezeu în păstrarea ortodoxiei l-am cunoscut împreună cu credincioşii satului. S-a născut în comuna Cioara (din 1965, Săliştea), jud. Alba, din părinţii Ioachim şi Profila Oana, ţărani harnici şi deosebiţi gospodari şi a copilărit alături de fraţii Sabin şi Emil, iar şcoala primară (4 clase) a urmat-o în satul natal, alături de alţi copii ai satului.

L-am cunoscut din fragedă copilărie fiind cu 2 ani mai tânăr ca mine (născut în Vinerea Mare din anul 1926, ziua de 2 aprilie), fiind rude apropiate.

După terminarea a 4 clase primare în satul natal, bunicul său, Tarlea Gheorghe, fratele tatălui meu, care a murit de tânăr, ne-a dus pe amândoi la examen de admitere la Şcoala Normală de Băieţi din Deva, în toamna anului 1937, unde am reuşit amândoi cu bursă.

Când a terminat studiile Şcolii Normale din Deva, ca elev fruntaş la învăţătură şi comportare, s-a hotărât singur să-şi aleagă cariera de preot ortodox, slujitor cu credinţă lui Dumnezeu.

Era în vremea Războiului al II-lea Mondial, când se circula greu prin ţară, el totuşi, temerar, a luat drumul Aradului, înscriindu-se la teologie. În vremea aceea, nu se primea la studii superioare numai cu diploma de învăţător obţinută în 1945, şi de aceea, în vara anului 1947, după trecerea diferenţelor de studii de la Şcoala Normală la Liceu, dă cu succes examenul de bacalaureat la Alba Iulia, înscriindu-se apoi la Academia Teologică din Sibiu, pe care o şi termină cu frumoase succese.

Are norocul să fie numit preot, după ce a fost hirotonit în Catedrala din Sibiu şi fiind căsătorit cu Constanţa Felea, ea însăşi fiică de preot, tocmai în comuna sa natală, Cioara, unde se pensionase părintele Iconom Stavrofor Constantin Oancea - exemplar slujitor în ale credinţei şi om cu o largă cultură, fiind şi membru al societăţii ASTRA din Sibiu.

Părintele Dragosin Oană continuă cu fală munca rodnică în ale credinţei în Dumnezeu, urmând îndeaproape paşii părintelui Constantin Oancea şi continuând asiduu cercetările activităţii călugărului Sofronie (tot din Cioara), scoţând la îndemnul Episcopiei din Alba Iulia o broşură pe care o tipăreşte Episcopia şi o răspândeşte în toate şcolile judeţului.

Îndrăgostit, luând şi exemplul Academicianului David Prodan, originar din Cioara şi din întâmplare nepot al bunicii părintelui Dragosin Oană, a trecut şi a cercetat în arhivele Primăriei din Cioara şi ale Sfatului din Alba Iulia rădăcinile preoţilor şi primarilor din satul natal, a cules numele memorandiştilor de la 1892 din comună, deţinând astfel în arhiva bisericii din comună un adevărat tezaur istoric.

Şi pentru că părintele Dragosin Oană nu s-a implicat numai în lupta pentru păstrarea dreptei credinţe a mirenilor săi în Cel de Sus, a fost un adevărat intelectual şi pe tărâm social. El a organizat în 1995 aniversarea a 685 de ani de atestare documentară a Archisului Românesc - vatră a localităţii Cioara (astăzi Săliştea), jud. Alba (1310—1995).

Tot părintele Oană organizează, strângând adresele tuturor fiilor satului plecaţi, întâlnirea fiilor satului din 15-16 august 1981.

Însă activitatea de adevărat intelectual al satului său este atestată şi de înfiinţarea, la iniţiativa sa, a Fundaţiei Culturale *David Prodan*, academician istoric, adânc cunoscător al istoriei medievale din Transilvania, creind o serie de valoroase lucrări, culminând cu Răscoala lui Horea, 2 volume, 1979. Fundaţia a fost înfiinţată în 1994, iar în 1995, s-a inaugurat în curtea şcolii comunale şi bustul academicianului şi un început de muzeu în casa sorei lui, Ana Molodet.

Nu-i permis să nu amintim în cadrul vastei şi harnicei activităţi a părintelui Dragosin Oană, munca grea şi ostenitoare de a fi întocmit Monografia parohiei Cioara, strâns împletită cu istoria laică a satului, la îndemnul Episcopiei din Alba Iulia. Ea are circa 300 de pagini dactilografiate, plus un număr mare de fotografii ce atestă spusele lucrării.

S-a stins din viaţă în ziua de 27 ianuarie, 2000.

Şi-a gospodărit biserica, cimitirele şi tot ce ţine de parohie cu mult simţ creştinesc, respectând canoanele cu sfinţenie, dar dând şi exemplu concret de ce înseamnă un om cinstit, curat în faţa lui Dumnezeu. Orice sumă achitată de credincioşi la cununii, botez sau alte practici religioase erau consemnate în chitanţe şi înaintate organelor de drept, rămânând printre mireni - proverbial şi în acest domeniu. Iar cât ţinea la credincioşii săi, se poate aminti că atunci când părintele este numit în 1971 de către I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, consilier al Mitropoliei pe linie economică şi parohie în Sibiu, putându-se muta cu familia la oraş, părintele întorcându-se acasă şi întrebându-l un mirean (Teofil Iancu), care auzise de posibilitatea rămânerii la Sibiu a preotului lor: „Dar pe noi cui ne laşi, părinte Oană?", părintele s-a hotărât definitiv să-şi păstreze parohia la Cioara, făcând naveta 7 ani de zile la Mitropolie, pentru slujba de vrednic consilier economic. Câţi, să fim cinstiţi, am fi putut renunţa la condiţiile oraşului Sibiu, pentru un simplu sat ca Cioara.

Figura părintelui Dragosin Oană, sunt sigur, va rămâne veşnic în amintirea mirenilor săi ca un om care a avut cu adevărat harul preoţiei.

Dumnezeu să-l odihnească, pe iubitul şi multcredincios părinte Dragosin Oană.

ION TARLEA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **19 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală cu prilejul Duminicii Ortodoxiei.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **22 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.

● **24 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Vecernia oficiată în Catedrala episcopală din Slobozia.

● **25 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a făcut parte din soborul de ierarhi care, avându-l în frunte pe **P. F. Părinte Patriarh Teoctist** al României, a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala episcopală din Slobozia cu prilejul instalării noului episcop al acestei eparhii, **P. S. Dr. Damaschin Coravu.**
— La agapa oficială a rostit un cuvânt adecvat în numele **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** şi al ierarhilor ardeleni.

● **26 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Buna-Vestire" din Topârcea, prot. Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.
P. C. paroh Dumitru Octavian a fost hirotesit întru sachelar.
— Seara a slujit şi a predicat la Vecernie în parohia Alămor, prot. Sibiu (P. C. pr. paroh Gligor Petian).

● **27 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Simpozionul organizat la Cercul Militar Sibiu cu prilejul împlinirii a 82 de ani de la Unirea Basarabiei cu România.

● **28 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
— A oficiat un parastas în Catedrală pentru făuritorii Unirii Basarabiei cu România.
— A cercetat şantierele noilor biserici aflate în construcţie din Tălmaciu II şi Sadu.

● **29 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrală.

● **30 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit în sobor taina Sf. Maslu de obşte şi a predicat în biserica Sf. Arhangheli din Braşov.
— A cercetat şantierul noii biserici în construcţie din cartierul Triaj-Braşov, biserica de lemn „Înălţarea Domnului" Braşov precum şi noua biserică din oraşul Codlea.

● **31 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Liturghia darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală, hirotonind întru diacon pe teologul Nicolae Adrian Duţia.
— A participat la şedinţa Fundaţiei Gojdu ce a avut loc la Cercul Militar Sibiu, apoi la şedinţa Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie din Sibiu.
— Seara a slujit Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **1 APRILIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Săvăstreni, prot. Făgăraş. (Pr. paroh Ciprian Aranyoşi), rostind cuvânt de învăţătură. C. diacon Nicolae Duţia a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Arini, prot. Rupea.
— Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica parohială din Iaşi (pr. paroh Ioan Neculoiu).
În aceeaşi zi a cercetat şi biserica parohială din Beclean, prot. Făgăraş, vorbind credincioşilor prezenţi la slujba Utreniei, precum şi şantierul noii biserici din Avrig.

● **3 APRILIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările de deschidere a Simpozionului „Strategia privind reabilitarea urbană a Centrului istoric al Sibiului" desfăşurat la sediul Fundaţiei Româno-Germane din Sibiu.
— A făcut o vizită la Casa Asociaţiei Oastei Domnului din Sibiu şi la biserica „Sf. Arhangheli" din Poiana Sibiului.

● **4 APRILIE a.c.,** — P. S. Sa a susţinut la Braşov Conferinţa cu tema **„Prin Cruce şi Post spre ziua Învierii"** la invitaţia ASCOR, Braşov.
— A cercetat bisericile parohiale din Feldioara şi Stupini, prot. Braşov, ultima cu pictura recent restaurată.

● **7 APRILIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală, hirotonind întru diacon pe tânărul teolog Ioan Socaci.
— A săvârşit în sobor taina Sf. Maslu în Catedrala Mitropolitană iar seara Acatistul Maicii Domnului.

Diacon VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

1. ARHIEPISCOPIA ORT. ROM. SIBIU
— Post asistent social la Protopopiatul Sibiu
— concurs examen —
2. PROTOPOPIATUL ORT. ROM. BRAŞOV
— Parohia Teliu-Vale — numiri
3. PROTOPOPIATUL ORT. ROM. MEDIAŞ
— Parohia ort. rom. Copşa Mare — numiri
— Parohia ort. rom. Copşa Mică II — blocuri — transferări
— Parohia ort. rom. Păucea — numiri
4. PROTOPOPIATUL ORT. ROM. AVRIG
— Parohia ort. rom. Porumbacu de Sus — transferări
— Parohia ort. rom. Colun — numiri
5. PROTOPOPIATUL ORT. ROM. RUPEA
— Parohia ort. rom. Grânari — numiri
— Parohia ort. rom. Racoş — numiri

Termen de concurs: 15 APRILIE — 15 MAI 2000

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă licenţă, copie pentru cursurile de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

† Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier ad-tiv, bisericesc,
Pr. Săsăujan Simion

Asociaţiunea ASTRA

(Urmare din pag. a 6-a)

riţiu (1812—1893), al cărei secretar a fost de la întemeiere (1861), până la 1868 şi preşedinte în ultimii ani ai vieţii, scrie articole privind necesitatea întemeierii industriei la români. „În 1852, Bariţiu devine director şi coproprietar al Fabricii de hârtie din Zărneşti, fabrică creată din iniţiativa unui grup de braşoveni, din care făcea şi el parte", iar preocupările pentru promovarea ştiinţelor tehnice au luat amploare cu ocazia adunării generale de la Braşov din anul 1883, unde „protopopul Bartolomeu Baiulescu, care şi-a dedicat o mare parte a activităţii sale consolidării economice a românilor din Braşov prin învăţarea meseriilor şi crearea unei clase de mijloc, a prezentat „dizertaţia"; „Despre necesitatea promovării şi protecţionării meseriilor între Români". Tot el este cel care înfiinţase în 1869 „Asociaţiunea pentru sprijinirea meseriaşilor români", precum şi „Banca pentru ajutor reciproc a meseriaşilor". La Sibiu, un rol de aceeaşi importanţă l-a avut protopopul Nicolae Cristea, care, printre alte atribuţii ce le-a îndeplinit, a înfiinţat în 1867 „Reuniunea sodalilor români din Sibiu".

Trecând peste câteva capitole, întâlnim preocupările ASTREI, în aria de consolidare a Universităţii clujene, unde „în toamna anului 1924, împreună cu Despărţământul local al ASTREI, Grădina Botanică din Cluj, sub conducerea academicianului Alexandru Borza, astrist de frunte, organizează o expoziţie care este trimisă şi la Bucureşti, unde obţine ca distincţie o medalie de aur", iar la pag. 1142, să se menţioneze cu claritate, că Despărţământul pentru ştiinţă al ASTREI din Sibiu şi Cluj „a fost o asociaţie culturală puternică în rândurile căreia au activat mulţi universitari clujeni, prin publicistica apărută în „Publicaţiile ASTREI", „Transilvania", „Ţara Bârsei", „Calendarul Asociaţiunii".

Este de arătat faptul că, Despărţământul ASTRA (Cluj), a sprijinit Extensiunea Universitară, luând parte la toate activităţile ei.

Susţinătoare a tineretului de la sate şi din fabrici prin cultură fizică şi sport, după exemplul „Şoimii Carpaţilor", iniţiată de Iuliu Haţieganu în cadrul ASTREI, „care va rămâne permanent grăitoare prin dragostea de ţară şi conştiinţa permanentă şi a rolului nostru pe aceste locuri".

Prezentă peste tot, aşa cum s-a putut dovedi, ASTRA a fost un sprijin şi în anii grei, când revizionismul prinde curaj. Astfel, Sebastian Bornemisa, „preşedintele ASTREI (despărţământului), a fost delegat să participe la adunarea „Asociaţiei învăţătorilor din jud. Cluj" (1934), a conferenţiat despre: „Liga Antirevizionistă" şi se cunoaşte faptul că, la toate manifestaţiile cu caracter antirevizionist, reprezentanţii ASTREI şi-au adus un aport deosebit în organizarea şi conducerea acestora.

Cu prilejul luminatului Praznic al Învierii Domnului, Redacţia adresează tuturor cititorilor, colaboratorilor şi celor care se ostenesc pentru alcătuirea şi tipărirea fiecărui număr al „Telegrafului Român", alese urări de sănătate şi fericire.

Rugăm pe Domnul, care a biruit moartea, să hărăzească neamului nostru o perspectivă de viaţă demnă şi în acord cu principiile Evangheliei mântuitoare.

HRISTOS A ÎNVIAT!

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Wolfhart Pannenberg publică cartea *„Teologia sistematică"*, vol. III, introducere şi traducere de pr. dr. George Remete, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Alba Iulia, 1999, 263 pag.

Wolfhart Pannenberg s-a născut în 1928 în Stettin azi Sezeczin — Polonia. A studiat teologia şi filosofia la Berlin, Gottingen, Basel şi Heidelberg: doctoratul în teologie la obţinut în anul 1953 la Heidelberg, iar apoi devine profesor de teologie sistematică în anul 1958 la Kirchliche Houchschule Wuppertal, iar din anul 1967 este titular. În toţi aceşti ani publică numeroase lucrări printre care: „Probleme fundamentale de teologie sistematică", vol. I — 1967, II — 1971, „Spiritualitate creştină" 1986, „Teologia sistematică" în 3 volume: I — 1988, II — 1990, III — 1993.

Iată ce spune P.C. Pr. prof. univ. dr. Dumitru Popescu despre această lucrare: „Trebuie recunoscut că Pannenberg face un progres atunci când spune că Duhul Sfânt, invocat prin epicleză, ţine împreună liturghisitorul şi comunitatea. Dar trebuie să facă un pas mai mult, un pas important, pentru ca să poată ieşi în întâmpinarea epiclezei ortodoxe. În rugăciunea noastră cunoscută sub numele Anafora din Liturghia ortodoxă, preotul se roagă lui Dumnezeu să trimită Duhul Sfânt nu numai peste el şi peste comunitate — cum remarcă şi Pannenberg — ci şi asupra darurilor care sunt puse — înainte . . ."

Este cartea unui mare teolog protestant care merită a fi citită de orice teolog ortodox.

* * *

● O carte de mare frumuseţe: *„O pagină din istoria Bisericii şi Neamului"*, de Aurel Nistor, lucrare apărută cu binecuvântarea P.S. Ioan, episcopul Covasnei şi Harghitei, Editura Carpaţii Răsăriteni, Sfântul Gheorghe, 1999, 191 pag.

Acest volum de studii şi documente este alcătuit şi îngrijit de Ioan Lăcătuşu, care scrie printre altele: „Om al timpului său protopopul Aurel Nistor s-a preocupat până la identificarea cu *„problema românilor din secuime"*, sesizându-i fondul, pătrunzându-i tainele, îndrăgind-o şi urmărind-o cu o rară pasiune şi perseverenţă. *„Atât de mult ne-am identificat cu această problemă* — mărturiseşte părintele Aurel Nistor — *încât o simţim cum ne urmăreşte oriunde am fi şi orice am face, devenind o parte integrantă a fiinţei noastre şi respirând-o permanent parcă şi prin pori"*.

P.S. Ioan scrie în Precuvântare următoarele: „Autorul se apleacă cu mult respect şi pioşenie asupra vieţii unui adevărat părinte al românilor din această zonă, lucrarea reprezentând un act de recuperare şi reparaţie morală. Volumul de faţă face parte din preocupările *Centrului Eclesiastic de Documentare „Mitropolitul NICOLAE COLAN"*, aparţinând Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei şi Harghitei, pentru descoperirea, preţuirea şi mediatizarea personalităţilor pe care această parte de ţară le-a dat Bisericii şi culturii româneşti.

Părintele protopop Aurel Nistor revine astfel printre noi cu bogata sa experienţă şi în duhul său ortodox. Sunt convins că cei care vor stărui asupra acestor rânduri vor avea ce culege pentru inimă şi suflet".

Este o carte a distinsului protopop Aurel Nistor, care într-adevăr prezintă trecutul Bisericii şi Neamului nostru, şi merită a fi citită.

* * *

● Părintele Arhim. Mina Dobzeu publică cartea: *„Trei strigări împotriva lui Antihrist"*. Istoria adevărată a pustnicului de la Brădiceşti. Colecţia „Comorile Pustiei", alcătuită la iniţiativa unor monahi români de la Sfântul Munte Athos. Această lucrare apare cu binecuvântarea I.P.S. Nicolae, Mitropolitul Banatului, Editura Anastasia, 1999, Bucureşti.

„Părintele Mina Dobzeu, basarabean de origine, botezătorul din închisoare al lui Nicolae Steinhardt, mărturiseşte aici lupta sa de o viaţă cu puterile întunericului acestui veac. Cele „trei strigări împotriva lui Antihrist" sunt trei etape esenţiale ale acestei lupte jertfelnice, deopotrivă văzute şi nevăzute, din a cărei taină pilduitoare vor şti să se cuminice, poate, întru Cuvânt Cel mai presus de cuvinte, cruciaţii şi rugătorii vremurilor noi . . ."

* * *

● *„Biblia — Cartea vieţii"*, pr. Iosif Trifa, ed. a II-a, adăugită şi îmbunătăţită, editura „Oastea Domnului", Sibiu, 2000, 272 pag.

Este o carte de suflet şi merită citită. Iată ce scrie pe coperta din spate: „Un om ca şi un popor, atâta preţuieşte, cât a înţeles din Evanghelie". (Simion Mehedinţi — „Creştinismul românesc").

„Azi poporul citeşte ziare, broşuri, cărţi, el vrea să se adape la izvorul învăţăturii creştine, să citească Sfânta Scriptură, pe care nu i-o putem refuza. Daţi poporului Sfânta Scriptură! Daţi-i Apa cea Vie!

Azi ne trebuie propagatori ai tiparului, cu cărţi. Numai cu Molitvelnicul subsuoară nu mai merge . . .".

(Î.P.S. Mitropolit Nicolae Bălan — Din cuvântul rostit la Sinodul Eparhial, Sibiu, 1930).

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
15 mai
şi 1 iunie
Nr. 19—22
2000

Mesajul Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu ocazia Zilei Internaţionale a Copilului

„Adevărat zic vouă: de nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi ca pruncii, nu veţi intra în împărăţia cerurilor"

(Matei 18, 3)

Iubiţii mei,

O zi „a Copilului" este tot ceea ce în planul uman poate fi mai frumos fiind consacrată speranţei, bucuriei, inocenţei, candorii, drăgălăşeniei şi exuberanţei pe care numai sufletul curat al unui copil le poate semnifica şi exprima. De aceea asociem sărbătorilor noastre şi „Ziua Internaţională a Copilului" care să ne reamintească, dacă mai era nevoie, de ceea ce sunt ei în viaţa noastră, de ceea ce sunt ei în viaţa societăţii, de ceea ce sunt ei în faţa lui Dumnezeu.

Iubiţii mei fii duhovniceşti, cei ce sunteţi părinţi la rândul vostru,

Este binecunoscută împlinirea pe care o trăieşte familia la aducerea pe lume a unui copil prin care ea se întregeşte închipuind Sfânta Treime în planul uman. Este ştiută dragostea de mamă, fără limită pentru copilul ei şi bucuria părintelui pentru cel ce-i va perpetua numele şi neamul.

Este de prisos să amintim celor ce cu dragoste şi cu grijă îşi cresc copiii, ce trebuie să facă pentru ca ei să se dezvolte frumoşi şi sănătoşi. Nu facem decât să vă amintim cuvintele Sfântului Apostol Pavel care dă o semnificaţie creştină acestei griji faţă de copii, prin îndemnul: „Creşteţi copiii voştri întru învăţătura şi certarea Domnului, ca să nu se deznădăjduiască" (Efeseni 6, 4).

Nu putem însă, omite că avem în jurul nostru şi semeni care nu-şi înţeleg menirea lor în această raportare la viaţa şi soarta copilului. Sunt, din păcate, şi mulţi oamenii care nu mai au ca preocupare principală aducerea la fiinţă a celor ce reprezintă viitorul. Din împietrirea inimii, din orbirea sufletului, din griji lumeşti de tot felul, nu-şi asumă responsabilitatea aducerii pe lume a unor copii, recurg la mijloace contraceptive şi uneori la prunc-ucidere, refuzând dreptul la viaţă celor pe care Dumnezeu îi face oameni încă de la zămislire, după cuvântul psalmistului care zice: „Tu m-ai alcătuit în pântecele maicii mele. Te voi lăuda că sunt o făptură atât de minunată" (Psalmul 138, 13—14).

Ca şi cum aceste păcate n-ar fi de ajuns, lor li se adaugă şi altele: lipsa dragostei faţă de propriii copii, violenţa în tratamentul lor sau fapte şi mai grave precum incestul sau agresarea din porniri instinctive necontrolate.

Dorim să credem că nu aceste atitudini caracterizează societatea şi poporul nostru. Din păcate vedem, totodată, că sunt nepermis de multe asemenea cazuri: copii abandonaţi, copii defavorizaţi, copii ai străzii, şi multe alte categorii de năpăstuiţi pentru care societatea, oricât s-ar strădui,

(Continuare în pag. a 4-a)

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Quo vadis Eclessia? Quo vadis mundi?

După al doilea război mondial, s-a impus în răsăritul Europei, o ideologie materialistă sprijinită de forţele securităţii şi ale armatei, ce păreau invincibile. Întreaga noastră populaţie, era constrânsă să gândească şi să lucreze conform ideologiei bolşevice. Noua putere comunistă s-a zbătut prin toate mijloacele, să realizeze un stat păgân, **„icoana fiarei celei dintâi"**.

Aceasta era o lucrare satanică, cum se profeţise în Apocalipsă (Cap. 16, vs. 13). Trei sunt care fac icoana fiarei celei dintâi: Balaurul (Satan), fiara (ideologia materialistă atee) şi omul fărădelegii (antihristul). Icoana fiarei plăsmuită de cei trei este imperiul sovietic, care a persecutat Biserica, precum imperiul roman în primele secole creştine. Cei mari şi cei mici, robi şi slobozi, erau siliţi să se închine acestei icoane (Ap. 13, 16), şi să poarte pe frunte şi pe mâna dreaptă, semnul fiarei „666", semnul păgânismului (Ap. 13, 16, 18).

Comunismul şi ideologia sa n-au rămas la cifra 8 a creştinismului, a legii Harului, nici la cifra 7, a legii morale a Vechiului Testament, ci s-a coborât la cifra 6, a raţiunii. Toate fiinţele au cinci simţuri, omul singur are în plus, raţiunea. Deci omul păcatului a lepădat revelaţia divină a Vechiului Testament şi a Noului Testament, afirmându-se în numele raţiunii lui — reprezentată prin cifra 6, „număr de om" (Ap. 13, 18).

Asemenea revoluţionarilor francezi de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi comuniştii au zeificat raţiunea, distanţându-se de Sf. Scriptură şi de Biserică, militând intens pentru o satanizare colectivă.

Numărul 666, semnul fiarei imprimat pe frunte - înseamnă acceptarea ideologiei comuniste, iar pe mâna dreaptă - înseamnă a acţiona conform acestei ideologii. Ne surprind interpretările hazardate pe care le dau unii - acestui număr, încercând să sperie pe oameni, că pe buletinele de identitate, sau alte acte, pe anumite produse, este imprimată cifra

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhimandrit MINA DOBZEU

IN MEMORIAM

† Nestor Vornicescu — Mitropolitul Olteniei

În dimineaţa zilei de 17 mai a.c., pe neaşteptate a trecut la cele veşnice, cel ce a fost Întâistătătorul Mitropoliei Olteniei şi arhiepiscop al Craiovei, dr. Nestor Vornicescu. Vestea aceasta a umplut de întristare inima Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a membrilor Sf. Sinod al Bisericii noastre, a preoţilor şi a credincioşilor ortodocşi din Arhiepiscopia Craiovei precum şi a tuturor celor care l-au cunoscut şi l-au preţuit. A trecut dincolo, în zările veşniciei, în urma unei scurte suferinţe.

A trecut dincolo, în Patria Cerească, lăsând în urmă un „nume bun", o eparhie înfloritoare şi mai ales o operă misionară şi culturală de excepţie, care peste ani şi ani va da mărturie de netăgăduit despre marea personalitate a celui ce a fost mitropolitul Nestor al Olteniei. Falnic la trup, cu ochii scânteietori, cu glasul de tunet, Mitropolitul Nestor ascundea în pieptul său o inimă bună şi jertfelnică, o inimă care a bătut până la ultima-i suflare pentru Biserica noastră strămoşească şi pentru glia românească. Chipul său se înscrie cu cinste în galeria marilor ierarhi pe care i-a avut Biserica Olteană de-a lungul vremii, ierarhi care s-au remarcat prin patriotismul şi râvna lor pentru Casa Domnului ca şi prin dragostea lor faţă de slova scrisă.

I.P.S. Sa s-a născut la 1 octombrie 1927, de praznicul Acoperământului Maicii Domnului, în satul Lozova, com. Vornicești, judeţul Lăpuşna (Basarabia), într-o familie de ţărani ortodocşi primind la botez numele de Nicolae. Încă de tânăr a simţit o chemare tainică de a-i sluji lui Hristos, astfel că după absolvirea ciclului şcolar primar s-a închinoviat la Schitul Nechit, aparţinător de măreaţa ctitorie muşatină de la Neamţ, devenind apoi rasofor la această mânăstire.

Între anii 1946—1948 a urmat cursurile Seminarului monahal de muzică bisericească de la Neamţ, apoi Seminarul monahal superior de la aceeaşi mânăstire (1948—1951). La 10 martie 1951 este tuns în monahism primind numele de Nestor. Între 1951—1955 urmează cursurile Facultăţii de Teologie din Bucureşti, prezentând ca teză de licenţă lucrarea „Concepţia creştină despre viaţă". La 21 octombrie 1951 este hirotonit diacon la Schitul Vovidenia-Neamţ, de către arhiereul Pavel Şarpe care era şi starețul mânăstirii. Urmează, după terminarea studiilor teologice, cursurile de doctorat în teologie specialitatea Patrologie la Bucureşti sub îndrumarea reputatului patrolog I. G. Coman. La 18 iulie 1956 este hirotonit întru preot

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Urbea cinsteşte vrednicia celor care se dăruiesc bunului ei renume

Î.P.S. Mitropolit dr. Antonie Plămădeală — cetăţean de onoare al Sibiului

Joi, 11 mai 2000 a avut loc, la reşedinţa mitropolitană din Sibiu, ceremonia decernării, de către primarul municipiului Sibiu, Dl. Dan Condurat, a titlului de „cetăţean de onoare" Înalt Prea Sfinţitului dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei.

Evenimentul s-a voit a fi expresia înaltei consideraţii pe care Consiliul Local o are faţă de persoana Înalt Prea Sfinţiei Sale ca întâistătător al Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei, şi nu mai puţin ca reputat om de cultură şi venerabil cetăţean, care şi-a adus contribuţia la sporirea prestigiului şi renumelui oraşului reşedinţă de judeţ şi a judeţului însuşi.

Toate aceste motivaţii au fost evidenţiate de către primarul oraşului în alocuţiunea rostită cu acel prilej.

Mulţumind pentru titlul cu care a fost învestit, I.P.S. Sa a spus: „Este o cinste deosebită pentru mine să primesc acest titlu deoarece el dă mărturie despre ceea ce am reuşit să fac pentru Biserica neamului, pentru ţara noastră şi pentru oraşul Sibiu şi locuitorii săi". Referindu-se apoi la felul în care a activat Biserica în perioada comunistă, I.P.S. Sa a ţinut să precizeze că: „Noi, poate am îndrăznit să punem în valoare adevărurile noastre în ciuda „adevărurilor" propovăduite oficial, de sus, de alţii".

La ceremonie au fost prezenţi P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, care a însoţit câţiva oaspeţi de la Institutul Teologic „Saint Sérgé" din Paris şi de la Facultatea de Teologie Evanghelică Reformată din Berna — Elveţia, Decanul Facultăţii de Teologie Evanghelică din Sibiu, Dl. prof. dr. Hans Klein, membrii Permanenţei Consiliului eparhial, profesori ai Facultăţii de Teologie, Dl. prof. dr. Corneliu Bucur, senator şi director al Muzeului „ASTRA" — Sibiu, Dl. Nicolae Nan, preşedintele Consiliului judeţean, alţi invitaţi.

S-a citit un mesaj şi din partea Prefecturii judeţului Sibiu.

În aceeaşi zi s-a acordat acelaşi titlu şi Excelenţei Sale Dr. Christoph Klein, episcopul Bisericii Evanghelice şi D-lui prof. dr. Paul Philippi, preşedintele de onoare al Forumului Democrat al Germanilor din România.

REDACŢIA

„Doamne, nu am om care să-mi ajute..."

Duminica a IV-a după Paşti este consemnată în calendar cu denumirea de „Duminica Slăbănogului", pentru că Evanghelia care se citeşte la Sf. Liturghie relatează mişcătorul moment al vindecării celui care de 38 de ani se afla în neputinţă.

În primul rând ne surprinde întrebarea pe care i-o adresează Domnul şi care nouă, în înţelegerea limitată ce o avem, ni se pare fără de noimă: „Voieşti să te faci sănătos?" Era de la sine înţeles că tocmai dorinţa de vindecare, prin minune, l-a adus pe slăbănog la lacul Vitezda.

Răspunsul neputinciosului a fost cum că nu are om care să-l arunce în scăldătoare, după ce, din vreme în vreme, îngerul lui Dumnezeu se pogora şi tulbura apa, adică o învestea cu darul vindecării. Alţii i-au luat-o mereu înainte, iar el a rămas să aştepte în continuare, sperând să apară cineva care să-l ajute.

Învăţătura pe care Evanghelia ne-o sugerează este aceasta: *„mântuirea se dobândeşte prin răbdare"*. Domnul Însuşi ştia că „omul acela este de multă vreme aşa" (In 5, 6) şi că el încă mai spera să primească izbăvirea.

Îndelunga răbdare a slăbănogului a fost răsplătită cu venirea la el a Însuşi Fiului Omului, care l-a dezlegat doar prin cuvânt de neputinţa lui.

Întotdeauna se întâmplă astfel, pentru cei credincioşi. Când întârzie ajutorul de la oameni, atunci vine negreşit ajutorul de la Dumnezeu.

Într-o frumoasă rugăciune adresată Maicii Domnului se spune: „Ajutorului omenesc nu mă încredinţa pe mine, Născătoare de Dumnezeu". Evident că aici se cere Sfintei Fecioare să fie mijlocitoare, prin rugăciune, înaintea lui Dumnezeu spre a revărsa ajutorul şi îndurarea Sa. Alături de Maica Domnului, şi îngerii, şi sfinţii, pot să mijlocească pentru noi înaintea tronului ceresc. Ajutorul vine însă de la Dumnezeu, chiar dacă acesta este mijlocit prin oameni.

În Scriptură mai avem încă şi alte pilde de bărbaţi care s-au dovedit tari prin răbdare. Între aceştia se numără dreptul Iov, căruia Dumnezeu i-a făcut dreptate şi l-a răsplătit cu o viaţă fericită încă aici pe pământ. Tot aşa a fost To-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Cărturari sibieni de altădată

Moise Fulea — profesor şi „director al şcoalelor naţionale neunite din Ardeal"

Relatam în alte pagini că în 1786 s-au deschis la Sibiu primele cursuri pentru pregătirea viitorilor preoţi şi învăţători ortodocşi din Ardeal puse sub îndrumarea cărturarului braşovean — cu studii la Kiev — Dimitrie Eustatievici. După moartea lui (1795), ele au fost conduse de preotul Radu Tempea V, tot un braşoevan, din 1796 până în 1808, apoi de dascălul Simion Jinariu, între 1808 şi 1811. La 15 martie 1811 ar fi trebuit să înceapă o etapă nouă în istoria învăţământului teologic sibian, căci atunci a fost numit ca profesor la şcoala clericală, tânărul Gheorghe Lazăr din Avrig, care făcuse strălucite studii de Teologie, Filosofie, Matematică şi Inginerie la Universitatea din Viena. Din nefericire n-a fost să fie aşa, căci datorită unor neînţelegeri cu episcopul Vasile Moga — dar şi cu autorităţile locale — Lazăr a părăsit Sibiul spre sfârşitul anului 1815, stând o vreme la Braşov, iar în 1816 a plecat la Bucureşti.

În decurs de şase luni — cât dura cursul de preoţie de la Sibiu — Lazăr era îndatorat să predea singur câteva discipline teologice care erau considerate absolut necesare pentru formarea unui viitor slujitor al altarului, mai cu seamă Dogmatica, Morala, Cântările bisericeşti şi Tipicul, având în fiecare zi câte şase ore de curs. Din aceste motive, în mai 1814 el se plângea episcopului că

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. dr. M. PĂCURARIU

Este corectă formularea: „Pentru rugăciunile lanţului Sfântului Apostol Petru"?

Acestea sunt cuvintele care se aud rostindu-se de către unii preoţi la otpust, în ziua de 16 ianuarie a fiecărui an.

Dar ce sărbătoreşte Biserica Ortodoxă în această zi? Dacă cercetăm cu luare aminte calendarul creştin ortodox observăm că în dreptul acestei date se află scris: „Închinarea cinstitului lanţ al Sfântului Apostol Petru". În Liturghier mai sunt notaţi ca şi prăznuire „Sfinţii Mucenici Pevsip şi cei împreună cu el".

Toate slujbele bisericeşti se sfârşesc, după cum se ştie, printr-o formulă de încheiere, care se numeşte otpust sau apolis. Apolisul este definit ca „formulă de rugăciune în bisericile primilor creştini, rostită de diacon la sfârşitul slujbei religioase, prin care slobozea adunarea credincioşilor. Astăzi otpustul este o formulă sacramentală de binecuvântare, rostită de preot la sfârşitul slujbei religioase".[1] Într-adevăr, în limba greacă *apolysis* înseamnă „eliberare", „concediere".

Otpustul propriu-zis după conţinut este mic, mare şi special. Otpustul mic are următorul conţinut: „Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile precuratei Maicii Sale şi ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi ca un bun şi de oameni iubitor" (nu se face deci nici o pomenire nominală de sfinţi).

Otpustul mare care se rosteşte la Vecernie, Utrenie, Liturghie, Tedeum, Sfinţirea cea mică a apei (Sfeştanie) este mai bogat în alcătuire decât apolisul mic. Duminica, la Utrenie, Liturghie şi ierurgiile care se săvârşesc în această zi, otpustul începe cu cuvintele: „Cel ce a înviat din morţi, Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile preacuratei Maicii Sale". Pentru celelalte zile ale săptămânii începutul este acelaşi ca al apolisului mic: „Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru...". Otpustul mare cuprinde apoi spre deosebire de otpustul mic: numele sfântului zilei săptămânale — luni: Sfinţii Îngeri; marţi — Sfântul Ioan Botezătorul, miercuri şi vineri — Sfânta Cruce, joi — Sfinţii Apostoli şi Sfântul Nicolae; sâmbătă — Sfinţii Apostoli, Sfinţii Mucenici şi Prea Cuvioşii Părinţi; duminică — Sfinţii Apostoli —, al sfântului care este hramul bisericii, al sfântului ierarh a cărui Liturghie se săvârşeşte (în cazul în care apolisul se rosteşte la Liturghie; în caz contrar nu se pomeneşte), *al Sfântului zilei din Minei,* ale Sfinţilor Ioachim şi Ana. Apolisul se încheie astfel: „şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi ca un bun şi de oameni iubitor".

Otpusturile speciale sunt cele care se rostesc la praznicele împărăteşti, în Săptămâna Patimilor, în Săptămâna Luminată, în Duminica Tomii, la Sfintele Taine (Botez, Cununie, Maslu), la unele ierurgii cum ar fi: la Rânduiala îmbisericirii pruncilor, la Înmormântare, la Parastas.[2]

Dar să revenim la problema noastră. Care este concordanţa, în ceea ce ne priveşte, între „Sfântul zilei din Minei" şi „închinarea cinstitului lanţ al Sfântului Apostol Petru"?

Troparul zilei de 16 ianuarie ne spune: „Roma nepărăsind, la noi ai venit prin cinstitele lanţuri ce ai purtat, întâi-stătătorule pe scaunul apostolilor. Cărora cu credinţă închinându-ne, te rugăm: cu ale tale rugăciuni către Dumnezeu, dăruieşte nouă mare milă".[3] Prin urmare chiar troparul zilei, care este o „cântare bisericească în care se arată pe scurt virtuţile sfinţilor sau măreţia şi importanţa zilei respective"[4] ne arată în termeni foarte clari cine este, să zicem aşa, „protagonistul", *pricinuitorul zilei: Sfântul Apostol Petru.* El este cel prin care se înalţă rugăciuni către Dumnezeu, pentru ca Acesta să dăruiască sufletelor noastre mare milă.

Ce sărbătorim noi de fapt în această zi de 16 ianuarie? Răspunsul îl aflăm răsfoind „Proloagele". Acolo găsim scris următoarele: „Întru această zi pomenim

(Continuare în pag. a 3-a)

BOGDAN MARIAN

Omul în cultură şi civilizaţie

Vorbm încă adesea despre *cultură şi civilizaţie* ca fiind esenţiale pentru definirea *fiinţei umane,* pentru definirea *identităţii* noastre — adică pentru a şti cu siguranţă *cine* suntem. Din păcate, la fel ca multe alte adevăruri simple dar fundamentale, şi cele despre cultură şi civilizaţie sunt uneori atât de „strâmbate", încât ajung de nerecunoscut.

Astfel, cultura şi civilizaţia unui popor — adică şi a noastră — NU se măsoară în kile de carne pe cap de locuitor, cum ne învăţau uneori comuniştii, nici în numărul de ciocolate pe cap de copil — în general NU se măsoară după vreun număr de „capete", fie şi de boi sau „de tăiat".

Cultura şi civilizaţia nu înseamnă miliardele câştigate peste noapte la Tv — *(„asta e televiziunea — care-mi place") sau EuRo*-Bingo (asta să fie EUropa? asta să fie ROmânia?) şi alte jocuri „de noroc" sau loterii „carita(s)bile" — pentru un „popor de jucători". Joaca la copii are o raţiune firească, la adulţi însă jocul „de-a viaţa" nu mai înseamnă decât pervertirea speranţei în idioţie. Oare pâinea cea de toate zilele, atâta cât poate fi, nu se mai câştigă şi prin muncă cinstită?

Cultură şi civilizaţie NU înseamnă nici case mari („vile" sau chiar palate) şi conturi în bancă adunate prin jefuirea SEMENILOR noştri — decât poate cel mult într-o *civilizaţie şi „cultură" de câini* (turbaţi, of course).

Cultura şi civilizaţia NU sporeşte odată cu numărul de tâlhari şi ucigaşi, de cuvântări în Parlament (care nu înseamnă doar „vorbitor" — decât dacă-i puşcărie), de zâmbete fotogenice sau „charismatice" şi de femei dezbrăcate pe foaia de ziar, pe ecran, la telefon sau Internet, ca şi pe clasicul „trotuar".

Cultura şi civilizaţia NU se raportează nici la numărul de puşti, mitraliere, bombe şi portavioane, tancuri şi anticoncepţionale, decât dacă este vorba despre vreo (pseudo-) „civilizaţie de asasini".

Cultura şi civilizaţia NU are neapărat legătură nici cu numărul de televizoare şi canale (şi ce se mai scurge pe ele), sau cu extinderea reţelelor de mafioţi şi de computere.

Cultura şi civilizaţia înseamnă soţi şi soţii iar NU concubini, părinţi şi fii, iar NU străini — soţi, copii şi părinţi care să se iubească şi să se îngrijească, iar NU să se dușmănească şi să se ucidă. Cultura şi civilizaţia înseamnă „mici" şi „mari" care *se iubesc* şi se *ascultă* unii pe alţii, fără înşelăciune, cârtire sau lăcomie. Pentru că iubirea este de la Dumnezeu („Dumnezeu este iubire" — 1 Ioan 4, 8) şi nu are nimic de-a face cu „averea" şi cu „mărirea", nici acestea cu cultura şi civilizaţia. Pentru că civilizaţia şi cultura sunt doar ale iubirii, ale „celor mici" şi ale „săracilor" care nu vor să fie „mari" şi bogaţi atunci când alţii sunt lipsiţi.

Cultura şi civilizaţia NU înseamnă nici măcar mai multe şcoli şi facultăţi (dar fără învăţători şi învăţăcei) şi diplome „cu bani" sau „fără", nici mai multe academii şi academicieni vanitoşi sau prea multe biblioteci, cărţi şi alte hârtii tipărite fără cititori şi NU înseamnă (Doamne, iartă-mi nebunia) nici măcar măreţe biserici şi mânăstiri numai „de zid".

Pentru că civilizaţia şi cultura NU înseamnă nici pseudo-poeţi, nici pseudo-savanţi, pseudo-culţi sau pseudo-civilizaţi, NU înseamnă nici un fel de pseudo-orice, pentru că „pseudo", adică *minciuna,* nu înseamnă ADEVĂR — aşa cum albul nu e negru şi negrul nu e alb, sau altfel spus albul e alb şi negrul e negru, adică binele e bine şi răul e rău, deşi „pragmatic" şi de „bonton" (post-)modernist este să fie oricum, după interes, plăcere sau frică, adică după patima nestăpânită, adică după orbire... — şi toate celelalte „ştiute şi neştiute".

Cultura şi civilizaţia ÎNSEAMNĂ în primul şi în primul rând OAMENI, oameni adevăraţi, oameni „de caracter", adică oameni *cu suflet,* cu suflet liber de robia lăcomiei, a vanităţii, a minciunii şi a celorlalte răutăţi — „Pentru că ce-i va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?" (Mat. 16, 26) — adică nu doar „haine" culturale şi civilizatorii, pentru că „nu haina face pe om". Pe un gunoi sau un mort hainele oricât de scumpe sunt doar „cârpe lepădate", adică tot gunoi.

Iar cultura şi civilizaţia cea adevărată este cea a *sufletului.* Pe un om (cu suflet) cinstit, bun, *de omenie* (adică om-om), orice veşmânt, oricât de sărac, devine şi este aleasă podoabă.

La fel stau lucrurile şi cu toate cele amintite mai înainte ca NE-constituind cultură şi civilizaţie. Fără oameni-oameni adevăraţi toate sunt gunoaie „istorice", adică trecătoare, fantome şi strigoi...

Dar oamenii-oameni, oamenii luptând să fie oameni, adică icoane spre asemănarea cu Dumnezeu, adică sfinţi (nu lupi prefăcuţi, în haine din pieile mieilor — jupuiţi de ei), doar aceia, sfinţii!, înseamnă şi pot clădi cultură şi civilizaţie. Cu astfel de oameni, nu numai bisericile şi mânăstirile, ci şi orice „zidire" de cultură şi civilizaţie omenească îşi capătă lumina cea dumnezeiască, Harul cel de sus, care preface toate în Sfântă şi Preacurată Biserică — ca un început al Raiului, al Împărăţiei veşnice, spre adevărata şi veşnica civilizaţie şi cultură, spre Mântuire şi Nemurire.

Pr. GRĂJDIAN VASILE

IN MEMORIAM

† Nestor Vornicescu — Mitropolitul Olteniei

(Urmare din pag. 1)

în Catedrala episcopală din Roman de către episcopul de atunci al Romanului, Teofil Herineanu devenit apoi arhiepiscopul Clujului.

Între 1958—1962 a fost preot slujitor al Catedralei mitropolitane din Iaşi, apoi stareţ al mânăstirilor Sf. Ioan cel Nou de la Suceava (1962—1966) şi Neamţ (1966—1970). La 2 februarie 1966 Sf. Sinod i-a acordat rangul de arhimandrit fiind hirotesit de mitropolitul de atunci al Moldovei Justin Moisescu. Între anii 1969—1970 a urmat cursuri post universitare la Institutul Ecumenic de la Bossey şi la Facultatea Autonomă Protestantă din Geneva.

La 27 decembrie 1970 a fost hirotonit arhiereu după ce în prealabil fusese ales de către Sf. Sinod la recomandarea mitropolitului Firmilian Marin, ca Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei cu titulatura de „Severineanu".

În martie 1978 Colegiul Electoral Bisericesc l-a ales ca Arhiepiscop al Craiovei şi Mitropolit al Olteniei, fiind înscăunat la 23 aprilie 1978 de către patriarhul de atunci Justin Moisescu.

În anul 1983 a obţinut titlul de doctor în teologie al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti.

Ca arhipăstor s-a preocupat îndeaproape de bunul mers al treburilor bisericeşti din eparhie, de starea locaşurilor de cult, de pregătirea clerului şi de viaţa religios-morală a credincioşilor. S-a preocupat de restaurarea vechilor monumente istorico-bisericeşti, mânăstiri şi schituri, din cuprinsul Arhiepiscopiei Craiovei (Tismana, Polovraci, Lainici, Bucovăţ, Jitianu, Vodiţa) precum şi de zidirea de noi biserici şi mânăstiri, mai ales după 1989 (Popânzăleşti, Topolniţa, Strehaia, Motru, Ţuglui, etc.).

A publicat numeroase cărţi, studii, lucrări, articole de patrologie şi istorie bisericească naţională atât în ţară cât şi în străinătate. Amintim aici doar două lucrări de referinţă: „Primele scrieri patristice în literatura noastră, sec. IV—XVI" care este totodată şi teza de doctorat în teologie (1983) şi „Sf. Mitropolit Petru Movilă, monografie aghiografică" (1998). Să amintim apoi şi „Proloagele" apărute la Craiova sub oblăduirea sa, precum şi câteva lucrări ale părintelui Dumitru Stăniloae apărute înainte de 1989, în editura Centrului mitropolitan din Craiova şi care s-au constituit în adevărate repere teologice pentru preoţi şi pentru tinerii teologi.

A avut şi o vastă activitate pe plan ecumenic participând la numeroase congrese, simpozioane şi reuniuni internaţionale unde şi-a adus o contribuţie de seamă la cunoaşterea Bisericii noastre peste hotare.

A fost distins cu numeroase ordine, medalii şi distincţii bisericeşti între care amintim: Crucea Sf. Mormânt a Patriarhiei Ierusalimului, Ordinul Sf. Ap. Petru şi Pavel al Patriarhiei Antiohiei, Ordinul Sf. Serghie de Radonej al Patriarhiei Ruse, Ordinul Sf. Sofronie de Vraţa al Patriarhiei Bulgare, iar primăria oraşului Roma i-a conferit „Ordinul Sf. Împărat Constantin cel Mare". Mitropolitul Nestor Vornicescu a fost şi preşedintele Comisiei Sinodale pentru canonizarea Sfinţilor Români şi al Comisiei Naţionale Române de istorie ecleziastică comparată. Ca o recunoaştere a meritelor sale cărturăreşti a fost ales în anul 1992 ca membru de onoare al Academiei Române şi al Academiei de ştiinţe din Chişinău.

Prohodirea rămăşiţelor pământeşti ale regretatului ierarh a avut loc sâmbătă, 20 mai a.c., pe esplanada Catedralei mitropolitane Sf. Dumitru din Craiova. Slujba a fost oficiată de către P.F. Părinte Patriarh Teoctist al României înconjurat de un sobor de 17 arhierei, preoţi şi diaconi. Au fost prezenţi membri ai familiei celui adormit întru Domnul, autorităţi civile şi militare ale Judeţului Dolj, preoţi, călugări, călugăriţe şi o mulţime de credincioşi veniţi să-şi ia rămas bun de la părintele lor sufletesc. La sfârşitul slujbei de înmormântare au rostit cuvântări: P.C. Pr. Ion Răduţ, — consilier cultural al Arhiepiscopiei Craiovei, P.S. Ioan al Covasnei şi Harghitei, dl. Nicolae Brânzea, secretar de Stat pentru culte, Î.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, prefectul jud. Dolj şi Secretarul Academiei Române. P.F. Patriarh Teoctist în cuvinte calde şi emoţionante a evocat personalitatea mitropolitului Nestor, realizările lui remarcabile în plan bisericesc şi cultural şi a reliefat contribuţia lui la bunul mers al vieţii bisericeşti, misionare şi pastorale din cuprinsul Mitropoliei Olteniei.

În dangătul duios al clopotelor sicriul cu trupul neînsufleţit al ierarhului Nestor, a fost purtat pe umerii preoţilor în jurul Catedralei cu îndătinatele opriri şi ectenii de pomenire, fiind apoi depus spre veşnică odihnă până la obştească înviere în cripta din pronaosul catedralei mitropolitane din Craiova, alături de înaintaşul său mitropolit Firmilian Marin.

Consiliul arhiepiscopesc a oferit apoi o masă de pomană la Reşedinţa mitropolitană din Craiova la care au luat parte toţi cei prezenţi.

Din partea Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a fost delegat să participe la funeraliile P.S. Episcop Visarion Răşinăreanu.

Astfel şi-a încheiat călătoria aceasta pământească mitropolitul Nestor al Olteniei, iar prin trecerea lui dincolo, Biserica noastră a pierdut un mare ierarh, un om de aleasă cultură, iubitor al istoriei Bisericii şi Neamului nostru românesc.

Bunul Dumnezeu să-i facă parte de odihnă în Împărăţia Sa cea cerească, iar sufletul său să-L aşeze în ceata bineplăcuţilor Lui.

Fie ca chipul luminos al mitropolitului Nestor Vornicescu să ne fie tuturor un imbold la o sinceră şi devotată slujire a Sfintei noastre Biserici, a Ortodoxiei româneşti şi a pământului strămoşesc.

În veci pomenirea lui!

Noi suntem Biserica*

Probabil că sensul acestor binecunoscute cuvinte ar fi în primul rând că „Biserica" nu este formată doar din episcop şi consistorul episcopal, protopop şi consistorul protopopesc, preot şi consiliul parohial. „Biserica" nu este doar administraţia sau secretariatul din Piaţa Huet nr. 1. „Biserica" nu este doar „locul unde se primesc haine" (cum spunea odată un copil), dar nici doar cea mai frumoasă clădire din Sibiu.

„Biserica" suntem noi, „comunitatea sfinţilor" (nişte „sfinţi" foarte ciudaţi uneori), care îi spun lui Dumnezeu „Tată" şi lui Iisus Hristos „Domn", care se adresează uneori unul altuia cu cuvântul „frate" sau „soră".

Însă atunci când spunem „Biserică" ne gândim cel mai adesea la „Biserica noastră", la Biserica Evanghelică.

Iată însă că Biserica este mai mare, mai bogată, are înfăţişări mai multe. Începând din 1993, din toamnă până în primăvară, ne întâlnim o dată pe lună, în biserica Sf. Ioan (Johanniskirche) din Sibiu în cadrul unor servicii liturgice (meditaţii ecumenice) credincioşi şi clerici evanghelici şi reformaţi, catolici, ortodocşi şi greco-catolici. Ne rugăm şi cântăm, ascultăm cuvântul lui Dumnezeu şi primim binecuvântare. Toate acestea în două sau mai multe limbi.

Într-o seară — după ce corurile diferitelor Biserici

(Continuare în pag. a 7-a)

* Un ecou al obişnuitelor de acum întruniri ecumenice ce se desfăşoară la Sibiu, din partea fratelui pastor luteran I. Schullerus.

„Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi"

Sub lumina binefăcătoare a Învierii Domnului, în a treia zi de Sf. Paşti a acestui an jubiliar 2000, istorica parohie Galeş din Mărginimea Sibiului a trăit clipe de adevărată bucurie duhovnicească. Clipe de bucurie prilejuite de prezenţa în mijlocul credincioşilor parohiei a P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, care din încredinţarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Transilvaniei a săvârşit o Sfântă Liturghie arhierească în biserica parohială cu hramul Intrării în Biserică a Maicii Domnului. De la Centrul Eparhial P.S. Sa a fost însoţit de către P.C. Pr. prof. dr. Ilie Moldovan şi de către diaconul Mihai Susan.

Întâmpinat de către credincioşii parohiei în frunte cu P.C. prot. de Sălişte Romul Roşca şi P.C. pr. paroh Nicolae Moldovan, P.S. Visarion Răşinăreanu a săvârşit într-o atmosferă de reculegere, dar şi de bucurie Sfânta Liturghie arhierească. În cuvântul de învăţătură rostit la sfârşitul slujbei P.S. Sa a dat glas bucuriei de a se afla în mijlocul credincioşilor gălăşeni în această sfântă şi luminată zi a Sf. Paşti şi a reliefat în cuvinte alese însemnătatea Învierii Domnului pentru viaţa şi teologia creştină. P.S. Sa a amintit apoi şi de jertfa mucenicească a Sf. Ioan din Galeş, preotul mărturisitor care în secolul al XVIII-lea a mărturisit cu preţul vieţii sale credinţa strămoşească în faţa celor care doreau să le schimbe credinţa dintru început a românilor transilvăneni.

După otpustul Sf. Liturghii, s-a procedat la generalizarea cultului Sf. Ioan din Galeş, sfânt canonizat de către Sf. Sinod în anul 1993 împreună cu Sf. Moise Măcinic, preotul martir din satul vecin Sibiel. P.C. Diacon Mihai Susan a dat citire tomosului patriarhal de canonizare a Sf. Mărturisitor şi preot Ioan din Galeş, după care a urmat sfinţirea icoanei Sfântului realizată de către regretatul pictor bisericesc Ioan Căzilă. În timp ce strana cânta troparul sfinţilor mărturisitori, soborul slujitor şi toţi credincioşii prezenţi au sărutat cu evlavie sfânta icoană, care apoi a fost aşezată spre venerare la loc de cinste în biserică. A urmat apoi cuvântul înaripat al P.C. pr. prof. Ilie Moldovan care a scos în relief importanţa acestui act în viaţa parohiei şi a subliniat aspecte din martirajul Sf. Ioan mărturisitorul şi preotul din Galeş.

La sfârşitul slujbei P.C. Pr. Romul Roşca şi P.C. pr. paroh Nicolae Moldovan au dat expresie bucuriei celor prezenţi de a-l avea în mijlocul lor pe episcopul Visarion şi de a fi părtaşi la un astfel de eveniment unic în viaţa unei parohii. De menţionat faptul că protopopiatul Sălişte este un protopopiat privilegiat având în cuprinsul lui trei sfinţi mărturisitori care au apărat credinţa străbună: Sf. Cuv. Visarion Sarai, a cărui amintire o păstrează până astăzi Schitul de la Foltea, Sf. Mărturisitor Moise Măcinic din Sibiel şi Sf. Mărturisitor Ioan din Galeş. Toţi aceştia, alături de ceilalţi sfinţi şi mărturisitori ai legii strămoşeşti sunt exemple vii şi pilde de urmat pentru toţi credincioşii din Mărginimea Sibiului, loc binecuvântat de Dumnezeu, cu oameni dârzi şi harnici, cu o puternică credinţă în Dumnezeu. Să nu uităm şi faptul că atunci când românilor din Transilvania li se impunea unirea cu Roma catolică, mărginenii au fost cei care au ţinut treză conştiinţa ortodoxiei româneşti, mulţi dintre ei preferând să-şi părăsească casele şi ţinuturile natale şi să treacă dincolo de munţi în Ţara Românească numai pentru a-şi salva credinţa ortodoxă strămoşească. Sf. Ioan din Galeş a stat aproape 40 de ani în temniţă, dintre care 24 de ani în faimoasa închisoare din Kufstein, din Munţii Tirolului (Austria), numai pentru faptul că n-a renunţat la jurământul făcut la hirotonie şi n-a abjurat credinţa ortodoxă.

„Iată ce exemple vii de credinţă şi de jertfelnicie avem în înaintaşii noştri — spunea P.S. Sa Visarion Răşinăreanu la Galeş — *şi când ne gândim că unii dintre noi astăzi sunt tentaţi să-şi vândă sufletul şi credinţa lor pentru bani sau pentru un pachet cu haine*".

Aşa s-a înscris încă o pagină de istorie românească şi ortodoxă în a treia zi a Sf. Paşti în parohia Galeş — Sălişte, iar toţi cei care au luat parte la acest eveniment s-au întors la casele lor mărind pe Dumnezeu Cel minunat întru sfinţii Săi.

PARTICIPANT

Ioan Chirilă, Cartea Profetului Osea, Editura Limes, Cluj, 1999, 262 p.

În contextul comentariilor vechi-testamentare demersul părintelui Chirilă este lăudabil pentru că repune în discuţie mesajul profetic al celui pe care istoria biblică îl numeşte „evanghelistul Vechiului Testament".

Lucrarea prezentată ca teză de doctorat, completează exegeza profeţilor preexilici (sec. VIII î.d.Hr.) începută în 1980 prin „Cartea Profetului Amos", de părintele Mircea Basarab, şi continuată în 1998 prin „Cartea Profetului Miheia" de Î. P. S. Nifon Mihăiţă.

Culmea maximă a deschiderii umanului revelaţiei la nivelul Vechiului Testament este profetismul, de aceea excursul părintelui Chirilă descoperă în această idee o primă motivaţie a lucrării. Analiza exegetică a profetismului este determinată de dorinţa de a prezenta convergenţa evenimentelor istorice spre Întruparea Domnului. Profetismul nu este un eveniment între celelalte evenimente ce constituie istoria unui popor ci însăşi culmea logistică a acesteia. Cartea se desfăşoară pe şapte părţi întregindu-se prin dinamica textului şi a unghiurilor de abordare.

În prima parte autorul analizează profetismul din perspectiva revelaţiei vechi-testamentare vizând două linii fundamentale: profetismul ca asumare a unei persoane alese de Dumnezeu în actul teofanic spre anularea limitatului cunoaşterii omului şi profetismul ca eveniment religios ce introduce omenirea într-o dimensiune hristologică a existenţei sale, făcând distincţia „teoretică" între Mesia - mesianism şi ideea mântuirii existentă în concepţia iudaică şi în cea a altor popoare.

Autorul ne previne că vom putea găsi în scrierile profeţilor adevăruri de credinţă „dacă nu în întregime noi, totuşi mai dezvoltate şi poate mai clar exprimate decât în Legea lui Moise". Cheia interpretării mesajului profetic la Osea este oferită de succesiunea tematică: Lege-teofanie, tip-arhetip şi cunoaştere-iubire, care nu reclamă o întoarcere în timpul istoric, ci vizează „mersul ascendent al istoriei spre Fiul".

Partea a doua prezintă cartea Profetului care prin iubire dobândeşte forţa restaurării şi a revelării iubirii divine fiind numit pe bună dreptate „Profet al dragostei". (Doorly William, **Profet of Love**). Aspectul tematic principal al cărţii îl constituie „hierogamia" dintre Israel şi Dumnezeu.

Întregul corpus profetic scris de Osea este o prezentare a profetului cuprins de fiorul revelaţiei şi a revelării prin întreaga sa viaţă. Mariajul său încorporează în sine marea dramă a lui Israel în care familia sa primeşte valenţă simbolică prin mesianitatea mesajului, Osea devenind primul profet mesianic dintre profeţii scriitori ai Vechiului Testament.

Partea a treia, cea mai voluminoasă a cărţii, se adânceşte asupra traducerii şi a comentariului pe text din care transpare puterea de exprimare a autorului în diortosirea mesajului profetic şi inspirata bibliografie adusă drept argument în susţinerea comentariului.

Partea a patra, numită „Teologia cărţii Osea", cuprinde şapte teme care converg spre o teologie a iubirii, a nădejdii şi a „eshatonului realizabil". De aceea „Ioan al Vechiului Testament" este „Ioan al inimii şi Ioan al Crucii" - afirmă pr. Chirilă - mesajul profetului având multiple convergenţe spre revelaţia desăvârşită a Fiului, a Dumnezeului tripersonal revelat ca sursă unică a mântuirii.

Părţile cinci şi şase redau dimensiunea scrierii lui Osea în lumina Sfinţilor Părinţi şi a descoperirilor de la Qumran, ce aseamănă textul cu o adevărată „evanghelie a nădejdii în izbăvire".

Ultima parte redeschide apetitul autorului spre teologia dogmatică vorbind despre Osea ca profet şi teologhisitor al celor trei virtuţi teologice. Discursul său pledează spre înţelegerea mesajului profetic nu prin tema mariajului, remarcată şi la Sf. Grigore de Nissa, ci prin „unitatea trupului constituit prin Taina Căsătoriei instituită în Eden".

„Suma teologică" a lui Osea cuprinde: credinţă-legământ, iubire-milostivire şi nădejde-înţelepciune. Pentru aceasta el este teologhisitorul iubirii şi al credinţei, ce aşteaptă cu nădejde „venirea în sine" a aproapelui. Teologia sa este deopotrivă hristologică şi soteriologică făcând istoria convergentă spre Eshaton.

Chiar dacă este o lucrare de specialitate, măiestria de condeier a părintelui Chirilă ne-a dăruit, paradoxal, o carte abordabilă şi la nivele mai modeste de cunoaştere. Pentru acest efort îi mulţumim şi-l aşteptăm să ne dăruiască şi alte scrieri căci îl ştim „înţelept şi ager ca să poată pătrunde cuvântul cel adânc" (Osea 14, 10).

Pr. drd. CRISTIAN MUNTEAN

O aleasă şi vrednică preoteasă s-a mutat la Domnul*

Cântările care alcătuiesc slujba înmormântării impresionează prin duioşia şi profunzimea lor. Pe de o parte, prin ele se dă expresie realităţii zguduitoare pe care o reprezintă moartea, iar pe de alta se pune în lumină nădejdea în îndurarea dumnezeiască cerându-se iertare şi veşnică odihnă pentru sufletul celui răposat. Astfel se stăruie asupra caracterului efemer al existenţei, şi asupra perisabilităţii trupului omenesc. Cât de mişcătoare poate să fie o stihiră ca aceasta ce se cântă la căpătâiul celui adormit:

„Toate mădularele trupului se arată acum netrebnice; cele ce puţin mai înainte erau mişcătoare, toate sunt nelucrătoare, moarte, nesimţitoare; căci ochii au apus, picioarele s-au legat, mâinile şi auzul au încetat, limba cu tăcere s-a îngrădit şi gropii se dă. Cu adevărat deşertăciune sunt toate cele omeneşti". Aceasta ultimă propoziţie se găseşte şi în alcătuirea altor stihuri, precum:

„Cu adevărat deşertăciune sunt toate şi viaţa aceasta este umbră şi vis". Sau: „Cu adevărat, toate dulceţile şi măririle vieţii sunt deşertăciune şi stricăciune, pentru că toţi vom pieri, toţi vom muri".

Cum este şi firesc, nota dominantă nu poate să fie totuşi pesimismul şi tristeţea pentru cele trecătoare ale omului, respectiv pentru trupul material care se risipeşte şi se preface în ţărâna din care a fost luat. Mai expresivă şi mai clar subliniată se prezintă credinţa în dăinuirea părţii spirituale a sufletului care, dezlegat din legăturile cele trupeşti, se vede liber şi uşor, pregătindu-se să se înalţe la ceruri şi să se prezinte înaintea Părintelui luminilor spre a primi dreapta răsplată. Deşi nimeni nu este fără de păcat, totuşi se speră în bunătatea dumnezeiască şi în valoarea pocăinţei şi a pregătirii celui adormit pentru marea şi decisiva întâlnire cu Dreptul Judecător.

Iată şi o stihiră ce lasă loc prioritar încrederii şi preţuirii la justa valoare a făpturii zidită de Dumnezeu, care este omul:

„Chipul slavei Tale celei negrăite sunt, măcar deşi port rănile păcatelor: miluieşte zidirea Ta Stăpâne şi o curăţeşte cu îndurarea Ta: şi moştenirea cea dorită dăruieşte-mi, făcându-mă pe mine iarăşi cetăţean raiului". Prin urmare, fiecare om este purtătorul chipului slavei celei negrăite dumnezeieşti. Are adânc întipărite în fiinţa sa trăsăturile spirituale care Îl definesc pe Dumnezeu: Raţiunea, sentimentul, voinţa, inteligenţa, blândeţea, bunătatea, nevinovăţia, dragostea.

În virtutea acestor constatări vedem stabilindu-se un echilibru în înţelegerea realităţilor vieţii şi destinului omului. Pe de o parte ne împăcăm cu gândul că suntem tributari morţii în ce priveşte trupul, iar pe de alta că avem în faţă perspectiva continuării vieţii; însă pe un alt plan, şi anume pe cel sufletesc, suprapământesc. Un amestec dintre trecător şi veşnic, dintre pieritor şi nemuritor, aşa este omul, făptura cea zidită după chipul lui Dumnezeu. Pentru izbăvirea lui, Dumnezeu L-a trimis în lume pe Fiul Său, fapt ce îl aşează pe om în rosturile sale ce i-au fost hărăzite chiar de la creaţie.

Am stăruit asupra tuturor acestor gânduri acum când ne aflăm în jurul sicriului, în care se odihneşte fără suflare, trupul celei care a fost vrednica **preoteasă Livia Bodogae.** Adormita în Domnul a fost, precum bine cunoaştem, soţia **preotului profesor Teodor Bodogae,** personalitate care a contribuit la bunul nume al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi căruia noi toţi, foşti colegi sau ucenici îi datorăm înaltă consideraţie.

Este firesc şi îngăduit ca astăzi, când cei doi venerabili soţi se reîntâlnesc în veşnicie, după vremelnica lor despărţire de acum 6 ani, să vorbim şi să facem pomenire şi despre unul şi despre celălalt, cu atât mai mult cu cât ei au trăit o viaţă familială cu adevărat pilduitoare, iar meritele unuia sunt şi ale celuilalt, pentru că în armonie şi desăvârşită conlucrare şi-au împlinit rosturile vieţii.

Iată de ce ne vom permite să-l readucem printre noi, pe firul amintirii şi chipul luminos al **preotului, profesorului şi savantului Teodor Bodogae.** Nici unul dintre aceste trei titluri pe care i le atribuim nu este gratuit. Le-a onorat pe toate cu prisosinţă. La altar, s-a remarcat prin evlavie şi râvnă sfântă, iar din amvon a propovăduit cu zel neîntrecut cuvântul Evangheliei. La catedră „a oficiat" precum în sacerdoţiu, împărtăşind cunoştinţe ziditoare de suflet şi făuritoare de caractere şi vocaţii. A onorat, în chip inegalabil discipline precum Istoria Bisericească universală, Patrologia şi Bizantinologia, iar temporar şi Istoria Bisericii Române. Autoritatea sa didactică se fundamenta pe o serioasă pregătire la cele mai vestite instituţii de învăţământ teologic din ţară şi din Europa, precum Academia Teologică Andreiană din Sibiu, Facultatea de Teologie din Cernăuţi, Facultatea de Teologie din Atena, Facultatea de Teologie din Belgrad, Facultăţile de Teologie Protestante din Berlin şi Tübingen.

Ca cercetător şi om al condeiului îi datorăm o literatură teologică de specialitate de mare valoare. Teza de doctorat cu titlul: „Ajutoarele româneşti la mânăstirile din Sfântul Munte Athos" (354 pag.), publicată în 1940, a rămas până astăzi o carte de referinţă.

O remarcabilă contribuţie şi-a adus profesorul Teodor Bodogae şi în domeniul traducerilor, în special din limbile clasice. Origen a ajuns să fie cunoscut în Biserica noastră prin operele traduse de părintele Bodogae (împreună cu pr. prof. Dr. Nicolae Neaga şi monahia Teodosia de la Mânăstirea Vladimireşti).

Înfăptuirea atâtor realizări au fost posibile datorită înţelegerii şi sprijinului neprecupeţit al celei care îl urmează astăzi în veşnicie. Doamna Livia Bodogae a fost cu adevărat un chip ales de vrednică preoteasă.

Originară din părţile Bistriţei Năsăud (născută în 1912 la Blăjenii de Sus), se trăgea din familia mitropolitului Nicolae Bălan. A fost chiar nepoată de frate a acestui vrednic ierarh. Putem vorbi prin urmare despre o origine nobilă pe care i-a conferit-o nu un rege ci locul de baştină: Năsăudul lui Coşbuc şi familia, care a fost a înaltului ierarh, de mare renume în istoria Mitropoliei Ardealului.

Şcoala primară şi liceul le-a absolvit la Bistriţa, iar la Bucureşti a absolvit seminarul pedogogic. Anii 1930 şi 1931 i-a petrecut la Viena, unde, potrivit obiceiului timpului, a studiat într-o mânăstire dominicană. Aici a fost vizitată de unchiul său, mitropolitul Nicolae Bălan, ceea ce a produs o vie impresie în rândul profesorilor şi superioarelor mânăstirii.

Ca nepoată preferată a mitropolitului Nicolae Bălan, după întoarcerea în ţară, a fost adusă la Sibiu, unde şi-a petrecut restul vieţii şi unde i-a stat permanent în ajutor unchiului ei. Ţinuta distinsă, discreţia desăvârşită, caracterul ireproşabil s-au răsfrânt benefic asupra reşedinţei mitropolitane şi a treburilor gospodăreşti şi de protocol. A cunoscut, cu diferite prilejuri, mari personalităţi care au poposit la reşedinţa mitropolitană.

În egală măsură, şi-a onorat şi îndatoririle familiale. Chipul ei de vrednică preoteasă corespunde întru totul cu chipul soţiei ideale descris în Cartea Proverbelor la capitolul 31. Cu adevărat prin comportarea şi vrednicia ei, bărbatul ei „a fost cinstit de către toţi în porţile cetăţii".

Şi-a îngrijit cu aleasă dăruire şi părinţii pe care i-a adus în casa ei.

Vremurile grele pe care le-a cunoscut însă ţara în perioada comunistă, n-au scutit-o nici pe ea de încercări şi necazuri. Distinsul ei soţ, ca şi alţi intelectuali de vază ai neamului, a plătit scump demnitatea şi curajul de a fi înfruntat nedreptăţile şi minciuna, fiind hărţuit, judecat şi aruncat în închisoare. După eliberare a fost marginalizat şi supravegheat ceea ce nu le-a făcut celor doi soţi viaţa comodă. Dar amândoi au primit fără cârtire încercările vieţii şi s-au rugat lui Dumnezeu pentru vremuri mai bune pentru ţara şi poporul român.

Neavând copii, soţii Bodogae n-au trăit totuşi ca nişte singuratici. Au botezat şi au cununat mulţi fini, pe care i-au socotit ca pe proprii copii.

Bunătatea şi dărnicia au fost alte trăsături de caracter ale soţilor Bodogae.

Un gest de noblеţe pe care l-au făcut faţă de Facultatea de Teologie, unde a activat, a fost donarea bogatei biblioteci personale. De asemenea se cuvine menţionat şi faptul că prin mijlocirea părintelui Teodor Bodogae, Facultatea de Teologie de la Sibiu se află în posesia aproape completă a colecţiei patristice „Sources chrétiènnes", care a fost editată în Franţa. Directorul Fundaţiei, Claude Mondessert, astăzi decedat şi el, a vizitat cu ani în urmă Facultatea noastră, însoţit fiind de părintele Teodor Bodogae.

O ultimă dorinţă pe care a avut-o preoteasa Livia Bodogae a fost ca în memoria soţului, să asigure o bursă pentru un student cu posibilităţi materiale modeste. Se parte că moartea, survenită pe neaşteptate, nu va anula această dorinţă.

O viaţă pilduitoare, dăruită slujirii Bisericii şi neamului a fost viaţa soţilor Bodogae.

Bunul Dumnezeu să le facă parte de răsplata sa cea dreaptă şi de veşnică odihnă, cu toţi sfinţii.

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

* Cuvânt rostit la prohodirea celei care a fost preoteasa Livia Bodogae.

Noi suntem Biserica

(Urmare din pag. a 2-a)

îl preamăriseră deja pe Dumnezeu, iar noi spuseserăm deja deodată în trei limbi „Tatăl nostru" şi primiserăm binecuvântarea finală — creştinii greco-catolici au început să cânte: „Cu noi este Dumnezeu". Un cântec plin de putere. „Cu voi" — m-am gândit eu? „Ce vor spune fraţii voştri cu care vă certaţi de cincizeci de ani?" Însă tocmai atunci s-au alăturat cântării şi aceia, ceea ce ne-a întărit convingerea în dragoste şi unitate „Noi suntem Biserica.

De trei ani peregrinăm în timpul „Săptămânii de rugăciune ecumenică" de la o biserică la alta, precum poporul ales de Dumnezeu în vechime, şi observăm cât de bogaţi suntem când ne găsim împreună.

Când am pregătit anul trecut această peregrinare, fratele ortodox s-a adresat celui catolic cu rugămintea să ne primească alături de el în postul Paştelor, pentru a păşi împreună, potrivit obiceiului catolic, pe Drumul Crucii lui Hristos. Acela a transmis rugămintea aceasta fratelui greco-catolic, care ne-a invitat la el şi astfel, am mers împreună în biserica Ursulinelor pas cu pas, „din durere în durere", pe calea patimilor lui Iisus, dându-ne seama că „noi suntem Biserica Lui".

În 1999 noi, preoţii celor cinci Biserici, am hotărât să ne întâlnim în data de 9 a fiecărei luni la ora nouă seara, la unul dintre noi, pentru a discuta unii cu alţii.

În 9 a 9-a 1999, ne-am întâlnit în aşezământul mânăstiresc de la Păltiniş, la „Schit". Am ajuns după apusul soarelui. Printre brazi se mai zărea roşul apusului când ne-am dus la bisericuţă unde am cântat imnul de seară „Lumină lină". După aceea ne-am dus cu toţii în sala mare — între timp afară se răcise — şi am încercat să facem focul în soba cea mare. Nu prea voia să se aprindă, şi atunci preotul ortodox şi cel evanghelic au început să sufle împreună şi iată, flăcările şi-au făcut loc cu repeziciune. Plini de mândrie am constatat cât de puternic te poate face unitatea, chiar şi numai atunci când este vorba de suflat. N-a trecut însă mult timp şi flăcările au dispărut şi ne-am dat seama că şi în „Biserică" trebuie să sufle Duhul lui Dumnezeu pentru ca să poată arde „focul".

Şi atunci Maica Stareţă ne-a condus într-o altă încăpere unde ne-a servit cina. Oare aceasta a dus la tonul cald al discuţiilor? În orice caz ne-am simţit „ca la mama acasă" şi am avut din nou certitudinea: „Noi suntem Biserica".

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **10 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a participat ca reprezentant al P.F. Patriarh TEOCTIST, al României la deschiderea lucrărilor Simpozionului **„Prevenirea şi combaterea furturilor de opere de artă şi obiecte de cult religios“,** desfăşurat la Sibiu.

● **12 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrală, iar seara a săvârşit tot acolo denia Canonului Mare.

● **13 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la concertul susţinut în Catedrala Mitropolitană de gupurile corale ale studenţilor teologi ai Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **14 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală şi în sobor, taina Sf. Maslu de obşte.
— Seara a slujit Denia Acatistului Maicii Domnului, tot în Catedrală.

● **15 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a cercetat canonic bisericile parohiale din: Armeni, Bogatu Român, Broşteni şi Păuca, prot. Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **16 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae“ din Dumbrăveni, prot. Mediaş, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. pr. paroh Ioan Vuţă a fost hirotesit întru sachelar.
— Seara a slujit şi a predicat la Vecernie în biserica parohială din Aţel (Pr. paroh Dumitru Idu). În aceeaşi zi a făcut o vizită la Căminul Atelier din oraşul Dumbrăveni.

● **19 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrală.
— Seara a slujit Vecernia la Mânăstirea Turnu-Roşu, prot. Avrig.

● **20 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a sfinţit locul unde se va amplasa viitorul monument închinat eroilor martiri din oraşul Sibiu.
— A luat parte la Cercul Militar Sibiu la vernisajul expoziţiei de icoane cu tema: **„Învierea Domnului“,** rostind cuvânt de învăţătură.

● **21 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit în Catedrală Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul şi taina Sf. Maslu de obşte.
— A primit pe dl. Andrei Dimitriu, preşedintele Societăţii Române de Radiodifuziune.
— Seara a slujit Pavecerniţa şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **23 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, iar seara Denia tot acolo.

● **24—29 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a slujit în Catedrală la toate serviciile divine din săptămâna Mare.

● **28 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a făcut o vizită la Leagănul de Copii din Sibiu.

● **30 APRILIE a.c., — Sf. Paşti** — P.S. Sa a săvârşit slujba Învierii şi Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană, prezentând credincioşilor **Pastorala de Paşti a Î.P.S. Mitropolit ANTONIE.**
— Seara a slujit Vecernia (A doua Înviere) în Catedrală, citindu-se Sf. Evanghelie în 10 limbi.

● **1 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Mediaş, rostind cuvânt de învăţătură. Seara a slujit Vecernia şi a predicat în biserica „Sf. Arhangheli“ din Slimnic, prot. Sibiu.

● **2 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Galeş, prot. Sălişte (Pr. paroh Nicolae Moldovan), rostind cuvânt de învăţătură. A fost săvârşită şi o slujbă specială legată de generalizarea cultului Sf. Mucenic, preotul Ioan din Galeş, canonizat de Sf. Sinod în anul 1993.
— În aceeaşi zi a slujit Vecernia şi a predicat în biserica parohială din Săcel, prot. Sălişte (Pr. paroh Ioan Oprişiu).
— A cercetat mânăstirea „Sf. Treime“ din Orlat rostind cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la slujba Utreniei.

● **4 MAI a.c.,** — P.S. Sa a primit pe dl. Senator Corneliu Bucur.
— Seara a luat parte la recepţia oferită de Episcopia Evanghelică C.A. din Sibiu cu prilejul vizitei Episcopului Renz din Württemberg - Germania.

● **5 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov cu prilejul zilei hramului „Izvorul Tămăduirii“, rostind cuvânt de învăţătură. Au slujit peste 50 de preoţi şi au fost prezenţi peste 10 000 de credincioşi.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **7 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea „Sf. Gheorghe“ din Buneşti, prot. Rupea, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia şi a pus piatra de temelie la noua biserică parohială cu hramul „Sf. Ap. Petru şi Pavel“ din Şmig, prot. Mediaş, (Pr. paroh Florian Ţurcaş) şi a rostit cuvânt de învăţătură.
— În aceeaşi zi a cercetat şi biserica parohială din Buneşti, prot. Rupea.

● **13 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.
— La orele amiezii a săvârşit un parastas, în biserica mare din Răşinari, în memoria poetului Octavian Goga, la cererea familiei.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **14 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale din Ucea de Sus, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ilarie Moraru a fost hirotesit iconom.
— La mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, a slujit şi a predicat la înmormântarea monahiei Tomaida Negrea.
— Seara a slujit vecernia şi a predicat în biserica parohială din Lisa, prot. Făgăraş (pr. paroh Marcel Greavu).

● **16 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit în Catedrală un parastas în amintirea voievodului Mihai Viteazu.
— A participat la o sesiune solemnă comemorativă „Mihai Viteazu, primul domn al celor trei principate Române“, desfăşurată la Cercul Militar Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Învierii în Catedrală.

Diacon VASILE AVRAM

În urma apelului făcut de către Sf. Sinod al B.O.R. pentru ajutorarea sinistraţilor recentelor inundaţii din Banat şi Transilvania, la îndemnul ierarhilor şi al preoţilor din Arhiepiscopia Sibiului s-a colectat de la credincioşii ortodocşi suma de 144 000 000 lei, sumă ce a fost trimisă centrelor eparhiale din Timişoara, Caransebeş, Arad şi Alba Iulia pentru a fi distribuite persoanelor sinistrate. De asemenea s-au colectat prin parohii zeci de tone de alimente, îmbrăcăminte şi materiale de construcţie precum şi importante sume de bani care au fost distribuite direct localităţilor sinistrate.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa Mitropolitul ANTONIE al Ardealului** a primit pe Î.P.S. Dr. Nifon Mihăiţă, arhiepiscop al Târgoviştei.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“ din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Aurel Jivi, cu ocazia plecării în S.U.A.

● **4 APRILIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Lupescu, din Sibiu, cu ocazia binecuvântării de plecare în S.U.A.
— A primit pe P.C. Pr. Octavian Smădu, de la biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena“ din Oraşul Victoria.

● **7 APRILIE a.c.,** — A vizitat mânăstirea „Constantin Brâncoveanu“ de la Sâmbăta de Sus şi a avut întâlnire de lucru cu arhitecţii responsabili ai lucrării.

● **12 APRILIE a.c.,** — A primit pe P.C. Arhim. Ioan Iovan, de la mânăstirea Recea, împreună cu maica stareţă Cristina.

● **14 APRILIE a.c.,** — A primit pe dl. Valerian Condrea cu soţia Cecilia, din Braşov.

● **16 APRILIE a.c.,** — A vizitat mânăstirea Orlat, prot. Sălişte. A avut discuţii cu P.C. Arhim. Sofronie Achim în legătură cu continuarea lucrărilor.
— A vizitat şantierul de construcţie al bisericii din cartierul Strand şi cartierul Mihai Viteazu.

● **18 APRILIE a.c.,** — A primit pe Î.P.S. Dr. Andrei Andreicuţ, arhiepiscopul Alba Iuliei.
— A primit pe P.C. Arhid. Dr. prof. univ. Constantin Voicu, decanul Facultăţii de Teologie din Oradea.

● **20 APRILIE a.c.,** — A acordat un interviu d-şoarei Ramona Goian, de la postul de televiziune „Antena 1“ de Sibiu, cu tema „Săptămâna Luminată“.
— A vizitat mânăstirea „Valea Hârtibaciului” de la Nocrich, prot. Agnita.

● **21 APRILIE a.c.,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **23 APRILIE a.c., — Sărbătoarea „Floriilor“** — A participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană, rostind un cuvânt de învăţătură.

● **24 APRILIE a.c.,** — A primit pe P.C. Prof. Dr. Aurel Jivi, la întoarcerea din America.
— A acordat un interviu despre „Săptămâna Patimilor“ d-lui Valeriu Dăescu de la Radio România „Viaţa Spirituală“.

● **26 APRILIE a.c.,** — A primit pe decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“, P.C. Pr. Prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan.

● **30 APRILIE a.c., — „Sf. Paşti“** — A oferit o recepţie la Reşedinţa mitropolitană, rostind un cuvânt de învăţătură tuturor celor prezenţi.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Ospăţul bucuriei veşnice

(Urmare din pag. a 6-a)

aleşi ai Mielului fac parte din toate seminţiile pământului, din toate generaţiile. Numai astfel bucuria ospăţului va fi deplină.

Aceştia vor sta veşnic înaintea Mielului: „După aceasta, m-am uitat şi iată, mulţime multă, pe care nimeni nu putea s-o numere, din tot neamul şi [din toate] seminţiile şi popoarele şi limbile, stând înaintea tronului şi înaintea Mielului, îmbrăcaţi în veşminte albe şi cu ramuri de finic în mâinile lor şi strigau cu glas mare zicând: Mântuirea Îi este Dumnezeului nostru Celui Ce şade pe tron şi Mielului“ (Apoc. 7, 9—10).

Toţi aceştia sunt invitaţi să se odihnească de ostenelile lor, „căci faptele lor îi însoţesc“ (Apoc. 14, 13). „Aceştia sunt cei ce vin dir necazul cel mare, veşmintele şi le-au spălat şi le-au înălbit cu sângele Mielului“ (Apoc. 7, 14). De aceea, ospăţul Împărăţiei celei veşnice este pentru ei o răsplată binemeritată, pentru că „nu vor mai flămânzi, nici nu vor mai înseta, nici soarele nu se va mai prăvăli peste ei şi nici o arşiţă. Fiindcă Mielul Care stă-n mijlocul tronului îi va paşte pe ei şi-i va duce la izvoarele apelor vieţii; şi Dumnezeu va şterge toată lacrima de pe ochii lor“ (Apoc. 7, 16—17).

Ei cântă Mielului biruitor „o cântare nouă“, aducându-i laudă şi zicându-i: „Vrednic eşti (...) pentru că Tu ai fost înjunghiat şi, cu sângele Tău, i-ai răscumpărat lui Dumnezeu oameni din fiece seminţie şi limbă şi popor şi neam; şi i-ai făcut pe ei împărăţie şi preoţi Dumnezeului nostru, şi ei vor domni pe pământ“ (Apoc. 5, 9—10). Lauda pe care ei o aduc Mielului este una de biruinţă, pentru că ei „au fost înjunghiaţi din pricina cuvântului lui Dumnezeu şi din pricina mărturiei pe care o aveau (...). Şi fiecăruia din ei s-a dat un veşmânt alb“ (Apoc. 6, 9; 11a).

De fapt, acesta este sensul jertfei lui Iisus Hristos, căci în moartea şi-n învierea Lui, noi toţi am murit şi am înviat împreună cu El. De aceea, istoria omenirii este schimbată, căci durerea, întristarea şi suspinarea se vor transforma în laudă, bucurie şi veselie veşnică (Is. 35, 10) care, nu este alta decât veselia ospăţului ceresc.[3] În chipul acesta, ospăţul Împărăţiei Cerurilor este o veşnică bucurie a tuturor generaţiilor şi neamurilor, fiind „nunta cea de taină a lui Dumnezeu cu oamenii“, aşa după cum se exprimă Sfinţii Părinţi ai Bisericii.

---

1. Savvas AGOURIDIS — **Comentariu la Apocalipsă;** traducere de Pr. Dr. C-tin COMAN, Editura Bizantină, Bucureşti 1997; pp. 342—344.
2. Pr. Prof. Dr. Ion BRIA — **Iisus Hristos:** Editura Enciclopedică, Bucureşti 1992; p. 133.
3. Sfântul CHIRIL AL ALEXANDRIEI — Glafire; în P.S.B.* 39, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE; E.I.B.M.B.O.R.**, Bucureşti 1992; pp. 215—216.
* P.S.B. = Colecţia **Părinţi şi Scriitori Bisericeşti,** editată din iniţiativa Patriarhului IUSTIN şi continuată sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.
** E.I.B.M.B.O.R. = Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
4. Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE — Comentariu la Glafire — ed. cit. supra., Nota 366; p. 216.
5. Pr. Prof. Dr. Ion BRIA — op. cit.; p. 133.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **„Tratat de morală“,** după virtute de Alasdair Macintyre, traducere de Catrinel Pleşu, iar cuvântul înainte de Aurelian Crăiuţu, editura Humanitas, Bucureşti, 290 pag.

Este o carte de morală scrisă pe schema unui catehism tomist. Autorul este prof. la Duke University (S.U.A.). Este considerată a fi una din cele mai originale voci contemporane. A scris foarte multe lucrări de filosofie.

„Cartea sa reprezintă o radicală reevaluare privind modernitatea. Potrivit autorului, criza morală a epocii noastre are origini străvechi, iar istoria ei nu este altceva decât istoria conceptului de virtute. Tocmai această evoluţie — inaugurată de Aristotel — este reconstituită de Macintyre, de pe poziţii comunitariste, sub forma unei complexe polemici cu aproape toate celelalte perspective de la marxism la liberalism şi de la creştinism la filosofia antică.

Într-o epocă de confuzie morală cartea gânditorului american propune norme şi stabileşte repere“.

E o lucrare scrisă cu multă convingere şi merită să fie citită cu multă atenţie.

*
* *

● Editura Anastasia publică cartea **„Fuga de Dumnezeu“** de Max Picard, traducere de Patricia Merfu şi Pr. G. Remete, prefaţă de P.C. Pr. prof. Dr. D. Popescu, iar postfaţa aparţine P.C. Pr. prof. Dr. Constantin Galeriu, Bucureşti, 156 pag.

E o carte pe care o publică editura Anastasia în 1998. Trece prin toate sentimentele omeneşti, ceea ce natura umană înţelege greu.

Cartea se bucură de o introducere de Pr. D. Popescu şi apoi de o postfaţă a părintelui Galeriu. „Cartea lui Picard, scrie Pr. Galeriu, îşi asumă ca sarcină descrierea tuturor meandrelor şi fantomelor fugii în diversele ei situaţii existenţiale: familie, artă şi ştiinţă. Salvarea din toate se găseşte în catedrală. El descrie fuga mereu a sufletului, iar în lumea fugii spiritul este în agonie: tragismul stă în agonia infinită“.

„Două cosmologii, două destine, una automată, care duce la secularizare, şi alta teonomă, care se încununează cu transfigurarea. Atâta vreme cât omul va rămâne sclavul primei dintre ele, al unei cosmologii autonome care face abstracţie de Dumnezeu, va trăi permanent sfâşierea lăuntrică dintre tendinţa lui exterioară de a domina lumea prin ştiinţă şi tehnologie, şi tendinţa interioară de a deveni sclavul lumii şi al legilor ei naturale, prin lipsirea lui de cele senzuale şi materiale. Aceasta explică de fapt şi enormul decalaj dintre progresul tehnologic al vremii noastre şi regresul spiritual şi moral al omului contemporan, adeverindu-se astfel cuvântul Mântuitorului, că omul nu are nimic de câştigat dacă dobândeşte lumea, dar îşi pierde sufletul“ (Pr. prof. D. Popescu).

Cred că şi din această carte se învaţă cum îţi poţi câştiga sufletul.

*
* *

● **Orthodox, Catholics and Protestants,** Studies in Romanian Ecclesiastical Relations, de Pr. prof. Dr. Aurel Jivi, Cluj University Press, Cluj-Napoca, 1999, 184 pag.

Este o carte în limba engleză şi tratează şase capitole:

I. Perspective româneşti asupra Sf. Grigorie Palama şi Isihasmul.
II. Românii şi Uniunea de la Brest - Litovsc.
III. Patriarhul Cyril Lucaris şi românii.
IV. Legăturile Patriarhului Cyril cu protestanţii din Transilvania.
V. Mărturisirile de credinţă din sec. XVII ale românilor orotodocşi.
VI. Patriarhul Dosoftei al Ierusalimului şi teritoriile româneşti.

Sunt teme care interesează foarte mult istoria Bisericii Române. Le tratează cu competenţă şi grijă istorică. Pentru cei care vor o bună orientare în teologia românească şi mai ales în unele încurcături în care a fost ea angajată — cartea Păr. prof. Aurel Jivi se dovedeşte a fi de un mare folos ştiinţific şi sufletesc.

*
* *

● Editura Humanitas scoate printre alte mii de volume, o cărticică cu rugăciunile: **„Crezul sau Simbolul Credinţei“** şi **„Tatăl Nostru“,** adică Rugăciunea Domnească, în zece limbi. Această lucrare este bine venită şi îşi merită locul cuvenit.

*
* *

● *„Agonia creştinismului“,* de Miguel Unamuno, traducere de pr. prof. Ion Buga, editura „Symbol“, în colaborare cu International Scorpion Printing House, Bucureşti, 163 pag.

Desigur această carte este prea cunoscută pentru a se mai putea spune ceva despre ea şi autorul ei. Ea se oferă spre lectură tuturor celor interesaţi de cultură.

*
* *

● Arhiepiscopia Sibiului scoate **„Îndrumătorul Bisericesc“,** pe anul 2000 în condiţii grafice excepţionale şi cuprinde următoarele capitole: „Studii şi articole“, „Cronica bisericească“, „Viaţa pastorală şi Liturgică“, „Biserica în actualitate“, „Varia“ etc.... **P.S. Visarion Răşinăreanu** scrie despre: „Vizita ecumenică a S.S. Papa Ioan Paul al II-lea în România“.

Desigur că nu voi dezvălui toate temele tratate, ci vă voi lăsa pe dumneavoastră să le descoperiţi.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

Patriarhul Bartolomeu, Duhul ecumenic al Ortodoxiei[1]

INTRODUCERE

Mă bucur pentru a fi fost ales să vorbesc în cadrul colocviului consacrat Muntelui Athos care „este un dar al lui Dumnezeu către Mireasa Sa, Biserica Ortodoxă; şi prin ea către întreaga Oikoumene[2]"[3]. În consecinţă, întreaga Oikoumene trebuie să se intereseze de Muntele Athos. În consecinţă, **cu vrednicie şi cu dreptate** Comunitatea Europeană a semnat o declaraţie referitoare la Muntele Athos, în care recunoaşte statutul său special şi raţiunile care l-au impus şi l-au consacrat.

Astăzi, Muntele Athos nu mai este Muntele Athos de acum 15 ani, când se scria despre el: „Athosul îi deconcertează adesea pe occidentali. Astăzi, mai cu seamă pentru faptul că împrejurările politice limitează le extrem popularea sa, nu se mai vede în el decât pitorescul şi umbrele (trecutului)".[4]

Astăzi, Athosul este unul dintre rarele locuri din lume care inspiră, obiect de nostalgie şi de admiraţie generală.

ORTODOXIA - CATOLICITATE ŞI DESCHIDERE SPRE ECUMENICITATE

În Crez mărturisim că Biserica este **Una - Sfântă - Sobornicească (Catolică) şi Apostolească.** Noi ortodocşii credem că Biserica noastră continuă această Biserică a Crezului care este şi **catolică.** Firește, acest adjectiv se înţelege aici după semnificaţia sa eclesiologică proprie şi nu, cu strictețe, confesională, aşa cum s-a încetăţenit după schisma dintre Răsărit şi Apus şi după Reforma din Apus.

Drept vorbind, termenul **catolic** nu se identifică cu ceea ce numim **ecumenic** în terminologia eclesiastico-teologică. Primul este esenţial-calitativ, al doilea geografic-cantitativ. Termenul ecumenic se referă la dimensiunea orizontală a Bisericii în Oikoumene, pământul locuit, ale cărui limite se identificau, pentru Bizantini, cu frontierele Imperiului.[5]

Biserica Ortodoxă, pentru a fi consecventă cu propria sa conştiinţă catolică, trebuie să conştientizeze responsabilitatea sa faţă de Oikoumene şi să transforme catolicitatea sa în ecumenicitate. Şi la aceasta a ajuns şi ajunge încă în măsura în care nu cedează tentaţiei de a se identifica cu Naţiunea pe care o slujeşte în fiecare loc.

Etnicitatea, în principiu, nu este de respins, dar cu atât mai puţin este **un atribut al Bisericii**, cum lasă impresia şoviniştii, atunci când subliniază exagerat acest element în loc să pună mai degrabă în valoare catolicitatea Bisericii. Etnicitatea „este o condiţie în care se inserează catolicitatea Bisericii. Datoria Bisericii nu este de a suprima etnicitatea, ci de a o depăşi şi de a o transfigura în catolicitate".[6] Ortodoxia n-a ajuns totdeauna să realizeze acest lucru. În mod special, pe parcursul ultimelor două secole, mai cu seamă în regiunea Balcanilor, adesea autocefaliile bisericeşti s-au identificat cu Bisericile naţionale, această exagerare a etnicităţii propagându-se şi în diaspora ortodoxă. Toate acestea s-au transpus în faptă, deşi Marele şi Sfântul Sinod din 1872, ţinut la Constantinopol, a condamnat filetismul ca fiind contrar învăţăturii Evangheliei şi Sfintelor Canoane.

Dar eşecurile şi limitările istorice ale Bisericii şi în acest domeniu nu umbresc şi nu suprimă catolicitatea sa şi duhul său ecumenic: **Căci ce este dacă unii n-au crezut? Oare necredinţa lor va nimici credincioşia lui Dumnezeu?** (Rom. 3, 3). Avem numeroşi şi minunaţi mărturisitori ai acestui duh ecumenic de la Apostolul Pavel, Patriarhul Fotie şi până în zilele noastre, ideea de ecumenicitate fiind ea însăşi considerată drept caracteristica esenţială a Bisericii primare.

Acest duh larg există de atunci şi până astăzi în Biserica Ortodoxă. Aceasta, în ciuda diviziunilor administrative exterioare şi a problemelor care sunt uneori create din cauza aceasta, are conştiinţa că alcătuieşte o singură Biserică, **Biserica catolică răspândită în Oikoumene.** „Azi, Ortodoxia nu aparţine nici unei naţiuni, nu are patrie; ea este drojdia care face să crească aluatul conştiinţei religioase universale".[7] Particularităţile fiecărei Biserici ortodoxe locale nu suprimă unitatea lor în credinţă. Unitatea şi pluralitatea se armonizează foarte bine în largul duh ecumenic al Bisericii Ortodoxe. Într-adevăr, Duhul Sfânt suflă unde voieşte (In 3, 7), „pentru a demonstra că în Ortodoxie nu au loc monofizitismul eclesiastic, monismul, conformismul, compresorul de nivelare a uniformităţii şi ochelarii[8] unilateralităţii".[9] Ortodoxia, în ciuda pluralităţii exterioare, are o integritate, unitate şi putere interioară ce merg mână-n mână cu structurile eclesiastice flexibile.

BISERICA ORTODOXĂ ŞI MIŞCAREA ECUMENICĂ

Datorită deschiderii sale, Biserica Ortodoxă a putut să participe de la început la crearea Mişcării Ecumenice contemporane şi la întemeierea şi evoluţia importantului său instrument care este Consiliul Ecumenic/Mondial al Bisericilor (C.E.B./C.M.B.). Sunt 20 de ani de când s-a realizat intrarea tuturor Bisericilor ortodoxe locale, pe cont propriu, în C.E.B.

Biserica Ortodoxă în ansamblul său, participând la Mişcarea Ecumenică, crede că poate oferi creştinilor din Occident o mărturie preţioasă şi esenţială despre Biserica nedivizată, prin comorile spirituale pe care le posedă, dar crede că poate şi primi de la aceştia, cu smerenie, întreaga valoare pe care Domnul le-a acordat-o de-a lungul secolelor şi care nu s-a dezvoltat în Răsăritul Ortodox. Colaborarea ecumenică actuală sporeşte această reciprocitate şi arată **a posteriori** utilitatea relaţiilor şi contactelor între creştinii divizaţi, în duhul Iubirii lui Hristos. **A dărui şi a primi - aceasta este istoria!**

PATRIARHIA ECUMENICĂ

Primul scaun al Ortodoxiei, **Patriarhia Ecumenică,** a fost dintotdeauna o Biserică de avangardă la toate nivelurile, o instituţie care nu numai a încreştinat, ci a şi civilizat popoare şi naţiuni. Marele eveniment al Bisericii-Surori a Rusiei, care se pregăteşte intens să sărbătorească un mileniu de creştinism este la origine o lucrare a Patriarhiei Ecumenice şi nu fără vreo legătură cu oraşul care ne găzduieşte astăzi. Mai târziu, fanarioţii au transmis Occidentului direct sau indirect patrimoniul spiritual al Fanarului, al Patriarhiei Ecumenice şi, în linii mari, s-a dezvoltat o relaţie strânsă între acest scaun şi civilizaţia occidentală.

În secolul nostru, prin formarea de Arhiepiscopii şi Mitropolii şi prin trimiterea unor episcopi luminaţi în Europa Occidentală, America şi Australia, Patriarhia Ecumenică a continuat deschiderea sa şi relaţiile cu această lume şi a dăruit şi a primit şi dăruieşte şi primeşte elemente preţioase.

Miile de ortodocşi care se expatriază în Occident după cele două Războaie Mondiale vor, pot şi trebuie să mărturisească credinţa lor, iar **esenţialul** mărturiei pe care Biserica Ortodoxă înţelege să o depună astăzi (este): „o tradiţie cu adevărat **catolică,** catolicitatea fiind înţeleasă în sensul adevărului, continuităţii şi plenitudinii, iar nu numai în sens geografic"[10] (deşi am putea spune că prin diaspora ortodoxă Biserica Ortodoxă a devenit şi geografic ecumenică). Adevărul catolic, ai cărui purtători se simt ortodocşii, trebuie să comporte un răspuns la problemele reale pe care creştinii din Occident şi le-au pus de-a lungul secolelor de separare, adaugă Părintele Meyendorff. Ortodoxia în lumea contemporană nu trebuie să fie o teorie despre „typolatrie", nici chiar o simplă teorie, ci viaţă, un element viu în evoluţia istorică a creştinismului. Pentru aceasta, ortodocşii trebuie să-şi ia osteneala să gândească şi să conştientizeze. Paul Evdokimov este mult mai concret în această privinţă atunci când zice că „trebuie pusă în relief **universalitatea Ortodoxiei** ... astfel suntem constrânşi să ieşim din provincialismul istoric, să depăşim naţionalismul religios (pseudo-religios, aş spune eu) şi politica, pentru ... a resimţi **responsabilitatea** (duhovnicească) Ortodoxiei cu privire la Creştinism în întregul său".[11] Mărturia nu se transmite fără eforturi, fără osteneală şi chiar jertfe.

Ecumenicitatea Ortodoxiei este, deci, şi trebuie să fie o caracteristică dinamică, iar nu

(Continuare în pag. a 6-a)

DANIEL POPA

---

1 Expunere susţinută în cadrul simpozionului „Mount Athos in the Age of the European Community", organizat la Tesalonic, între 17-20 mai 1984 (la acea vreme, Patriarhul Bartolomeu era Mitropolit de Filadelfia — al doisprezecelea şi ultimul dintre Mitropoliţii-membri ai Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice), ale cărui conferinţe şi expuneri s-au publicat în volumul „Mount Athos and the European Community", ed. Institutului pentru Studii Balcanice, Tesalonic, 1993.

2 De la gr. oikeo = a locui, a ocupa, de unde: a fi locuit, a fi ocupat, luând sensul, ca substantiv, de întreaga suprafaţă locuită de om; prin extensie, întregul Pământ sau Terra (n. trad.).

3 Ierom. Dionisios (Simonos-Petra), **La priere de Mt. Athos comme dot de ceux qui cherchent le Seigneur,** Viena 1981, p. 5 (text poligrafiat).

4 O. Clement, **Dialogue avec le Patriarche Athenagoras,** Paris, 1969, p. 63.

5 Anastasios Kallis, **Orthodoxie - Was ist das?,** Mainz, 1979, p. 14-15.

6 I.P.S. Antonie Plămădeală, vezi F. Bouwen, **„Le deuxieme Congres des Facultes de Theologie Ortodoxe",** P.O.C. (revista Proche-Orient Chretien, ce apare la Ierusalim) 28/1978, p. 288.

7 Anna Vassiliadis, **Prefaţa traducerii sale la** Sergiu Bulgakoff, **Ortodoxia.**

8 E vorba aici de plăcuţa de piele ataşată căpăstrului pentru a împiedica animalul să vadă în lateral (n. trad.).

9 Evangelos D. Theodoru, **Unite et pluralite dans l'Orthodoxie,** Atena, 1983, p. 14.

10 J. Meyendorff, **L'Eglise Orthodoxe hier et aujourd'hui,** Paris, 1960, p. 183.

11 P. Evdokimov, **„Vers le Concile",** în **Contacts** nr. 23 (1971), p. 196.

„Valtrapul" dăruit de Mihai Viteazul bisericii din Şchei

Cele trei popasuri braşovene ale lui Mihai Viteazul (20 oct. 1599; 1—15 martie 1600 şi 18 sept. 1600), sunt binecunoscute în documentele timpului, acestea oferind o cuvenită importanţă evenimentelor. Cronica locală (Julius Teutsch, „Colectaneea ...", manuscris, aflat la Arhivele Naţionale, Braşov; „Guellen zur Geschichte der Stadt Brasso", 9 vol., Braşov, 1890—1999, Catastifele-Protocoale ale bisericii din Şchei, sunt doar câteva din documentele care ne oferă numeroase mărturii. Aflăm de aici numeroase danii făcute de Mihai Viteazul şi familia sa (Nicolae Pătraşcu, tatăl, soţia Stanca, fiul Nicolae Pătraşcu şi fiica Florica). Între acestea, moşia Micşăneşti din ţinutul Ilfov, oferită din dorinţa voievodului de urmaşii săi la anul 1602 şi haine bisericeşti („un stihar de zarpa verde cu sârmă la gură şi la mâni de la doamna Stanca") ş.a.

Tradiţia locală a păstrat aproape legendar dania din partea voievodului a unui valtrap (covor de mici dimensiuni care se punea ornamental pe cal) oferit bisericii din Şchei, dar la puţin timp după moartea voievodului se pierd urmele acestuia.

Din cronica lui Simion Czack aflăm pentru anul 1600 că „Antipendiumul din catifea de culoare roşie de pe altar a fost luat din Biserica românească, care fusese aşezat acolo pe un tron sau scaun de Mihai Voevod în anul 1600". La scurt timp după moartea voievodului Valtrapul dispare din Şchei. Prezenţa sa la Biserica Neagră este confirmată de monografia Bisericii semnată de arhitectul Kulbrabdt la începutul veacului trecut.

Cunoscutul cercetător braşovean, Candid Muşlea, autorul monografiei „Biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului" (Braşov, vol. I, 1946, p. 89), mărturiseşte că „în vara anului 1942 noi nu l-am mai văzut la Biserica Neagră, unde, de altcum se fac de mult timp lucrări de renovare". Contemporan lui, colonelul Ioan Gr. Peposcu mărturiseşte printr-un articol semnat în „Buletinul Muzeului Militar Naţional", (an III/1939—1940, p. 104—107) că a văzut acest valtrap în colecţia de covoare de la Biserica Neagră din Braşov, descriindu-l întocmai.

Organizându-se la Braşov în 14 martie a.c. expoziţia «Mihai Viteazul — 400 ani», dedicată împlinirii a patru secole de la Dieta Transilvaniei ţinută de Mihai Viteazul la Braşov, în Casa Sfatului (azi Muzeul Judeţean), neaşteptat, în spaţiul expoziţional a apărut şi acest valtrap, bine conservat, provenind din colecţia Bisericii Negre (între organizatoarele expoziţiei, alături de Muzeul Judeţean, Arhivele Naţionale, Muzeul Primei Şcoli Româneşti, Biblioteca Judeţeană). Ne folosim de acest fericit prilej pentru a-l descrie: Valtrapul este o bucată de catifea roşie, la dimensiunile de 1,45× 6,25 m., brodat cu fir de aur în motive arăbeşti. Pe margini are o dantelă tot din fir de aur deosebit de fin lucrate. Cu uşurinţă se poate constata că este doar o parte a valtrapului, căci broderia este întreruptă chiar pe mijloc, lipsindu-i şi bordura de sus a broderiei. De altfel se distinge şi tăietura catifelei. La 1695 (după cum confirmă inscripţia de pe această pânză) această bucată a valtrapului a fost recusută pe o altă catifea cam de aceeaşi culoare roşie, având dimensiunea de 1,70×1,40 m.

Chiar dacă Ioan Popescu propunea administratorilor Bisericii Negre la 1940 ca acest valtrap să fie oferit Muzeului Militar din Bucureşti, considerăm că ar fi consult ca acesta să se păstreze în conformitate cu dorinţa donatorului, la Biserica Sf. Nicolae, unde a fost oferit de voievod şi de unde a fost luat ilegal.

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Omagiul redactorilor „Telegrafului Român"

Ioan Bechnitz — 1848-1898

Cunoaşterea şi valorificarea înaintaşilor, a celor ce au contribuit la crearea patrimoniului cultural, este, fără îndoială, o datorie de onoare a urmaşilor. Uneori, prestigiul personalităţilor de marcă tinde să eclipseze meritele celor ce, cu discreţie şi modestie, au slujit aceleaşi idealuri. Nu de puţine ori, în planuri secunde, au acţionat generoşi cărturari pentru împlinirea acelorași idealuri.

Într-un asemenea plan s-a afirmat, în domeniul ziaristicii, Ioan Bechnitz, om cu aleasă cultură dobândită în şcoala de elită românească şi în universităţi de prestigiu din Austria şi Germania. Ca ziarist s-a format timp de 12 ani (1872-1884) în redacţia „Telegrafului Român". Revista „Telegraful Român" a fost una dintre cele mai proeminente publicaţii social-politice şi culturale din Transilvania, apreciată de mândria poeziei româneşti — Mihai Eminescu, ctitorie a marelui Andrei Şaguna, publicaţie cu apariţie neîntreruptă, din 1853, până azi.

Prin lucrarea **Ioan Bechnitz şi Tribuna de la Sibiu,** apărută la Casa de Presă şi Editură Tribuna, 1998, profesorul **Vasile Rusu** a făcut un act de dreptate, înlăturând conul de umbră în care a fost situat rafinatul intelectual sibian. Din culisele remarcabilelor publicaţii — „Telegraful Român" şi „Tribuna" de la Sibiu — Ioan Bechnitz a fost plasat pe scena deschisă a istoriei. Experienţa dobândită la Şcoala publicistică a „Telegrafului Român" a fost valorificată în redacţia „Tribunei", la a cărei ţinută elevată a vegheat, fiind conducătorul din umbră şi doctrinarul exigent, pedant, respectat de toţi tribuniştii, de liderul lor — scriitorul Ioan Slavici, de reprezentanţii Literelor din Sibiu şi din alte regiuni ale ţării. Pentru apariţia şi continuarea publicării „Tribunei", Ioan Bechnitz şi-a dăruit anii de maturitate ai vieţii, şi-a oferit propria-i avere.

Ioan Bechnitz s-a născut la 14 ianuarie 1848, în Sibiu, într-o familie de negustori luminaţi. A primit o frumoasă educaţie din partea tatălui, **Antoniu,** om cu o cultură aleasă, apropiat al înaltului prelat al Bisericii Ortodoxe Române, Andrei Şaguna, primul casier al „Asociaţiunii Transilvane - ASTRA, membru activ al comisiei de administrare a Fundaţiei „Andrei Şaguna", membru al Reuniunii sodalilor (meseriaşilor) români din Sibiu, şi a mamei, **Ana,** o femeie distinsă din familia unui proprietar din Lipova.

A fost al treilea din cei cinci copii şi, deşi „copil de bani gata" cum am fi tentaţi să-l considerăm, cu un viitor material sigur, Ioan profită de educaţia primită în familie, de cea primită în Liceul german din Sibiu şi s-a dedicat cu stăruinţă învăţăturii. A studiat literele la universităţi din Viena, Heidelberg şi Leipzig, în mediul cărora şi-a creat o vastă şi profundă cultură. Pentru acest considerent şi-a atras admiraţia şi respectul lui Mihai Eminescu, Ioan Slavici, Titu Maiorescu şi altor contemporani. Întors de la studii, în 1872, tânărul Bechnitz se putea îndrepta spre cariera politică sau spre cea juridică, de avocat. A optat pentru cea de jurnalist, afirmându-se la revista de mare prestigiu — „Telegraful Român". S-a ataşat grupului de intelectuali animaţi de ideile culturale ale lui Şaguna şi ale junimismului ieşean.

Adept al junimismului ieşean, al ideilor maioresciene, înflăcărat de programul Societăţii „România jună" din Viena, Ioan Bechnitz a întreţinut cu eleganţă şi argumente convingătoare polemica ce împărţea filologii vremii în grupări ce reprezentau sistemul de gândire etimologic, în fruntea căruia se afla eruditul Timotei Cipariu, unul dintre fondatorii „Asociaţiunii Transilvane", viitor membru al Academiei Române şi susţinătorii sistemului fonetic, reprezentat de junimişti, de Titu Maiorescu, care s-a şi impus.

Într-un articol publicat în „Foişoara Telegrafului Român" din 1877 Bechnitz scria: „Limba este un organism viu ce se dezvoltă după legile sale proprii ... numai poporul poate impune folosirea limbii şi nu un filolog". Cu autoritate ştiinţifică, cu pedanterie lingvistică şi cu un strălucit simţ al limbii, Ioan Bechnitz, format în spiritul marilor valori ale culturii europene, universale, a militat pentru impunerea limbii literare române, pentru ortografierea ei „economică şi eficientă", limbă pe care să o folosească românii din toate provinciile ţării.

Ucenicia la „Telegraful Român", colaborarea cu redactorii ei timp de 12 ani (1872-1884), cu Ilie Cristea în special, l-a format ca ziarist. A publicat în „Telegraful Român" şi în „Foişoara Telegrafului Român" articole ce i-au evidenţiat nivelul elevat al culturii, erudiţia şi spiritul polemic. Amintim câteva studii: „Despre sistemul etimologic" (Foişoara T.R., 1877), „Un meşter strică" (Telegraful Român, 1877), „Despre direptiunea în dezvoltarea limbii române" (Telegraful Român, 1878), „O tranzacţie ortografică" (Telegraful Român, 1879) ş.a. A publicat recenzii ale lucrărilor de valoare, traduceri din literatura şi presa străină.

Înflăcărat de ideea înfiinţării unui cotidian în limba română în Sibiu, Ioan Bechnitz a

(Continuare în pag. a 6-a)

Conf. univ. Dr. ELENA MACAVEI

Ospățul bucuriei veșnice sau „nunta cea de taină a lui Dumnezeu cu oamenii"

În „Apocalipsă" ne este dezvăluită imaginea Cinei celei veșnice a Mielului întru Împărăția lui Dumnezeu. Este, de fapt, o cină de nuntă, mireasa Mielului Iisus Hristos fiind Biserica, pe care El a răscumpărat-o cu scump sângele Său. Toți cei care și-au spălat hainele lor, „albindu-le" în sângele Mielului, sunt invitați la Cină (Apoc. 19, 7—9).

Este, oarecum, imaginea Bisericii atunci când celebrează Sfânta Euharistie, dar într-un alt plan și anume, cel al Împărăției lui Dumnezeu în eshaton. Înțelesul adânc al acestei Împărății este dat tocmai de imaginea nunții Mielului cu Biserica. Desigur, între cele două — Euharistia și Eshatologia — există o legătură lăuntrică și mistică, dar, în egală măsură, există și o legătură exterioară, privită din punct de vedere istoric. Ideea „Cinei Sfinte" a lui Mesia cu poporul Său, este prezentă încă de la Isaia (25, 6—8) și apare și în unele apocrife iudaice, precum în „Cartea a doua a lui Enoh" (48, 10) sau în „Apocalipsa lui Ilie".[1]

Cu diverse prilejuri, Iisus a vorbit ascultătorilor Săi despre o mare Cină, mai bine zis o „Nuntă", la care sunt chemați toți, o „Nuntă" la care cei invitați vor veni din toate colțurile lumii: „Și vor veni de la răsărit și de la apus, de la miazănoapte și de la miazăzi și vor ședea la masă întru Împărăția lui Dumnezeu" (Lc. 13, 29).

De fapt, această Cină, care uneori este asimilată Cinei euharistice, este ospățul final al biruinței întru Împărăția lui Dumnezeu, când toate generațiile și toate semințiile pământului vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov (Lc. 13, 24—30).

Ospățul oferit de Dumnezeu săracilor pe munte (Is. 25, 6), este o prefigurare a Împărăției lui Dumnezeu, care este deja prezentă aici și acum, dar care se săvârșește în viitor.[2]

Sfântul Apostol Pavel arată cât se poate de clar că, răscumpărarea realizată de Iisus Hristos pe cruce, odată pentru totdeauna, aduce toate generațiile și toate semințiile pământului într-o maximă apropiere, într-o solidaritate a crucii, cei vechi care au dat „bună mărturie" (Evr. 11, 2) și care au dobândit făgăduințele prin credință aflându-se într-o comuniune veșnică cu noi și cu cei care vor urma până la sfârșitul veacurilor, întrucât „toți aceștia, deși primiseră bună mărturie pe temeiul credinței lor, n-au primit roadele făgăduinței, pentru că Dumnezeu prevăzuse pentru noi ceva mai bun, așa ca ei să nu ajungă fără noi la desăvârșire" (Evr. 11, 39—40).

Sfântul Chiril al Alexandriei zice că această moștenire a Împărăției Cerurilor în Hristos, o vor lua împreună „popoarele cele dintâi și cele de la mijloc și cele din urmă, împreună cu Sfinții Părinți"[3], căci bucuria deplină a Împărăției Cerurilor nu o pot primi decât toate generațiile împreună, fiind o bucurie a tuturor de toți. De aceea, Biserica se roagă ca noi să fim împreună cu moșii și strămoșii noștri, adormiți întru nădejdea învierii și a vieții celei veșnice. Aceasta este plinătatea lui Hristos.[4]

Continuitatea și echilibrul dintre întruparea Mântuitorului Iisus Hristos în istorie (timp și spațiu) și răscumpărarea realizată odată pentru totdeauna (eternitate) pentru toți, se descoperă în solidaritatea ospățului Împărăției Veșnice, care este o bucurie a tuturor semințiilor pământului și a tuturor generațiilor împreună.

Întru această plinătate a lui Hristos Iisus și în lumina cea dumnezeiască a Împărăției veșnice, se va arăta cetatea „Noului Ierusalim", în care nu mai este nici un templu, „pentru că Domnul Dumnezeu Atotțiitorul este templul ei, precum și Mielul. Și cetatea nu are nevoie de soare și nici de lună ca s-o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o și făclia ei este Mielul. Și neamurile vor umbla în lumina ei și împărații pământului într-însa-și vor aduce slava. Și niciodată porțile ei nu se vor închide ziua, căci noapte-acolo nu va mai fi. Și-n tru ea vor aduce cinstea și slava neamurilor. Și-n ea niciodată nimic întinat nu va intra și nici cel ce meșterește urâciunea și minciuna, ci numai cei scriși în cartea vieții Mielului" (Apoc. 21, 22—27).

Acolo va fi desfătarea cea veșnică întru contemplarea lui Dumnezeu de către toate neamurile și generațiile răscumpărate prin sângele Mielului. Aceasta este „locuirea lui Dumnezeu cu oamenii; și El va locui cu ei, și ei vor fi poporul Său și Dumnezeu Însuși va fi cu ei. Și va șterge toată lacrima din ochii lor; și moarte nu va mai fi; nici bocet, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi lucruri au trecut" (Apoc. 21, 3—4).

La acest ospăț veșnic, cu cât mai mult va fi contemplat Mielul biruitor, cu atât mai mult cei răscumpărați vor dori să se împărtășească de El. De aceea, creștinii se roagă: „Dă-ne (nouă) să ne-mpărtășim cu Tine, mai cu adevărat (în alt mod), în ziua cea neînserată a Împărăției Tale". Și cu cât împărtășirea aceasta de Mielul biruitor și de slava Lui va fi mai mare, cu atât mai mult setea de viața veșnică va crește în intensitate. De aceea, Iisus Hristos spune: „Eu sunt Alfa și Omega, Începutul și Sfârșitul. Celui ce însetează, Eu în dar îi voi da să bea din izvorul apei vieții. Biruitorul va moșteni aceasta și Eu îi voi fi Dumnezeu și el îmi va fi Mie fiu" (Apoc. 21, 6—7).

Astfel va avea loc veșnicul ospăț al îndumnezeirii tuturor celor răscumpărați, „care-i urmează Mielului oriunde se va duce. Aceștia au fost răscumpărați dintre neamuri, pârga lui Dumnezeu și Mielului" (Apoc. 14, 4).

Faptul că cei răscumpărați sunt desemnați în chip simbolic prin numărul 144 000 și fac parte din 12 seminții, înseamnă că cei

(Continuare în pag a 8-a)

Prep. Drd.
LUCIAN D. COLDA
Univ. „L. Blaga" — Sibiu,
Facultatea de Teologie
Ort. „Andrei Șaguna"

Patriarhul Bartolomeu, Duhul ecumenic al Ortodoxiei

(Urmare din pag. a 5-a)

statică a Eclesiologiei noastre, care conduce la sfințirea plenitudinii Bisericii fără vreo discriminare rasială sau de altă natură și la realizarea voii lui Dumnezeu **precum în cer așa și pe pământ**, în această realizare cuprinzându-se și voia divină **ca toți să fie una.**

În domeniul practic al mișcării ecumenice pentru reunificarea creștinilor divizați, inițiativa Patriarhiei Ecumenice de a trimite, în 1920, o Enciclică **tuturor Bisericilor lui Hristos** este binecunoscută; prin aceasta, le invita să colaboreze într-o koinonia (comuniune/comunitate) de Biserici. Mai târziu, însăși această Biserică de la Constantinopol, cu certitudinea că mișcarea ecumenică din epoca noastră nu este o repetare a faimoasei Sfinte Alianțe din secolul trecut, a susținut participarea pan-ortodoxă la C.E.B. atunci când, la început, alte Biserici ortodoxe îl priveau ca pe o amenințare la adresa purității Ortodoxiei sau ca pe un instrument al imperialismului occidental.

De altfel e binecunoscut și rolul pe care-l joacă azi Patriarhia ecumenică în calitate de centru coordinator al activităților Ortodoxiei în problemele majore care o privesc, cum sunt de exemplu dialogurile teologice cu romano-catolicii, vechii catolici, anglicanii, luteranii și, acum, reformații.

Pe scurt, „nu ar fi deloc exagerat dacă am spune că Patriarhia ecumenică n-a fost niciodată atât de ecumenică precum este astăzi în Ortodoxie";[12] ecumenică nu numai cu numele, ci și în faptă. Ecumenicitatea sa nu este numai de formă, ci de substanță. Dacă Patriarhia ecumenică este o Patriarhie greacă, elenismul său nu are nici o legătură cu sensul de spațiu geografic, nici nu se închide într-o concepție filetică, ci este legat de valorile supreme ale spiritului uman, de însușirile gândirii și ale rațiunii umane și, mai general, de înțelepciunea viziunii asupra omului și a lumii care au constituit maniera proprie pentru strălucitii Părinți și Învățători ai gândirii elenice de a formula învățătura creștină și de a structura Biserica.

Permiteți-mi să închei cu acest pasaj-raport asupra activității ecumenice a Ortodoxiei și, în special, a Patriarhei ecumenice cu cuvintele teologului ortodox al timpului nostru, Părintele George Florovsky: „catolicitatea este dată Bisericii. Datoria Bisericii este de a atinge catolicitatea . . . Hristos ni se descoperă nu în izolarea noastră, ci în catolicitatea noastră reciprocă, în uniunea noastră... întreaga operă de solidaritate și de înțelegere este o cale către realizarea penitudinii catolice a Bisericii".[13]

MUNTELE ATHOS

Părinții din Muntele Athos trăiesc și luptă pentru ortodoxie, care este purtătoarea acestui duh ecumenic. Sunt, prin urmare, ei înșiși purtători ai aceluiași duh ecumenic și ai aceleiași conștiințe ecumenice autentice, chiar dacă nu veți fi de acord la prima vedere. Ei poartă acest duh în felul lor. Întruchipează catolicitatea din toate timpurile [pancronică] și ecumenică a Bisericii, prin faptul că provin din diferite popoare și națiuni, că se roagă deja de mai bine de o mie de ani pentru „Sfânta, Catolica (Sobornicească) și Apostoleasca Biserică cea de la o margine până la cealaltă a lumii",[14] că se roagă zi și noapte pentru lumea întreagă. Ajunge să ne reamintim aici de renumitul stareț Siluan, care din iadul său, se ruga cu lacrimi, fără a deznădăjdui, pentru mântuirea **tuturor.** „Acest om care nu cunoștea decât Athosul și un colț de provincie din Rusia purta întreaga umanitate în rugăciunea sa"[15] în exact același fel în care compatriotul său, Dostoievsky, spunea că, creștinul se simte responsabil pentru toți și pentru tot și pentru mântuirea tuturor. Și tradiția continuă: un atonit contemporan remarcă pe bună dreptate că „fiecare om are o astfel de origine și finalitate încât nu se poate regăsi altundeva pe el însuși, nici mântuirea sa, decât în pacea întregii lumi și în mântuirea sufletelor tuturor fraților pentru care se roagă la Sfânta Liturghie".[16] Aceasta este largheța liturgică. Creștinismul nu este o religie individualistă — ținta sa e ecumenică, e mântuirea tuturor oamenilor. Hristos S-a înomenit și S-a răstignit pentru întreg neamul omenesc.

Deci, Biserica întreagă și lumea întreagă datorează recunoștință Muntelui Athos, dar în special Ortodoxia datorează mult Muntelui Athos — atât de mult încât Olivier Clement a putut scrie: „Într-un Răsărit creștin care n-a încetat să se diversifice prin roire de Biserici juridic independente, Athosul a exprimat, la cel mai înalt nivel, unitatea și universalitatea Ortodoxiei."[17] Dacă Ortodoxia a supraviețuit Imperiului Bizantin și dacă a evitat o dramă a reformei, aceasta o datorează și Muntelui Athos.

Pentru a ne apropia de epoca noastră și de cooperarea sa inter-ortodoxă și inter-creștină: (să ne amintim că) în chilia de la Mylopotamos[18] din Muntele Athos marele Patriarh Ioachim (1878-1884 și 1901-1912) a avut inspirația și a publicat, la un an după plecarea sa din aceste locuri, în 1902, Enciclica sa pentru apropierea tuturor creștinilor și pentru cooperarea cu regularitate între Bisericile Ortodoxe.

Astăzi încă, Muntele Athos dă o mărturie ecumenică duhovnicească și noi cei ce trăim în lume, trebuie să ascultăm și să-i recepționăm mesajul, dacă vrem să existe adevărata Pace în lume și adevăratul progres divino-uman în societățile noastre, iar nu progresul umanist.

Încheiem cu un extras din Mesajul Patriarhului Atenagora (1949-1972) cu ocazia împlinirii a o mie de ani de la întemeierea oficială a Muntelui Athos: „dacă oamenii ar acorda o mai mare atenție mesajului liniștitor pe care anahoreții pustiei li-l adresează prin existența lor și prin viața lor în Dumnezeu, . . . dacă ar atribui mai multă importanță valorilor religioase și morale, ei ar trăi fără tulburări și în pace, respectul reciproc ar uni popoarele, forțele spirituale și materiale ale umanității s-ar consuma cu scopul de a construi și nu de a distruge, de a vindeca rănile, pentru opere de pace și de măreție omenească".

ÎNCHEIERE

Nu este oare acesta idealul și scopul de astăzi? Nu este ceea ce caută Comunitatea Europeană, mai cu seamă pentru continentul nostru? Dar, atenție! Unitatea și cooperarea și prosperitatea europeană nu trebuie să fie scopul în sine, nici scopul definitiv, ci un pas către o contribuție la unitatea și cooperarea și prosperitatea universală, contribuție la fraternitatea ecumenică. Noi, europenii, nu suntem oameni privilegiați înaintea lui Dumnezeu, suntem pur și simplu oameni precum sunt locuitorii tuturor țărilor și continentelor, ai tuturor vremurilor. Și dacă am reușit, noi, locuitorii acestui vechi continent, să avem o mai mare unitate și cooperare și prosperitate decât alții, aceasta trebuie să fie o provocare pentru a munci și pentru alții. Pentru Sf. Ioan Gură de Aur, Taina altarului nu are sens dacă nu se prelungește în **Taina fratelui.**

---

12 Vasilios Moustakis, **„L'unite panorthodoxe et le Patriarchat oecumenique"**, în **Orthodoxos Parousia, tom A.**, Atena 1964, vol. 1-2, p. 7-12.

13 Georges Florovsky, **Sainte Ecriture, Eglise, Tradition,** Tesalonic, 1976, p. 76-77.

14 Liturghia Sf. Vasile cel Mare (cf. **Liturghier,** ed. IBMBOR, București, 1995, p. 223).

15 O. Clement **op. cit.**, p 63.

16 Arhim. Vasilios **Chant d'entrée (Eisodikon),** Mt. Athos, 1974, p. 106-109.

17 **Op. cit.**, p. 61-62.

18 Schit-far așezat pe țărmul răsăritean al Muntelui Athos, între Mânăstirile Ivir și Filoteu (n. trad.).

Omagii redactorilor Telegrafului Român

(Urmare din pag. a 5-a)

insistat pe lângă prietenul său **Ioan Slavici,** scriitor de prestigiu, jurnalist talentat, cu convingeri politice moderate, filodinastic și filoaustriac, să primească conducerea proiectatului ziar **Tribuna,** în care se puneau speranțe mari pentru crearea unității de limbă și cultură a românilor din toate provinciile țării. După încercarea eșuată de a se renunța la „Gazeta de Transilvania" de la Brașov și de a-l deplasa pe Aurel Mureșanu la Sibiu, s-a decis întemeierea cotidianului „Tribuna", primul număr apărând la 26 aprilie 1884. Fondatori au fost, printre alții: Nicolae Popea, Nicolae Cristea, Ioan Bechnitz, frații Aurel și Eugen Brote, Diamandi Manole, entuziaști avocați, comercianți și industriași brașoveni și sibieni. Conducerea ziarului i s-a atribuit lui Ioan Slavici care, hărțuit de cinci procese de presă și condamnat la un an închisoare (1888-1889), se va întoarce la București. În prima linie a muncii de organizare a tipăririi ziarului s-a aflat Ioan Bechnitz, deși nu s-a angajat să publice articole în Tribuna și nu a acceptat funcția de redactor responsabil.

De ce? Era copleșit de răspunderea prestigiosului ziar sibian? Din prudență politică? Era complexat de scriitorii ce dominau cu prestanța lor redacția — Slavici, Coșbuc, Albini, de scriitori cunoscuți - colaboratori? A fost un exces de modestie? Nu știm. Cert este că și-a supralicitat forțele, și-a ruinat sănătatea în munca redacțională de rutină, și-a oprimat capacitatea creatoare în favoarea girării calității publicației sibiene. Și-a oferit propria-i avere pentru ziarul la a cărui publicare a vegheat.

Ioan Bechnitz a fost doctrinarul exigent și consecvent al „Tribunei", editorul profesionist, pedant, cult, cenzorul ei scrupulos, vigilent, mintea ageră și limpede a redacției. Brașoveanul Manole Diamandi, maestru în a-i porecli pe toți, l-a numit pe Bechnitz Befehl (cel ce ordonă), Verordunung (cel ce dă soluții, rețete). Liderul discret dar ferm al Tribunei, „Sufletul Tribunei", cum l-a numit Septimiu Albini, a vegheat la menținerea prestigiului ziarului românesc în inima Transilvaniei, pentru a-și onora programul generos de creator de opinii culturale (în primul rând), de rampă de lansare a valorilor culturii românești și universale, întru înălțarea spirituală a poporului, pentru promovarea politicii unirii românilor prin limbă și cultură. Cu toată moderația politică, autoritățile austro-ungare au încercat să-i intimideze pe tribuniști, intentându-le procese de presă și condamnându-i la detenție pe directorul Ioan Slavici, și pe redactorii responsabili.

Era cunoscut faptul că nu apărea nici un număr al ziarului până ce nu era citit de Slavici și de Bechnitz. Apreciatul colaborator tehnic al „Tribunei" lua notițe pentru Slavici din publicații străine, recenza cărți de referință din cele mai diferite domenii, extrăgea datele referitoare la români, supărându-se de omisiuni și de ofensele aduse românilor. Cu meticulozitate revizuia orice notiță, corecta (cu discreție) articolele colaboratorilor, îl ținea la curent pe Slavici cu tot ceea ce era necesar să cunoască. În „Amintiri" Slavici recunoștea: „Aveam alături cu mine pe Ioan Bechnitz care n-avea altă treabă decât să mă dumirească de câte ori se întâmpla să stau la îndoială".

Subtil cunoscător al oamenilor, Slavici l-a caracterizat astfel pe colaboratorul său Bechnitz: „Om cu pozițiune materială independentă și necăsătorit, domnul Bechnitz putea să-și petreacă viața lucrând potrivit cu înclinările sale literare și, de la întoarcerea din Germania, el a trăit numai pentru „Telegraful Român" și pentru „Tribuna". Cultura vastă și profundă era dominanta personalității lui Bechnitz. Slavici spunea admirativ: „În ceea ce privește cultura generală, Ioan Bechnitz era mai presus decât toți intelectulaii români cu care am avut parte să lucrez împreună . . . era cel mai bine înzestrat și mai bine pregătit dintre toți".

Ca și în teatru, rolurile secundare pot pune în lumină, pentru cei capabili să vadă, valoarea reală a interpretării; în cazul de față, valoarea distinsului și rafinatului om de cultură și aleasă simțire — Ioan Bechnitz — ce a onorat școala șaguniană a publicisticii prin „Telegraful Român", a susținut cu verticalitatea spiritului său prestigiul cotidianului „Tribuna" din Sibiu și a trecut în prim-planul elevatului profesionism în ziaristică.

Credinţa adevărată este viaţă în Hristos

Nu există ceva mai dureros pentru un creştin decât să aibă o viaţă care nu se potriveşte deloc cu credinţa sa, ori cu ceea ce face duminica la biserică. Aceştia sunt creştinii nominali, care o dată pe săptămână Îl adoră pe Dumnezeu, în rest trăiesc mai prejos decât păgânii. Printr-o astfel de comportare Îl îngrădim pe Hristos în biserică zicându-i: «Stai aici, fiindcă aici Îţi este locul. Stai aici şi când duminicile vin Te vom adora iarăşi».

Într-adevăr noi Îl găsim pe Domnul în Sfânta Liturghie şi acolo Îl lăsăm. Nu-L luăm în lume cu noi. În biserică urmăm codul lui Hristos, dar îndată ce am părăsit biserica urmăm propriul nostru cod. E ca şi cum am trăi în două lumi diferite, ca şi cum am fi personalităţi sfâşiate. Divorţăm moralitatea de religie, încât ceea ce facem în biserică nu are nici o legătură cu ceea ce facem în afara bisericii, în viaţa cotidiană.

În acest fel procedau şi vechii evrei pe care proorocul Amos îi condamnă. Aceştia aşteptau, cu nerăbdare, ca sabatul să vină şi să treacă încât ei să se poată întoarce la înşelătoria lor zicând: «Când va trece ziua de odihnă ca să deschidem jitniţa şi să vindem grâul, să cumpărăm pe preţ de argint pe cei nevoiaşi şi pe cei în strâmtoare pentru o pereche de încălţăminte, să vindem grâul cel de lepădat?» (Amos 8, 5—6). Ei l-au îngrădit pe Domnul în sabatul lor şi nu L-ar lăsa în piaţă, în activitatea lor zilnică.

Din această pricină Domnul a grăit prin proorocul Amos: «Am urât, am disprețuit prăznuirile voastre şi nu simt nici o plăcere pentru sărbătorile voastre. Când îmi veţi aduce arderi de tot şi prinoase, nu le voi binevoi şi la jertfele de mântuire grase ale voastre nu voi pleca ochii. Depărtează de mine zgomotul cântecelor tale, că nu am plăcere să ascult cântarea alăutelor tale! Şi judecata se va năpusti ca apa şi dreptatea ca un şuvoi furios» (Amos 5, 21—24).

Nietzsche a declarat în 1882 că Dumnezeu a murit. Care este dovada? «Priviţi la biserici — a zis el — care sunt morminte ale lui Dumnezeu». Aşa este pentru mulţi dintre creştini, încât Hristos îndurerat strigă dintr-o lume de taină: «Eliberaţi-Mă, coborâţi-Mă de pe crucile voastre, sloboziţi-Mă dintre zidurile bisericilor voastre, scoateţi-Mă din icoanele voastre, lăsaţi-Mă în minţile şi în inimile voastre». Testul sacramental al religiei noastre nu sunt cuvintele lui Hristos pe care le repetăm, nu sunt cuvintele noastre, ci viaţa de fiecare zi cu faptele noastre. Mântuitorul ne-a spus: «Nu oricine îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăţia cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri» (Matei 7, 21).

Putem afirma cu tărie că există multă frumuseţe în cultul nostru, în liturghie şi în ritual. Există tradiţie şi cinste în veşmintele noastre, în icoane şi tămâie. Există mult farmec duhovnicesc în slujbele religioase şi în imnele noastre liturgice. Dar toate acestea nu sunt un substitut pentru o inimă dedicată şi pentru o viaţă consacrată, căci spune Sf. Ignatie al Antiohiei: «E mai bine să taci şi să fii creştin decât să spui şi să nu fii. Căci nu în cuvânt, ci în faptă stă împărăţia lui Dumnezeu».

Dacă inima nu tânjeşte după Hristos, şi cultul religios nu reuşeşte să influenţeze viaţa noastră de fiecare zi, totul este un gest gol. A-L cinsti pe Dumnezeu cu gura nu cu viaţa e o minciună, o ipocrizie pe care Hristos o condamnă vehement zicând: «Dacă îţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, şi mergi întâi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău» (Matei 5, 23—24).

Adevăratul cult de adorare înseamnă să-L iei pe Hristos din biserică în relaţiile umane de fiecare zi. Sf. Apostol Iacob spune: «Cucernicia curată şi neîntinată înaintea lui Dumnezeu şi Tatăl, aceasta este: să cercetăm pe orfani şi pe văduve în necazurile lor, şi să ne păzim pe noi fără de pată, din partea lumii» (1, 27). Un cult care începe şi sfârşeşte în biserică, un cult care-l îngrădeşte pe Hristos în biserică, un cult care nu se exprimă prin acte de iubire pentru oameni este o minciună, o deghizare. Trebuie să arătăm prin fapte ceea ce mărturisim cu buzele. Căci nu este de nici un folos să ne rezemăm pe o lege care este dreptarul adevărului, iar în viaţa de fiecare zi să contrazicem ceea ce credem. «Tu, care te lauzi cu legea, necinsteşti pe Dumnezeu prin călcarea acestei legi» (Rom. 2, 23).

Precum atunci când vrei să treci cu barca de pe un mal al unui râu spre celălalt, trebuie să vâsleşti cu amândouă lopeţile bărcii, tot astfel ca să ajungem la ţinta mântuirii trebuie să avem credinţă şi fapte bune. De aceea nu-i uşor să fii creştin, nu-i destul să porţi un act de Botez. Sf. Simeon Noul Teolog merge până a nega prezenţa Duhului Sfânt la acela care nu a luat cunoştinţă de aceasta şi care se mulţumeşte cu Botezul pentru a se crede îmbrăcat în Hristos.

Noi practicăm religia nu numai prin ceea ce facem în biserică, ci şi prin ceea ce facem în afara bisericii, la locul de muncă, în stradă, în familie, în şcoală şi pretutindeni în imensul cazan social. Pe Hristos Îl întâlnim în biserică dar şi în afara bisericii, în fraţii noştri mai mici: bolnavi, întemniţaţi, goi, flămânzi, părăsiţi, singuri şi marginalizaţi. Faţă de toţi aceştia, cu care Hristos se identifică, trebuie să săvârşim fapte bune care, în mod sigur, vor avea ecou în veşnicie.

După ce, prin cultul liturgic, ne-am înnoit fiinţa trebuie «cu pace să ieşim» pe tărâmurile lumii acesteia, în case, în birouri, în consiliile oamenilor de stat, în toate sectoarele societăţii noastre şi să le transfigurăm cu harul şi cu iubirea lui Hristos. Dacă venim la biserică şi Îl primim pe Domnul în Sf. Euharistie, trebuie să-L luăm din biserică în lume ca să o modelăm după principiile lui Hristos. Astfel vom fi împreună-lucrători cu Dumnezeu la înnoirea creaţiei, menită să devină un pământ nou, un Tabor generalizat. Pentru a se împlini planul Creatorului cu lumea suntem datori să nu divorţăm moralitatea de religie şi nici faptele bune de credinţă, convinşi că creştinismul este «filozofia faptelor» — aşa cum l-a definit Sf. Ioan Gură de Aur.

Dr. IRINEU POP
BISTRIŢEANUL
Episcop-vicar

Este corectă formularea?

(Urmare din pag. 2)

aşezarea, în Biserica Sfinţilor Apostoli din Constantinopol, a lanţului cu care a fost legat Sfântul Apostol Petru în temniţă. Şi cinstim acest lanţ, ca să preamărim, arătându-ne mulţumitori, chipul minunat în care Hristos, Dumnezeul nostru, a slobozit pe Apostolul său de la moartea ce i-o pregătise Irod."[5]

Conform relatării Sfântului Evanghelist Luca, în Faptele Apostolilor, cap. 12, Irod Agripa l-a prins pe Petru şi l-a întemniţat cu scopul de a-l arăta poporului după Paşti. Petru era păzit foarte bine de patru străji de câte patru ostaşi, legat fiind cu lanţuri. În noaptea premergătoare zilei în care trebuia să fie scos, Apostolul este trezit din somnul adânc de către un înger care îl loveşte în coastă şi-i spune: „Scoală-te degrabă!" Atunci lanţurile i-au căzut de la mâini. Îngerul Domnului îl scoate miraculos din închisoare, pentru ca în final Petru, văzându-se liber să afirme: „Acum ştiu cu adevărat că Domnul a trimis pe îngerul Său şi m-a scos din mâna lui Irod şi din toate câte aştepta poporul iudeilor". (F.Ap. 12, 11).

După această preaslăvită izbăvire din legături şi din temniţă, Sfântul Petru, nezăbovind, s-a dus în alte părţi, propovăduind Cuvântul lui Dumnezeu. „Anumiţi creştini au aflat acest lanţ şi l-au păstrat cu multă grijă, socotindu-l ca pe un semn dumnezeiesc şi mărturie, înaintea ochilor lor, a purtării de grijă a lui Dumnezeu pentru Biserica Sa şi pentru slujitorii Cuvântului Său. Drept aceea, se cinsteau cu evlavie de cei credincioşi acele cinstite lanţuri şi erau păzite din neam în neam, ca o moştenire sfântă",[6] continuă să ne explice „Proloagele" modul cum a ajuns să fie cinstit lanţul Apostolului Petru.

În secolul al V-lea, credincioasa Evdochia, soţia împăratului Teodosie cel Mic, împodobea Ierusalimul şi Sfintele Locuri cu tot felul de daruri împărăteşti. Patriarhul Ierusalimului, Iuvenalie, la care ajunse această moştenire, văzând dragostea ei de Dumnezeu, împreună cu alte daruri i-a dăruit ei aceste cinstite lanţuri pe care le-a dus la Constantinopol.

Venind în capitala Imperiului Bizantin, Evdochia a dăruit un lanţ Bisericii Sfinţilor Apostoli din Constantinopol, iar pe altul l-a trimis la Roma fiicei sale Eudoxia, soţia împăratului Valentinian al III-lea. Aceasta l-a pus în Biserica Sfântului Petru, zidită de ea pe muntele Exilintului, lângă Roma, unde a aşezat şi un alt lanţ, cu care tiranul Nero l-a legat pe Sfântul Petru, înainte de mucenicia Apostolului. „Proloagele" încheie istorisirea sărbătorii cu cuvintele: „şi aşa s-a aşezat praznicul cinstitului lanţ la 16 ianuarie, întru pomenirea minunatei izbăviri a Sfântului Apostol Petru şi întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru. Amin."[7]

Biserica Romano-Catolică susţine că deţine lanţul cu care a fost prins în închisoare Sfântul Petru. Acest obiect se află în mijlocul Catedralei Sfântul Petru din Roma şi poate fi văzut de creştinii care se închină în locaşul sfânt.

Prin urmare, Apostolul Domnului este cel care este cinstit în această zi de sărbătoare. Oare lanţului Sfântului pot să i se aducă rugăciuni?

Mulţi vor obiecta că se mai păstrează şi alte obiecte de la marii oameni ai creştinătăţii: o parte din crucea Sfântului Andrei — în partea dreaptă a Bisericii sale din Patras (Grecia), bucăţi din lemnul Sfintei Cruci în Muntele Athos. Dar Sfânta Cruce este Altarul Jertfei celei mai înalte a Răscumpărării lumii. Se poate spune „cu puterea Cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci" la otpustul Înălţării Sfintei Cruci, pentru că toţi care se însemnează cu semnul Crucii sunt izbăviţi din necazuri, ispite, nevoi. N-am auzit pe nimeni să zică „rugăciunile către cinstitul lanţ al Sfântului Petru m-au ajutat"...

Să-l rugăm, aşadar, pe Apostolul Domnului să facă rugăciuni să ni se lumineze mintea şi să putem rosti cu înţelepciune „pentru rugăciunile Sfântului Apostol Petru a cărui pomenire o săvârşim..." la otpust în ziua de 16 ianuarie.

P.S. Se vor mai rosti la otpust „pentru rugăciunile (aflării) capului Sfântului Ioan Botezătorul" (24 februarie şi 25 mai) sau „pentru rugăciunile (aducerii) veşmântului Născătoarei de Dumnezeu în Vlaherne" (2 iulie) sau „pentru rugăciunile Sfintei Mahrame a Domnului" (16 august)?

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Ion M. Stoian — „apolis", în *Dicţionar religios*, Ed. Garamond, Bucureşti, 1994, p. 27.
2. *Tipic bisericesc*, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1976, p. 278.
3. *Mineiul pe Ianuarie*, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1975, p. 250.
4. Ion M. Stoian, *op. cit.*, p. 276.
5. *Proloagele*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 433.
6. *Idem*, p. 434.
7. *Idem*, p. 434.

Quo vadis Eclessia? Quo vadis mundi?

(Urmare din pag. 1)

„666". Acest număr, am spus, reprezintă un cod de înregistrare, o interpretare pur simbolică, iar încercările de a semăna frica în sufletele oamenilor simpli şi evlavioşi sunt răuvoitoare, cu interese obscure.

Pericolul îl reprezintă însă acest nou asalt al lui antihrist, al profeţilor mincinoşi sub denumirea de New Age! Sub umbrela Noii Ere (New Age) se ascund practicile magice africane şi orientale, cum sunt: bioenergie, spiritism, practici yoghine, parapsihologie, satanism ş.a. Acestea toate încă ne tulbură mintea, şi ne fac să lucrăm în direcţia acestei ideologii. Spre deosebire de sistemul comunist impus prin forţă, aceste noi tendinţe de înstrăinare de ceea ce este bun şi drept, încearcă o cale mai subtilă pentru a se impune, se încearcă un fel de **„vrajă"** menită să cucerească pe cei slabi de înger, care umblă după senzaţional şi nu sunt bine informaţi din punct de vedere cultural şi creştin, şi să-i ducă la pierzare.

Va veni vremea când şi aceşti **„hristoşi mincinoşi"** vor cădea, cum a căzut şi comunismul. Dacă puterea comunistă a căzut prin puterea lui Dumnezeu - sub ameninţarea focului atomic - aceştia vor cădea prin sabia Cuvântului lui Dumnezeu (Ap. 19, 21). Va fi o confruntare între Evanghelia dreaptă şi cea falsificată de profeţii mincinoşi. Ei vor primi o lovitură definitivă din partea Domnului nostru Iisus Hristos care nu lasă Biserica întemeiată de El pe seama vulgului, deoarece Domnul guvernează, Domnul binecuvintează dar şi pedepseşte.

Dacă în comunism, pentru a putea **„vinde şi cumpăra"** (Ap. 13, 17), a însemnat realizarea unui compromis între Biserică şi stat, apoi să ştim că acest amestec nu este plăcut lui Dumnezeu, care ne spune să nu slujim la doi stăpâni. Comuniştii acceptau să se vestească ciuntit Cuvântul lui Dumnezeu, numai atât cât să nu aducă atingere ideologiei lor.

Biserica, fiind ameninţată cu oprimarea, încerca **„să cumpere"** făcând politizare în predici şi publicaţiile sale şi **„să vândă"**, să vestească Cuvântul lui Dumnezeu măcar în parte. Dacă nu acceptai să politizezi predica şi publicaţiile, nu aveai dreptul să vinzi.

Cum se vede raportul vânzare-cumpărare astăzi? Astăzi nu te mai constrânge nimeni cu forţa să te lepezi de credinţa ortodoxă, dar se încearcă ademenirea (vrăjirea) pe diverse căi, ca să rupă din trupul Bisericii. Confruntaţi cu sărăcia, slabi în credinţă şi slab educaţi, unii cad pradă acestor urzeli ale diavolului. Şi astăzi, diavolul umblă îmbrăcat în piele de oaie, având atârnat de fiecare smoc de lână, câte o sticluţă cu momeală (aşa cum îl văzuse odinioară Sf. Macarie), foarte diferite în conţinut, după plăcerea fiecăruia. Încercarea este de a te atrage în asociaţiile şi sectele lor. Cum putem rezista acestor tentaţii care ne asaltează sistematic la tot pasul? Nu trebuie să disperăm, ci să ne încredem în Domnul **„căci orice sfat vor sfătui, risipi-l-va Domnul"** cum spune proorocul Isaia. Îndeosebi cei tineri, mai aplecaţi spre experimente noi, trebuie să se ferească de senzaţional, de desfrâu, de prieteniile şi tovărăşiile rele. Să respecte morala creştină. Iar preoţii au datoria să se roage cu evlavie, să predice cuvântul Evangheliei lui Hristos cu vreme şi fără vreme, prin vorbă şi prin faptă. Iar monahii, să-şi păzească cu sfinţenie cele trei voturi monahale şi cele 7 laude. Să fie statornici în mânăstire şi să aibă ca ideal, sfinţenia.

QUO VADIS MUNDI?

Societatea umană, sub fermentul principiilor evanghelice, se află într-o continuă transformare, procesul transformator se desfăşoară lent, dar cuprinde toate aspectele vieţii umane. Vedem în toate acestea, providenţa divină care intervine în **„odiseea"** atât de complicată şi zbuciumată a vieţii omeneşti. Biserica, prin cuvântul şi harul dumnezeiesc, lucrează la o aşezare mai bună şi mai dreaptă.

Biserica creştină de veacuri a predicat mila, adevărul şi dreptatea, cine a înţeles şi a făcut, ascultând de cuvântul Bisericii fericit este. Iar cine nu a făcut până în vremurile noastre, i se dă posibilitatea în zilele noastre să vadă omenirea vrând, nevrând, că vârfurile categoriilor sociale sunt silite de gloatele furioase să umple lipsurile celor ce sunt în mizerie şi sărăcie.

Astfel vedem că se apropie plinirea vremii, a realizării dreptăţii sociale pe pământ, a păcii lui Hristos, a bunei voiri între oameni. Să nu ne mire faptul când vom vedea chiar cu ochii noştri, realizându-se şi pacea între popoare, când mândria naţională dusă la exces, care promovează: agresiunea, expansiunea, neocolonialismul, dorinţa de hegemonie, va fi smerită, va fi îmblânzită, iar imperiile cu tendinţă de dominaţie mondială îşi vor schimba conceptul de dominaţie prin forţă, în concepţia de a sluji, de a se dărui în slujba statelor slab dezvoltate din punct de vedere economic şi cultural, şi vor turna din plusul lor, în golul statelor care sunt în lipsă, şi chiar înfometate.

Când popoarele mari de tot felul vor respecta drepturile integrităţii naţionale, dreptul la autodeterminare, independenţă totală, neamestecul în treburile interne, iar popoarele mici şi mijlocii nu-şi vor mai vedea ameninţată fiinţa neamului, iar relaţiile de orice natură se vor face pe dreptul de avantaj reciproc şi cu dăruire chiar faţă de statele slab dezvoltate, atunci se va realiza pacea lui Hristos în lume. Atunci se vor împlini cuvintele proorocului Isaia care zice: **„El va fi Judecătorul neamurilor, El va hotărî între un mare număr de popoare, aşa încât din săbiile lor îşi vor făuri fiare de plug şi din suliţele lor, seceri; nici un popor nu va mai scoate sabia împotriva altuia şi nu vor mai învăţa arta războiului"** (Isaia 2, 4).

Şi va veni într-adevăr o epocă ce se întrevede, când se va îmblânzi tot omul şi toate popoarele se vor conduce nu prin dreptul forţei, ci prin forţa dreptului.

(Urmare din pag. 1)

este nevoit să predea Cântările bisericești și Tipicul, pentru care presupunem că nici nu avea aptitudinile necesare. În această situație, episcopul cheamă acasă pe tânărul *Moise Fulea*, care fusese trimis pentru studii teologice la Universitatea din Viena încă din 1812.

Mai tânăr decât Gheorghe Lazăr și cu studiile neterminate, Moise Fulea a fost numit, totuși, în funcția de „director al școalelor naționale neunite" (ortodoxe) din Episcopia Sibiului, în locul rămas vacant după moartea preotului Gheorghe Haines († 1 martie 1812); primul director fusese Dimitrie Eustatievici, urmat de preotul Radu Tempea V. În același timp, Fulea a fost îndatorat să predea, gratuit, candidaților la preoție, Cântările bisericești și Tipicul, precum și „Manuarea protocoalelor matriculare", am spune azi un modest curs de „Administrație parohială"; notăm că primele registre parohiale sau „protocoale" — pentru botezuri, cununii și înmormântări — s-au tipărit în 1811.

Avem puține date biografice despre Moise Fulea până la numirea lui ca profesor. Se știe doar că era originar din Ludoșul Mare, lângă Sibiu, născut probabil în 1787. Nu se știe unde și-a făcut studiile gimnaziale; probabil la Gimnaziul piarist din Cluj, unde învățase și Gheorghe Lazăr, căci în listele de absolvenți ai Gimnaziului din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr") din primul deceniu al secolului al XIX-lea, numele său nu apare. În 1812 Consistoriul sibian l-a trimis pentru studii superioare la Universitatea din Viena, la Facultatea de Teologie romano-catolică, dar, după doi ani este rechemat, în împrejurările relatate mai sus. S-a căsătorit cu o nepoată de frate a episcopului Vasile Moga, Anghelina, sora viitorului profesor Ioan Moga, supranumit „Teologul". A fost hirotonit curând preot, apoi numit protopop al „tractului" Sibiu II și „asesor consistorial" (consilier eparhial).

Ca profesor la cursurile de teologie a funcționat până la 25 octombrie 1849, când, înaintat în vârstă și-a cerut pensionarea. Din 1814 și până în 1838 a îndeplinit și slujba de „director al școalelor naționalicești neunite din Ardeal"; în această calitate, a condus, la Sibiu, un curs de șase săptămâni — de la Duminica Tomii în Sâmbăta Rusaliilor — pentru pregătirea viitorilor învățători ai acestor școli. Din nefericire, prin 1838, dreptul de „superinspecție" asupra acestor școli a fost luat de la episcopul Vasile Moga și atribuit episcopului romano-catolic maghiar din Alba Iulia. Cu aceasta, înceta și „directoratul" lui Moise Fulea, dar și existența cursurilor pedagogice de șase săptămâni. Scopul diabolic urmărit de autorități fusese atins.

De la Moise Fulea au rămas și două lucrări tipărite: *Bucoavnă sau cărticică de nume pentru trebuințele pruncilor românești neuniți din Ardeal* (Sibiu, 1815; ed. II 1820, ed. III 1826), tradusă și prelucrată din limba germană și *Cărticica năravurilor bune pentru folosul și trebuința tinerimei, de pe nemție în românește întoarsă* (Sibiu, 1819; ed. II 1837, 4 f. + 117 p.), carte de îndrumare morală a tineretului.

În chip deosebit trebuie să menționăm, însă, numeroasele circulare privind învățământul elementar românesc trimise de directorul și asesorul Moise Fulea subordonaților săi. Presupunem că de multe ori pastoralele episcopului Vasile (privitoare la școli, la viața religios-morală a credincioșilor, la înlăturarea superstițiilor, la probleme sociale sau de administrație parohială), au fost redactate tot de Moise Fulea și de cumnatul său Ioan Moga „Teologul". De asemenea, nu este exclus ca unele din memoriile cu caracter politic național adresate de episcopul Vasile Moga Curții imperiale din Viena sau Dietei Transilvaniei să fi fost redactate tot cu concursul celor doi profesori.

Un alt aspect din viața lui Moise Fulea privește implicarea lui în revoluția din 1848/1849. De pildă, la 8 mai st.n. a participat la Sibiu la o conferință pregătitoare a Adunării de la Blaj. Erau prezenți: Simion Bărnuțiu, August Treboniu Laurian, Ioan Buteanu, Alexandru Papiu Ilarian, canonicii Timotei Cipariu și Teodor Sereni de la Blaj, profesorul Ioan Moga și alții. Bărnuțiu a propus atunci o moțiune în trei puncte care să fie supusă spre aprobare și Adunării de la Blaj: proclamarea *națiunii* române, depunerea jurământului național și protestul față de unirea Transilvaniei cu Ungaria, hotărâtă de revoluționarii maghiari.

Împreună cu profesorul Ioan Moga și alături de noul lor episcop Andrei Șaguna, a participat la lucrările Adunării naționale românești de pe Câmpia Libertății din 3/15 mai 1848. Se vor fi întâlnit acolo cu mulți dintre foștii lor elevi, acum preoți, veniți în fruntea credincioșilor lor. Amândoi profesorii au fost cooptați în Comitetul permanent al românilor, — cu 25 de membri — ales atunci, prezidat de Andrei Șaguna și care urma să-și desfășoare activitatea la Sibiu. Moise Fulea a fost ales și în delegația — condusă tot de Șaguna — care urma să prezinte împăratului, la Viena, hotărârile Adunării, cu revendicările românești. Tot el a cântat „Doxologia cea mare" la încheierea lucrărilor Adunării ca o rugăciune de mulțumire. N-a plecat cu delegația aleasă la Viena, ci a rămas în Sibiu, conducând treburile eparhiei, ca „interimal prezeș" (vicar), în locul lui Șaguna, plecat la Viena, apoi la Pesta și pe care-l informa mereu de situația din Transilvania.

În primele luni ale anului 1849, după ocuparea Sibiului de către trupele revoluționare maghiare, conduse de generalul Iosif Bem, asesorii consistoriali sibieni Moise Fulea și Ioan Moga, cu protopopii Petru Bădilă și Ioan Panoici, au fost nevoiți să se refugieze în Țara Românească, la Râmnicu Vâlcea, apoi la București. La 3/15 mai 1849, Moise Fulea îl informa — din București — pe Șaguna, aflat în Viena, că „pentru atârnarea noastră către prea strălucita casă austriacă... ne-am părăsit toate și acum suferim pe aici greutăți și lipsuri nespuse... văzând în toată Valahia rătăcind mulțime de protopopi, preoți și creștini de ai noștri, goli, flămânzi și mai (aproape n.n.) morți de apăsarea lipsurilor; nu știm ce să mai zicem, fără stăm uimiți cu neîncetate rugăciuni, mulțumind Atotputernicului care a îndemnat pe făcătorii de bine de i-au primit și i-au miluit, de nu au perit" (Dr. Ioan Lupaș, *Mitropolitul Andrei Șaguna*, ed. II, Sibiu, 1911, p. 81, n. 2).

După înăbușirea revoluției și întoarcerea tuturor refugiaților la casele lor, la 25 octombrie 1849, Moise Fulea a cerut pensionarea de la catedră. Cererea i-a fost acceptată, iar la 29 octombrie/10 noiembrie 1849 Consistoriul a numit ca profesor pe tânărul „vicenotar consistorial" (secretar II) Grigorie Gheorghe Pantazi, doctor în Filosofie de la Universitatea din Pesta, cu studii de Teologie la Universitatea din Viena. Se despărțea de școala teologică după o activitate de 35 de ani, fiind menținut, ca protopop și asesor consistorial. Nu este lipsit de interes, să notăm că la 2 decembrie 1847, cu ocazia Sinodului electoral al protopopilor ortodocși, întrunit la Turda, în vederea alegerii noului episcop al Sibiului, între cei trei candidați propuși figurau: Ioan Moga, cu 33 de voturi, Mose Fulea, cu 31 de voturi și Andrei Șaguna, cu 27 de voturi. Probabil că acum amândoi profesorii erau văduvi, din moment ce apar ca eligibili. Spre fericirea și binele Bisericii a fost numit Andrei Șaguna.

Mai trebuie să consemnăm și un alt lucru vrednic de pomenire și anume acela că Moise Fulea se numără printre „ctitorii" bibliotecii mitropolitane din Sibiu. În decembrie 1861, fiind bolnav, l-a vizitat tânărul profesor de teologie Zaharia Boiu. Întrucât se preconiza înființarea unei biblioteci „diecezane", Fulea i-a oferit biblioteca sa personală, formată din 245 de volume. La 30 ianuarie 1862 a întocmit chiar un act testamentar privind biblioteca sa, însoțit de un catalog al tuturor cărților. Erau cărți de teologie, istorie, artă, literatură, geografie, științele naturii. Între ele figurau și clasicii romani: Cicero, Ovidiu, Virgiliu, Tacitus, Titus Livius ș.a.

Moise Fulea și-a sfârșit viața la 14/26 noiembrie 1863 în Sibiu, destul de înaintat în vârstă, fiind îngropat în cimitirul bisericii „Din groapă". Cu el dispărea unul din stipendiștii și colaboratorii apropiați ai episcopului Vasile Moga, dar care a înțeles și epoca cea nouă inaugurată de Andrei Șaguna. Dacă ar mai fi trăit un an ar fi avut bucuria să vadă și reînființarea vechii Mitropolii a Transilvaniei, poate cea mai însemnată realizare a lui Andrei Șaguna.

Moise Fulea — profesor și director...

În editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a apărut recent **„ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC"** pe anul de la Hristos, 2000. Ediția Jubiliară a Îndrumătorului, apărută în condiții grafice deosebite, se bucură de colaborarea unor reputați teologi și oameni de cultură din țară și din străinătate.

Însumând un număr de 220 de pagini, el cuprinde studii de teologie pastorală, liturgică, dogmatică și simbolică, pagini literare, cronica bisericească și multe altele.

Îndrumătorul poate fi procurat de la Librăria Eparhială Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35, prețul unui exemplar fiind de 25 000 lei.

Mesajul P.F. Teoctist, Patriarhul B.O.R. cu ocazia Zilei Internaționale a copilului

(Urmare din pag. 1)

nu poate face mai mult decât grija și dragostea familială. Poate și la acestea și cu precădere trebuie să ne trimită această „Zi Internațională a Copilului" și să găsim puterea și resursele sufletești de a remedia aceste neîmpliniri.

Iubiți copii,

Vouă, celor care sunteți floarea vieții,
Vouă, care sunteți bucuria părinților voștri,
Vouă, celor ce sunteți chipul neprihănirii,
Vouă, celor ce sunteți speranța omenirii,

Vă amintim acum, la această zi ce vă este consacrată, a cincea poruncă a decalogului: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta ca bine să-ți fie ție și să trăiești ani mulți pe pământ" (Ieșire, 20, 12).

Cinstiți pe părinții voștri prin dragostea față de ei, prin ascultarea de sfaturile și îndemnurile lor, prin faptele voastre bune, prin purtarea voastră frumoasă, prin sârguința la învățătură, prin râvna de a urma calea cea dreaptă a credinței în Dumnezeu.

Aveți mulți sfătuitori: familia, Biserica, școala, care vă îndeamnă numai la bine.

Deschideți-vă inima și sufletul către sfatul cel bun, către fapta frumoasă, către gândul înalt, către viața curată și neprihănită, ca să creșteți frumoși și sănătoși, să vă conturați propria personalitate, să fiți folositori societății și bineplăcuți lui Dumnezeu.

Luați aminte la toată grija părintească, la sacrificiile pe care adesea părinții le fac, ca vouă să nu vă lipsească hrana, îmbrăcămintea, dar mai ales, dragostea părintească și căldura lor sufletească.

Urmați sfaturile, îndemnurile și învățăturile dascălilor voștri, ca să creșteți nu numai cu vârsta, ci și cu mintea și înțelepciunea.

Ascultați cuvântul lui Dumnezeu în școală și bisericească, pentru a vă feri de toate relele și a merge mereu pe calea cea bună, având alături de voi „înger de pace, credincios, îndreptător și păzitor sufletelor noastre".

Iubiții mei fii duhovnicești,

Cu acest mesaj pentru copii, care se bucură de „Ziua Internațională a Copilului" pentru grija ce societatea le-o acordă,

Biserica adresează chemarea Sa pentru ca întreg poporul român cel binecredincios, cu preoții și ierarhii săi, să se îngrijească temeinic de viața pruncilor născuți și nenăscuți, a celor din leagăn, a celor din grădinițe, din școli, a tinerilor în general, educându-i întru iubirea lui Dumnezeu și respectul față de semen, de țară, de natura înconjurătoare ca operă divină.

Un gând aparte adresăm slujitorilor sfintelor altare și tuturor credincioșilor întru ajutorarea tuturor copiilor defavorizați, al celor abandonați, orfani sau al celor care și-au părăsit căminul dintr-un motiv sau altul. Astfel, sprijinirea sau adăpostirea lor se va identifica cu grija pe care însuși Dumnezeu le-o poartă prin noi: „Tatăl meu și mama mea m-au părăsit dar Domnul m-a luat" (Psalmul 26; 16). Avem încredințarea că îndelunga tradiție de grijă deosebită acordată copilului, își va regăsi locul firesc în viețuirea românilor. Numai astfel viețuind și lucrând, Neamul nostru va dăinui, Biserica dreptmăritoare se va întări și numele lui Dumnezeu se va preaslăvi în veci.

Sădind acum în ogorul bun al sufletelor voastre, îndemnul la jertfă și la purtare de grijă pentru aceste ființe nevinovate care sunt copiii de aici și de pretutindeni, cei pe care Mântuitorul atât de mult iubindu-i, i-a chemat la El, vă îmbrățișez cu părintească dragoste.

Pr. Dr. Ioan Stancu — Templul din Ierusalim — Fenomenologia spațiului sacru, Editura Tipargo, Pitești, 1999, p. 300.

Rod al unei îndelungate munci de cercetare, făcută cu competență și cu pasiunea dăruirii, — autorul acestei lucrări de doctorat pune în lumină două particularități. Mai întâi faptul că oferă un bogat material bibliografic ce se simțea cam de mult și apoi este o încercare reușită de a prezenta „Templul din Ierusalim" în structura fenomenologiei spațiului sacru.

După o bursă de studii la Universitatea din München (R.F.G.), Pr. Dr. Ioan Stancu beneficiază de o bursă pentru studii la Ierusalim, unde s-a documentat la fața locului în vederea definitivării acestei lucrări.

A fost minuțios pregătită și întocmită sub îndrumarea competentă a d-lui Prof. Dr. Remus Rus, care în „Prefață", apreciază pe bună dreptate că „prezenta teză de doctorat — este — deosebit de meritorie, incitantă și interesantă și suntem convinși că ea va aduce o contribuție pozitivă la literatura teologică din țara noastră", p. 9.

În partea introductivă, autorul fundamentează cu argumente convingătoare, fenomenologia spațiului sacru a templului care în gândirea popoarelor este o imagine cosmică a Universului, un spațiu existențial sacru, un axis mundi, o reflectare pământească a unui arhetip ceresc. Acesată imagine a templului din Ierusalim a fot primită de Solomon de la Dumnezeu. Muntele Sion pe care a fost zidit Templul, a devenit centrul lumii.

În această analiză întâlnim câteva teme și anume: Originea divină a sanctuarelor — locul sacru ca centru, locul sacru ca punct de întâlnire locul sacru ca microcosmos al tărâmului ceresc. Templul din Ierusalim — templul centrul universului, templul ca microcosmos, templul ca loc de întâlnire, prezența imanent-transcendentă a Templului.

După analiza introductivă, urmează Partea I, - susținută de trei capitole; cap. I: Descrierea generală a Templului; cap. al II-lea: Ierusalimul - cetatea lui David și cap. al III-lea: Templul lui Solomon.

Partea a doua: Templul lui Zorobabel (al doilea Templu) căderea celui de-al doilea Templu.

Partea a treia; Templul lui Irod, distrugerea Ierusalimului și a Templului.

De observat că după citirea acestor capitole rămâi cu impresia că autorul nu s-a mulțumit doar să prezinte pe baza unor date istoria Templului, ci merge mai departe, făcând o interpretare teologică a construcției Templului.

În concepția iudaică Templul din Ierusalim reprezintă arhetipul, locul de purificare permanentă a poporului. El corespundea simbolismului iudaic despre creație care cuprindea: cerul, pământul și apa; reprezentate prin cele trei părți: Sfânta Sfintelor, sfânta și pridvorul. Sunt amintite, în această parte, foarte multe simbolisme, prezentate cu acrivie.

De Templul din Ierusalim se leagă speranța poporului ales în venirea lui Mesia.

Partea a patra este structurată pe următoarele capitole: I - Sinagoga; cap. al II-lea - Iisus Hristos și Templul; cap. al III-lea - Creștinismul și Biserica — Templul spiritual.

Sinagoga este o nouă etapă în evoluția cultului iudaic, primind o nouă semnificație. Astfel în sinagogă nu se aduceau jertfe sângeroase ca la Templu, locul acestora îl ia „Jertfa Tore" constând în recitarea unor capitole din ea. Tot aici omul găsea informații despre situația țării și a altor comunități evreiești.

Odată cu venirea Mântuitorului Hristos se împlinesc proorocirile date poporului ales. Noua Sa lege va prelua învățături din vechile tradiții iudaice cu noi semnificații.

Biserica va fi casa lui Dumnezeu și locul de închinare al creștinului. Biserica este centrul cosmosului, sau adunarea eshatologică a lui Iisus.

„Templul ceresc din Apocalipsă face parte din marea lucrare de spiritualizare în care observăm Sionul ceresc și Noul Ierusalim.

Noul Ierusalim nu are însă nici un Templu. Această idee a unui Nou Ierusalim fără un Templu este desigur o noutate" - spune autorul în concluziile sale, p. 283.

În încheiere este prezentată o bogată bibliografie selectivă.

Pr. NICOLAE MOGA

Doamne, nu am om...

(Urmare din pag. 1)

vit, căruia Dumnezeu i-a trimis pe îngerul Său Rafael, spre a-l vindeca și a-l ajuta să depășească starea de descurajare.

La toate aceste lucruri se cuvine să cugetăm ori de câte ori ni se pare că șansele de a scăpa din încercări nu se întrevăd nicidecum. În astfel de împrejurări trebuie să fim convinși că Dumnezeu nu ne-a părăsit chiar dacă ajutorul de la oameni nu se întrevede. El ne este mereu aproape chiar mai mult decât ne suntem noi înșine.

Tot în felul acesta să gândim și în împrejurările în care tocmai ne aflăm, când contrar situației slăbănogului de la Vitezda, noi nu mai suntem singuri ci ne vedem asaltați de tot felul de oameni care ne făgăduiesc multe binefaceri. Să învățăm din Sfânta Evanghelie și să cerem prioritar ajutorul lui Dumnezeu. Tot pe El să-l rugăm să ne lumineze spre a-i învesti cu autoritate pe cei cu adevărat responsabili și însuflețiți de dorința de a se dărui pentru semenii lor și de a face ca țara să poată porni pe calea dorită de toți a adevărului, dreptății și prosperității.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Biblioteca „ASTRA" – SIBIU –

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
15 iunie şi 1 iulie
Nr. 23—26
2000

SFÂNTA TREIME*

Iubiţi credincioşi,

Iată că ne-a ajutat Dumnezeu să ajungem până azi, poate şi de acum încolo, dar important e că am ajuns marea sărbătoare de astăzi, când Catedrala noastră prăznuieşte hramul: „SFÂNTA TREIME". Nu este un hram oarecare, e sărbătoarea Sfintei Treimi, a Tatălui, a Fiului şi a Duhului Sfânt, pentru că Sfânta Treime s-a revelat, s-a descoperit de la Botez, când Fiul era în apă, Sfântul Duh era în chip de porumbel deasupra lui, iar Tatăl din cer a zis: acesta este Fiul Meu cel Iubit.

Această sărbătoare vine la 10 zile de la Înălţarea Domnului, Pogorârea Duhului Sfânt, prăznuită într-un cadru festiv, împodobită cu verdeaţă, simbolizând reînnoirea naturii şi a creaturii, prin Pogorârea Duhului Sfânt. Dar, să observăm mai întâi că toate evenimentele mari din viaţa Mântuitorului şi din istoria creştinismului au fost cumva anunţate din timp. E un lucru foarte important acesta şi foarte interesant, şi minunat, ca toate marile evenimente din istoria religioasă a lumii, în particular din istoria creştinismului să fi fost dinainte anunţate.

Sfântul Duh, a treia persoană a Sfintei Treimi, ne este prezentat adesea în Sfânta Scriptură prin metafore şi prin simboluri, este prin urmare Acela care naşte viaţa, viaţa sub toate formele ei. Viaţa din care se naşte viaţă nu poate veni decât de la Dumnezeu, prin Duhul Sfânt. Aşa este pentru că aşa ne-a spus Dumnezeu.

Să ne rugăm Domnului, în această zi sfântă în care e şi hramul Catedralei noastre, să ne dăruiască întreit Sfânta Treime, puterea să

(Continuare în pag. a 8-a)

† **ANTONIE**
Mitropolit al Transilvaniei

* Cuvânt rostit în Catedrala mitropolitană din Sibiu, cu ocazia hramului: „Sfânta Treime", 19.06. 2000.

Slavă Eroilor Armatei Române

O dată cu sărbătoarea Sfintei Zile a Înălţării Domnului Iisus Hristos, potrivit tradiţiei româneşti, poporul nostru sărbătoreşte şi ziua eroilor noştri care prin jertfa lor ne-au oferit mari şi înălţătoare semnificaţii:

I. Simbolul etern al independenţei noastre ca stat;

II. Simbolul nepreţuit al victoriei asupra fascismului, redobândirea integrităţii teritoriale a ţării şi asigurarea existenţei neamului românesc.

III. Simbolul eliberării din dictatura comunistă prin jertfa eroilor căzuţi în Revoluţia din decembrie 1989.

Revoluţia ne-a dat posibilitatea de a reveni la vechea tradiţie a poporului român de a sărbători cu pioşenie pe toţi eroii patriei în această Sfântă zi de înălţare. Ei sunt, cei care prin jertfa lor au ridicat prestigiul oştirii române la cele mai înalte culmi, atât în primul, cât şi în al II-lea război mondial, şi numai în urma supremei jertfe a lor şi a camarazilor de luptă rămaşi în viaţă — veterani de război — avem azi o patrie liberă şi independentă.

Drept recunoştinţă, patria le-a imortalizat memoria şi faptele pe filele de aur ale istoriei noastre scrise până în anul 1945. De la această dată, timp de 45 de ani, regimul comunist a căutat să schimbe adevăratul mers al istoriei, trecând pe cei ce s-au jertfit şi cei ce au sângerat pe câmpurile de luptă la cea mai accentuată marginalizare iar sărbătorirea zilei eroilor a fost totalmente neglijată.

Noi cei care am luptat alături de camarazii căzuţi în lupte şi am avut şansa de a scăpa cu viaţa, chiar cu răni grele, nu-i putem uita şi în conştiinţa noastră rămân adânc înrădăcinate eroicele lor fapte şi figuri.

Este cu neputinţă de a uita pe cei care au căzut în marea bătălie de la cota 434, de pe înălţimea dealului denumit „la Simaş" situat în apropierea localităţii Chetani— Turda.

Inamicul era instalat pe înălţimea fortificată cu lucrări genistice şi cu mult armament şi unităţi de luptă. Ordinul a fost ca în zorii zilei de 19 septembrie 1944 cota să fie eliberată pentru ca să se poată duce lupta în vederea eliberării Clujului. În seara de 19 toate subunităţile se găseau pregătite, pe la orele 11 a început lupta care a durat întreaga noapte pe un întuneric şi o ploaie măruntă şi rece. Încleştarea a fost dură şi s-a soldat cu mulţi morţi şi răniţi de ambele părţi. În zorii zilei inamicul a preferat să lupte în retragere.

În această bătălie printre cei căzuţi a fost şi Mihu Paul Sadoveanu rănit grav în bazin de schije de proiectil, evacuat şi dus la spitalul de campanie, unde după scurt timp a decedat. Tânărul ofiţer de rezervă n-a fost altul decât fiul marelui prozator Mihail Sadoveanu.

Acest erou n-a vrut să profite de situaţia tatălui său, spre a se instala undeva, sub o „carapace" lipsită de pericol, măcar la o unitate mai fericită nu la Vânătorii de Munte în linia I. El n-a înţeles şi nici n-a vrut să fie mai prejos decât eroii, zugrăviţi, cu atâta măiestrie, în romanele istorice de către tatăl său, atunci când era în joc apărarea gliei strămoşeşti.

Pentru toţi eroii neamului păstrăm în sufletele noastre de ostaşi bătrâni durerea şi recunoştinţa cu toată sinceritatea căci nu trebuie să uităm, că sinceritatea absolută este cea mai perfectă fărâmă de recunoştinţă.

Cu aşa eroi un neam e greu să piară.

ION CRISTEA,
participant activ pe frontul de Est şi de Vest

Părintele Dumitru Stăniloae şi aria politicii

ATITUDINEA FAŢĂ DE MONARHIE ŞI MONARHI

Cele mai multe informaţii directe despre atitudinea Părintelui Stăniloae faţă de instituţia monarhiei le avem în legătură cu Carol al II-lea şi cu domnia lui. Din intervenţiile în presă ale Părintelui reiese că avea o certă preţuire faţă de rege, un rege faţă de care astăzi ne arătăm destul de critici şi pe care istoria tinde să-l plaseze printre personajele politice româneşti negative ale acestui veac. Cum se explică poziţia Părintelui Stăniloae în acest caz? Ea se explică prin faptul că poziţiile luate de Părinte se refereau totdeauna la texte scrise, la situaţii concrete care aveau o legătură directă cu Biserica. Dacă vom studia, astăzi, acele cuvântări şi gesturi regale, vom constata că ele sunt, în multe privinţe, impecabile. Dacă era numai o viclenie inteligentă a lui Carol al II-lea, sau era în însăşi fiinţa acestui om o construcţie duplicitară, este poate mai greu de lămurit aici. În orice caz, exprimările regelui acesta depăşesc simpla limbă de lemn prezentă cel mai adesea la astfel de personalităţi şi dovedesc o destul de bună cunoaştere a preceptelor bisericeşti şi chiar o certă educaţie teologică. Iarăşi, nu putem şti dacă aceste discursuri şi luări de poziţie şi le pregătea singur sau erau rodul colaborării vreunei feţe bisericeşti care-l slujea din umbră. Oricum, el şi le însuşea şi acţiona în consecinţă.

Fără să-l numească, Părintele subliniază şi laudă atitudinea corectă a Maiestăţii Sale Regele (n.n. e vorba de Carol al II-lea, desigur) în cuvântarea pe care a ţinut-o cu ocazia festivităţilor prilejuite de sfinţirea la 5 şi 6 noiembrie a catedralei din Cluj, în care acesta declarase: *„credinţa creează, întemeiază şi susţine"* (*„T.R."*, nr. 73/18 noiembrie 1933, *„Momentul de la Cluj"*).

Cu prilejul investirii I.P.S. Nicodim, M.S. Regele a rostit un cuvânt. Părintele Stăniloae laudă *„concepţia înaltă ce-o are despre misiunea Bisericii ortodoxe în ţara noastră"*, faptul că nu vrea să fie *„un Domnitor laic într-un stat laic"*, ci *„un Rege ortodox al unui stat ortodox"*. Regele dovedeşte *„o surprinzătoare înţelegere a spiritului vremii"*. Părintele arăta că *„trebuie să fim profund recunoscători M.S. Regelui"* şi *„slujitorii altarului să urmeze înţeleptele sfaturi şi îndemnuri ale M. Sale"*. Între ele şi acela ca *„slujitorii altarului să nu se mai lase deviaţi de la misiunea lor duhovnicească de politică, cu tot cortegiul ei de interese materiale şi egoiste"* (*„T.R."*, nr. 7/10 februarie 1935, *„Lozinci regale pentru Biserică"*). Acelaşi lucru se petrece cu prilejul investirii altor trei episcopi la 21 mai 1936 (*„T.R."*, nr. 25/14 iunie 1936, *„Misiunea preotului"*). Peste câţiva ani, este lăudată aceeaşi dibăcie oratorică regală cu prilejul investirii noilor mitropoliţi ai Moldovei şi Olteniei (*„T.R."* nr. 51/17 decembrie 1939, *„O mare cuvântare regală despre Biserică"*). De menţionat că în nici unul din cazurile menţionate mai sus, Părintele Dumitru Stăniloae nu-l pomeneşte pe suveran pe nume.

De altfel, cu ultimul din acele prilejuri, Părintele Dumitru observa: *„Toate cuvântările despre Biserică ale Majestăţii sale au dat în chip categoric convingerea că suveranul nostru este un sprijin hotărât şi un înţelegător profund al ei"*. Discursurile regale lăsau, într-adevăr, loc destul unei astfel de recepţii. Iată câteva mostre ale ideilor regelui susţinute în cuvântarea ţinută cu acel prilej: statul trebuie să se sprijine pe Biserică, precum şi Biserica trebuie să se sprijine pe stat; interesele românismului se confundă în Ţara noastră cu interesele Bisericii şi viceversa; nu poate fi progres al neamului nostru fără ortodoxie; toate interesele României şi ale neamului românesc sunt şi interesele Bisericii etc.

M.S. Regele este lăudat şi pentru un Decret-lege prin care *„s-a consfinţit principiul irefutabil că Biserica este autoritatea proprie în materie de învăţământ teologic"* (*„T.R."* nr. 23/5 iunie 1996, *„Reorganizarea învăţământului teologic"*).

Dar iată cum îl caracterizează Părintele Stăniloae pe Carol al II-lea în preajma declanşării celui de-al doilea război mondial: *„avem un rege conştient de ce ne trebuie, în grija de ţară şi în destoinicia căruia putem avea toată încrede-*

(Continuare în pag. a 5-a)

COSTION NICOLESCU

Interesul lui Mihai Eminescu pentru ştiinţe

În afară de poezii, Luceafărul poeziei noastre a dovedit interes pentru ştiinţe. Aceasta ar părea a fi curios, dacă nu i s-ar cunoaşte firea însetată după absolut. Ca student la Viena (1869), Eminescu şi-a ales exclusiv prelegeri de Filozofie. Prietenul său, N. Teclu, profesor la Academia tehnică, l-a îndrumat pe Eminescu spre chimie. Participând la lecţiuni de anatomie şi de fiziologie, Eminescu a prins slăbiciune pentru ştiinţele naturale. Spirit speculativ fiind, şi împins de nevoia de unitate în explicarea universului, a căutat Eminescu abstracţiunile necesare în fizică şi apoi în astronomie (I. Slavici, Amintiri, Cluj, 1967, p. 118). Mărturii despre aceste preocupări sunt însemnările consemnate în caiete după publicaţiile

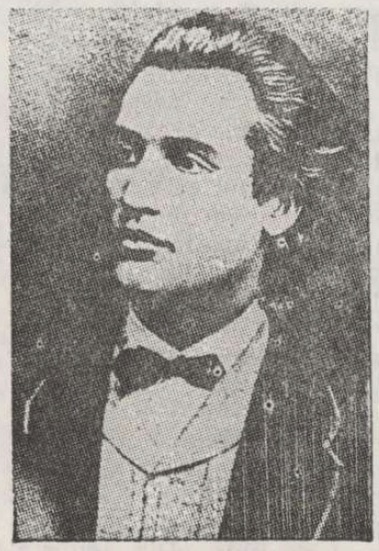

ştiinţifice din „Annale der Chemie und Pharmazie". Faptul că legile acestor ştiinţe erau exprimate în ecuaţii numerice, l-a determinat pe poet să se adâncească în studiul matematicilor, spre a pătrunde misterele calculului diferenţial (G. Călinescu, Viaţa lui M. Eminescu, Bucureşti, p. 271). Dacă în copilărie, lui Eminescu i-a displăcut matematica, în schimb, în anii maturităţii, studiul matematicii i-a părut a fi şi uşor şi util, căci oferă instrumentul care face posibilă exprimarea legilor universului.

I. Slavici spune, că Eminescu nu citea, în sensul obişnuit al cuvântului, ci „spre a se dumiri" (adică spre a se lămuri). Nu era ramură de ştiinţă, pentru care să nu aibă — după cum zicea Eminescu — o „particulară slăbiciune". Când se înfigea în vreo chestiune, citea un întreg şir de cărţi privitoare la ea. În cele din urmă, a

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

„Vino, Duhule Preasfinte"

Pogorârea Sf. Duh

La cincizeci de zile de la luminata Înviere a Mântuitorului din morţi şi la zece zile de la Înălţarea cu trupul Său la Cer, Biserica Creştină prăznuieşte ziua Pogorârii Sf. Duh peste Sfinţii apostoli, Cincizecimea sau Rusaliile.

E o sărbătoare străveche ce datează încă din veacul apostolic şi care are o întreită semnificaţie. Mai întâi venirea Mângâietorului, venire promisă deja de Mântuitorul înainte de Patima Sa; întemeierea în chip văzut a Bisericii ca trup tainic al Său şi ca realitate ontologică de îndumnezeire a tuturor celor care prin botez vor fi încorporaţi în El şi în al treilea rând extinderea lucrării mântuitoare a lui Hristos, lucrare realizată în trupul Său la ceilalţi membri ai Bisericii şi deci începutul mântuirii subiective.

Revărsarea de har a Sf. Duh de la Rusalii va penetra adânc trupul eclesial al lui Hristos *„noul Israel"* şi va imprima în sufletul celor ce cred şi se vor boteza lucrarea cea nevăzută a Duhului în lume şi care va avea ca rezultat pnevmati-

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar al Sibiului

Mănăstirea Vatoped

Dacă nostalgia pelerinului trecut prin Muntele Athos se oprește odată cu trecerea timpului cu precădere asupra unei singure mânăstiri, aceasta nu poate fi alta decât Mânăstirea Vatoped. Bunătatea exacerbată a părinților de aici, comorile artei, culturii bizantine întâlnite în această mânăstire te fac să exclami cu adevărat că ortodoxia *este slava divinului.*

Potrivit tradiției această mânăstire a fost întemeiată la sfârșitul secolului IV de către Teodosie cel Mare (379—395) în cinstea Născătoarei de Dumnezeu, grație salvării fiului său Arcadiu în urma unui naufragiu și găsirii lui în dreptul țărmului actualei mânăstiri.

Potrivit documentelor însă, trei frați nobili din Adrianopol, veniți în Sfântul Munte pentru a trăi în anturajul Sfântului Atanasie Atonitul, și anume monahii: Atanasie, Antonie și Nicolae, sunt trimiși de către acesta pentru a restaura mânăstirea în anul 972 (aceasta fiind și opinia actualului stareț, arhimandritul Efrem inserată în introducerea calendarului din 1997 al acestei mânăstiri).

Unii istorici însă susțin că anul 972 coincide de fapt cu întemeierea nu cu restaurarea acestei mânăstiri. De altfel, Vatopedul nu este menționat în primul Tipicon al Sfântului Munte din 972, dar, printre cosemnatarii unui act al protosului Toma din 985 este prezent și starețul Nicolae al Vatopedului, putându-se deduce de aici că Vatopedul a fost fondat undeva între 972 și 985.

Potrivit celui de-al doilea Tipicon din 1046, Vatopedul este a doua mânăstire în rang între mânăstirile atonite, situație existentă până în zilele noastre.

În 1541 Vatopedul primește viața idioritmică, în 1575 revenindu-se la viața cenobitică, grație efortului depus de patriarhul Silvestru al Alexandriei; a mai existat o scurtă perioadă de idioritmie mai târziu, însă sfârșită în 1989.

Katholikonul Vatopedului a fost construit în secolul X, exonartexul în 1426 iar pictura care există până astăzi datează de la începutul secolului XIV, aparținând școlii macedonene, autor după inscripții fiind un ieromonah Arsenie. În interiorul lui există unele mozaicuri de o rară frumusețe, cum ar fi: Buna-Vestire, Deisis-ul. Pavajul deosebit al Vatopedului din ornamentații mozaicale datează din secolul X. În cadrul Katholikonului mai există încă 5 capele.

În curtea mânăstirii se mai află încă două bisericuțe, una cu hramul Sfântului Brâu, iar cealaltă cu hramul Sfinților Cosma și Damian.

Sfântul Brâu al Născătoarei de Dumnezeu este pentru prima dată menționat a fi în păstrarea Mânăstirii Vlaherne din Constantinopol, apoi în Sfânta Sofia, de aici a intrat în posesia cneazului sârb Lazăr I, care mai apoi l-a dat Vatopedului. El este până în zilele noastre sursa unor reale miracole.

În secolul XIII, în urma politicii unioniste duse de împăratul Mihail Paleologul, 12 ieromonahi din Vatoped au fost trecuți prin sabie, egumenul Eftimie fiind și el dus într-o insulă, chinuit și apoi aruncat în mare (istoricul Dimitracopulos).

Vatopedul s-a bucurat de simpatia a numeroși împărați bizantini, dintre care amintesc pe Manuel I Comnenul (1143—1180), Andronic II Paleologul (1282—1328), care i-au făcut multe daruri. Dar între acești împărați, între țarii ruși, între principii sârbi, bulgari, strălucesc prin generozitatea lor, domnitorii români.

Ștefan cel Mare (1457—1504) ridică în anul 1496 arsanaua pentru corăbii a Vatopedului, ca și turnul de apărare al mânăstirii.

Domnitorul Neagoe Basarab (1512—1521) acoperă cu tablă de plumb Katholikonul, lucrare ce dăinuie până astăzi, dar și ridică bisericuța cu hramul Sfântului Brâu.

În anul 1560 capul Sfântului Grigorie de Nazians este adus în Moldova, în timpul lui Alexandru Lăpușneanul, care face și el multe danii Vatopedului; în 1709 capul Sfântului Grigorie Teologul este adus și în Țara Românească, în timpul lui Constantin Brâncoveanu. În 1606 Vatopedului îi este închinată Mânăstirea Golia din Iași, tot în secolul XVII îi mai sunt închinate încă două mânăstiri din Galați și Mânăstirea Mira din ținutul Focșanilor.

Arhimandritul Efrem mai menționează în Introducerea sa că pe parcursul secolelor XVII—XVIII și prinții familiilor Ghica, Cantemir, Mavrocordat, Calimachi au susținut financiar necesitățile mânăstirii.

La stăruințele egumenului Neofit, patriarhul ecumenic Chiril înființează în secolul XVIII vestita Academie teologică de la Vatoped, a cărei ruine se păstrează până astăzi în imediata apropiere a mânăstirii.

Arhimandritul Efrem menționează că anul întemeierii acesteia e 1748, aici au învățat multe personalități cu rol deosebit de important în istoria națiunii grecești, Academia având parte de o serie de profesori celebri: *Evghenie Vulgaris,* ulterior episcop de Cherson; *Sergios Macarios,* mai târziu patriarh al Alexandriei; *Atanasios de Paros* etc.

Eforturi pentru bunul mers al Academiei au depus și *Sfântul Nicodim Aghioritul* și *Sfântul Macarie al Corintului,* considerați mentorii spirituali ai Academiei.

De asemenea și patriarhul Ciprian al Constantinopolului și patriarhul Gherasim al Alexandriei au arătat un deosebit interes față de activitatea acestei Academii. (sec. XVIII).

Mânăstirea Vatoped a făcut de-a lungul secolelor diferite donații, spre exemplu: în 1908 a făcut o importantă donație către Academia teologică a Patriarhiei Ecumenice de la Halchi, în 1915 a plătit ridicarea unei școli la Larnaca-Cipru, etc., exemplele pentru astfel de cauze umanitare putând continua până azi.

În Mânăstirea Vatoped au trăit multe personalități, dintre care l-aș aminti doar pe Sfântul Grigorie Palama; mulți patriarhi ecumenici au ținut să-și găsească sfârșitul zilelor în această mânăstire. Împăratul bizantin *Ioan VI Cantacuzino* își părăsește tronul și se tunde ca monah în Vatoped, sub numele de Ioasaf.

S.B. Daskov spune că chiar și din mânăstire Ioan VI Cantacuzino (1341—1354) continua să urmărească evenimentele cele mai importante din viața politică a Bizanțului. De pildă, atunci când conducătorul isihaștilor, Grigorie Palama, a căzut prizonier la turci, el a adunat bani și l-a răscumpărat.

Arhiva mânăstirii Vatoped păstrează peste 2000 de manuscrise, pergamente cu texte liturgice, hrisoave, un hrisov cu semnătura lui Ștefan cel Mare și cu sigiliul curții sale fiind chiar expus în muzeul mânăstirii.

Pe baza unor documente, probabil unele găsite chiar în arhiva Mânăstirii Vatoped, părintele Teodor Bodogae afirmă că, unii monahi vatopedini au ajuns preoți ai comunității grecești din Sibiu; se știe foarte bine că pe locul actualei catedrale mitropolitane din Sibiu, exista înainte vechea biserică a comunității grecești de aici.

Din tezaurul mânăstirii, pe lângă Brâul Maicii Domnului mai fac parte și capul Sfântului Ioan Gură de Aur, Grigorie Teologul, Andrei Criteanul, Modest al Ierusalimului etc., ca și numeroase icoane făcătoare de minuni dintre care le amintesc pe: Paramythia, Antifonitria, Pantanassa. Nicolae Iorga, ca de altfel și alți istorici, confirmă faptul că Mitropolitul Varlaam al Ungrovlahiei, fost egumen la Glavacioc a donat Vatopedului icoana Maicii Domnului — Pantanassa.

În prezent de Vatoped țin multe schituri și chilii, dintre care amintesc: *Schitul Sfântul Dumitru, Schitul Sfântul Andrei din Kareia* inițial rusesc, dar trecut în stăpânirea Vatopedului printr-un decret al patriarhului Anthimos IV în 1849; *chilia Sfântului Ipatie,* o chilie românească, cu o bisericuță extrem de intimă, aici a trăit arhimandritul Dometie Trihenea, originar din Tilișca Sibiului; această chilie nu a fost ocolită nici de patriarhul Justinian, atunci când acesta a vizitat Athosul; *chilia Sfântul Gheorghe-Calciu* — tot românească, aici mai trăind părintele Dionisie Ignat, în vârstă de peste 90 de ani, un duhovnic extrem de căutat în prezent în Sfântul Munte.

Pentru noi românii, recunoașterea importantelor donații românești către Vatoped de actualul egumen, arhimandritul Efrem, nu poate decât să ne sensibilizeze, făcându-ne să ne simțim în Vatoped ca acasă. Deschiderea părintelui Efrem, ca și a părinților români de aici, fac posibil acest lucru.

Putem conchide așadar că Vatopedul, prin personalitățile care au trăit aici, prin activitatea Academiei teologice, prin zestrea cultural-artistică pe care o poartă e parte a ortodoxiei universale.

BIBLIOGRAFIE

1. Preot Dr. Teodor Bodogae, *Ajutoarele românești la mânăstirile din Sfântul Munte Athos,* Sibiu, 1940.

2. S.B. Daskov, *Dicționar de împărați bizantini,* Editura Enciclopedică, București, 1999.

3. Sotiris Kadas, *Mount Athos,* Ekdotike Athenon S.A., Athens, 1994.

4. Ioannou P. Panaghiotou, *Tourist Guide to the Holy Mountain,* Ekdosis „I Pltaitera Ton Ouranon", Athens, 1977.

5. *Imerologio 1997,* Iera Meghisti Moni Vatopediou, Aghion Oros.

TOMA ȘTEFAN,
Student an IV

Gânduri la sărbătoarea Pogorârii Duhului Sfânt

„Eu voi ruga pe Tatăl, și alt mângâietor va da vouă, ca să fie cu voi în veci, adică Duhul adevărului" (Ioan XIV: 16, 17)

Pentru creștinii ortodocși Rusaliile, ziua Cincizecimii reprezintă ziua de naștere a Bisericii, ziua pogorârii Sfântului Duh peste apostolii adunați în cetatea Ierusalimului, la zece zile după înălțarea lui Iisus la cer.

În Faptele Sfinților Apostoli, în cap. al 2-lea, Sfântul Evanghelist Luca ne prezintă evenimentul petrecut acum aproape 2000 de ani: „Și când a sosit ziua Cincizecimii, erau toți împreună la un loc. Și fără de veste s-a făcut din cer un vuiet ca de suflare de vânt ce vine repede și a umplut toată casa unde ședeau. Și limbi ca de foc li s-au arătat împărțite, și au șezut pe fiecare din ei. Și s-au umplut toți de Duh Sfânt și au început să grăiască în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi".

Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat, ne-a învățat să-I urmăm și la sfârșit, după moarte, îngropare și înviere s-a înălțat la Tatăl, umplându-i pe ucenici de nădejde prin făgăduința venirii Mângâietorului, a Duhul adevărului, cel care o să-i învețe, o să-i sfințească și o să-i îmbrace cu putere de sus.

La Buna Vestire Duhul Sfânt coboară peste Sfânta Fecioară care zămislește în pântece pe Cuvântul lui Dumnezeu. „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?", îl întreabă Prea Sfânta Fecioară pe Îngerul Darului, care i-a spus: „Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui-Preaînalt te va umbri".

Atunci Dumnezeu l-a trimis pe Fiul Său în lume prin Lucrarea Duhului Sfânt și acesta s-a întrupat din Prea Sfânta Fecioară Maria care este „Ușa Cerului", iar acum Hristos cel Înviat îl trimite pe Duhul, sub formă de limbi de foc pentru a fi împreună cu ucenicii Lui, pentru a le aduce aminte de toate cele învățate de la Dânsul și pentru a-i îndrepta la tot adevărul (Ioan 16, 13).

„Cuvântul s-a întrupat pentru ca noi să-l primim pe Duhul", spune Sf. Atanasie, făcându-ne să înțelegem că pogorârea Sfântului Duh este chiar scopul și împlinirea Învierii.

În trecut, pogorârea Duhului Sfânt peste oamenii adunați pentru a ridica turnul Babel, turnul mândriei, a adus amestecarea limbilor, acum însă efectul se inversează.

„Când Cel Preaînalt coborându-se a amestecat limbile,

(Continuare în pag. a 8-a)

Arhim. IRINEU DUVLEA,
Mânăstirea Brâncoveanu,
Sâmbăta de Sus

Jurământul unui preot sibian din anul 1824

După cum se știe, între anii 1797—1800, negustorii macedo-români din Sibiu, din așa-numita „companie grecească de comerț", au ridicat o nouă biserică, pe locul actualei catedrale mitropolitane, numită mult timp „biserica grecească"[1]. Preoții care slujeau la această biserică erau cunoscători de limbă greacă și română, iar alegerea lor se făcea după criterii foarte stricte. După moartea preotului-paroh, candidații la postul vacant trebuiau să se prezinte la protopopul locului pentru un examen, însoțiți fiind de câțiva reprezentanți de seamă ai „companiei grecești".

Un model despre felul cum se făcea alegerea preotului la „biserica grecească" din Sibiu ne este oferit de către o copie a unui „protocol" încheiat cu această ocazie, la 14/26 februarie 1824. Copia poartă numărul original 120/1824, este scrisă în românește și aparține Fondului „Vasile Mangra" din Sibiu. Ea începe prin expunerea examenului (care de fapt este un interogatoriu) pe care l-a susținut preotul Kiril Ivirit în fața protopopului. Din cuprinsul interogatoriului, aflăm despre noul candidat Kiril Ivirit că s-a născut în orașul Ipsela din țara Troației care se afla sub dominație turcească și că avea 51 de ani. A învățat carte în orașul Calivia „în episcopatul ivarchiei în Turția". S-a călugărit la mânăstirea Ivirului, în muntele Sfântagorei la vârsta de 18 ani, iar peste o săptămână a fost făcut diacon de episcopul Neofit al Maroniei. Ca diacon a slujit în mânăstirea Ivirului patru ani, după care, la 22 de ani a fost preoțit tot în această mânăstire, de către episcopul Ignatie de la eparhia „Ieru Ke agiu Oros". După opt ani de slujire preoțească, Kiril Ivirit a fost trimis la Constantinopol (Țarigrad) unde a slujit la o biserică grecească timp de trei ani, apoi a venit în Țara Românească la București unde a fost ca preot opt ani la spătarul Scarlat Ghica. De aici a ajuns egumen la mânăstirea „Vălenii de munte", unde a slujit iarăși opt ani, după care mitropolitul Dionisie Lupu l-a numit econom la mitropolie. În această funcție a stat doar doi ani, căci mitropolitul l-a trimis în Brașov la 12 decembrie 1822, ca arhimandrit.

Preotul Kiril știa limbile: greacă, turcă și română, alături de bogate cunoștințe de teologie. El a venit în Transilvania datorită faptului că în 1821 izbucnise revoluția lui Tudor Vladimirescu, fiind însoțit de preotul Gheorghe, ecleziarhul de la Târgoviște. Mai întâi au poposit la Brașov, apoi la Sibiu, cu scopul de a fi preot paroh la „biserica grecească", în locul preotului Constantin Olimbites. Plata ce i s-a stabilit era de o mie de zloți.

Partea a doua a copiei cuprinde jurământul pe care Kiril Ivirit l-a făcut înaintea protopopului: „Eu Kiril Ivirit, născut dela orașul Ipsela din țara Troația în împărăția turcească, ieromonachul din Mănăstirea Ivirului în muntele Sfântagorei, mă jur în numele Părintelui, al Fiului și a Sfântului Duch, precum că voi fi totdeauna credincios Preaînălțatului Domnului Frantiscus întâiul, din mila lui Dumnezeu împărat al Austriei, Craiului Ierusalimului, Craiului Apostolicesc a Ungariei, Craiului Bohemiei, Lombardiei, Veneții, Dalmații, Croații, Slavonii, Galiții, Ilirii etc., Marelui princip dela Transilvania la moștenitorii de împărăția înălțimii sale și de prințipatul Ardealului voi fi drept la toate. Ce voi vedea și voi auzi împotriva împărăției sale, ori împotriva țărilor, împotriva sfintelor Teate (texte n.n.), au a Pravilelor, îndată după datoria mea au prin mine singur, au prin alții credincioși

(Continuare în pag. a 4-a)

MARIUS EPPEL

1. Cf. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe, vol. II, București.

Cărturari sibieni de altădată:

Ioan Moga „Teologul"

Cel de al doilea profesor care a funcţionat la şcoala de preoţie din Sibiu în timpul păstoririi episcopului Vasile Moga, a fost nepotul său de frate, Ioan Moga, supranumit „Teologul". Era fiul protopopului Zaharie Moga din Sebeş - azi judeţul Alba - (1764-1828), care a avut cinci copii: Nicolae (cancelist, † 1849), Ioan, de care ne ocupăm aici, Avram, devenit şi el protopop la Sebeş între anii 1825-1851, Anghelina, măritată cu profesorul Moise Fulea şi Gheorghiţa, măritată cu un oarecare Mihai Santei. Este interesant de notat că protopopul Avram, deci fratele lui Ioan, a avut tot cinci copii (trei fete devenite preotese şi doi băieţi, între care şi unul cu numele Zaharia († 1865); fiica acestuia, Ana, se va căsători cu viitorul preot Isidor Blaga din Lancrăm, ei fiind părinţii filosofului, poetului şi dramaturgului de mai târziu Lucian şi a celorlalţi copii: Letiţia, Lionel, Longin, Liviu şi Liciniu.

Ioan Moga s-a născut în Sebeş în 1790. A urmat cursurile Gimnaziului din Alba Iulia, probabil între anii 1805-1810. N-ar fi exclus să fi studiat, în continuare, la Cluj. În 1812 a primit un „stipendiu" din partea Episcopiei Sibiului - împreună cu Moise Fulea şi un oarecare Luca Pop, decedat în timpul studenţiei - pentru studii de Teologie - la romano-catolici - la Universitatea din Viena. A fost mai norocos decât Moise Fulea, rechemat la Sibiu înainte de încheierea studiilor, în 1814, căci a rămas la Viena până în anul IV, după ce Gheorghe Lazăr a părăsit Sibiul. Probabil a fost chemat acasă pe la sfârşitul anului 1815, prin decembrie. Cert este că la 25 ianuarie 1816 prin ordin imperial Ioan Moga a fost numit profesor la „cursul de preoţie" din Sibiu. Îndată după numire, Consistoriul informa clerul ortodox din Ardeal, că Ioan Moga „s-au aşezat şi întărit profesor şi dascăl de blogoslovie la diecii de preoţie". Şi pentru că Moise Fulea preda Cântările bisericeşti, Tipicul şi „Manuarea protocoalelor matriculare", lui Ioan Moga i s-au încredinţat disciplinele predate până atunci de Gheorghe Lazăr, adică un curs de Dogmatică, timp de trei luni şi unul de Morală, alte trei luni. Deşi s-a cerut mereu înfiinţarea unui seminar teologic propriu-zis pentru tinerii ortodocşi din eparhia Ardealului, autorităţile au ştiut să tergiverseze lucrurile, încât nu s-a realizat nimic. Aşa se face că şcoala „clericală" sau „de preoţie" de la Sibiu a funcţionat numai cu cei doi profesori - Moise Fulea şi Ioan Moga - până la revoluţia din 1848/1849. Ioan Moga şi-a dat demisia la 10 decembrie 1848; câteva zile mai târziu, la 17/25 decembrie 1848, era numit în locul său tânărul Ioan Hannia, absolvent al Institutului „Sancta Barbara" din Viena. Paralel, a îndeplinit şi slujba de protopop al „tractului" Sibiu I, din 1830 până în 1853 şi de referent în probleme matrimoniale în Consistoriul eparhial din Sibiu, din 1828. Ca şi cumnatul său, Moise Fulea, s-a ocupat mai mult de problemele administrative legate de aceste ultime două funcţii. Oricum, era apreciat de contemporanii săi, mai cu seamă de foştii lui elevi, care l-au supranumit „Teologul". Preţuirea de care se bucura rezultă şi din faptul că la 2 decembrie 1847, când s-a întrunit Sinodul electoral al protopopilor eparhiei pentru alegerea unui episcop ortodox la Sibiu, Ioan Moga a obţinut cel mai mare număr de voturi, 33, Moise Fulea 31, iar Şaguna, 27. Probabil Moga era acum văduv, dacă nu cumva va fi fost preot „celibatar", aşa cum fusese în tinereţe şi unchiul său.

A rămas de la el o lucrare în manuscris: **Scurtă îndreptare pentru preoţii neuniţi care cugetă a lua pre sine slujba cea grea a duhovniciei** (1824). În Biblioteca mitropolitană din Sibiu se păstrează o copie a acestui curs (Ms. 46) realizată de preotul Toma Filip din Porceşti în martie 1830, cu 99 de pagini. La paginile 1-2 era reprodus un scurt cuvânt „Către cetitoriu", semnat de Ioan Moga, cu data de 2/14 martie 1824. Un al doilea manuscris al acestei lucrări se păstrează în aceeaşi bibliotecă (Ms. 100), având acelaşi titlu, dar şi cu anumite precizări privitoare la copist: „Întocmită de Ioan Moga, profesorul candidaţilor de preoţie neuniţi şi după însuşi originalul autorului descrisă în luna oct(ombrie) 1844, de Sava Popovici, paroh neunit în Răşinar(i) şi profesor romano-nemţesc ibidem". Are 119 pagini, format caiet, cu 24-32 rânduri pe pagină, scris mărunt, foarte caligrafic. Faptul că se cunosc două exemplare, copiate unul în 1830, altul în 1844, ne face să credem că profesorul Ioan Moga îşi dădea manuscrisul clericilor săi spre a fi copiat.

Tot în Biblioteca mitropolitană din Sibiu se mai păstrează un manuscris (Ms. 61) cu titlul: **„Învăţătură theologhicească sau dogma credinţei pravoslavnice neunită din Ardeal.** Pentru trebuinţele candidaţilor de preoţie. Prin mine săracul Iacov Filimon din Reci, slăvit scaunul Miercurii, fiind în Sibiu la şcoala candidaţilor de preoţie, în luna lui Ianuarie în anul 1826". Manuscrisul are 22 de pagini, format octav, scris mărunt, împodobit cu unele desene, iniţiale mari, lucrate artistic. Este prezentată Dogmatica generală şi specială pe scurt, în 9 capitole cu mai multe subcapitole, la care se adaugă alte 4 capitole mai scurte. Presupunem că este cursul de Dogmatică al profesorului Ioan Moga, prelucrat după vreun manual catolic, după care va fi învăţat şi el în perioada studiilor la Viena.

Profesorul Ioan Moga s-a implicat şi în problemele naţional-politice ale neamului său. De pildă, în 8 mai st. n. 1848, a luat parte la acea consfătuire a intelectualilor români de la Sibiu şi Blaj, care s-a ocupat de pregătirea viitoarei Adunări naţionale româneşti de la Blaj. A fost prezent şi la această Adunare, ca apoi să fie ales şi în Comitetul permanent al românilor, cu 25 de membri, condus de Andrei Şaguna, care urma să-şi aibă sediul la Sibiu. La începutul anului 1849, după ocuparea Sibiului de către trupele revoluţionare maghiare conduse de generalul polonez Iosif Bem, s-a refugiat şi el dincolo de Carpaţi, împreună cu Moise Fulea şi atâţia alţi preoţi şi intelectuali români din Ardeal, ajungând până la Bucureşti.

Încă din 10 decembrie 1848 şi-a prezentat demisia din slujba de profesor la şcoala de preoţie. În 1853 a renunţat şi la slujba de protopop şi asesor şi s-a reîntors în Sebeşul natal. Acolo a continuat procesul pe care-l iniţiase unchiul său, episcopul Vasile, cu Primăria oraşului, căreia îi ceruse o sumă de bani pentru zidirea unei biserici ortodoxe în oraş (având în vedere că majoritatea contribuabililor erau români ortodocşi). S-au cheltuit sume însemnate de bani pentru avocaţi, fără să se poată ajunge la un rezultat. Bătrân şi bolnav, până la urmă profesorul Moga nici nu s-a mai interesat de soarta procesului.

A trecut la cele veşnice în Sebeş, la 24 octombrie 1856. Dispărea o figură interesantă de dascăl al şcolii teologice sibiene din prima jumătate a veacului al XIX-lea.

Pr. prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

O interesantă listă inedită

„Cine poate găsi o femeie virtuoasă? Preţul ei întrece mărgeanul. Într-însa se încrede inima soţului ei, iar câştigul nu-i va lipsi niciodată. Ea îi face bine şi nu rău în tot timpul vieţii sale (...). Tărie şi farmec este haina ei şi ea râde zilei de mâine. Gura şi-o deschide cu înţelepciune şi sfaturi pline de dragoste sunt pe limba ei. Ea veghează la propăşirea casei sale..." (Pilde 31, 10-12; 25-27).

La această întrebare cu nuanţă retorică încearcă să contureze un răspuns original lista inedită la care mă voi referi. O astfel de femeie ar trebui să găsească un viitor slujitor al altarului, orientându-se nu numai după aceste coordonate oferite de **Pildele** veterotestamentare, ci şi după cuvintele Apostolului neamurilor, Sfântul Pavel, care îi scria lui Timotei: „Femeile lor (n.n. - ale diaconilor) de asemenea să fie cuviincioase, neclevetitoare, cumpătate, credincioase în toate" (I Tim. 3, 11).

Pentru a facilita căutarea şi alegerea unei asemenea femei a fost întocmită o listă a fetelor candidate la statutul, - dacă poate fi numit astfel -, de preotese. Ne-a fost pusă la dispoziţie de Părintele Nicolae Fara din Ludoş, care o are de la tatăl său, Nicolae Fara senior. Lista datează din luna martie a anului 1907 şi provine de la vechiul Institut teologic-pedagogic din Sibiu, fiind întocmită, în cea mai mare parte a ei, de către Petru Roşca şi Iosif Nicoară, dar şi de un anume V. Giurgiuca a cărui semnătură o găsim la subsolul câtorva pagini. În total sunt 18 file, deci 36 de pagini, numerotate începând cu pagina a şasea. Prima filă conţine un „Conspect general despre candidatele de preotese introduse în „Lista fetelor" în anul 1906/907", alcătuit de Petru Roşca şi Iosif Nicoară. Fetele provin din 32 de protopopiate, - „protopresbiterate", cum sunt numite -, transilvănene, cele mai multe fiind originare din protopopiatele: Sibiu (29), Deva (25), Alba Iulia (25), Reghin (25), cele mai puţine provenind din protopopiatele Agnita (4), Lupşa (5), Câmpeni (6). La aceste 421 de fete se adaugă elevele de la şcoala de menaj, în număr de 13.

Înainte de a supune unei examinări atente lista respectivă este interesant de menţionat faptul că a doua filă a documentului cuprinde versuri - grupate pe trei coloane - îngemănate în două poezii al căror titlu este enunţat: **În peţite** şi **Pribegii de la Ispoziţie.** Prima este semnată de Luca Hututup, iar imediat sub titlu se poate citi un avertisment: „Orice reproducere oprită", poetul de ocazie dorind să-şi păstreze în exclusivitate dreptul difuzării versurilor. Câteva stihuri aşternute pe hârtia îngălbenită de vreme, lizibile cu dificultate, m-au determinat să mă gândesc la o posibilă legătură între poezie, autorul acesteia şi lista amintită: „Am pornit şi eu prin ţară / Pe cum toţi clericii pleacă / Când îi vorba să să-nsoare / Şi vreau să se facă popă // ... Dar să pot sti mai departe / Unde să fac încercare / Compus-am această carte / Să-mi fie ca o îndrumare. // Că unde-s acele fete? / Cum le cheamă după nume / Cât sunt ele de-nvăţate / Şi de ce zestre-ar dispune? // Şi cu cartea asta-n mână / Fiind sigur de succes / Nu-mi va băga nimeni vină / Ce preoteas-am ales".

Elementele enumerate de autorul poeziei sunt incluse în inedita listă. Autorul versurilor şi cei ai listei nu sunt identici după nume. Poate fi vorba de un teolog care s-a orientat după aceste „coordonate" indicate de autorii listei, însă formularea „Compus-am această carte" nu lasă loc unei ipoteze de acest fel. Luca Hututup ar putea fi un pseudonim al vreunui semnatar al listelor, ceea ce e destul de greu de crezut. Ipoteza cea mai plauzibilă este aceea conform căreia şi acest Luca a contribuit la alcătuirea listei, numeroase file rămânând nesemnate.

A doua poezie evocă o „pribegie" a teologilor care „de lângă catedrală" au pornit „prin Faur" să răspândească „prin capitală / Al doinei scump tezaur". Este pusă în lumină şi figura unui „om de ispravă" care deapănă în faţa lor amintiri triste, probabil din războiul pentru cucerirea independenţei de stat (1877-1878), fiind profund îndurerat: „Şi mult cumplit mă doare / Când mă gândesc la fraţii mei / Cu toţi ciuntiţi în floare". S-ar putea ca poezia să continue pe o altă filă, pierdută însă. Numele autorului nu este semnalat de această dată. Nu este exclus ca acesta să fie acelaşi Luca Hututup care semna prima poezie.

După fila care cuprinde versuri, urmează o prezentare detaliată a „candidatelor". Lipsesc filele care prezintă fetele din protopopiatele Abrud, Agnita, Alba Iulia şi Avrig. În liste este menţionat numele tatălui sau al mamei (dacă fata era orfană), profesia acestuia, confesiunea căreia îi aparţinea, - „greco-ortodoxă", respectiv „greco-catolică" -, localităţile unde trăiau.

Voi stărui asupra profesiei. Majoritatea părinţilor erau preoţi, unii chiar protopopi. Întâlnim o gamă variată de profesii, dar ca o caracteristică generală pot sublinia faptul că aproape toţi părinţii deţineau funcţii importante, având un statut social bine definit şi o situaţie materială stabilă: avocaţi, judecători, funcţionari la tribunale, comercianţi, economişti („economi"), directori de bancă, hotelieri, învăţători, un căpitan, un medic. Câţiva sunt trecuţi ca proprietari, iar unul este menţionat ca primar. Doar doi erau ospătari, iar alţi trei aveau meserii precum: cantor, poştaş, respectiv morar.

Este amintit apoi numele fiecărei fete, precum şi studiile pe care le-au făcut. Cele mai multe au urmat cursuri la şcolile primare existente în localitatea natală sau în apropierea acesteia. La rubrica unde sunt indicate studiile este trecută localitatea unde s-a aflat şcoala respectivă. Alteori apar menţiunile: „civile", „comerciale", „normale", „preparandie" sau „pedagogia". Numeroase fete au urmat cursuri de pedagogie la Sibiu, altele la şcoala pedagogică de fete care fiinţa de la începutul secolului la Gherla, sub îndrumarea Episcopiei greco-catolice de acolo. O serie de fete au studiat la Blaj, probabil la şcoala medie care funcţiona în acel oraş din 1902. Înainte, la Blaj exista o şcoală elementară de fete, - încă de la începutul secolului al XIX-lea -, devenită spre sfârşitul secolului „şcoală poporală superioară de fete", transformată ulterior în şcoală medie.

Câteva dintre fete au studiat în Vechea Românie, la rubrica respectivă fiind trecut simplu: „România". Una dintre ele a studiat în străinătate, la Pesta, poate chiar la cunoscuta Universitate de acolo. Studii comerciale au putut face la Braşov unde, până în 1918, funcţionase o şcoală de profil. O altă parte a fetelor au urmat şcolile de menaj din Sibiu şi Blaj.

Este prezentată apoi vârsta fetelor pe trei grupe: 15 şi 18 ani, 18 şi 21 ani, iar a treia grupă cuprinzând fetele care depăşeau 21 de ani. Majoritatea (218) se încadrau în prima categorie, 165 se integrau în a doua grupă, iar 51 în ultima. O rubrică ne atrage atenţia asupra tenului fetelor: 298 erau brunete, 136 blonde, alta asupra staturii: 117 erau înalte, 247 mijlocii, iar 70 erau mici de statură.

Zestrea este estimată în coroane şi prezentată tot pe grupe: peste 10 000, între 5 000 şi 10 000, respectiv între 2 000 şi 5 000. Se pare că multe fete nu deţineau o avere prea mare, căci 171 aveau o zestre care se integra în a treia grupă, 169 posedau o zestre care se integra în a doua grupă şi 94 o zestre care figura la prima grupă.

Un loc aparte îl ocupa rubrica în care fetele sunt împărţite pe trei categorii, după „frumseţă": 115 se pare că erau deosebit de frumoase, 259 se situau la categoria a doua, iar 60 erau mai puţin înzestrate la acest capitol, bineînţeles în opinia autorilor listei.

Aş stărui puţin şi asupra confesiunii căreia îi aparţineau: 301 erau ortodoxe, 133 greco-catolice. Din această statistică se poate constata faptul că discrepanţa între confesiunile acestea nu era resimţită, atât unii, cât şi ceilalţi respectând aceeaşi credinţă pe care au primit-o ca pe un inestimabil tezaur de la strămoşii lor.

Rubrica finală, „Observări", este extrem de interesantă. Aici cunt menţionate calităţile suplimentare pe care unele fete le aveau în raport cu celelalte şi prin care se detaşau oarecum de „contracandidatele" lor. Enumăr aici câteva din aceste remarci: „cântă la pian", „violonistă", „conservator", „poliglotă", „învăţătoare", „de gust", „drăgălaşă", „foarte plăcută", „à la salon", „recomand cu căldură" etc. Acestea erau atuurile fetelor respective.

În final, nu pot să nu remarc desenele care împodobesc subsolul unor pagini. Acestea sunt caracterizate prin minuţiozitatea detaliului. Temele sunt preluate din cotidian, din mediul rural, dar şi din lumea „saloanelor". Personajele sunt reprezentate în mişcare, de cele mai multe ori, dar sunt şi numeroase portrete de femei şi bărbaţi purtând costume reprezentative pentru statutul lor social. Pe unele pagini apar desenate mici scenete chiar, în timp ce altele sunt ornate cu motive florale.

Lista inedită pe care am prezentat-o reflectă preocupările pentru viitorul teologilor, discernământul şi atenţia în alegerea acelei femei care urma să le rămână alături pe întreaga perioadă a vieţii şi apostolatului lor. Alegerea nu se făcea la întâmplare, ci după anumite criterii (studii, familiile din care proveneau etc.), idealul feminin pe care trebuia să îl întruchipeze o viitoare preoteasă situându-se pe un postament înalt la început de secol XX. Ineditul listei stă sub semnul optimismului, entuziasmului şi imaginaţiei debordante specifice anilor tinereţii.

CLAUDIA DUMITRIU

COMUNICAT DE PRESĂ

În zilele de 13-14 iunie 2000, la Palatul Patriarhiei din Bucureşti, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, au avut loc lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Întru începutul acestei sesiuni, în Catedrala Patriarhală, membrii Sfântului Sinod au participat la oficierea Sfintei Liturghii şi a unui Te-Deum în care deodată cu invocarea luminii călăuzitoare a Sfântului Duh pentru lucrările sinodale, au înălţat rugăciuni către Dumnezeu pentru a revărsa milostivirea Sa către poporul român prin trimiterea, în aceste zile de secetă, a ploilor mult binefăcătoare, aducătoare de roadă şi de alinare.

Ierarhii Sfântului Sinod au adresat totodată o chemare la rugăciune şi faptă bună către instituţiile bisericeşti şi laice şi persoanele dornitoare de bine pentru a răspunde cum se cuvine situaţiei dramatice în care se găseşte o mare parte a teritoriului României, din cauza secetei prelungite.

În debutul propriu-zis al lucrărilor, Sfântul Sinod a cinstit prin cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST şi păstrarea unui moment de reculegere, memoria Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop al Craiovei şi Mitropolit al Olteniei, Nestor Vornicescu, trecut la cele veşnice la 17 mai 2000.

Pe planul dimensiunii sociale a lucrării Bisericii ierarhii Sfântului Sinod au apreciat felul în care clerul şi credincioşii ortodocşi au răspuns chemării la solidaritate cu familiile sinistrate din zonele afectate de inundaţiile din primăvara acestui an.

Dintre celelalte aspecte luate în discuţie, în care Sfântul Sinod a luat însemnate hotărâri, amintim:

— aprobarea înfiinţării de noi mânăstiri pe cuprinsul Patriarhiei Române;

— aprobarea Protocolului de colaborare pentru prevenirea şi combaterea furturilor de bunuri care fac parte din patrimoniul cultural naţional, aflate în păstrarea unităţilor bisericeşti, încheiat între Ministerul de Interne şi Patriarhia Română;

— aprobarea mai multor măsuri referitoare la îmbunătăţirea sistemului educaţional în învăţământul teologic de toate nivelurile.

— dezbaterea în instituţiile de învăţământ teologic a problemelor legate de istoria şi extinderea Uniunii Europene;

Au mai fost discutate participări ale unor membri ai Sfântului Sinod şi alţi teologi ortodocşi români la întâlnirile internaţionale interortodoxe şi ecumenice, precum şi aspecte legate de comunităţile ortodoxe româneşti din afara ţării.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

„Vino, Duhule Preasfinte"

(Urmare din pag. 1)

zarea și restaurarea ontologică a întregii creații.

Venirea în lume a Duhului în ziua Cincizecimii va deschide porțile Împărăției celei veșnice și-i va face părtași acesteia pe toți aceia care-L vor primi pe Mângâietorul în sufletul și în viața lor și în același timp îi va face părtași slavei celei mai presus de fire, făcându-i să ajungă la statura bărbatului desăvârșit, la măsura deplinătății vârstei lui Hristos.

La Rusalii, Duhul Sfânt vine în lume ca să sfințească și să desăvârșească întreaga creație după ce Fiul a restaurat-o ființial prin întruparea, patima, moartea și învierea Sa.

El vine în lume fiind trimis de la Tatăl de către Fiul pentru a da mărturie lumii de dragostea și bunătatea lui Dumnezeu, Unul în ființă dar întreit în persoane. Duhul — spune Sf. Grigorie Teologul — vine în lume ca o pecete a desăvârșirii și ca un semn văzut al comuniunii trinitare din ceruri și ca un îndemn la viață nouă pentru întreaga creație.

Mântuitorul Hristos încă din timpul activității Sale mesianice le-a promis Sf. Săi ucenici și apostoli că le va trimite un ajutor în persoana Mângâietorului, care va fi cu ei în veac și care îi va învăța pe ei toate (Ioan 15, 26). Acest lucru l-a accentuat mai ales înainte de patimile Sale tocmai pentru a-i întări pe ucenicii Săi în credința în El și în a-i face să înțeleagă că plecarea Lui la Cer nu este o lipsire a Lui dintre ei, ci dimpotrivă este o prezență mai vie și mai activă a Lui prin trimiterea la ei în chip văzut a Sf. Duh.

Și această promisiune a Sa Mântuitorul Hristos a împlinit-o în ziua Cincizecimii, când asupra Sf. apostoli s-a pogorât în chipul limbilor de foc Duhul cel preasfânt.

Venirea Sf. Duh asupra apostolilor are ca efect imediat umplerea lor de dar și de har și vorbirea în alte limbi a *„măririlor lui Dumnezeu"*.

Duhul Sfânt le luminează mintea spre a pricepe Scripturile cele insuflate de Dumnezeu și a cunoaște despre cele înfăptuite de Hristos ca Dumnezeu și Om, în vederea restabilirii legăturii dintre om și Creatorul Său, legătură distrusă de păcatul strămoșesc.

Duhul Sfânt este cel care îi întărește pe Apostolii Domnului *„pe piatra credinței"* în Dumnezeirea lui Hristos și în același timp îi umple de curaj pentru ca lepădând orice teamă să iasă la răspântii și să propoveduiască tuturor pe Hristos Cel răstignit, înviat și înălțat la cer. Duhul Sfânt este cel care îi asistă pe Apostoli în lucrarea lor Kerigmatică și misionară și cel care le insuflă tăria propovăduirii la care adaugă totodată și *minunile ce urmau* (Marcu 16, 20), ca un semn văzut al puterii pe care o primiseră de Sus.

Duhul Sfânt este cel care ne îndeamnă și pe noi să ne rugăm după cuvântul Sf. Ap. Pavel: *„de asemenea și Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie ci însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite"* (Romani 8, 26).

De aceea toate rugăciunile liturgice ale Bisericii, dar și cele particulare încep cu invocarea Sf. Duh prin rugăciunea atât de cunoscută *„Împărate Ceresc"*.

În această rugăciune este concentrată întreaga teologie pnevmatologică a Bisericii, el fiind numit *„Împăratul ceresc"*, Mângâietorul (Ioan 16,7), *Duhul Adevărului* (Ioan 16, 13) *„vistierul bunătăților"* și *„dătătorul de viață"*.

Imnele liturgice îl numesc pe Duhul Sfânt *„viață și de viață dătător, lumină și de lumină purcezător, însuși bun și izvor de bunătate prin care Tatăl se cunoaște și Fiul se propoveduiește și de toți se știe o putere, o împreunare, o închinare a Sfintei Treimi"* (din slujba Utreniei).

Rusaliile sau Pogorârea Sf. Duh este o sărbătoare a luminii celei neînserate și necreate, căci prin ea întreaga făptură este recreată în Hristos devenind *„făptura nouă"* și este luminată de razele sfinteniei și ale harului dumnezeiesc.

Rusaliile sau Cincizecimea este o sărbătoare a bucuriei celei veșnice, prin care lumea s-a umplut de milă și de adevăr și prin care bucuria cea veșnică nu se va lua de la noi pentru că, după cuvântul Mântuitorului, Duhul Sfânt va fi cu noi în veac.

Rusaliile sau Cincizecimea este o sărbătoare a binecuvântării prin care întreg universul este penetrat de lucrarea cea curățitoare și de viață făcătoare a Duhului Sfânt care asistă Biserica și o călăuzește spre tot adevărul.

Să prăznuim așa cum se cuvine acest măreț praznic al înnoirii și al sfințeniei și să ne împărtășim de-a pururea din izvorul cel nesecat al harului Sf. Duh și primeniți duhovnicește să-l invocăm pe Prea Sfântul Duh cel în Treime închinat să se sălășluiască întru noi, să ne curățească de toată întinăciunea și să mântuiască sufletele noastre. AMIN!

O călătorie la Troa cu ajutorul geografiei istorice

După cum se știe, în conformitate cu deciziile Sinodului de la Ierusalim, lui Pavel și Barnaba le-a fost încredințată misiunea de a răspândi Evanghelia la neamuri (Gal. 2, 7-9). Întocmind un plan al viitoarei lor călătorii, Pavel i-a propus lui Barnaba să cerceteze **cum se află frații noștri în toate cetățile în care am vestit cuvântul Domnului** (Fapte 15, 36).

Ei bine, ne-am propus, din nou, pentru un fragment al celei de a doua călătorii misionare, să operăm cu datele și coordonatele geografiei istorice.[1] Sfântul Apostol Pavel și Sila pleacă din capitala Syriei romane, Antiochia, cu încurajarea creștinilor de aci, creștini care îi încredințează **harului Domnului** (Fapte 15, 40). Drumul celor doi le (a)duce pașii în Cilicia, provincia natală a Apostolului, unde misiunea este cea **de a întări bisericile** (Fapte 15, 41). Lucru perfect posibil în tandem, deoarece Sila, după cât se pare, era un elenist, cu alte cuvinte făcea parte din categoria evreilor trăitori în diaspora și vorbitori **de greacă, nu de aramaică. Este de presupus** că acest însoțitor era adeptul opiunilor liberale, **ca și Apostolul neamurilor,** opuse celor ale iudaizanților proveniți dintre farisei.[2]

Următoarele etape ale călătoriei misionare vor fi orașele Derbe și Listra, în ținuturile Licaonei, ținuturi și orașe despre care am scris în precedentul articol dedicat geografiei istorice.[3] De notat faptul că acum și aici Timotei - **fiul unei femei iudee, credincioasă și a unui elin** (Fapte 16, 1-2) - devine ucenic al Sf. Apostol Pavel.

Deși a dorit să evanghelizeze și Bitinia - în terminologia oficială a epocii, Bithinya et Pontus, provincie senatorială de rang consular - Sf. Apostol a fost oprit de **Duhul lui Iisus** s-o facă (Fapte 16, 7). Desigur, Bitinia n-a rămas în afara ariei de răspândire a creștinismului, căci Plinius Secundus, în calitatea sa de guvernator a provinciei - din 17 septembrie 111 d.Hr.,[4], altfel spus, cu zeci și zeci de ani după a doua călătorie misionară a Sf. Apostol -, îi pomenește pe creștini într-o scrisoare trimisă împăratului Traian. Iată ce îi scrie Plinius augustului său prieten: **N-am luat parte niciodată la anchetele împotriva creștinilor, așa că nu știu ce fapte și în ce măsură sunt de obicei pedepsite sau urmărite.** Și mai încolo: **Deocamdată, cu aceia care mi-au fost denunțați drept creștini, am procedat în felul următor: I-am întrebat pe ei dacă sunt creștini. Pe cei care recunoșteau, i-am întrebat a doua și a treia oară, amenințându-i cu moartea: pe aceia care rămâneau statornici în afirmațiile lor, i-am trimis la moarte... Nu m-am îndoit o clipă că trebuia pedepsită măcar încăpățânarea și îndărătnicia lor neclintită... Afirmau însă că singura lor vină sau greșeală era că obișnuiau să se adune într-o zi anumită în zori, să înalte pe rând cântare lui Hristos... că se legau... să nu făptuiască vreun furt, tâlhărie sau adulter... După toate acestea obiceiul era să se despartă și să se adune din nou pentru a lua masa în comun... împrejurarea mi s-a părut vrednică de sfatul tău, dat fiind numărul mare al celor implicați; sunt oameni multi, de toate vârstele, de toate categoriile, bărbați și femei, care sunt și vor fi cuprinși de acest pericol. Și molima acestei superstiții s-a răspândit nu numai în orașe, dar și în sate și pe ogoare.**[5]

Fiind deci oprit să se ducă în Bitinia, Sf. Pavel a plecat la Troa, oraș-port din provincia Asia, așezat în fața Macedoniei, oraș fondat de Alexandru cel Mare și transformat de Augustus în **colonia** romană. Troa se afla nu departe de antica Troia, iar statutul de **colonia** era râvnit de orașele Imperiului Roman, datorită prestigiului și avantajelor subsumate statutului respectiv. Să nu uităm că procesul romanizării lumii antice a fost strâns legat de cel al urbanizării sale. Roma era cunoscută ca **urbs** („orașul", **prin excelență**), **iar fiecare** din celelalte orașe se încadra într-una din următoarele categorii: **colonia, municipium** sau **civitas; oppidum** era un termen folosit în special pentru un centru urban aflat dincolo de granițele romane. În general, o localitate ce era **municipium** avea cele mai mari șanse să devină **colonia,** deoarece în conformitate cu statutul său urban, corespundea gradului imediat inferior acesteia.[6]

Vechea Troie, care a constituit teatrul războiului dintre ahei și microasiaticii troieni, l-a fascinat pe omul antic și pe cel modern deopotrivă, cu alte cuvinte, l-a inspirat pe Homer să scrie și pe Schliemann să sape. Astfel, autorul **Iliadei** a cântat **mânia ce-aprinse pe-Ahil Peleanul / Patima crudă ce-aheilor mii de amaruri aduse; / Suflete multe viteze trecute pe lumea cealaltă, / Trupul făcându-le hrană la câini și la feluri de păsări.**[7] Poemele homerice s-au constituit în izvorul literar al întregii civilizații grecești din perioada arhaică și până la apusul ei, fiind ulterior preluate de Roma. Descoperitorul Troiei a avut o solidă cultură filologică, știind mai multe limbi: vreo șapte moderne, plus latina și greaca, la care sunt de adăugat cel puțin două limbi orientale, turca și araba. Latura aceasta, umanistă, era dublată de un deosebit simț practic, cultivat în decursul activității sale de mare comerciant. El verifică pe teren informațiile obținute din poemele homerice, parcurge cu pasul câmpia, numără izvoarele, înconjoară presupusele amplasamente ale anticei cetăți, ca să vadă dacă Ahile și Hector, urmărindu-se unul pe altul, ar fi reușit să le parcurgă de atâtea ori, într-un anumit timp, așa cum scrie în Iliada.[8]

Pe durata a șapte campanii arheologice, între 1870 și 1890, neobositul cercetător amator a izbutit să determine existența succesiunii de orașe preistorice, aflate la 15 km de orașul unde a poposit Apostolul neamurilor în a doua sa călătorie misionară. Primul oraș de pe colina troiană cercetată, numită de turci Hisarlik, comportă zece nivele, cu o grosime totală de patru metri de depuneri arheologice și cuprinde perioada anilor 3000 - 2500 î.Hr. A fost vorba de un centru fortificat, cu o suprafață de o jumătate de hectar, reședință a unui stăpânitor politic și militar. În interiorul fortificației au existat construcții de piatră, aranjate după planuri patrulatere. Această primă fortificație locuită și-a **găsit sfârșitul într-un incendiu, probabil cauzat** de vrăjmași. Orașul a fost apoi reconstruit, viața sa durând între anii 2500 - 2200 î.Hr. La rându-i, Troia II a fost distrusă de un incendiu și de un cutremur, cel de-al doilea „eveniment" succedându-i destul de repede primului.[9]

Troia III, ca s-o numim așa, s-a refăcut pe ruinele precedentei, și era o localitate cu ulițe înguste dar cu locuințe masive, clădite din piatră. Nu s-a identificat încă o locuință princiară și nici nu s-a putut reconstitui întreg ansamblul. Caracteristice sunt grămezile de gunoi, atât în interiorul caselor, cât și pe străzi. Troia IV o continuă în linii mari pe cea anterioară, atât doar că în interiorul caselor apar cuptoarele cu cupolă, de obicei într-o curte interioară descoperită. Troia V a reprezentat, din nou, tipul orașului complet fortificat, continuator, în linii mari a orașelor III și IV, dar ceea ce este important, în decursul existenței sale se face trecerea de la epoca veche a bronzului la cea mijlocie a bronzului anatolian.

Troia VI, comportând opt nivele (straturi arheologice), cuprinse cronologic între anii 1800 și 1300 î.Hr., a fost înconjurată de un zid lung și puternic, refăcut și dublat de mai multe ori, cuprinzând și turnuri. Orașul acesta a pierit prin foc, rezultat a mai multor asedii, asalturi și cutremure. Se pare că a fost contemporan cu vestita civilizație micenian, din secolele XIV-XIII, ajungând la conflict cu orașul omonim civilizației miceniene, aflată în plină expansiune, și care nu a putut fi cucerit până când dezastrele naturale (cutremurele) nu i-au redus populația, nu i-au slăbit fortificațiile și nu i-au anemiat puterea. Pe ruinele Troiei VI s-au ridicat alte așezări, una de maximă importanță, Troia poemelor homerice (catalogată de arheologi ca fiind VII a 1), altele epigonice (de genul Troia VI h, VII a 2-b 1, VII b 2).[10]

Peste ruine s-a așternut praful timp de

(Continuare în pag a 5-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

1 Despre prima călătorie misionară a Sf. Apostol Pavel ne-am ocupat în articolul **O pagină de geografie istorică**, apărut în **Telegraful Român**, Anul 147, nr. 15-18, 15 aprilie - 1 mai 1999 p. 2.

2 Pr. Dr. Sabin Verzan, **Sfântul Apostol Pavel,** București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, pp. 95-96. De fapt atitudinile exclusivist-conservatoare, de tipul celor ale iudaizanților Antichității creștine, au reapărut (s-au menținut?) în secole și secole de istorie; cazul nostru al românilor ardeleni, ne este cel mai la îndemână. Ni s-a negat leagănul de formare, fiindu-ne „mutat" undeva la sud de Dunăre, ni s-a negat autenticitatea credinței, taxată de „schismatică", ni s-au ignorat sau dărâmat bisericile pentru că nu erau ca cele „oficiale", am fost priviți drept locuitori de categroia a II-a în Ardealul natal, motiv pentru care acesta trebuia purificat de noi prin deznaționalizare și nu numai. Dreptul cuceritorului, specific Evului Mediu a fost luat ca argument suprem, iar dreptul istoric (vechimea strămoșilor noștri aici încă din Antichitate: a dacilor, pentru că aci le-a fost vatra, a romanilor, pentru că limba și poporul român sunt neo-latine) falsificat, cel natural (procentul ridicat de populație românească în comparație cu restul locuitorilor) ignorat sau în momente de criză, bagatelizat. În schimb **Pax Sovietica** a schimbat registrul și a hiperbolizat până la mistificare, rolul slavilor în formarea (sunt nevoit să mă repet) unui popor și a unei limbi neolatine.

3 Cf. nota 1.

4 Plinius Cel Tânăr, **Opere complete,** București, Editura Univers, 1977, pp. 306-7, Scrisoarea X, 17 a.

5 **Ibidem**, pp. 343-4, Scris X, 96.

6 **Enciclopedia civilizației romane,** București Ed. Științifică și Enciclopedică, 1982, pp. 207 și 550-1.

7 Homer **Iliada**, în românește de G. Murnu, Prefață, note și glosar de Romul Munteanu, vol. I, București, Ed. Tineretului 1959, Cântul I.

8 Radu Florescu, **Introducere**, Heinrich Schliemann, **Pe urmele lui Homer,** București, Ed. Meridiane, 1979 pp. 5-26, la p. 6.

9 **Ibidem**, pp. 17-19.

10 **Ibidem** p. 21.

Jurământul unui preot sibian din anul 1824

(Urmare din pag. a 2-a)

a împărăției sale voi arăta, cu împărății străine nu voi coresponda lui, nici pre taină le voi scrie, nici voi primi alți străini scrisori împotriva împărăției ori a țării aceștia, nici în lucruri politicești, mă voi amesteca, ci voi urma după chemarea mea numai, care mi s-au dat dela cinstita Privilegiata Companie grecească din Sibii, adecă numai Preoția Preavoslavnicei Bisericei de această Priv. Companie Grecească țiitoare voi păzi, dar nu alta la alte legi au la alte lucruri, ce nu se cuvin persoanei meale nu mă voi amesteca, nici împotriva religiei împărățiitoare, au a uniților ori acelora lalte legi primite mă voi disputa lui, ori le voi huli, dela alte Parochii veniturile Preoților românești nu voi lua, nici voi face ceva împotriva Parochilor, numai voi fi deplin plecat Preaînălțător rânduieli și obiceiurilor Bisericești și la împărăția aceasta, asemenea și Preasfințitului Domnului Episcopului, Cinstitului Consistoriului, Protopopului locului în lucrurile bisericești și duhovnicești, după întâlesul Benignelor Normativuri crăești și gubernialești de data Vienne 10 ianuarie 1772 sub No. gubernialicesc 1478 aceluiași an eșite și publicate, deplin totdeauna a-mă supune prin aceasta mă leg, ne mai cunoscând până voi fi în marele Ardealului Principat altă stăpânire și numai dela pretitulatul Domnu Archiereu, cinstitul conzistorium și Protopopu Locului, nici voi pomeni pe alt împărat, Episcop, Archiepiscop au Patriarch în slujbele bisericești, fără numai pe împăratul țării aceștia și pe titulatul Episcop aceștii Eparchii. Și pentru că cinstita Privilegiata Companie grecească din Sibiu pentru Parochul cel din țară străină adus easte legată la În (altul) C (răiescul) Gubernium așa ca să nu urmeze ceva împotriva celor viu poruncite, mă făgăduiesc înaintea lui Dumnezeu, și pe preoția mea mă leg, precum mă voi feri de toate acelea care sînt împotriva diregătorii meale cei parochialicești, așa să-mi ajute Dumnezeu și să-mi dea mântuirea sufletului mieu Amin."[2]

Acest jurământ s-a depus la 14/26 februarie 1824 în reședința episcopală a Sibiului fiind de față Nicolae Baiul, Petru Chețanovici, administratorul Cetății de Baltă de Jos și Georg Monicati Soffranu, jude al privilegiatei companii grecești (Richter der Privilegiste Grischische Compagnie) ca deputați ai acestei companii, care și semnează după jurământul lui Kiril. Ca orice jurământ, el asigura încrederea episcopatului sibian și a „Companiei grecești" în noul preot slujitor. Textul jurământului este important mai ales datorită faptului că din el reiese realitatea epocii, una în care Biserica Ortodoxă din Transilvania nu era la aceeași cinste ca și Biserica Unită, ce era puternic susținută de către monarhia austriacă pe de o parte, iar pe de altă parte lupta susținută a preoților ortodocși pentru menținerea credinței dreptmăritoare în vechile ei rânduieli liturgice și canonice.

2. Arhiva Bibliotecii Mitropoliei Sibiu (ABMS), Fond „Vasile Mangra", dosar 1387—1587, doc. 1494/1824.

Părintele Dumitru Stăniloae şi aria politicii

(Urmare din pag. 1)

rea" (*„T.R."*, nr. 43/23 octombrie 1938). Cu prilejul unui „Cuvânt" ţinut în catedrala din Sibiu cu prilejul sărbătoririi a douăzeci de ani de la Marea Unire, va cere *„solidaritate în jurul M.S. Regele Carol II, apărătorul şi întăritorul Ţării"* (*„T.R."*, nr. 49/4 decembrie 1938, *„Pentru apărarea ţării"*).

„Frontul Renaşterii Naţionale", partid politic înfiinţat de Carol al II-lea în 1938, după ce desfiinţase toate celelalte partide, este văzut de Părintele Stăniloae ca având un program *„sută la sută creştin"*. El aduce *„un val de înnoire spirituală"*. Încrederea Părintelui în Front ne apare astăzi puţin ciudată: *„Peste rănile produse de dezbinările politice anterioare, peste descurajarea lăsată de incapacitatea partidelor politice, peste pustiul neroditor produs de vântul urâcios al egoismelor de tot felul, mişcarea Frontului Renaşterii Naţionale s-a revărsat vindecătoare, aducătoare de avânt proaspăt, de înmugurire a întregului peisaj etnic şi social al ţării noastre"* (*„T.R."*, nr. 3/15 ianuarie 1939, *„Principiile de renaştere naţională"*; nr. 44/29 octombrie 1939, *„Programul Frontului Renaşterii Naţionale"*). Părintele se referă pe larg la punctul 6 al programului, care stipulează că în statul român familia şi nu individul este celula de bază. Curioasă prevedere la un monarh care acorda o înţelegere aproximativă vieţii sale de familie.

În alt loc, Părintele spune: *„Fără îndoială că Regele Carol al II-lea al României este o personalitate care dă regalităţii un stil nou, adecvat realităţilor sociale şi psihologice de astăzi"*. Regele ar fi adus o nouă epocă. Cu puţin înainte, cu prilejul Crăciunului şi al Anului Nou, regele fusese în mijlocul soldaţilor, iar în discursurile ţinute în momentele respective presărase numeroase rugăciuni, ceea ce-l face pe Părintele să considere că regele a revenit la felul genuin creştin de a sărbători, propovăduind creştinismul cu fapta: *„Maiestatea Sa a străbătut prin spuma neserioasă a stratului intelectual la fundamentul permanent, serios şi adânc al sufletului poporal"* (*„T.R."* nr. 2/7 ianuarie 1940, *„Să ne rugăm celui Atotputernic"*).

După 23 august 1944, într-un articol, Părintele se referă la *„înţelepciunea şi patriotismul tânărului nostru Rege"* (căruia, iarăşi, nu-i spune pe nume), în care s-a încorporat fără clintire voinţa românească fundamentală (*„T.R."*, nr. 37/4 septembrie 1944, *„Toţi în jurul Neamului"*; începând cu acest număr foaia a apărut pentru o perioadă de timp zilnic pentru a-şi ţine prompt la curent cititorii cu valul debordant al evenimentelor).

PERIOADA ION ANTONESCU

Venirea generalului Ion Antonescu la putere pare să renască speranţele Părintelui Stăniloae într-o îmbunătăţire a stării întregului stat. *„Un vânt aprig de înnoire bate peste tot cuprinsul ţării, alungând pe de o parte îmbâcseala care ne copleşea, iar pe de alta înviorându-ne cu sfichiuiala lui voinică". „Peste creştetul ţării pluteşte lumină de înviere. Neamul s-a regăsit". „La cârma statului s-a instaurat o conducere care acţionează sub porunca aspiraţiunilor sufletului românesc". „Dl. general Ion Antonescu, conducătorul Statului, a dispus cercetarea şi sancţionarea tuturor hoţiilor operate în avutul Ţării în ultimii ani. În felul acesta se pune capăt pentru viitor unui obicei care dacă se continua trebuia să disperăm, de însăşi fiinţa S'atului nostru".* („T.R." nr. 39/22 septembrie 1940, *„Restaurarea românismului în destinul său istoric"*).

În altă ocazie, cu prilejul unui răspuns pe care şeful statului îl adresa patriarhului Nicodim, o scrisoare, într-adevăr, deosebit de mişcătoare şi dovedind o fină înţelegere a rolului Bisericii, Părintele nu se poate opri să nu laude această atitudine. Astfel, generalul are *„mintea înţeleaptă şi sufletul credincios"*, *„conştiinţa religioasă a acestui mare ostaş şi chibzuit conducător de stat este înălţătoare"*, *„un om care păstrează cea mai respectuoasă veneraţie faţă de slujitorii Bisericii"*, *„cu minte luminată, cu suflet identificat cu fiinţa de totdeauna a neamului"*. Părintele este admirativ faţă de faptul că generalul Antonescu dorea ca timpul conducerii sale să coincidă cu o epocă de supremă trăire religioasă în viaţa neamului (*„T.R."* nr. 41/6 octombrie 1940, *„Biserica ortodoxă în noul regim"*). N-ar trebui poate omis, în acest context, faptul că mareşalul şi soţia sa au ctitorit numeroase biserici, între care la Bucureşti două, cele din Dămăroaia şi de la Bariera Vergului.

Părintele Stăniloae laudă *„proclamaţia către români"* (un text, într-adevăr, foarte poetic şi foarte înflăcărat) făcută cu ocazia Sfintelor Paşti, în 1941, de Conducătorul ţării, generalul Antonescu, *„o inimă care bate numai pentru grija ţării"* (*„T.R."* nr. 18/27 aprilie 1941, *„În zilele sfinte ale Învierii Domnului"*).

În 1941, când a început războiul antisovietic, Părintele nota: *„Lupta o conduce cu rost şi vitejie de Arhanghel, Generalul Ion Antonescu. Ca un alt Ştefan cel Mare, el este azi sabia creştinătăţii"* (*„T.R."*, nr. 27/29 iunie 1941, *„A început lupta împotriva bolşevismului"*). Astăzi este uşor să judeci astfel de cuvinte, dar oare câţi erau în momentul acela cei care gândeau altfel?

DIFERITE PERIOADE ŞI EVENIMENTE POLITICE

În mijlocul marii crize economice, care a zguduit Europa şi, bineînţeles, şi ţara noastră, în anii '32—'33, Părintele insistă asupra datoriei pe care o are Biserica şi pe care, în parte, şi-o şi exercita, cu mijloacele proprii ei, pentru *„lecuirea boalei care bântuie peste toată omenirea"* (*„T.R."*, nr. 85—86/28 noiembrie 1931, *„Aristocraţie sufletească"*).

După ce constată că această criză a atins toate stările sociale, Părintele consideră că nu se va putea ieşi din ea fără *„o schimbare morală a lumii de azi"* şi păstrarea nădejdii în viitor (*„T.R."*, nr. 42—43/28 mai 1932, *„E momentul faptei"*).

Unul dintre evenimentele grave ale acestui secol, deosebit de dramatic, l-a reprezentat cel de-al doilea război mondial.

În vara anului 1939, Părintelui îi este deja clară iminenţa războiului. El se gândea că numai rugăciunile ar putea, poate, să îndepărteze *„spectrul războiului"*. Credea că preoţimea trebuia să pregătească sufletele poporul pentru ceea ce ar fi putut să urmeze („T.R." nr. 35/27 august 1939, *„Pregătire sufletească"*; nr. 36/3 septembrie 1939, *„Ameninţarea războiului"*).

La 1 septembrie 1939, Germania a atacat Polonia, iar la 3 septembrie Anglia şi Franţa declară război Germaniei. Părintele deplânge soarta polonezilor: *„avioanele Reichului seamănă moartea prin oraşele până ieri paşnice şi înfloritoare"*. El încearcă să scoată învăţăminte duhovniceşti din analiza stării critice în care se afla omenirea: *„Împrejurările de supremă criză a tuturor valorilor pământeşti sunt timpul cel mai prielnic al fulgerărilor spirituale, la lumina cărora credem că numai cu voia lui Dumnezeu se ţin acestea, căci în sinea lor n-au nici o consistenţă"* (*„T.R."* nr. 37/10 septembrie 1939, *„Războiul a început"*).

O notă critică faţă de marile puteri răzbate din *cuvântul la începutul anului şcolar la Academia teologică „Andreeană"* (*„T.R."* nr. 39/29 septembrie 1939).

În faţa ameninţării războiului, Părintele care întrevede pericole majore pentru independenţa şi integritatea ţării, crede că e bine să se renunţe la stările de învrăjbire politică şi să se ajungă la concordie naţională: *„Cât de rău mi s-ar părea fratele meu român, e fratele meu şi e mai bun de mii de ori decât un străin. Cât de vrednice de critică mi s-ar părea stările din Ţara mea, sunt infinit mai bune decât cele pe care le-aş avea ca român când mi-aş pierde independenţa, când Ţara mea n-ar mai fi liberă"* (*„T.R."* nr. 40/1 octombrie 1939, *„Solidaritate naţională"*).

Îl aflăm pe Părintele plângându-i pe primii morţi şi răniţi români din război (*„T.R."*, nr. 33/10 august 1941, *„Cei ce s-au jertfit"*).

Vroia să vadă în război o adevărată şcoală, ce-i drept extrem de dură şi de nedorită, pentru caracterul şi demnitatea naţiunii. *„Războiul este dascălul nostru întru realism şi bărbăţie, el e o şcoală forţată, singura în afară de cea a Evangheliei, care nu se iluzionează cu trăinicia vieţii noastre de aici, şi ne descoperă în intimitatea existenţei caracterul ei de clipă fulgerătoare"* (*„T.R."*, nr. 2/11 ianuarie 1942 *„Cu încredere în ajutorul lui Dumnezeu"*).

Reia adesea această idee. Era convins că războiul a fost declanşat de pofte teritoriale şi de confruntări ideologice. Ar fi dorit ca războiul să se arate până la urmă, măcar, ca un *„mijloc pedagogic al omenirii"*, care să înţeleagă că numai ancorarea în valorile creştine o poate spori (*„T.R."*, nr. 19/7 mai 1944, *„Creştinismul şi pacea viitoare"*).

Părintele consideră că războaiele şi bejeniile sunt de obicei mărturia lucrurilor neesenţiale şi inconsistente ale civilizaţiei. Viaţa redusă la simplitatea şi esenţialul ei, la puterea de a exista prin virtuţile sufletului nu o puteau păgubi (*„T.R."*, nr. 17/23 aprilie 1944, *„Un neam trăieşte prin sufletul său"*).

În timpurile grele pentru armata română, aflată în defensivă pe frontul sovietic, Părintele îndeamnă la *„probarea prin răbdare a dorinţei neamului de a exista pentru Dumnezeu"* (*„T.R."* nr. 13/26 martie 1944, *„Ţara răbdării"*).

În iarna anului 1944, îi îndeamnă pe credincioşi la a contribui cu danii la uşurarea românilor din Ardealul de nord şi din Moldova, aflaţi în mari lipsuri (*„T.R."* nr. 113/duminică, 10 decembrie 1944, *„Din casă în casă"*).

23 AUGUST ŞI DUPĂ

Părintele Dumitru vede în actul de la 23 August ajutorul Proniei divine. În acel timp el se gândeşte la *„rotunjirea ţării"*, prin eliminarea urmărilor Dictatului de la Viena. Speră să nu se mai repete greşelile şi improvizaţiile politice care au caracterizat guvernările interbelice. Din războiul trecut ieşisem copii, din punct de vedere politic, de data aceasta să ieşim maturi, cere el. Nu trebuie să se mai reactualizeze exclusivismul de partid. Se gândea la guvernarea comună a mai multor partide. Sfătuia tineretul să nu mai cadă în greşeala de a socoti despre sine că ştie totul. (*„T.R."* nr. 36/3 septembrie 1944, *„Ţară nouă"*).

Părintele se mai referă şi la vitejia armatei, care a făcut să ne scuturăm de jugul străin. Speră că n-o să lăsăm să ni se fure independenţa lăuntrică. Ceea ce a condus la ştirbirea independenţei în trecutul apropiat a fost dezunirea dintre noi şi angajarea unora în *„filii străine"* (*„T.R."*, nr. 37/4 septembrie 1944, *„Toţi în jurul Neamului"*). Din păcate cursul ulterior al evenimentelor vor contrazice această speranţă, fiind destui cei care s-au angajat în „filia" sovietică comunistă.

Este probabil obligat să scrie ceva despre Armata Roşie, şi atunci, destul de stângaci în acest discurs impus, face recurs la istorie, amintind de faptul că la 1848 armatele ruseşti au înnăbuşit revoluţia maghiară, contribuind la eliberarea Ardealului, ca şi în cursul acestui al doilea război mondial. În acelaşi articol, deplânge rănile şi atrocităţile comise de ocupaţia maghiară în Transilvania în timpul războiului (*„T.R."*, nr. 43/13 septembrie 1944, *„Rusia şi Ardealul"*).

Timpul de după 23 august 1944 constituie un vârtej de evenimente istorice şi de grele încercări asupra popoarelor, în care este cercată trăinicia tuturor realităţilor ce există. Părintele cere fidelitate faţă de tradiţii, de moştenirea neamurilor (*„T.R."*, nr. 1/ luni, 1 ianuarie 1945, *„Să rămânem identici cu noi înşine"*). Părintele era conştient de faptul că va urma o perioadă istorică care va atenta extrem de violent la valorile tradiţionale, şi îndeosebi la cele ce ţineau de credinţă.

„Nu ştim sigur care va fi viitoarea organizare a lumii, deci şi a neamului nostru". În orice caz, se întrevedea o mai accentuată comunitate de muncă şi de bunuri. Părintele se dovedeşte un bun cunoscător al sistemului comunist. El cere ca să fie însoţite „comunităţile" de mai sus, inevitabile în comunism, şi de o comunitate de rugăciune şi, în consecinţă, de unificarea neamului prin credinţă (*„T.R."*, nr. 12—13/18 martie 1945, *„Ortodoxia şi neamul românesc"*).

REFORMA AGRARĂ

Ultimul eveniment important în legătură cu care se exprimă în scris Părintele în legătură cu perioada analizată, este reforma agrară (decretată la 6 martie 1945 de guvernul dr. Petru Groza), pe care o laudă pentru faptul că pământul a fost dat celor ce tot îl munceau, ţăranilor. Se bucură că Biserica a fost exceptată de la exproprieri. Vede în asta *„sufletul de fiu devotat Bisericii al dlui prim ministru Dr. Petru Groza şi semnul că acest guvern ţine să fie un guvern al poporului, al unui popor creştin până în vremea lui"* (*„T.R."*, nr. 14/1 aprilie 1945, *„Reforma agrară"*).

PREVIZIUNI DE VIITOR

Nu o dată Părintele se întreba neliniştit asupra viitorului omenirii şi încerca să întrevadă acest viitor. Acest lucru s-a întâmplat într-o măsură mai accentuată după ce războiul prelungit şi făcând un număr imens de victime, îşi arătase inutilitatea şi hâdoşenia. *„Care va fi atitudinea omenirii de mâine faţă de marile probleme ale existenţei, faţă de valorile de până acum ale vieţii?"* Părintele îşi dă seama că de fapt războiul acela nu era decât o ciocnire *„între anumite ideologii în multe privinţe radical contradictorii, în unele egal revoluţionare"*. Se va ajunge la distrugere reciprocă sau va apare din această luptă o ideologie nouă, sintetică? Viitorul este mai degrabă sumbru: *„Într-un moment nu prea depărtat al viitorului s-ar putea produce o mare zdruncinare a ordinii existente, o scufundare de teren care să despartă printr-o prăpastie ce va fi de ce a fost"*. El crede că ne aflăm *„în preajma unei răscruci radicale"*. *„Doctrinele internaţionaliste"*, „svârcolirile primejdioase ale unor sisteme politice şi ideologice de a uniformiza cu sila neamurile şi de a le face să înghită de-a gata toate ideile şi formele de import" vor fi abandonate, lăsând locul unui naţionalism *„dus în adâncime, dar manifestat şi pe plan politic"* (*„T.R."* nr. 3/17 ianuarie 1943). *„Lupta viitorului va fi o luptă pentru sinteze nu numai pe teren teoretic, ci şi practic, o luptă pentru concilierea, mobilizarea şi concentrarea continuă a forţelor în vederea satisfacerii pozitive a greutăţilor sociale, care vor fi tot altele şi altele şi tot mai serioase în fiecare zi"*. *„Oamenii viitorului sunt chemaţi la cea mai eroică existenţă"* (*„T.R."* nr. 4/24 ianuarie 1943).

O călătorie la Troa cu ajutorul geografiei istorice

(Urmare din pag. a 4-a)

mai multe secole, pentru ca în secolul al VII-lea î.Hr., să se ridice aci o aşezare grecească, care a deschis o nouă serie de locuiri la Troia. Oraşul elenistic, ridicat ulterior, în timpul lui Alexandru Macedon, se afla la aproximativ 15 km de Troia lui Priam şi a Elenei. Aici, în acest oraş, în Troa, a primit Sf. Pavel mesajul divin - **Un bărbat macedonean sta rugându-l şi zicând: Treci în Macedonia şi ne ajută** (Fapte 16, 9) - de a trece în Europa spre a propovădui Evanghelia.

Iată ce ne spune Schliemann despre Troa: **acest oraş construit de Antigon şi numit de el Antigoneia, a fost mărit şi înfrumuseţat de Lisimah, care, în cinstea lui Alexandru cel Mare, i-a dat numele de Alexandria-Troada. Se află pe coasta Mării Egee, la sud-vest de câmpia de la Troia. Drumul ne-a dus mai întâi prin ţinuturi necultivate, acoperite cu stejari şi fagi sălbatici, apoi prin frumoase păduri de stejari, care se află de asemenea pe locul vechiului oraş. Mai înainte de a ajunge în oraşul însuşi, am trecut prin mai multe cimitire turceşti, ale căror morminte sunt împodobite, toate, cu splendide opere de marmură, luate din Alexandria-Troada.**

Zidurile oraşului, late de 10 metri, constau din două rânduri de pietre dreptunghiulare ... Spaţiul dintre aceste două rânduri de pietre este umplut cu zidărie din pietre şi cărămizi ... Printre aceste ruine, atenţia mi-a fost atrasă de două turnuri rotunde, care au aparţinut cu siguranţă unui palat, apoi de rămăşiţele unei uriaşe băi publice ... [care conţine] **mai multe cade cu un diametru de 10 metri.**

În pădure se găsesc sute de coloane din marmură, în parte culcate pe pământ, în parte stând în picioare. Aceste coloane ne îngăduie să ne dăm seama de splendoarea de odinioară a Alexandriei-Troada. Judecând după întinderea ruinelor, oraşul a putut avea o populaţie de 500 000 suflete.[11] Lăsând la o parte faptul că specialiştii în demografie istorică apreciază cifra de 500 000 de locuitori ca exagerată pentru populaţia oraşului, trebuie să admitem că acele meleaguri sunt încărcate de istorie. Distrugerea Troiei a însemnat consolidarea puterii greceşti, prin intermediul aheilor, în lumea Asiei Mici, în timp ce poposirea Sf. Pavel la Troa, şi mesajul divin de a pleca în Macedonia, a însemnat o nouă etapă în istoria creştinismului şi a celui, pe bună dreptate numit, **Apostolul neamurilor.**

Mai mult, la Troa, Sf. Apostol Pavel se pare că şi-a întărit echipa cu Sf. Luca, autorul **Faptelor Apostolilor,** cu alte cuvinte, cu cel care, pe bună dreptate, poate fi privit drept cronicarul lucrării sale misionare **până la marginea pământului** (Fapte 1, 8), adică până la Roma şi, posibil, până în Hispania. Sf. Luca a fost un medic grec, sensibil, milostiv, cu spirit foarte deschis. El este primul istoric al Bisericii primare, povestind în detaliu primele evenimente după Rusalii. Apoi, prietenia şi apropierea de Sf. Pavel îi oferă un subiect privilegiat, căci **Faptele Apostolilor** reprezintă un subiect excepţional de învăţătură şi propovăduire a Evangheliei pentru primele secole creştine.

---

11 Schliemann **op. cit.**, pp. 195-196.

Un luptător pentru Ortodoxie: Ieromonahul transilvănean Nicodim în Ţara Românească

Astăzi când ideea de unitate naţională apare tot mai des ca un concept perimat şi învechit ce se doreşte tot mai mult a fi înlocuit cu conceptul de federalizare, se cuvine să aruncăm o privire în trecutul Patriei noastre, căci acolo avem dovada clară a existenţei conştiinţei că locuitorii spaţiului carpato-danubiano-pontic, deşi erau numiţi de contemporani: moldoveni, ardeleni, munteni, olteni sau dobrogeni, (ei) se considerau tot români, fapt ce i-a determinat pe înaintaşii noştri să aibă legături strânse de natură culturală, religioasă, socială, politică. Graniţele trasate din punct de vedere politic erau pentru ei doar nişte structuri vremelnice, care nu i-au putut împiedica să comunice, să-şi împărtăşească bucuriile unii altora, iar în vremuri tulburi să se ajute unii pe alţii pentru a depăşi cu bine greutăţile.

Principalele „vehicule" ale unităţii naţionale a românilor în decursul istoriei au fost: limba şi credinţa creştin-ortodoxă.

În rândurile de faţă ne vom strădui să arătăm modul în care Biserica Ortodoxă Română a contribuit la susţinerea românilor de pretutindeni, referindu-ne însă la un caz particular: susţinerea de care s-a bucurat Biserica Ortodoxă Română din Ardeal din partea Bisericilor Ortodoxe Române din Ţara Românească şi Moldova după anul 1700, anul desfiinţării Mitropoliei Ortodoxe Române din Alba Iulia. Este vorba, cu precădere, de ajutorul dat de Mitropolia Ungrovlahiei luptătorilor ardeleni pentru Ortodoxie, în speţă ajutorul primit de ieromonahul Nicodim, unul din clericii şi mirenii ardeleni care au luptat pentru ca românii ortodocşi „neuniţi" din Ardeal să redobândească episcop ortodox, luptă începută la 1701 şi încununată cu succes la 1761.

Activitatea ieromonahului Nicodim în spriijnul „Ortodoxiei ardelene" poate fi reconstituită pe baza mărturiilor literare păstrate în arhive la Kiev, Viena, Carloviţ, Petersburg, Moscova, arhive care au fost scoase la lumină şi cercetate, printre alţii, de profesorii Silviu Dragomir şi Ioan Ionaşcu, cât şi din mărturile literare şi epigrafice păstrate în ţară, mărturii ce atestă atât eforturile lui Nicodim pentru sprijinirea fraţilor săi, cât şi persoanele şi împrejurările care l-au ajutat pe Nicodim să lupte cu o tenacitate rar întâlnită.

Între persoanele care l-au sprijinit pe Nicodim Ieromonahul în lupta pentru binele românilor ortodocşi ardeleni s-a numărat şi protopopul Nicolae Pop din Balomir, fostul vicar al episcopului unit Inochentie Micu. Revenind la Ortodoxie, acesta a fost prigonit de autorităţile habsburgice — care au pus chiar un preţ de „200 de galbeni pe capul său" — găsindu-şi refugiu în Ţara Românească, unde s-a călugărit sub numele de Nichifor, reuşind — la 1752 — să ajungă egumen al mânăstirii Argeş, treaptă în care a rămas până în 1764. Aici, la mânăstirea Argeş, a început „o vie propagandă în sprijinul Ortodoxiei din Ardeal".

El a adăpostit în mânăstirea aflată sub conducerea sa „pe vajnicii luptători pentru Ortodoxie, Popa Sofronie de la Cioara şi ieromonahul Nicodim", ajutându-i ulterior pe cei doi luptători ardeleni. Astfel „Sofronie, la 1746 obţine cu sprijinul lui Nichifor egumenia mânăstirii Robaia". La 10 iulie 1765, Sofronie e întâlnit, însă, egumen la Vieroş. Acesta a susţinut apoi în timpul războiului ruso-turc (1769—1774) o vie activitate în favoarea Rusiei, sfârşindu-şi însă zilele în 1774, fiind prins şi omorât de ruşi în Moldova. În ceea ce priveşte pe ieromonahul Nicodim, acesta e instalat, la 1761, egumen la mânăstirea Berislăveşti — Argeş, cu sprijinul lui Nichifor.

O inscripţie din această mânăstire afirmă: „S-a făcut această clopotniţă de Chir Nicodim Beligrădeanul în vremea lui Constantin Vodă Mavrocordat şi a Mitropolitului Grigorie la anul 1762". Pornind de la inscripţia amintită mai sus, pe care a completat-o: „Nicodim Bistriţeanu", profesorul Nicolae Dobrescu a susţinut că Nicodim, acest ieromonah transilvănean, a fost iniţial egumen la Bistriţa — Oltenia, lucru ce poate fi luat drept fals din pomelnicul mânăstirii Bistriţa, publicat de Nicolae Iorga, pomelnic ce arată că în perioada 1750—1760 nu a fost acolo nici un egumen cu numele Nicodim. Deci Nicodim Beligrădeanul ajuns în Ţara Românească a fost egumen doar la Berislăveşti — Argeş".

Originea „transilvăneană" a ieromonahului Nicodim este atestată şi de propriile sale mărturisiri făcute cu prilejul celor două călătorii în Rusia: „În prima călătorie făcută în Rusia Nicodim s-a arătat ca fiind din ţinutul Făgăraşului, iar în a doua el spune că este din ţinutul Bălgradului (Alba Iulia)".

Lupta lui Nicodim pentru apărarea Ortodoxiei din Transilvania a început prin participarea sa în delegaţia românească, care a mers la Viena pentru a înfăţişa Curţii Imperiale doleanţele românilor ortodocşi. O însemnare păstrată în arhiva mitropolitană din Carloviţ şi preluată de Silviu Dragomir, mărturiseşte: „La 25 Maiu, am înaintat eu, Nicodim, şi jupânul George Bruno, în palatul Schonbrum, întreagă mărturisirea ortodoxă în dialogul nemţesc şi o intonaţie în 7 puncte ca să slăbească prigonirea credinţei noastre. Ne-a primit în audienţă şi le-am predat eu însumi în mâinile Împăratului Francisc. Toţi ceilalţi erau de faţă şi i-am vorbit şi cu graiul pentru aceasta".

În urma discuţiei cu Împăratul, fiind socotit „periculos", autorităţile au luat hotărârea de a-l aresta pe ieromonahul Nicodim, dar acesta, aflând la timp, a obţinut un paşaport de la Mihail Bestuţev — Rjumin, ambasadorul Rusiei la Viena, sprijinitor al ortodocşilor din Imperiul habsburgic, şi a fugit în Rusia împreună cu preotul Ioan din Aciliu.

Acest fapt e atestat şi de o a doua notiţă a lui Nicodim păstrată la Carloviţ şi preluată de Silviu Dragomir: „Voind să mă arunce în temniţă cum au făcut şi cu ceilalţi în Ardeal, şi în Viena, şi ca să nu pătimesc ca aceia am fugit la Petersburg, şi mă aflu luptând în cauza mea până astăzi sub stăpânirea prea milostivei Împărătese. Acestea s-au scris la 15 decembrie 1759, în Petesburg, de Ieromonahul şi deputatul din Ardeal Nicodim".

În prima călătorie, în Rusia, Nicodim a dus ţarinei Elisabeta Petrovna a Rusiei (1741—1761) o petiţie în cinci puncte. La primul punct al petiţiei amintite se afirma: „Se spune că Luteranii, Calvinii, Armenii şi ceilalţi eterodocşi, chiar şi Ovreii, au voie să-şi aducă păstori sufleteşti de unde vreau. Poporul românesc de lege grecească din Transilvania, în conformitate cu diplomele ce li s-au dat de toţi Împăraţii de mai înainte, îşi primea arhiereii din Ţara Românească".

La punctul al doilea al aceleiaşi petiţii se afirmă: „Toate popoarele amintite mai sus au libertate deplină de a-şi exercita ritualul lor, numai Românii Ortodocşi care, din vremuri vechi şi până astăzi, nu au fost prigoniţi de nimeni pentru credinţa lor, se află acum în cea mai grea apăsare din partea papistaşilor. După obiceiul lor cunoscut au început să amăgească poporul românesc din Transilvania cu vorbe dulci spre a-l atrage la unire. Văzând însă că aceştia nu sunt aplecaţi, au prins să-i oprime şi să-i prigonească pe faţă". Următoarele puncte prezentau modul în care erau prigoniţi românii ortodocşi, iar petiţia se încheia cu cererea adresată „luminăţiei sale", Ecaterina Petrovna, de a interveni la Curtea de la Viena în sprijinul ortodocşilor ardeleni.

După mai multe luni de şedere în Rusia, la 28 aprilie 1752 Nicodim şi Ioan din Aciliu au primit paşaport să plece din Petersburg spre pământurile natale.

De teama autorităţilor habsburgice, Nicodim nu s-a reîntors în Transilvania, ci a obţinut permisiunea de a face un pelerinaj la Ierusalim. Nu ştim din ce motive nu a ajuns la destinaţie, ci s-a stabilit în Ţara Românească, mai precis la Râmnic, găsind adăpost în casa episcopului Grigorie Socoteanu al Râmnicului (1748—1764), cel care-l tunsese monah şi-l hirotonise ierodiacon, ieromonah pe la sfârşitul anului 1749".

După doar câţiva ani de vieţuire la Râmnic şi Argeş, de unde a trimis scrisori de încurajare românilor ardeleni, ieromonahul Nicodim a plecat într-o a doua călătorie în Rusia spre a cere ajutor pentru conaţionalii săi, luând la plecarea în această călătorie două recomandări: una de la episcopul Râmnicului, datată 9 iulie 1757, alta de la Filaret Mitropolitul Ungravlahiei, datată 7 august 1757".

La 27 septembrie 1757, Nicodim se afla la Kiev, cerând îngăduinţa autorităţilor ruseşti de a merge la Moscova. Odată ajuns la Moscova, a stat la Biserica greacă de aici, având

(Continuare în pag. a 7-a)

UDREA ILIE IULIAN

Student Ciclu Studii Aprofundate, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" Sibiu

Interesul lui Mihai Eminescu pentru ştiinţe

(Urmare din pag. 1)

ajuns Eminescu la convingerea, că fără matematică diferenţială nu poate fi pătrunsă adevărata fire a lucrurilor.

Fără îndoială Eminescu a vădit înclinări spre preocupări abstracte, spre care se simţea a fi atras, însă „nu în calitate de cercetător, ci de contemplator". G. Călinescu conchide, că Eminescu „nu era om de ştiinţă şi nici măcar cunoscător sistematic al vreunei discipline ştiinţifice, ci numai „amator vag de profunzime".

Ca student la Viena, în semestrul de vară al anului 1872, Eminescu a urmat al II-lea curs de Istoria Filozofiei: Mittelalter und neure Zeit bis an Kant (Evul mediu şi timpul mai nou, până la Kant). Colegii de studenţie ştiau despre Eminescu, că este şi un bun cunoscător al lui Kant. I. Slavici pretinde, că în acel timp, odată cu preferinţele exprimate pentru lecturile filozofice ar fi început Eminescu să traducă „Critica raţiunii pure" a lui Kant (G. Călinescu, op. cit., p. 128). În acest mod, a putut Eminescu să ştie, că şi marele filozof din Königsberg, în perioada sa precriticistă, s-a preocupat în mod deosebit de ştiinţele naturii (fizică, cosmogonie, geofizică, antropologie) (Dicţionar enciclopedic român, vol. 3, Ed. Acad., Bucureşti, 1965, p. 11).

Asemeni lui Kant, şi pe Eminescu l-au preocupat problemele de astronomie. Scrisoarea I conţine versuri închinate lunii, amplu evocatoare şi deschizătoare de infinituri: „Lună tu, stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci (...) Peste câte mii de valuri stăpânirea ta străbate, / Când plutieşti pe mişcătoarea mărilor singurătate".

Acestea nu sunt rodul oferit de vreo muză voitoare de bine, ci sunt arpegii dintr-o simfonie — zice V. Eftimiu, într-un articol al său din 2 iunie 1964 — îndelung meditată, mozaic alcătuit cu migală de a sa mână iscusită, dirijată de o frunte înţeleaptă. Eminescu a ridicat poezia românească la perfecţiunea expresiei artistice, nu numai prin calitatea conţinutului, ci şi prin veşmântul ales cu care a îmbrăcat acest conţinut.

Acestea se confirmă şi în poezia lui Eminescu „La steaua" care — prin conţinutul său — abordează, în mod magnific, adevăruri astronomice, privitoare la aştri, din depărtările de neînchipuit ale cosmosului.

„La steaua care-a răsărit / E-o cale-atât de lungă, / Că mii de ani i-au trebuit / Luminii să ne-ajungă". Distanţa de la noi la stele se măsoară în ani lumină, viteza luminii în vidul din univers fiind de 300 000 km pe secundă. Steaua cea mai apropiată faţă de Pământ, Proxima Centauri, se află la distanţa de 4,2 ani lumină. Stelele însă din cea mai apropiată Galaxie (adică sistem solar) sunt la distanţe incomparabil mai mari decât cea menţionată în poezie. În imensitatea timpului, sursa de lumină a stelei poate s-a stins în drum, dar imaginea stelei adusă de raza de lumină, a ajuns în privirea noastră. Din adâncul depărtării, steaua a putut să-şi trimită raza de lumină, fără ca în lunga ei durată de timp, să ajungă la noi (adică „era pe când nu s-a zărit") sau era posibil ca steaua să ne apară, prin imaginea adusă de rază, câtă vreme sursa ei de lumină i-a apus în drum („azi o vedem şi nu e").

În geniala sa capacitate, poetul a reuşit să sensibilizeze fenomene din colosala imensitate de timp şi spaţiu, prin plasticitatea imaginii create, spre a o compara apoi — în finalul poeziei — cu afinitatea sufletească, în toată sublimitatea ei, din infinitul fără margini.

Cu elemente din acelaşi spaţiu astronomic, recurge poetul la deschidere de infinituri, în poemul „Gemenii": „Învaţă-mă dar vorba de care tu să tremuri, / Sămănător de stele şi-ncepător de vremuri!"

În Scrisoarea a II-a, sunt evocaţi anii — după cum zice poetul — „când visam în academii, / ascultând pe vechii dascăli, cârpocind la haina vremii". Cu admiraţie, stăruie la „astronomul cu al negurii repaos, / cum uşor ca din cutie, scoate lumile din chaos / şi cum neagra veşnicie ne-o întinde şi ne-nvaţă, / că epocile se-nşiră ca mărgelele pe aţă".

Este ştiut, că I. Kant a elaborat o teorie cosmogonică (mai bine zis ipoteză cosmogonică), potrivit căreia sistemul solar s-ar fi dezvoltat dintr-o nebuloasă primordială. La rândul său, Eminescu a pus în gura bătrânului dascăl a sa teorie cosmogonică. Pe acest dascăl îl consideră „într-un calcul fără capăt, tot socoate şi socoate". Ca urmare, „universul fără margini e în degetul lui mic, căci sub frunte-i viitorul şi trecutul se încheagă, noapte-adânc-a veşniciei el în şiruri o desleagă". Îl vede pe acesta „îndărăt cu mii de veacuri, la-nceput pe când fiinţă nu era nici nefiinţă, când pătruns de sine însuşi odihnea Cel Nepătruns". S-a pus întrebarea asupra existenţei, însă fără a o fi definit.

Sentenţios s-a afirmat, că „în sine împăcată stăpânea eterna pace". Într-a veşniciei noapte, ca într-o străfulgerare, „deodat-un punct se mişcă, cel întâi... care din chaos face mumă, iar el devine Tatăl". Această mişcare primordială ar fi avut loc în „negura eternă", care sub acţiunea exercitată „se desface în fâşii şi de atunci răsare lumea, lună, soare şi stihii", adică elemente ale naturii.

În semestrul de iarnă (1869—1870), la cursul de Filozofie, Eminescu a audiat prelegerile privind „Einleitung in die Philosophie mit Zugrundlegung des ersten Buches der aristotelischen Metaphysik" (adică Introducere în Filozofie, cu punctul de plecare al primei cărţi de Metafizică aristotelică). Aristotel definea mişcarea ca trecere de la posibilitate la realitate, de la potenţă la act. Incapacitatea de a înţelege mişcarea ca automişcare, l-a determinat pe Aristotel să postuleze ca izvor al mişcării un „prim motor immobil", exterior naturii şi de ordin ideal „formă a formelor", asimilat — în cele din urmă — cu Divinitatea. În Teologia evului mediu, scolastica a adoptat acest punct de vedere aristotelic (Dicţionar enciclopedic român, vol. I, Bucureşti, 1962, p. 193). Primul motor nemişcat (= primus movens immobilis) postulat de Aristotel, nu este altceva decât starea de permanentă actualitate a formei pure, lipsită de materie şi scutită de orice mişcare — Dumnezeu.

Eminescu a putut să cunoască acestea la prelegerile de Filozofie şi din lecturile sale filozofice de care a făcut uz, în prezentarea ilustră a concepţiei sale cosmogonice, din cadrul Scrisorii I. „Iată-acum un punct se mişcă (primus movens), pe care Eminescu nu-l consideră — în mod explicit — a fi immobil, dar acesta devine Tatăl, începutul a toată mişcarea din cosmos.

Mărturie a interesului pentru ştiinţe a lui Eminescu ne oferă şi Amintirile lui Al. Vlahuţă. Când a păşit pentru prima oară în odaia lui Eminescu, de pe Podul Mogoşoaei, tânărul de pe atunci, Al. Vlahuţă, l-a găsit pe poet numai în cămaşă de noapte şi surtuc (de la franc. surtout). Eminescu a vorbit timp de aproape o oră cu prietenul care l-a adus pe Vlahuţă, absorbit fiind de un nou mod de a măsura iuţeala apelor (Al. Vlahuţă, Din goana vieţii, vol. III, Bucureşti, 1909, p. 124).

În ultima parte a vieţii, risipirea spiritului lui Eminescu peste hotarele ocupaţiunii obişnuite, a fost considerată ca un preludiu al apropiatei îmbolnăviri (G. Călinescu, op. cit., p. 272). Când, în vara anului 1883, în Piaţa Amzei, Slavici găsea odaia vecină a poetului plină de fituici, cu calcule şi ecuaţii, paharul subţire al minţii poetului era de curând plesnit (I. Slavici, op. cit., p. 119).

Predilecţia deosebită, în special pentru filozoful german Schopenhauer, îşi va fi avut contribuţia la întunecarea prismei de vedere a lui Eminescu, cu veşnicul dor de Nirvana, „setea liniştei eterne" din Scrisoarea a IV-a şi din atmosfera morală a multora dintre poeziile lui. Admirator pasionat al genialei opere eminesciene, Al. Vlahuţă afirmă că Eminescu a rupt hotarele de gândire ale contemporanilor şi s-a ridicat cu mult deasupra timpului şi a societăţii în care a trăit. În existenţa unui popor — spune Al. Vlahuţă, în Versuri şi proză, Bucureşti, 1987, p. 218—219 — oameni ca Eminescu răsar la depărtări de veacuri.

Vizita la Sibiu a unei delegaţii de la Facultatea de Teologie Evanghelică din Berna (Elveţia)

În perioada 10-17 mai 2000 a avut loc la Sibiu cel de-al doilea Seminar de didactică universitară, având drept scop analizarea şi îmbunătăţirea sistemului de învăţământ universitar. Organizatorii reuniunii au fost cele două Facultăţi de Teologie din Sibiu (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" şi Facultatea de Teologie Evanghelică). A participat şi o delegaţie din partea Facultăţii de Teologie Evanghelică din Berna (Elveţia), cu care cele două facultăţi sibiene au un parteneriat. Această reuniune a continuat lucrările primului seminar de didactică universitară, organizat între 7-12 iunie 1999 la Berna în Elveţia.

Au participat din partea Facultăţii de la Berna: Prof. Dr. Walter Dietrich (Vechiul Testament), Prof. Dr. Martin George (Istorie Bisericească Veche şi Istoria Dogmelor), Prof. Dr. Rudolf Dellsperger (Istorie Bisericească Nouă şi Istoria Teologiei), Prof. Dr. Wolfgang Lienemann (Teologie Etică), Lect. Dr. Rosa Grädel (Pedagogie Religioasă); din partea Facultăţii Evanghelice din Sibiu au participat: Prof. Dr. Decan Hans Klein (Noul Testament), Prof. Dr. Berthold Köber (Teologie Sistematică), Prof. Dr. Hermann Pitters (Istorie Bisericească), Lector Dr. Jenö Kiss (Vechiul Testament), Lector Marc van Wjinkop-Lüthi (Istorie Bisericească); iar de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" au participat: Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan (Vechiul Testament şi decan), Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi (Istorie Bisericească Universală şi secretar ştiinţific), Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc (Noul Testament), Pr. Prof. Dr. Sebastian Şebu (Omiletică şi prodecan), Diac. Conf. Dr. Dorin Oancea (Filosofia Religiilor) şi Asist. Drd. Paul Brusanowski (Istoria Bisericii Române).

Elementele centrale ale acestui seminar au fost aşa-numitele **Hospitationen** (hospitaţii), adică ore deschise cu studenţii (prelegeri, seminarii, repetitorii), la care au avut acces ceilalţi participanţi din Berna şi Sibiu. Aceste hospitaţii au oferit cadrelor didactice posibilitatea de a analiza orele ţinute de colegi şi apoi de a discuta prietenește calitatea didactică a acestora şi eventuala lor îmbunătăţire.

Înainte de începerea acestor ore deschise au avut loc scurte şedinţe de introducere (de aproximativ 20-30 minute) în care cadrul didactic care urma să fie gazda orei deschise, acorda oaspeţilor anumite informaţii, precum: situarea orei în planul general de învăţământ; planul cursurilor semestriale; realizarea acestui plan până în momentul respectiv; scopul orei următoare; informaţii despre studenţi; exprimarea unor dorinţe către colegii care vor observa ora de curs sau de seminar. Oaspeţii şi gazda orei deschise fixau cu această ocazie criteriile care trebuiau avute în vedere la analizarea orei.

În timpul desfăşurării orei, oaspeţii au urmărit şi analizat dacă prelegerea sau ora de seminar corespundea criteriilor unui învăţământ universitar eficient şi performant. Analizate erau în special planificarea orei, apoi comportamentul docentului (ţinuta, gestica, contactul în priviri dintre docent şi public, apoi modul de exprimare) şi nu în ultimul rând criteriile pedagogice.

După încheierea orelor deschise au fost organizate şedinţe de evaluare, de aproximativ 30 minute (la care studenţii nu au avut acces). Oaspeţii orei deschise şi-au exprimat părerile cu privire la ora de curs sau seminar la care au asistat, aducând anumite observaţii şi sfaturi pentru îmbunătăţirea procesului de învăţământ.

În timpul săptămânii în care s-a desfăşurat acest seminar pedagogic universitar, cele două facultăţi sibiene gazde i-au invitat pe colegii elveţieni la un număr de opt ore deschise, fiecare facultate organizând câte patru ore. Joi, 11 mai, gazdele acestor „hospitaţii didactice" au fost colegii evanghelici. Invitaţii au putut alege între o oră de curs la disciplina Teologie Sistematică, susţinută de Prof. Dr. Berthold Köber şi o oră de curs la disciplina Istoria Bisericească Universală, susţinută de Lect. Mark von Wjinkop Lüthi. Vineri, 12 mai, cadrele profesorale au putut analiza calitatea didactică a două ore de curs la Facultatea de Teologie Ortodoxă, anume la disciplinele Istoria şi Filozofia Religiilor (Diac. Conf. Dr. Dorin Oancea) şi Noul Testament (Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc). Luni, 15 mai, orele deschise au fost susţinute din nou de către colegii de la Facultatea Evanghelică (anume o oră de curs la disciplina Noul Testament de Prof. Dr. Hans Klein şi o oră de seminar la disciplina Vechiul Testament de Lect. Jenö Kiss), ca în următoarea zi, gazda să fie iar Facultatea Ortodoxă (anume o oră de curs susţinută la disciplina Istoria Bisericii Universale de Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi şi o oră de seminar susţinută la disciplina Istoria Bisericii Române de Asist. Paul Brusanowski).

Un alt punct în programul „săptămânii didactice universitare" au fost „discuţiile curriculare" (joi, 11 mai, şi marţi, 16 mai), la care au fost analizate şi comparate programele de studiu de la cele trei facultăţi participante. S-a constatat că, atât la Sibiu, cât şi la Berna, s-au întreprins sau sunt în curs de desfăşurare reforme curriculare, cadrele didactice din Sibiu lovindu-se de imperativul de a reduce numărul orelor săptămânale de curs. Invitaţii din Berna au împărtăşit colegilor sibieni experienţele lor în acest domeniu.

În după-amiaza zilei de luni 15 mai, în Aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" a fost organizat un Simpozion pe tema „Biserica şi politica", la care au participat studenţi de la cele două facultăţi sibiene. În scurte referate de aproximativ 20 minute, şapte cadre didactice de la Berna şi Sibiu au abordat această temă din perspectivă biblică (Hans Klein), dogmatică (Wolfgang Lienemann), istorico-bisericească (Rudolf Dellsperger, Rosa Grädel), istorico-filosofică (Dorin Oancea), juridic-canonică (Irimie Marga) şi etică-morală (Sebastian Moldovan), urmate de ample discuţii, discuţii în care s-a vădit complexitatea temei dezbătute.

O altă preocupare a gazdelor sibiene a fost organizarea unor excursii comune, pentru a-i ajuta pe oaspeţii elveţieni să cunoască mai bine diferitele aspecte din viaţa celor două Biserici ardelene. Astfel, sâmbătă, 13 mai, colegii evanghelici din Sibiu i-au condus pe oaspeţi prin două cetăţi săseşti de pe valea Târnavei Mari, anume Sighişoara şi Biertan. În seara aceleiaşi zile precum şi în următoarea zi, prin grija decanului Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, colegii elveţieni au fost primiţi la mânăstirile Sâmbăta de Sus şi Râmeţ, unde au asistat la Slujba Vecerniei şi respectiv la Sf. Liturghie. Marţi, 16 mai şi miercuri, 17 mai, oaspeţii din Berna au vizitat Muzeul de Icoane pe sticlă de la Sibiel şi Muzeul Brukenthal din Sibiu.

Seminarul de didactică universitară organizat de cele două Facultăţi de Teologie din Sibiu a fost un mijloc eficient de întărire a relaţiilor dintre cele trei facultăţi de teologie partenere. De asemenea, a oferit o posibilitate de comparaţie între diferitele sisteme de învăţământ universitar. A oferit tuturor participanţilor impulsuri pentru îmbunătăţirea propriei practici didactice şi pedagogice, întărind „conştientizarea rolului didactic" în învăţământul universitar.

Asist. PAUL BRUSANOWSKI

Vizita Pr. prof. dr. John Breck la Sibiu

În perioada 8-12 mai a.c., s-a desfăşurat la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu vizita Părintelui John Breck, fost profesor (1984-1996) de Noul Testament şi Morală la Institutul Teologic Ortodox „St. Vladimir" din New York şi actual profesor de Erminetică biblică şi Morală la Institutul Teologic Ortodox „St. Serge" din Paris. O personalitate atât în domeniul studiilor biblice cât şi în al celor etice, P. John Breck este actualul preşedinte al Asociaţiei Ortodoxe de Studii Bioetice cu sediul la Paris.

Invitat de către Facultatea noastră să ţină o serie de prelegeri la Sibiu, în urma vizitei doar de o zi efectuate în mai anul trecut, P. John Breck a răspuns cu generozitate şi entuziasm acestei invitaţii, susţinând în această calitate cinci prelegeri, după cum urmează:

Marţi, 9 mai, între orele 9-11, **„Chiasma - o cheie pentru interpretarea biblică"**, în cadrul cursului de Noul Testament condus de Pr. Prof. Vasile Mihoc, în faţa studenţilor din anii I, II, precum şi a celor de la ciclul de studii aprofundate, secţia Biblice;

În aceeaşi zi, orele 17-19, **„'Acela Mă va slăvi': Aspectul doxologic al ermineuticii ortodoxe"**, în faţa unui auditoriu format din cadre didactice (Pr. Prof. Dumitru Abrudan, Pr. Prof. Vasile Mihoc, Pr. Lect. Aurel Pavel, Asist. Daniel Mihoc, Asist. Sebastian Moldovan) şi studenţi din toţi anii;

Miercuri, 10 mai orele 12-14, **„Dinamici ale sistemelor familiale şi comportament dependent"**, auditoriu fiind cu precădere studente de la grupele de asistenţă socială, dar nu numai;

Tot miercuri, între orele 19-21, **„Sfântul Siluan şi taina lui Dumnezeu"**, audiată de cadre didactice (P. S. Laurenţiu Streza, Pr. Prof. Dumitru Abrudan, Asist. Daniel Mihoc, Asist. Sebastian Moldovan), studenţi şi alte numeroase persoane din afara Facultăţii;

Joi, 11 mai, orele 14-17, **„Moartea cerebrală - o problemă vitală de bioetică"**, la care au luat parte, pe lângă cadre didactice (Pr. Prof. Dumitru Abrudan, Pr. Prof. Vasile Mihoc, Dr. med. Pavel Chirilă, Pr. Asist. Constantin Necula, Asist. Daniel Mihoc, Asist. Sorin Dobre, Asist. Sebastian Moldovan), studenţi, alte persoane, şi un număr de medici din Sibiu, dintre care dl. dr. Silviu Morar, medic legist şi asistent la disciplina Medicină legală de la Facultatea de Medicină din Sibiu, a susţinut o scurtă expunere privind criteriile clinice ale declarării morţii cerebrale.

După cum se poate constata, conţinutul şi nivelul prelegerilor a fost alcătuit în aşa fel încât să corespundă interesului corpului profesoral dar şi al studenţilor noştri pentru teme actuale de teologie biblică, sistematică şi pastorală prezentate din punctul de vedere al unui membru al Bisericii Ortodoxe din Occident. Experienţa acestei ramuri a Ortodoxiei ecumenice în spaţiul unei societăţi puternic secularizate dar şi, în multe privinţe căutătoare de Dumnezeu, precum şi problematica acestei experienţe, relevante pentru noi, ortodocşii răsăriteni aflaţi în căutarea unei căi de acces la valorile civice şi materiale ale Apusului, au răzbătut deseori în răspunsurile pe care P. John Breck le-a dat cu multă solicitudine la întrebările venite din partea auditoriului după susţinerea fiecărei prelegeri. Aici merită o menţiune specială dezbaterea animată a problemelor de bioetică (moartea cerebrală, transplantul de organe, eutanasia, avortul) în continuarea prelegerii de joi, după-amiază. Probabil că dincolo de înalta ţinută a prelegerilor (consistente şi totodată accesibile prin claritatea stilului), dincolo de temele lor pe cât de diverse, pe atât de atrăgătoare (de la cele clasice, de spiritualitate ortodoxă, la cele mai insolite, de bioetică), tocmai această mărturie vie a unei Ortodoxii care, asimilând valorile perene ale Tradiţiei transmise până astăzi prin şirul neîntrerupt al sfinţilor asceţi răsăriteni — precum Sf. Siluan Athonitul —, reuşeşte să se impună cu tot mai multă vigoare în spaţiul occidental a fost mesajul cel mai important pe care ni l-a transmis P. John Breck.

Nu e întâmplător deci, că destui profesori sau studenţi au ţinut să profite de prezenţa sa aici pentru discuţii personale mai aprofundate, în afara programului oficial. Tot în acest sens, Prea Cucernicia sa a luat parte vineri, 12 mai, şi la câteva ore de discuţii în spaţiul cursului de Teologie Pastorală al anului IV, care în acest semestru a cuprins elemente de medicină ortodoxă predate de dr. med. Pavel Chirilă.

La sfârşitul acestui program atât de încărcat, P. John Breck n-a mai avut răgazul decât să admire o parte a Muzeului civilizaţiei populare din Dumbrava Sibiului. Iar la plecare, ca semn al bucuriei de-a fi fost oaspetele Facultăţii noastre a dăruit bibliotecii lucrarea **Dr. Jean Nourry, Guérison, miracles et médicine dans le christianisme orthodoxe: aujourd'hui comme hier**, Institut de Théologie Orthodoxe Saint-Serge de Paris, Paris, 2000, precum şi ultimul număr al Buletinului Asociaţiei Saint-Silouane l'Athonite (no. 7, 2000).

Se cuvine în încheiere **(last but not least)** să-i menţionăm cu gratitudine pentru toţi cei care au contribuit direct la buna desfăşurare a acestei vizite (sperăm de bun augur pentru dezvoltarea unor parteneriate mai consistente şi cu facultăţi de teologie ortodoxe din străinătate): Pr. Prof. Decan Dumitru Abrudan, Pr. Prof. Vasile Mihoc, Pr. Lect. Mihai Iosu, D-rele studente Dana Blaga, Ana-Maria Ilieş, Laura Stănescu (în calitate de traducătoare), D-rele Iuliana Streza, Corina Grecu, asistenţii Daniel Mihoc, Sorin Dobre, Sebastian Moldovan, dl. Ioan Sabău (directorul cantinei), dl. Bogdan Vlaicu (Bucureşti).

OBSERVATOR

Un luptător pentru Ortodoxie

(Urmare din pag. a 6-a)

alocată o sumă de cinci copeici pe zi pentru întreţinere.

De la Moscova, Nicodim a cerut Colegiului de externe rus permisiunea de a merge şi încredinţa personal Împărătesei un memoriu al ortodocşilor din Transilvania. Colegiul raporta acest lucru la Petersburg în ziua de 3 octombrie 1757.

La 3 noiembrie 1757, Colegiul de Stat al Afacerilor Străine din Petersburg răspunde Consilierului de Stat Topilcenski din Moscova înştiinţându-l: „pe pomenitul ieromonah sosit din Transilvania să nu-l trimiteţi aici căci cererea trimisă cu el şi fără el nu va fi părăsită şi se va întrebuinţa în folosul lor unde va fi nevoie toată stăruinţa posibilă".

În 23 februarie 1758, Nicodim a primit permisiunea de a aduna milostenie, timp de un an, în Moscova, Kiev şi pe drumul de întoarcere în ţară, pentru mânăstirea sa din Bălgrad — deşi el a cerut aprobare pentru a colecta milostenie „timp de trei ani".

Revenit pentru a doua oară din Rusia, Nicodim a obţinut, cu sprijinul egumenului Nichifor de la Argeş, egumenia mânăstirii Berislăveşti — Argeş, demnitate pe care a deţinut-o până la 1768 într-o primă fază, iar apoi de la 1774 până la 1787.

Din această poziţie a sprijinit în continuare Ortodoxia din Ardeal. În calitatea sa de egumen la Berislăveşti şi folosindu-se de porunca lui Ştefan Vodă Racoviţă, Nicodim a aşezat pe moşia Ciofrângenii a mânăstirii Berislăveşti mai mulţi oameni: „streini Ungureni (români ardeleni) să-şi facă sat dincoase de apa Topologului, în jurul Bisericii", colonizând numeroşi transilvăneni în jurul Argeşului.

În calitatea sa de egumen la Berislăveşti, Nicodim s-a îngrijit de binele acestei mânăstiri, dar, pe la 1787—1791, s-a reîntors în Transilvania, unde s-a stins din viaţă pe pământul pe care-l părăsise, forţat de prigoana uniată, în 1750.

Prin întreaga sa activitate dedicată Ortodoxiei Româneşti, ieromonahul Nicodim, alături de cei care l-au sprijinit, reprezintă simbolul luptei diplomatice şi religioase purtată de oamenii Bisericii Ortodoxe Române în secolul al XVIII-lea pentru renaşterea naţională şi dobândirea de drepturi pentru românii din Transilvania.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

- **18 MAI a.c.,** — P. S. Sa a prezidat în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu, lucrările conferinţei preoţeşti a preoţilor din prot. Sibiu, Avrig, Agnita şi Sălişte.
- **19 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Maslu de obşte în Catedrală iar seara, tot acolo, Vecernia şi Acatistul.
- **20 MAI a.c.,** — P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor care, sub conducerea **P. F. Patriarh Teoctist,** a săvârşit slujba înmormântării celui ce a fost **mitropolitul Nestor Vornicescu** al Craiovei.
  — A vizitat mânăstirea „Dintr-un Lemn".
- **21 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a noului paraclis cu hramul „Sf. Împăraţi" de la mânăstirea Făget-Boholţ, protopopiatul Făgăraş şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind bogat cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit taina Sf. Maslu de obşte şi a predicat în biserica „Sf. Constantin şi Elena" din oraşul Agnita.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi a întâmpinat aici o delegaţie de călugări atoniţi de la mânăstirea Vatopedu în frunte cu starețul mânăstirii arhim. Efrem, rostind un cuvânt adecvat.
- **22 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf Liturghie arhierească în Capela mitropolitană cu prilejul festivităţii de absolvire a promoţiei 2000 a Facultăţii de Teologie din Sibiu.
  — A primit la biroul episcopal pe absolvenţii Facultăţii de Teologie cărora le-a adresat un cuvânt părintesc.
- **23 MAI a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din protopopiatul Braşov şi Rupea, desfăşurată la sediul protopopesc din Braşov.
- **25 MAI a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din protopopiatul Mediaş. A cercetat noile biserici parohiale din Gura-Câmpului şi Vitrometan din oraşul Mediaş.
- **26 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit în sobor taina Sf. Maslu în Catedrala mitropolitană.
  — A luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **27 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană din Sibiu.
- **28 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale „Sf. Nicolae" din Bod, prot. Braşov şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Pr. paroh Ioan Pătrunjel i-a fost acordat un Act de apreciere.
  — După-amiaza a pus piatra de temelie la noua biserică din Timişul de Sus, prot. Braşov şi a rostit Cuvânt de învăţătură. A cercetat în aceeaşi zi şi Catedrala nouă din Predeal.
- **30 MAI a.c.,** — P. S Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Făgăraş.
  — A cercetat biserica „Sf. Treime" din Făgăraş aflată în şantier de restaurare a picturii şi mânăstirea de maici de la Cârţişoara, precum şi biserica parohială din Cârţişoara, prot. Avrig.
- **31 MAI a.c.,** — P. S. Sa a prezidat examenul de atestat teologic de la Seminarul Teologic Ortodox din Braşov. A avut o întâlnire cu profesorii şi elevii Seminarului şi a inspectat noul sediu al Şcolii.
- **3 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **4 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — Seara a slujit şi a predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în parohia Sibiu-Cibin (Dintre brazi).
- **5 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a primit pe dl. Simion Balteş, inspectorul de religie al jud. Sibiu, discutând probleme legate de bunul mers al predării religiei în şcolile sibiene.
- **6 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, şi a hirotonit întru diacon pe teologul Gelu Porumb.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Învierii în Catedrală.
- **8 IUNIE a.c,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Berivoi, prot. Făgăraş, cu prilejul hramului „Înălţarea Domnului" rostind cuvânt de învăţătură. La vremea cuvenită C. diacon Gelu Porumb a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Teliu - Vale, prot. Braşov.
  — Seara a slujit în sobor Taina Sf. Maslu şi a predicat în biserica „Înălţarea Domnului" din Chirpăr, prot. Agnita. (Pr. paroh Dan Socaciu).
- **9 IUNIE a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Taina Sf. Maslu de obşte în Catedrală, iar seara, tot acolo, a săvârşit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri.
- **10 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — A săvârşit Taina Sf. Cununii tinerilor Cristian şi Cristina Lupu în biserica din Avrig.
- **11 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale din Homorod, prot. Rupea, şi Sf. Liturghie arhierească, rostind Cuvânt de învăţătură. P. C. pr. paroh Matei-Dan Socaciu a fost hirotesit întru sachelar.
  — A sfinţit noul monument al eroilor din localitatea Homorod.
- **13—14 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
- **17 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrala mitropolitană şi a rostit Cuvânt de binecuvântare pentru membrii Asociaţiei Oastea Domnului, prezenţi la slujbă.
- **18 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală cu prilejul Rusaliilor.
  — Seara a săvârşit, tot acolo, Vecernia şi rugăciunile speciale de plecare a genunchilor.
- **19 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Treime" din Braşov (pr. paroh Zenovie Moşoiu).
  — P. C. lector Dr. Nicolae Moşoiu a fost hirotesit întru sachelar.
  — În aceeaşi zi a pus piatra de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Treime" din Stupini-Prejmer (pr. paroh Florin Antonescu) şi a rostit Cuvânt de învăţătură.
  — A cercetat noua biserică în construcţie din Prejmer şi noua capelă din Lunca Câlniculuiprot. Braşov.
- **20 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Schitul Sibiel, prot. Sălişte, rostind Cuvânt de învăţătură. A cercetat biserica din Sibiel şi mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Treimi în Catedrală.

Diacon VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA

Parohia Ortodoxă Română BRĂDENI

Termen de concurs: 15 iunie — 15 iulie 2000.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cererea în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă licenţă, copie pentru cursurile de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier Ad-tiv. Bisericesc
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **2 MAI a.c.,** — **Î. P. S. Sa Mitropolitul ANTONIE al Ardealului** a efectuat o vizită la Schitul Păltiniș, unde continuă lucrările de construcție.
— A vizitat șantierele de construcție a bisericilor din catierul Strand și Valea Aurie.

● **4 MAI a.c.,** — A primit pe dl. George Bălan din Germania.
— A primit pe dl. Dragoș Șeuleanu, secretarul general al Radiodifuziunii Române, din București.

● **6 MAI a.c.** — A primit pe dl. dr. Gheorghe Ghișe din Sibiu.

● **8 MAI a.c.,** — A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și exarh al mânăstirilor.

● **11 MAI a.c.,** — A primit pe **Dr. Christian Krauze,** episcopul Bisericii Lutherane cu sediul la Braunschweig, Germania și președinte al Federației bisericilor lutherane mondiale, însoțit de Excelența Sa Dr. Khristoph Klein, episcopul evanghelic C.A. din Sibiu. A fost de față P. S. episcop-vicar Visarion Rășinăreanu.
— A primit titlul de **„Cetățean de Onoare"** al municipiului Sibiu în cadrul unei festivități în sala de protocol a Reședinței mitropolitane. Titlul a fost înmânat de primarul orașului, dl. Av. Dan Condurat, în prezența a numeroase personalități.
— A acordat un interviu postului de radio România Actualități prin dl. Ioan Vulcan.
— În după-masa aceleiași zile a făcut o vizită de lucru la șantierul de la mânăstirea Sâmbăta de Sus.

● **12 MAI a.c.,** — A primit pe preoții Fetea Casian și Cornel Todeasă din S.U.A.

● **15 MAI a.c.,** — A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, economul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe maicile Epistimia și Tecla de la mânăstirea Buciumeni, Suceava.
— A primit pe Maria Popovici, Veronica Zosim și Constantin Vatră, de la Fălticeni.

● **18 MAI a.c.,** — A primit pe P.S. Ioan Selejan, episcop al Covasnei și Harghitei, care s-a aflat în Sibiu cu ocazia aniversării a 10 ani de la terminarea Facultății.
— A primit pe Arhid. prof. univ. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea.
— A primit pe d-na Carmen Nicula, șefa serviciului Protocol, de la Primăria Sibiu și pe dl. prof. Ioan Dănilă, din Bacău.

● **20 MAI a.c.,** — A primit pe Excelența Sa dl. Rajiu Dogra ambasadorul Indiei la București, însoțit de directorul Muzeului de Istorie din Sibiu, prof. Alexandru Lungu și o delegație indiană de meșteșugari și artiști plastici.

● **22 MAI a.c.,** — A primit pe Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **23 MAI a.c.,** — A primit pe dl. Ec. Dr. Ioan Cindrea, directorul Oficiului de Muncă și Protecție Socială al jud. Sibiu.
— A primit pe dl. Prof. George Macavei, din Sibiu.

● **24 MAI a.c.,** — A primit pe P. C. pr. Dumitru Luca, parohul bisericii „Sf. Ioan Botezătorul" — Calea Poplăcii, Sibiu.

● **25 MAI a.c.,** — A primit pe dl. Ing. Hulea, din Sibiu.
— A primit pe Pr. consilier bisericesc, Simion Săsăujan.

● **26 MAI a.c.,** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial, rezolvând probleme ad-tiv bisericești, economice, etc.

● **29 MAI a.c.,** — A primit pe dl. deputat Gavril Dejeu, din Sibiu.

● **30 MAI a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P. C. prot. pensionar Luca Dănilă, fost protopop al Sibiului.
— A primit pe dl. senator Ion Iliescu, fostul Președinte al României, aflat în vizită în orașul Sibiu, însoțit de dl. deputat Octav Cosmâncă și alte persoane din conducerea P.D.S.R.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Sfânta Treime

(Urmare din pag. 1)

ne apărăm credința străbună, și să așteptăm de la Dumnezeu binecuvântarea Sa. Acesta este lucrul cel mai important. Să fie Dumnezeu în viața noastră și, să fim noi în învățăturile lui Dumnezeu, și în frică de Dumnezeu, când va veni vremea să ne ducem toți la Tatăl.

Pentru ca lumea să creadă, pentru ca lumea să nădăjduiască, să creadă că există un Dumnezeu în cer care are grijă de noi cei de pe pământ, să nădăjduiască că Dumnezeu de sus ne supraveghează și ne povățuiește ca lumea să fie mai bună, ca societatea să fie liberă și organizată în numele principiilor divine.

Acesta este cuvântul pe care am ținut să vi-l spun într-o zi ca aceasta, în care sărbătorim pe Dumnezeul cel Întreit și pe care îl rugăm să ne dea tuturor pace, bucurie și speranță, așa cum fiecare din noi o cere, căci fiecare din noi speră de a se duce într-o zi dincolo, la Dumnezeu.

Suntem acum ca și cum am fi aici, pentru veșnicie, dar iată că este o taină mai mare, este taina trecerii noastre din lume, și a dispariției noastre unul câte unul, și a întoarcerii noastre la Tatăl ceresc.

Sărbătorim astăzi pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh. Duhul Sfânt, prezent în lume, sfințește viața noastră, ne dă pace sufletului, pace gândurilor, este Cel care ne dă dragoste față de semenii noștri. Este acela care ne-a adus nouă bucuria cunoștinței, bucuria salvării noastre întru Hristos, bucuria trecerii noastre dincolo, unde va fi odihnă și bunăstare, și pentru cei mai mulți, fericirea veșnică.

Dumnezeu să ne ajute, să ne dea tuturor puterea credinței, în așa fel încât în ziua trecerii noastre dincolo, într-o altă viață veșnică și nemuritoare să ne fie spre folos. Dacă vom avea credința aceasta, înseamnă că și sărbătoarea aceasta are pentru noi însemnătatea pe care i-a dat-o Dumnezeu. Când Dumnezeu, prin Iisus Hristos s-a descoperit, s-a revelat așa cum este El în trei fețe, cărora să le aducem azi îndeosebi, cinstea și slava, acum și pururi și în vecii vecilor. AMIN.

Dumnezeu să vă binecuvinteze pe toți.

„Șcheii Brașovului în pictura lui Ștefan Mironescu"

În cadrul complexului muzeal din Șcheii Brașovului, de sub egida Bisericii Sf. Nicolae, la 24 februarie 2000, în contextul sărbătoresc al evenimentelor prilejuite de „Ziua tricolorului" s-a deschis expoziția permanentă „Șcheii Brașovului în pictura lui Ștefan Mironescu", expunând pentru totdeauna cele 52 de tablouri de referință din creația marelui artist.

Adevărat rapsod al vechiului cartier de tradiție al Brașovului, supranumit „pictorul Șcheiului", Ștefan Mironescu, își desfășurase mai bine de cinci decenii activitatea în acest spațiu istoric brașovean, pe care l-a iubit, contopindu-se cu el în pictura sa. Cu bonomia proprie unui moldovean (căci se născuse la Iași în 24 septembrie 1904, ca fiu al unui arhitect), Ștefan Mironescu poposește în orașul de la poalele Tâmpei în toamna anului 1931, după ce absolvise la Iași Institutul de Belle-Arte (având-l coleg pe viitorul mare pictor Octavian Angheluță și profesor pe vestitul pictor Cosmovici) și Institutul similar bucureștean, unde studiase desenul cu Constantin Artachino și pictura cu Camil Ressu (coleg fiindu-i Al. Ciucurencu). Un scurt popas didactic la Liceul Sf. Nicolae din Gheorghieni, apoi la Ismail și Bolgrad, este urmat de popasul definitiv brașovean, mai întâi la Satulung, iar din 1936 la liceul „Andrei Bârseanu" din Brașov, când deschide prima sa expoziție la Casina Română (50 lucrări), și din 1944 definitiv la liceul „Andrei Șaguna", predând consecutiv și la Școala populară de artă, până la sfârșitul vieții (17 mai 1985). Prestigiul său este câștigat prin cele peste 130 de participări expoziționale, impunând un stil propriu de creație, atât de apreciat și reconfortabil iubitorului de frumos. Echilibrate și logice tablourile sale, în ulei sau acuarelă, încărcate de poezie și picturalitate, configurează o monografie estetică a cartierului Șchei, patronat istoric de biserica Sf. Nicolae. În acest peisaj istoric se inserează perfect și desenele florale atât de reușite, aflate în spațiul expozițional.

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Gânduri la sărbătoarea Pogorârii Duhului Sfânt

(Urmare din pag. a 2-a)

A despărțit neamurile;
Iar când a împărțit limbile cele de foc,
A chemat pe toți la o unire.
Pentru aceasta cu toții, într-un glas,
Slăvim pe Duhul cel Preasfânt", spunem în Condacul sărbătorii Pogorârii Sfântului Duh.

Cu toate că nu a dispărut diversitatea limbilor, care era până acum un motiv de dezbinare, Duhul Sfânt aduce unire și înțelegere. Acum, prin puterea Duhului, toți se puteau înțelege între ei, deși vorbeau în propria lor limbă, acum se revarsă peste ei darul unirii, al unei uniri în diversitate.

Tot acum se naște Biserica și Apostolii își ridică pânzele corăbiilor propovăduirii pentru a fi mânați de suflarea Duhului la toate neamurile, la oile pierdute ale casei lui Israel.

Este foarte greu să vorbim despre Duhul Sfânt, despre cel de care Sf. Simeon Noul Teolog spune că „Își trage numele din cele asupra cărora se odihnește, / Pentru că nu are un nume pe care să-l cunoască oamenii". Știm că este cel ce purcede din Tatăl, că este „un vuiet ca de suflare de vânt" (FA 2:2) care este „prezent oriunde și umplându-le pe toate", că e fără substanță, viu, liber, permanent în mișcare, că s-a arătat ca niște limbi de foc și că este de aceeași ființă cu Tatăl și cu Fiul. O alcătuire de la vecernia praznicului spune că: „Duhul Sfânt este Lumină și Viață și Izvor viu, înțeles cu mintea; Duhul înțelepciunii, bun, drept, înțelegător, stăpânitor, curățitor de păcate; Dumnezeu și îndumnezeitor, foc din foc purcezător; grăitor, lucrător, împărțitor de daruri; prin care toți proorocii și dumnezeiești apostoli s-au încununat. Uimitoare auzire, neobișnuită privelițe, foc care se împarte spre dăruirea de haruri".

Știm și că cele trei persoane nu se confundă între ele și că relațiile dintre ele sunt diferite, însă taina este taină și deocamdată nu o putem pătrunde deplin.

Dar ceea ce este important pentru noi este redobândirea Duhului Sfânt. Această dobândire a Duhului Sfânt este după Sf. Serafim de Sarov, țelul vieții creștine.

Dumnezeu a făcut și face totul pentru mântuirea noastră, iar noi trebuie să-i urmăm chemarea. După ce ne-am făcut părtași morții și învierii lui Hristos prin botez, trebuie să-i pregătim sălaș Duhului Sfânt inimile noastre curățite de urma a tot păcatul. Dumnezeu se arată celor curați cu inima și se sălășluiește în ei pentru a fi împreună încă de aici pentru veșnicie.

„Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea ești și toate le împlinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre". Domnul nostru Iisus Hristos să ne trimită și nouă Duhul Său cel Sfânt pentru ca să-l cunoaștem și să-L preamărim pe El cu Părintele Ceresc.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Helvetica, Baia Mare, 1999, publică cartea cunoscutului om de mare cultură Nicolae Steinhardt, cu titlul: **„Fericirea de a fi creștin"**, ediție îngrijită și note de Florian Roatiș.

Iată ce spune Î.P.S. Bartolomeu Anania, în cuvântul rostit la Rohia, pe 3 aprilie 1993: „Părintele Nicolae Steinhardt era un om de vază și profundă cultură, în ceea ce mă privește am aflat, am afirmat-o, și-mi place să cred că după seceta spirituală prin care poporul nostru, și poporul nostru, a trebuit să treacă de-a lungul celor 45 de ani de dominație comunistă atee, poporul nostru nu se poate redresa moral decât prin două puteri: religia și cultura. Dar nu separate, ci îngemănate. Logodite și cununate una cu cealaltă, prin care religia să se deschidă spre universalitate, părăsindu-și conștiința de plutire și limitele unei funcțiuni strict liturgice, iar pe de altă parte, prin religie cultura să-și recapete dimensiunile autentice, în sensul ei ultim.

Din punct de vedere strict bisericesc, cred că este un convertit prin excelență, și anume dintr-un neam despre care Sfânta Evanghelie ne spune că înainte de Sfârșitul veacurilor se va creștina. Este vorba despre poporul evreu. Ei bine, cel puțin din generația noastră, după două convertiri care au eșuat, și mă gândesc la Mihail Vidăr și la Mihai Avramescu, părintele Nicolae Steinhardt este singurul convertit care a biruit și-a biruit întru lumină".

Să vedem ce spune însuși autorul despre Maramureș: „Maramureșul e un simbol, e o chintesență, un semn, un recapitulator sub care se ascunde - poate mai intens și mai insidios decât sub altele - sufletul românesc în forma lui cea mai loială - ademenitoare și mai elevată.

Maramureșul tot e de fapt o taină, acea oglindă fermecată capabilă a reda însușirile de bază ale neamului - dârzenia, neîngâmfarea, toleranța, puterea de a ierta, ospitalitatea, buna-cuviință - de a le murmura în reci ape curgătoare, cucerite și ele, zice-s-ar, de sfioasa noblețe a imaginilor dăruite fluidității lor".

Și încheie cu următoarele cuvinte: „Un neam de oameni duri, negrăbiți în a-și acorda prietenia, stima ori încrederea, dar ospitalieri, surprinzător de manierați, neîncruntați, neposomorâți, iubitori de frumos și chiar de fălnicie, darnici - și mai presus de orice deștepți (anevoie poți interpune un văl între ochii lor și realitate), neiubitori de orice fel de fals idealism, cu gândul la o judecată unde vor fi luate aminte faptele, nu vorbele meșteșugite ori încâlcite".

Iată că N. Steinhardt și după convertire a rămas om de cultură. Referințele lui, pătrunderea sensurilor, interpretările, sunt mereu culturale. A bătut cu toată cultura la ușa chiliei sfinților și, cu sfială, la ușa lui Hristos. Am convingerea că toate cărțile lui vor fi citite cu mare interes.

* * *

● **„Dicționarul Bunei-Cuviințe Creștine"**, Antologie alcătuită și prefață de Pr. Dr. Gheorghe Paschia. ediție îngrijită, notă asupra ediției și indici de Pr. Al. Stănciulescu-Bârda. Este o carte alcătuită din teme din toți sfinții istoriei ortodoxe, așa încât ar fi greu să spunem ce teme și din ce sfinți. Destul că sunt atât de bogate încât te lasă mut de uimire. Este desigur rodul unor lecturi îndelungate și rodnice.

„Buna-cuviință a fost pentru părintele Gh. Paschia, alături de Sf. Evanghelie, principala temă, pe care și-a construit predicile, discursurile, lucrările moralizatoare. A fost un adevărat apostol al bunei-cuviințe, într-o lume atât de bulversată din punct de vedere moral. În vremea în care dreptatea scrâșnea după gratii, adevărul era crucificat la porțile cetății, eroii erau socotiți criminali, iar nulitățile ajungeau academicieni, părintele Gheorghe Paschia alcătuia în liniștea cdăiței sale lucrări fundamentale, prin care vrea să învețe lumea și mai ales tineretul, cât de frumoasă și folositoare este buna-cuviință. Pentru el buna-cuviință era virtutea care sintetiza toate celelalte virtuți, atât cele teologice, cât și cele morale. În sprijinul crezului său aducea drept mărturie cugetarea veche românească și universală, gândirea biblică și patristică. Zeci și zeci de corifei ai cugetului uman veneau să depună mărturie privind noblețea bunei-cuviințe pentru comportamentul uman. Cartea de față ne aduce astfel de martori și susținători în persoana Sfinților părinți și scriitori bisericești".

* * *

● Editura Herald publică cartea **„Sfârșitul timpului"**, traducere din engleză de Ion Raica, iar autorii fiind J. Krishnamurti și prof. David Bohm, București, 284 pag.

Este o carte de dialog între J. Krishnamurti, mare lider spiritual, și prof. David Bohm, un eminent fizican și pasionat cercetător al psihicului uman. Semnalăm această carte pentru că este foarte importantă prin cele XIII capitole, cum ar fi de pildă: „Rădăcinile conflictului psihologic", „Sursa existenței și mintea omului", „Sfârșitul cunoașterii psihologice", „Mintea în univers"... etc. Acestea sunt doar câteva din cele XIII titluri de capitole.

„J. Krishnamurti și-a dedicat viața sfătuirii și învățăturii. Vreme de mai bine de jumătate de secol, el a fost o personalitate cunoscută, călătorind neîncetat prin lume, pentru a împărtăși un mesaj ce a fost auzit de nenumărate persoane de toate vârstele.

David Bohm, fost profesor emerit la Universitatea din Londra și laureat al Premiului Nobel pentru fizică, este autorul a mai multor lucrări".

Întregul dialog este extrem de interesant.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61. 15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
15 iulie
Nr. 27—28
2000

Domnul Hristos, lumina lumii

Ucenicilor lui Ioan Botezătorul, trimişi la Iisus să-l întrebe de este el, „Cel ce va să vie sau să aşteptăm pe altul"? le-a răspuns Iisus: „Duceţi-vă şi spuneţi lui Ioan ce aţi văzut şi ce aţi auzit: orbii văd, ologii umblă, leproşii se curăţesc, surzii aud, morţii înviază şi săracilor li se binevesteşte" (Luca 7, 20 şi 22). Toate acestea le-a săvârşit Iisus din neţărmurita sa dragoste faţă de oameni şi din mila lui faţă de cei suferinzi. Totodată acestea au fost dovezi concludente pentru adeverirea cuvântului său, că săvârşitorul lor este Fiul lui Dumnezeu. O astfel de dezvăluire a dumnezeirii lui Iisus a prilejuit-o vindecarea slăbănogului de 38 de ani de la lacul Betezda. Uimire a produs în rândurile mulţimii de oameni şi vindecarea de către Iisus a orbului din naştere, cu atât mai mult cu cât „din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii celui născut orb" (Ioan 9, 32). Negrăită furie au produs aceste minuni în rândurile fariseilor, pentru că ambele au fost săvârşite de Mântuitorul în zi de sâmbătă.

Ieşind Iisus din templu, împreună cu ucenicii săi, la o margine de drum, au dat de un orb din naştere care şedea şi cerşea milă de la trecători. Ştiind că suferinţa este plata păcatului, ucenicii l-au întrebat pe Iisus, zicându-i: „Învăţătorule, cine a păcătuit, acesta sau părinţii lui, de s-a născut orb?" Nici acesta şi nici părinţii lui n-au păcătuit — le-a răspuns Iisus. S-a născut orb ca să se arate printr-însul lucrurile lui Dumnezeu. Ca şi la Ioan 8, 12, a grăit şi de această dată Iisus: „Câtă vreme sunt în lume, eu sunt lumina lumii" (Ioan 9, 5). A făcut tină din pământ şi a uns cu ea ochii orbului, trimiţându-l să se spele la lacul Siloamului. Făcând aceasta, cel ce fusese orb s-a întors văzând. Mirare adâncă i-a cuprins pe cei ce-l ştiau pe acesta că fusese orb şi au aşteptat cu nerăbdare confirmarea, că este el, precum şi modul în care şi-a dobândit vederea. Acesta a fost dus apoi la farisei, cărora — la solicitare — le-a spus de asemeni cum şi-a dobândit vederea prin Iisus, pe care el l-a socotit a fi prooroc. Fariseii însă susţineau că Iisus este un om păcătos, pentru că a săvârşit vindecarea în zi de sâmbătă şi deci nu păzeşte legea. Pentru mai bună lămurire, au fost chemaţi părinţii celui ce fusese orb, care au confirmat că este copilul lor. Cât despre modul în care şi-a dobândit vederea, au lăsat să spună el, căci este în vârstă şi în stare a spune cele ce s-au întâmplat cu el. La a doua solicitare a fariseilor, cel ce fusese orb a refuzat să repete cele ce le-a spus mai înainte. Poate vreţi şi voi să vă faceţi ucenici ai lui Iisus — le-a zis acesta. De îndată, fariseii l-au dat afară din sinagogă pe cel ce fusese orb, care — în drumul său — l-a întâlnit pe Iisus. Întrebat fiind, dacă crede în Fiul omului — adică în cel ce vorbea cu el — acesta a mărturisit: „Cred, Doamne, şi s-a închinat lui". Fariseii nu ştiau despre Iisus de unde este. În schimb, cei fără vederi au ajuns să vadă, iar cei cu vederi să orbească (Ioan 9, 38—39), nu cumva să vadă cu ochii, să audă cu urechile şi cu inima să priceapă..." (Matei 13, 15), cf. Isaia 6, 9—10.

Necredincioşii s-au simţit a fi în faţa unei minuni evidente, pe care n-au voit să o recunoască şi să o accepte, recurgând la batjocură şi desconsiderăţiune. Şi-au închis ochii, ca nu cumva văzând, să se simtă a fi constrânşi să recunoască adevărul. Zadarnic i-au cerut fariseii celui ce fusese orb să-l desconsidere pe Iisus. În sinea lui, acesta avea convingerea, că dacă Iisus n-ar fi fost de la Dumnezeu, n-ar fi putut să-i dea vederea. Odată cu lumina ochilor trupeşti, dobândită prin Iisus, cel ce fusese orb din naştere a ajuns şi la lumina cunoştinţei sufleteşti, recunoscând că Iisus a venit de la Dumnezeu şi deci este Fiul lui Dumnezeu. Pe unii ca acesta îi fericeşte Iisus prin cuvintele „că mulţi prooroci şi drepţi au

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

O zi de sărbătoare în memoria părintelui Dumitru Stăniloae la Tesalonic

O veche expresie grecească, spune: „Cine nu are memorie a trecutului, nu are viitor"; această expresie, integrată în cadrul teologiei ne face să afirmăm că pentru generaţia noastră şi pentru cele viitoare, drumul teologiei nu poate fi unul al succesului atâta timp cât nu vom încerca să savurăm din originala sinteză neo-patristică pe care ne-a lăsat-o în urma sa părintele Stăniloae, acest *„patriarh"* al teologiei ortodoxe româneşti, cum afirma la un moment dat Mitropolitul Daniel Ciobotea al Moldovei.

Ziua de 6 iunie a.c. a fost pentru studenţii şi doctoranzii români de la Tesalonic, o zi închinată memoriei părintelui Dumitru Stăniloae, datorită susţinerii tezei de doctorat a părintelui arhid. Gheorghe Holbea, cu tema: *„Teologia Părintelui Dumitru Stăniloae şi legăturile ei cu teologia contemporană răsăriteană şi apuseană"*.

După cum însuşi autorul afirma, lucrarea sa constituie prima strădanie în spaţiul teologic grec pentru prezentarea sistematică a gândirii teologice a părintelui Dumitru Stăniloae.

S-a arătat că dialogul caracterizează aproape întreaga teologie a părintelui Stăniloae; în opoziţie cu afirmaţiile unor teologi contemporani români şi ale unor intelectuali care afirmă, fără nici un temei, că teologia părintelui Stăniloae este, doar o repetiţie a *„Predaniei Bisericii"*, fără o legătură esenţială cu teologia contemporană din Răsărit şi din Apus, cu filosofia; lucrarea demonstrează nu numai că părintele a cunoscut profund problemele teologice contemporane şi căutările filosofice, dar că acestea au constituit îndeletnicirea sa stăruitoare, părintele dând un răspuns ortodox clar la temele teologice ale secolului XX.

Scopul lucrării a fost prezentarea sistematică şi analiza teologică a dialogului pe care părintele Dumitru Stăniloae l-a avut cu diversele curente filosofice şi teologice ale secolului XX, cu reprezentanţii acestora (cu filosofia existenţialistă, teologia demitologizării, teologia morţii lui Dumnezeu, teologia dialectică, teologia speranţei, etc.), precum şi cu teologi ortodocşi contemporani, în special cu teologii ruşi din diaspora.

În introducerea sa părintele Gheorghe Holbea a subliniat etapele formării teologului. Atmosfera creştină din familie, satul natal în care totul gravita în jurul Bisericii. A evidenţiat personalitatea providenţială a Mitropolitului Ardealului Nicolae Bălan în formarea personalităţii sale; bursele de studii la Facultăţile de Teologie din Cernăuţi, München, Berlin şi Atena.

Perioada palamită în *„poria"* teologică a părintelui a început încă din 1928 la München şi Berlin unde a descoperit opera palamită, urmărind cursurile bizantinologului Augustin Heisenberg (tatăl celebrului fizician Werner Heisenberg). Descoperirea manuscriselor palamite la Biblioteque Nationale din Paris, a însemnat primul pas spre studiile despre teologia Sfântului Grigore Palama, încununate de *„Viaţa şi învăţătura Sfântului Grigore Palama"* (Sibiu, 1938). Această perioadă palamită este legată de cetatea Sibiului unde Mitropolitul Nicolae Bălan l-a numit să predea Teologia Dogmatică la Academia Teologică Andreiană, începând cu 1 septembrie 1929, timp de 17 ani (1929—1946). De asemenea a mai predat şi alte discipline la Sibiu: Apologetică (1929—1932; 1936—1937), Pastorală (1932—1936), limba greacă veche (1929—1934), în 1936 devenind rector al Academiei Andreiene.

Perioada de la Sibiu a fost urmată în 1946, de perioada bucureşteană, aceasta fiind o perioadă deosebit de grea pentru părintele şi familia sa, din motive lesne de înţeles. Este perioada traducerii *„Filocaliei"*, între 1946—1948 a tradus 4 volume; părintele Gheorghe Holbea a subliniat că apariţia *„Filocaliei"* nu este întâmplătoare, ci este legată de atmosfera duhovnicească ce s-a creat în jurul Mânăstirii Brâncovenești de la Sâmbăta de Sus, îndeosebi în jurul personalităţii du-

(Continuare în pag. a 2-a)

ŞTEFAN TOMA

Moment aniversar

ASTRA REDIVIVA

S-au împlinit, în ziua de 21 aprilie a.c., 10 ani de când în Aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, un grup de 56 de persoane (vechi membri ai Asociaţiunii noastre şi alţi intelectuali) au hotărât, într-o adunare generală, reînfiinţarea „Academiei noastre", deci a ASTREI, desfiinţată abuziv, în anul 1948, de către un regim ateu.

În aceste condiţii glasul ASTREI s-a auzit din nou, adresând o maternă chemare mai ales „fiilor" pe care i-a crescut şi ocrotit cândva la sânul ei, dar şi urmaşilor acestora, părtaşi ai moştenirii spirituale pe care le-a lăsat-o. Au răspuns acestei chemări, cu entuziasm, vechii astrişti, oameni venerabili, dar şi mulţi alţii care, fie atraşi din tinereţe, fie din copilărie, de numele slăvit al prestigioasei *Asociaţiuni pentru literatura română şi cultura poporului român*, au hotărât reînfiinţarea acesteia.

Numai în felul acesta a fost posibil ca, în ziua de 21 aprilie 1990 să se ţină, la Sibiu, *„cetatea de scaun"* a ASTREI, prima adunare generală (după decembrie '89), cu participarea delegaţilor din despărţăminte (filiale), ocazie cu care s-au aprobat „statutele" şi „regulamentul", adunarea fiind găzduită în Aula Facultăţii de Teologie, frumos împodobită, dar şi patronată de chipul maiestuos al primului preşedinte şi ctitor al ASTREI, *mitropolitul Andrei, baron de Şaguna*. La această adunare generală a fost ales preşedinte al Asociaţiunii distinsul teolog, *prof. univ. dr. Dumitru Abrudan*.

De la începuturile sale (1861), Asociaţiunea ASTRA a avut 14 preşedinţi. Ţelul Asociaţiunii, după mărturia lui George Barițiu, a fost (şi este) de a răspândi lumină şi de a ţine „pururea viu" sentimentul naţional în rândurile poporului, dar mai ales de „a educa mintea, a îmbărbăta inima şi a îndruma naţia pe calea unităţii şi progresului". Astfel, până în anul 1918, toate marile înfăptuiri ale ASTREI au fost puse sub semnul împlinirii măreţului ideal al desăvârşirii unităţii naţionale, înfăptuit la 1 Decembrie 1918. După Marea Unire din anul 1918, Asociaţiunea şi-a continuat lucrarea, extinzându-şi aria de acţiune până în Basarabia şi Dobrogea, urmărind consolidarea unităţii spirituale a românilor şi căutând să rămână „scutul mulţimii celei obidite".

Faptul că ASTRA şi-a redobândit statutul de persoană juridică, conform sentinţei civile nr. 1571/17 mai 1990 a Judecătoriei Sibiu, şi că a înscris deja, unele realizări pe plan spiritual, însă nu şi de patrimoniu, a fost posibil prin aceea că ideea revitalizării a încolţit nu numai la Sibiu, ci şi la Braşov (şi mai întâi la Braşov), Orăştie, Năsăud, Dej, Blaj, Cristian-Braşov, Răşinari etc.

Etapa pe care o parcurgem este cea a statornicirii mersului poporului nostru pe un drum al său, în libertate, flancat de stâlpii credinţei în Dumnezeu, ai dragostei faţă de glia străbună, de limbă şi cultură, ai omeniei, bunei înţelegeri şi frăţietăţii.

ASTRA va căuta, prin toate manifestările ei, să lumineze drumul acesta. O fotografie a imortalizat momentul renaşterii.

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central ASTRA Sibiu

Poesis

Tată!

In memoriam

Aş vrea să-ţi vorbesc,
dar e parcă târziu
în cumpăna nopţii stele
te cheamă,
privirea de gheaţă se
stinge-n pustiu
şi-n suflet tânjeşti după
dorul de mamă.

Vecinii ţi-au spus...
tu credeai c-o să mergi
la gardul bunicii căzut
într-o rână
fântâna s-o cureţi,
grădina s-o dregi,
nea Ghiţă şi alţii au zis
c-o să vină...

Pe dealuri foşneşte
a fân necosit,
iar oamenii trec cu
coase-n spinare
în vara aceasta, îţi spun
negreşit,
amurgul de bronz
îţi va lua amânare.

Aşteaptă nepoţii să-i scoţi
la plimbare,
să stăm la o cupă de vin
mofturos
în ora tăcerii cu iz de
visare
povara din umeri să zacă
pe jos.

Ţi-aş cere un sfat,
dar e mult prea târziu
în mine tăcerea nu mai
încape,
mă trezesc răstignit ca
un strigăt pustiu,
navigând infinit printre
umbre de ape.

SORIN ARDELEANU

Anul Eminescu

Mihai Eminescu şi Iosif Vulcan

Istoria literară a stabilit că debutul literar al lui Mihai Eminescu din revista **Familia** (Pesta), 1866, condusă de Iosif Vulcan, însoţită de cunoscutele cuvinte ale acestuia pentru poezia **De-aş avea: „Cu bucurie deschidem coloanele foaiei noastre acestui june numai de 16 ani, care cu primele sale încercări poetice trimise nouă ne-a surprins plăcut"** s-a făcut paralel cu oda funebră **La mormântul lui Aron Pumnul** din broşura **Lăcrimioarele învăţăceilor...**, Cernăuţi, 1866, deşi se ştie că o altă poezie în manuscris data din 1863, iar tot în 1866 figura şi poezia **Doină, doiniţă!**, o poezie patriotică prin excelenţă, şi sfârşind cu **Doină** în 1883.

Mai târziu, în 1885 şi 1889, I. Vulcan va scrie, în continuare, despre poet: **„Farmecul gingaş al poeziilor, considerând şi etatea tânără a autorului, ne indica un talent adevărat, care avea un viitor frumos în literatura română (...).**

Redactorul însă îşi permise o mică schimbare. Numele Eminovici nu-i suna bine, căci avea o terminaţie slavă; românizează dară numele, modificând terminaţiunea şi astfel poeziile acele apărură în foaia noastră sub numele Eminescu în literatura noastră; scriitorul acestor şire i-a fost naşul".

Cercetarea literară a stabilit până în prezent că primele poezii sigure ale poetului sunt cele publicate în **Lăcrimioarele...**, în **Familia şi Umoristul** (din Pesta). Între 25 februarie 1866 şi 30 martie 1869, M. Eminescu a publicat în revista **Familia** 12 poezii: **De-aş avea...; O călărire în zori; Din străinătate; La Bucovina; Speranţa; Misterele nopţii; Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie; La Heliade; La o artistă; Amorul unei marmure; Junii corupţi** şi **Amicul F.I.**

Tânărul poet a mai publicat în **Umoristul** (1863-1866) cupletul: **Asta vreau, dragul meu!**, aşa cum au arătat şi dovedit: Eugen S. Cucerzan şi Vasile Zvanciuc, **Mihai Eminescu: — o poezie din 1866 — Asta vreau, dragul meu!**, în **Tribuna**, Cluj, XXIII, 1979, nr. 29 (1179), (26 iulie), p. 2 + facsimil — din **Umoristul** (Pesta) — Iosif Vulcan — 29 sept./11 oct. 1866. Poezia a fost inclusă de Petru Creţia într-o ediţie a poeziilor lui Mihai Eminescu.

M. Eminescu a publicat în **Familia** poeziile din tinereţe, precum şi traducerea nuvelei **Lanţul de aur** de Onkel Adam. Celelalte 7 poezii, publicate în **Familia** (Oradea), în 1883/84 sunt: **S-a dus amorul...; Când amintirea... (Când amintirile...); De-acuma... (Adio); Ce e amorul?; Pe lângă plo-**

(Continuare în pag. a 3-a)

GRAŢIAN JUCAN

(Urmare din pag. 1)

hovnicești a Părintelui Arsenie Boca, care a și sprijinit apariția primelor 4 volume ale *„Filocaliei"* (p. 21 din lucrare).

De asemenea s-a subliniat și rolul Mânăstirii Antim din București, în jurul căreia s-a creat o mișcare filocalică, la care au luat parte alături de părintele: părintele Sofian, părintele Benedict, părintele Daniel Sandu Tudor, la această mișcare având participarea sa și Mitropolitul nostru Antonie Plămădeală.

Opera de traducere din Sfinții Părinți a fost subliniată cu mențiunea că atât *„Filocalia"*, cât și celelalte traduceri din Sfinții Părinți sunt însoțite de introduceri și scholii foarte bogate.

Ceea ce i-a surprins pe profesorii examinatori a fost sublinierea autorului că în 1958 la Facultatea de Teologie din București a apărut manualul de Teologie Dogmatică și Simbolică în 2 volume, în care se întâlnește teologia palamită despre *„Ființa lui Dumnezeu și energiile divine necreate"*. Candidatul a arătat că această prezență a teologiei Sfântului Grigore Palama în acest manual se datorează părintelui Stăniloae, al cărui nume nu este menționat între ceilalți autori, întrucât în 1958 a început perioada de suferință în închisorile comuniste. Este remarcabilă această constatare întrucât în Facultățile de Teologie din Athena și Tesalonic, în aceeași perioadă circula *„Teologia Dogmatică"* a lui Panaghiotis Trembelas (3 vol.), unde

O zi de sărbătoare în memoria părintelui Stăniloae

teologia palamită lipsește total.

S-a făcut referire la celelalte opere ale părintelui Stăniloae la loc de cinste fiind *„Teologia Dogmatică Ortodoxă" (1978), „Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă"*; etc. Având această bază a teologiei patristice părintele Stăniloae dialoghează cu filosofia existențialistă *(Karl Jaspers, Martin Heidegger, Gabriel Marcel, Martin Buber)*, arătând că frica de moarte sunt consecințe ale păcatului. De la omul *„ființă spre moarte"* al lui Heidegger, părintele Stăniloae ne conduce pe calea patristică la *„omul ființă spre viață"*, spre înviere prin Iisus Hristos (cap. 1 al lucrării).

Capitolul al doilea al lucrării: *„Teologia — Sfânta Treime, structura supremei iubiri"*, autorul face o scurtă prezentare a teologiei ortodoxe contemporane, pentru ca apoi să se treacă la o expunere comparativă a triadologiei cu referire la Karl Barth, Karl Rahnes și Hans Kung, pentru a se ajunge la *„Sfânta Treime, structura supremei iubiri"* din teologia părintelui Stăniloae.

În același capitol este expusă doctrina despre Filioque în analiza teologilor: Vl. Lossky, B. Bortov, J. Meyendorff, J.M. Garrique, V. Palachovsky, Jurgen Moltmann, O. Clement și propunerea părintelui Stăniloae, ca soluție de dialog, pornirea de la triadologia patriarhului Grigore Ciprioțul și a Sfântului Grigorie Palama.

Capitolul al treilea — *„Iconomia lui Dumnezeu în Revelație"* — conține dialogul părintelui Stăniloae cu teologia demitologizării *(R. Bultmann)*, cu teologia morții lui Dumnezeu *(Paul Tillich, Paul van Buren, T.J. Altizer, William Hamilton, Gabriel Vahamian)*, cu teologia speranței *(Jurgen Moltmann, J.B. Metz)*, cu teologia imaginii *(anglicanul Augustin Farrer)*, cu concepția lui Paul Evdokimov despre lucrarea Logosului dumnezeiesc și a Sfântului Duh în Revelație. De asemenea se face o expunere a criticii pe care o face teologul român diferitelor concepții despre Revelație în teologia ortodoxă contemporană *(H.R. Andrutsos, D. Damalas, K. Diovuniotis, Ev. Antoniades, Gherasim Papadopulos, etc.)*.

În capitolul al patrulea care vizează *„Hristologia și Soteriologia"*, se remarcă analiza sofiologiei lui Bulgakov și a consecințelor ei în hristologie. Această analiză este făcută de părintele Stăniloae îndeosebi în cartea *„Iisus Hristos sau restaurarea omului"*, unde pentru prima dată în secolul XX se dezvoltă dimensiunea ontologică a hristologiei și soteriologiei.

În capitolul al cincilea — *„Eclesiologia"* — se urmărește dialogul părintelui Stăniloae cu Vladimir Lossky (despre rolul special al Sfântului Duh în Biserică), cu N. Afanassieff (critica eclesiologiei euharistice), cu Al. Schmemann (despre necesitatea unui primat în Biserică).

Problema prezenței lui Dumnezeu în creație îl găsește pe teologul român în dialog cu luteranul *Joseph Sitler*, arătând că trebuie făcută legătura creației (ca dar) cu Sfintele Taine ale Bisericii. Celor care văd o tensiune între viața ascetico-mistică și viața comunității *(A. Katansky, I. Karabinov, N. Afanassieff, Savvas Agouridis, Petro Vasiliadis, etc.)*, părintele Stăniloae le răspunde cu argumente filocalice, că nu există nici o tensiune între viața mistico-ascetică și viața comunității, întrucât ele se întâlnesc în Sfânta Euharistie.

Ultimul capitol al lucrării este consacrat Mișcării Ecumenice, îndeosebi dialogului iubirii și problemei intercomuniunii.

Dintre teologii sibieni citați în această lucrare, amintesc pe Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, cu studiul *„Some Lines on Professor D. Stăniloae's Theology"* (Londra 1970) și studiul *„Generația Stăniloae"* din volumul omagial dedicat părintelui Dumitru Stăniloae. Este semnificativă afirmația Înalt Prea Sfințitului: *„Părintele Stăniloae este în comuniune cu toate generațiile"*, arătându-se faptul că prin originalitatea sintezei sale neopatristice, părintele Stăniloae nu va cădea niciodată în desuetudine.

Mai este citat părintele decan Dumitru Abrudan, cu studiul *„Părintele Dumitru Stăniloae, redactor la »Telegraful Român«"* (pag. 32 din lucrare) și părintele Mircea Păcurariu cu studiul: *„Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu 1786—1986"* și cu *„Dicționarul teologilor români"* (p. 14 din lucrare).

Profesorul D. Tseleggidis, îndrumătorul acestei lucrări, a subliniat în final că după ce în 1976, Facultatea de Teologie din Tesalonic i-a acordat părintelui Dumitru Stăniloae titlul de Doctor Honnoris Causa, eveniment la care și dânsul a participat, pe când era asistent, susținerea acestei lucrări de doctorat în legătură cu opera părintelui Dumitru Stăniloae la Tesalonic, nu face altceva decât să sublinieze încă o dată temeinicia actului săvârșit în 1976, cât și caracterul mereu actual al operei părintelui Dumitru Stăniloae, atât de des caracterizat ca *„teolog al iubirii"*.

Un lucru extraordinar este și faptul că monahii aghioriți în Tomul aghioritic din 1975, ca răspuns la opiniile unor profesori de teologie de la Athena, îl citează pe părintele Dumitru Stăniloae ca model, autoritate în teologia și spiritualitatea Sfinților Părinți *(„Athoniki Dialoghi"*, nr. 33—34, 1975, p. 20—27.

Cu siguranță că Dumnezeu are lucrarea Sa în lume, și astfel, această lucrare asupra operei părintelui Dumitru Stăniloae, împreună cu lucrarea de doctorat a părintelui asistent Nicolae Moșoiu de la Sibiu, sunt o provocare pentru generațiile viitoare ale Bisericii, pentru apariția de noi și noi lucrări cu referire la teologia părintelui Dumitru Stăniloae, care după remarca Înalt Prea Sfințitului Antonie Plămădeală, nu va putea să cadă în desuetudine.

Domnul Hristos, lumina lumii

(Urmare din pag. 1)

dorit să vadă cele ce priviți voi și n-au văzut, și să audă cele ce auziți voi și n-au auzit" (Matei 13, 17).

Evangheliștii sinoptici prezintă alte vindecări de orbi, săvârșite de Domnul Hristos. În drumul spre Ierusalim, Iisus împreună cu ucenicii și urmat de mulțimea pelerinilor, în apropiere de Ierihon, au văzut un orb care stătea la margine de drum și cerșea. Auzind din mulțime, că Iisus din Nazaret trece pe acolo și știind despre vindecările minunate pe care le-a săvârșit, se ține — pe cât îi era cu putință — în urma lui, cu duioșie adresându-i-se zicând: „Iisuse, fiule al lui David, fie-ți milă de mine!" (Luca 18, 38). Cu tot protestul celor ce socoteau că îl supără și îl deranjează pe Iisus, orbul cu atât mai mult stăruie în a i se adresa în rugămintea sa. Mântuitorul a pus la încercare tăria credinței acestui om în suferință. Cerând să-i fie adus aproape, l-a întrebat ce voiește să-i facă, la care orbul — cu umilință — i-a zis: „Doamne, să văd! Deschide ochii — i-a zis Iisus — credința ta te-a mântuit. Și deschizându-și ochii, a mers după Iisus, preamărind pe Dumnezeu, împreună cu tot poporul, pentru dumnezeiasca putere de a reda lumina ochilor, pentru dragostea și bunătatea de a vindeca boalele și suferințele din popor. Cel care își pierduse vederea în circumstanțe nefericite, știa despre Iisus, că este fiul lui David. Reprimindu-și vederea, cu simțământul de adâncă recunoștință, a admirat chipul binefăcătorului său — „frumos ca nimeni altul între oameni" (Psalm 45, 3) — căutând să și-l întipărească în suflet.

Vindecat în mod minunat, cel ce fusese orb nu se întoarce de îndată la casa sa, spre a duce celor ai săi îmbucurătoarea veste a redobândirii vederii. Împreună cu admiratorii entuziaști, pornește și el spre Ierusalim unde Iisus avea să intre în mod solemn, aclamat de popor: „Osana, Fiul lui David! Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus!" (Matei 21, 9). Este drept însă, că la câteva zile după primirea lui Iisus cu osanale, același popor avea să se lepede de El și în nesocotită orbire să ceară răstignirea lui pe lemnul crucii. În ceasul de groază, cu nemărginită durere va fi grăit Iisus către cei fărădelege: „Cu ce v-am supărat pe voi? Mai înainte de mine cine v-a izbăvit pe voi din necaz? Pe orbii voștri i-am luminat, pe cei leproși i-am curățit, pe bărbatul cel ce era în pat l-am îndreptat. Și acum pentru ce-mi răsplătiți mie cu cele rele în loc de bune? În loc de mană mi-ați adus fiere, în loc de apă, cu oțet m-ați adăpat și în loc a mă iubi, pe cruce m-ați pironit. Chema-voi neamurile mele și acelea mă vor preamări, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh" (Stihiră din slujba Sfintelor Patimi).

După credința lor, i-a vindecat Iisus pe cei doi orbi din Ierihon, deschizându-le ochii lor și le-a poruncit cu asprime: „vedeți, nimeni să nu știe" (Matei 9, 30). Cu toate acestea ei n-au fost în stare să păstreze această taină. Ei au socotit că din modestie le-ar fi cerut lor Iisus aceasta. Pătrunși de un adânc sentiment de recunoștință, ei n-au lăsat să rămână necunoscută lucrarea lui Dumnezeu și au răspândit-o în tot ținutul acela.

Fiind în templu, împreună cu norodul care a venit la el ca să-l învețe, a grăit Iisus despre sine, zicând: „Eu sunt lumina lumii; cel ce vine după mine nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții" (Ioan 8, 12). La fântâna din Sihar, Iisus a scos sufletul femeii samarinene din întuneric la lumină, din adâncimea neștiinței, la lumina cunoștinței. Odată cu vindecarea orbirii trupești, a alungat Iisus și negura îndoielii din suflete și a oferit modalități de soluționare a problemelor grele și încurcate ale vieții. Nesecat este izvorul său de învățătură, care permite deslușirea adevărului etern. În rugăciunea sa, pentru sine, pentru apostoli și pentru toți credincioșii, a grăit Iisus: „Aceasta este viața veșnică, să te cunoască pe tine, singurul adevăratul Dumnezeu, și pe Iisus Hristos, pe care l-ai trimis" (Ioan 17, 3). Așa cum soarele luminează și încălzește întreaga fire, tot așa lumina lui Hristos luminează tuturor, la toate categoriile de oameni, așa încât tot cel ce-l urmează pe Hristos să nu umble în întuneric, ci să se bucure de lumina vieții. Hristos, lumina lumii, a

„Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului"...

Vizitele pastorale ale ierarhului în mijlocul credincioșilor au un rol însemnat și în același timp un rezultat benefic. Ele contribuie la legătura solidă dintre ierarh și preot pe de o parte și între ierarh, preot și păstoriți pe de altă parte. La fața locului ierarhul își poate da seama de realitățile multiple de pe teren, poate constata activitatea păstorilor de suflete și cerințele actuale ale credincioșilor lor.

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a întreprins o vizită pastorală la parohii din prot. Făgăraș și Rupea, sâmbătă, 9 iulie a.c.

Vizita a început la parohia Grid, prot. Făgăraș unde a fost cercetată biserica parohială cu hramul „Sf. Cuv. Paraschiva" ce datează din anul 1641 și unde există și fundația unei biserici pe care credincioșii de aici au intenționat să o ridice dar evenimentele din 1948 au zădărnicit planul lor.

P.S. Sa a poposit apoi la parohia Veneția de Jos unde însoțit de P.C. pr. paroh Mihai Comșulea a fost vizitată biserica monument istoric „Adormirea Maicii Domnului" datând din anul 1795 și pictată de Toader Zugravu în secolul XIX, și biserica „Cuv. Paraschiva", din secolul al XVII-lea, aflată în șantier de pictură. În localitatea apropiată Veneția de Sus, P.S. Sa însoțit de P.C. pr. Florin Lodroman, parohul locului a cercetat biserica parohială cu hramul „Sf. Cuv. Paraschiva" zidită în anul 1887 și împodobită cu o veritabilă pictură bizantină ce-și așteaptă restaurarea. Următorul popas a fost parohia Comana de Sus, prot. Rupea, unde a fost cercetată biserica monument istoric „Adormirea Maicii Domnului" ctitorită în anul 1600. Așezată pe culmea unui deal într-un peisaj de o rară frumusețe biserica a fost pictată recent în tehnica fresco și înzestrată cu toate cele necesare Sf. slujbe. P.C. preot paroh Francu Ioan a dat P.S. Sale lămuririle necesare și a prezentat activitatea sa în comuna Comana de Sus, cât și la Apața, unde sub păstorirea sa se construiește o nouă biserică. A fost vizitată și mica parohie din Lupșa, păstorită de un tânăr preot, a cărei biserică pictată și împodobită este o adevărată bijuterie. Biserica cu hramul „Sf. Arhangheli" a fost construită în anul 1973 și a fost pictată de pictorul făgărășan Ștefan Chioreanu, fiind sfințită în anul 1977 de către mitropolitul Nicolae Mladin. La câțiva kilometri a fost vizitată apoi biserica de lemn a vechii mânăstiri de la Cuciulata cu hramul „Sf. Cuv. Paraschiva" datând din secolul al XVIII-lea. De menționat că mânăstirea a fost redeschisă cultului urmând ca în curând să se înfiripeze aici și viața monahală, prin grija P.C. prot. Alexandru Comșa.

La Fântâna, localitate apropiată, a fost cercetată biserica „Sf. Nicolae", zidită fără nici o aprobare a autorităților comuniste în anul 1966, pe timpul păstoririi vrednicului preot Victor Boțoman și pictată de Bănică Ștefan. Impresionează ordinea și curățenia dinăuntru, lucru constatat de altfel și la celelalte biserici vizitate.

Următorul popas chiriarhal s-a făcut la parohia Ungra unde mai întâi a fost vizitată biserica nouă cu hramul „Sf. Treime" zidită în anul 1965 și pictată în tehnica fresco cu o frumoasă pictură neobizantină de Nicolae Govoreanu, precum și vechea biserică cu hramul „Sf. Treime" din 1820 și care în Sf. altar mai păstrează urme din vechea pictură.

La Rupea a fost cercetată biserica „Sf. Treime" unde sub păstorirea P.C. pr. Streulea Dorin se fac ample lucrări de restaurare la biserică și la casa parohială. Zidită în 1898, biserica este împodobită cu o reușită pictură în frescă executată de pictorul Anatolie Gudinof.

La mânăstirea de maici din Bunești, condusă de P. Cuv. stavroforă Filofteia Potcoavă, starețа mânăstirii, P.S. Sa a cercetat biserica mânăstirii aflată în șantier de pictură, precum și noile clădiri ce înconjoară biserica și care cuprind paraclisul, atelierele și arhondaricul.

P.S. Sa s-a întâlnit totodată și cu soborul viețuitoarelor cărora le-a adresat un cuvânt de învățătură. De remarcat că mânăstirea de la Bunești închinată Sf. Muc. Gheorghe a fost zidită într-un timp record de 4 ani fiind dotată cu biserică, clădiri aferente, curent electric, gaze naturale, apă curentă, telefon etc. Următorul popas s-a făcut la parohia Roadeș, unde împreună cu P.C. pr. paroh Pop Victor P.S. Sa a cercetat monumentala biserică cu hramul „Sf. Arhangheli", ridicată prin jertfelnicia credincioșilor de aici în anul 1935. P.S. Sa s-a întâlnit cu un grup de copii din parohie cărora le-a împărțit cărți de rugăciuni și iconițe. Aici a fost săvârșită și slujba vecerniei. Ultimul popas s-a făcut la parohia Hoghilag, prot. Mediaș, unde a fost vizitată capela cu hramul „Sf. Ap. Petru și Pavel", amenajată în fostul cămin cultural.

Și aici, P.S. Sa s-a întreținut cu credincioșii prezenți dându-le sfat pentru a construi o nouă biserică pe măsura posibilității parohiei lor.

Peste tot înaltul ierarh s-a interesat îndeaproape de problemele curente ale preoțimii și ale credincioșilor și s-a întreținut vreme îndelungată cu enoriașii care i-au împărtășit bucuriile și necazurile lor.

Cu siguranță că vizitele pastorale ale P.S. Sale vor rămâne în conștiința parohiilor cercetate și vor avea cu siguranță rezultate deosebite în viața religios morală a clerului și a credincioșilor întru dobândirea vieții celei noi și a mântuirii.

PARTICIPANT

Sfânta Cruce de la Merghindeal

În curtea bisericii ortodoxe române din Merghindeal există o cruce-monument istoric, construită în anul 1620, așa cum reiese din inscripția în limba slavonă de pe ea. Această sfântă cruce, realizată din piatră este așezată pe un postament înalt de 30 cm și are dimensiuni medii, brațul vertical fiind de 92 cm, iar cel orizontal având 42 cm.

Textul inscripției a fost tradus în anul 1962 de către reputatul specialist în istoria artei, Prof. dr. Vasile Drăguț, care ocupa în perioada aceea funcția de cercetător principal la Institutul de istoria artelor din București și care astăzi își doarme somnul de veci la Pălținiș.

Manuscrisul acestei traduceri se află în arhiva parohiei ortodoxe române din Merghindeal și are următorul conținut: „Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu al Sfântului Duh, ridicatu-s-a această, sfântă cruce (în) hramul Uspenia (Adormirea) Maicii Domnului, Leat 7128 (1620) și s-a ridicat de către robul lui Dumnezeu eu — Niculae — preotul."[1]

Deasupra acestui text se găsește o monogramă formată din cuvintele IIS, HR, NI, KA ceea ce demonstrează că într-adevăr această sfântă cruce este construită în stil bizantin, deci este autentic ortodoxă.

De multe ori m-am întrebat în ce împrejurări a fost așezată această sfântă cruce la Merghindeal? Pentru a afla răspuns la această întrebare am stat de vorbă cu mulți credincioși din această parohie, în special cu cei mai în vârstă care nu au reușit să-mi răspundă dar care mi-au confirmat un aspect foarte important și anume faptul că încă de când erau ei copii această sfântă cruce se afla tot pe locul unde se găsește și astăzi. Deci, concluzia nu putea fi decât una singură: această sfântă cruce se află la Merghindeal de foarte mult timp.

Concluzia aceasta mi-a fost confirmată printr-o lucrare apărută de curând și care lămurește împrejurările în care a ajuns această sfântă cruce la Merghindeal: „Românii ortodocși din Merghindeal, au ridicat o biserică din lemn care s-a păstrat până la construirea, în anul 1854 a actualei biserici. În locul unde a fost altarul s-a așezat o cruce de piatră sculptată, cu un text în chirilică datând din 1620 și ridicată de preotul Nicolae."[2] Deci, această sfântă cruce a fost ridicată pe locul unde a existat sfântul altar a unei biserici de lemn, mai veche desigur decât cea de azi, probabil de către preotul Ioan Cocorada în timpul căruia s-a construit actuala biserică.

Oricum această sfântă cruce rămâne un monument istoric reprezentativ pentru arta creștină ortodoxă în general și pentru biserica ortodoxă română din Merghindeal în special.

Însă pentru credincioșii ortodocși merghindeleni valoarea acestei sfinte cruci este în primul rând spirituală căci ea reface simbolic legătura dintre prezent și trecut, adică dintre actuala generație de credincioși ortodocși și înaintașii lor, trecuți de multă vreme în lumea celor drepți.

De aceea, consider că această sfântă cruce reprezintă o dovadă vie, palpabilă a prezenței ortodoxiei românești în această parte de sud a Transilvaniei, atât de zbuciumată de-a lungul întregii sale istorii.

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Manuscrisul traducer*ii* are de fapt două variante, prima variantă fiind o traducere literală iar cea de a doua variantă este cea prezentată în cadrul acestui articol. Ambele traduceri au fost efectuate de către Prof. Dr. Vasile Drăguț. La aceste două variante de traducere, cunoscutul specialist în istoria artei a anexat și o schiță a acestei sfinte cruci așa cum este ea amplasată în curtea bis. ort. rom. din Merghindeal și unde se poate observa și monograma formată din cuvintele IIS, HR, NI, KA.

2. Cf. „Comuna Merghindeal", Colecția „Micromonografii locale", Sibiu, 1999, cap. 6 — „Lăcașuri de cult", p. 18.

Pr. VIRGIL M.

Gheorghe Șora, Iulian Pușcă — **„Doi ardeleni despre Mihai Eminescu: Vasile Goldiș și Elie Miron Cristea"**, Editura „Viața arădeană", Arad, 1999

Cărțile au soarta lor, aceasta fiind hotărâtă în mare măsură de felul în care cititorii le primesc și le înțeleg. Faptul că opera eminesciană e apreciată astăzi atât la noi cât și dincolo de marginile țării se datorează în mare parte celor care, intuindu-i de timpuriu valoarea și-au asumat înalta misiune de a o face cunoscută semenilor lor. Numărându-se printre conducătorii mișcării de emancipare națională, Vasile Goldiș și Elie Miron Cristea au înțeles că lupta politică poate fi sprijinită de cea culturală, creația eminesciană dobândind semnificații mult mai largi pe fundalul realităților istorice din Transilvania în perioada premergătoare anului 1918. Valorificând folclorul și miturile străvechi, ajutat de geniu și o vastă cultură, Eminescu a reușit să transmită o viziune despre lume profund originală într-un limbaj poetic fără egal.

(Continuare în pag. a 4-a)

VERONICA ABRUDAN

Despre plecarea de la Sfânta Liturghie

Biserica văzută aduce rugăciuni de laudă, de mulțumire și de cerere către Atotputernicul Dumnezeu prin intermediul slujbelor bisericești. Aceste servicii divine sunt împărțite în cicluri: al unei zile, al unei săptămâni, al unei perioade mai lungi de timp, al unui an.

Astfel, credincioșii pot participa, în funcție de nevoile lor duhovnicești, la diferitele rânduieli care se săvârșesc în lăcașurile de cult.

Nimeni nu tăgăduiește că Sfânta Liturghie este de departe cea mai cunoscută dintre slujbele Bisericii. Creștinii simt o înălțare continuă, o descoperire treptată a cerului care culminează cu Epicleza — prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos. Prin Epicleză, Fiul lui Dumnezeu Întrupat se află în mod tainic în fața noastră, pe masa Sfântului Altar. Scopul Euharistiei — denumirea sub care mai este cunoscută Sfânta Liturghie — este acela de a ne face părtași cu Hristos,[1] de a-L „mânca" și de a-L „bea" pe Hristos. Prin împărtășire Fiul lui Dumnezeu Înomenit se împrăștie în tot trupul nostru[2] și astfel ajungem să spunem cu Apostolul Pavel: „De acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine" (Gal. 2, 20).

Dar iată că în zilele noastre, pe lângă faptul că numărul celor care se împărtășesc de / cu Hristos este destul de redus (din diferite motive), asistăm la un alt „obicei" care pentru unii este „normal": acela de a pleca de la Sfânta Liturghie înainte de Otpust care reprezintă „concedierea" credincioșilor.

De multe ori îi vedem pe iubiții noștri credincioși, de la unele biserici, că „se grăbesc" în fiecare duminică și sărbătoare religioasă să ajungă mai repede în locuri numai de ei știute. Unii creștini pleacă după ce se rostește sau se cântă rugăciunea „Tatăl Nostru" (parcă cu aceasta s-ar încheia Sfânta Liturghie?), alții după ce ascultă predica . . ., alții în timp ce se împărtășesc cei care s-au pregătit (oare nu sunt cu toții părtași la primirea Trupului și Sângelui lui Hristos de către cei care au avut curajul să se apropie de Sfântul Potir?), alții în timpul „Rugăciunii Amvonului" sau a celorlalte rugăciuni care se derulează până la sfârșitul Liturghiei.

Pe lângă faptul că cel care zice: „Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor" are puțini credincioși care să-i răspundă „Amin", adică „adevărat, așa să fie", tot acela se vede în fața unui număr redus de credincioși, față de momentul rugăciunii „Tatăl Nostru" sau cel al predicii.

Sfinții Părinți ai Bisericii s-au confruntat și ei cu aceste probleme. Ei îi aseamănă poate cam dur pe cei care pleacă de la Sfânta Liturghie cu Iuda care s-a ridicat de la Cină, în timp ce toți ceilalți stăteau la masă cu Domnul. „Dacă nu ar fi ieșit, nu ar fi ajuns vânzător; dacă nu ar fi părăsit pe ucenici, nu s-ar fi pierdut; dacă nu s-ar fi despărțit de turmă, nu l-ar fi găsit pe el singur lupul și nu l-ar fi mâncat; dacă nu s-ar fi răslețit de păstor, nu l-ar fi răpit pe el fiara sălbatică".[3]

Ioan Gură de Aur, marele învățător al Bisericii, despre care se spune că e bine că s-a născut înaintea noastră deoarece avem șansa de a-i asculta învățăturile, vine și ne explică aceste cuvinte: „Și acum, iubiților, să ne gândim la cele spuse. Iată, Domnul îți împărtășește Trupul Său. Când te ospătezi cu mâncare trupească, îndată, după ospăț, mulțumești. Dar, când tu, care ești om și de fire netrebnică, te împărtășești cu o hrană duhovnicească și care întrece toată zidirea văzută și nevăzută, pentru ce nu rămâi să mulțumești, și prin cuvinte și prin fapte? Ceea ce primiți se numesc Sfintele Taine; și sunt. Iar acolo unde sunt Taine e nevoie de multă liniște".[4] Marele ierarh conchide cu cuvintele de învățătură: „Așadar, cu multă liniște, cu multă rânduială, cu evlavie să ne apropiem de această jertfă sfințită și să mulțumim, după cuviință, ca să atragem și mai mult bunăvoința lui Dumnezeu, ca să curățim sufletul și să avem parte de bunurile cerești, de pace, de înnoire, de lumină, de putere, pe care să dea Dumnezeu să le dobândim toți, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos".[5]

Ce se mai poate adăuga la aceste înălțătoare cuvinte? Îndemnul ca, având-le în minte, să împlinim rânduiala cuvenită, aceea de a rămâne în biserică până la sfârșitul Sfintei Liturghii. Canonul 9 Apostolic pedepsește cu afurisirea (excomunicarea) pe cei care nu rămân la rugăciune (slujbă) și la Sfânta Împărtășanie, deoarece „fac neorânduială în biserică".[6] Afurisirea este o „pedeapsă canonică prin care o persoană este îndepărtată din obștea credincioșilor și oprită pentru un timp de a frecventa biserica; anatemă, blestem".[7] Să luăm aminte, așadar, la pedepsele care pot veni asupra noastră!

Iată că, prin plecarea de la Sfânta Liturghie, unii socotesc „normalul" — „anormal", inversând virtutea cu păcatul. E de datoria noastră să-I readucem pe calea cea bună!

MARIAN BOGDAN

1 Alexandre Schmemann — **„Euharistia — Taina Împărăției"**, Ed. Anastasia, București, 1993, p. 230.
2 Nicolae Cabasila — **„Despre viața în Hristos"**, EIBMBOR, București, 1997 p. 125.
3 **Proloagele** vol. I — Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 379.
4 **Ibidem**, p. 379.
5 **Ibidem**, p. 379.
6 Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca — **„Canoanele Bisericii Ortodoxe"** Sibiu, 1993, p. 13.
7 Ion M. Stoian — **„Dicționar religios"**, Ed. Garamond București, 1994, p. 18.

Mihai Eminescu și Iosif Vulcan

(Urmare din pag. 1)

pii fără soț . . .; Și dacă . . .; Din noaptea . . ..

Cu acestea s-a încheiat colaborarea poetului la revista unde și-a făcut debutul literar.

În **Familia**, nr. 29 și 30/1869, I. Vulcan a publicat articolul: **Să fondăm teatrul național!**, care să fie **„un institut pentru cultivarea limbei noastre"**, pentru **„cultivarea simțului și spiritului național"**, — **„un templu al moralității"** etc. Într-o scrisoare — ciornă, după întâlnirea din august 1869 de la Șomcuta, M. Eminescu dorea să-i scrie lui I. Vulcan, confesându-se: **„Cestiunea mea e ciudată — ea e ce are d-a se numi a teatrului național"**.

Cu poetul, I. Vulcan s-a întâlnit mai întâi în 1868 la Arad, apoi în 1869 la Șomcuta Mare și în 1883 la București.

I. Vulcan a însemnat și el: **„La 1868 se angajă în trupa lui Pascaly, care în două rânduri dete reprezantațiuni și prin părțile noastre. Atunci l-am văzut pentru prima oară. Era sufleurul trupei. Doi ani de zile petrecu dânsul în calitatea aceasta, având ochii ațintiți spre un scop mai înalt, pentru care făcea serioase studii literare.**

Apoi se reîntoarse la casa părintească, pe care o părăsi; părintele său odată, neștiind unde se află fiul său iubit, s-a adresat la subsemnatul spre a-i da informațiuni. Reîntors fu primit cu bucurie și părintele său îl trimise la universitatea din Viena (. . .)".

La 29 iunie 1869, **Cercul literar „Orientul"** l-a desemnat pe M. Eminescu ca împreună cu Basarab și V. Dimitrescu (V.D. Păun) să culeagă folclor din Moldova, tânărul poet făcând atunci parte și din **Societatea „Românismul"**, condusă de B.P. Hasdeu.

La 9 iulie 1869, M. Eminescu își semnalează singur prezența la Sibiu cu propria lui mână: **„Și totuși . . . în registrul de vizitatori al Muzeului de Naturale din Sibiu întâlnim însemnarea «M. Eminescu, 1869 iulie 9»** (Gh. Pavelescu, **Eminescu și Sibiul**, Sibiu, 1998, p. 44, facsimilul la p. 78). **„Un al doilea fapt de folclor,** - scria Perpessicius - **ce ține de toamna vieneză din 1869, e ambianța societăților studențești, cu ecourile, pe care adunările generale, anuale, ale Astrei, adevărate sărbători naționale ale poporenilor de pretutindeni, le transmit presei și cetitorilor săi. Adunarea generală a acestui an 1869 avusese loc la Șomcuta, cu discursul de o lirică elevație. «Poporul român în poezia sa», al lui Iosif Vulcan, cu donația lui Iacob Mureșan, directorul gerant al «Gazetei Transilvaniei», pentru fundarea unei Academii de drepturi, la Sibiu sau Oradea, cu dezbateri premergătoare întemeierii Fondului de teatru român în Ardeal, dezbatere din cele mai fructuoase, și la care participă exponenți ai intelectualității transilvănene și din țară, de toate generațiile, printre care și Eminescu"**. (**Opere**, VI, Literatura populară, E.A. București, 1963, p. 13).

Din perioada vieneză, poetul a publicat în revista **Familia** (nr. 3/1870) articolul: **Repertoriul nostru teatral,** privitor la strângerea unui fond teatral român din Ardeal, despre actori, cât și despre repertoriul viitorului teatru, văzut prin prisma luptei românilor ardeleni pentru afirmarea națiunii lor, în cadrul imperiului austro-ungar. Și tot pentru revista **Familia** poetul a întocmit articolul **Strângerea literaturii noastre populare,** însemnări de orientare, privind fenomenul folcloric ca expresie a spiritualității populare, rămas însă printre manuscrisele sale și și-a făcut însemnările privind: **Prelegeri pentru Maramureș.**

Printre multe și de toate, în noiembrie 1870, I. Vulcan a informat despre procesul de presă intentat poetului pentru articolul **Echilibrul** din **Federațiunea: „Precum aflăm, autorul e junele poet și colaborator al nostru, d-l Mihai Eminescu"**.

Din vremea redactoratului de la **Curierul de Iași** (1876/77), poetul a exprimat judecăți de valoare despre folclor și a lăudat (în 1877) revista de literatură populară a lui I. Vulcan:

„O asemenea foaie exista la români sub titlul «Șezătoarea», redactată de Iosif Vulcan, din Pesta (. . .), dar d. Vulcan pare a fi avut o idee sigură de ceea ce va să zică literatura populară, căci cearcă a da ca în oglindă cugetarea și maniera de a vedea a poporului".

Pentru anul 1883, reținem un amănunt semnificativ din revista **Familia.** Într-o ședință a **„Junimii" bucureștene,** după câteva repetate lecturi ale **Luceafărului** eminescian, s-a făcut lectura traducerii în limba germană a capodoperei poetului de către Mite Kremnitz. Textual după jurnalul **Însemnări zilnice** de T. Maiorescu: miercuri 12 ianuarie 1883: **„Seara Junimea (. . .) Eminescu - în spital (. . .) Citit (. . .) traducerea germană a Luceafărului, de Mite"**. Despre acest fapt, A. C. Șor [Iuliu I. Roșca] - un admirator al Veronicăi Micle - relata în **Familia,** nr. 4/1883: **„. . . iubitorii de literatură au avut plăcerea s-auză, în saloanele d-lui Maiorescu, eminenta traducere germană a d-nei Mite Kremnitz după «Luceafărul» d-lui Eminescu"**.

Tot în 1883, la 30 martie **(Familia,** nr. 5/1884) la una din ședințele **„Junimii" bucureștene („am revăzut după 12 ani pe genialul Eminescu"** - I. Vulcan), iar T. Maiorescu l-a **„rugat pe ilustrul poet să dea poeziile acelea"** pentru revista **Familia - „care au electrizat pe toți" - „unele mai frumoase decât altele" (România liberă,** nr. 1731/1883). Astfel I. Vulcan a primit de la poet șapte poezii, care au apărut pe rând în **Familia** (Oradea), 1883/84, pentru care i-a trimis un modest onorar. Cu acest prilej, M. Eminescu i-a mulțumit printr-o scrisoare (reținem un fragment):

„Mult stimate domnule și amice,

Mulțumesc pentru onorarul trimis - cel întâi pentru lucrări literare pe care l-am primit vreodată-n viață (. . .) [;] te asigur că a fost pentru mine o rară mângâiere de-a mă vedea remunerat dintr-un colț atât de depărtat al românimei, din Oradea Mare (. . .)".

La sfârșitul acestor rânduri, remarcăm că M. Eminescu și-a început de foarte tânăr cariera poetică la revista **Familia** (și **Umoristul**) și și-a sfârșit-o tot la această revistă. Prin urmare, aici a colaborat, aici i s-a răspuns la **„Poșta redacțiunei"** și i s-au republicat și reprodus unele opere. Revista a publicat informații și a dat semnalări, privind viața și opera sa, s-au publicat în coloanele ei amintiri, recenzii, articole și studii despre el. Tot în revistă s-au publicat poezii închinate poetului, s-au dat informații despre înmormântarea lui și s-a reprodus material iconografic și informativ în numărul dedicat poetului atunci, precum și în cel festiv dedicat poetului la 10 ani de la moartea sa, încât I. Vulcan a scris: **„După cum se știe, noi am introdus pe Eminescu în literatură și tot la noi s-a reîntors în culmea gloriei sale, cu 7 din cele de pe urmă și mai admirabile poezii lirice ale sale. Aici i-a fost leagănul și mormântul"**.

De-a lungul a patru decenii (1866-1906), revista **Familia** a înserat peste 430 de informații despre poet (viața și opera lui), așa încât rolul **Familiei** pentru cunoașterea poetului și a operei sale în Ardeal este cel mai însemnat, prin bogăția și varietatea de material documentar și informativ, așa încât meritul lui I. Vulcan și a revistei pe care a condus-o se impune de la sine, iar Perpessicius în 1944 glosa: **„Nicăieri (. . .) Eminescu (. . .) nu s-a bucurat de mai multe atenții, ca în aceste pagini ale Familiei, ce fuseseră, cum atât de adevărat o spune Iosif Vulcan, locul debutului, dar și a amurgului său"**.

Așadar, rolul lui Iosif Vulcan și al revistei **Familia** în ceea ce privește popularizarea poetului și a operei sale în Ardeal a fost acela că a întreținut cultul viu al valorii lui, fiind deosebit de însemnat, având un ecou cu bătaie lungă în sufletul cititorilor.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Lavrentie de la mânăstirea Frăsinei şi pe dl. ing. Deac Ioan, directorul general al Societăţii „Compa" S. A.
— A primit pe dl. Govoreanu Traian.
● **3 IUNIE a.c., —** A vizitat şantierul Academiei Teologice de la mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
● **6 IUNIE a.c., —** A primit la Mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" grupul de arhitecţi din Bucureşti care se ocupă cu proiectarea şi executarea lucrărilor de construcţie de la „Academia Teologică".
● **8 IUNIE a.c., —** A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **11 IUNIE a.c., —** în drum spre Bucureşti s-a oprit la mânăstirea Predeal, unde a luat act de finalizarea lucrărilor de reparaţii generale la Sfânta Mânăstire.
— A primit pe Ierom. Serafim Pătrunjel slujitor al Mânăstirii.
● **12 IUNIE a.c., —** S-a întâlnit cu **P.F. Patriarh Teoctist,** la reşedinţa Patriarhală.
● **13 IUNIE a.c., —** A participat la lucrările şedinţei Sfântului Sinod.
— A primit pe dl. Bistriceanu Gh. contabilul şef al Arhiepiscopiei Bucureştilor.
— A primit pe Ierom. Iustinian de la Sf. Munte Athos.
— S-a întâlnit cu Î. P. S. Dr. Nifon Mihăiţă, arhiepiscopul Târgoviştei şi P. S. Epifanie, episcopul Buzăului.
● **14 IUNIE a.c., —** A participat la Lucrările Sf. Sinod.
— S-a întâlnit cu Î. P. S. Serafim, mitroplitul Europei Centrale, Î. P. S. Andrei Andreicuţ al Alba Iuliei, P. S. Casian Crăciun episcopul Dunării de Jos.
— A primit pe P.C. Arhim. Grigorie Băbuş, directorul Bibliotecii Patriarhale.
— S-a întâlnit cu P. F. Patriarh Teoctist.
● **16 IUNIE a.c., —** A primit pe P. S. Visarion, episcop-vicar, pe Cons. economic Ezechil Oancea şi pr. secretar Valentin Sicoe, pentru rezolvarea unor probleme economico-administrative ale Arhiepiscopiei.
● **17 IUNIE a.c., —** A vizitat şantierul de construcţie de la mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
● **19 IUNIE a.c., —** A doua zi de Rusalii a asistat la Sf. Liturghie săvârşită în Catedrala Mitropolitană cu ocazia Hramului şi a rostit un cuvânt de învăţătură.
● **21 IUNIE a.c., —** A primit pe P. S. Visarion şi pe dl. Arhitect Bucur Ioan de la Comisia Monumentelor Istorice din Sibiu.
● **22 IUNIE a.c., —** A primit pe pr. Neamţu Victor, directorul Seminarului Teologic din Braşov însoţit de un grup de profesori ai Seminarului.
— A primit pe P. C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc.
● **25 IUNIE a.c., —** A primit pe dl. Palade, din Bucureşti.
● **29 IUNIE a.c., —** A primit 3 (trei) studenţi din Basarabia, care au încheiat studiile teologice la Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul mânăstirii Sâmbăta.
● **30 IUNIE a.c., —** A pezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.

Pr. VALENTIN SICOE
- Secretar Eparhial -

Doi ardeleni despre Mihai Eminescu

(Urmare din pag. a 3-a)

Prin volumul apărut în anul 1999 la editura „Viaţa arădeană", Gheorghe Şora şi Iulian Puşcă aduc un omagiu la ceas aniversar, atât marelui poet cât şi celor doi cărturari care, prin strădania lor, au avut o contribuţie însemnată la receptarea operei eminesciene în Transilvania şi Banat.

Ediţia de faţă cuprinde, pe lângă versuri închinate lui Eminescu şi observaţii personale pe marginea creaţiei acestuia, numeroase însemnări critice privitoare la activitatea culturală desfăşurată de cei doi intelectuali ardeleni, alături de schiţe biografice ale acestora şi scrisori inedite. Includerea în volum a unor articole semnate de Vasile Goldiş, apărute în reviste prestigioase ale vremii — **Pesimismul în poeziile lui Mihai Eminescu,** Tribuna 1889, şi **Mihai Eminescu**. Românul, 1911 — şi a studiului pe care Elie Miron Cristea l-a dedicat vieţii şi operei marelui poet român, conferă cărţii o valoare documentară, înlesnind accesul celor interesaţi la cunoaşterea preocupărilor celor doi cărturari.

Reproducerea poeziei **„Doina"** alături de analiza amănunţită pe marginea ei realizată de Gheorghe Şora şi Iulian Puşcă constituie o foarte nimerită introducere la întregul studiu. Patrioţi adevăraţi şi intelectuali desăvârşiţi, Vasile Goldiş şi Miron Cristea au reuşit să facă din activitatea lor un ecou limpede al „strigătului de durere" pe care Eminescu l-a adresat tuturor românilor. Nemaiputând „străbate /de-atâta străinătate" (Eminescu, **Doina**), ridicându-se în mijlocul unui neam aflat încă sub stăpânire străină, cei doi intelectuali şi-au asumat răspunderea de a duce îndemnul poetului mai departe, de a-şi închina viaţa luminării românilor transilvăneni.

În paginile consacrate lui Vasile Goldiş, autorii se opresc în primul rând asupra meritului acestuia de a fi fost primul exeget ardelean al lui Eminescu. Profesor la Caransebeş şi Braşov, ulterior preşedinte al „Astrei" şi ministru al artelor şi cultelor, Vasile Goldiş s-a implicat cu energie în viaţa culturală a Ardealului. Cunoştinţele vaste în domeniul literaturii române şi universale, al artei şi filosofiei i-au îngăduit să intuiască complexitatea creaţiei lui Eminescu, să facă afirmaţii pertinente în legătură cu forma şi conţinutul ideatic al poeziilor acestuia, să intuiască nenumăratele înţelesuri ce trebuiau scoase la lumină.

În prezentarea studiilor discutate şi expunerea comentariilor critice. Gheorghe Şora şi Iulian Puşcă dau dovadă de obiectivitate şi simţ de măsură recunoscând atât meritele cât şi inevitabilele scăpări, opoziţii între ideile pe care învăţatul bănăţean le-a vehiculat la un moment sau altul. Fiind însă vorba de un deschizător de drumuri, efortul întru promovarea culturii noastre este apreciat la adevărata lui valoare de către autori.

O analiză la fel de obiectivă îi este consacrată şi celui care în 1925 avea să devină Patriarh al României, prim-ministru şi regent. Paginile închinate lui Miron Cristea se preocupă mai ales de interesul acestuia în domeniul creaţiei eminesciene. Autor al primei teze de doctorat dedicată marelui poet român, Miron Cristea a contribuit la cunoaşterea vieţii şi operei acestuia atât pe plan naţional cât şi internaţional (lucrarea apărută în anul 1895 în limba maghiară şi susţinută la Universitatea din Budapesta, a fost publicată în limba română şi analizată de **Dr. Antonie Plămădeală** în „Pagini dintr-o arhivă inedită", Bucureşti, Editura Minerva, 1984). Autorii ilustrează felul în care Miron Cristea, pornind de la o documentare amănunţită, a reuşit să redea felul în care personalitatea artistică a lui Eminescu s-a format treptat, oprindu-se atât asupra trăsăturilor omului Eminescu, cât şi asupra creatorului. Autorii apreciază preocuparea cărturarului pentru proza eminesciană, dar mai ales capacitatea de a emite judecăţi de valoare ce şi-au dovedit valabilitatea peste veacuri.

Volumul se încheie cu un grup de cinci poezii pe care Gheorghe Şora le dedică marelui poet român. Îmbinare fericită între idee şi sentiment, versurile dovedesc că autorul lor arde şi astăzi chemarea lui Eminescu, acest „cioplitor de grai" ce şi-a înscris numele în veşnicie.

„Doi ardeleni despre Mihai Eminescu: Vasile Goldiş şi Elie Miron Cristea" este mărturia faptului că în ciuda trecerii timpului mitul lui Eminescu e încă viu în sufletul românilor.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **21 IUNIE a.c., — P. S. Sa** a cercetat canonic biserica „Sf. Treime" din Vale, precum şi bisericile „Sf. Nicolae" şi „Sf. Arhangheli" din Tilişca, prot. Sălişte.
● **22 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a participat în Aula Facultăţii de Teologie la vizionarea filmelor documentare „Prezenţe româneşti la Ierusalim" şi „Candela din Celulă" realizate de regizorul Paul Orza de la TVR internaţional.
● **23 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit taina Sfântului Maslu de obşte în Catedrală, iar seara tot acolo a slujit Vecernia şi Litia.
● **24 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Sibiu (pr. paroh Dumitru Luca) cu prilejul hramului, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Ioan în Catedrala mitropolitană.
● **25 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Cacova (Fântânele — preot-paroh Aurel Hârşan) şi a rostit cuvânt de învăţătură.
— A vizitat muzeul parohial din localitate, muzeu inaugurat prin strădania pr. paroh acum cinci ani.
● **27 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit în Catedrală Acatistul Mântuitorului şi slujba Vecerniei.
● **29 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Ap. Petru şi Pavel" din Sibiu (Dintrebrazi), rostind cuvânt de învăţătură. A hirotesit întru arhidiacon pe P. C. diacon Dr. Călin Sămărghiţan.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **30 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit taina Sf. Maslu de obşte în Catedrala mitropolitană.
— Seara a slujit tot acolo Vecernia şi Acatistul Sf. Apostoli.
● **1 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale din Agârbiciu, prot. Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. paroh Frăţilă Ioan a fost hirotesit întru sachelar.
— Seara a slujit şi a predicat la Vecernie în parohia Axente Sever unde se construieşte o nouă biserică.
— În aceeaşi zi a cercetat canonic şi biserica parohială din Şura Mare, prot. Sibiu.
● **3 IULIE a.c., —** P. S. a săvârşit slujba de Te-Deum în Capela mitropolitană cu prilejul începerii cursurilor preoţeşti de îndrumare. În aceeaşi zi a cercetat canonic bisericile „Sf. Nicolae" şi „Buna Vestire" din Daia, prot. Sibiu.
● **4 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
● **6 IULIE a.c., —** P.S. Sa a luat parte la recepţia organizată de Conducerea Inspectoratului de Poliţie al Jud. Sibiu cu prilejul „Zilei Poliţiei".
● **8 IULIE a.c. —** P. S. Sa a cercetat canonic parohiile Grid, Veneţia de Sus, Veneţia de Jos, Comana de Sus, Cuciulata, Lupşa, Fântâna, Rupea I, Ungra, Mânăstirea Buneşti Roadeş, prot. Rupea şi Hoghilag Prot. Mediaş.
● **9 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Tălmaciu şi a rostit cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit şi a predicat la Taina Sf. Maslu de obşte la Cristian, prot. Sibiu.
● **10 IULIE a.c., —** P. S. Sa a prezentat comunicarea **„Ortodoxia în Balcani"** în faţa preoţilor aflaţi la cursurile de îndrumare. A avut o întâlnire cu protopopii eparhiali pe teme de salarizare a clerului.
— În aceeaşi zi a participat la Cercul Militar din Sibiu la vernisajul expoziţiei fotografice „Europa 2000". A cercetat Mânăstirea Valea Hârtibaciului aflată în şantier de construcţie.
● **15 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană iar seara a slujit Vecernia în Catedrală.
— A primit pe prof. Klaus Augustin de la Facultatea de Teologie Catolică din Graz.
— Tot în aceeaşi zi a cercetat canonic biserica „Buna Vestire" din Guşteriţa.
● **16 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" din Sâmbăta de Jos, prot. Făgăraş şi Sfânta Liturghie arhierească rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
— P. C. Pr. paroh Victor Pandrea a fost hirotesit întru sachelar.
● **17 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană. A cercetat canonic Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu-Roşu şi a săvârşit acolo slujba Vecerniei.
● **20 IULIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit împreună cu **P.S. Ioan** al Covasnei şi Harghitei, Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Ilie" din Topliţa, rostind cuvânt de învăţătură.
— A cercetat canonic bisericile „Buna-Vestire" şi „Sf. Arhangheli" din Valea Viilor, prot. Mediaş.
● **21 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Maslu de obşte în Catedrală.
— A primit pe Philippe Boitier şi Henry O'Mahony, preoţi romano-catolici din Franţa.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
● **22 IULIE a.c., —** P. S. a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— A participat la Fântânele la Festivitatea de premiere a participanţilor la Tabăra şcolară de pictură pe sticlă, organizată cu sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului, rostind cuvânt de învăţătură.
— A vizitat canonic Schitul Foltea, prot. Sălişte.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **23 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Ilie" din Răşinari, recent pictată şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Nicolae Brote a fost hirotesit întru iconom.
● **27 IULIE a.c., —** P. S Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Colţul Chiliilor - Zărneşti, rostind cuvânt de învăţătură şi a sfinţit un monument al eroilor ridicat de Combinatul Celohart S.A. Zărneşti.
— A cercetat canonic bisericile parohiale din Zărneşti, Şinca-Veche, Ohaba şi Vad, prot. Făgăraş.
● **29 IULIE a.c., —** P.S. Sa a săvârşit un Te-Deum, în Piaţa Mare din Sibiu cu prilejul ceremoniei de înălţare în grad a ofiţerilor şi subofiţerilor din Instituţiile Militare din Sibiu.
— A săvârşit taina sfintei cununii tinerilor Dubles Codruţ şi Daniela în biserica Sf. Arhangheli din Sibiu şi a predicat.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **30 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Căminul Spital de la Râu-Vadului, jud. Sibiu (Pr. Vasiu Liviu) unde se construieşte o nouă biserică cu hramul „Sf. Dumitru", rostind cuvânt de învăţătură.
— A săvârşit taina Sfintei cununii tinerilor Sorin şi Roxana Dobre în biserica Sf. Adormire din Cristian prot. Braşov şi a predicat.

Diac. VASILE AVRAM

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Dimitrie Cantemir **„Incrementorum et Decrementorum aulae Othomannicae Libri Tres",** Roza Vânturilor, Bucureşti, 1999, 1064 pag.

Cartea, ce apare în condiţii grafice excepţionale, e deschisă printr-un **Cuvânt înainte,** scris de Dan Zamfirescu, care este printre altele şi directorul Editurii Roza Vânturilor. Ea e intitulată: **Prima apariţie a textului original al celei mai celebre cărţi scrise de un Român.**

Aici, Dan Zamfirescu face o măiestrită introducere asupra scriitorului Dimitrie Cantemir (1673-1723). El prezintă pe Dimitrie Cantemir, drept un om politic, un om de ştiinţă, un teolog şi istoric al istoriilor, un filozof, şi moralist, un interpret şi compozitor de muzică turcească şi un genial scriitor în cultura europeană.

Dan Zamfirescu descrie în introducere pe Dimitrie Cantemir drept „o dimensiune românească a lumii".

Cartea publică de fapt manuscrisul original al istoriei imperiului otoman de Dimitrie Cantemir. Această carte a fost descoperită de Acad. Virgil Cândea în anul 1984. Manuscrisul se păstrează şi astăzi în biblioteca Houghton a Universităţii din Cambridge, Massachusetts.

E urmată apoi de aceeaşi prefaţă a lui Dan Zamfirescu în traducerea engleză de către Sergiu Celac. E urmată apoi de un studiu al lui Virgil Cândea intitulat: „Manuscrisul original al istoriei Imperiului Otoman de Dimitrie Cantemir", în care autorul face descrierea completă a cărţii, descriere pe care o recomandăm citirii atente a oricărui om care vrea să îl înţeleagă pe Dimitrie Cantemir.

Este prima descriere a acestui manuscris în româneşte.

Apoi urmează acelaşi studiu al lui Virgil Cândea în lb engleză, tradus de Sergiu Celac. Toate acestea iau 102 pag. după care e redat în lb. latină, textul lui Cantemir în original, pe 1064 de pag.

E o carte care merită toată atenţia şi preocuparea noastră.

* * *

● Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu şi Flori Stănescu, publică în lb. engleză volumul **„The imprisoned Church Romania, 1944-1989"**, cu o introducere de Dr. Radu Ciuceanu şi apoi un studiu introductiv de Prof. asociat Paul Caravia. Tradusă în lb. engleză de Ileana Barbu, Alina Carac, Daniela Dolgu, Diana Popescu şi Monica Voiculescu. Apare în Bucureşti, 1999, **The National Institute for the study of Totalitarianism.** Cartea are 411 pag.

Urmează apoi lista tuturor condamnaţilor. La pagina 306, e trecut şi Mitropolitul ANTONIE (16 rânduri).

E o carte care merită citită întru amintirea tuturor celor care au trecut la Domnul în închisorile comuniste.

* * *

● Fundaţia cuturală Terr Armonia, Alba Iulia, publică 2 volume: **„1484 Colinde"** cu text şi melodie, lucrare ce apare sub coordonarea Conf. univ. Ioan Bocşa, Editura Media Musica a Academiei de muzică „Gheorghe Dima" Cluj-Napoca, 1999, 277 pag.

Iată ce spune Ioan Bocşa despre carte: „Lucrarea constituie şi un omagiu adus marilor noştri înaintaşi, Brăiloiu, Bartok, Drăgoi şi tuturor celor care cu sfială şi dragoste s-au aplecat asupra colindei româneşti, ncí încercând să redăm cât mai fidel realitatea momentului surprinsă în teren.

Culegerea **„1484 Colinde",** atât din domeniul muzical cât şi literar, cuprinde judeţele Alba-Hunedoara, având ca axă Valea Mureşului".

Dar fiind vorba despre Colinzi nu pot să nu amintesc, ceea ce eu am spus şi scris cu mult timp în urmă: Colindele au fost primele tratate de teologie, probabil înainte de a se scrie orice alt tratat de teologie, primele comentarii biblice, primele istorii ale creştinismului. Colindele au perpetuat din generaţie în generaţie învăţătura creştină şi au transmis-o în limba română, prin viu grai şi au ajuns la noi aşa cum le avem astăzi.

Deci, sunt o dovadă a continuităţii noastre româneşti şi creştine ortodoxe pe acest pământ românesc din moşi-strămoşi.

Mulţumim marelui cântăreţ Ioan Bocşa pentru strădaniile sale de a scoate la lumină Colindele care erau deja uitate, rămase în vetre străvechi de spiritualitate românească.

* * *

● Rajiv Dogra publică cartea **„Urme pe nisip",** versiune românească de George Anca şi Sorana Georgescu-Gorjan, editura Universal Dalsi, Bucureşti, 1999, 286 pag.

Acest roman „Urme pe nisip", este traducere în limba română a romanului „Footprints in foreign sands", publicat în 1997 în India. Trebuie să menţionez că autorul acestei cărţi Rajiv Dogra, este ambasadorul Indiei la Bucureşti. Un titlu şi o carte pe măsura autorului ei, care a vizitat Mitropolia din Sibiu de două ori.

* * *

● Editura „Viaţa arădeană" publică cartea: **„Doi ardeleni despre Eminescu: Vasile Goldiş şi Elie Miron Cristea"**, de Gheorghe Şora şi Iulian Puşcă.

E o carte care merită să fie citită. Face o analiză pertinentă a poeziei lui Mihai Eminescu şi dă şi o traducere exactă a tezei de doctorat a lui Elie Miron Cristea, aspra vieţii şi poeziei eminesciene.

ANTONIE

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; P. S. Visarion Răşinăreanu - episcop-vicar, — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A (cont nr. 2511.1. - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA"

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15 august
Nr. 29—32
2000

SCHIMBAREA LA FAŢĂ

An de an la 6 august, Biserica Creştină prăznuieşte sărbătoarea Schimbării la Faţă a Domnului. E o sărbătoare legată direct de viaţa şi persoana Mântuitorului Iisus Hristos dar care are profunde implicaţii şi în viaţa creştină. Prin acest eveniment al Schimbării la Faţă, Iisus se arată îmbrăcat în slava dumnezeiască, în comuniune de natură şi slavă cu Dumnezeu chiar dacă era coborât la nivelul omului prin asumarea naturii omeneşti.

Sfântul Evanghelist Matei, în capitolul 17 al Evangheliei sale, ne relatează acest eveniment deosebit din viaţa Mântuitorului: Şi după şase zile - după ce Petru l-a mărturisit pe Iisus a fi **„Hristosul, Fiul Dumnezeului Celui viu"** (Matei 16, 16), şi după ce a început a-l dojeni în legătură cu pătimirile şi ocările ce le va suferi pentru mântuirea lumii, — Mântuitorul Iisus Hristos a luat cu sine pe Petru, ca cel ce-L mărturisise — pe Iacov şi pe Ioan fratele lui şi i-a dus într-un munte înalt de o parte (Matei 17, 1). Deseori Mântuitorul se retrăgea în munte pentru a se ruga acolo în linişte şi singurătate, şi iată că şi acum se duce tot într-un loc înalt împreună cu ucenicii săi pentru rugăciune.

„Şi pe când se ruga El, — ne spune şi Sfântul Evanghelist Luca — **chipul feţei Sale s-a făcut altul şi îmbrăcămintea lui albă strălucind"** (Luca 9, 29), iar Sfântul Evanghelist Matei spune mai lămurit că: **„s-a schimbat la faţă înaintea lor şi a strălucit faţa Lui ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina"** (Matei 17, 2).

Cel ce se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină (Ps. 103, 2), Cel care s-a golit pe Sine, chip de rob luând (Fil. 2, 7) şi a suferit moarte încă pe cruce (Fil. 2, 8), schimbându-se la faţă înaintea apostolilor Săi, le-a arătat acestora slava aceea pe care o avea de la Tatăl **„mai înainte de a fi lumea"** (Ioan 17, 5) ca Fiu al Tatălui, aşa cum îl mărturisim în Crez **„Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, lumină din lumină, de-o-fiinţă cu Tatăl".**

„Şi iată Moise şi Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El" (Matei 17, 3). Cei doi bărbaţi ai Legii Vechi - Moise şi Ilie - s-au arătat ucenicilor ca mărturie că Legea şi Proorocii se împlinesc în Hristos (Rom. 10, 4), că Acesta nu este nici Moise, nici Ilie, nici vreunul dintre prooroci, cum susţineau unii contemporani ai Mântuitorului, ci este cu adevărat **„Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu"** (Matei 16, 16).

Mărturia lui Petru capătă aici pe Tabor încredinţarea totală mai ales că glasul Tatălui din cer grăieşte din nor luminos: **„Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care bine am voit, pe Acesta să-l ascultaţi"** (Matei 17, 5).

„Pe Acesta să-L ascultaţi"; îndemn dumnezeiesc ce răsună peste veacuri de a-L asculta, de a-I împlini poruncile şi de a-L iubi pe Hristos, Dumnezeu întrupat, făcut om pentru noi şi pentru a noastră mântuire şi întru care **„locuieşte trupeşte toată plinătatea dumnezeirii"** (Col. 2, 9) şi care ne va face şi pe noi prin harul Sfântului Duh **„părtaşi dumnezeieştii firi"** (II Petru 1, 4).

„Şi auzind ucenicii au căzut cu faţa la pământ şi s-au spăimântat foarte", iar Petru luând cuvântul a zis: **„Doamne, bine este ca noi să fim aici şi să facem trei colibe: una Ţie, una lui Moise şi una lui Ilie, neştiind ce spune"** (Luca 9, 33).

Strălucirea taborică a produs în sufletul apostolilor un sentiment de frică şi cutremur, dar paradoxal şi unul de linişte şi pace aşa încât Petru, neştiind ce spune - doreşte să mai rămână acolo cu Domnul şi cu ceilalţi doi apostoli şi să guste pe deplin strălucirea dumnezeirii.

Mântuitorul se apropie de ei şi le spune: **„Sculaţi-vă şi nu vă temeţi"** (Matei 17, 7) şi apoi le porunceşte să nu spună nimănui **„până când Fiul Omului Se va scula din morţi"** (Matei 17, 7). Imnograful creştin arată în cuvinte deosebite mesajul dumnezeiesc al Schimbării la faţă: **„În munte te-ai**

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

„Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, care întru adormirea ta nu ne laşi pe noi"

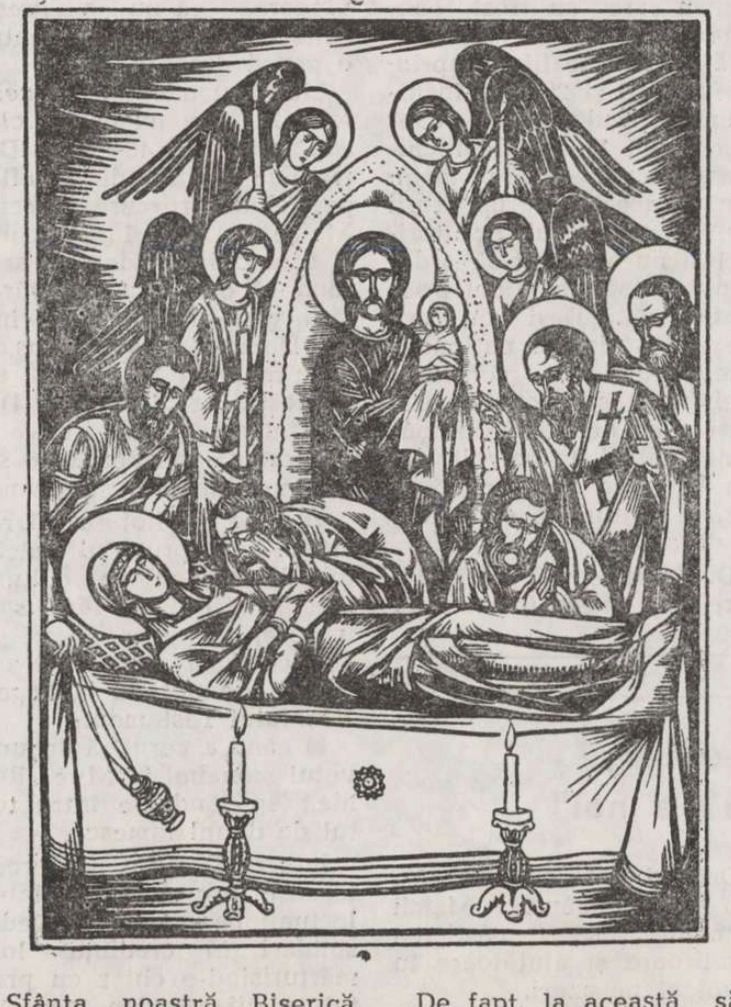

Sfânta noastră Biserică serbează în fiecare an „Adormirea Maicii Domnului", adică mutarea ei la cele veşnice. Atunci este rânduit să se spună la sfintele slujbe: „Întru naştere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu o ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare. Mutatu-te-ai la viaţă fiind Maica Vieţii, şi cu rugăciunile tale izbăveşti din moarte sufletele noastre" (troparul praznicului).

De fapt, la această sărbătoare pomenim moartea Maicii Domnului, numai că nu zicem moartea, ci „Adormirea Maicii Domnului". Prin aceasta nu vrem să scoatem în evidenţă că Maica Domnului nu a murit. A murit aşa cum mor toţi oamenii, supunându-se

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhim. IRINEU DUVLEA,
Starețul Mânăstirii Brâncoveanu,
Sâmbăta de Sus

Dialogul teologic ortodox-catolic

Comunicatul Comisiei mixte internaţionale

A VIII-a Sesiune plenară a Comisiei mixte internaţionale pentru dialogul teologic dintre Biserica ortodoxă şi Biserica catolică a avut loc la „Mount Saint Mary's College and Seminary" din Emmitsburg, Maryland, Statele Unite ale Americii, între 9 şi 19 iulie 2000.

Întâlnirea a fost coprezidată de către Cardinalul Edward Idris Cassidy, preşedinte al Consiliului pontifical pentru Promovarea Unităţii Creştinilor, şi de către Arhiepiscopul Stylianos de Australia, din partea Patriarhatului ecumenic.

Membrii catolici au fost arhiepiscopi, episcopi şi specialişti din Statele Unite, Italia, Austria, Belgia, Bosnia-Herţegovina, Germania, Grecia, Israel, Liban, Polonia şi România. Membrii ortodocşi au fost mitropoliţi, episcopi şi specialişti ai Patriarhiei ecumenice din Constantinopol, ai Patriarhiilor Alexandriei, Antiohiei, Moscovei, României şi ai Bisericilor autocefale a Ciprului, Greciei, Albaniei, Poloniei, Finlandei şi Estoniei.

(Continuare în pag. a 2-a)

(După „L'Osservatore Romano", nr. 30 din 25 iulie 2000)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

30 august 1940 — O zi de doliu naţional

— 60 de ani de la Dictatul fascist de la Viena —

1. *Traseul nefast al Dictatului.* Conferinţa de Pace de la Paris, prin Tratatul cu Ungaria semnat la Trianon (4 iunie 1920) nu a atribuit României nici un metru patrat din teritoriul Ungariei, ci a luat act de o realitate peste care nu se putea trece. A validat Hotărârea românilor transilvăneni de Unire a Transilvaniei cu România. Delegaţia ungară a semnat Tratatele protestând şi cu premeditarea de a le modifica în favoarea Ungariei, la timpul oportun, pe alte căi şi prin alte mijloace.

În loc să introducă în propria ţară reforme economice, sociale şi politice (aşa cum s-a procedat în statele succesorale Austro-Ungariei), nobilimea ungară rămasă la cârma statului vecin şi în perioada 1920—1945 a lansat o vehementă şi neîntreruptă campanie revizionistă, menită să creeze convingerea în marea masă a poporului ungar că toate relele şi suferinţele i se datorează (de acum înainte) „odiosului" Tratat de la Trianon, care a „mutilat" Ungaria şi a lăsat în afara graniţelor sale pe fraţii maghiari din Transilvania şi deci ele nu pot fi vindecate decât prin realipirea Transilvaniei la patria ungară.

În formidabila maşină de propagandă şi agitaţie — susţinută din sudoarea poporului ungar — au fost înregimentate presa, radioul, talentele poeţilor, scriitorilor şi publiciştilor, tineretul, aprinzând sufletul poporului chemat să lupte din toate puterile pentru a face „dreptate" Ungariei. „Jos Trianonul! Nu, nu, niciodată nu vom accepta Trianonul!". O avalanşă de cărţi, care reiau vechea teorie röslerianã, publicate şi în limbile de largă circulaţie şi difuzate în afara Ungariei, precum şi tot felul de ştiri alarmante despre tratamentul „inuman" la care este supusă populaţia maghiară din România şi care aşteaptă „eliberarea" de sub jugul „valahilor", sunt mereu la ordinea zilei de la un capăt la altul al Ungariei. Au fost antrenaţi în această campanie — consistent plătiţi — magnaţi ai presei apusene, au fost croite planuri de revizuire pe seama teritoriului României. Pentru tot felul de acuzaţii neîntemeiate, România a fost târâtă de mai multe ori în faţa Societăţii Naţiunilor şi a altor organisme internaţionale.

În realitate, guvernele României Mari au satisfăcut deplin obligaţiile privitoare la tratamentul naţionalităţilor, aşa cum statul român s-a obligat prin semnarea Tratatelor de Pace şi chiar le-au depăşit, permiţând naţionalităţilor să înfiinţeze partide politice. La alegerile parlamentare din 1928, bunăoară, Partidul Maghiar trimitea în parlamentul ţării 16 deputaţi, la o populaţie de 1 353 276 de etnici maghiari şi secui (în 1930); un deputat maghiar revenea la 85 000 de conaţionali, de 7 ori mai mult decât în cazul românilor trăitori în fosta Austro-Ungarie. Este doar una din dovezile clare a respectării şi aplicării de către oficialităţile române a actului fundamental al României — Constituţia democrată din 1923. Ori, Tratatele prevedeau expres că în statul român „toţi supuşii români vor fi egali în faţa legii şi se vor bucura de aceleaşi drepturi civile şi politice, fără deosebire de rasă, limbă sau religie", astfel că fiecare cetăţean avea dreptul să participe individual la toate manifestările vieţii de stat, ca persoană, iar nu ca făcând parte din vreun grup etnic.

Nu este mai puţin adevărat că unii dintre conducătorii naţionalităţii maghiare, văzând că guvernele române depăşesc obligaţiile impuse prin Tratatele de Pace şi tolerează chiar unele acţiuni îndreptate împotriva statului român, au continuat să ceară drepturi mai mari ca cele ale celorlalţi cetăţeni români. Un timp Partidul Maghiar din România s-a eschivat de a face el reclamaţii la Liga Naţiunilor împotriva statului român şi, la sugestiile propagandiştilor revizionismului din Ungaria, a îndemnat pe conducătorii catolici şi pe cei ai composesoratului Cuic să înainteze şi să susţină acele reclamaţii. Ulterior s-au ataşat reclamaţiilor şi preşedintele Partidului Maghiar, baronul Ugron Ştefan şi profesorul universitar din Cluj, dr. Artur Bálogh. Toate aceste acţiuni erau regizate de Budapesta, care întreţinea şi dirija mişcarea revizionistă din România, ceea ce constituia un amestec insolit în treburile interne ale ţării noastre. Într-un memoriu depus la Liga Naţiunilor de către cei amintiţi mai sus, se spunea, între altele, că: „România s-a legat să respecte tratatele de pace... România este obligată să asigure minorităţilor ei drepturi mult mai largi de cum au fost acelea pe care le asigurau legile ungare"; cu alte cuvinte, maghiarii cereau guvernului român să le acorde drepturi mai mari decât ale conaţionalilor din Ungaria.

Acceptând clauzele Tratatelor de Pace postbelice ca fapt împlinit, inclusiv cel încheiat cu România la Trianon în 4 iunie 1920, clasele dominante din Ungaria hortystă nu s-au gândit nici un moment să-şi respecte angajamentele asumate. Reacţionare şi des-

(Continuare în pag. a 2-a)

MIHAI RACOVIŢAN,
istoric

Prietenia dintre Mihai Eminescu şi Ion Creangă

Mihai Eminescu, cel mai mare poet al Românilor şi Ion Creangă, autorul Poveştilor şi Amintirilor, s-au cunoscut în problemele şcolare ale învăţătorilor, s-au împrietenit în procesul de creaţie literară şi şi-au înfrăţit sufletele lor pe vecie. Nu i-a despărţit nici suferinţa simultană şi - am putea spune - nici moartea, căci s-au sfârşit din viaţă în acelaşi an, 1889, la distanţă în timp de şase luni şi jumătate, de la care, în 1999, se împlinesc 110 ani. Împreună s-au înfrăţit în opera de ridicare a literaturii române, de la aceeaşi sursă, de la limba şi literatura populară, comoară sufletească a poporului nostru.[1]

Eminescu, în calitate de revizor şcolar, l-a cunoscut pe Ion Creangă la mijlocul anului 1875, prezidând conferinţa anuală a învăţătorilor din judeţul Iaşi. La 10 august al aceluiaşi an, Eminescu raporta ministrului Titu Maiorescu despre conferinţele ţinute cu învăţătorii de la ţară. Printre cei chemaţi să-i instruiască pe învăţătorii rurali, era şi Creangă. Eminescu nu-l cunoştea destul de bine pe Creangă, căci l-a numit V. Creangă. În baza raportului lui Eminescu, ministrul l-a însărcinat pe Creangă să întocmească o metodă de predare a scrierii şi citirii la clasa I-a. Eminescu, încă revizor şcolar, raporta noului ministru, că abecedarul alcătuit de Creangă şi colaboratorii săi este cel mai bun abecedar românesc.

În vara anului 1875, Ion Creangă a fost dus de Eminescu la Junimea. Acolo s-au cunoscut ei mai bine, la şedinţele de lucru şi repede s-au legat sufleteşte unul de altul. Creangă i-a citit poeziile de răsunet publicate de Eminescu în „Convorbiri Literare", cunoscându-l astfel pe poet. La rândul său, Eminescu a sesizat în învăţătorul Creangă un

(Continuare în pag a 6-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Ce reprezintă botezul lui Nicolae Steinhardt?

— O comunicare cerească —

De câte ori mi se dă posibilitatea să evoc botezul părintelui Nicolae Steinhardt, mi se oferă prilejul de a evoca providența divină, prin aceea că eu am fost o mână întinsă din partea Bisericii Ortodoxe Creștine în numele Sfintei Treimi, iar fostul evreu, părintele Nicolae să fie o mână întinsă către intelectuali și tineret și să le spună: *„iată, eu am cunoscut pe Hristos prin Taina Sfântului Botez, ca Pavel pe drumul Damascului, căci altfel cum se poate explica starea de fericire pe care am trăit-o eu, imediat după săvârșirea botezului, de către călugărul meu (Pr. Mina), decât că botezul este adevărat, că Sfintele Taine sunt adevărate“. (Jurnalul Fericirii*, pag. 83, Cluj, 1995).

Da vin să spun, că aici vedem o mână a proniei dumnezeiești. Un mod de a ne vorbi, un mod de a comunica cu noi, fiii Bisericii, fiii Împărăției Sale, într-o perioadă când puterea întunericului păgân se abătuse asupra noastră, și omenirea (o treime din lumea creștină), căzuse pradă puterii antihristice. Soarele, Evanghelia lui Hristos, a fost umbrită de întunericul ideologiei materialiste, comuniste. Ierarhia bisericii a fost dată la pământ de pe firmamentul Bisericii Cerești, iar societatea creștină fusese însângerată, iată ce putem spune diferitelor categorii sociale din Răsărit, care au pătimit ca și Nicolae Steinhardt, pe când se afla în penitenciarul Jilava, în anul 1960.

La același penitenciar, mă aflam și eu în acea perioadă, în celula 18 de pe reduit. Era o celulă foarte aglomerată, paturile suprapetajate la trei nivele, eu aveam patul la etajul al treilea; când, într-o noapte, ușa se deschide cu zgomot și este împins în celulă, un om cu bocceaua sub braț, înspăimântat și nedumerit, neștiind ce are de făcut, toate paturile erau ocupate, ba erau și câte doi în pat.

Eu, observându-l, i-am făcut semn să se urce le mine. El a gândit atunci că nu are altceva de făcut decât *„să se urce ca maimuța pe cracă“ (Jurnalul Fericirii*, pag. 82—84). Îi zic: *„hai, să mai dormim o țârâ, căci acuși se face ziuă“. „Multe mulțumiri“* — răspunde noul venit, și se supune docil.

Dimineața facem cunoștință, aflu că este evreu și face parte din grupul intelectualilor Constantin Noica. Sunt condamnați pentru că aveau clubul lor și convingeri creștine și de spiritualitate românească, nefiind de acord cu ideologia materialistă atee, motiv pentru care au fost condamnați la ani grei de temniță, pedepsele fiind cuprinse între 10 și 20 ani închisoare. Evreul fusese condamnat la 11 ani de închisoare, pentru că era membru al acestui grup (toți membri ai Uniunii Scriitorilor) și nu a primit să-i denunțe, rămânând fidel prietenilor săi. Deși nu era creștin și nici de naționalitate română, scriitorul Steinhardt s-a dovedit a fi un om cu demnitate, rămânând alături de colegii lui din Uniunea Scriitorilor, apărând alături de ei o cauză dreaptă.

De la început, deținutul evreu s-a atașat foarte mult de mine, l-a impresionat faptul că eu n-am manifestat nici un fel de reținere față de persoana sa, chiar dacă el era un evreu, iar eu un preot monah creștin. De asemenea l-a impresionat și faptul că eu eram condamnat tot pe motiv că luasem atitudine față de abuzurile autorităților comuniste, manifestate vis-a-vis de biserică. Aceasta a fost pentru el un sprijin moral, întărindu-se în convingerea că nu a greșit când a ales să lupte pentru o cauză dreaptă.

„Iată cu adevărat israelitean în care nu este vicleșug“ (Ioan, I, 46—48). Da Nicolae Steinhardt a aflat pe Cel despre care a scris Moise în lege. Iar Domnul îl scoate în evidență arătând că este cu adevărat fără vicleșug. Când l-a chemat Domnul, el a răspuns cu dăruire până la jertfă, cu o mortificare întreită. Da, de trei ori —a dat dovadă că acceptă lepădarea de sine (mortificarea) și anume:

- când s-a hotărât să rămână fidel grupului alcătuit din oameni de cultură creștini și români, fără să-i trădeze;
- când a cerut botezul creștin, renunțând la Legea Vechiului Testament;
- când a cerut să depună votul monahal în M-rea Rohia, lepădându-se întru totul de duhul lumesc.

Iată că Domnul ne cercetează prin grupul de intelectuali care s-au dovedit solidari în credința lor, mărturisind-o chiar cu prețul vieții. Pentru aceasta Domnul le confirmă credința lor și atitudinea lor statornică și demnă pe care o scoate în evidență prin faptul că îl cheamă pe Nicolae Steinhardt la botez. Arătând că botezul este adevărat și adevărate sunt toate Sfintele Taine. Deci, cu alte cuvinte, și voi cei din grupul Noica, apărați o cauză dreaptă și sfântă.

Autenticitatea botezului creștin, a prezenței harului în Sfintele Taine, este confirmată și de starea de fericire pe care Nicolae Steinhardt o trăiește imediat după botez. Iată cum ne vorbește Domnul într-o perioadă foarte critică, când în mod grav, în special intelectualii se lepădau de credință, propagând ateismul și raționalismul păgân.

Da, Domnul ne vorbește prin israeliteanul în care cu adevărat nu este vicleșug. *„Veniți la Hristos, eu l-am aflat pe Mesia despre care a scris Moise în Lege“.*

Am vrut prin prezentarea de față, să atrag atenția intelectualilor și tineretului despre felul cum ne vorbește Domnul. Intelectualii din grupul Noica au mărturisit credința, iar Domnul le răspunde că într-adevăr credința lor este sfântă și dreaptă. Luptați pentru credința cea dreaptă, apărați credința cea adevărată.

Aș vrea să fie cele spuse, un imbold pentru ca și noi, astăzi, să facem mai mult pentru apărarea dreptei credințe.

Cel mai mic între muritori
Arhim. MINA DOBZEU,
M-rea „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ Huși, jud. Vaslui

„Bucură-te, ceea ce ești plină de har, care întru adormirea ta nu ne lași pe noi“

(Urmare din pag. 1)

legii generale a morții după cuvântul ce s-a zis: „pământ ești și în pământ te vei întoarce“ (Facerea 3, 19). Deci nu a avut un privilegiu special, ci a murit și a fost așezată în mormânt.

Putem fi siguri însă, că moartea Miresei Duhului Sfânt n-a fost amară și dureroasă ca a unora dintre oameni, ci a fost o „adormire“ ușoară, ca un somn dulce, o trecere lină spre nestricăciune. Fără durere i-a fost nașterea, fără durere și adormirea.

Spunem Adormirea Maicii Domnului, nu pentru că a murit, ci pentru că este vie.

„Cel ce a primit să ia o parte din carnea Mariei ca să-și formeze un trup omenesc, n-a putut să lase acel lăcaș pradă putreziciunii — zice Fericitul Augustin. Dacă Dumnezeu a voit să păstreze nu numai trupurile, ci și hainele celor trei tineri din cuptorul cel de foc, cum s-ar putea crede că a avut mai puțină grijă de trupul Maicii Sale? Ce? Daniil a fost cruțat de dinții leilor, iar Maica lui Dumnezeu să fie lăsată dinților morții?...“.

Nu, trupul Maicii Domnului n-a rămas pradă stricăciunii. După trei zile de la punerea în mormântul săpat în Grădina Ghetsimani, când pentru Sfântul Apostol Toma, care n-a fost de față la înmormântare, s-a deschis mormântul, pentru ca el să o vadă măcar în mormânt, Maica Domnului nu mai era acolo. Fiul ei și Domnul a mutat-o cu sufletul și cu trupul la cer. Așa ne învață Biserica noastră Ortodoxă, așa spunem în condacul praznicului: „Pe Născătoarea de Dumnezeu, cea întru rugăciuni neadormită și întru folosință nădejdea cea neschimbată, mormântul și moartea nu au ținut-o; căci ca pe Maica Vieții, la viață a mutat-o Cel ce S-a sălășluit în pântecele ei cel pururea fecioresc“.

Deci Domnul Hristos a mutat-o la viață, a înviat-o din mormânt și a ridicat-o la cer; a ridicat-o și cu sufletul și cu trupul.

Acela ce a păzit fecioria ei la naștere, a păzit și trupul ei la moarte și după moarte, pentru ca să fie cinstit alături de El în Sfânta Sfintelor cea nefăcută de mână, înaintea tronului lui Dumnezeu, în Ierusalimul cel de sus. „Stătut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată“ (Psalmul 44, 11).

Știind toate acestea, putem și noi să spunem așa cum ne învață Biserica: „Biruiescu-se hotarele firii, întru tine Curată Fecioară; că nașterea fecioarește și moartea arvunește viață. Ceea ce după naștere ești fecioară, iar după moarte vie, mântuiești pururea, Născătoare de Dumnezeu, moștenirea ta“ (irmosul praznicului).

Spunem că Maica Domnului ne mântuiește, pentru că știm că tot ceea ce poate Fiul ei cu puterea poate și Maica Domnului cu rugăciunea.

Dacă Dumnezeu spune prietenilor lui Iov: „Mergeți la sluga mea Iov, și el se va ruga pentru voi și nu voi plăti nebunia voastră“ (Iov 42, 8), cum nu se va îndura mai mult la mijlocirea Împărătesei cerești?...

„Duhul meu, Prea Sfânto,
Te-a văzut plângând,
Și-ale Tale lacrimi — stele — picurând„
În albastră haină,
Tu cu ochi milos,
Te rugai în taină
Bunului Hristos...“

(Vasile Militaru — Închinare Maicii Preacurate)

Se spune că în fiecare zi rugăciunile Maicii Domnului mântuiesc mai multe suflete decât rugăciunile tuturor sfinților la un loc.

Deci și noi să alergăm sub Acoperământul Maicii Domnului, să o câștigăm ocrotitoare și ajutătoare în nevoi și necazuri.

Nu putem încheia fără a aminti despre smerenia Maicii Domnului. „Faceți ceea ce vă va spune El“ (Ioan 2,5), a spus ea slujitorilor la nunta din Cana Galileii, iar El a prefăcut apa în vin. Aceasta este smerenia Maicii Domnului care n-a vrut să fie pusă în atenția oamenilor, ci a vrut să fie scos în evidență Domnul Hristos.

Sunt foarte puține cuvintele în Sfânta Scriptură care vorbesc de Maica Domnului; Maica Domnului a fost smerită, iar Fiul ei i-a respectat smerenia până la moarte.

Suntem datori s-o urmăm pe Maica Domnului, pentru că numai cei smeriți se pot învrednici de privelиștea raiului în care sălășluiește Fecioara.

O preacurată Maică a Domnului, Stăpână a puterilor celor de sus, Împărăteasă a cerului și a pământului, care ai născut pe Dumnezeu Cuvântul primește și această laudă de acum și roagă pe Fiul tău, Hristos Dumnezeul nostru, să mântuiască sufletele noastre.

„Bucură-te, leagăn alb de iasomie,
Către care-n roiuri fluturii coboară,
Bucură-te, raza stelei din vecie,
Șipot care curge lin cu apă vie,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Dulcea mea Marie“

(Zorica Lațcu — Filă din acatist).

Toate acestea având-le în vedere, rămânem în gândul că Maica Domnului nu ne-a părăsit prin trecerea la cele veșnice, și zicem cu toată siguranța: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, care întru adormirea ta nu ne lași pe noi“.

Un valoros patriot sibian: generalul Ioan S. Berghia

Generalul Ioan S. Berghia a fost o înaltă personalitate a armatei române din Sibiu, veteran de război din ambele războaie mondiale. În anul 1916 este încorporat de pe băncile Seminarului Teologic „Andreian“, unde era student în ultimul an și trimis la Școala de Ofițeri de rezervă a armatei Austro-Ungariei ce funcționa în Cluj. După intrarea României în război contra Austro-Ungariei a fost transferat împreună cu alți români la Școala de Ofițeri rezervă din Budapesta, cu dispoziție secretă ca după terminarea școlii să fie trimis pe front în Italia. Aici este avansat la gradul de Slt. și nu după mult timp evacuat la un spital de campanie din Cehoslovacia fiind rănit. După spitalizare primește un concediu medical pentru refacere, în țară, la Avrig unde avea părinții.

Prăbușirea imperiului Austro-ungar din octombrie 1918, l-a găsit în con-

(Continuare în pag. a 4-a)

IOAN CRISTEA,
Lt. veteran de război din Est și Vest

Dialogul teologic

(Urmare din pag. 1)

Tema discutată pe parcursul acestei sesiuni plenare a fost: „Implicațiile eclesiologice și canonice ale uniatismului“, pe baza documentului preliminar pregătit la Arricia, Roma în 1988, de către Comitetul de Coordonare al Comisiei, un subiect care a dobândit o importanță aparte, după schimbările care au avut loc în Europa Centrală și Orientală în cursul ultimilor zece ani.

Comisia mixtă internațională a fost în mod special preocupată de această problemă începând cu a șasea sa sesiune plenară de la Freising (Germania), din 1990, și apoi la a șaptea sesiune de la Balamand (Liban), din 1993. Documentele privitoare la aspectele teologice și de orientare practică au fost publicate de către Comisia mixtă în cursul acelor două întruniri. Cu toate că reacțiile, pe care le-au determinat, au fost în general pozitive, aceste documente au fost privite totuși cu o oarecare rezervă și chiar cu o opoziție directă, și dintr-o parte și din cealaltă. Acesta a fost motivul pentru care s-a socotit necesar de a se continua reflexia Comisiei asupra lor cu scopul de a se ajunge la o înțelegere comună privitoare la această problemă extrem de delicată.

Și discuțiile acestei ultime sesiuni plenare au fost de o mare deschidere, intensitate și profunzime. Acestea au vizat o multitudine de probleme teologice și canonice legate de existența și activitățile Bisericilor catolice orientale. Întrucât nu s-a putut ajunge la un acord deplin asupra conceptului teologic de bază al uniatismului, s-a decis să nu se publice o declarație comună pentru moment. Din această pricină, urma ca membrii să facă o dare de seamă Bisericilor lor, pentru ca acestea să le indice cum să surmonteze acest obstacol pentru continuarea pașnică a dialogului.

Comisia înțelege că este încă nevoie de a se studia pe mai departe problemele pastorale, istorice și canonice legate de această temă. Ea a reținut, de asemenea, complexitatea problemelor dar și importanța dialogului pentru cele două Biserici. În pofida tuturor dificultăților, se speră ca odată parcurs acest proces, să se ajungă la scopul final care este deplina comuniune între Biserica ortodoxă și Biserica catolică. Este desigur încurajator faptul că s-au realizat deja progrese considerabile pe parcursul reuniunilor plenare de la München (1982), din Creta (1984), de la Bari (1986 și 1987) și de la Valamo, Finlanda (1988). Acest an, care este al 2000-lea de la Nașterea Domnului Iisus Hristos, Comisia mixtă internațională își celebrează a 20-a aniversare de la începutul lucrărilor ei din Patmos și Rodos, în 1960. Este acum momentul fericit de a aduce mulțumire lui Dumnezeu Celui întreit în persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, pentru ceea ce s-a obținut împreună pe parcursul acestor două decenii.

30 august 1940

(Urmare din pag. 1)

potice în politica internă, față de interesele majore ale poporului ungar, ele s-au dovedit incapabile de a înțelege sensurile obiective ale procesului de unitate, independență și suveranitate națională pe care îl urmau în mod ireversibil popoarele și naționalitățile din fostul imperiu multinațional. Ca urmare, revizionismul va deveni comandamentul major al tuturor guvernelor horthyste, politica oficială căreia îi vor fi subordonate eforturile materiale și interesele de fond ale unui întreg popor.

Politicienii horthyști și-au dat seama de la bun început că pretențiile lor de revizuire a frontierelor pe seama statelor vecine nu puteau avea șanse de succes decât doar atunci când sistemul Tratatelor de Pace ar fi fost supus revizuirii în ansamblul său. Ungaria horthystă va fi deci în căutare permanentă de aliați, îndeosebi în rândul statelor nemulțumite de clauzele teritoriale ale Tratatelor de Pace și care formulau, la rândul lor, revendicări la adresa unuia sau altuia dintre vecinii Ungariei.

Aspectul alianțelor externe a mers în practica politicii revizioniste a guvernanților horthyști, mână în mână cu o extrem de intensă activitate propagandistică, destinată a crea cadrul intern și premise politice externe adecvate în vederea transpunerii în fapt, cu ajutorul statelor fasciste, a proiectatelor planuri de dezmembrare teritorială a statelor vecine și reconstituirea granițelor Ungariei asupritoare de popoare din timpul dualismului.

Tipografia Arhidiecezană din Sibiu

— La 150 de ani de existență —

Sibiul a manifestat întotdeauna o preferință deosebită pentru carte. Fie că a imprimat, editat sau colecționat, această nobilă pasiune pentru înregistrarea și transmiterea către generațiile viitoare, prin tipar, a gândului și efortului omenesc poate fi urmărită înapoi timp de patru sute și mai bine de ani.

Cartea și tiparul românesc sunt strâns legate de Sibiu, oraș care, dacă nu a avut șansa să înregistreze întâietatea în apariția tiparului pe teritoriul țărilor locuite de români (aceasta revenind Târgoviștei), marchează unul dintre cele mai însemnate evenimente din istoria culturii românești: tipărirea celei dintâi cărți în limba română pe pământul țării noastre. În tiparnița sibiană, existentă din 1528, Filip Moldoveanul a tipărit prima carte în limba română „Catehismul din 1544".

La mijlocul secolului al XIX-lea la faima tipografiilor sibiene create de Filip Moldoveanul și continuate de familiile tipografilor Barth, Hochmeister, Closius, Filtsch, Krafft, li se alătura și tipografia eparhială — viitoarea tipografie arhidiecezană — înființată în 1850 de Andrei Șaguna.

Până la înființarea tipografiei diecezane din Sibiu, românii nu aveau tipografie în Ardeal, decât la Episcopia din Blaj, care pretindea să aibă singură monopolul tipăririi de cărți de cult. Biserica ortodoxă trebuia să aducă de peste munți, ori de la Viena și Buda, sau să tipărească în tipografiile săsești ale sibienilor Ioan și Petru Barth, Hochmeister ori Closius, atât manualele școlare cât și cărțile de cult.

Andrei Șaguna — a cărui realizare epocală a constituit-o restaurarea vechii Mitropolii ortodoxe a Transilvaniei desființată de habsburgi în 1701 — a conceput și pus în aplicare un plan vast de înviorare a vieții spirituale și de ridicare a nivelului cultural și economic al românilor transilvăneni.

Unul din instrumentele principale prin care a conceput Andrei Șaguna reformele de ridicare a vieții românești era *cartea*, iar instituțiile care erau destinate să o realizeze erau *Biserica* și *școala*. Cărțile erau însă rare, scumpe, iar credincioșii români lipsiți de posibilități materiale. O tipografie care să lucreze sub conducerea Bisericii, tipărind cărți ieftine și în mod satisfăcător, ar fi fost un factor foarte important pentru realizarea acestui scop. De aceea, în 17 iunie 1850, Andrei Șaguna, în numele românilor ortodocși din Ardeal, înaintează guvernatorului Wohlgemuth o petiție în care arătând greutățile ivite în eparhia sa, datorită lipsei de cărți bisericești și școlare, lipsă din care izvorăște *„nu puțină daună a religiozității și a culturei poporului"*, cerea permisiunea de a înființa, pe cheltuiala proprie, o tipografie în Sibiu, care *„va fi totdeauna gata și spre serviciul înaltului regim"*.

La sfârșitul lunii august 1850, guvernul aproba înființarea tipografiei, având încredere în *„sentimentele probate, loiale și în înalta înțelepciune"* a lui Șaguna, punând o condiție: de a i se face cunoscut timpul deschiderii, localul precum și conducătorul ei.

În aceste împrejurări, la 27 august/8 septembrie 1850 s-a inaugurat *„prin sfințirea apei, după rânduiala Sfintei maicei noastre Biserici"*, tipografia diecezană, ale cărei prime produse au fost Circulara nr. 775/1850, 27 august *„către iubitul cler și popor diecezan"* și o poezie a lui Andrei Mureșanu, dedicată ctitorului acestei tipografii. Locul tipografiei a fost la început în strada Iernii, azi, T. Popovici, din Sibiu, iar din 1867 în strada Măcelarilor, astăzi Mitropoliei, iar din 1895 în actuala construcție de pe aceeași stradă.

Încă de la început, tipografia lucra cu două teascuri, iar în 1853 se procură și al treilea — care vor fi înlocuite treptat cu mașini plane. Dacă tipărirea vreunei cărți era suportată de credincioși, procurarea și înzestrarea tipografiei cu cele necesare a fost o operă aproape personală a lui Șaguna. De aceea, în punctul IV al testamentului său spunea: *„Tipografia arhidiecezană fondată de mine cu spesele mele și donată Bisericii noastre din Ardeal în ziua înființării din 27 august 1850, carea până la moarte-mi o am grijit și o am administrat și numai Dumnezeu știe, cu câte greutăți o am apărat și susținut față de dușmanii bisericei și ai națiunei noastre române, o declar și acum, ca fundatoarele ei, de averea Bisericei, adecă a arhidiecezei noastre ardelene"*.

Situația materială a tipografiei în primii trei ani de activitate a fost destul de grea. Se lucra cu deficit, din cauza numeroaselor neajunsuri ivite, dar și a obstrucțiilor pe care le făcea ministrul cultelor Thun.

După 1853, odată cu apariția „Telegrafului Român", situația materială s-a îmbunătățit progresiv până astăzi, în pragul aniversării a 150 de ani de activitate neîntreruptă. Cărțile tipărite la Sibiu au ajuns până departe, în parohiile românești din Ungaria, dincolo de Carpați, la românii din America, contribuind astfel la unitatea sufletească a românilor de pretutindeni.

Rolul și contribuția lui Șaguna — prin întemeierea Tipografiei arhidiecezane — la unificarea spirituală, la unitatea în duh a poporului român, sunt incontestabile. Numele său va rămâne pentru eternitate legat de Tipografia arhidiecezană din Sibiu, creată *„de către repausatul pe spesele sale încă la anul 1850 pentru educațiunea și cultura poporului seu și a națiunei române în genere"*.

Urmașii în scaun ai vrednicului de pomenire mitropolitul Andrei Șaguna au continuat activitatea sa cărturărească, ridicând pe cele mai înalte culmi de afirmare ortodoxă românească, moștenirea culturală-bisericească șaguniană.

Până la primul război mondial, tipografia a lucrat cu 16 muncitori calificați și 4 ucenici. După această dată, numărul lor a variat, în plus sau în minus, după cum era nevoie. Numărul mașinilor de tipărit era același, ca și în timpul lui Andrei Șaguna.

În timpul arhipăstoririi mitropolitului Nicolae Bălan (1920—1955), tiparnița de la Sibiu a fost dotată cu utilaje și materiale de tipărit cerute de stadiul de dezvoltare de atunci al artelor grafice și de intensa activitate „editorială", imprimată de Șaguna acestui așezământ, atât de folositor Bisericii și culturii naționale. Mitropolitul Nicolae Bălan va înlocui cea mai veche mașină de tipărit cu una plană (mașină automată de tipar), marca Windsbraut, de mare capacitate, îmbogățind și stocul de litere și clișee.

După mutarea la Domnul a mitropolitului Nicolae Bălan, tipografia arhidiecezană din Sibiu și-a continuat activitatea sub îndrumarea directă a mitropolitului Iustin Moisescu (1956—1957), care a înzestrat-o cu prima ei mașină de cules, cu un linotip, și a mitropolitului Nicolae Colan (1957—1967).

Mari îmbunătățiri s-au făcut la tipografie în timpul arhipăstoririi mitropolitului Nicolae Mladin (1967—1981). Ca fost redactor, vreme de aproape 20 ani, al „Telegrafului Român", mitropolitul Nicolae Mladin și-a petrecut o bună parte din timp în mijlocul muncitorilor tipografi. Astfel, după doi ani de muncă, între 1972—1974 s-au făcut lucrări de reamenajare a spațiului tipografiei, creându-se săli corespunzătoare pentru mașinile de tipărit, pentru zețărie, pentru mașinile de cules și pentru legătorie și un spațiu suficient pentru depozitul de hârtie la etaj.

Tot prin grija mitropolitului Nicolae Mladin, tipografia a fost înzestrată cu mașini noi de cules și tipărit, între care un linotip N 14 (Rusia), o mașină de tipar înalt Johannisberg (Germania), o mașină de fălțuit (Suedia), o mașină de cusut cu sârmă (Germania), o presă pentru corecturi Stampa (Italia).

Astăzi, datorită străduințelor I.P.S. Mitropolit Antonie Plămădeală, tipografia posedă spații corespunzătoare pentru culegerea manuală (zețărie); pentru culegerea mecanică (două linotipe), pentru mașinile de tipărit (două mașini Johannisberg 104 și 104 S), pentru mașinile de tăiat (o mașină de tăiat hârtie cu un cuțit — Polygraph și o mașină de finisat cărți cu trei cuțite — Wohlenberg) și pentru legătorie (o mașină de fălțuit Rotodux, o mașină de cusut cu ață și una cu sârmă).

Tipografia sibiană, prin activitatea sa editorială și alături de alte tipografii, a fost o temelie de susținere a năzuințelor de emancipare culturală și politică a poporului român. Acest vechi așezământ cultural a schimbat, în mod esențial, icoana noastră despre numărul și valoarea tipăriturilor românești ale Transilvaniei. Cu o neîntreruptă osteneală, cu un nesovăitor curaj și nu în ultimul rând cu o pricepere creatoare, tiparnița șaguniană a scos la lumină, lună de lună, an de an, un număr imens de cărți, reviste, cărți religioase și alte opere care au îmbogățit bibliografia cărților românești cu valoroase lucrări de cultură teologică și laică.

Având în vedere tipăriturile ieșite de sub teascurile acestei Tipografii în cei 150 de ani de existență, se pot distinge trei mari perioade:

Prima perioadă *bisericească-școlară*, a culminat pe timpul mitropolitului Andrei Șaguna și s-a prelungit până la unirea din 1918. Biserica a trebuit să acorde o mare importanță problemelor de educație a tinerilor, așa încât această perioadă abundă în diferite manuale școlare, cărți necesare liceelor confesionale, institutului pedagogic-teologic sibian, fără a neglija însă cărțile bisericești de cult.

Au văzut lumina tiparului un număr de aproximativ 56 de manuale școlare: abecedare, cărți de citire, gramatici, manuale de geografie, istorie, științele naturii, matematici, economie, etc., dar și toate cărțile de cult ortodoxe, dintre care trebuie amintite *Biblia ilustrată* (1856—1858), cunoscută în Transilvania sub numele de *„Biblia lui Șaguna"* sau *„Biblia cu iconițe"* și cele *12 Mineie* (1853—1856) retipărite după ediția de la Buda din 1804, care, reproduceau pe cele de la Râmnic, tipărite de episcopii Chesarie și Filaret și pe cele de la Buda, din 1804—1805.

De serviciile Tipografiei șaguniene va beneficia în acest timp și Asociațiunea transilvăneană pentru literatura română și cultura poporului român (Astra). În primii ani, când Astra — societate nesubvenționată de stat, se afla într-o situație economică precară, Șaguna a tipărit Actele Astrei gratuit, declarând cu prilejul adunării generale de la Alba Iulia (1866), că *„va veni timpul când se va recunoaște prețul actelor Asociațiunii și se vor căuta ca necesare antichități"*. Astfel, peste o jumătate de veac, Astra, prin intermediul Tipografiei arhidiecezane, și-a realizat programul cultural, care în același timp a contribuit la întărirea solidarității românești.

A doua perioadă, care cuprinde arhipăstorirea mitropolitului Nicolae Bălan, poate fi numită *teologică-bisericească*. După unirea Transilvaniei cu România, statul român și-a asumat răspunderea educației tineretului, Bisericii rămânându-i să se ocupe de problemele spirituale-bisericești. În acest timp, s-au tipărit cărți teologice și cu conținut religios-moral cuprinse în biblioteci: Seria Teologică, Seria Didactică, Veniți la Hristos, Popasuri Duhovnicești, Biblioteca Biblică, Contribuțiuni la studiul Testamentului Nou, Bunul Păstor, etc.

Această tipografie, care, în cinstea revenirii foștilor greco-catolici, va purta, din 1948, numele *Reîntregirea*, va desfășura în acest răstimp o bogată activitate, potrivit exigențelor vremii, devenind, datorită străduințelor mitropolitului Nicolae Bălan, cel mai important centru tipografic editorial din Patriarhia Română. Astfel, în perioada interbelică, activitatea științifică literară a fost cu totul neobișnuită. Nu există un domeniu de competența slujitorilor Bisericii în care ei să nu se fi afirmat în scris. Astfel că, operele de mare valoare teologică, publicate în tiparnița șaguniană, au contribuit la îmbogățirea tezaurului spiritual al Ortodoxiei românești și la creșterea prestigiului Bisericii noastre în lumea creștină.

A treia perioadă, care poate fi numită *ecumenistă* corespunde perioadei postbelice, a păstoririi mitropoliților Nicolae Colan, Nicolae Mladin și Î.P.S. Antonie Plămădeală. Caracteristica acestei perioade constă în faptul că Tipografia „fiind ridicată la un grad înalt de productivitate, tipărea cărți și calendare pentru Arhiepiscopia de la Cluj și pentru Episcopia de la Oradea, executa lucrări și pentru nevoile altor confesiuni din România. Aici se publică, pentru Episcopia Evanghelică C-A din Sibiu, revista oficială „Kirchliche Blätter", calendare și diferite imprimante de interes administrativ-bisericesc. Pentru Episcopia Reformată din Cluj-Napoca s-a tipărit „Imädsägos Kànyv" (carte de rugăciuni) „Öt Hallgassátoc" (carte de predici), iar pentru Episcopia romano-catolică un „Calendar de perete". Pe lângă aceste lucrări, după 1948, au apărut și numeroase periodice, cărți de cult, cărți de rugăciuni, cărți teologice și teze de doctorat în teologie.

Astăzi, ea continuă să scoată de sub tipar periodice, cărți teologice și de cult, calendare de perete, pastorale, felicitări, note contabile și convenții civile pentru nevoile interne ale Arhiepiscopiei și altele.

În această tipografie se tipărește de 147 de ani cel mai vechi ziar din România, „Telegraful Român", „Îndrumătorul bisericesc" (din 1952), revista „Mitropolia Ardealului" (din 1956), „Revista Teologică" (1907—1947), „Viața ilustrată" și alte periodice, Anuarele școlilor bisericești sibiene, protocoalele Sinoadelor și Congreselor naționale-bisericești, reviste de pedagogie: „Școala Noastră", „Foaia Pedagogică" (1897—1900), „Viața Școlară"; reviste literare: „Crai Nou" (1919), „Rândunica" (1894), „Transilvania" (1892—1900), „Țara Noastră" (1907—1909); reviste științifice: „Buletinul Societății Medicale" (1920—1921), „Revista Inginerilor Români" (1919); reviste economice: „Compas Românesc" (1892—1898), „Revista Economică" (1922—1928); „Buletinul Societății Medico-Militare"; „Dacia Traiană" (1920—1921), „Foișoara Telegrafului Român" (1876—1877).

O privire de ansamblu asupra activității acestei tipografii, în cei 150 de ani de existență, indică vreo câteva mii de titluri de cărți cu conținut religios-moral, literar, științific, etc., un număr însemnat de periodice tipărite aici pe tot timpul apariției sau numai pe anumiți ani, o serie de „biblioteci" (colecții) — toate contribuind la ridicarea nivelului moral-cultural și material al poporului român.

O listă a tuturor lucrărilor și periodicelor tipărite în Tipografia Centrului Mitropolitan (dar cu siguranță au fost omise anumite titluri, datorită lipsei materialului bibliografic) poate fi găsită în lucrarea de licență „Istoria Tipografiei arhidiecezane din Sibiu", susținută de către semnatara acestor rânduri, la Catedra de Istoria Bisericii Ortodoxe Române, sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu.

NADIA IRIDON,
— licențiată în teologie —

Două doamne din istoria românilor

Dintotdeauna au existat și există oameni făuritori de istorie, care nu s-au supus vremurilor potrivnice, ci au schimbat prin faptele lor destinele unor popoare, ducându-le pe culmi nebănuite ale gloriei și prosperității. Cunoscând gândul lor bun, dragostea față de neam, Dumnezeu cel Atotputernic le-a stat mereu alături. Istoria românilor s-a clădit pe faptele unor astfel de domnitori. Însă, dacă aceștia nu ar fi avut lângă ei o ființă de nădejde, plină de inițiativă, animată de aceleași nobile sentimente față de popor și Biserică, poate că multe din intențiile lor nu s-ar fi materializat. Aceste ființe sunt soțiile marilor domnitori din istoria neamului nostru, care și-au adus propriul aport la prosperitatea acestuia.

Din șirul acestor femei vrednice de pomenire am ales două doamne ale Țării Românești, ale căror fapte nu sunt cu nimic mai prejos decât acelea ale soților lor și cărora conștiința poporului le-a păstrat o pioasă amintire: Despina Milița, soția lui Neagoe Basarab și Elina, soția lui Matei Basarab.

Despina sau Milița, cum mai era numită, reprezintă „unul din cele mai curate chipuri de doamne române", scrie Nicolae Iorga în a sa *„Istorie"* a românilor zugrăvită în *„chipuri și icoane"*. Descendența unei strălucite familii de despoți sârbi, — căci era fiica lui Lazăr Despot, unul din ultimii reprezentanți ai neamului care stăpânise două sute de ani Serbia —, foarte evlavioasă, prețuind frumosul, doamna Despina și-a închinat viața nu doar poporului pe care îl slujea, ci mai ales Bisericii, contribuind la dezvoltarea artei bisericești din prima jumătate a secolului al XVI-lea. Împreună cu soțul ei, domn al Țării Românești între anii 1512—1521, au adunat la curtea lor numeroase obiecte bisericești de o reală valoare artistică: cărți de cult ferecate în argint aurit, cruci sculptate în lemn, sfeșnice, cădelnițe, precum și alte obiecte liturgice cu care și-au înzestrat ctitoriile.

Poporul, în simplitatea lui și în dragostea față de această soție de domnitor, i-a apreciat calitățile de care a dat dovadă, plăsmuind o legendă care amintește posterității blândețea, evlavia și atașamentul față de popor al doamnei Despina. Potrivit acestei legende, căreia versul folcloric i-a dat glas, Despina și-ar fi vândut bijuteriile moșteni-

(Continuare în pag. a 6-a)

CLAUDIA DUMITRIU

Din Macedonia spre Atena epocii apostolice prin intermediul geografiei istorice

După cum ne relatează *Faptele Apostolilor*, Sf. Apostol Pavel, în a sa a doua călătorie misionară, a avut o viziune la Troa, interpretată de el ca fiind o chemare divină la Evanghelizarea Macedoniei: *Când a văzut această vedenie, am căutat să plecăm îndată în Macedonia, înţelegând că Dumnezeu ne cheamă să vestim Evanghelia (Fapte* 18, 10).

Macedonia romană, cea din vremea Apostolului neamurilor, era o provincie de rang pretorian, creată în anul 148 î.Hr. După înfrângerea ultimului rege, Perseus, în 168 î.Hr., Macedonia a fost mai întâi împărţită în patru regiuni autonome şi având capitalele la Amphipolis, Thessalonike, Pella şi Pelagosin. Ulterior a luat fiinţă provincia romană Macedonia, care îngloba Epirul şi Illyricum, iar din 146 şi Grecia de curând cucerită. Toate erau conduse de un proconsul de rang pretorian. În cadrul reformelor iniţiate de Augustus, când Grecia şi Epirul formau o nouă unitate administrativă numită Achaia, Macedonia propriu-zisă a devenit provincie senatorială. Temporar a fost condusă împreună cu Achaia, în perioada anilor 15—44 d.Hr., de către legatul imperial[1] din Moesia, revenind apoi Senatului, spre administrare[2]. În epoca ce ne interesează, capitala Macedoniei romane se afla la Tesalonic[3]. Oraşul, ca şi provincia propriu-zisă, nu au fost profund romanizate, după cum o demonstrează inscripţiile, în majoritate greceşti, care s-au păstrat până în zilele noastre, cele mai multe dintre ele aflându-se, azi, în muzee.

În Macedonia antică s-au succedat două case domnitoare, anume dinastia Argeazilor şi dinastia Antigonizilor. Reprezentanţii celei dintâi apar în istorie în prima jumătate a secolului al VII-lea î.Hr. şi îşi încheie existenţa pe la sfârşitul secolului al III-lea î.Hr. Antigonizii îşi încep domnia de la data de mai sus, iar finalul lor dinastic corespunde secolului al II-lea î.Hr.[4].

O personalitate istorică de prim rang a Macedoniei antice a fost Filip al II-lea (aprox. 382—336 î.Hr.), rege al acestei ţări între 359—336 î.Hr. În nici douăzeci de ani de domnie, acest fiu al regelui Amyntas al III-lea, în numele nepotului său minor Amyntas, a transformat Macedonia dintr-o ţară semibarbară, situată la marginea lumii greceşti, într-un stat ce a jucat un rol covârşitor în răspândirea culturii şi civilizaţiei vechii Elade, fermentul politic a ceea ce a devenit ulterior o *stare de civilizaţie* (Livius Ciocârlie)[5], cea elenistică. Pe plan intern, Filip al II-lea şi-a consolidat puterea, înlăturând o serie de pretendenţi la tron, a reorganizat armata după model teban — el fiind ostatec la Teba în epoca de glorie a lui Epaminonda —, a însănătoşit finanţele regatului, inclusiv prin încurajarea comerţului, şi a accelerat urbanizarea. Conştient de superioritatea civilizaţiei greceşti, Filip a sprijinit pătrunderea ei în Macedonia. Mai mult, Aristotel a fost desemnat dascăl al fiului său, viitorul Alexandru cel Mare.

Se spune că atunci când Aristotel i-a vorbit elevului său despre lumea atomilor, acesta din urmă a început să plângă amarnic, exclamând: *iată un regat pe care, din păcate, nu-l voi putea cuceri niciodată.* De menţionat, în context, că Alexandru a căutat, poate nu compania, dar, în tot cazul, prezenţa oamenilor vestiţi — nu neapărat iluştri — din vremea sa. Astfel, s-a dus să-l întâlnească pe vestitul filosof Diogene, cel ce stătea (locuia) într-un butoi. Alexandru a venit spre acesta din direcţia soarelui, aşa încât, involuntar, i-a ţinut umbră înţeleptului. În acel moment Diogene a exclamat: *nu-mi lua ce nu-mi poţi da;* adică soarele, care, ca astru, nu se află în stăpânirea regilor şi ale cărui binefaceri nu vin prin graţia stăpânilor acestei lumi.

Ca diplomat şi om politic, Filip al II-lea al Macedoniei a speculat abil contradicţiile existente între oraşele-cetăţi ale Eladei. Astfel, el a devenit pentru cercurile democrate, funciar antimacedonene, un duşman al independenţei *polisului*, un despot perfid, iar pentru partidele filomacedonene, un ocrotitor al păcii sociale şi conducătorul Greciei în proiectatul conflict cu Imperiul Persan, ca (unică) soluţie pentru ieşirea din criza generală ce a cuprins lumea vechilor greci.[6]

Într-adevăr, marile polisuri (oraşe-state), ca Atena, Corint, Megara, motoare şi promotoare ale unui comerţ extern intens, au venit în conflict cu interesele altor polisuri, nemulţumite de faptul că nu aveau — sau nu mai aveau — piaţă de desfacere a propriilor produse. Edificator în acest sens este seria de tratative între atenieni şi spartani, concretizate într-un decret, în conformitate cu care, megarienilor le era interzis accesul pe pieţele controlate de Atena. Îndemnaţi de corinteni, spartanii au luat acest decret drept pretext pentru declanşarea unui război, cunoscut în istorie ca *războiul peloponesiac.*[7] Şi astfel, statele greceşti, constituite în liga peloponesiacă, au purtat acest război împotriva Atenei,

(Continuare în pag. a 7-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

Festival Panortodox de tineret

În perioada 10—16 iulie 2000 Biserica Greciei a organizat la Evia, în apropiere de Volos, un festival panortodox de tineret, pentru comemorarea a 2000 de ani de la naşterea Domnului Iisus Hristos. Tema festivalului a fost: „Tineretul Ortodox — Viitorul Bisericii", şi a adunat 200 de tineri ortodocşi cu vârste cuprinse între 18 şi 26 de ani, reprezentanţi ai diferitelor Biserici Ortodoxe din întreaga lume. Obiectivul jubileului a fost întărirea unităţii tineretului ortodox, promovarea viitoarelor legături internaţionale şi evidenţierea rolului tineretului ortodox în societatea multiculturală şi globalizată a începutului de secol XXI.

Deschiderea oficială a fost făcută de Manos Koumbarelis, preşedintele celei mai cunoscute organizaţii de tineret ortodox, Syndesmos. Apoi fratele Aidan Hart din Marea Britanie a susţinut o conferinţă pe tema „Iisus Mirele: viitorul tineretului", în care a oferit o serie de soluţii practice referitoare la modul în care un tânăr ar trebui să trăiască creştineşte într-o lume coruptă. De remarcat faptul că în susţinerea sa, fratele Aidan s-a folosit deseori de citate din opera părintelui Stăniloae.

A doua zi, episcopul Hrisostomos de Halicar l-a întâmpinat pe arhiepiscopul Hristodulos al Greciei. Acesta a avut un dialog deschis cu tinerii participanţi, vorbind despre relaţiile dintre Biserică şi stat, despre mişcarea ecumenică, despre situaţia Bisericii Ortodoxe în ţări în care Ortodoxia este minoritară şi nu în ultimul rând despre distracţiile tinerilor arătându-le cum să se ferească de păcat.

A treia zi a conferenţiat pr. dr. Ioan Sauca, fost profesor la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, actualmente profesor la Geneva, membru al Consiliului Mondial al Bisericilor (WCC). Tema conferinţei a fost „Tineretul ortodox şi moartea ideologiilor" şi a sintetizat principalele deosebiri dintre învăţătura creştină şi ideologii, arătând că viaţa ortodoxă înseamnă trăire în şi prin Hristos. De asemenea, a înfăţişat pericolele care ar putea transforma creştinismul într-o ideologie sau simplă învăţătură religioasă.

Toate aceste conferinţe au fost traduse simultan în engleză, rusă şi greacă, facilitând astfel dialogul dintre participanţi şi invitat. După susţinerea conferinţei, au urmat o serie de întrebări din partea tinerilor, care au arătat un interes deosebit mai ales faţă de problemele concrete, cu care se confruntă tineretul din ziua de astăzi. Ei au avut ocazia să primească unele răspunsuri de la persoane cu pregătire deosebită, care au înţeles atât problemele specifice vârstei tinere, dar şi necesitatea revenirii la valorile morale creştine.

Pentru a promova schimbul de opinii dintre reprezentanţi ai diferitelor Biserici, s-au organizat grupuri de discuţii bazate pe o anumită temă. Aceste teme s-au ales având-se în vedere principalele preocupări ale participanţilor. Dintre temele abordate amintim: „Biserica Ortodoxă şi dialogul intercreştin", „Metode de predare a teologiei în şcoli", „Tineretul şi implicarea lui în viaţa parohiei". Discuţiile au fost conduse de un moderator şi s-a urmărit ca prin numărul mic de participanţi (8—12), să se ofere fiecăruia ocazia să îşi expună propriile opinii.

În ultima zi a avut loc o masă rotundă cu tema „Schimbul de tineri ca metodă de construire a unităţii şi înţelegerii", în cadrul căreia participanţii au subliniat necesitatea creării unei unităţi puternice între tinerii aparţinători diferitelor Biserici Ortodoxe, indiferent de naţionalitate. Scopul acestei comuniuni este crearea conştiinţei că indiferent de poziţia geografică „toţi suntem mădulare ale aceleaşi Biserici drept-măritoare şi că Ortodoxia este cu adevărat universală.

Festivalul s-a încheiat cu Sf. Liturghie săvârşită pe malul mării şi cu participarea directă a reprezentanţilor diferitelor Biserici Ortodoxe. Astfel, prin organizarea acestui jubileu, Biserica Greciei a fost intermediara unui dialog ortodox între tineri aparţinători diferitelor culturi şi tradiţii ortodoxe.

CIPRIAN STREZA,
student teolog

Schimbarea la Faţă

(Urmare din pag. 1)

schimbat la faţă, Hristoase Dumnezeule, şi pe cât au cuprins ucenicii Tăi Slava Ta, au înţeles că, dacă Te vor vedea răstignit, să cunoască Patima Ta cea de bunăvoie şi lumii să propovăduiască, că Tu eşti cu adevărat raza Tatălui".

Hristos doreşte să-i întărească pe ucenicii Săi înaintea patimilor Sale, şi cu toate acestea ei, oameni fiind, rămân înfricoşaţi şi timoraţi şi deşi Petru a fost martor al Schimbării Lui la faţă, atunci, în timpul prinderii Mântuitorului, s-a lepădat cu jurământ de trei ori în faţa unei slujnice, zicând **„nu-l cunosc pe omul acesta"** (Matei 26, 74).

Schimbarea la faţă a Domnului este un praznic al luminii celei necreate, ce se leagă de praznicul Învierii din morţi al lui Hristos, sărbătoarea luminii prin excelenţă.

Pentru fiecare dintre noi Taborul este un pisc duhovnicesc, spre care trebuie să tindem în toată viaţa noastră, străduindu-ne să urcăm pe treptele virtuţilor spre întâlnirea cu Hristos cel plin de slavă, pentru a ne asemăna Lui în har.

Prin asceză, rugăciune fierbinte, prin faceri de bine, milostenii şi prin dobândirea virtuţilor putem să ne schimbăm şi noi la faţă şi să devenim **oameni noi, creştini adevăraţi** dăruiţi total lui Hristos şi oamenilor, putând spune şi noi cu adevărat că **„am văzut slava Lui"** (Ioan 1, 4).

Să-l ascultăm pe Hristos, întru care s-au plinit toate şi care este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru mântuirea lumii şi făcând aşa vom fi **„Vii şi luminaţi"** şi vom avea din belşug **„lumina vieţii"** (Ioan 8, 12).

Praznicul Schimbării la Faţă a Mântuitorului, sărbătoare a luminii celei necreate, pregustare a prefacerii noastre duhovniceşti la cea de a doua venire a Sa şi a bucuriei celei veşnice în Împărăţia lui Dumnezeu ne aminteşte încă o dată cuvântul Mântuitorului adresat nouă **„Cât timp aveţi lumina, credeţi în lumină, ca să fiţi fii ai luminii"** (Ioan 12, 36).

Aşa să facem şi bine ne va fi nouă şi acum şi în veci. AMIN!

Un valoros patriot sibian

(Urmare din pag. a 2-a)

cediu la Avrig. În acest timp ia legătura cu profesorii şi studenţii seminarului ce activau în Partidul Naţional Român din Sibiu, care datorită evenimentelor s-a procedat la schimbări organizatorice şi este numit Comandantul Gărzii Naţionale Române din sectorul Avrig. Tot de acest organism a fost desemnat ca delegat oficial militar al judeţului Sibiu, la Adunarea Naţională de la Alba Iulia, unde a participat împreună cu delegaţii civili ai judeţului Sibiu, şi alături de toţi participanţii în entuziasmul care a dominat acest mare eveniment de unificare a neamului, a susţinut voinţa fermă de unire a românilor din Ardeal cu Patria Mamă.

La 6 februarie 1919, când s-a reînfiinţat armata regulată română în Transilvania, a fost încadrat în regimentul 90 inf. din Sibiu, ca ofiţer activ. Cu acest regiment a participat la luptele de pe Tisa până la Budapesta, conduse de generalul Traian Moşoiu. După terminarea acestei campanii s-a înapoiat cu regimentul în garnizoana de pace la Sibiu, unde îşi desfăşoară activitatea de ofiţer combatant, instruind mii de tineri chemaţi sub drapel, modelându-i şi insuflându-le dragostea de ţară.

Era un om cu un caracter ferm, cu o bogată zestre de înţelepciune, bine pregătit în domeniul militar şi mare specialist în probleme de tactică şi strategie militară, un foarte bun organizator militar. Urca treptele ierarhiei militare a armatei României Mari, ca un valoros ofiţer de comandă şi de Stat major, model de omenie şi de demnitate şi mare pedagog militar.

Pe tărâm cultural a activat ca membru fondator şi permanent al asociaţiei ASTRA din Sibiu, a ţinut legătura permanentă cu cele trei instituţii de bază ale neamului românesc: Şcoala — Armata — Sf. Biserică. A scris şi publicat articole, poezii, cântece ostăşeşti, epigrame, în presa zilei şi reviste, cum ar fi: Tribuna, Telegraful Român, Cuvântul Poporului, Foaia Poporului, Dacia Traiană, revista Casinzeană şi alte publicaţii apărute în ţară, toate cu caracter omenesc, românesc, creştinesc şi cultural educativ. Subiecte în care dragostea de ţară, de neam şi credinţa creştină, de graiul şi obiceiurile strămoşeşti aveau sfânta intenţie de a însămânţa cel mai curat, puternic şi fierbinte patriotism în inimile celor tineri.

A trăit drama Dictatului de la Viena din 1940, ca ofiţer superior în Statul Major al Corpului 7 Armata din Sibiu, având funcţia de şef Birou 2 organizare-mobilizare. A participat la dramaticile încleştări din Crimeia în fruntea Vânătorilor de Munte daţi în sprijinul comandamentului german, căzând în captivitate alături de nemţi. Se înapoiază din prizonierat cu ultimul lot de prizonieri români şi pleacă pe frontul de Vest.

După război i se încredinţează diferite funcţii pe care le-a onorat prin competenţă, muncă şi demnitate. Decorat cu ordine şi medalii şi posesor a multor trofee câştigate la concursurile pe ţară ale armatei.

După instaurarea regimului comunist, în armata noastră s-au produs multe schimbări cu care generalul nu a fost de acord, de exemplu: trecerea în cadru disponibil a multor cadre valoroase ale armatei ce s-au înfruntat pe câmpurile de luptă pentru apărarea patriei, arestarea multor veterani de război de toate gradele şi întemniţaţi în închisorile comuniste, introducerea în armată a unor oameni fără nici o pregătire militară, fără şcoală, doar pe baza carnetului P.C.R. Ca urmare a acestor manifestări, organul superior politic al armatei l-a trecut în rezervă înainte de termen.

Demn de menţionat este curajul şi demnitatea de care a dat dovadă în ultimul moment! — auzind că în ziua de... ora 12, soseşte în unitate comisia de la Bucureşti pentru schimbare, în aceeaşi zi, cu 2 ore mai înainte ordona ca întreaga unitate să fie adunată pe platou cu armamentul de pace şi drapelul de luptă al unităţii. După primirea onorului şi a raportului, spune militarilor scopul adunării, se îndreaptă spre tricolor, îl sărută şi pleacă din unitate.

În rezervă, în calitate de ostaş desăvârşit cu un crez măreţ de patriotism, de dragiste de ţară şi de oştirea română duce o luptă asiduă pentru ca cei ce s-au jertfit pentru ţară să fie onoraţi, să-şi capete recunoştinţa binemeritată, timp de 25 de ani s-a înfruntat cu odiosul regim comunist, riscându-şi libertatea şi punându-şi în pericol familia. Din 1964 şi până în martie 1990, generalul, în calitatea sa de mare luptător, a sprijinit pe toţi veteranii sibieni. Într-o gândire sănătoasă românească, an de an, într-un program bine stabilit s-au făcut expuneri de către preşedinte şi veteranii de război, în şcoli, instituţii şi întreprinderi, prin articole în ziare, emisiuni la radio şi televiziune, ale tradiţiilor de luptă ale armatei române, scoţând în relief spiritul de jertfă şi de sacrificiu al eroilor căzuţi pe câmpul de luptă pentru apărarea hotarelor ţării, şi fiinţa naţională a neamului românesc.

Zilele fierbinţi din decembrie 1989, îl găseşte pe general încărcat de ani mulţi şi grei, în modesta sa locuinţă cu telefonul în legătură directă cu veteranii de război îndemnându-i să se alăture demonstranţilor.

Generalul Berghia Ioan îşi merită pe deplin cinstea de a rămâne un mare şi valoros ostaş în istoria Armatei române, de asemenea în memoria veteranilor de război sibieni, ca un adevărat părinte.

Cărturari sibieni de altădată

Gheorghe Dima - profesor, dirijor şi compozitor

— La 75 de ani de la moarte —

Trei oraşe şi-l pot revendica pe marele îndrumător şi animator al vieţii artistice - muzicale din Transilvania de altădată: Braşovul, Sibiul şi Clujul. Este braşovean prin naştere şi o perioadă îndelungată de activitate profesorală şi dirijorală, sibian prin cei 18 ani petrecuţi la noi şi clujean prin ultimii şase ani de muncă, în calitate de prim director al Conservatorului, dar şi prin faptul că acolo îşi doarme somnul de veci.

Ilustrul fiu al Braşovului s-a născut la 28 septembrie / 10 octombrie 1847, în familia negustorului Nicolae Dima şi a soţiei sale Zoe, născută Voinescu, descendentă dintr-o familie de aromâni. După terminarea şcolii primare din Braşov-Şchei, se pare că a fost înscris la noul gimnaziu românesc din Braşov, deschis în 1850, pentru că într-o scurtă „autobiografie", publicată mai târziu (ziarul „Societatea de mâine" din Cluj, 21 iunie 1925), scria că la 14 ani a fost dus la Viena, unde şi-a continuat studiile gimnaziale, cu aşa-numitele „clase reale". După absolvirea acestora, s-a înscris la Şcoala politehnică din Karlsruhe. Paralel cu aceste studii, a luat lecţii de canto de la profesorul Heinrich Giehne, directorul „capelei de muzică" de la curtea princiară din Baden. „După 3-4 ani de studii la Karlsruhe", după cum mărturisea el însuşi, s-a reîntors la Viena, unde şi-a continuat studiile muzicale cu profesorul de canto Otto Uffmann, apoi a plecat la Graz, unde a luat lecţii de armonie şi contrapunct cu profesorul Ferdinand Thierot. În continuare, „am acceptat un angajament la opera din Klagenfurt", în sudul Austriei de azi; un timp, mărturisea el, a cântat şi la opera din Zürich.

Cu o astfel de pregătire, la 27 de ani, deci în 1874, se reîntorcea în Braşovul natal, deşi i se deschideau frumoase perspective pentru o carieră muzicală strălucită în lumea austriacă. În toamna anului 1874 a fost numit profesor de Muzică la Gimnaziul din Braşov, lucru extrem de greu pentru el, din moment ce nu avea „premergători", a căror muncă să o continue sau din opera cărora să se inspire. Şi totuşi, în câţiva ani a reuşit să revigoreze viaţa muzicală românească din Braşov. După numai un an, deci în 1875, este chemat să conducă „Reuniunea română de Gimnastică şi Cântări din Braşov", existentă cu un cor bărbătesc din 1863 şi cu unul mixt din 1868, organizată după modelul oferit de saşii braşoveni. Scopul Reuniunii era precizat chiar în statutul ei, acela „de a lăţi şi a dezvolta gustul publicului român pentru arta cea mai sublimă: muzica naţională", dar şi acela de a prezenta „mai cu seamă cânturi originale naţionale îmbrăcate în costumul armonic al muzicii occidentale". În această perioadă de avânt tineresc, când era „pus în situaţia de a fi desţelenitorul ogorului muzical românesc din Ardeal", Gheorghe Dima nu numai că şi-a îndrumat elevii în arta muzicală şi a dirijat corul Reuniunii amintite, dar a armonizat şi câteva piese corale pe melodii ale compozitorilor Mezetti şi Ludovic Wiest, cu tematică românească **(Bălcescu murind, Hora Severinului** sau **Hora,** compoziţie proprie pentru cor mixt, după un text de Vasile Alecsandri).

În 1875 se căsătoreşte cu Maria Florian, fiică de negustor din Braşov. Din nefericire, va urma o mare tragedie a vieţii lui, căci în curând i-a murit soţia şi cei doi copii, un băiat şi o fetiţă, în doar câteva luni. Unul din marii săi biografi, Horia Stanca, asemăna tragedia vieţii lui cu cea a lui Verdi, care în tinereţe şi-a pierdut, în decurs de o lună, soţia Margherita Barezi şi cei doi copii.

Doborât de durere în urma acestei mari încercări, în ianuarie 1879, Dima părăsea Braşovul suferinţelor lui, îndreptându-se spre Lipsca (Leipzig), pentru a-şi desăvârşi studiile muzicale, mai ales pentru compoziţie. Acum a alcătuit mai multe lieduri, pe baza cărora, la 28 iunie 1880, a obţinut diploma Conservatorului din Leipzig.

Revine la Braşov, unde îşi reia munca la catedra avută, precum şi conducerea corului „Reuniunii de gimnastică şi cântări". În curând, dă câteva concerte în diferite oraşe din Ardeal, apoi la Bucureşti, „animând până la delir pe auditorii de aci, în primul lor contact cu muzica din Ardeal".

La 1 mai 1881, Gheorghe Dima a fost chemat la Sibiu, ca să ocupe postul de director muzical la „Reuniunea română de Muzică" de aici; între anii 1889 şi 1898 va deveni preşedintele Reuniunii. Tot în 1881 a fost numit dirijor al corului fostei catedrale mitropolitane de aici („biserica grecească"). La 1 septembrie 1883, mitropolitul Miron Romanul şi Consiliul Arhiepiscopesc din Sibiu, au decis să creeze o catedră de Muzică vocală şi instrumentală la Institutul teologic - pedagogic sibian, care să fie încredinţată tot lui Gheorghe Dima. În forma acesta, a pregătit, până în 1899, mai multe generaţii de preoţi şi învăţători cu frumoase cunoştinţe muzicale şi care, la rândul lor, vor forma coruri bisericeşti şi populare în diferite parohii din Transilvania. A fost profesorul unor teologi care, mai târziu, vor deveni nume cunoscute în Biserica şi cultura românească, cum au fost: patriarhul Miron Cristea, episcopii Iustinian Teculescu, Ioan Stroia, Lucian Triteanu, Vasile Stan, criticul literar Ilarie Chendi şi alţii. Gheorghe Dima a reuşit să dea un nou impuls vieţii artistice româneşti din Sibiu, cu răsfrângeri şi în viaţa lor naţională. Prestigiul de care se bucura acum rezultă din faptul că în 1887, i s-a încredinţat conducerea corului „Reuniunii de cântări" a saşilor sibieni.

În perioada „sibiană" a activităţii lui Gheorghe Dima începe să armonizeze o serie de piese muzicale culese din popor, dar şi o seamă de cântece vechi româneşti. Între armonizările corale „poporale", reţinem: **Hei leliţă din cel sat, Cucuruz cu frunza-n sus, Fântână cu trei izvoare, Cucule cu peană sură, O, ce veste minunată, La nunta ce s-a-ntâmplat,** iar între armonizările corale de cântece „vechi româneşti": **Sărmană frunză, Rămâi sănătoasă, În zadar alerg pământul** şi altele.

După ce a întemeiat la Sibiu o orchestră, Gheorghe Dima compune două mari lucrări pentru cor, solo şi orchestră: **Muma lui Ştefan cel Mare,** pe textul cunoscutei balade a lui Dimitrie Bolintineanu şi **Hora,** pe textul lui Vasile Alecsandri.

Tot acum compune şi o serie de lieduri, pentru voce şi pian, cu texte din clasicii noştri, mai cu seamă din Eminescu: **Şi dacă ramuri bat în geam, De ce nu-mi vii, Dorinţa, Somnoroase păsărele.** Tot pentru voce şi pian a pus în circulaţie cântecele populare **Mugur, mugurel, Mândruliţo de demult** şi altele.

În sfârşit, notăm că tot în perioada „sibiană" a vieţii lui, Gheorghe Dima începe o adevărată acţiune de „reformare" a cântărilor noastre bisericeşti. Ca şi contemporanul său de la Iaşi, Gavriil Musicescu (1847-1903), a compus şi o serie de piese de muzică corală bisericească: **Liturghia în La, Liturghia în Sol,** (pentru cor mixt şi bărbătesc, considerată „unică în felul ei în toată literatura muzicală românească"), **Liturghia pe patru voci,** motetul **„Fericiţi sunt cei goniţi"**, singura lucrare de acest gen în literatura corală românească, numeroase **irmoase** ale praznicelor împărăteşti, considerate „cele mai personale opere ale sale" bisericeşti, **tropare, prigesne, cântări funebre, colinde** şi alte armonizări de melodii bisericeşti. Dintre ele, cele mai cunoscute sunt: **Paharul mântuirii, Cinei Tale celei de Taină, Gustaţi şi vedeţi, Cu Trupul lui Hristos vă cuminecaţi, Cămara Ta Mântuitorule, Fecioara astăzi, De tine se bucură, De frumuseţea fecioriei tale, O, ce veste minunată, Marea vieţii, „stările"** din Vinerea Patimilor, cântările Cununiei, ale înmormântării **(Plâng şi mă tânguiesc, Cu adevărat deşertăciune sunt toate, Cela ce cu adâncul înţelepciunii, Marea vieţii).** Ana Voileanu Nicoară consideră aceste coruri funebre drept cel mai reuşit requiem al literaturii muzicale româneşti.

Tot în perioada sibiană a dat o serie de concerte cu corul mixt al Reuniunii de Muzică în diferite oraşe ale Ardealului, cel mai important fiind însă al doilea concert de la Bucureşti, la Ateneul român, în 1895. Ziarele din Capitală au comentat cu multă satisfacţie acest concert dat de corul sibienilor, condus de Gheorghe Dima.

Spre sfârşitul activităţii sale la Sibiu, Gheorghe Dima s-a recăsătorit cu Maria Bologa, fiica cunoscutului „consilier aulic", om de cultură, vicepreşedinte şi preşedinte al Astrei, Iacob Bologa, care a făcut studii la acelaşi Conservator din Lipsca în care studiase şi Dima. Mai târziu, va deveni şi ea profesoară de pian la Conservatorul din Cluj şi va traduce pentru Opera română de acolo libretele unor opere (Fidelio, Regina din Saba şi altele). La 1 septembrie 1899, Gheorghe Dima părăsea pentru totdeauna Sibiul, reîntorcându-se la catedra şi corurile braşovene pe care le avusese până la venirea în Sibiu. Înlocuia pe tânărul profesor şi compozitor Timotei Popovici, care îi prelua catedra şi corurile din Sibiu. Lăsa în urma sa cele mai frumoase amintiri, nu numai în sufletele sibienilor iubitori de muzică, dar mai cu seamă în sufletele sutelor de preoţi şi învăţători pe care îi pregătise să ducă în lumea satelor ardelene dragostea pentru frumos şi pentru cântecuul românesc.

Reîntors la Gimnaziul „Andrei Şaguna" şi la Şcoala comercială, ca profesor de Muzică, dar şi ca „director muzical" la „Reuniunea de gimnastică şi cântări", ca dirijor al corului bisericii „Sfântul Nicolae" din Şchei, după o bogată experienţă acumulată la Sibiu timp de 18 ani, Gheorghe Dima îşi va relua cu şi mai multă vigoare activitatea corală şi componistică. Organiza aproape în fiecare an concerte cu cele două coruri pe care le conducea, dar şi cu ale celor două şcoli la care activa fie în Braşov, fie în alte oraşe ale Transilvaniei şi chiar în vechea Românie. De pildă, în 1904 a dat un concert la Sinaia, cu un ansamblu de 60 de corişti şi 40 de orchestranţi, iar în 1906, cu prilejul Expoziţiei jubiliare de la Bucureşti (la 40 de ani de domnie ai regelui Carol şi 1800 de ani de la colonizarea Daciei de împăratul Traian) a dat două concerte la Bucureşti, unul la Ateneu, altul la Teatrul Naţional, toate primite cu mare însufleţire şi apreciate elogios de cronicile muzicale de atunci. Notăm tot aici că în 1903, după moartea lui Gavriil Musicescu, i s-a oferit postul de director şi de profesor la Conservatorul din Iaşi, cinste pe care a refuzat-o, preferând să-şi continue „apostolatul muzical" aici, în Ardeal, unde era atâta nevoie de el.

Şi-a continuat şi activitatea componistică, mai cu seamă cu piese patriotice: **Haideţi fraţi cu arma-n mână, Soldaţii, Cântec ostăşesc,** dar şi cu cântece pentru copii: **Călăreţul, Murguleţul, Copilul şi floarea, Cântecul melcilor, Cântecul iezilor, Îngerul,** un număr de lieduri, câteva balade, după Vasile Alecsandri **(Groza, Ştefan Vodă şi codrul)** sau Eminescu **(Peste vârfuri,** şi din nou **De ce nu-mi vii, Somnoroase păsărele** (ş.a.), o cantată, pe un text de Andrei Bârseanu, pentru solo tenor, cor mixt şi orchestră, o **Rugăciune** pentru cor mixt şi orchestră.

Pentru corul Bisericii „Sfântul Nicolae" din Şchei compune o **Liturghie în La,** cu alte caracteristici decât Liturghia în Sol scrisă la Sibiu, dar şi o serie de alte coruri bisericeşti mixte sau bărbăteşti.

Din cele peste 250 de piese muzicale lucrate de Dima, majoritatea au văzut lumina tiparului în timpul vieţii: 4 caiete cu lieduri tipărite la Leipzig (1889), altele la Bucureşti, iar în 1906 au apărut la Viena peste o sută de bucăţi, cu fonduri oferite de Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii din Bucureşti; câteva piese i s-au tipărit postum, în 1930.

În mijlocul atâtor succese şi bucurii, apar însă şi norii negri ai primului război mondial. În august 1916, a avut loc scurta intrare a trupelor româneşti în Braşov, Sibiu şi satele din jur, salutată cu mare însufleţire de întreaga suflare românească. Dar în curând a urmat şi tragedia retragerii acestor trupe şi ocuparea celei mai mari părţi din Vechea Românie de trupele inamice. În această situaţie dramatică, Gheorghe Dima s-a refugiat la Bucureşti, dar de acolo n-a mai putut pleca în Moldova, din lipsa mijloacelor materiale, încât a fost nevoit să rămână sub ocupaţie germană. Dar să-l lăsăm pe însuşi Gheorghe Dima să-şi înfăţişeze suferinţele: „Aci (în Bucureşti, - n.n.), am fost pus sub supraveghere de către ofiţerii nemţi. M-au arestat şi m-au dus la Braşov direct în temniţă, unde am stat închis trei luni. De aci m-au mutat în închisoarea din Tg. Mureş, unde am mai stat închis alte trei luni. Pe urmă, la închisoarea din Cluj, strada Dorobanţilor (închisoarea „Fellegvar" - n.n.), unde m-au ţinut aproape un an. Ce grozave zile au fost acestea! Dar nu voi să-mi împrospătez aceste triste amintiri! Singura mea mângâiere de atunci a fost că m-au lăsat să scriu. Şi aşa, în temniţă, am scris o mulţime de cântări bisericeşti şi o mulţime altele lumeşti". În aceleaşi note biografice, Dima îşi exprima reunoştinţa faţă de un inginer Friedl, se pare sas sau şvab, mai târziu director de fabrică în Timişoara, care pe atunci era directorul închisorii din Cluj. A compus în închisoare 42 de bucăţi corale, între care se disting mai multe pricesne şi cântări funebre.

După 18 luni de detenţie, Gheorghe Dima se reîntorcea în Braşov, cu mândria că a suferit şi el pentru neamul său, ca atâţia alţi români, fie intelectuali, fie ţărani. A trăit şi el, ca toţi românii, de altfel, bucuria adusă de marea sărbătoare a sufletului românesc de la Alba Iulia, de la 1 Decembrie 1918. În toamna anului 1919, deşi era acum în vârstă de 72 de ani, este chemat de Consiliul Dirigent din Sibiu, la o nouă muncă, de data aceasta în Clujul devenit centru universitar românesc.

În toamna acelui an, trei mari oameni de cultură şi artă au fost chemaţi să preia conducerea şi îndrumarea vieţii artistice româneşti din Cluj: ieşeanul Dimitrie Popovici Bayreuth (1860 - 1929), prieten de o viaţă cu Dima, cunoscut bariton, fost director al Conservatorului din Bucureşti, care va fi numit director al Operei române din Cluj; Zaharia Bârsan (1879 - 1948), poet, prozator şi actor, numit director al Teatrului Naţional din Cluj, iar Gheorghe Dima director al „Conservatorului de muzică şi artă dramatică" şi profesor de Ansamblu coral. Ultimii şase ani de viaţă i-a consacrat organizării şi bunei îndrumări a acestei instituţii de cultură şi artă românească. Cu puţin timp înainte, la 7 iunie 1919, a fost ales membru de onoare al Academiei Române; în aceeaşi şedinţă au fost aleşi, tot ca membri de onoare, mitropolitul Vladimir Repta al Bucovinei, episcopii Iacov Antonovici al Dunării de Jos şi Miron Cristea al Caransebeşului, episcopul luteran Friederich Teutsch din Sibiu şi cunoscuţii oameni politici Vasile Goldiş, Valeriu Branişte şi Iuliu Maniu, precum şi câţiva străini, cu bune sentimente faţă de români: lingvistul german Hayman Tiktin, abatele ceh Metodie Zavoral, mai târziu episcop, filologul ceh Jan Urban Jarnik, geograful francez Emmanuel de Martonne şi alţii.

Gheorghe Dima a trecut la cele veşnice la 4 iunie 1925, fiind înmormântat în cimitirul oraşului Cluj. Soţia sa Maria îl va urma la 22 februarie 1934. Au avut şase copii, dar nenorocirile l-au însoţit pe Gheorghe Dima şi în cea de a doua căsătorie. Primul fiu, Ionel, a murit pe când era student la Politehnică, iar în 1920 a urmat un alt fiu, Gheorghe. O singură fiică a lor a avut descendenţi, care trăiesc azi în Arad.

Gheorghe Dima rămâne pentru posteritate ca un strălucit compozitor şi dirijor, ca un bun îndrumător al atâtor generaţii de elevi şi apoi de studenţi, ca un însufleţit patriot. Unul din biografii săi, Horia Stanca, consideră că el reprezintă „piatra de temelie a vieţii noastre muzicale moderne". Iar Ana Voileanu Nicoară (fiica consilierului Matei Voileanu, care avusese un rol însemnat în cadrul „Reuniunii române de Muzică" din Sibiu), care i-a consacrat o amplă monografie, îl prezintă succint în aceste cuvinte: „Gheorghe Dima a adus în patrimoniul muzicii româneşti aproape toate formele muzicale vocale experimentate de evoluţia muzicii europene în cursul câtorva veacuri: missa, requiemul, motetul, balada corală, piesa corală de concert, cantata, imnul festiv, fuga corală, corul acompaniat de orchestră, cântecul pentru copii. Se mai adaugă acestor creaţii originale, bogata colecţie de armonizări corale şi solistice ale cântecului popular, ale cântecului vechi românesc, ale melodiilor vechi bisericeşti, în sfârşit, ale melodiilor patriotice". Prin toată această bogată activitate, el a devenit „exponentul cel mai reprezentativ al şcolii naţionale româneşti din generaţia fondatorilor muzicii culte, având un rol, într-o măsură asemănătoare, cu al contemporanilor săi Antonin Dvorak pentru şcoala naţională cehă, Edward Grieg pentru cea norvegiană şi Piotr Ceaikovski pentru cea rusă". (Ana Voileanu Nicoară, **Gheorghe Dima,** Bucureşti, 1957, p. 172-174).

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Două noi obiective muzeale în Complexul muzeal al bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului

Bogatul tezaur patrimonial din Scheii Braşovului a îngăduit realizarea altor două obiective muzeale: „Şcheii Braşovului în pictura lui Ştefan Mironescu" şi „Cartea veche grecească la Braşov".

Cel dintâi obiectiv, realizat în trei camere ale complexului, survine ca o restituire, întrucât la 28 septembrie 1980, în baza donaţiei pictorului (pe atunci în viaţă) s-a realizat o asemenea expoziţie într-un alt spaţiu, care între timp primise destinaţia de locuinţă privată.

Valorosul pictor braşovean se năştea la Iaşi la 24 septembrie 1904, unde urmase şi cursurile Institutului de Belle-Arte, având între mentori pe pictorii Cosmovici şi Octavian Angheluţă. Din 1924 se stabileşte la Bucureşti la institutul cu acelaşi nume, având între valoroşii sfetnici pe Constantin Artachino şi Camil Ressu şi coleg pe Alexandru Ciucurencu. Cu această zestre universitară se stabileşte la Braşov, mai întâi la liceul Andrei Bârseanu în 1936 şi definitiv la Colegiul Andrei Şaguna în 1944. Până la moarte (17 mai 1985), dedică talentul său creator Braşovului, imortalizând în tuş, peniţă, pastel, acuarelă şi uleiuri peisaje, clădiri şi oameni ai locului, lăsând moştenire peste 300 de lucrări, care s-au bucurat de mare apreciere din partea literaturii de specialitate.

Gestul pictorului de a dona Muzeului bisericii Sf. Nicolae 54 din cele mai valoroase lucrări ale sale onorează. Aceste lucrări, pe lângă valoarea lor artistică, rămân ca o mare valoare documentară, căci multe din străzile, clădirile şi peisajele redate s-au modificat prin trecerea timpului.

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. dr. VASILE OLTEAN

(Urmare din pag. 1)

Prietenia dintre Mihai Eminescu şi Ion Creangă

talent vânos. Relaţiile dintre ei n-au rămas ca simple raporturi oficiale şi reci, dintre revizorul şcolar şi învăţător. Ei s-au apropiat unul de celălalt, prin concepţiile lor comune care au consolidat primele impresii, precum şi prietenia lor. Învăţătorul povestaş îi va fi spus revizorului snoave, pline de duh şi înţelepciune, iar revizorul - apreciindu-l - l-a îndemnat să le aştearnă pe hârtie, spre a le citi apoi la Junimea. De acum venea Creangă cu îndrăzneală la cancelaria revizorului, spre a mai schimba o vorbă. Eminescu îi cunoştea şi bătaia de deget în uşă şi glasul gros cu care Creangă îl desmierda, zicând: „Acasă-i Măria-sa Stăpânul?" Într-una din convorbirile avute, Creangă i-a povestit lui „Bădie Mihai", „Soacra cu trei nurori" şi „Capra cu trei iezi", aşternute pe hârtie pentru manualul său, precum şi altele. „Scrie tot ce ai spus, că e minunat de bine - i-a zis Eminescu - să citim la Junimea ... să vadă cei de acolo adevărata literatură".[2]

Dacă apariţia dintru început a lui Creangă la Junimea a stârnit anticipaţia celor mai mulţi, displăcându-le poveştile, în schimb, „Soacra cu trei nurori" a fost ascultată cu interes, nefiind de soiul celor citite până atunci la Junimea. Dulceaţa limbajului i-a dat acestei poveşti tot farmecul. Povestea „Capra cu trei iezi" a fost citită la Junimea de Eminescu, lectorul oficial. El a citit-o rar, cu vocea lui cantabilă. În cadrul discuţiilor purtate, junimiştii nu s-au pronunţat dacă povestea este bună sau rea. Aceasta i-a spus-o numai bădiţa Mihai, dar nu la Junimea, ci acasă în bojdeucă. Eminescu era convins, că fiecare dintre poveştile lui Creangă îşi are tâlcul ei. „Soacra cu trei nurori" a apărut în C.L., în octombrie 1875, iar „Capra cu trei iezi" cu două luni mai târziu.

La îndemnul lui Eminescu, Creangă, institutorul din Păcurari, a început a-şi descărca mereu carul cu poveşti, care se părea că au căutare. În 1876, i-a fost publicată în C.L. povestea „Punguţa cu doi bani". Primul ei cititor a fost tot Eminescu. Această poveste aducea ceva nou, faţă de ceea ce scrisese Creangă până atunci.

Creangă nu mergea cu regularitate la şedinţele Junimii. Lui îi plăceau poeziile lui Eminescu, iar poetul ducea rar poezii la Junimea. Mai adesea le citea în bojdeucă, după care Eminescu şi Creangă discutau ore în şir. Creangă scria mereu şi-i citea lui Eminescu, aşteptând apoi să-l corecteze. La rându-i, Eminescu îi spunea cu convingere: „Lasă, Creangă, că ai să citeşti la Junimea. Tu n-ai nevoie să fii corectat de nimeni!"[3] Confirmarea dată de Eminescu îi întărea conştiinţa lui Creangă, că ceea ce scrie e lucru bun. Ca urmare, nu se mai temea de critica ironizantă ce i-ar fi putut să i-o aducă boierii. Se ducea deci cu încredere la Junimea, bine dispus şi pornit pe glume.

Creangă a discutat cu Eminescu şi asupra nuvelei „Moş Nichifor Coţcariul", fără a se fi schimbat ceva din ea. A primit încurajarea de a o tipări, ceea ce s-a realizat în 1877.

Creangă a dispreţuit Junimea. Numai Eminescu i-a fost solidar în vederi şi prieten adevărat. În prietenia dintre Creangă şi Eminescu, junimiştii au văzut un mod al acestora de a riposta faţă de aristocratica societate. După şedinţe, junimiştii se duceau la cafenele şi restaurante luxoase. Eminescu şi Creangă erau de asemeni invitaţi, dar aproape totdeauna refuzau.

Creangă şi Eminescu, ambii moldoveni, cu elemente comune sufleteşti, cu o voluptate a priveliştilor rurale, înţelegându-se din priviri,[4] cutreierau împreună împrejurimile Iaşilor. Nu arareori, după drumeţii de câteva zile, se reîntorceau în bojdeuca din mahalaua Ţicăului, unde - în uitare de sine - discutau, până cădeau frânţi de oboseală. Creangă se minuna de spusele lui Eminescu despre Budapesta, Viena şi Berlin. Discutau lucruri despre ţara noastră, probleme ale meşteşugului literar, despre Junimea şi C.L., despre Maiorescu, împreună având păreri comune.

Eminescu i-a dat lui Creangă conştiinţa de scriitor, căci - după afirmaţia unui anonim - „Creangă a fost descoperit de Eminescu".[5] Până la întâlnirea şi împrietenirea dintre ei, Creangă a publicat doar mici bucăţi literare în manuale şcolare, versuri plate şi naive. Micii şcolari i-au fost primii cititori ai unor lucrări pe care nici nu bănuise, că le va scrie vreodată. Eminescu l-a îndemnat pe Creangă să scrie poveşti şi apoi amintiri. La amândoi a crescut dispreţul faţă de creaţiile literare junimiste.

În 1876, Eminescu şi-a pierdut postul de revizor şcolar. Creangă l-a cules de pe drumuri şi l-a dus în bojdeuca Ţicăului, care - vorba ceea - palat nu era! După spusele lui Creangă, redate de Cezar Petrescu, „Tinca a pregătit o oală cu sarmale înfricoşate şi un cuptor de plăcinte cu poalele-n brâu, ca la Humuleştii mei şi la Ipoteştii matale". Creangă i-a oferit lui „bădiţa Mihai" camera cea mai arătoasă. Cu greu a fost angajat apoi Eminescu în funcţia de redactor-administrativ şi corector la gazeta „Curierul de Iaşi", publicaţie numită de poet „foaia vitelor de pripas" (adică găsite în holde şi pe drumuri).[6]

Prietenia dintre Creangă şi Eminescu a fost rodnică în creaţii ale amândurora. Creangă i-a citit lui Eminescu „Povestea lui Stan Păţitul", despre care Eminescu i-a spus că are asemănare cu Faust al lui Goethe la care Creangă a rămas ca împietrit. În poveste sunt evidenţiate credinţele poporului nostru, iertător. După trei ani de slujire la Ipate, dracul Chirică nu cere sufletul stăpânului său; se mulţumeşte cu sufletul babei vrăjitoare şi lasă în plata Domnului pe Ipate şi pe nevasta lui.

În bojdeucă şi în plimbările lor, Eminescu şi Creangă au discutat şi despre intrarea ţării în războiul ruso-turc, ca o chezăşie a obţinerii independenţei naţionale. Evocând trecutul, spre a sugera prezentul, Eminescu a început să scrie drama istorică „Alexandru Lăpuşneanu", primul cititor al ei fiind Creangă, care i-a exprimat cuvinte de admiraţie. Această dramă a rămas neterminată, ca şi povestea lui Creangă, „Făt-Frumos, fiul iepei", scrisă în timp ce Eminescu era găzduit în bojdeucă. Povestea aceasta are asemănare cu „Călin Nebunul" al lui Eminescu. Bojdeuca a fost locul adecvat pentru un continuu schimb de experienţă al celor doi prieteni, scriitori. Acolo s-au scris sau măcar s-au plăsmuit capodopere ale literaturii. Cei doi prieteni şi-au împrumutat expresii populare, motive şi teme literare. Mai însemnată însă decât aceste împrumuturi reciproce, a fost înrâurirea lui Eminescu la prelucrarea basmului folclorist, vădită în „Povestea lui Harap Alb", care atinge suprema formă de prelucrare creatoare a modelului folcloric. Aceşti doi prieteni au colaborat în mod creator, ambii fiind mânaţi de dorinţa fierbinte de a-şi pune talentul şi priceperea în slujba poporului. Aceasta a contribuit în considerabilă măsură la temeluirea prieteniei pe veci a sufletului lui Eminescu cu sufletul lui Creangă.

Vestea plecării lui Eminescu de la Iaşi la Bucureşti, ca redactor la ziarul „Timpul", l-a posomorât pe Creangă. Ambii sperau ca plecarea să întârzie cât mai mult; Eminescu nu avea bani de tren. S-au găsit însă banii necesari şi Eminescu plecă. În acea zi Creangă a simţit că ceva s-a rupt din însăşi fiinţa sa. Peste doar câteva zile, avu Creangă satisfacţia să citească în „Timpul" primele articole ale lui Eminescu.

Fiul povestitorului, elev la şcoala militară, a căutat să profite de prietenia dintre Eminescu şi tatăl său. În 25 decembrie 1878, poetul îi cerea lui Creangă să treacă peste cauzele deosebite ce le-ar avea faţă de propriul său fiu.

Prins în mari cumpene, Creangă simţea nevoia de a-i scrie lui Eminescu. Cu plăcută aducere aminte i-a scris despre nopţile albe, în care au hoinărit „fără pic de gânduri rele", contemplând „cerul plin de minunăţii", Eminescu povestindu-i „atâtea lucruri frumoase... frumoase". Cu nesaţ citea Creangă scrisorile primite de la Eminescu şi grabnic se apuca să-i răspundă. Iată începutul unei scrisori trimise de Creangă: „Bădie Mihai, Slavă Domnului c-am primit scrisori de la tine. Eu te credeam mort şi mă luam de dor cu amintirile ...".[7]

Când se gândea la cercul de prieteni din Iaşi, Eminescu se oprea mai întâi la Creangă. În 1880, neparticipând la banchetul anual al Junimii, Eminescu a trimis următoarea telegramă: „Rog pe părintele Creangă, / ca să sune din talangă, / din talanga cea de boi, / ca să auzim şi noi. / Doresc să petreceţi bine, / să nu mă uitaţi pe mine. / Eminescu".[8]

La început de septembrie 1880, Creangă era la Bucureşti, ca membru în Consiliul permanent al Instrucţiunii. Câteva seri, odaia în care era găzduit, a devenit cenaclu improvizat, alcătuit din Eminescu, Creangă şi Slavici. Versurile minunate, din Scrisoarea a III-a, despre Mircea cel Bătrân, citite de Eminescu, l-au înflăcărat pe Creangă. După două zile, în casa lui Titu Maiorescu, Creangă citea la Junimea bucureşteană, „Amintiri din copilărie", I-a parte, care a apărut în C.L. la 1 ianuarie 1881. Ca urmare a discuţiilor purtate între Creangă şi Eminescu, prozatorul s-a decis să înfăţişeze mai atent caracterul lui Nică, fapt împlinit în partea a II-a a Amintirilor.

În toamna anului 1881, Creangă era iarăşi în Bucureşti, la Consiliul permanent al Instrucţiunii. Aducea cu sine „Amintiri din copilărie", partea a III-a, spre a fi citită la Junimea. Modul în care Creangă a scris despre Moş Ion Roată, l-a supărat pe Maiorescu. Şi de această dată, Eminescu l-a sfătuit pe Creangă, spunându-i: „Tu scrie cum ştii... Tu n-ai nevoie să te îndrepte alţii".[9] De altfel, Maiorescu îi considera pe Eminescu şi Creangă ca junimişti mai recalcitranţi.

La 5 iunie 1883, Eminescu era la Iaşi, trimis de „Timpul", în calitate de corespondent, la festivitatea de dezvelire a statuii lui Ştefan cel Mare. Împreună cu Creangă au colindat câteva zile, Eminescu fiind găzduit în bojdeuca lui Creangă. Duioasă le-a fost despărţirea; în gară, Creangă şi-a urmărit prietenul cu privirea, până s-a pierdut în depărtare. Peste trei săptămâni, ziarul „Timpul" aducea trista veste, că Eminescu a înnebunit. În bojdeucă, apucând jurnalul şi cu un geamăt, Creangă s-a prăbuşit pe pat.

În timp ce Eminescu zăcea într-un ospiciu din Viena, în zilele de 5 şi 6 ianuarie 1884, Junimea îşi serba 20 de ani de la înfiinţare. Bolnav fiind, Creangă a fost mai mult târât la banchet. Retras într-un colţ, era dornic să afle ştiri despre Eminescu şi curând a dispărut de la masă.

La banchetul solemn din 21 octombrie 1885, între junimiştii prezenţi era şi Eminescu. Creangă a toastat în cinstea lui Eminescu „cel mai mare poet al Românilor". La rândul său, poetul a ridicat paharul pentru ţărănimea românească, „pe umerii căreia apasă toate greutăţile neamului nostru".[10]

În toamna anului 1886, Eminescu şi-a pierdut iarăşi mintea şi prietenii lui buni l-au dus la ospiciul de la Mânăstirea Neamţ. În aceeaşi toamnă, Creangă fiind în concediu de boală pe timp de şase luni, împreună cu prieteni din generaţia tânără, a alergat într-un suflet, să-şi vadă fratele de suferinţă. Poetul l-a primit stingher pe prozator, vorbind mai mult din privire. Curcubeul ce s-a zărit atunci la răsărit, se credea că e vestitor de bine pentru amândoi. Atunci însă, ei s-au văzut pentru ultima dată.

În toamna anului 1887, vrând să-şi revadă locurile copilăriei, Creangă se întorcea de la Neamţ la Humuleşti şi a poposit în casa părintelui Teofan Focşa. A luat apoi o carte de pe poliţa de la tavan şi a deschis-o. Era la prohodul diaconilor, pe care l-a citit cu glas tare, printre lacrimi şi suspine. Cu toate insistenţele părintelui Gheorghe, unchiul său, de a-l opri, nu a contenit până nu a terminat de citit tot prohodul. A spus apoi către părintele Gheorghe: „Ia, a fost, moşule, scris să mi-l citesc eu singur".[11] Dinspre Eminescu, Creangă era acum liniştit, ştiindu-l la Botoşani, sub ocrotirea iubitoarei şi devotatei sale surori, Harieta.

În semn de deosebită preţuire a prieteniei legate de Eminescu, Creangă a păstrat cu sfinţenie toată viaţa o carte dăruită de genialul poet, pe care a scris: „Dăruită mie de d-l Mihai Eminescu, eminentul scriitor şi cel mai mare poet al Românilor, 1878".[12] Biografii lui Eminescu şi ai lui Creangă au reliefat afinitatea lor sufletească, prin care s-a statornicit prietenia lor nedespărţită din toate zilele vieţii lor, şi la bine şi la greu.

La 15 iunie 1889, Parcele necruţătoare au curmat firul vieţii zbuciumate a Luceafărului poeziei noastre. „Nu ducem la mormânt numai un om - spunea atunci August Treboniu Laurian - ci însăşi o glorie naţională". Acest rod genial al ţării a spintecat norii, spre a scruta şi desprinde de dincolo de stele, noi forme pentru cugetarea românească.[13]

În ultimele ceasuri ale aceluiaşi an 1889, în ziua de 31 decembrie, autorul iubit al Poveştilor şi Amintirilor fermecătoare a trecut dintre cei vii, spre a-şi duce somnul, în cimitirul Eternitatea din Iaşi, unde şi-a luat casă de veci. A rămas însă opera lui, în care se va oglindi mereu mai strălucitor chipul poporului român.

1 Kirileanu G. şi Chendi Ilf., în Prefaţa la „Opere complete" de Ion Creangă, Bucureşti, 1906, p. 19.
2 Caraioan P., „I. Creangă", Bucureşti, 1955, p. 173-174.
3 Ibidem, p. 204.
4 Călinescu G., Viaţa lui Mihai Eminescu, Bucureşti, 1966, p. 225-226.
5 Kirileanu şi Chendi, op. cit., p. 23.
6 Caraioan P., op. cit., p. 215-216.
7 Ibidem, p. 251 şi 253.
8 Botez C., în Introducere la „Opere complete" de I. Creangă, p. 10.
9 Caraioan P., op. cit., p. 297.
10 Ibidem, p. 314.
11 Ibidem, p. 323.
12 Botez, op. cit., p. 10.
13 Viaţa lui M. Eminescu, în: Clasici, Poezii de M. Eminescu, ed. a III-a, Bucureşti, 1946, p. 36.

Două doamne din istoria românilor

(Urmare din pag. a 3-a)

te din casa domnitoare a Serbiei, pentru ca să poată fi finalizată mânăstirea Argeş, împiedicându-şi astfel soţul să impună noi biruri „de la cei mai tineri pân' la cei bătrâni", arătând că nu este demn ca „nobila lucrare" să fie înălţată pe suferinţa şi lacrimile văduvelor sărmane.

Este cunoscută şi mila ei pentru cei aflaţi în nevoi. Se spune că doamna Despina organiza mese la care luau parte săracii, văduvele şi neputincioşii, ceea ce l-a determinat pe Constantin Gane să afirme: „Erau oamenii pe atunci ... mai aproape parcă, nu ştiu cum, dacă nu de Dumnezeu, în tot cazul de litera Evangheliei". *(Trecute vieţi de doamne şi domniţe,* vol. I, Chişinău, 1991, p. 49).

Viaţa nu a cruţat-o însă, împovărându-i sufletul blajin cu suferinţe de nespus. Doi fii, Ioan şi Petru, o fiică Anghelina, i-au murit la o vârstă fragedă. Neagoe, încă tânăr, s-a stins din viaţă după doar nouă ani de convieţuire cu această bună soţie şi duioasă mamă pentru copiii lor. La scurt timp, murea la Constantinopol (acum Istanbul), un alt fiu, Teodosie. În aceste împrejurări, Despina doamna, împreună cu cele două fiice rămase în viaţă, Stana şi Ruxandra, a părăsit pământul Ţării Româneşti, pribegind multă vreme prin Ardeal, „dezbătându-se — scrie Nicolae Iorga — cu datornicii unui soţ risipitor pentru lucrurile frumoase". „Doamna lui Neagu" a poposit timp îndelungat la Sibiu „rememorând multele lacrimi, faptele războinice ale despoţilor sârbi, cele bisericeşti ale lui Neagoe, cele lumeşti ale frumoaselor domniţe" (Constantin Gane, op. cit., p. 52). S-a reîntors în ţară abia în 1541, dar mazilirea celui de-al treilea ginere, Radu Paisie, a determinat-o să ia din nou drumul Sibiului, „unde-i plăcuse totdeauna să petreacă", potrivit afirmaţiei lui Nicolae Iorga. În tot acest timp o grijă deosebită i-a purtat mitropolitul Anania al Ungrovlahiei (1544—1580).

Vrednica de pomenire doamnă Despina a trecut la cele veşnice la începutul anului 1554, după ce, cu câtva timp în urmă, îmbrăcase veşmintele monahale primind numele de călugărie Platonida. Mitropolitul Anania a fost acela care i-a adus osemintele în Ţara Românească, în anul 1556, aşezându-le cu cinstea cuvenită în biserica mânăstirii Argeş, gropniţă a familiei ctitorului, fapt consemnat în inscripţia aflată pe mormântul ei.

Elina, soţia lui Matei Basarab, domn al Ţării Româneşti în perioada cuprinsă între 1632 şi 1654, era fata postelnicului Radu Năsturel, originar din Fierăşti şi a Caleei Calomfirescu. Bunicul dinspre mamă a fost unul din cei mai viteji şi renumiţi ostaşi ai lui Mihai Viteazul. Traiul soţilor Elina şi Matei Basarab a fost unul „de oameni înţelegători a tot ce e românesc: el, patriot, luptător împotriva cotropitorilor, ea, liniştită culegătoare de datini, ocrotitoare a Bisericii, a literaturii şi a artei" (Constantin Gane, op. cit., p. 189).

Purtând în suflet o credinţă statornică în Dumnezeu, doamna Elina a ridicat biserica din Herăşti (Fiereşti, azi în judeţul Giurgiu) şi a refăcut mânăstirea Slătioarele din Ocnele Mari (judeţul Vâlcea). Chipul ei este zugrăvit, alături de cel al lui Matei Basarab, în bisericile din Muntele Athos, zidite sau refăcute cu ajutorul lor: Marea Lavră, Xenofon.

Iubitoare de cultură, doamna Elina a fost un colaborator preţios pentru fratele ei, Udrişte Năsturel, pe care îl ajuta în activitatea cărturărească în limba slavonă. Din jertfa ei materială s-a tipărit, în 1649, „Triodul slavon".

Singurul ei fiu, Matei, a murit prematur. Elina Basarab a rămas alături de soţul ei la cârma Ţării Româneşti aproape întreaga perioadă a domniei acestuia. Foarte curajoasă, ea a condus ţara în 1633, în timpul în care soţul ei plecase la Constantinopol pentru a fi confirmat domn, potrivit obiceiului vremii. Nicolae Iorga aminteşte, o scrisoare trimisă atunci de Elina în Ardeal, lui Gheorghe Rakoczi I, ceea ce dovedeşte că era şi un bun diplomat. Elina doamna îşi doarme somnul de veci, alături de marele domn, la mânăstirea Arnota situată în Munţii Vâlcii, ctitoria lui Matei Basarab.

Este bine ca, din când în când, să ne aducem aminte de aceste femei virtuoase, de viaţa şi faptele lor pilduitoare, nutrind speranţa că există încă şi vor mai exista astfel de fiinţe pe care istoria neamului şi a Bisericii le va înscrie cu litere de aur în paginile ei.

Biserică şi timp[1]

Venirea lui Hristos a adus în lume Împărăţia lui Dumnezeu. Şi locul de unde se face cunoscută Împărăţia lui Dumnezeu este Biserica. Aceasta menţine veşnicia în interiorul istoriei şi oferă istoriei perspectiva eternităţii. Biserica este Trupul lui Hristos, care amplifică spaţiul şi timpul, unindu-i pe toţi oamenii într-o comuniune metatemporală şi transcendentă, care este totdeauna în Duhul Sfânt. În Biserică este salvat spaţiul şi lumea întreagă căci ce oferă Dumnezeu în lume, există în interiorul Bisericii şi se comunică omului pentru mântuirea şi reînnoirea lui.

Împărăţia lui Dumnezeu nu este aşteptată numai ca viitor, ci se face simţită şi ca prezent. Şi în Hristos învierea şi reînnoirea oamenilor nu este aşteptată numai în viitor, ci se oferă deja în contemporaneitate: *„Vine ceasul şi acum este când morţii vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi cei ce vor auzi vor învia". (Ioan* 5, 25). Ceasul care vine, dar şi ceasul care este deja prezent, este ceasul prezenţei lui Hristos. Hristos este acelaşi. Sfârşitul există în Adam cel nou, în Hristos. Cele aşteptate se oferă deja în persoana Sa. Timpul venirii lui Hristos şi al Bisericii Sale este timpul *zilelor din urmă.* Este timpul în care se face cunoscut în istorie Dumnezeu şi Împărăţia Sa. Este începutul vieţii veşnice, care nu este întrerupt de către moarte.

Deja Schimbarea la Faţă şi Învierea lui Hristos sunt manifestări ale Împărăţiei lui Dumnezeu în interiorul lumii. Şi timpul după venirea lui Hristos este un timp eshatologic. Descoperirea slavei lui Dumnezeu în Biserică la Pogorârea Duhului Sfânt, în ziua Cincizecimii, după cum şi personalităţile apărute între sfinţii Bisericii sunt lucrări eshatologice. Şi experienţele acestor lucrări sunt experienţe ale manifestării eshatologice a lui Dumnezeu, pentru că s-au realizat în cadrul spaţiului şi al timpului, oriunde a continuat să existe degradarea morală şi moartea, au avut caracteristica *„acelor vremuri" (I Cor 13, 9).* Astfel sfârşitul este în acelaşi timp prezent şi aşteptat, trăit şi aşteptat.

Caracterul eshatologic al Bisericii se descoperă mai ales în Taina Sfintei Euharistii. Celebrarea acestei Taine este centrul şi principala experienţă eshatologică a Bisericii. Este liturghia ei. Aceasta constituie celebrarea comuniunii care depăşeşte dezbinarea spaţiului şi a timpului şi face prezentă în lume Împărăţia lui Dumnezeu. Participarea la dumnezeiasca Euharistie este comuniunea cu Hristos. Este participare la viaţa Sa veşnică. Este intrare în Împărăţia Sa. Aceasta nu este prezentă în mod metaforic, ci se realizează cu adevărat şi se oferă ca trăire membrilor Bisericii. Viaţa creştină are un caracter experimental. Şi conţinutul acestei experienţe este prezenţa Împărăţiei lui Dumnezeu. Pe aceasta o presupune, către aceasta se îndreaptă şi din aceasta se hrăneşte şi viaţa credincioşilor în interiorul Bisericii.

Participarea la Împărăţia lui Dumnezeu se înfăptuieşte depăşind timpul. După cum şi prezenţa Împărăţiei lui Dumnezeu în lume suprimă disensiunile timpului. Liturghia Bisericii, dumnezeiasca Euharistie, care este o arvună a Împărăţiei lui Dumnezeu, răstoarnă orice preocupare temporară. Este cina la care se oferă Hristos cu Trupul şi Sângele Său, înainte de răstignirea Sa, şi care continuă să se jertfească după Învierea sa.

Biserica lui Hristos nu este o convenţie sau o grupare în parte comunitară, ci comuniunea sobornicească (universală). Şi este universală nu numai pentru că se întinde *„peste toată lumea"*, ci şi *„peste tot timpul"*. Biserica exprimă în interiorul lumii veşnicia şi îndrumă lumea spre aceasta. Legile Bisericii, observă Vasile cel Mare, călăuzesc mintea omului „din prezent spre viitor". Astfel, continuă acelaşi ierarh, cu fiecare îngenunchiere şi ridicare, credinciosul mărturiseşte în mod real „că prin păcat am căzut pe pământ şi prin iubirea de oameni a Creatorului am fost ridicaţi în ceruri".

Biserica nu se supune timpului, ci călăuzeşte din timp spre eternitate. Ca Trup al lui Hristos şi comuniune dumnezeiască, Biserica introduce lumea în Împărăţia lui Dumnezeu. Dar ca Trup al lui Hristos şi comuniune a îndumnezeirii, Biserica dezvăluie în lume Împărăţia lui Dumnezeu. Lumea şi Împărăţia lui Dumnezeu se unesc şi se împletesc, făurind astfel timpul eshatologic al prezenţei Bisericii. Timpul istoriei devine *„spaţiu"* integrat în veşnicie.

Timpul dobândeşte sens, pentru că se uneşte cu veşnicia, cu eternitatea. Devine istorie adevărată pentru că se uneşte cu eshatologicul. Istoria nu are sens fără un sfârşit. Şi sfârşitul istoriei după venirea lui Hristos este în fiecare moment al ei. Astfel, sensul istoriei pentru Biserică se găseşte în profunzimea nesfârşită a fiecărui moment al ei şi nu în alternativele exterioare ale curgerii timpului. Lungimea timpului şi a istoriei obţine o valoare prin valorificarea profunzimii lor. Iar profunzimea timpului şi a istoriei oferă singura îndreptăţire esenţială a lungimii lor.

Biserica nu detestă timpul, ci se face cunoscută în interiorul timpului. Nu-i pare rău pentru ceea ce trece, nici nu se nelinişteşte pentru ceea ce vine. Încheierea zilei care trece devine începutul zilei care vine. Fiecare Vecernie introduce în noua zi. În timp ce omul poate să se întristeze pentru ceea ce a pierdut sau să se bucure pentru ceea ce aşteaptă, deşi poate să se mâhnească pentru trecut şi să se teamă pentru viitor, Biserica îl cheamă constant şi cu calm în drumul încredinţat în mâinile lui Dumnezeu. Aceluia Care este Domnul timpului şi al istoriei, Pantocratorul.

Prof. Univ. GHEORGHIU I. MANTSARIDI[2]

1. Articol apărut în revista *Efimerios,* publicaţie a clerului Bisericii ortodoxe greceşti, ianuarie 2000, p. 9—10.

2. Profesor de morală şi sociologie creştină la Facultatea de Teologie a Universităţii *Aristotel* din Tesalonic. Traducere — student teolog *Ştefan Toma,* an IV TP.

Din Macedonia spre Atena

(Urmare din pag. a 4-a)

atât pentru dobândirea hegemoniei politice, cât şi pentru obţinerea pieţelor vestice, în speţă a Siciliei, piaţe asupra cărora Atena tindea să-şi impună dominaţia.

Grecia era epuizată de conflicte şi războaie de genul celui amintit, când pe scena politică zonală îşi face apariţia Filip al II-lea, al Macedoniei. Ca şi în majoritatea celorlalte cetăţi, la Atena s-au format două partide, unul promacedonean, în frunte cu Isocrate, celălalt antimacedonean, al cărui conducător a fost Demostene.

Conflictul dintre Filip şi atenieni se soluţionează pe câmpul de luptă de la Cheroneea, în Beoţia (338 î.Hr.), unde regele macedonean iese învingător. Statele greceşti, grupate în jurul Atenei, înfrânte, au fost puse în situaţia să recunoască hegemonia macedoneană şi să participe, un an mai târziu, la Congresul de la Corint. În cadrul acestuia s-au hotărât, în mare, două lucruri: instituirea păcii generale şi constituirea unei alianţe (ofensive) împotriva perşilor. Conducerea alianţei i-a revenit — cui altcuiva? — lui Filip, care începe o serie de pregătiri în vederea proiectatului război, a proiectatei cuceriri a Imperiului Persan. Nu şi-a văzut visul cu ochii deoarece a fost asasinat în 336[3]. Astfel, istoria a pus uriaşe sarcini pe umerii feciorului lui Filip, Alexandru cel Mare. Plutarh susţine că, în copilărie, Alexandru nu era prea bucuros când afla de câte o nouă cucerire a tatălui său, spunând copiilor cu care se juca: *tata va cuceri totul înaintea mea, iar mie n-o să-mi rămână nici un prilej de a înfăptui o faptă mare şi strălucită.* Adolescent fiind, Alexandru a fost pus în situaţia de a asista, cu toate că mama sa trăia, la o nouă căsătorie a tatălui său. În timpul banchetului nupţial — conform obiceiurilor lumii antice, participanţii la banchet stăteau tolăniţi pe paturi în jurul unor mese de obicei rotunde, nu şedeau pe scaune, cum se întâmplă în zilele noastre — unul dintre generalii lui Filip îi urează acestuia să aibă copii şi, astfel, să nu lase regatul fără moştenitori. Furios, Alexandru a luat la întâmplare un vas de pe masă şi l-a aruncat după general, exclamând: *dar eu ce sunt, bastard?* Filip a încercat să se dea jos din patul său şi să se apropie de cel al adolescentului său fiu, pentru a-l pune la punct. Ameţit de băutură, regele n-a mai ajuns la „destinaţie", căzând între cele două paturi. Atunci, cu un nedisimulat dispreţ, Alexandru ar fi exclamat: *priviţi macedoneni cine vă promite că vă va trece din Europa în Asia, unul care nu-i în stare să treacă dintr-un pat în altul.*

Cuceririle lui Alexandru nu se încadrează în economia acestui articol, motiv pentru care nu le vom menţiona. Este ştiut faptul că, la moartea sa a început o nouă perioadă în istorie, cea elenistică. Important, pentru istoria Macedoniei antice, este faptul că, în luptele pentru succesiune şi putere dintre diadohi (urmaşii lui Alexandru), corespunzătoare anilor 323—276 î.Hr., la conducerea regatului s-au succedat un şir de generali: Antipatros, Polyperchon, Kassandros, Pyrrhos, Lysimachos, Demetrios, Ptolemaios Keraunos, Sosthenes. Filip al III-lea, fratele vitreg al lui Alexandru cel Mare, deşi debil mintal, a fost proclamat rege la moartea cuceritorului, în 323, împreună cu Alexandru al IV-lea, fiul minor al Roxanei — prinţesa persană, soţia lui Alexandru cel Mare. Căsătorit cu energica Euridice, Filip al III-lea n-a fost decât o simplă jucărie la începutul disputelor succesorale dintre diadohi, persoana sa constituind un atu important pentru tabăra legitimistă, interesată în menţinerea unităţii marelui imperiu. În 317 este ucis de ambiţioasa Olimpia, mama lui Alexandru cel Mare, care dorea, prin această crimă, prin acest regicid, să consolideze poziţia nepotului ei Alexandru al IV-lea. Cu asasinarea urmaşilor lui Alexandru Macedon, Filip al III-lea Arhidaios şi Alexandru al IV-lea, s-a stins, în 310/309 î.Hr., dinastia Argeazilor.[9]

Antigonos al II-lea Gonatas (aprox. 319—239 î.Hr.), rege al Macedoniei elenistice (283—239 î.Hr.) după stingerea primei dinastii, era fiul lui Demetrios *Poliorcetes* (dărâmătorul de cetăţi) şi nepotul lui Antigonos I Monophthalmos. I-am amintit aici, atât pe Antigonos I Monophthalmos, cât şi Demetrios *Poliorcetes* pentru că ei sunt primii diadohi care adoptă titlul de rege *(basileus),* or, ştiut este că, peste secole, împăraţii bizantini vor fi cunoscuţi tot ca basilei, numai că termenul va avea oarecum alte conotaţii, aura religioasă, creştin-ortodoxă, nefiind deloc de neglijat.

Ajuns, în 287, guvernatorul posesiunilor din Grecia a tatălui său, Antigonos încearcă să apere aceste posesiuni de atacurile altor generali. Profitând de situaţie, la moartea tatălui său, el îşi atribuie titlul regal, în 283, dar nu este recunoscut suveran al Macedoniei decât în 276. Sobru, tenace, Antigonos — discipol al lui Zenon din Cition, ale cărei principii stoice a încercat să le aplice în viaţă — a reuşit să consolideze statul macedonean, ruinat de războaiele civile dintre anii 320—275 şi să-i restabilească hegemonia în Grecia.

Una dintre ultimile personalităţi ale Macedoniei independente — şi ultimul dinast al dinastiei Antigonizilor — a fost Perseus (212—168/167 î.Hr.), rege între 179—168 î.Hr., cel amintit la începutul acestui articol. El era fiul lui Filip al V-lea, iar în vremea războiului cu Antiochos al III-lea, regele Syriei, şi-a însoţit tatăl în campania împotriva Ligii Etoliene. Fratele său, Demetrios, trimis fiind ostatec la Roma, a devenit extrem de popular în cercurile înalte. Ros de ambiţie, Perseus l-a ucis, ocupând tronul Macedoniei în anul 179 î.Hr. În scurt timp, a început organizarea unei vaste coaliţii antiromane, coaliţie care îi includea pe illyrii conduşi de Gentius, tracii sub conducerea lui Cotys, bastarnii şi, posibil, geţii. În acelaşi timp, a încurajat curentele — şi implicit, forţele — antiromane din Grecia şi Syria, obţinând, neutralitatea Pergamului. În anul 171 î.Hr., a izbucnit conflictul armat între Perseus şi romani, cunoscut de istorici sub numele de al treilea război macedonean, în timpul căruia Lucius Aemilius Paullus l-a înfrânt pe regele macedonean la Pydna, învinsul fiind pus în situaţia de a se refugia în templul Dioscurilor din Samothrace. Capturat, a fost dus la Roma pentru a participa la triumf şi a murit în închisoarea de la Alba Fucens[10].

Spre această Macedonie încărcată de istorie — iniţial periferică lumii greceşti, devenită focarul declanşator al pătrunderii Europei în inima Imperiului Persan, şi prin aceasta în inima Asiei, prin acţiunile lui Alexandru Macedon —, s-au îndreptat Sf. Apostol Pavel şi însoţitorii săi. Astfel, *pornind cu corabia de la Troa, au mers drept la Samotracia, iar, a doua zi, la Neapoli (Fapte* 16, 11), port al oraşului Filipi *(colonie romană — Fapte* 16, 12), aflat la 12 km distanţă de acesta, drum parcurs de grupul misionarilor, pe picioare, pe frumoasa *via Egnatia.* Sf. Apostol Pavel şi însoţitorii săi se vor afla într-o situaţie inedită la Filipi, căci vor avea un auditoriu în exclusivitate feminin, auditoriu ce a cuprins-o şi pe Lidia, vânzătoarea de purpură *(Fapte* 16, 14).[11] Situaţia acestei prime misiuni apostolice pe continentul european pune în lumină învăţătura paulină, după care *Nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi sunteţi una în Hristos Iisus (Gal.* 3, 28; cf. *Rom.* 3, 22 etc.).

1. În perioada Imperiului, provinciile romane erau împărţite în provincii imperiale, în administraţia directă a împăratului, şi senatoriale, în administraţia Senatului. Primele se aflau, în genere, la graniţe, având cantonate legiuni pe teritoriul lor, iar celelalte se aflau în interiorul lumii romane, fiind protejate doar de trupe auxiliare. În cazul de mai sus, legatul (guvernatorul) Moesiei era reprezentantul împăratului în provincie, nu al Senatului.

2. *Enciclopedia civilizaţiei romane,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982, p. 461.

3. (Te)Salonicul de azi este numit de aromâni — numeroşi în zonă, ca locuitori cu vechime milenară acolo — Săruna.

4. M. D. Popa, H.C. Matei, *Mică enciclopedie de istorie universală,* Bucureşti, 1983, pg. 600—601.

5. L. Ciocârlie, *Timişoara, oraş european sau oraş fundamentalist?,* în „România literară", XXXII, nr. 49, 8—14 decembrie 1999, pp. 12—13, 15.

6. H.C. Matei, *Civilizaţia lumii antice,* Bucureşti, 1983, pp. 218—219.

7. Thucydides, *Războiul peloponesiac,* Bucureşti, 1966, *passim.*

8. Plutarh, *Vieţi paralele,* vol. III, *Alexandru,* Bucureşti, 1966, pp. 341—344.

9. Matei, *op. cit.,* p. 221; Popa, Matei, *op. cit.,* p. 600.

10. *Enciclopedia civilizaţiei romane,* p. 576.

11. S. Verzan, *Sfântul Apostol Pavel,* Bucureşti, 1996, pp. 107—108.

Două noi obiective muzeale

(Urmare din pag. a 5-a)

Deschiderea expoziţiei într-un cadru festiv s-a bucurat de prezenţa a numeroase personalităţi locale din partea Primăriei, Prefecturii, Inspectoratului de Cultură, Muzeelor braşovene, Arhivelor Statului etc.

Prilejuit de marile sărbători ale poporului elen şi împlinirea a 10 ani de la reînfiinţarea comunităţii elene la Braşov, în baza numeroaselor cărţi greceşti (peste 800), aflate în cadrul complexului muzeal din Şchei s-a organizat o expoziţie temporară, expunând tematic, pe secţiuni cele mai importante cărţi, care ilustrează bune şi îndepărtate relaţii între cultura elenă şi cea românească. Alături de cărţile în limbă greacă, tipărite la Atena, Ianina, Veneţia, Viena, sunt expuse şi cărţi româneşti, traduse la noi de ierarhii, preoţii şi cărturarii bisericilor noastre. În secţiunile expoziţiei se găsesc, alături de cărţile vechi de cult (Mineiele, Octoihurile, Liturghierele ş.a.), cărţile filozofice (între care, cel mai vechi manual de filozofie de la noi din veacul al XVI-lea, descoperit recent, care include între altele şi corespondenţa egumenului Nicodim de la Tismana cu patriarhii Eftimie de Târnovo şi Chiprian al ruşilor), sau cărţile istorice (Istoria Bizanţului în 24 volume editată la Veneţia în 1727—30). Unele din cărţile expuse s-au păstrat aici în baza daniei prinţului Grigore Brâncoveanu la anul 1821, altele sunt dăruite de bogaţii boieri munteni şi negustori locali pentru bisericile româneşti din Braşov. Unele au fost folosite la şcoala românească a bisericii Sf. Nicolae din Şchei, unde încă la 1700 aveam dascăl de limbă greacă pe Ianache.

Expoziţia s-a deschis în prezenţa Ambasadorului Greciei, a Consulului grec la Bucureşti, a şefului comunităţii elene din Suedia, precum şi a autorităţilor locale şi a comunităţii elene din Bucureşti şi Braşov. A doua zi expoziţia s-a bucurat de prezenţa a 400 de turişti greci, care au admirat aceste valori ale punţii de legătură spirituală elено-română.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 IULIE a.c., — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,** în drum spre Viena a înnoptat la Reşedinţa Episcopală din Oradea unde s-a întâlnit cu **P.S. Dr. Ioan Mihălţan,** Episcopul Oradiei.

● **2 IULIE a.c.,** — A continuat deplasarea spre localitatea Mönchof, lângă Viena unde timp de trei săptămâni a urmat un tratament de recuperare la Mânăstirea „Maria Imaculata".
— S-a întâlnit cu maica stareţă Rosaria Goluch şi cu P. C. Sporschill, preot catolic din Viena.

● **3 IULIE a.c.,** — A primit în vizită pe Dl. Teodor Răpan, secretarul Ambasadei României din Austria.
— S-a întâlnit cu dr. Gebhard Breuss din Viena.

● **4 IULIE a.c.,** — A primit pe Pr. Nicolae Dura, preotul ortodox al Parohiei Române din Viena, cu familia.

● **8 IULIE a.c.,** — La invitaţia D-lui Teodor Răpan, Secretarul Ambasadei Române din Viena, vizitează oraşul.

● **9 IULIE a.c.,** — Participă la Sf. Liturghie în biserica Mânăstirii.
— S-a întâlnit cu superioara aşezământului monahal, stareţa Rosaria Goluch.

● **10 IULIE a.c.,** — A primit pe Maica Lucia Pereira din Bombey, India.
— A primit pe Maica Martina, econoama mânăstirii „Maria Imaculata".

● **11 IULIE a.c.,** — A primit vizita D-lui Teodor Răpan, Secretarul Ambasadei României din Viena şi a D-nei Dr. Cornelia Foit, vicepreşedinta Crucii Roşii din Viena, românca din Oradea, căsătorită şi stabilită în Austria.

● **17 IULIE a.c.,** — La invitaţia D-lui Teodor Răpan, a vizitat Viena şi împrejurimile.

● **20 IULIE a.c,** — A primit pe Maica Scolastica cu care a discutat probleme legate de organizarea Bisericii Ortodoxe Române şi a vieţii monahale din România, la solicitarea acesteia.

● **23 IULIE a.c.,** — A participat la Sf. Liturghie în biserica Mânăstirii.
— În aceeaşi zi a plecat spre Sibiu şi a poposit peste noapte la Episcopia Oradiei, unde a fost aşteptat de P.S. Episcop Ioan Mihălţan şi de P. C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea.

● **25 IULIE a.c.,** — A vizitat şantierul de pictură de la Sf. Mânăstire Orlat, prot. Sălişte.

● **26 IULIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe Dl. Arhitect Prof. Cişmigiu, însoţit de Dl. Arhitect Ioan Ispas, arhitectul şef al Judeţului Sibiu.
— În după masa aceleiaşi zile a primit pe Arhim. Irineu Duvlea, Stareţul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus în legătură cu continuarea lucrărilor la Academia Teologică de la Mânăstirea Sâmbăta.

● **27 IULIE a.c.,** — A primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc Simion Săsăujan.
— A primit pe Dl. Teodor Răpan, Secretarul Ambasadei României din Austria, care a vizitat Reşedinţa mitropolitană în drum spre Bucureşti.
— În după masa aceleiaşi zile a vizitat Şantierul de construcţii de la Sf. Mânăstire „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov.

● **31 IULIE a.c., Î.P.S. Sa** a primit pe **P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu** împreună cu *P.C. Arhid. Ezechil Oancea,* Consilierul economic al Arhiepiscopiei, pentru rezolvarea unor probleme economico-gospodăreşti.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **4 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Maslu de obşte în Catedrală.
— Seara a slujit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.

● **6 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Bucium, prot. Făgăraş cu prilejul hramului, rostind cuvânt de învăţătură.
— A cercetat în aceeaşi zi bisericile din Mărgineni şi din Recea, prot. Făgăraş.

● **8 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe tânărul teolog Morar Ioan.

● **11 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Cătălin Langaşi şi pe diac. Morar Ioan întru preot pe seama Parohiei Copşa Mare, prot. Mediaş.
— Seara slujeşte Vecernia în Catedrală şi Acatistul Mântuitorului.

● **12 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de binecuvântare a noului paraclis cu hramul „Buna-Vestire" de la Mânăstirea Valea Hârtibaciului, prot. Agnita şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **13 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale cu hramul „Sf. Nicolae" din Buzd, prot. Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Au fost acordate acte de apreciere P.C. Pr. Ciortea Gheorghe şi Consiliului parohial. C. diacon Langaşi Cătălin a fost hirotonit întru preot pe seama Parohiei Chesler, prot. Mediaş.

● **14 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Vecernia şi slujba Prohodului Maicii Domnului în Catedrală.

● **15 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.

● **18 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit taina Sf. Maslu de obşte în Catedrală iar seara tot acolo, Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului.
— A cercetat Schitul Păltiniş, aflat în proces de restaurare.

● **19 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Narcis Cibu.
— Seara a slujit Vecernia în biserica Sf. Nicolae din Tălmaciu şi a împărtăşit Taina Sf. Cununii teologului Vasile Dancu şi soţiei sale Minerva.

● **20 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Arhangheli din Gura-Râului şi a rostit cuvânt de învăţătură. C. diacon Narcis Cibu a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Colun, prot. Avrig. A oficiat un Te-Deum în incinta Şcolii din localitate care a împlinit 100 de ani. A luat parte la festivitatea „Filor satului", desfăşurată la Gura Râului.
— Seara a slujit şi predicat împreună cu Î.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei la Vecernia oficiată în aer liber pe locul unde se construieşte viitoarea biserică din Făgăraş-Centru.

Diacon VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Nicolae Moşoiu **„Taina prezenţei lui Dumnezeu în viaţa umană".** Viziunea creatoare a Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae.

Este teza de doctorat a autorului susţinută la Facultatea de Teologie a Universităţii din Sibiu. Iată ce scrie despre ea Pr. Prof. Dr. Ion Bria:

„Lucrarea Pr. Lector Dr. Nicolae Moşoiu, de la Facultatea de Teologie «Andrei Şaguna» din Sibiu, vrea să situeze contribuţia originală şi autentică a Părintelui Stăniloae în configuraţia teologiei contemporane, atât din punct de vedere metodologic cât şi din punct de vedere tematologic. Autorul face aceasta analizând trei mari teme, adevărate sinteze teologice care au atras pasiunea şi inteligenţa Părintelui Stăniloae: cunoşterea lui Dumnezeu, sau mai bine zis, modalitatea cunoaşterii teologice, gnoseologia teologică sau **theognosia; «forma Bisericii»** sau modalitatea umanului şi umanităţii de a se uni cu Hristos; **«sobornicitatea deschisă»**, o noţiune - cheie în hermeneutica ecumenică. Trei teme în care Părintele Stăniloae dezbate problematica modernităţii şi postmodernităţii evidente în cultura seculară de azi, dând astfel o cheie pentru abordarea pozitivă a «întoarcerii religiosului» de la sfârşitul acestui secol al istoriei creştine. [...].

Meritul incontestabil al Pr. Lector Dr. N. Moşoiu este acela că a relansat pasiunea pentru cercetarea serioasă a moştenirii teologice a Părintelui Stăniloae, a recunoscut câteva din marile teme originale pe care le-a iniţiat, a relevat excelenţa teologiei sale în Ortodoxia contemporană, teologie care a devenit la rândul ei sursa de inspiraţie pentru teologii tineri de azi".

● Tot o teză de doctorat îşi publică şi Arhim. Dr. Ioanicie Ioasaf Popa: **„Urcuşul Duhovnicesc în viaţa creştină".** Comuniune şi unitate după Sfinţii Părinţi.

Este o teză de doctorat susţinută la Facultatea de Teologie din Bucureşti, după ce multă vreme a trebuit să aştepte. Căci părintele Ioasaf a fost dat afară din monahism ca şi mulţi alţii, a urmat viaţa de familie, iar după moartea soţiei a revenit în monahism, primit de **P. S. Antonie** al Buzăului. S-a întors la mânăstirea lui, Ciolanu, şi apoi a ajuns la Bucureşti, unde şi-a reluat viaţa monahală ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. De altfel el era monah şi nu a făcut altceva decât şi-a revenit în obşte. Apoi, Părintele Patriarh i-a dat voie să-şi susţină şi teza de doctorat, pregătită sub îndrumarea Pr. prof. I. G. Coman. Astfel şi-a susţinut-o la 5 februarie 1994.

Este o teză foarte bine alcătuită care merită studierea de către cititorul român.

● **Părintele Paisie de la Sihla,** Editura Bizantină, Bucureşti, 1999, 231 pag.

Această carte apare în colecţia „Duhovnici contemporani", coordonată de Costion Nicolescu.

Părintele Paisie a fost fără îndoială un mare duhovnic. A fost întâi cunoscut la Slatina, sub stăreţia Părintelui Cleopa, iar apoi s-a retras la Schitul Sihla şi în cele din urmă la Mânăstirea Sihăstria. A fost un mare duhovnic. El l-a avut în grijă spirituală şi pe părintele Ilie Cleopa. Dar a fost şi duhovnicul nostru al tuturor.

A trecut la Domnul la adânci bătrâneţe, după ce şi-a pierdut vederea la Mânăstirea Sihăstria. Iată ce scrie Părintele Cleopa, el însuşi mare duhovnic, despre Părintele Paisie:

„... În '29, când am venit eu la mânăstire, l-am cunoscut pe când era fratele Petru. Era vizitiu la caii stareţului Vladimir Golescu. Venise de pe front, de la Budapesta - a fost în primul război mondial. Mi-aduc aminte, săracul... Apoi el, unde-o fost, tot cu buna, cu răbdarea... Totul cu frica de Dumnezeu, săracul. Şi, cât de obosit îi, când vede că vin oamenii, tot din milă...: «Hai că te primesc».

Deunăzi eram acolo şi era şi aista, Neonil. El era amu, săracul, cu piciorul umflat, nu mâncase toată ziua, nu dormise... Şi iaca vin nişte oameni din Bucovina: «Săru'mâna, domn'părinte - c-aşa vorbesc aceia -, de la Marginea am venit». Da' Neonil: «Oameni buni, oare vreţi să-l omorâţi numaidecât? Uite-l, bătrân, n-o mâncat, nu-l lăsaţi nici să doarmă, nici să se roage, nici... Îl doare şi piciorul. Uite-i piciorul umflat, celălalt îl doare.» Da' părintele zice: «Măi Neonile, măi... lasă-i, săracii... mă dor picioarele, dar nu mă doare limba... Dă-le drumul să vie.» Şi i-o primit şi pe aceia.

Apoi el aşa se stinge, în mijlocul poporului; da' multă lume o să plângă după el. O fost tare răbdător şi tare bun... da. Sub epitrahilul lui şi-or aflat mângâierea şi liniştea mii şi mii de suflete în viaţa lui".

● **„Mica Filocalie a rugăciunii inimii",** Prezentare, note şi comentarii: Jean Guillard, traducerea: Ilie şi Ecaterina Iliescu, Editura Herald, Bucureşti, 251 pag.

E o carte rară asupra rugăciunii inimii. Iată ce scrie despre isihie, Isihie Sinaitul:

„Trezvia este o metodă duhovnicească bazată pe o practică trainică şi hotărâtă, care, cu ajutorul lui Dumnezeu, ne izbăveşte cu totul de gândurile şi cuvintele pătimaşe, ca şi de faptele rele. Ea ne dăruieşte cunoştinţa sigură a lui Dumnezeu cel necuprins şi dezleagă în chip necunoscut nouă dumnezeieştile şi ascunsele taine.

Trezvia îl călăuzeşte pe omul care o practică în chip stăruitor spre o viaţă dreaptă şi plăcută lui Dumnezeu. În afară de aceasta, ea este o scară care ne apropie de contemplaţie, ne învaţă cum să punem în mişcare aşa cum se cuvine cele trei părţi ale sufletului, cum să ne păzim fără greşeală simţurile şi să sporim de la o zi la alta cele patru mari virtuţi.

Trezvia este liniştea **(isihia)** neîncetată a inimii faţă de orice gând. Ea respiră şi cheamă neîncetat pe Hristos Iisus, Fiul lui Dumnezeu, şi luptă cu bărbăţie alături de El împotriva vrăjmaşilor, mărturisindu-se numai Celui ce are puterea să ierte păcatele.

● Serapion Blaga **„Prinţesa Tamaz"** (Floriile). Părintele Serapion Blaga a fost monah la mânăstirea Slatina, în Nordul Moldovei, pe vremea când era stareţ Părintele Ilie Cleopa. Pe atunci eram şi eu acolo. Am ştiut toţi că avea doar două clase de Liceu şi fusese funcţionar la Mormorosh Bank. Era secretarul mânăstirii, şi era de fapt totul pe lângă Părintele stareţ Cleopa. Pentru ca să aflu acum că era licenţiat în matematică şi el a scris acest roman şi mai are şi altele. Este o adevărată minune pentru mine şi pentru cei care l-au cunoscut în vremea aceea. Ca să aflu acum că era matematician. Dacă era într-adevăr, aceasta face din el un om cu totul superior celui pe care l-am cunoscut. Şi merită să ne amintim de dânsul. Iată ce scrie despre el Petru Atanasie Tănăsescu:

„Autorul acestui roman este un intelectual de vază dar care, în modestia lui, s-a ascuns sub sutana călugărească. Pe numele său adevărat Gheorghe Blaga, s-a născut în satul Zăneşti, comuna Buhuşi, judeţul Neamţ la data de 10 iulie 1894. Rămâne orfan de mic. Face liceul la Bucureşti, unde absolvă şi Facultatea de Matematică. Ajunge funcţionar superior într-o instituţie centrală.

Impresionat de predicile părintelui Dumitru Iliescu Palanca de la Biserica Stavropoleos din Bucureşti, îşi schimbă radical cursul vieţii intrând în Mânăstirea Sihăstria la 27 iulie 1949, ca ucenic al părintelui Cleopa pe care-l urmează şi la Mânăstirea Slatina. Călugărit cu numele de SERAPION, ierodiacon, apoi ieromonah, se stabileşte la Mânăstirea Putna. Aici primeşte ascultarea de a fi duhovnic şi, fiind o fire mai debilă, neputând depune alte munci în afară de diverse lucrări contabile, i se permite să-şi ocupe timpul scriind. Astfel în urma sa (17 ianuarie 1983) au rămas mai multe manuscrise, unele păstrate în arhiva Mânăstirii Putna, altele la familie.

După exact 33 de ani, părintele Serapion se hotărăşte să ne spună povestea prinţesei pustiului arab - TAMAZ.

Să-i dăm cuviincioasa ascultare şi să aşteptăm şi alte lucrări ale cuvioşiei sale".

A fost un om admirabil şi vrednic de toată pomenirea.

● Ioan Lupaş **„Mitropolitul Andrei Şaguna".** Monografie. Cu o postfaţă de Matei Albastru, Editura „România Press", Bucureşti, 1999.

Este o monografie a lui Andrei Şaguna dintre cele mai bune.

Iată ce scrie pe ultima copertă:

„Din întreagă învălmăşeala anilor 1848-49, pe lângă pleiada tribunilor înflăcăraţi şi gata de orice jertfă pentru neam, pe lângă frumoasa priveliştе a mulţimii însufleţite, care ascultă cu evlavie pe domnii noştri şi-i urmează cu toată încrederea, se înalţă îndeosebi trei nume falnice: Bărnuţiu ideologul, care cu logica sa biruitoare a prevăzut, până la cele din urmă consecvenţe, toate postulatele ce rezultă din **ideea de naţionalitate;** Iancu - eroul spadei, şi iscusitul diplomat Şaguna".

E o carte, care merită să fie citită cu toată atenţia.

● Vasile Andru **„Mistici din Carpaţi"** şi alţi oameni slăviţi din istoria mântuirii. Ediţia a II-a adăugită, Editura Crist, Bucureşti, 2000.

Este o carte plină de descrieri de aseţi români în special de aceştia de la sfârşitul veacului: Părintele Arhim. Cleopa, părintele Daniil Tudor, Protosing. Arsenie Boca, Părintele Ioan Culâgin şi alţi mari călugări trăitori din ţara noastră.

E o carte plină de nume şi întâmplări. Iată ce scrie autorul:

„Românii, în exprimarea lor spirituală, sunt mai curând moderaţi, feriţi de extreme mistice. Dintre cele două faze ale căutării desăvârşirii - asceza şi mistica - la români a predominat a doua fază. S-a scris puţin şi fără răsunetul meritat pe tema aceasta. Experienţa mistică din spaţiul carpatic nu este cunoscută, nu este valorizată. Aici facem doar o deschidere spre o materie vastă şi, în parte tainică. Titlul cărţii „Mistici din Carpaţi" nu vrea să arate vanităţii localiste. De aceea, l-am completat cu un subtitlu care extinde discuţia spre oameni slăviţi din alte zone, din Egipt şi Roma, până-n Antiohia şi Kerala. Abia în acest context universal, asceţii români apar într-o continuitate fluidă cu marea temă a salvării".

● Semnalăm cu bucurie volumul de poezie **„La umbra cuvântului",** de Theodor Răpan, Bucureşti, 1995.

E o carte de versuri frumoase. Iată ce scrie prof. Vladimir Alexandrescu:

„Experienţa acestei redescoperiri continui a Eu-lui, prin care abolim frontierele dinăuntru şi pragurile din afara noastră, ne-o propune acum THEODOR RĂPAN într-o carte de poezie - a cincea -, ne-o propune aşadar un Poet stăpân pe alchimia cuvintelor, capabil să modeleze în creuzetul spiritului dărnicia unei existenţe ale cărei ferestre au stat totdeauna deschise. Un Poet, pentru care actul creaţiei reprezintă deopotrivă bucuria dăruirii de sine şi suferinţa celui care taie în carnea propriilor silabe până la rădăcina unde respiră, unică, esenţa frumosului. Profund lirică prin natura sa, riguroasă prin formaţie şi cultură, poezia lui THEODOR RĂPAN este aici, în somptuosul şi atât de firescul decor al cărţii, o autentică sfidare pe care Poetul, chemat de absolutul ideii, o aruncă efemerului covârşit de meschinăria clipei".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Ps. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15 septembrie
Nr. 33—36
2000

BIBL... „ASTRA"

O BISERICĂ MARTIRĂ — BISERICA ALBANIEI

Între Bisericile Ortodoxe autocefale, puţine au fost cele care au fost atât de crunt persecutate, în deceniile trecute, la fel ca şi Biserica Ortodoxă Albaneză. Poate numai Biserica Rusă a cunoscut o persecuţie crudă după anul 1917, anul Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie, dar nici acolo nu s-a mers atât de departe încât religia şi inclusiv Biserica să fie scoasă în afara legii şi interzisă cu desăvârşire, aşa cum s-a întâmplat în Albania.

Biserica Albaniei, ne referim bineînţeles la cea Ortodoxă, a fost recunoscută după multe încercări ca autocefală, prin Tomosul patriarhal al Patriarhiei Ecumenice din anul 1937, pe timpul patriarhului Ecumenic Veniamin I (1936-1946).

La vremea aceea Biserica Albaniei avea 4 eparhii, 19 protopopiate, aproximativ 350 de parohii şi 27 de mânăstiri.

După instaurarea regimului comunist în această ţară în anul 1946, Biserica a fost supusă, la fel ca şi celelalte culte religioase, unor persecuţii şi împilări, e drept la început voalate şi uşoare, dar care s-au înăsprit cu trecerea anilor, ajungând până la a scoate religia în afara legii. Persecuţia acerbă a început în noiembrie 1967, când, prin decretul care reglementa relaţiile Statului Albanez cu cultele religioase, acestea au fost puse într-o situaţie înjositoare. Au început atacurile directe în presă şi la radio, împotriva Bisericii, a clerului şi a manifestărilor religioase. Activitatea Bisericii a fost restrânsă doar la serviciile divine în locaşurile de cult, orice manifestare externă fiind îngrădită. Sinodul Bisericii Albaneze a încercat să discute cu conducerea statului dar fără nici un rezultat. Al Cincilea Congres al P.C. Albanez a proclamat, la 30 noiembrie 1969, Albania **„ca primul Stat ateu de sub soare"**, iar Constituţia socialistă a Albaniei, votată în decembrie 1976, interzicea cu desăvârşire orice manifestare religioasă fie publică, fie particulară.

Printr-un regim ateu draconic, prin legi dure la adresa religiei, Albania a devenit astfel primul stat al lumii care a interzis prin constituţie unul dintre drepturile fundamentale ale omului, acela al libertăţii religioase. A început astfel un război deschis împotriva lui Dumnezeu şi a Bisericii. Toate instituţiile bisericeşti sau religioase au fost desfiinţate iar proprietăţile şi averile bisericeşti au fost naţionalizate. Toţi episcopii şi cei mai mulţi dintre preoţi şi călugări au fost închişi şi au suferit moarte martirică. Cei care au scăpat din închisoare au fost obligaţi să îmbrăţişeze alte îndeletniciri fiind supravegheaţi cu austeritate de către organele poliţiei.

Multe biserici au fost dărâmate, la fel şi mânăstirile, iar altele au fost transformate în muzee, săli de cinematograf, săli de sport (Catedrala arhiepiscopală din Tirana), depozite, grajduri, ateliere mecanice etc., etc. Orice manifestare religioasă, chiar particulară, era pedepsită cu asprime. Credincioşii erau somaţi să predea icoanele şi cărţile de cult sau de rugăciuni care erau arse în pieţele publice. Pentru cineva care îşi manifesta deschis credinţa sa, pedeapsa era închisoare

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
SIBIU

Mesajul P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la deschiderea anului şcolar 2000/2001

Iubiţi elevi şi distinşi dascăli,

La începutul noului an şcolar, moment de mare însemnătate în viaţa tineretului şcolar şi de emoţie pentru cei ce păşesc pentru prima dată pragul şcolii, Biserica Ortodoxă Română exprimă, ca întotdeauna, un gând dătător de nădejdi, acum când nu peste multe vreme vom păşi în al treilea mileniu creştin.

Cu părintească dragoste binecuvântăm tinerele vlăstare ale neamului nostru, iubiţii elevi chemaţi să dobândească lumina cărţii, distinşii dascăli care aprind şi păstrează vie flacăra culturii, ştiinţei şi dragostei de învăţătură în inimile şi în sufletele lor şi pe toţi ceilalţi care au misiunea creşterii, educării şi formării lor.

Anul şcolar începe odată cu anul bisericesc, această concordanţă semnificând legătura trainică care trebuie să existe între Biserică şi Şcoală, între Religie şi Ştiinţă, între Credinţă şi Viaţă. Cum este şi firesc, primul gând al nostru trebuie să se îndrepte către Bunul Dumnezeu pentru a ne lumina mintea şi a ne îmbogăţi zelul în dobândirea ştiinţei de carte, cunoscând că alături de *„pâinea noastră cea de toate zilele"* — hrana trupească —, învăţătura este tot atât de necesară în plan spiritual.

La un nou început de drum, îndemnăm pe elevii noştri la învăţătură pentru a dobândi roadele cunoaşterii şi ştiinţei de carte.

Prezenţa lui Hristos în Şcoală, prin orele de religie, are menirea de a o transforma într-un spaţiu sacru în care se produc luminarea minţii şi purificarea sufletului prin efortul elevilor şi al dascălilor lor, dar şi prin iluminare sfântă şi sfinţitoare. Învăţătura de zi cu zi trebuie considerată ca o permanentă rugăciune, pentru că numai atunci lumina învăţăturii înnobilează şi purifică sufletul.

Gândul nostru se îndreaptă apoi către profesori pe care îi îndemnăm să ia aminte la principiul creştin de a face din copil atât subiect, cât mai ales ideal al educaţiei. Nevinovăţia şi blândeţea lor este măsura omului desăvârşit. Pe ei îi ia model Mântuitorul Iisus Hristos atunci când ne îndeamnă: *„Adevărat, zic vouă: De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi precum pruncii, nu veţi intra în Împărăţia Cerurilor!"*. (Mt. XVIII, 3). Sfântul Ioan Gură de Aur, care recomandă dascălilor destoinicie, armonie între fapta şi vorba lor şi convingere în cele ce învaţă, consideră că *„sufletul copilului este în mâna educatorului ca o pastă pe care o poate modela după dorinţa sa, este ca o ceară pe care se poate imprima sigiliul"*.

În sfârşit, sfătuim părinţii copiilor şi tinerilor să încerce să treacă peste greutăţile inerente vieţii şi să facă ce le stă în putinţă ca fiii şi fiicele lor să poată începe sau continua studiile în bune condiţii. În pragul noului mileniu, nu lăsaţi copiii fără ştiinţă de carte; nu lăsaţi aceşti muguri ai vieţii care ne caută cu privirile lor pretutindeni, iar cu mintea iscodesc măreţia naturii şi tainele lui Dumnezeu să rămână în afara şcolii şi să nu ajungă la lumina cărţii şi la cunoştinţa adevărului! Este nevoie, iubiţii mei, ca tinerii noştri, viitorul neamului nostru, să dobândească lumina cărţii care să-i ferească de multe ispite şi false amăgiri.

Acum, când elevii păşesc pragul şcolilor, unii pentru prima dată, cuprinzându-vă pe toţi în iubirea şi ocrotirea Sfintei noastre Biserici, îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să *„caute cu milostivire asupra tinerilor noştri şi să trimită în inima şi în mintea lor duhul înţelepciunii, al ştiinţei şi înţelegerii, luminându-i cu lumina cunoştinţei Sale şi să le dea putere şi tărie întru priceperea legii celei dumnezeieşti şi a toată învăţătura cea bună şi folositoare"*.

† **TEOCTIST**
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Valoarea creştină a bunurilor

În mai multe împrejurări, fie prin parabole, fie prin referire directă, Mântuitorul Hristos s-a pronunţat în privinţa bunurilor, a bogăţiei şi a bogaţilor, şi trebuie să recunoaştem că ori de câte ori a făcut-o, a avut o atitudine destul de severă faţă de aceştia, ba am putea spune că a fost chiar foarte intransigent, dacă ar fi să amintim şi numai acel avertisment „mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre un bogat în împărăţia lui Dumnezeu" (Mt. 19, 24). Pe mulţi dintre noi îi sperie această intransigenţă, determinându-i să considere creştinismul o doctrină, dacă nu anacronică, atunci cu siguranţă nerealistă, care vine în contrazicere cu însăşi realitatea firii omeneşti, care orice s-ar spune, este dependentă şi condiţionată de sfera lumii materiale, neputând exista în afara acesteia. O spune dealtfel şi Cartea Sfântă, atunci când afirmă alcătuirea dihotomică a omului: trup şi suflet. Prin trup omul fiind legat nemijlocit de materie, căreia îi aparţine prin faptul că provine din ea şi îi este tributar: hrana, adăpostirea, îmbrăcămintea, etc., constituindu-se ca datorii firesti şi elementare, fără de care omul n-ar putea să trăiască, şi pe care trebuie să le împlinească pentru a-şi putea asigura existenţa „cele mai de seamă lucruri din viaţa omului sunt: apa, pâinea, haina şi o casă pentru adăpost" (Sir. 29, 24). O recunoaşte şi unul dintre Sf. Părinţi, deci un glas autorizat al Bisericii, atunci când se referă la aceeaşi problemă: „nu este cu putinţă omului să existe fără hrană care să-i susţină puterea", aceasta fiind una din datoriile elementare pe care le avem de îndeplinit faţă de noi înşine: „eşti dator să dai trupului tău o hrană modestă, dacă cauţi numai ceea ce îi este de trebuinţă" (Sf. Grigorie de Nyssa, PSB, vol. 1, pag. 357 şi 437).

Privite lucrurile din această perspectivă, s-ar părea că ne găsim într-o mare dilemă, din care oricum vom face, nu vom putea ieşi decât păgubiţi, căci sau dorim să ne mântuim, şi atunci va trebui să ne debarasăm de bunurile pe care le avem, aşa cum l-a îndemnat Mântuitorul pe tânărul din Evanghelie: „dacă vrei să fii desăvârşit, du-te, vinde-ţi averile" (Mt. 19, 21), ceea ce, de ce să nu o recunoaştem cu sinceritate, nu multora ne este la îndemână, şi nu tocmai cu anevoie de îndeplinit pentru că fiecare dintre noi avem câte ceva de care ne legăm, şi la care renunţăm nu chiar cu uşurinţă; sau păstrăm bunurile, care aşa cum spuneam mai sus, ne sunt într-un anume sens indispensabile, şi atunci înseamnă că ne excludem de la mântuire.

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. N. STOIA

Preocupări privind problema uniatismului

Într-un recent număr din „Telegraful Român" (Nr. 29—32/1—15 august 2000), am prezentat un comunicat asupra lucrărilor Comisiei Mixte de dialog teologic dintre Bisericile Ortodoxă şi Romano-Catolică, ce s-au desfăşurat în iulie a.c. la Baltimore, în Statele Unite ale Americii. Arătam că au fost reluate, cu acel prilej, discuţiile asupra problemei uniatismului, neajungându-se, din păcate, nici de această dată, la un consens între cele două părţi. Delegaţii s-au reîntors spre a prezenta situaţia Bisericilor lor, şi cu recomandarea de a reflecta la găsirea unor modalităţi de depăşire a impasului, în care a intrat dialogul dintre cele două Biserici, tocmai datorită acestei delicate probleme.

Cunoscând preocuparea care există pentru continuarea dialogului, credem că nu este lipsită de importanţă luarea în considerare a oricărui punct de vedere exprimat, cu sinceritate, dintr-o parte sau alta. Acesta este motivul pentru care dorim a consemna, în cele ce urmează, o propunere adresată greco-catolicilor, de către un teolog romano-catolic polonez, făcută într-un interviu acordat buletinului ENI, din Varşovia. Este vorba de preotul Waclaw Hryniewicz, profesor la Universitatea catolică din Lublin şi membru al Comisiei mixte de dialog teologic, care i-a îndemnat pe uniţi (greco-catolici), să reexamineze ei înşişi uniatismul şi să se deschidă spre un dialog sincer cu Ortodoxia. „Noi trebuie să luăm în considerare, a precizat cel intervievat, printr-o atitudine critică, nu atât persoanele, cât mai ales metodele şi să recunoaştem că uniatismul nu va fi niciodată un model pentru reunificarea Bisericilor".

Regretând că atât catolicii cât şi ortodocşii rămân adesea prizonieri ai unor stereotipii ale trecutului, teologul polonez a subliniat că: „greco-catolicii au dreptul de a exista, dar ei trebuie să ia totuşi în considerare poziţia celor două părţi, pentru că dacă discuţiile asupra acestei probleme se vor împotmoli din nou, vor trebui decenii spre a le mai putea relua ceea ce ar duce la o situaţie foarte gravă".

Profesorul Hryniewicz s-a arătat gata a apăra şi explica unele remarci ale patriarhului ecumenic Bartolomeu, care într-o conferinţă de presă, ţinută în ianuarie a.c., la Varşovia a declarat că *„uniatismul este un fenomen artificial, creat cu scopuri prozelitiste"*. „Patriarhul n-a utilizat expresii ca *„false Biserici"*, când s-a referit la Bisericile greco-catolice, arată interlocutorul, ci a voit doar să sublinieze că uniatismul, ca mijloc de unire, este totuşi un fenomen, care aparţine trecutului".

(Informaţie preluată din „Episkepsis", nr. 583 din 31 mai 2000).

Pr. prof. D. ABRUDAN

Chipuri de sfinţi ai Ortodoxiei de pretutindeni

Sfântul Ioan de Rila*

Sfântul Ioan de la Rila este cel mai mare şi mai proslăvit sfânt făcător de minuni şi ocrotitor al poporului bulgar.

Potrivit informaţiilor istorice Prea Cuviosul Ioan s-a născut în jurul anului 876 într-o mică localitate, Scrino, în sud-vestul Bulgariei, situată pe malul stâng al râului Struma. El s-a născut şi şi-a petrecut copilăria imediat după încreştinarea poporului bulgar.

După moartea părinţilor săi, el a dat toată averea sa săracilor şi s-a dus la mânăstire unde a devenit călugăr. Aici el a învăţat scrierea slavo-bulgară, Sfânta Scriptură, literatura practică bisericească şi a Sf. Părinţi. După ce s-a desăvârşit în viaţa duhovnicească el s-a izolat în cele mai inaccesibile părţi ale muntelui Rila, consacrându-se la o viaţă de pustnicie şi rugăciune către Dumnezeu. Găsind un loc favorabil pe înălţimile muntelui Rila el s-a instalat într-o colibă, aici fiind năpăstuit de multe ori de tâlhari. Odată a fost bătut până la moarte, i-a dărâmat coliba, şi l-au forţat să părăsească acest loc. Îmbrăţişând o viaţă rătăcitoare prin locurile pustii de pe lângă Struma, el s-a chinuit să găsească un loc unde să se consacre la o linişte prin rugăciune şi viaţă postnică. Ajungând lângă un copac uriaş el s-a oprit, a făcut semnul crucii şi a zis: „aici va fi prima mea locuinţă".

Pe acel timp muntele Rila era sălbatic, periculos şi necutreierat. În aceste locuri nestrăbătute el a petrecut împreună cu animalele sălbatice (lupi, şacali, urşi ş.a.), mulţi ani în post şi rugăciune arzătoare. A luptat împotriva greutăţilor vieţii de pustie, şi împotriva ispitelor diavolului. Hrana lui a constat numai din fructe şi plante de pe munte. Prin Rila el mergea cu capul descoperit, desculţ, cu haină de piele purtând cu sine numai un băţ, pe care a făgăduit să-l lase după moartea sa acolo de unde l-a luat.

Despre faptele sale minunate el mărturiseşte în testamentul său: „... când am sosit în această pustie (Rila) nu am găsit în ea nici un om, ci numai fiare sălbatice şi locuri ne-

(Continuare în pag. a 2-a)

* Material prezentat de autor cu prilejul unei vizite la Redacţia „Telegrafului Român".

Drd. VALENTIN GHEORGHIEV
Bulgaria

CĂRTURARI SIBIENI DE ALTĂDATĂ:

„Consilierul aulic" Iacob Bologa

Între localităţile de pe „valea Hârtibaciului" se numără şi satul Marpod, situat între Sibiu (32 km) şi Agnita (27 km). Este atestat documentar încă din 1349, fiind locuit de români, dar şi de colonişti saşi, astăzi numărul celor din urmă fiind foarte redus. Până în 1867 a făcut parte din aşa-numitul „pământ regesc" sau „crăiesc" (fundus regius), „scaunul" Nocrich, iar de atunci a fost integrat în „comitatul" (după 1918 judeţul) Sibiu. Nu odată s-au manifestat, în decursul istoriei, abuzuri ale saşilor veniţi ca „oaspeţi" sau „colonişti" faţă de marpozenii autohtoni, pe care-i considerau ca „toleraţi".

În acest sat ardelenesc s-a născut unul din marii jurişti ai veacului al XIX-lea, luptător pentru drepturile naţional-politice ale neamului său, Iacob Bologa. Primul „Bologa" cunoscut cu numele este Ioan Onica, numit ulterior şi Bologa. El ar fi venit, potrivit tradiţiei, din satul Hendorf (azi Brădeni), în apropiere de Agnita, unde erau mulţi români cu numele de Bologa. Tot după tradiţie, aceştia ar fi descendenţii unor iobagi români din Transilvania de vest fugiţi de pe moşiile unui nemeş maghiar cu numele Balagi (mai degrabă Bologh). După o altă părere, părinţii lui Ioan Onica ar fi fost originari din satul Bologa (situat între Huedin şi Ciucea), de unde, după răscoala lui Horea, ar fi fost strămutaţi în Marpod; aşa s-ar explica numele de familie Bologa, după satul în care le-au trăit înaintaşii. Acel Ioan Onica Bologa, „ţăran liber", s-a căsătorit în 1814 cu Ioana Bârsan, din Marpod. Au avut trei copii: Maria (n. 1815), Iacob, născut la 7 decembrie 1817, Ioan (n. 1818). În 1848, Ioan Onica Bologa, împreună cu fratele său Nicolae, pe atunci amândoi trecuţi de 60 de ani, au luat parte la Marea Adunare Naţională românească de pe Câmpia Libertăţii din Blaj. După moartea lor, fiul Iacob le-a ridicat o cruce memorială în cimitirul satului cu inscripţia: „Scumpilor şi neuitaţilor părinţi Ioan Bologa, născut la 3 mai 1785 şi răposat în 2 februarie 1871 şi Ioana Bologa, născută Bârsan, născută la 14 martie 1790, răposată în 1868, a celor mai buni părinţi, în semn de cea mai profundă recunoştinţă şi mulţumire că m-au dat la şcoală".

Iacob Bologa şi-a început învăţătura la şcoala din sat, ajutându-şi - mai ales vara - părinţii, în gospodăria lor ţărănească sau păscând vitele. Conştienţi că Iacob al lor era un copil deosebit şi dornic de învăţătură, părinţii s-au hotărât să-l ducă la şcoală, la Sibiu. Se pare că au fost îndrumaţi spre acest pas şi de un nobil maghiar Gyergyiai. Şi astfel, în toamna anului 1835, l-au înscris la Gimnaziul romano-catolic din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr"). În cei cinci ani de şcoală, deci până în 1840, apare în cataloage ca „non unitus", fiind clasificat mereu cu „eminens"; era cel mai în vârstă dintre colegii lui, în clasele IV şi V fiind trecut cu vârsta de 20 de ani, deşi avea mai mult. Ca elev, a trăit cu merindea adusă de părinţi de acasă, dar şi cu banii pe care i-a agonisit el însuşi, dând meditaţii unor copii din clasele inferioare, mai slabi la învăţătură. Tot în timpul studiilor sibiene l-a cunoscut şi pe episcopul Vasile Moga, care i-a oferit un „stipendiu" din partea Consistoriului pentru continuarea studiilor. Cu un „stipendiu" oferit de episcopul Vasile Moga, s-a putut înscrie la Academia de drept din Cluj, unde a fost coleg şi cu alţi tineri români, unii dintre ei foşti coelgi ai săi de la Gimnaziul din Sibiu. Acte din arhiva bibliotecii mitropolitane din Sibiu arată că în anii 1840, 1842, 1843 şi 1845, Iacob Bologa a primit în total 604,85 florini, sumă foarte însemnată pe atunci.

Terminând studiile juridice, a devenit „cancelist" (un fel de „avocat stagiar") la „Tabla regească" (Curtea de Apel) din Târgu Mureş, unde va lucra alături de alţi români, între care şi Avram Iancu, Alexandru Papiu Ilarian, Ilie Măcelariu şi alţii, care se vor implica activ în revoluţia de la 1848.

În decembrie 1847 a fost angajat ca secretar al Consistoriului din Sibiu, respectiv al vicarului Andrei Şaguna, ales - în aceeaşi lună - episcop, hirotonit arhiereu în aprilie 1848. Se pare că a fost recomandat de „aseşorul" şi profesorul Moise Fulea. Iacob Bologa l-a însoţit pe Şaguna la Adunarea naţională de la Blaj din 3/15 mai 1848. A fost ales între cei zece secretari ai Adunării (alături de Timotei Cipariu, Ioan Popasu, viitorul episcop de Caransebeş). În ziua de 4/16 mai 1848, în cadrul discuţiilor care au avut loc între fruntaşii românilor, au luat cuvântul şi Iacob Bologa, profesorul Ioan Hannia de la Sibiu (originar din Sadu), relatând unele din suferinţele şi nedreptăţile la care erau expuşi românii din „pământul crăiesc". L-a însoţit apoi pe Şaguna în misiunea sa la Viena, ca preşedinte al delegaţiei care urma să prezinte Curţii imperiale revendicările româneşti formulate la Blaj. La reîntoarcerea lor prin Pesta, - unde Şaguna a participat la lucrările Dietei - lui Iacob Bologa i s-a întâmplat un incident neplăcut, relatat chiar de Şaguna. Spre sfârşitul lunii septembrie 1848, un grup de „revoluţionari" maghiari au intrat în locuinţa sa din Pesta, sub pretext că ar deţine „steaguri muscăleşti" (ruseşti, - n.n.), iar Bologa a fost arestat şi purtat pe mai multe străzi ca să le arate locul în care ar fi ascunse astfel de steaguri. Cu mare greutate a fost eliberat şi amândoi au reuşit să părăsească oraşul, îndreptându-se spre Sibiu, unde au ajuns abia la 8 octombrie 1848.

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Sfântul Ioan de Rila

(Urmare din pag. 1)

străbătute. Am petrecut în ea singur cu fiarele, fără mâncare şi acoperiş, dar cerul îmi era acoperiş, pământul aşternut şi iarba mâncare. Însă bunul Dumnezeu nu m-a părăsit, şi din dragostea mea către El am disprețuit tot, şi am suferit foame, sete, ger, căldură şi goliciune trupească . . .". Despre locurile nestrăbătute ale muntelui Rila vorbeşte şi istoria. Când regele macedonian Filip a dorit să se urce pe unul din vârfurile lui, i-au fost necesare trei zile. Cu toate acestea în timp ce urca, înaintea lui mergeau soldaţi, care curăţau drumul cu securile.

Numele şi slava pustnicului s-a răspândit pretutindeni. Curând s-au adunat pe lângă el ucenici însetaţi a imita viaţa lui ascetică. Astfel s-a înfiinţat mânăstirea de la Rila şi comunitatea monahală căreia primul stareţ şi duhovnic i-a fost preacuviosul Ioan. Îndată a început să vină la el tot mai multă lume - suferinzi, necăjiţi, bolnavi, neputincioşi, şi toţi după credinţa lor au primit mângâiere şi vindecare. Succesorii Sf. Ioan de Rila au devenit cărturari renumiţi ale căror manuscrise împodobesc şi astăzi bibliotecile nu numai în Bulgaria ci şi în Moscova, Bucureşti, Belgrad ş.a.

Simţind sfârşitul său pământesc, preacuviosul Ioan s-a retras într-o peşteră, şi s-a consacrat postului aspru şi rugăciunii. El trece la cele veşnice la 18 august 946, fiind înmormântat de ucenicii săi în peştera unde a trăit.

Spre sfârşitul vieţii sale pământeşti preacuviosul Ioan a lăsat un testament succesorilor săi după care ei trebuiau să se călăuzească şi în care el le aminteşte cele mai importante datorii călugăreşti. Sfaturile sale sunt atât de preţioase păstrându-şi până astăzi importanţa. „Înainte de toate vă poruncesc să păziţi sfânta credinţă neprihănită şi neatinsă de orice cugetare rea, precum aţi primit-o de la Sf. Părinţi fără să vă daţi la învăţături străine". Astfel, Sf. Ioan este învăţător al poporului bulgar încă din perioada lui timpurie, atunci când creştinismul lupta împotriva rămăşiţelor păgâne şi eretice. În testament sunt cuprinse învăţături care se adresează nu numai călugărilor, ci şi poporului de rând. „. . . pe cei noi instruiţi în credinţă, confirmaţi în credinţă şi călăuziţi să renunţe la necuviincioasele obiceiuri păgâne şi moravurile rele, pe care chiar şi după încreştinare le ţin . . .".

Nu mult timp după moartea lui (cca. 969-972) moaştele sale au fost aduse în noua capitală, Serdica (Sofia), patriarhul de atunci Damian punându-le în biserica catedrală Sf. Gheorghe, şi l-a canonizat pe preacuviosul Ioan cel de mult proslăvit prin minuni. De aici, în 1183, după cucerirea Sofiei de către bizantini, regele ungar Bela al III-lea le-a adus în capitala sa Gran, iar după aceea în Ostrihon (astăzi Estergom). Şederea provizorie a sfintelor moaşte în Ungaria (1183-1187) a răspândit slava lui şi în afara graniţelor Bulgariei. În anul 1187 moaştele au fost aduse din nou în Sofia, iar în 1197 ţarul Asen, solemn le-a adus în Târnovo în biserica construită de curând purtând numele Sfântului Ioan de Rila, unde au stat până în anul 1469. După 274 de ani de rămânere la Târnovo, în timpul invaziilor otomane, fraţii de la Rila au reuşit să le transfere în anul 1469 din capitala pustie în mânăstirea de Rila, învingând multe obstacole cu sprijinul prinţesei sârbe Mara, pe lângă Mahomed al II-lea. De atunci şi până acum moaştele Sf Ioan sunt păstrate în mânăstirea de Rila.

În calendarul ortodox bulgar sunt definite trei sărbători în cinstea Sf. Ioan de Rila. La 19 octombrie se aminteşte mutarea Sf. moaşte din Rila în Sredeţ. Din evul mediu bulgar sunt şi celelalte sărbători în cinstea lui — moartea preacuviosului Ioan de Rila — în 18 august şi mutarea moaştelor de la Târnovo în mânăstirea de Rila — în 1 iulie.

Fiind încă din viaţă făcător de minuni prin darul Sf. Duh, Sf. Ioan de Rila rămâne ca atare şi după moartea sa. Din sfintele sale moaşte, care au rămas nestricate după moartea sa, a început să se reverse miros de bună mireasmă şi putere minunată, pentru sănătatea duhovnicească, morală şi fizică a celor care cu credinţă se apropie de ele. Şi azi, după mai mult de 1000 de ani, sfintele moaşte ale pustnicului din Rila sunt un izvor de vindecare şi minuni.

Minunile Sf. Ioan de Rila sunt multe şi diferite. Sf. Patriarh Eftimie, descriind viaţa lui, folosind vechi izvoare arată puternica credinţă cu care Sfântul săvârşea minunile. Astfel el scrie: „La el veneau mulţimi multe aducând cu ele pe cei care sufereau, şi datorită rugăciunilor, aceştia se făceau sănătoşi". Faima făcătorului de minuni a depăşit graniţele Bulgariei încă din perioada medievală. Despre sfinţenia şi minunile sale s-a vorbit între bizantini, sârbi, români şi ruşi. Domnitorul din Sredeţ, Gheorghi Schiliţa, scrie că a fost vindecat în chip minunat datorită stropirii cu apă sfinţită cu care fuseseră spălate moaştele Sf. Ioan. În anul 1173 în Sredeţ, împăratul bizantin Manuil I Comnenul după ce a suferit de insomnie mai multe nopţi, din cauza unei mâini paralizate, s-a vindecat după ce a fost uns cu mir din moaştele Sfântului.

În cinstea Sf. Ioan de Rila au fost construite numeroase biserici şi mânăstiri, chipul său împodobind iconostasele acestor lăcaşuri sfinte. Printre lăcaşurile construite în cinstea lui sunt şi paraclisele mânăstirilor Zografu şi Hilendar din Muntele Athos. Chipul său sfânt se află zugrăvit şi în bisericile unor ţări vecine Bulgariei. Astfel, în România în biserica mânăstirii Tismana, există o pictură pe perete cu o vechime mai mare de 300 de ani reprezentând chipul Sfântului Ioan de Rila, acest fapt mărturisind că el este venerat de cuviosul popor român de foarte multă vreme.

Sf. Ioan de Rila a intrat în iconografia medievală ca un pustnic cu capul gol, desculţ, cu părul împrăştiat de vijeliile munţilor, cu barba lungă, cu o privire ascuţită şi pătrunzătoare, îmbrăcat numai într-o haină de piele, cu o cruce în mâna dreaptă şi cu un sul în mâna stângă. Aşa este reprezentat şi în fresca din biserica Sf. Apostoli Petru şi Pavel din Târnovo, construită în sec. al XIV-lea.

Pentru faptele sale monahale şi pentru grija sa către frăţietatea monahală pustnicul de la Rila a câştigat cea mai mare demnitate pământească şi cerească - sfinţenia. În fiecare an la moaştele lui vin să se închine mulţime multă de oameni. Cei sănătoşi găsesc un suport al credinţei, iar mulţi bolnavi se vindecă. Faptele monahale ale Sf. Ioan de Rila vor continua să însufleţească şi în secolele viitoare sufletul credincioşilor, şi îi va ajuta în străduania lor pentru a depăşi patimile şi a înainta pe calea mântuirii.

Destăinuiri*

Şt.T.: — *Într-o vreme în care diferitele denominaţiuni creştine îşi intensifică prozelitismul în întreaga lume, cum priviţi întoarcerea la acea „Biserică nedivizată"?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Eu cred că în primul rând avem nevoie să recunoaştem că posibilitatea caracterului nedivizat al Bisericii primului mileniu consta în existenţa unei baze variate şi stabile de tradiţii, liturghii, de căi de a ordona viaţa şi disciplina Bisericii.

Caracterul nedivizat al Bisericii însemna că existau diferiţi membri ai Trupului lui Hristos, că erau diferite biserici locale, care trăiau în deschidere, recunoaştere şi-n deplina comuniune una cu cealaltă.

Eu cred că ceea ce avem nevoie să învăţăm din nou este ca fiind diferiţi în cultură, în limbă, în tradiţie unul faţă de celălalt, aceasta nu ne separă, ci ne face membri ai unui singur Trup al lui Hristos, ceea ce înseamnă îmbogăţire reciprocă. Dar nu putem să ne îmbogăţim unul pe celălalt, decât numai recunoscându-ne reciproc şi dacă permitem celor care sunt diferiţi să ne fie apropiaţi. Aceasta este ceea ce mişcarea ecumenică îşi propune şi ceea ce noi avem nevoie să învăţăm cu privire la acele noi expresii ale credinţei creştine din Africa, Asia şi America Latină.

Şt.T.: — *Mişcarea ecumenică îşi propune o reîntoarcere la „Biserica nedivizată", sau fundamentarea unei noi eclesiologii?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Eu cred că eclesiologia şi înţelegerea a ceea ce înseamnă „a fi Biserica" este într-un proces de continuă dezvoltare. Noi trebuie în vremea noastră, în istoria noastră, în condiţiile noastre să ne găsim propriile responsabilităţi faţă de ceea ce înseamnă Biserica lui Hristos, în spiritul Evangheliei şi inspiraţi de Tradiţia Bisericii. Tradiţia nu trebuie să fie o limită a propriului nostru răspuns şi de aceea eu cred că ar trebui să fim deschişi faţă de ideea că aici la Kuala-Lumpur, creştinii din America Latină şi Asia au descoperit ceva despre ceea ce înseamnă „a fi Biserica".

St. T.: — *În ce măsură pretinde Consiliul Mondial al Bisericilor a fi o voce specială, care schimbă Bisericile membre, pe acele Biserici care luptă să recreeze propriile comunităţi?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Cred că Consiliul Mondial al Bisericilor nu urmăreşte atât de mult să schimbe Bisericile, ci să asiste, să ofere sprijin, să încurajeze, să ajute Bisericile, să fie cu adevărat Biserica în situaţiile lor proprii, să poată fi un semn şi un instrument al prezenţei lui Dumnezeu în locurile respective.

Consiliul Mondial al Bisericilor oferă un cadru de lucru pentru Biserici pentru a se asista una pe alta, uneori această asistenţă ia forma ajutorului material, uneori ia forma trimiterii de persoane, alteori există numai posibilitatea de-a oferi asistenţă spiritual-morală, de-a ne ruga unul pentru altul. În orice situaţie, fiecare Biserică trebuie să găsească calea de a fi vocea Evangheliei.

Şt.T.: — *Cum credeţi că trebuie să fie studiată Istoria Bisericii Universale, în măsură să ajute mişcarea ecumenică să-şi împlinească scopurile?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Eu cred că a studia istoria Bisericii Universale de-a lungul secolelor e la fel de important ca a studia experienţa diferitelor Biserici, din diferite părţi ale lumii de astăzi.

Fiecare generaţie trebuie să răspundă la chemarea lui Dumnezeu la vremea ei şi în propriul ei loc.

Consiliul Mondial al Bisericilor, Mişcarea ecumenică oferă Bisericilor posibilitatea să înveţe una de la alta, după cum noi cu toţii, împreună învăţăm, reapropiindu-ne istoria Bisericii, a acelor generaţii care au fost înaintea noastră.

Şt.T.: — *Mulţi au fost teologii români care de-a lungul vremii au fost deplin implicaţi în Mişcarea ecumenică, dintre care mulţi de la Sibiu; care credeţi că este aportul lor la gândirea ecumenică?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Cred că părintele Stăniloae, în mod particular, este unul dintre acei teologi ai tradiţiei ortodoxe, care a avut cea mai mare importanţă în ajutorarea creştinilor şi teologilor din alte tradiţii, să intre în viaţa şi gândirea Bisericii, a tradiţiei ortodoxe.

Am avut eu însumi privilegiul şi posibilitatea să lucrez cu Mitropolitul Antonie Plămădeală mulţi ani şi am învăţat să-l respect ca pe un foarte puternic lider bisericesc, dar de asemenea am învăţat şi despre celelalte daruri ale sale, ca poet, scriitor.

Dacă ne-am limita doar la aceştia doi, aveţi în ei reprezentanţi foarte semnificativi ai spiritualităţii, ai tradiţiei, ai reflecţiei din lumea ortodoxă şi persoane care în mod constant au încercat să se facă accesibili către aceia care veneau din alte părţi ale domeniului teologic.

Aceasta este o oportunitate pe care Consiliul Mondial al Bisericilor şi prietenia ecumenică o oferă, ca noi să putem intra în tradiţia fiecăruia şi aceasta nu înseamnă a rămâne străin, neavenit pentru noi, putând începe să apreciem, să înţelegem această stare de interioritate ca o expresie reciprocă a bogăţiei Evangheliei.

Student masterand,
ŞTEFAN-LUCIAN TOMA

* *Acest interviu a fost acordat de către secretarul general al Consiliului Mondial al Bisericilor, Dr. Konrad Raiser, cu ocazia prezenţei sale la Conferinţa Asiatică a Studenţilor Teologi, 12—20 august 2000, Kuala-Lumpur, Malaezia.*

Studenţi ai Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu prezenţi la manifestări internaţionale cu caracter ecumenic

Câteva zeci de studenţi ai Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, cu sprijinul şi colaborarea asociaţiei internaţionale „Fondations pour un Monde Nouveau", au participat în cursul verii anului acestuia la o serie de manifestări cu caracter ecumenic.

Prima dintre aceste manifestări a fost un *Forum pentru tineret,* organizat chiar de tinerii studenţi sibieni la Mânăstirea Sâmbăta, în perioada 15—21 iulie 2000. Desfăşurat sub îndrumarea Arhiepiscopiei Sibiului, cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. ANTONIE Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, şi cu purtarea de grijă a Prea Sfinţitului Ep. Vicar VISARION Răşinăreanu, Forumul de la Mânăstirea Sâmbăta, sub genericul „Tinereţe şi speranţă", este deja la a doua ediţie (prima a avut loc anul trecut), intenţia organizatorilor lui fiind aceea de a crea o manifestare anuală regulată, care să se constituie ca un cadru de întâlnire şi de promovare a unor experienţe valoroase, folositoare mai ales tinerilor, în condiţiile noi, uneori dificile, de dezvoltare ale României.

Alături de activităţi sportive, excursii, ateliere creative şi cercuri de discuţii, expunerile unor personalităţi unanim recunoscute, urmate de întrebări din partea tinerilor prezenţi, au constituit momente importante ale Forumului — între acestea putând fi menţionat cuvântul bogat de învăţătură al Preacuviosului Părinte Teofil.

La câteva săptămâni după încheierea Forumului de la Sâmbăta, în perioada 15—20 august, 17 dintre tinerii ortodocşi participanţi au fost invitaţi să participe la cea de a XV-a ediţie a Zilelor Internaţionale ale Tineretului, desfăşurate la Roma, cu prilejul Jubileului anului 2000. Vizitarea monumentelor istorice, ca şi întâlnirile cu tineri din întreaga lume (prezenţi în număr de circa două milioane) au fost în măsură să îmbogăţească experienţa sufletească şi culturală a fiecăruia.

În zilele următoare (20—26 august), cei 17 studenţi sibieni au luat parte la simpozionul internaţional pentru tineret „Orizont 2010". Lucrările simpozionului s-au ţinut în localitatea Loreto, loc important de pelerinaj, datorită prezenţei în catedrala localităţii a „Sfintei Case" a Maicii Domnului, adusă din Nazaret spre sfârşitul secolului al XIII-lea. La fel ca la Roma, discuţiile cu tinerii din alte ţări, şi

(Continuare în pag. a 7-a)

G.V.

„Consilierul aulic" Iacob Bologa

(Urmare din pag. a 2-a)

În 16/23 decembrie 1848, a participat la Conferinţa naţională românească de la Sibiu, prezidată de Şaguna, la care au luat parte aproximativ 250 de intelectuali. S-a decis acum ca o delegaţie de trei persoane - Şaguna, August Treboniu Laurian şi protopopul Ioan Popasu din Braşov - să prezinte revendicările româneşti noului împărat Francisc Iosif I. S-au îndreptat spre Viena pe drumuri diferite (ultimii doi prin Lugoj şi Zagreb). Şaguna a plecat la începutul lunii ianuarie 1849 - însoţit de secretarii săi, Iacob Bologa şi Grigorie Pantazi - prin Bucureşti - Moldova - Cernăuţi - Oltmütz - Praga - Viena. A fost o ocazie unică pentru Iacob Bologa de a cunoaşte Ţara Românească, Moldova liberă, Bucovina, Slovacia şi Cehia de azi, apoi Austria de azi. Fără îndoială că multe din memoriile înaintate de delegaţii românilor au fost redactate şi cu concursul juristului Iacob Bologa. Şaguna cu secretarii săi au rămas la Viena până în a doua jumătate a lunii august 1849, când, pe acelaşi drum prin Moravia, Bucovina, Moldova şi Muntenia, s-au putut reîntoarce în Sibiul distrus de revoluţionarii maghiari.

După înăbuşirea revoluţiei şi restabilirea autorităţii imperiale în Transilvania, Iacob Bologa a intrat în serviciul statului. A primit un post de „cancelist" pe lângă noul guvernator al Transilvaniei, Wolgemmuth, pe care l-a şi însoţit într-o lungă călătorie prin Transilvania, în dorinţa acestuia de a cunoaşte situaţia de aici. În 1851 s-a căsătorit cu Ana Bădilă, fiica protopopului Petru Bădilă din Miercurea Sibiului (o soră a acesteia, Maria, era căsătorită cu profesorul Ioan Hannia). Au avut cinci copii, doi băieţi şi trei fete, despre care vom vorbi mai jos. A rămas văduv în 1862.

Cu data de 1 noiembrie 1852, la cererea sa, a fost numit judecător la Tribunalul din Dej. Deşi a fost apreciat pentru munca depusă, n-a stat mult timp acolo, mai cu seamă pentru că familia i-a rămas în Sibiu. La 5 martie 1854, Andrei Şaguna îl informa că în urma demersurilor sale, a fost transferat ca judecător la Tribunalul din Sibiu. Şi-a îndeplinit şi aici în mod conştiincios toate obligaţiile de serviciu, încât a fost numit judecător („asesor" sau consilier) la „Tabla regească" (Curtea de Apel) de la Cluj.

În 1865 era decorat cu „Coroana de fier" clasa a III-a, pentru activitatea desfăşurată în cadrul administraţiei de stat. Tot în acelaşi an beneficiază de o ultimă avansare, fiind numit „consilier aulic", deci la „Cancelaria aulică", forul juridic suprem pentru Transilvania. Din nefericire, a stat puţin timp acolo, pentru că la 27 decembrie 1867, deci la vârsta de 50 de ani, a fost pensionat. Se crease atunci statul dualist Austro-Ungaria, în cadrul căruia Transilvania era încorporată Ungariei, anulându-i-se orice autonomie. Într-un memoriu înaintat împăratului, relata că: „Destituirea s-a făcut fără a fi fost şi eu ascultat, fără a mi se fi dat ocazia de a convinge pe toţi care au dispus asupra dreptului meu de a servi mai încolo...". La 21 februarie 1868 înainta un nou memoriu împăratului, cerând să fie reîncadrat în orice servici, invocând activitatea pe care a desfăşurat-o până atunci. Protestele şi memoriile sale au rămas însă, zadarnice. Din corespondenţa sa cu unii cărturari români rezultă clar că a fost victima unor intrigi sau era o urmare a crezului său naţional-politic, şi că pensionarea sa forţată i-a indignat pe toţi. În noua sa postură de „consilier aulic în pensiune", Iacob Bologa, retras la Sibiu, a continuat să lucreze pentru neamul său sub alte forme.

Menţionăm, în primul rând, implicarea sa în viaţa naţional-politică a românilor transilvăneni. De pildă, în 1863, a fost ales deputat în Dieta Transilvaniei de atunci, din partea scaunului Nocrich. Iar Dieta l-a trimis ca reprezentant al ei în Consiliul imperial din Viena. Începând cu anul 1861 şi până în 1871 a activat ca membru român în „reprezentanţa" Universităţii naţiunii săseşti din Sibiu (forul suprem de conducere al saşilor), din partea „cercului" Sebeş (jud. Alba). În această calitate, a militat pentru recunoaşterea drepturilor românilor de pe „pământul crăiesc" („fundus regius"), a contribuit la aplanarea unor conflicte dintre saşii şi românii din „Mărginimea Sibiului", pentru stăpânirea unor păduri.

În ianuarie 1861 a participat la o Conferinţă naţională a românilor la Sibiu, - prezidată de Şaguna - care a adoptat o rezoluţie privind recunoaşterea românilor „ca naţiune politică în Transilvania şi independentă de celelalte naţiuni". S-a hotărât ca o delegaţie formată din Iacob Bologa, Ilie Măcelariu şi Ioan Raţiu să prezinte revendicările româneşti împăratului Francisc Iosif I. Delegaţia a fost primită de împărat la 1 iulie 1861 şi, după cum aflăm dintr-o scrisoare a lui Ioan Raţiu către George Bariţiu, „a vorbit dl. Bologa foarte mult despre suferinţele noastre seculare şi în urmă şi despre nedreptăţile din săsime... despre nedreptăţile cu organizarea nouă". Împăratul i-a asigurat că „unirea Transilvaniei cu Ungaria nu se va face niciodată". S-a şi văzut... în 1867, la crearea statului austro-ungar! Cei trei delegaţi au avut întrevederi şi cu primul ministru Anton Sohmering şi cu alţi demnitari de stat. În octombrie - decembrie 1861 Bologa era din nou la Viena, ca membru al unei delegaţii care-l avea în frunte pe mitropolitul Alexandru Sterca Şuluţiu de la Blaj, dar acum a fost primit de împărat numai mitropolitul.

A fost prezent şi la lucrările Congresului naţional al românilor ardeleni din aprilie 1863, întrunit la Sibiu, la Hotelul „Împăratul romanilor", prezidat de Andrei Şaguna şi de mitropolitul de la Blaj. S-a hotărât să fie trimisă la Viena o nouă delegaţie, de zece persoane, în frunte cu Şaguna, delegaţie din care făcea parte şi Bologa, pentru a fi prezentate alte doleanţe ale naţiunii române.

După crearea statului dualist Austro-Ungaria, în 1867, a avut un rol important în cadrul noului Partid Naţional Român din Transilvania, creat în urma Conferinţei naţionale de la Miercurea Sibiului, la începutul anului 1869. Iacob Bologa s-a declarat, încă de la început, ca adept al „activismului politic", deci pentru participarea românilor la viaţa politică din noul stat austro-ungar. Cu toate acestea, implicarea lui în acţiunile politice româneşti nu mai cunoaşte vigoarea luptătorului de altădată.

Merită să ne reţină atenţia şi activitatea depusă de Iacob Bologa pe tărâm cultural. A fost unul din cei 176 de intelectuali semnatari ai petiţiei din 10 mai 1860, prin care solicitau aprobarea pentru înfiinţarea unei asociaţii culturale româneşti. În urma demersurilor lui Andrei Şaguna, s-a aprobat convocarea unei adunări consultative la Sibiu, la 9-12 martie 1861, în cadrul căreia s-au dezbătut statutele viitoarei Asociaţii şi s-a hotărât ca numele ei să fie „Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român" (Astra). Acum s-a ales şi conducerea ei, în frunte cu Andrei Şaguna ca preşedinte, Timotei Cipariu vicepreşedinte şi George Bariţiu secretar; printre membrii comitetului de conducere figura şi Iacob Bologa. Este adevărat că fiind prea ocupat cu postul său de consilier şi cu problemele politice amintite, Iacob Bologa n-a putut participa la adunările generale din aniii 1861-1868. Dar din acest ultim an este unul din cei mai de seamă ostenitori ai Astrei. El este cel care a propus, la 25 mai 1868, crearea aşa-numitelor „despărţăminte" (filiale) ale Astrei. În 1870, în Adunarea de la Năsăud, a fost ales vicepreşedinte al Asociaţiunii (în locul cumnatului său Ion Hannia), iar în Adunarea generală de la Reghin, din 1875, a fost ales preşedinte. A deţinut acest mandat doar doi ani, până în 1877, când a fost ales ca preşedinte Timotei Cipariu, Bologa rămânând, în continuare, ca vicepreşedinte, până la moarte, în 1888. De fapt, el a fost şi acum adevăratul conducător al Asociaţiunii, căci Cipariu, fiind destul de înaintat în vârstă (n. 1805) şi prea ocupat, toate şedinţele Comitetului central, ca şi Adunările generale (cu excepţia celei de la Sibiu din 1881), le-a condus Bologa. A condus cu demnitate Adunările generale de la Sighişoara (1879), Turda (1880), Dej (1882), Braşov (1883), Orăştie (1884), Gherla (1885), Alba Iulia (1886), şi Sibiu (1887). În calitatea deţinută, Bologa a militat mult pentru înfiinţarea „Şcolii civile de fete a Asociaţiunii" din Sibiu, în 1886. În 1870 propusese chiar înfiinţarea unei „Academii de drepturi" la Sibiu, cu fonduri puse la dispoziţie de „Asociaţiune". Deşi propunerea sa a fost acceptată, totuşi planul său nu s-a putut realiza, din lipsă de fonduri. De asemenea, a pus mult suflet pentru editarea în bune condiţiuni a revistei Asociaţiunii, „Transilvania", care a apărut din 1868 la Braşov, sub conducerea lui George Bariţiu, iar din 1881 la Sibiu. În 1888, la scurt timp după moarte, în cadrul Adunării generale de la Abrud, George Barţiu a evidenţiat meritele lui Bologa, spunând că pentru el Astra „era, după altarul religiunii sale, **al doilea altar** la care se închinase el şi căruia îi sacrificase, într-o serie de ani, spese, timp, călătorii obositoare pentru un om bătrân, şi adesea liniştea sufletească, de câte ori simţea vreo cursă aruncată cu scop de a-i submina şi răsturna sanctuarul limbii şi culturii noastre".

Tot atât de activ a fost şi în viaţa bisericească. De pildă, în 1860 şi 1864 a fost membru în Sinoadele eparhiale de la Sibiu, prin care s-a solicitat din nou Curţii imperiale de la Viena reactivarea vechii Mitropolii ortodoxe a Transilvaniei. Este interesant că după reactivarea acesteia, n-a fost ales membru în primul Congres Naţional Bisericesc al Mitropoliei, din 1868, în cadrul căruia s-a discutat şi votat Statutul organic. Abia în 1870 apare ca membru în Congresul Naţional Bisericesc al întregii Mitropolii şi ca membru (deputat) în Sinodul Arhidiecezei Sibiului (Adunarea eparhială). Mai târziu, în 1880, a fost ales „fiscal" (consilier juridic sau jurisconsult) al Consistoriului mitropolitan, deţinând aceste demnităţi bisericeşti până la moarte. Un timp a fost preşedinte al comitetului parohial al bisericii din Sibiu - Cetate, iar din 1876 membru în „reprezentanţa" (comitetul) „Fundaţiei Gojdu", administrată de Mitropolie.

Pe tărâm economic, notăm că din 1874 a fost preşedinte al Direcţiei Institutului de credit şi de economii „Albina" întemeiat în 1872, apoi membru în Direcţia Băncii de asigurare „Transilvania", fondată în 1871, ambele din Sibiu. A fost un sincer sprijinitor al ţăranilor români din Marpod şi împrejurimi, fapt pentru care se bucura de o deosebită popularitate în rândul lor.

Iacob Bologa s-a sfârşit din viaţă în dimineaţa zilei de 18/30 mai 1886, în locuinţa sa din Sibiu, strada Cisnădiei nr. 7 (azi Nicolae Bălcescu), după o suferinţă de doar două zile. Slujba înmormântării a avut loc două zile mai târziu, fiind săvârşită de mitropolitul Miron Romanul, înconjurat de arhimandritul Ilarion Puşcariu, protosinghelul Nicanor Frateş, numeroşi protopopi şi preoţi. Cuvântarea funebră a fost rostită de asesorul Zaharia Boiu, iar la mormânt au vorbit: George Barţiu din partea „Asociaţiunii" şi profesorul Petru Şpan din partea Şcolii civile de fete a acesteia.

În necrologul publicat atunci în „Telegraful Român" se puteau citi şi aceste rânduri emoţionante: „Se răreşte pădurea. Unul câte unul se răstoarnă puternicii stejari şi ei cad pradă sorţii vitrege tocmai când vijelia este mai cumplită şi când am avea mai mare trebuinţă de forţele lor... A căzut un stejar puternic, când vijelia este mai cumplită. Aveam mare trebuinţă de inima lui cea bună, de inteligenţa lui şi blândeţea cea nemărginită, căci nu este om care să poată zice că l-a vătămat vreodată răposatul. Aveam mare trebuinţă de caracterul catonic (intransingent, ca al lui Cato cel Bătrân, - n.n.) al lui, de numele lui cel bun, de omul care cu demnitate ocupa funcţiunile onorifice la care l-a chemat încrederea naţiunii, încrederea Bisericii şi încrederea concetăţenilor săi". Acesta a fost omul, juristul şi patriotul Iacob Bologa, fiu credincios al Bisericii şi al neamului său.

Considerăm că este bine să prezentăm şi câteva date despre unii descendenţi ai primului Bologa cunoscut cu numele de Ion Onica Bologa (1785-1871) şi ai soţiei sale Ioana, născută Bârsan (1790-1868). Consilierul Iacob Bologa şi soţia sa Ana Bădilă (1832-1862), fiica protopopului Petru Bădilă, au avut cinci copii, din care Eugen şi Alexandrina - Maria au murit pe când erau copii. Un alt fiu, Valeriu Petru (1853-1899) - căsătorit cu Lucia Puşcariu, fiică de avocat din Braşov şi soră cu marele lingvist Sextil Puşcariu - a ajuns director al filialei Braşov a Băncii „Albina". Au avut un singur fiu, Valeriu Lucian Bologa (1892-1971), profesor la institutul medico-farmaceutic din Cluj, creatorul catedrei de Istoria Medicinei de la acest Institut, autorul mai multor lucrări de acest profil. A fost căsătorit cu Valeria Niţulescu (1896-1972), având ca fii pe Sandu Valeriu Bologa (n. 1928), azi cunoscut medic chirurg oncolog şi profesor la Institutul medico-farmaceutic clujean şi Lucia Maria Bologa, tot medic în Cluj; amândoi au doi copii, care sunt, aşadar, descendenţii direcţi ai lui Iacob Bologa.

O fiică a lui Iacob Bologa, Ana-Zenovia, era căsătorită cu Dr. Ioan Moga (1847-1891), medic în Sibiu şi fost profesor de Igienă la Institutul teologic-pedagogic; au avut şase copii, dar numai una din fiice a avut urmaşi, ai căror descendenţi trăiesc şi azi.

O altă fiică a lui Iacob Bologa, Maria-Sidonia (n. 1862), a fost căsătorită cu Gheorghe Dima (1847-1925) cunoscutul compozitor şi animator al vieţii cultural-artistice româneşti din Transilvania, fost profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, ca şi la Gimnaziul ortodox român din Braşov, după 1918, primul director al Conservatorului românesc din Cluj; au avut şase copii, dar numai o fiică - Maria - a avut copii, ai căror descendenţi trăiesc şi azi.

Este interesant de urmărit şi arborele genealogic al unui frate al lui Iacob Bologa, Ioan. Acesta a rămas ţăran în sat, având mai mulţi copii, între care unul cu numele Moise, căsătorit în satul învecinat Ilimbav. În ziua de 10 februarie 1882, amândoi au fost ucişi mişeleşte de saşii din Marpod, cu furci, sape şi topoare, pentru că Moise îndrăznise să le spună că „românii nu sunt veniţi din altă ţară, ca saşii, ci sunt născuţi aici, în Transilvania". Criminalii au fost condamnaţi doar la trei ani de închisoare. Un alt fiu al lui Ioan, care purta numele unchiului său, Iacob, a urmat cursurile Institutului pedagogic (abs. 1860) - teologic din Sibiu (abs. 1862), fiind hirotonit de Andrei Şaguna, ca preot, în 1868, pentru satul natal. Fiul acestuia, Florian, a urmat aceeaşi şcoală sibiană, absolvind cursul pedagogic în 1892 şi cel teologic în 1895, urmând tatălui său, în parohie, ca preot (o vreme şi ca învăţător), din 1895 până în 1944. Un fiu al său, Lucian (1901-1952) a urmat acelaşi Institut teologic sibian (abs. 1921), dar şi Facultatea de Litere şi Filosofie din Cluj (1922-1962), cu doctoratul în Psihologie în 1930, fost profesor şi, un timp, director al Şcolii normale „Andrei Şaguna" din Sibiu. Lucian a avut un singur fiu, binecunoscut azi în cercurile universitare sibiene, profesorul dr. ing. Octavian Bologa de la Facultatea de Inginerie.

Tot din familia Bologa face parte şi cunoscuta interpretă de muzică populară românească, directoare a Şcolii populare de artă din Sibiu, Lia-Maria Bologa (n. 1952); tatăl său este ultimul din „dinastie" care a purtat numele de Iacob.

Parafrazând cuvintele cronicarului moldovean Miron Costin, se poate afirma cu tărie: „nasc şi la Marpod oameni".

Cu adevărat, Iisus este Fiul lui Dumnezeu

După înmulţirea pâinilor şi săturarea minunată a mulţimii de cinci mii de bărbaţi, afară de femei şi de copii, Iisus le-a cerut apostolilor să se urce în corabie, astfel ca, străbătând Marea Tiberiadei, să se ducă la Capernaum. În faptul serii, Iisus s-a dus apoi în munte, ca să se roage. În timpul nopţii, datorită vântului turbat ce se iscase, marea se agitase şi apostolii n-au mai reuşit să ţină corabia îndreptată spre Capernaum. Obosiţi de lupta cu valurile şi ameninţaţi de a le fi înghiţită corabia, în culmea disperării, pe la straja a patra din noapte (adică între orele 3 şi 6), Iisus apare, umblând pe mare ca pe uscat. Apostolii au crezut că e o nălucă, prin care li s-ar vesti moartea. Fiindu-i milă de ei, Iisus li s-a adresat, grăind: „Îndrăzniţi, Eu sunt; nu vă temeţi!" (Mat. 14, 27). Vroind să se convingă, că Iisus este cel ce venea spre el, apostolul Petru i-a cerut să-i poruncească să meargă la El pe mare. Chemat de Iisus, ap. Petru a coborât din corabie şi - privind spre Iisus - a păşit pe apă, dar abătându-şi privirea asupra valurilor agitate, credinţa i-a slăbit şi a început să se cufunde. Pe dată, i-a cerut ajutorul lui Iisus: „Doamne, ajută-mă!" Aplecându-se degrabă asupra lui cu mâna sa salvatoare, i-a grăit Iisus cu blândeţe: „Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?" (Mat. 14, 30-31). Iisus i-a făcut lui Petru acest reproş, pentru că după cunoştinţa dobândită, se cuvenea să aibă încredere, că atâta vreme, cât Iisus este cu ei, în stare este să-i ajute, să-i ferească de primejdii şi să nu li se întâmple nici un rău. Îndoiala, izvorâtă din puţina credinţă, într-o clipită, l-a adus pe apostol în stare de pericol.

Evanghelistul Matei spune, că Iisus împreună cu Ap. Petru s-au urcat apoi în corabie; vântul a contenit şi marea s-a liniştit. La rândul său, evang. Ioan ne spune, că voind să-l ducă pe Iisus în corabie, la ţărmul Galileii, pe dată a atins Iisus acest ţărm, fără ajutorul nimănui. Este şi aceasta o minune a lui Iisus, care şi-a oferit ajutorul celor ce au avut trebuinţă de el; Iisus însă n-a recurs la ajutorul omenesc. În tot acest complex de fapte, Iisus a arătat că este Mântuitorul, căruia apostolii i s-au închinat, zicând: „cu adevărat, Tu eşti Fiul lui Dumnezeu!" (Mat. 14, 33) (Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. II, Cernăuţi, 1927, p. 470).

În repetate rânduri a oferit Iisus ascultătorilor care l-au urmat, exemple de nebiruită putere a credinţei. Dacă pe valuri Ap. Petru a început să se scufunde datorită puţinei sale credinţe, la coborârea de pe Tabor, le-a spus Iisus apostolilor, că pentru necredinţa lor n-au putut să scoată demonul din lunaticul care rău pătimea. Cu acest prilej s-au desprins de pe buzele lui Iisus proverbialele cuvinte privitoare la imensa putere a credinţei: „De veţi avea credinţă cât un grăunte de muştar, veţi zice muntelui acestuia: „mută-te de aici dincolo şi se va muta, şi nimic nu vă va fi vouă cu neputinţă" (Mat. 17, 20).

În Evanghelia de la Marcu, pericopa umblării lui Iisus pe mare nu conţine şi episodul umblării pe apă a Ap. Petru, cu reproşul ce i l-a adresat Iisus. Marcu, învăţăcel al Ap. Petru, s-a silit ca în Evanghelie să redea cât mai fidel informaţiile auzite din gura acestui Apostol. Eusebiu, episcop al Cesareei din Palestina, părintele Istoriei bisericeşti (+340), susţine despre Evang. Marcu, că s-a ferit de a-l prezenta cititorilor pe Ap. Petru într-o lumină puţin favorabilă (Gheorghiu V., Introducere în Sfintele cărţi ale T.N., Cernăuţi, 1929, p. 148). Pe temeiul cazului de mai sus, părerea lui Eusebiu este plauzibilă. Ce vom zice însă privitor la cazul în care Iisus l-a apostrofat pe Ap. Petru, cu cuvintele: „Înapoia mea Satano . . .!" pentru atitudinea luată la vestirea patimilor şi a morţii Fiului Omului? (Marcu 8, 32-33). La fel este şi referitor la întreita lepădare de Iisus a Ap. Petru, înainte de a cânta cocoşul. Deşi nefavorabilă Ap. Petru, totuşi - asemeni evang. Matei şi Luca - şi evang. Marcu (14, 66—72), relatează această pericopă.

Este demn de remarcat, că scopul bine determinat al Evangheliei de la Marcu, scrisă în limba greacă, pentru creştinii din Roma,

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Dispreţuirea mitropolitului Nestor

În ultimii ani televiziunea din Craiova şi alte câteva televiziuni centrale şi-au făcut un adevărat deliciu din batjocorirea regretatului mitropolit Nestor Vornicescu. Nu conta faptul că ierarhul era autor a numeroase cărţi şi tratate de teologie şi istorie, ba chiar de literatură, autor a sute de articole şi studii publicate în ţară şi străinătate, că era membru al Academiei Române şi personalitate de vârf a Bisericii Ortodoxe. Pentru cei de la televiziune conta faptul că mitropolitul cântase undeva, la o masă, cântecul „Mamă, mamă, dor de mamă". De fapt imaginile redate de televiziune îl arătau cântând doar două versuri din acel vechi cântec. Interpretările şi contextele în care erau incluse secvenţele respective dădeau un aspect complet eronat situaţiei. Dacă era prezentată mânăstirea de la Cârcea şi cazurile grave de insubordonare a călugăriţelor de acolo, erau introduse în reportaj şi imaginile cu mitropolitul cântând şi se spunea de către reporter că în timp ce călugăriţele muncesc la mânăstire în ciuda tuturor „şicanelor" venite de la mitropolie, mitropolitul cântă prin cârciumi şi locuri de tristă reputaţie. Secvenţa aceea a fost dată de multe ori pe posturile de televiziune şi ea ar putea constitui exemplul cel mai evident de ceea ce înseamnă falsificarea informaţiei prin televiziune, manipularea maselor prin mijloacele mass-media vizuale, dar şi lipsa de principii morale a realizatorilor şi utilizatorilor emisiunii respective.

În fapt, imaginea cu mitropolitul cântând „Mamă, mamă, dor de mamă", era din 1994, de la Congresul Mondial al Românilor de Pretutindeni, care se ţinuse la Băile Herculane sub patronajul unor instituţii de vârf ale ţării precum preşedinţia, guvernul şi patriarhia. La acel congres participaseră români din toate colţurile lumii. Fusese un moment de intensă trăire spirituală, o regăsire şi o împăcare a fraţilor. Mitropolitul Nestor Vornicescu simţise mai mult decât oricare altul ce înseamnă reîntâlnirile acestea de înaltă vibraţie românească. Pentru a-l face pe confratele cititor să înţeleagă mai bine trăirile mitropolitului din acele momente, am face o scurtă incursiune în viaţa lui, menţionând doar cele ce ţin de acest aspect.

Mitropolitul Nestor Vornicescu s-a născut la 1 octombrie 1927 în satul Lozova din Basarabia. Înainte de război a venit la Mânăstirea Neamţ, unde a urmat apoi seminarul monahal de acolo. Războiul şi evenimentele de după el au închis legăturile mitropolitului cu familia sa, mai precis cu părinţii şi cu cei cinci fraţi ai săi. Nici măcar scrisori nu a mai putut să trimită dincolo de Prut. Abia în 1964 mitropolitul a trimis prima scrisoare la Lozova. Pe ea a scris, la „destinatar" numele părinţilor (Vasile şi Vera Vornicescu), iar în paranteză, dedesupt „sau rude de-ale lor dacă mai există". Nu mai ştia nimic de familie şi de sat de mai bine de 20 de ani. Auzise doar câte ceva despre patimile populaţiei româneşti de peste Prut, dar nu avea de unde să ştie dacă mai este în viaţă şi vreunul dintr-ai lui. Dezgheţul din 1964 îi dăduse prilejul să

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

A cincea întâlnire a Comisiei Mixte de dialog Ortodoxo-greco-catolic Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, 28 septembrie 2000

COMUNICAT

În ziua de 28 septembrie 2000 a continuat la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, Jud. Braşov, dialogul dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Comisia Ortodoxă română a fost compusă din: Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului (preşedinte), Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului şi Clujului, Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei (vicepreşedinte), P.S. Episcop Ioan al Oradiei, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Ioan al Covasnei şi Harghitei, P.S. Episcop Teofan Sinaitul, Episcop-vicar Patriarhal, P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului şi P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

Comisia Greco-Catolică a fost compusă din Î.P.S. Mitropolit Lucian, Arhiepiscop de Alba Iulia şi Făgăraş (preşedinte), Î.P.S. George, Arhiepiscop de Cluj-Gherla (vicepreşedinte), P.S. Episcop Ioan al Maramureşului, P.S. Episcop Alexandru de Lugoj, P.S. Episcop Virgil de Oradea, P.S. Florentin, Episcop Auxiliar de Cluj-Gherla.

Din partea Vaticanului a asistat Excelenţa Sa Mons. Francesco Pio Tamburrino.

Spre deosebire de celelalte întâlniri, ambele părţi au constatat o îmbunătăţire a climatului care domneşte între cele două Biserici. Această îmbunătăţire a climatului se datorează atât strădaniilor depuse de clerul şi credincioşii celor două Biserici româneşti de a detensiona relaţiile dintre ele, cât, mai ales faptului că s-au construit multe noi lăcaşuri de cult.

Ambele părţi au trecut în revistă atât împlinirile, cât şi neîmplinirile din răstimpul scurs de la ultima întâlnire de la Oradea din toamna anului trecut.

S-a constatat totodată că deşi nu toate problemele existente au fost rezolvate, totuşi s-au făcut paşi pe calea rezolvării lor în spiritul dragostei frăţeşti şi a ecumenismului.

Cu regret se constată că mai sunt încă pe rol procese care înveninează raportul dintre credincioşii ortodocşi şi greco-catolici şi care constituie o piedică serioasă în calea deplinei armonii.

Partea greco-catolică îşi menţine în continuare cererea de retrocedare a bisericilor catedrale, a bisericilor protopopeşti şi acolo unde sunt două biserici, una să fie restituită.

Ambele părţi îşi manifestă părerea ca opţiunea confesională a credincioşilor să fie respectată.

În concluzie s-a afirmat că rezolvarea tuturor problemelor patrimoniale este de durată, iar căile normale de urmat sunt:

— retrocedarea, unde este cazul, de biserici prin bunaînţelegere apelându-se la Comisiile Locale de Dialog;

— construcţia de noi biserici de către ambele părţi;

— slujirea alternativă în mod excepţional, pe o perioadă determinată, până la construcţia de noi biserici.

Ierarhii angajaţi în dialog consideră că bunele relaţii dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Greco-Catolică pe plan local pot contribui la revigorarea dialogului internaţional dintre ortodocşi şi romano-catolici, ajuns acum într-un impas.

Următoarea întâlnire va avea loc în ziua de 4 octombrie 2001 la Episcopia Greco-Catolică din Lugoj.

Dumnezeu, prin rugăciunile Sfinţilor Martiri Brâncoveni şi ale tuturor sfinţilor, să ne ajute ca prin dialog şi bunăînţelegere să ajungem ca iubindu-ne unii pe alţii „într-un gând să mărturisim pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită".

Comisia Ortodoxă Română **Comisia Greco-Catolică**

O Biserică martiră — Biserica Albaniei

(Urmare din pag. 1)

pe 15 ani, iar pentru semnul crucii făcut în public credincioşul primea automat 5 ani de închisoare.

Cu toată teroarea antireligioasă instaurată de regimul dictatorial al lui Enwver Hodjea, el însuşi fiu de muftiu (preot musulman), totuşi, în ascuns şi cu mari riscuri, viaţa religioasă a credincioşilor a continuat. Tinerii albanezi de astăzi mărturisesc că părinţii lor au zidit în pereţi icoanele pe care le aveau în case pentru a nu fi descoperite şi profanate şi acolo în faţa zidurilor goale îşi făceau pe ascuns rugăciunile dimineaţa şi seara.

Botezurile erau rare şi pe ascuns. Un preot ieşit din închisoare care a fost denunţat că a botezat un copil, a fost condamnat la moarte prin împuşcare. Un luptător dârz pentru drepturile religioase ale poporului albanez a fost mitropolitul grec Sebastian al eparhiei de Drüinopoleos (+ 1995). Acesta întrucât eparhia sa era chiar pe graniţa cu Albania, în fiecare an săvârşea la miezul nopţii slujba Învierii Domnului într-un sat de pe graniţă în aşa fel încât prin megafoanele instalate se auzea slujba Învierii până departe în satele albaneze unde de marile sărbători creştine măsurile de represiune erau extreme.

Într-un sat lângă localitatea Saranta, populat de credincioşi albanezi de etnie greacă, femeile din sat vreme de 30 de ani au întreţinut într-o Biserică a Sf. Gheorghe aflată lângă satul lor pe un deal, o candelă aprinsă în faţa icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului. În fiecare noapte pe rând ele intrau printr-un tunel ascuns în biserica închisă şi aprindeau candela şi se rugau pentru tot poporul albanez împilat şi robit de cei fără de Dumnezeu. Şi iată că Dumnezeu s-a milostivit la suferinţele şi rugăciunile tainice ale credincioşilor şi după anul 1990 vântul libertăţii a adus eliberare şi pentru poporul albanez după o lungă noapte de teroare ce a durat aproape 45 de ani.

Şi pentru Biserica Ortodoxă ca şi pentru celelalte culte religioase, anul 1990 a adus libertatea mult dorită. La începutul lui ianuarie 1991, patriarhul ecumenic Dimitrios I a numit ca exarh patriarhal pentru Albania pe episcopul de atunci al Andrusei, Anastasios Ianulatos, un teolog vestit, profesor la Facultatea de Teologie din Atena, cu scopul de a se ocupa de reorganizarea Bisericii Ortodoxe Albaneze. În iulie 1991 a primit permisiunea din partea guvernului albanez de a se stabili în Tirana. Între 1-2 august, acelaşi an, a fost convocată Adunarea Generală a Clerului şi Laicatului a Bisericii Albaneze la Tirana la care au participat 15 clerici şi 30 de mireni, reprezentând cele 4 eparhii ale ţării şi care s-a ocupat cu reorganizarea vieţii bisericeşti din ţară. La 24 iunie 1992, Sinodul patriarhal al Patriarhiei Ecumenice, sub preşedinţia Patriarhului Bartolomeu I, a ales cu unanimitate de voturi pe mitropolitul Anastasios al Andrusei ca Arhiepiscop al Tiranei şi al întregii Albanii. În aceeaşi zi Sinodul patriarhal a ales şi trei noi mitropoliţi pentru eparhiile de Korcea, Arghirocastru şi Berat.

La 4 iulie 1992 o delegaţie a patriarhiei ecumenice a vizitat pe preşedintele Albaniei Sali Berisha care a declarat că recunoaşte alegerea făcută de sinodul patriarhal în privinţa arhiepiscopului Anastasios, dar că nu poate primi ca mitropoliţi cetăţeni de altă naţionalitate decât cea albaneză. De menţionat că toţi trei mitropoliţii noi aleşi erau greci. La 2 august acelaşi an arhiepiscopul Anastasios a fost instalat în mod solemn ca întâistătător al Bisericii Albaneze în Catedrala „Buna-Vestire" din Tirana, care fusese transformată în sală de sport, şi care după 1990 a fost restaurată, în întregime. În iulie 1996 cei trei mitropoliţi aleşi dar nerecunoscuţi de statul albanez, au fost totuşi hirotoniţi la Constantinopol, dar autorităţile albaneze le-au refuzat categoric intrarea în ţară pentru a-şi ocupa scaunele. În cele din urmă mitropolitului Ignatie de Berat i s-a permis intrarea în ţară, fiind întronizat la 18 iulie 1996. Ceilalţi doi şi-au făcut cerere de retragere şi în locul lor au fost aleşi doi clerici de etnie albaneză care au fost imediat recunoscuţi de stat şi întronizaţi. În cei 10 ani care au trecut de la dobândirea libertăţii viaţa bisericească a reintrat în normal. Au fost restaurate bisericile şi mânăstirile care au fost dezafectate cultului, altele noi s-au ridicat pe tot cuprinsul ţării (proximativ 70 de noi biserici). S-a construit o nouă clădire impunătoare pentru Academia Teologică din Tirana şi s-a restaurat vechea mânăstire a Sf. Vlasie. Mormântul Sf. Cosma al Etoliei, sfânt şi erou naţional, a fost restaurat din profanarea în care se afla, la fel şi mânăstirea închinată lui. S-au pus bazele unei tipografii a Bisericii care editează cărţi de cult, cărţi de teologie şi alte broşuri de popularizare a credinţei în limba albaneză precum şi revista lunară Ngjalja (Învierea). Apare şi un periodic destinat copiilor şi tinerilor Gehozu (Bucuria). Din aprilie 1998 funcţionează şi un post de radio al Bisericii Albaneze. Biserica are în posesia ei un mare Spital în Tirana, numeroase grădiniţe, şi sub egida ei funcţionează numeroase asociaţii clericale şi laice care au menirea de a impulsiona şi intensifica viaţa religios-morală a poporului credincios. După 1990 aproape toţi cei nebotezaţi în timpul anilor de prigoană au primit Taina Sf. Botez, fie în Albania, fie în Grecia. Sf. Sinod în frunte cu arhiepiscopul Anastasios îşi dă toată silinţa ca viaţa bisericească din Albania să se desfăşoare normal şi cu rezultate pe plan social şi religios-moral. Biserica Albaniei cuprinde aproximativ 1/4 din totalul populaţiei ţării, restul fiind de religie musulmană. Există de asemenea şi romano-catolici, protestanţi, neoprotestanţi etc.

Biserica Ortodoxă Albaneză este membră a Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi a Consiliului Bisericilor Europene. A fost vizitată de numeroşi Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul ecumenic Bartolomeu.

Iată în scurte cuvinte care a fost şi care este astăzi soarta acestei Biserici ortodoxe surori, care a avut atât de multe de îndurat în decursul istoriei şi care prin harul lui Dumnezeu şi prin credinţa credincioşilor ei, pe care au păstrat-o în suflete şi pe timpul prigoanei, a renăscut la fel ca şi pasărea Phoenix din propria-i cenuşă.

Biserica Ortodoxă Română, trecută şi ea prin multe suferinţe, nutreşte sentimente de dragoste şi de frăţietate faţă de Biserica Ortodoxă Albaneză, lucrând împreună pentru mântuirea sufletească a credincioşilor lor.

(Urmare din pag. 1)

Socotesc că este numai aparent o dilemă iar cheia ieşirii din ea ne-o oferă însuşi Mântuitorul atunci când indică cele două căi prin care putem ajunge la mântuire. Una este cea prin care, păstrând bunurile „dacă vrei să intri în Viaţă, păzeşte poruncile!“ (Mt. 19, 17), iar cealaltă este renunţarea la ele „dacă vrei să fii desăvârşit, du-te, vinde-ţi averile“ (Mt. 19, 21).

Majoritatea exegeţilor autorizaţi ai Sf. Scripturi, atunci când se referă la Evanghelia cu tânărul bogat (Lc. 18, 18—28), sunt unanimi în recunoaşterea faptului că cele două căi la care se referă Mântuitorul, îi privesc pe de o parte, pe cei care au renunţat la tot de bunăvoie, intrând în monahism, iar pe de altă parte, la ceilalţi, cei mulţi, care deţin bunuri. Dar şi unii şi alţii sunt chemaţi în final la dobândirea aceluiaşi scop: mântuirea, scopul fiindu-le comun, diferită e numai calea, modalitatea de a ajunge la ea. Nu putem spune că una este superioară şi cealaltă inferioară, pentru că, finalmente ele trebuie să ducă la acelaşi scop. Păzirea poruncilor se justifică numai în măsura în care te va duce la cunoaşterea lui Dumnezeu, care „e ascuns în poruncile Sale şi pe măsura împlinirii lor ni se face cunoscut“ (Sf. Marcu Ascetul), iar prin stăruinţa în cunoaşterea lor poţi ajunge la dobândirea dragostei „cine are poruncile Mele şi le păzeşte, acela este cel care Mă iubeşte“, răsplata fiind pe măsura strădaniei „Îl voi iubi şi Eu şi Mă voi arăta lui“ (In. 14, 21), scopul lor ultim fiind acela de „a curăţi şi sfinţi inimile credincioşilor“ (Teoclit Dionisiatul, Dialoguri la Athos, vol. 2, pag. 36).

Dar, şi dacă ai renunţat la bunuri, aceasta nu înseamnă că ai câştigat automat mântuirea, pentru că acesta este abia începutul, greul începe după aceea, iar simplul fapt că ai renunţat la ele, că ai depus votul sărăciei de bunăvoie, nu-ţi va aduce mântuirea „desăvârşirea nu vine odată cu lepădarea de avere şi de bunuri, ci după dobândirea dragostei“ (Sf. Ioan Casian, Filocalia, vol. 1, pag. 164).

Aşadar, fie că deţinem bunuri şi ne folosim de ele, dar păzim poruncile, fie că urmăm sfatul evanghelic, cel numit al sărăciei de bunăvoie, şi ne debarasăm de tot, în final prin ambele căi vom ajunge la acelaşi ideal: mântuirea. Cred că la aceasta s-a referit Domnul Iisus atunci când a spus: „În casa Tatălui Meu sunt multe locaşuri. Iar de nu, oare v-aş fi spus Eu vouă că Mă duc să vă pregătesc loc?“ (In. 14, 2).

În genere, creştinismul nu este împotriva bunurilor, a averii, dimpotrivă, atunci când aceasta este câştigată prin muncă cinstită, şi fără să fie în defavoarea celorlalţi, este recunoscută şi chiar consfinţită de Dumnezeu „agonisita cu dreptate este dată omului de Dumnezeu, fiind un semn al binecuvântării cereşti“ (Fac. 24, 35). Ceea ce ne aduce însă mereu aminte Cartea Sfântă, este faptul că nu noi suntem proprietarii de drept ai acestor bunuri, ci cel mult nişte chivernisitori ai lor „ce ai pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te trufeşti ca şi cum nu l-ai fi primit?“ (1 Cor. 4, 7). Ni se recomandă să păstrăm totdeauna măsura în agonisirea bunurilor, aceasta fiind confirmarea respectului pe care omul şi-l datorează sieşi, şi implicit se respectă pe sine ca făptură a lui Dumnezeu. Sf. Scriptură ne îndeamnă în acest sens la cumpătare şi păstrarea echilibrului în viaţă, ca măsuri sigure în vederea dobândirii mântuirii, şi în virtutea acestor principii, nu condamnă bunurile materiale, care nu sunt dăunătoare în sinea lor, dăunătoare este reaua lor întrebuinţare, care duce la pervertirea sensului major al vieţii umane-mântuirea. Este întru totul legitimă câştigarea bunurilor şi împlinirea trebuinţelor fireşti „căci nimeni, niciodată, nu şi-a urât trupul său, ci fiecare îl hrăneşte şi-l încălzeşte, precum şi Hristos Biserica“ (Ef. 5, 29), însă transgresarea anumitor limite, duce la nimicirea a ceea ce are omul mai frumos în sine, provocând o gravă ruptură în însăşi integritatea sa psiho-fizică „grija faţă de trup să nu o prefaceţi spre pofte“ (Rm. 13, 14).

Valoarea creştină a bunurilor

Există o intercondiţionare logică între bunurile materiale şi existenţa umană, aceasta nefiind posibilă fără bunuri. La rândul lor, bunurile presupun viaţa, ele neputându-se justifica decât în măsura în care se raportează la om „dacă porneşti de la om către exterior, nu ajungi niciodată la sensul lucrurilor, căci descifrarea sensului lor este ascunsă în omul însuşi“ (N. Berdiaev, Sensul creaţiei, pag. 67), şi numai în măsura în care sunt raportate la om ele capătă un sens „prin om, cosmosul devine conştient de sine“ (P. Evdokimov, Vârstele vieţii spirituale, pag. 69), ele având însă numai un rol funcţional. Viaţa umană înţeleasă în expresia ei majoră de „îmbogăţire în Dumnezeu“ este cauză şi scop în sine, bunurile fiind numai un mijloc auxiliar prin care ne este dat să accedem spre ţinta finală „noi suntem pentru noi înşine un scop fără sfârşit, şi scopul fără sfârşit al tuturor lucrurilor“ (Pr. D. Stăniloae, T.D.O., vol. 1, pag. 15). Nu bunurile sau deţinerea acestora sunt condamnabile din perspectiva creştină, ci felul în care ne raportăm la ele, modul în care le privim: „Dumnezeu ne îngăduie să avem bunuri, cu condiţia să le dăm o întrebuinţare bună, nu să le depozităm“ (Mitr. A. Plămădeală, Tâlcuri noi la texte vechi, pag. 416). Dăunător cu adevărat pentru noi, este efectul pe care acestea îl pot avea asupra noastră, monştrii pe care îi pot naşte în noi: egoismul, lăcomia, desconsiderarea şi disprețul faţă de ceilalţi, etc., „nu averea în sine devine marele obstacol, ci ceea ce naşte în noi“ (idem, pag. 415). Atunci este cu adevărat grav, când te-ai rupt definitiv de Dumnezeu şi te-ai afundat iremediabil în materialitate, nesocotindu-I purtarea de grijă, socotindu-te pe tine adevăratul stăpân, ceea ce de fapt nu eşti, pierzându-ţi capacitatea de a te aprecia aşa cum eşti şi ce eşti, atunci ţi-ai pierdut însăşi libertatea, căci „cel ce are gândirea îngrijorată de lucrurile vieţii nu este liber“ (Sf. Simeon Noul Teolog, Filoc., vol. 6, pag. 43).

Bunurile materiale nu se confundă cu răul, nici nu sunt izvorul acestuia, şi nici nu conferă vreun plus de valoare celui ce le deţine. Ele sunt doar simple mijloace care ne sunt încredinţate, ca prin ele să ne câştigăm mântuirea „stăpân trebuie să fii peste toate, şi nu sclavul lor; să-ţi urmeze, nu să te târască după ele. Trebuie să-ţi supui totul, cunoscându-te pe tine şi recunoscându-Mă pe Mine, să recunoşti cu alte cuvinte în toate lucrurile create desăvârşirea divină şi să treci de la creaturi la Creator“ (B. Gracian, Criticonul, vol. 1, pag. 138). Folosite corect, ele ne pot chiar ajuta la câştigarea mântuirii; a abuza însă de ele devine o stavilă sorioasă în realizarea acestui deziderat: „tot ce este adunat în afară de trebuinţă, din pofta acestei lăcomii, se preface în ziua următoare, adică în viaţa următoare celui ce a adunat-o, în vierme. Prin viermele acesta, cel ce aude înţelege viermele cel neadormit, care prinde viaţă din lăcomie“ (Sf. Grigorie de Nyssa).

Creştinismul nu este antisocial, înţelegând prin aceasta că promovează sărăcia, căci prin ea însăşi aceasta nu este o virtute, după cum nu condamnă nici bogăţia „nu totdeauna este lăudată sărăcia, ci numai aceea de bunăvoie, după sfatul Evangheliei. Mântuitorul nu fericeşte pe cei lipsiţi de bunuri, ci pe cei ce îndepărtează din suflet sărăcia de fapte bune“ (Sf. Vasile cel Mare), nici nu face vreo distincţie între săraci şi bogaţi, între oameni aparţinând anumitor categorii sociale, ci toţi deopotrivă au acces la darurile lui Dumnezeu. Cel „sărac cu duhul“ să se laude cu înălţimea la care a fost chemat; bogatul să se folosească cuminte de avutul său, „cei care au averi să fie ca şi cum nu le-ar avea“ (1 Cor., 7, 29), după cum spune Sf. Ap. Pavel, să se ferească de îngâmfare şi de încrederea prea mare în avuţiile lor, pentru că acestea sunt trecătoare, întocmai ca iarba, pe care cea dintâi arşiţă le nimiceşte (cf. Iac. 1, 9—11).

Niciodată Mântuitorul n-a condamnat bunurile sau agonisirea lor, ele fiind recunoscute ca o condiţie indispensabilă a propăşirii şi emancipării omului; a condamnat însă cu severitate uzurparea ordinii naturale rostuită de Dumnezeu, transformarea lor în „idoli“ şi aservirea în faţa lor „drept aceea, omorâţi mădularele voastre — ale omului pământesc: desfrânarea, necurăţia, pofta cea rea şi lăcomia, care este închinare la idoli“ (Col. 3, 5). Mântuitorul Hristos a indicat raportul real dintre om ca fiinţă cu vocaţia divinităţii, şi bunuri, arătând că adevărata închinare şi slujire o datorăm în exclusivitate lui Dumnezeu: „ori de mâncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceţi“ (1 Cor. 10, 31). Aceasta a fost în esenţa ei misiunea Mântuitorului, în ceea ce ne priveşte pe noi oamenii, şi destinul nostru pământesc, să ne elibereze din robia păcatelor, arătându-ne că adevărata temelie a vieţuirii creştine, nu sunt bunurile vremelnice şi atât de înşelătoare şi nesigure (Prov. 27, 24), ci „îmbogăţirea în Dumnezeu“; nici n-a contrazis nevoia firească de procurare a celor necesare pentru susţinerea vieţii, ci procurarea lor peste măsură, de multe ori înfrigurată, care duce la desfigurarea şi deformarea persoanei umane, ci dimpotrivă, ne îndeamnă la încredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu faţă de lume şi de oameni, încredere care trebuie să ducă la echilibru şi cumpătare în agonisirea lor „ştie Tatăl vostru cel ceresc că aveţi trebuinţă de ele“ (Mt. 6, 32).

Tânărul bogat din Evanghelie nu s-a făcut vinovat pentru simplul fapt că avea „multe bogăţii“, ci ceea ce l-a făcut cu adevărat să fie condamnat de Mântuitorul, a fost prea multa sa grijă faţă de ele. Răul provenea din propria-i realitate interioară, tocmai din prea multa sa preocupare şi alipirea cu tot sufletul de acestea, căci „nu depărtarea externă de lume, ci detaşarea lăuntrică de ceea ce este rău în ea, este lucru hotărâtor“ (Sf. Simeon Noul Teolog, Filoc., vol. 6, pag. 83). Dacă Mântuitorul l-a îndemnat să *„vândă toate“*, a vrut ca mai întâi să-l scoată din stăpânirea lor, să-l situeze pe o poziţie de detaşare lăuntrică „să nu socotiţi că iubirea de argint stă numai în a avea aur sau argint, ci orice lucru de care se lipeşte sufletul“ (Sf. Isaac Sirul, Filoc., vol. 5, pag. 70); să-l elibereze sufleteşte de sub stăpânirea lor „se cuvine a avea bunuri ca stăpân al lor, şi nu ca slugă a lor; să le stăpâneşti şi nu să te stăpânească. Dumnezeu ţi le-a dat, nu ca să le cheltuieşti spre pieirea ta, ci spre a lucra la mântuirea ta“ (Sf. Ioan Gură de Aur). Referindu-se la sfatul evanghelic *„vinde tot ce ai“*, un mare teolog rus contemporan, îl interpreta tocmai în sensul celor afirmate mai sus *„vinde tot ce eşti“*, deci Mântuitorul voia să-l scoată din starea de identificare cu ceea ce avea. (P. Evdokimov, Vârstele vieţii spirituale, pag. 101).

„Sufletul dezlegat de materie ajunge purtător de Dumnezeu“ (Ilie Ecdicul, Filoc., vol. 3), aceasta este starea la care L-a îndemnat Domnul Iisus pe tânărul bogat, de a se elibera de sub stăpânirea materiei, de a se elibera lăuntric „faptele nu îndreptează pe om, independent de dispoziţia sa lăuntrică“ (Teoclit Dionisiatul, op. cit., vol. 1, pag. 99), lui lipsindu-i tocmai libertatea interioară, disponibilitatea sufletească de a se apropia de Dumnezeu, căci numai aceasta face posibilă sălăşluirea harului dumnezeiesc în sufletul nostru, aceasta fiind condiţia primă în realizarea mântuirii, care are nevoie „de suflet slobozit de patimi“ (Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, vol. 3, pag. 124).

Cu adevărat, Iisus este Fiul lui Dumnezeu

(Urmare din pag. a 2-a)

buni cunoscători şi ai acestei limbi, a fost de a-i convinge, că Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu (Gheorghiu V., Introducere în Sf. cărţi ale T.N., p. 162).

Asemeni apostolilor, care au chinuit în corabie pe mare, cu vântul împotrivă, tot aşa au obosit vâslind, fără să se descurajeze, şi corăbierii - conducători ai Bisericii. În decursul timpurilor, Biserica lui Hristos a avut să lupte cu valurile potrivnice ale adversarilor săi şi ale curentelor contrare credinţei creştine, care puteau face mare rău Bisericii. Precum a intervenit Iisus, Fiul lui Dumnezeu, pe mare, când primejdia a fost mai ameninţătoare, tot aşa intervine Dumnezeu, spre a nu se descuraja inima corăbierilor Bisericii. Nimic nu dă mai multă putere ca şi încrederea internă, inspirată de Mântuitorul, în momentul în care totul pare a fi pierdut. În astfel de momente a intervenit Dumnezeu în viaţa Bisericii spre a alunga frica şi pesimismul din suflete, întărind elanul care dă noi puteri de biruinţă. Apostolilor, le-a adresat Fiul Omului îndemnul: „Îndrăzniţi, Eu sunt; nu vă temeţi!“ Apostolilor şi Bisericii sale le-a oferit sprijinul său, prin pronia cerească: „Iată, Eu cu voi sunt, în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor“ (Mat. 28, 20). Asemeni corabiei lui Noe, afară de Biserică nu este viaţă şi mântuire (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 285). Extra Ecclesiam nulla salus, şi de asemeni: Cel ce are Biserica de mamă, îl are pe Dumnezeu ca Tată, căci, Habere non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem - a afirmat Ciprian, episcopul Cartaginei (200-258).

Făcând uz de libertatea evanghelică, creştinii primelor veacuri şi-au permis treptat să se servească de icoane. Începutul s-a făcut cu icoanele simbolice, dintre care: crucea, ca simbol al mântuirii; viţa, mielul, păstorul, ca simboale ale lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu; corabia ca simbol al Bisericii.

În iconografia noastră bisericească pe sticlă, din vechile biserici de sat, precum şi din interioarele bogat împodobite ale vechilor case ţărăneşti, talentaţii noştri zugravi au ştiut să respecte cu stricteţe simbolismul reprezentărilor din icoane.

Din aceste considerente, demnă de descifrare este splendida icoană pe sticlă din Arpaşul de Sus, cu tema „Sfânta Treime (Troiţa)“. Datată din 1859 şi lucrată de Savu Moga, ea a fost păstrată în Colecţia C. Brăiloiu din Bucureşti.

În registrul inferior prezintă corabia cu credincioşi, pe valuri, având stindard cu cruce, despre care - deasupra ei - este scris cu litere cirilice: „Prin această corabie se închipuieşte catoliceasca (adică sobornicească sau universala) Biserică a lui Hristos“. De o parte a corabiei este reprezentat Sfântul ierarh Nicolae (participant la sinodul ecumenic de la Niceea, îndreptător credinţei, faţă de arianism). De cealaltă parte este Părintele Fotie (patriarhul ecumenic al Constantinopolului, aprig apărător al dreptei credinţe, faţă de abaterile de credinţă ale apusenilor). În registrul superior, Sf. Treime este reprezentată prin cei trei îngeri, la stejarul Mamvre, ospătaţi fiind de Avraam şi Sara. Sf. Treime exprimă o binecuvântare, adresată Bisericii şi ierarhilor săi: arhierei, învăţători, liturghisitori şi conducători. Sf. Treime este ocrotitoarea Bisericii pe marea învolburată a acestei vieţi (Irimie C. şi Focşa M., Icoane pe sticlă, ed. Meridiane, Bucureşti, 1969, p. 35 şi planşele 147-149). Cu referire la această mare, prin irmosul de la slujba înmormântării i se adresează lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cererea de izbăvire, prin cuvintele: „Marea vieţii văzându-o înălţându-se de viforul ispitelor, la limanul tău cel lin alergând, strig către tine, scoate din stricăciune, viaţa mea, mult milostive“.

Dispreţuirea mitropolitului Nestor

(Urmare din pag. a 4-a)

încerce reluarea legăturilor cu familia. A primit atunci răspuns. Pieriseră o parte din cei scumpi sufletului său, iar pe cei rămaşi în viaţă încă nu putea să-i vadă. A trebuit să vină anul 1990 pentru ca mitropolitul Nestor Vornicescu să ajungă în satul natal, după aproape o jumătate de veac. Părinţii îi muriseră, asemenea şi trei din fraţii săi, multe rude din cele lăsate acolo în anii 1940 fuseseră înghiţite de morminte. Alte generaţii tinere se ridicaseră, despre care ierarhul afla că sunt copii, nepoţi ori strănepoţi de la cei pe care-i lăsase acolo. Numai cine a avut asemenea momente în viaţă poate înţelege trăirile de atunci ale mitropolitului Nestor Vornicescu. Peste puţin timp a avut loc congresul de la Herculane. Acolo au venit şi mulţi basarabeni. Poate chiar din satul natal al mitropolitului! S-au ţinut discursuri, s-au făcut destăinuiri, s-au îmbrăţişat fraţii întru limbă şi simţire românească, a avut loc masa bucuriei regăsirii şi atunci mitropolitul a cântat „Mamă, mamă, dor de mamă“. Ce cântec putea să fie mai potrivit atât cu împrejurarea în care se afla, cât şi cu starea lui sufletească?!

Iată că acea secvenţă a fost decupată de oameni de rea credinţă şi folosită apoi pentru compromiterea ierarhului şi batjocorirea lui. Iar oamenii aceia erau dintre craioveni, adică dintre fiii duhovniceşti ai mitropolitului! Trist, dureros de trist, titlu de glorie şi de amuzament din batjocorirea criminală a unui om nevinovat. Azi Mitropolitul Nestor este sub glie, poate că boala de care suferea i-a fost accelerată şi de acele atacuri infame din presă şi de la televiziune pornite împotriva sa. Nu ştim ce simt azi cei care s-au ocupat de falsificarea şi prelucrarea în sens denigrator a acelei imagini, dar, dacă ar avea o fărâmă de conştiinţă ar trebui să se căiască.

Ce oameni, dom'le, ce oameni! Şi ce vremuri!

Homosexualitatea — „patimă de necinste"

Schimbarea structurilor economice, politice, sociale, culturale și nu în ultimul rând religioase în lume, se datoresc unor cauze bine determinate, dar la rândul lor acestea reușesc să schimbe mentalitatea și apoi comportamentul moral-spiritual al omului.

Spre exemplificare ne vom referi doar la un singur caz, și anume la homosexualitate. Dacă secole de-a rândul, sub influența creștină, homosexualitatea era considerată, după expresia *Sfântului Apostol Pavel*, **„patimă de necinste"**, de ocară sau de rușine și sancționată cu duritate de codul penal al țărilor civilizate, ca pe un delict antisocial, acum însă a devenit liberalizată aproape în întreaga lume. Și nu numai că a intrat în literatură, în pictură, în muzică, în cinematografie, în arta fotografică și chiar în *politică*, făcându-i-se la toate nivelele multă publicitate...[1] Dar, mai mult, își propune să „cucerească" chiar și Biserica. Propaganda homosexuală devine însă de-a dreptul scandaloasă, ca un atac violent la adresa creștinismului, atunci când autorul unui *Dicționar Gay*, recent apărut, include în paginile sale, fără nici un scrupul și fără nici un temei pertinent, ca victime ale acestei scârboase patimi, tocmai pe *Fiul lui Dumnezeu* și pe doi dintre corifeii Bisericii, pe *Fericitul Augustin*, cea mai reprezentativă figură patristică a Bisericii Apusene, și pe *Toma d'Aquino*, părintele scolasticii.[2]

Dincolo de aceasta, rămâne însă real faptul că se poate vorbi, tot mai deschis și tot mai des, despre creștini homosexuali, și chiar de preoți și pastori având astfel de metehne morale. În același timp i se cere Bisericii să binecuvinteze căsătoriile homosexuale, așa cum unele state europene le-au și legalizat. Se cere apoi chiar hirotonia homosexualilor, ceea ce, evident, nici nu se poate și nici nu se vrea... Remarcăm totuși în acest context apariția mai multor cărți care pledează cu hotărâre de pe poziție creștină, în favoarea homosexualității. Și nu orice fel de nume semnează astfel de cărți. Unul dintre ei este *Adrian Thatcher*, directorul *Centrului de Teologie și Educație Creștină* de pe lângă Colegiul *„Sfântul Marcu"* și *„Sfântul Ioan"* din Plymouth, Marea Britanie. El a predat la aceste colegii un curs de doi ani despre: *„Credința, sexul și zămislirea"*, iar la cererea studenților a sintetizat ideile în cartea: *„Liberating sex" (Descătușarea sexului)* cu bibliografia la zi.[3] Cartea are pretenția să ofere *„o perspectivă creștină asupra sexualității"*, adică o viziune creștină modernă uneia dintre cele mai controversate teme ale contemporaneității. Autorul propune în acest sens o *„Teologie a sexualității"*.

Noua *viziune „creștină modernă"* pe care și-o propune *A. Thatcher* este determinată de starea de criză socială, cu care este confruntat creștinismul în actualitate. Astfel, în unele țări, persoanele singure formează jumătate din populația adultă. În S.U.A. 53% din femei sunt singure; 20% nu au fost căsătorite niciodată; iar 33% sunt divorțate sau văduve. Un raport elaborat de Alianța Evanghelică din Marea Britanie arată că 44% din bărbații sub 30 de ani, enoriași ai Bisericii evanghelice, sunt singuri, iar singurătatea și îngrijorarea în privința vieții sexuale sunt sentimente pe care le trăiesc în mod obișnuit. Se pare că numărul persoanelor singure în rândul enoriașilor unei congregații variază între o treime și jumătate.[4]

Se constată apoi că după adolescență, 37% din populația bărbătească a avut contacte homosexuale, că 13% au fost mai mult homosexuali decât heterosexuali cel puțin trei ani, între adolescență și momentul când au împlinit vârsta de 55 de ani, iar 4% au fost exclusivi homosexuali după încheierea adolescenței.[5] Alte cifre arată că cel puțin 50% din bărbații adulți se consideră predominant heterosexuali, cu experiență homosexuală accidentală; iar 37% sunt în esență heterosexuali, cu experiență homosexuală importantă. Pe lângă acestea, se constată că „atracția între persoane de același sex există, într-o oarecare măsură, la jumătate din întreaga populație".[6]

Apoi, în *problema divorțurilor*, se constată că în Anglia una din trei căsătorii contractate sfârșesc prin divorț. În S.U.A., situația este și mai alarmantă, cifra de divorț fiind una la doi.[7]

O altă criză morală este *desfrâul*. Astfel, 70% din eșantionul de femei chestionate, care erau căsătorite de mai mult de 5 ani, aveau sau avuseseră relații sexuale în afara cadrului căsătoriei, deși majoritatea mai credeau încă în monogamie. O analiză recentă a adulterului în Anglia arată că un număr egal de femei căsătorite, ca și de bărbați, au relații extraconjugale și le prezintă ca fiind „aventuri de o noapte".[8]

Toți cei amintiți ca având metehne morale sunt din nefericire creștini, chiar dacă și numai prin faptul că au fost botezați... Excomunicarea lor ar însemna renunțarea la eficiența mesajului evanghelic; iar o atitudine de indiferență față de ei, ar însemna un abandon al misiunii și responsabilității pastorale a Bisericii. Acțiunea lor de reeducare va fi refuzată înainte de a fi pusă în aplicare, fiindcă o vor considera un atentat la libertatea lor... Autorul arată că singura soluție care rămâne aplicabilă constă în revizuirea concepțiilor tradiționale despre sex și sexualitate, și propunerea unei viziuni creștine „moderne" a acestei probleme, prin crearea unei Teologii a sexualității. Iar pentru atingerea acestui obiectiv se pornește de la necesitatea liberalizării sexualității ca plăcere și scop al omului în lume, binecuvântat și întreținut de Dumnezeu. Astfel, dacă înainte Biserica proclama prin dascălii ei că scopul căsătoriei este nașterea de copii, se impune acum o reevaluare a teologiei, a moralei și a spiritalității creștine...

Dar marea greutate pe care încă de la început o întâmpină **A. Thatcher** în formularea unei **„Teologii a sexualității"** sunt cuvintele **Sfântului Apostol Pavel** prin care consideră homosexualitatea ca o **„patimă de ocară"**. „Debarasându-ne" de caracterul inspirat al cuvintelor apostolice, autorul nostru îl consideră pe Sf. Pavel tributar mentalității iudaice, și adversar celei aparținând lumii păgâne, căreia i se adresează mesajul Evangheliei...

Încă de la început vom preciza că acest punct de plecare nu poate rezolva „teologia sexualității" (homosexualității), oricât de mult se străduiește autorul ei să-și „blindeze" speculațiile cu texte biblice sau cu alte adeziuni bibliografice. Se cuvine să arătăm că **Sfântul Apostel Pavel** nu transmite prin mesajul Evangheliei propovăduită la toate neamurile o anumită mentalitate iudaică, ci un mesaj divin, concretizat în porunca lui Dumnezeu: **„să nu fii desfrânat"**. Apoi Mântuitorul însuși întărește în Evanghelia Sa duhul acestei porunci: **„Ați auzit că s-a zis celor de demult: să nu desfrânezi. Iar eu zic că oricine caută la femeie spre a o pofti, a și desfrânat cu ea în inima sa"** (Matei 5, 27-28). Acesta este adevăratul mesaj al Evangheliei, care a schimbat mentalitatea și comportamentul lumii vechi prin încreștinare.

Mai presus de orice, pentru iudeii monoteiști, cunoscători ai voii și poruncii adevăratului Dumnezeu, desfrâul era un păcat. E firesc apoi ca într-un stat teocratic, acest păcat, considerat delict antisocial, să fie aspru pedepsit. În acest context homosexualitatea era considerată ca o întinăciune în fața lui Dumnezeu, atrăgând blestemul Lui, asemenea împreunării cu dobitoacele **(Leviticul** 18, 22-23), fiind pedepsită cu moartea **(Leviticul 20, 13-16)**. Atât de mare urâciune era acest păcat în fața lui Dumnezeu, încât locuitorii cetăților Sodoma și Gomora au fost osândiți cu pieirea **„slobozind peste ei Dumnezeu ploaie de pucioasă și foc din cer"** (Facerea 19, 24). De aici și numele păcatului de **„sodomie"**, după numele cetății distruse.

Cu totul altfel era privită homosexualitatea în lumea păgână înaintea venirii Mântuitorului în lume.

Homosexualitatea nu era socotită păcat, fiindcă evlavia păgână avea un caracter formal și exclusiv cultic. Mai mult decât atât, erau cazuri când desfrâul era ridicat la rangul de cult, ierodulele (cele sfințite) depunând costul desfrâului în vistieria templului... Nu se exercita nici un efect punitiv din partea statului, fiindcă nu erau elaborate legi anume privind perversiunea sexuală. Istoricii îi citează chiar și pe unii împărați și conducători de armate având astfel de metehne. În astfel de situații homosexualitatea în mentalitatea celor vechi era considerată un mod de exprimare a naturii umane, asemenea heterosexualității. Se puneau în discuție modurile ei de exercitare, fiind condamnate doar abuzurile și violurile la adresa copiilor. Pe de altă parte, pederastia putea fi privită și altfel în antichitatea precreștină, și anume în înțelesul legat de educația copilului. În acest sens, nu va trebui să ne mire faptul că un cercetător și specialist de largă recunoaștere internațională, **Henri-Irenée Marrou** pune semnul egalității între **„paideia"** (educație) și **„paiderasteia"** (iubirea față de copii), indiferent dacă cuprindea sau nu senzualitatea. Relația dintre **erast** (educator) și **eromet** (cel de educat = copilul) se baza în fond pe iubirea prietenoasă, bărbătească (virilă) dintre ei, asemenea iubirii dintre fratele mai mare și cel mai mic... De aceea, **Marrou** conchide că paideia pederastică nu avea un caracter trivial și vulgar corespunzător dezmățului sexual, ci scopul ei final era cultivarea virtuții: **„Prea adesea Erosul grec este deschis ca o simplă aspirație a sufletului, ...de dorință, spre ceea ce-i lipsește; din partea celui care iubește, erosul participă totuși la** arete **(virtute) prin această dorință de înnobilare, de dăruire de sine, prin această nuanță — pentru a spune totul — de paternitate spirituală"**. Acest sentiment, atât de minuțios analizat de **Platon (Symposion,** 206 b-e; 209 b-e) se clarifică, spune **Marrou,** în lumina unei analize freudiene: este evident, instinctul normal al generării, dorința pasională de a se perpetua într-o ființă asemănătoare sieși, dorință care, frustată de inversiune, deviază și se defulează pe acest plan pedagogic. Educația transmisă de un erast apare ca un substituit, ca un derizoriu **Ersatz** al zămislirii: obiectul iubirii (pederastice) este acela de a procura și de a da naștere întru frumos **(Platon, Symp.** 206 e).[9]

Vom reveni însă la homosexualitate ca „patimă de necinste", spre a arăta că nici înțelepții antici ai Eladei și Romei nu o considerau astfel, ci îi aplicau timbrul naturii umane, pe care tindeau mereu să o aducă la perfecțiune, fără ca pederastia să-i încoroneze cu ceva.

Este prea bine cunoscut faptul că deviza vechilor înțelepți este **de a-ți trăi viața conform naturii.** Unii au venit cu precizarea că **„naturalia non sunt turpia"** (ceea ce este natural, nu este rușinos). Aceștia erau cinicii (de la **Kynos** = câine, fiindcă aveau ca emblemă un câine). Întemeietorul școlii cinice a fost **Antisthene** (435-370 î.Hr.). Era discipolul lui **Socrate.** Disprețuind bogățiile și convențiile sociale, propovăduia necesitatea trăirii conform naturii. Acești filosofi duceau o viață austeră, reducând nevoile la strictul necesar. Mai târziu celebra lor deviză a fost compromisă, cinici fiind socotiți cei care manifestă dispreț față de orice normă morală, motivând lubricele lor pasiuni instinctive prin aceea că nu este rușinos nimic din ceea ce aparține naturii...

În altă ordine de idei, sub aspect religios-moral ne putem explica fără prea mare greutate apariția desfrâului căzut în homosexualitate, dacă vom reflecta puțin asupra confuziei create în ființa omului căzut în păcat.

Putem constata încă dintru început că având mintea întunecată de păcat, omul fascinat de fenomenul de însămânțare și rodire, prin neîntrerupta reîntoarcere a naturii spre viață, a început să o sacralizeze, închinându-i un cult cu ritualuri, serbări, tradiții, interpretări simbolice etc., pământul devenind **„Gea mater"**, care primește sămânța lui Uranos și rodește viața... Culesul recoltelor era un prilej de bucurie, care devenise o sărbătoare a belșugului la multe dintre religiile antice. Când însă cultul sacru al fecundității s-a transformat într-un cult erotic ce însoțește fecunditatea, a apărut tulburătoarea decadență a religiei, cu serbări orgiace, cu dansuri lascine, cu mese îmbuibate și beții destrăbălate, ce se opreau de multe ori în „vomitorium". S-a dezvoltat chiar o adevărată mitologie sexual-erotică... Apoi, de-a lungul vremii, viața particulară și publică a devenit arena declanșărilor sexuale, pervertind conștiințele, destrămând familiile, făcând victime morale și fizice, detronând capete încoronate și schimbând chiar mersul istoriei... Dar văpaia desfrâului nu a putut fi stinsă din sufletele oamenilor. S-au văzut oameni dibaci în luptă și plini de vitejie, care au învins și supus popoare, dar nu au putut învinge fiara din ei înșiși... În același timp, plăcerea instinctivă liberalizându-se fără nici o opreliște, căzând de sub instanța rațiunii sănătoase și a conștiinței curate, s-a degradat în animalitate morbidă, ca o deviere de la scopul și menirea ei, dintre care homosexualitatea a devenit oarecum la ordinea zilei.

Venirea Mântuitorului în lume, ca izbăvitor al firii căzute în păcat, aduce o nouă învățătură asupra modului în care trebuie să ne desăvârșim natura și viața. El ne spune: **„fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru care este în ceruri este desăvârșit"** (Matei 5, 48). Prin aceste cuvinte Mântuitorul ne îndreaptă privirile spre sfințenia lui Dumnezeu, la care se ajunge prin asemănarea cu El. Altfel spus, dacă vreți să vă desăvârșiți natura, străduiți-vă să dobândiți sfințenia Părintelui ceresc, împărtășindu-vă din natura Lui divină, fiindcă sunteți fiii Lui.

Necunoscând păcatul, înțelepții vechi nu au înțeles ce înseamnă natura căzută odată cu apariția patimilor prin dereglarea instinctelor ce nu-și mai îndeplinesc menirea. Ei nu înțelegeau apoi nici necesitatea desăvârșirii naturii prin participare la viața adevăratului Dumnezeu, pe care de altfel nici nu-l cunoșteau. Această înstrăinare de Dumnezeu, i-a menținut în orbecăirea căutării desăvârșirii unei naturi în fond bolnavă, ce nu putea fi desăvârșită înainte de a fi însănătoșită...

Înțelepții nu au intuit totdeauna faptul că așa cum în natura macrocosmosului pot exista abateri, care căzând de sub controlul legilor fizice aduc dezordinea, tot astfel și în natura microcosmosului pot exista norme ale ordinei, care dacă nu sunt respectate, natura însăși se va perverti în loc să se desăvârșească...

Însănătoșirea și desăvârșirea naturii umane o va face Dumnezeu însuși, creatorului ei, prin venirea Fiului Său în lume. Prin jertfa Sa, ștergând păcatul din firea omenească, Mântuitorul îi împărtășește viața divină, sau sfințenia lui Dumnezeu. Ne lasă însă și pe noi ca în mod liber să participăm la natura Sa umană și îndumnezeită pentru a ne împărtăși de sfințenia Lui. Fiind act liber de participare și de devenire asemenea lui Dumnezeu, se impune și strădania noastră necontenită de a ne elibera de păcat și a crește mereu în virtute, ca o împlinire a voii lui Dumnezeu, **„care este sfințenia voastră; și să vă feriți de desfrânare, să știe fiecare din voi a-și stăpâni vasul său în sfințenie și cinste, nu în patima poftei ca păgânii, care nu cunosc pe Dumnezeu"** (I Tesaloniceni 4, 3—5).

Noua învățătură creștină a sfințeniei vieții prin ferirea de desfrânare a fost primită cu multă repeziciune de sufletele oamenilor dornici de mântuire, încât chipul lumii s-a schimbat. O contribuție importată la adâncirea acestei schimbări a adus-o **Sfântul Apostol Pavel.** Propovăduind Evanghelia **„la toată făptura"**, el insista asupra faptului că **„chipul lumii trece"**, iar **„cei căsătoriți să fie ca cei necăsătoriți"**; și **„cel ce se căsătorește face bine, iar cel ce nu se căsătorește face și mai bine"** (I Corinteni 7, 29-35). Cât despre **„desfrâu și orice necurăție sau lăcomie nici să se pomenească între voi, așa cum se cuvine sfinților... căci aceasta să o știți că nici un desfrânat sau necurat... nu are moștenire în împărăția lui Hristos și a lui Dumnezeu... ca fii ai luminii să umblați - căci roada Duhului este în toată bunătatea și dreptatea și adevărul"** (Efeseni 5, 3—9).

În felul acesta, noua mentalitate a oamenilor deveniți prin Hristos fiii lui Dumnezeu, aduce în lume viața de sfințenie. Creștinii împărtășindu-se de viața lui Hristos, devin imitatorii Lui, încât numărul celor ce preferau castitatea și fecioria creștea din ce în ce mai mult. Entuziasmul lor era atât de mare, încât interpretând greșit îndemnul Mântuitorului de a se face **„fameni pentru împărăția lui Dumnezeu"** (Matei 19, 12), se castrau. Nu este vorba numai de cel mai mare interpret scripturistic al Răsăritului Creștin, **Origen,** ci și de mulți alți necunoscuți. Faptul că legislația bisericească încă de timpuriu a pedepsit cu caterisirea pe preoții care se castrau, sau cu afurisirea timp de trei ani pe laici, socotindu-i ca invidioși asupra propriei lor vieți, dovedește pe deplin acest fapt (vezi **Canoanele 21, 22, 23, 24 apostolice).**

Desigur, entuziasmul pentru viața feciorelnică a fost întreținut și a crescut în mare parte și datorită apologiei pe care i-o făceau cuvântările și scrierile părinților care se bucurau de mare autoritate duhovnicească printre creștini. Faptul că în două **Sinoade locale (Ancira,** 306 și **Elvira,** 309) s-a impus celibatul preoților, aceasta va deveni o problemă efervescentă, discutată apoi contradictoriu la primul Sinod ecumenic, dovedește cât de mult prețuiau primii creștini castitatea. Lucrurile au primit și o turnură negativă în sensul că s-a ajuns în situația de a fi defăimată căsătoria, încât Biserica s-a văzut din nou nevoită să dea legi pentru combaterea acestor exagerări. Fiindcă un eretic pe nume **Eustațiu** considera căsătoria ca pe o născocire diavolească, Biserica a stabilit la cel **de-al treilea Sinod local de la Gangra** că **„dacă cineva ar defăima nunta și pe ceea ce se culcă cu bărbatul său, credincioasă fiind și evlavioasă, să fie anatema"** (Canonul 1); **„Dacă cineva se dedică fecioriei și înfrânării nu pentru bunătatea și sfințenia căsătoriei, ci pentru că, scârbindu-se, se îndepărtează de căsătorie, să fie anatema"** (Canonul 9); **„Dacă cineva dintre cei ce trăiesc în feciorie, pentru Domnul, își bate joc de cei căsătoriți, să fie anatema"** (Canonul 10).

Pe de altă parte, firea omenească deși este înnoită prin har, purtând rănile păcatului, primește de multe ori în viața pământească replicile venite din firea cea veche aflată sub zodia concupiscenței. Astfel, dacă unii creștini, ducând lupta cea bună a virtuții, aveau o viață de sfințenie asemenea îngerilor, alții în schimb, cădeau în cele mai de ocară patimi, precum sodomia și împreunarea cu dobitoacele... Simplul fapt că Biserica s-a văzut nevoită să sancționeze cu severitate aceste păcate săvârșite de fiii săi, înseamnă că ele au existat în viața lor (vezi **Canonul 16 Ancira, 7, 62, 63 Vasile cel Mare; 29, 58 Grigorie de Nissa; 29 Nichifor Mărturisitorul).**

Odată cu formarea statelor creștine, legislația acestora a menținut secole de-a rândul homosexualitatea ca un delict antisocial pedepsit cu asprime.

Chiar și morala proletară a secolului XX, deși antireligioasă și mai ales anticreștină, pentru a crea înregimentarea colectivă a oamenilor, a menținut homosexualitatea sub incidența codului penal.

Dar mentalitatea occidentală a început să se schimbe odată cu apariția **Renașterii** și a **Umanismului,** când a apărut interesul pen-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. Prof. Dr. SORIN COSMA

Studenţi ai U.L.B. Sibiu prezenţi la manifestări internaţionale

(Urmare din pag. a 3-a)

mai ales cu cei din „lumea a treia“ — Africa, Asia, America de Sud — au permis studenţilor ortodocşi români să-şi prezinte şi totodată să-şi înţeleagă mai bine propria poziţie şi identitate, într-o lume ce pare să tindă tot mai mult către o viziune cu caracter globalist.

Cinci dintre tinerii responsabili cu organizarea suitei de participări amintite mai înainte au participat în continuare, între 28 august — 2 septembrie, în localitatea franceză La Feclaz, la Congresul asociaţiei „Fondations pour un Monde Nouveau“ (FMN — cu ajutorul căreia au fost posibile participările menţionate). Congresul a prilejuit întâlnirea cu alţi responsabili pentru activităţi ecumenice, caritative etc., din întreaga lume, prezentările unora dintre aceştia fiind urmărite cu un deosebit interes. O menţiune specială trebuie făcută pentru Andrea Riccardi, fondatorul Asociaţiei San Egidio, care a exprimat numeroase cuvinte de adâncă preţuire pentru Biserica Ortodoxă Română, transmiţând un călduros cuvânt de salut şi Întâistătătorului Mitropoliei Ardealului, Înalt Prea Sfinţitului Dr. ANTONIE Plămădeală.

Ansamblul participărilor internaţionale ale studenţilor ortodocşi sibieni din această vară se poate spune că a reprezentat ocazia unor deschideri spre o mai bună înţelegere a realităţilor contemporane, cu deosebire în planul religios.

Din partea Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“ a Universităţii „Lucian Blaga“ din Sibiu a participat la aceste manifestări Pr. lect. Vasile Grăjdian.

Teologie şi slujire

În editura „Trinitas“ a Mitropoliei de la Iaşi, arhicunoscută deja prin prestanţa şi prin lucrările ce le editează, a apărut recent o lucrare de excepţie atât ca şi conţinut cât şi ca grafică. Este vorba despre volumul omagial intitulat sugestiv *„Priveghind şi lucrând pentru mântuire“*, volum ce a fost editat la împlinirea a 10 ani de la întronizarea *Î.P.S. Dr. Daniel Ciobotea* ca arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei (1 iulie 1990).

Volumul apărut se vrea să fie un smerit omagiu adus întâistătătorului Bisericii Moldave care vreme de 10 ani s-a ostenit *„cu timp şi fără de timp“* în ogorul Bisericii strămoşeşti, învăţând poporul legea lui Dumnezeu, sfinţindu-l şi conducându-l cu dragoste şi blândeţe spre zările împărăţiei celei veşnice.

În paginile lui sunt cuprinse fapte şi izbânzi ale lucrării arhiereşti a Î.P.S Daniel, care, după ce şi-a luat asupra lui jugul cel greu şi în acelaşi timp încărcat de responsabilităţi al arhieriei, asemenea *„păstorului celui bun“* şi-a pus sufletul său pentru turma cea încredinţată spre arhipăstorire.

Din volumul amintit răzbate grija de căpetenie a Î.P.S. Sale faţă de sfintele locaşuri de închinare, biserici şi mânăstiri din eparhie, strădania depusă pentru a se restaura vechile monumente ale artei noastre bisericeşti dar în acelaşi timp de a se zidi noi lăcaşuri de cult în oraşe şi sate, noi mânăstiri şi schituri. Dacă la înscăunarea Sa ca mitropolit în eparhie existau doar 18 mânăstiri şi schituri astăzi ele sunt în număr de 102. Dar munca Î.P.S. Sale nu s-a limitat doar la a construi ziduri ci în acelaşi timp a depus eforturi deosebite pentru a zidi şi în sufletele vieţuitorilor acestor noi aşezăminte prin reîntoarcerea la sfintele nevoinţe, la rugăciune, la ascultare şi la munca braţelor şi a minţii.

Volumul cuprinde pagini întregi ce scot în evidenţă lucrarea pastorală, misionară, culturală şi filantropică din cuprinsul Arhiepiscopiei Iaşilor sub îndrumarea directă a Î.P.S. Mitropolit Daniel, fiind structurat în patru părţi, fiecare cuprinzând studii şi articole legate de această temă aniversară. Partea I are titlul *„Slujire şi Comuniune“*, a II-a *„Biserica şi Societatea“*, a III-a *„Arhiepiscopia Iaşilor în anul 2000“*, iar a IV-a *„Teologia — Ştiinţa bucuriei şi a vieţii veşnice“*.

Volumul se încheie cu un profil biobibliografic al Î.P.S. Daniel şi care cuprinde exhaustiv, sutele de studii şi articole scrise de Î.P.S. Dr. Daniel Ciubotea în limba română sau în alte limbi de circulaţie, studii care fac cinste atât teologiei româneşti cât şi teologiei ortodoxe în general.

De altfel Î.P.S. Sa este recunoscut ca unul dintre marii ecumenişti şi marii ierarhi ai ortodoxiei zilelor noastre, care-şi aduce o contribuţie esenţială la marile probleme cu care se confruntă Biserica la început de nou mileniu.

Semnalând apariţia acestui volum omagial, care, aşa cum se arată în prefaţă, a fost conceput şi realizat în cea mai mare taină, deoarece Î.P.S. Daniel cu smerenia-i cunoscută n-ar fi acceptat, ne facem o datorie de suflet faţă de un ales ierarh şi cărturar al Bisericii şi al neamului nostru şi în acelaşi timp ne exprimăm convingerea că şi în viitor Î.P.S. Sa va adăuga noi realizări şi noi împliniri arhiereşti în Cartea de aur a Bisericii Moldave spre binele şi fericirea preoţilor şi a păstoriţilor de pe aceste binecuvântate plaiuri.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Homosexualitatea — „patimă de necinste“

(Urmare din pag. a 6-a)

tru cultura clasică uitată, şi când secularismul ce se va stabiliza tot mai mult, va pune în centrul preocupărilor omul, începând să se dezvolte cultura naţională, artele, ştiinţa, relaţiile sociale, etc. Pe acest fundal va apare **Reforma** ca o eliberare a gândirii şi comportamentului uman pe plan religios, apoi **Iluminismul** secolului XVIII şi **Revoluţia burgheză din Franţa,** prin întemeierea primei formaţiuni comuniste anticreştine, au dat grele lovituri Bisericii dominantă în Evul Mediu. În această conjunctură a putut **Fr. Nietzsche** proclama moartea lui Dumnezeu şi afirmarea moralei instinctiv biologizante neopăgâne, prin anularea noţiunii de păcat şi negarea valorilor creştine. Iar mai târziu, psihiatrul **Sigmund Freud** prin psihanaliză va deschide hemoragia pornografiei ce nu mai poate fi stăvilită. Pe fondul acestui ateism biologizant neopăgân preocupările sexuale intră în cultură, literatură, artă, ştiinţă, iar odată cu proclamarea drepturilor omului, acestea se liberalizează tot mai mult, ducând fiinţa umană spre o animalitate dură, şi la un libertinaj anarhic, încât legile caută disperat să stabilească ordinea socială, asemenea vizitiului care scăpând frânele din mână, scapă de sub control caii şi căruţa...

În aceste împrejurări istorice, culturale, sociale şi politice ne putem explica reapariţia homosexualităţii odată cu afirmarea tot mai accentuată a neopăgânismului biologizant-instinctiv. Se derulează în faţa ochilor noştri întreg cortegiul de imoralitate pe care îl dezlănţuie, pe „firma drepturilor omului“, homosexualitatea în lume, încât nu mai necesită nici un comentariu... Putem preciza totuşi că s-a căutat chiar o motivaţie ştiinţifică a homosexualităţii pentru a-i susţine necesitatea. Astfel se precizează că homosexualitatea ar avea trei tipuri principale de explicaţie: psihanalitică, biologică şi socială.

1. Potrivit lui **Sigmund Freud, părintele psihanalizei,** homosexualitatea apare atunci când un băiat nu reuşeşte să **„transfere atracţie heterosexuală a libidoului său de la mama lui la altă femeie naturală“**, poate din cauza forţei pe care o exercită acea atracţie sau din cauza orientării ei greşite, care ar putea fi cauzată de mediu... Există apoi teoria fobiei, potrivit căreia mama, în timpul **„sindromului de sarcină“** a simţit sentimentul de teamă de a fi abandonată de soţul ei, sau incapacitatea soţului de a fi alături de ea în această perioadă şi astfel mama transferă copilului traumatismul pe care-l suferă.

2. Potrivit **explicaţiei biologice,** bărbaţii homosexuali au un exces de estrogen, hormon propriu femeilor; iar femeile lesbiene, un exces de androgen, hormon bărbătesc. Aceste explicaţii biologice se referă la cantitatea relativă de testoteron existentă în perioadele vitale pentru dezvoltarea creierului fetusului şi imprimă copilului ce urmează să se nască o orientare masculină sau feminină, dar nu totdeauna în concordanţă cu sexul genetic al fetusului. Se spune că bărbaţii homosexuali au **„comisura anterioară“**, fascicol de nervi care leagă lobul stâng şi lobul drept al creierului, mai mare decât bărbaţii heterosexuali. În schimb ei au **„nucleul interstiţial“**, alt fascicol de nervi din hipotalamus, mai mic decât bărbaţii heterosexuali. Alte studii sugerează o puternică influenţă genetică. Astfel, 52 la sută din fraţii gemeni identici sunt homosexuali; 22 la sută din fraţii gemeni neidentici, şi doar 11 la sută în cazul fraţilor adoptivi.

3. Sub aspectul **explicaţiei sociale** se arată că homosexualitatea este o **„funcţie a adaptării determinată de selecţia naturală“**. Alţii spun că e pur şi simplu o **„construcţie socială“**, adică o idee inventată la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi în secolul al XIX-lea, la început de comunitatea medicală, în aşa fel încât medicii şi categoriile profesionale să-şi poată asuma controlul asupra unui anumit segment al societăţii, care mai înainte era controlat de Biserică şi de tribunale.[10]

După cum vedem, trei teorii independente una de alta, caută în mod diferit să explice unul şi acelaşi fenomen. Fiecare din ele caută să pătrundă în taina de nepătruns a sufletului omenesc, pentru a face lumină ca într-o peşteră întunecată fără ieşiri... Oricare din ele are pretenţia că poate fi acceptată, în aceeaşi măsură în care, la o analiză serioasă, poate fi şi respinsă.

Mult mai plauzibilă este învăţătura creştină despre natura căzută care poartă în sine rănile păcatului. Aşa cum în natura din jurul nostru s-au produs dezordini care îi tulbură viaţa, tot astfel şi în natura omului, atât biologică, cât şi spirituală, şi-au făcut apariţia tot felul de contradicţii care-i macină existenţa. Referindu-se la neamurile care **„au schimbat adevărul lui Dumnezeu în minciună şi au cinstit făptura şi i-au slujit ei în locul Creatorului“**, Sfântul Apostol Pavel arată că **„pentru aceea i-a şi lăsat Dumnezeu în patimi de ocară, căci şi femeile lor şi-au schimbat rânduiala firească..., la fel şi bărbaţii, s-au aprins în pofta lor unul către altul... Şi precum ei n-au reuşit să aibă pe Dumnezeu în conştiinţă, aşa i-a lăsat Dumnezeu pe ei cu mintea neîncercată ca să facă cele ce nu se cade...“** (Romani 1, 25-27). Părinţii Bisericii au arătat de asemenea că odată cu apariţia afectelor s-au dereglat şi instinctele, încât, plăcerea, de pildă, în loc să fie mijlocul prin care se exercită instinctul, se transformă în scop, şi astfel funcţia spirituală a omului se întunecă şi cade în animalitate, sau chiar mai prejos... Mintea ca lumină a sufletului se transformă sub dominaţia instinctelor oarbe, în instrumentul de motivaţie şi iscodire a noilor şi variatelor forme de dezvoltare a patimilor înrobitoare. Este ceea ce Sfântul Apostol Pavel numea **„mintea cărnii“** (Coloseni 2, 18).

Pentru a arăta că **homosexualitatea** este **patimă,** aşa cum o numeşte Apostolul, vom indica prin similitudine, că **patimile** reprezintă **o patologie organică şi sufletească a principalelor instincte omeneşti:** *de apărare-atac, alimentar (de nutriţie), de reproducere* şi *social.* Aşa, în instinctul de apărare-atac apare ceea ce este cunoscut sub numele de **„Killer instinct“**, ca formă violentă de manifestare a unei dorinţe pe care noi o numim bizară, fiindcă creează un permanent pericol social. Acesta transformă societatea omenească în junglă, făcând ca omul să se manifeste asemenea unui animal fioros, ce nu cunoaşte regulile comportamentului faţă de alţii. Există apoi în viaţa spirituală a omului predispoziţia cleptomaniei. Aceasta devine pasiune, dominantă a vieţii, necesitate de comportament ce se timbrează cu stigmatul lui **„moral insanity“**, adică imbecilitatea conştiinţei morale care face confuzia între bine şi rău, neputând astfel să-ţi îndeplinească menirea. Există apoi în cadrul instinctului alimentar forme degradante, precum bulimia şi eclimia, ca forme devorante ale lăcomiei după mâncare, sau anorexia, ca lipsă a poftei de mâncre, ca un simptom maladiv al fiziologiei umane. La fel există şi o însetietate după bunurile materiale, încât omul îşi pierde echilibrul necesarului, şi degenerează fie în destrăbălări, fie în zgârcenii, devenind chiar ridicol în comportament, asemenea lui Harpagon sau lui Hagi Tudose, din cunoscutele piese comice. În ce priveşte instinctul de reproducere, discuţiile primesc un caracter de profunzime. Dacă celelalte forme instinctive întreţin şi protejează viaţa, instinctul de reproducere are viaţă în sine şi o transmite mai departe. De aceea, impulsul care îl susţine nu este simpla plăcere, ci şi iubirea **(eros),** indicând o angajare integrală a sufletului omenesc, ca libertate, conştiinţă şi afecţiune. Iar când acest instinct care transmite odată cu viaţa şi informaţia genetică a speciei şi persoanei umane, este exercitat fără rânduiala care conduce la atingerea scopului său şi a menirii omului de a trăi în urmaşi, putem spune că pe bună dreptate remarca Nicolae Paulescu că **patima reprezintă o dereglare a instinctelor omeneşti: „Patima nu este altceva decât căutarea exclusivă a plăcerii ce rezultă din satisfacerea unei trebuinţe instinctive deviate (adică, al cărui scop natural este ignorat, neînţeles sau chiar - nu de puţine ori - dinadins relativizat)“.**[11]

La capătul acestui periplu putem spune că suntem de acord cu Sfântul Apostol Pavel, considerând homosexualitatea o **patimă,** fiindcă reprezintă o deviere a instinctului de reproducere de la scopul său.

Să vedem dacă este **patimă de necinste.**

Răspunsul afirmativ este motivat de faptul că reprezintă o aberaţie de la ordinea firească, coborându-l pe om sub condiţia animalică...

Este patimă de necinste şi prin modul violent, grotesc şi scârbos în care este practicată de cele mai multe ori, producând dezordini sociale şi trezind o adevărată repulsie din partea celor ce nu o acceptă.

În sfârşit, homosexualitatea reprezintă un eşec moral şi existenţial, prin pierderea menirii omului de a se împlini pe sine însuşi prin urmaşi. În actul creaţiei Dumnezeu a dat viaţă bărbatului şi femeii, imprimându-le menirea de a fi **„un singur trup“**, în scopul perpetuării neamului omenesc. În faţa acestei realităţi evidente, homosexualitatea reprezintă un abuz sălbatic, o aberaţie lipsită de finalitate; un eşec al instinctului de conservare a speciei umane.

Cu toate acestea, Biserica nu-i poate abandona, nici părăsi pe aceşti oameni, dintre care majoritatea sunt, cel puţin prin botez, dacă nu din convingere, fiii ei. Deviza creştină este: **„urăşte păcatul, dar iubeşte pe păcătos!“**. Hristos a venit să caute pe fiul risipitor şi oaia cea pierdută, precum şi să vindece pe cel bolnav, fiindcă cei bolnavi au nevoie de doctor... Este adevărat că la început Biserica acorda sancţiuni grele pentru astfel de păcate. Va trebui acum **mai mult să-i înţelegem pe oameni, decât să-i judecăm cu asprime pentru faptele lor.** Cu tot păcatul care îi stăpâneşte, se cuvine ca Biserica să şi-i apropie pentru a le oferi harul tămăduitor. Se cuvine mai mult ca oricând să aplicăm cu încredere **pedagogia divină a recuperării celor păcătoşi, îndepărtaţi de Biserică,** căzuţi pradă plăcerilor şi patimilor care îi stăpânesc... Căci pe drept cuvânt sublinia marele om de ştiinţă creştin, Nicolae Paulescu că **„din admirabila desfăşurare a actelor instinctive omul este înclinat să remarce şi să reţină senzaţiile plăcute care însoţesc îndeplinirea actelor respective. Şi în loc de a se înălţa până la scopul instinctului, el nu mai urmăreşte decât plăcerea devenită unică ţintă a activităţii sale“.**[12] Dar abordarea cu optimism a apropierii şi îndepărtării omului păcătos este motivată de faptul că, spre deosebire de animale, **„omul are facultatea de a transforma instinctele în acte voluntare; cu alte cuvinte, singur omul are posibilitatea de a cunoaşte scopul trebuinţelor instinctive şi a delibera asupra mijloacelor şi momentelor oportune satisfacerii lor“.**[13]

În acelaşi timp aprinderea necontrolată a patimii poate fi temperată, stăpânită şi îndepărtată prin puterea conştiinţei care are un rol esenţial de înfrânare, umanizând pornirile inconştiente. Un om de ştiinţă arată că **„a te putea stăpâni este o dovadă de maturitate a sistemului nervos, un exemplu de model cum activitatea perfecţionată a scoarţei cerebrale poate domina funcţiile elementare ale centrilor inferiori. Funcţia de înfrânare sau de inhibiţie a reflexelor simple... va atinge un grad înalt, ea transformându-se într-o adevărată trăsătură de caracter, într-o capacitate de stăpânire care constă în a-şi putea înfrâna unele reflexe, de a le domina cu raţiunea“.**[14]

La acestea adăugăm ca mijloace esenţiale de educare a firii căzute şi tiranizate de aprinderea necontrolată a plăcerii, puterea de convertire a rugăciunii, a cuvântului lui Dumnezeu şi a harului Sfintelor Taine. Părinţii Bisericii arată că acestea poartă în sine **„conversio amoris“**, adică tansformarea iubirii egocentrice, sălbatică şi animalică, în **iubire neprihănită faţă de Dumnezeu.** Revărsându-se în suflet iubirea lui Dumnezeu, instinctul este pus sub instanţa conştiinţei, încât nesăbuita poftă se poate preface într-un dor spiritual după cele dumnezeieşti, iar plăcerea oarbă poate fi luminată de bucuria curată a conlucrării de bunăvoie a minţii cu darurile lui Dumnezeu.

Conchidem că homosexualitatea este într-adevăr o patimă de necinste, dar cei ce o practică pot fi recuperaţi ca fii ai Bisericii, pentru împărăţia lui Dumnezeu.

---

1 Vezi Lionel POVERT, **Dicţionarul Gay,** trad. Iulia Stoica şi Felix Oprescu, Bucureşti, 1998.

2 **Idem,** p. 47, 191, 304. Ne-am ocupat de această problemă arătând netemeinicia afirmaţiilor lui L. Povert, în cartea noastră **Fericirile şi Sfânta Triadă,** Reşiţa, 1999, p. 140-145.

3 Londra, 1993, trad. Mariana Grancea, Bucureşti, 1995.

4 **Idem,** p. 241-242; 5. **Idem,** p. 194; 6. **Idem,** p. 195; 7. **Idem,** p. 174; 8. **Idem,** p. 173.

9 H. I. MARROU, **Istoria educaţiei în antichitate,** trad. Stella Petecel, vol. I, Bucureşti, 1997, p. 60-65.

10 Andrian THATCHER, **Descătuşarea sexului - O perspectivă creştină asupra sexualităţii,** Londra, 1993, trad. Mariana Grancea, Bucureşti, 1995, p. 196-197.

11 A se vedea mai pe larg: **Instincte, patimi şi conflicte,** Fundaţia Anastasia, 1995, p. 100.

12 **Idem, ibidem.**

13 **Ibidem.**

14 Dr. M. STERIADE, **Creierul, centrală cu milioane de agregaţi,** Bucureşti, 1962, p. 11.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **3 AUGUST a.c., — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a vizitat Schitul Păltiniș și a constatat la fața locului stadiul lucrărilor de construcții.
— S-a întâlnit cu dl. ing. Rusu și cu soția acestuia de la Banca Comercială București.
● **4 AUGUST a.c.,** — A primit la Reședință pe dl. Academician Prof. Dr. Marius Sala din Timișoara.
● **5 AUGUST a.c.,** — A primit pe dl. Vasile Andru, scriitor din București.
● **7 AUGUST a.c.,** — A primit pe **P.S. Visarion Răşinăreanu**, episcop-vicar.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhid. *Oancea Ezechil*, Consilier economic și pe P. C. Arhid. Prof. Dr. *Floca Ioan*, Consilier juridic.
— A primit pe D-șoara Cheneriș Sanda, Contabil șef.
● **10 AUGUST a.c.,** — A vizitat șantierul de construcții de la mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
● **11 AUGUST a.c.,** — A primit pe P.C. Ierom. Lavrentie de la Sf. Mânăstire Frăsinei și pe dl. Ing. Deac Ioan, manager general al **S.C. Compa S.A.** Sibiu.
● **14 AUGUST a.c.,** — A asistat la Slujba Prohodului Maicii Domnului, săvârșită la mânăstirea **Sâmbăta** de un impresionant sobor de preoți și diaconi.
— S-a întâlnit cu P.C. Pr. prof. Dr. Ioan Sauca cu familia de la Bossey, Elveția.
● **15 AUGUST a.c.,** — A asistat la slujba Sfinților Apei, la mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, iar seara a asistat la Slujba Acatistului Sfinților Brâncoveni.
— A primit și s-a întreținut cu dl. senator Corneliu Vadim Tudor, președintele partidului „România Mare", însoțit de dl. deputat Sorin Lepșa și cântărețul Ioan Bocșa, precum și cu alte persoane.
● **17 AUGUST a.c.,** — A primit pe D-na Aurelia și Ing. Mihai Buda din Rimini, Italia.
● **18 AUGUST** a.c., — A primit pe Alexe P., George, Mariana și Alina din București.
● **19 AUGUST a.c.,** — A vizitat Mânăstirea Orlat, prot. Sălișteanu.
● **22 AUGUST a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, Consilier Ad-tiv Bisericesc.
— A primit pe Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan.
● **29 AUGUST a.c.,** — A vizitat Mânăstirea Cârțișoara, prot. Avrig. Maica Stareță Eliseia și P.C. Părinte Dimitrie au relatat pe larg activitatea obștei și bunul mers al lucrărilor de șantier de la noua biserică.
● **30 AUGUST a.c.,** — A primit pe **P.S. Visarion** și pe *P.C. Arhid. Ezechil Oancea*, Consilier economic.
— A primit pe Maica Andreea.
● **31 AUGUST a.c.,** — A primit pe **Î.P.S. Andrei,** Arhiepiscop de Alba Iulia.
— A primit pe P.C. Ierom. Serafim, slujitor la Mânăstirea Predeal, prot. Brașov.
— A primit pe P.C. Arhid. Prof. Dr. Petre David de la Facultatea de Teologie din București, aflat în excursie cu un grup de credincioși din București.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂȘINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârșit următoarele:

● **22 AUGUST a.c.,** P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană cu prilejul întâlnirii de 30 de ani a promoției 1970 a I.T.U. Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
● **23-27 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa s-a aflat în Atena (Grecia).
● **29 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa, la invitația P.S. Gherasim, episcopul Râmnicului a săvârșit împreună slujba de resfințire a bisericii cu hramul „Tăierea Capului Sf. Ioan" de la Mânăstirea Cornet, jud. Vâlcea și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură. A hirotonit întru diacon pe teologul Cojocariu Mihai-Irinel.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Ioan Botezătorul în Catedrală.
● **31 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.
● **1 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit un Te-Deum la Colegiul Gheorghe Lazăr din Sibiu cu prilejul începerii noului an școlar.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
● **2 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
● **3 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din filia Șalcău, prot. Agnita, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit Taina Sf. Maslu de obște și a predicat în biserica parohială din Buia, prot. Mediaș.
● **4 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit slujba de Te-Deum cu prilejul noului an școlar la Seminarul Teologic „Dumitru Stăniloae" din Brașov și a adresat un cuvânt de învățătură și îndemn, tinerilor seminariști brașoveni.
— A făcut o vizită la Sediul protopopiatului Brașov.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
● **7 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a primit în Catedrala mitropolitană din Sibiu, o delegație de credincioși ortodocși greci din Megara - Grecia.
— Seara a slujit Vecernia și Litia și a predicat la mânăstirea de maici cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" de la Valea Hârtibaciului, jud. Sibiu.
● **8 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Nașterea Maicii Domnului" de la Măgura - Jina, jud. Sibiu, rostind cuvânt de învățătură. A săvârșit tot acolo Taina Sf. Maslu de obște. A cercetat Mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat și biserica „Sf. Gheorghe" din aceeași localitate.
● **9 SEPTEMBRIE a.c,** — P.S. Sa a făcut o vizită la via Mitropoliei de la Sărăcsău.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrala Mitropolitană.
● **10 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a săvârșit Vecernia și Sfințirea a două troițe recent restaurate și a rostit cuvânt de învățătură la Tălmăcel, prot. Avrig.

Diacon VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Vasile Andru publică: **„Proză, eseuri, interviuri"**, studiu introductiv, antologie și selecția reperelor critice de Constantin Blănaru, editura Hyperion, Chișinău, Pro Basarabia, Bucovina Press, 1995.

După o introducere destul de bogată, de C-tin Blănaru urmează o serie de Proze, din diferite volume, apoi Proze din periodice, apoi eseuri, invocări, apoi interviuri și în cele din urmă Repere istorico-literare. E o carte cu bucăți alese din Proza scriitorului. O carte valoroasă și desigur nu singura care s-ar putea extrage din opera acestui scriitor.

★

● O carte de mare valoare apare în Editura „Lumină din Lumină", București, 2000: **„Psaltirea în versuri"** de Vasile Militaru. Ea apare cu binecuvântarea P.S. Galaction al Alexandriei și Teleormanului.

Vasile Militaru este un cunoscut vechi scriitor care de această dată scrie Psaltirea lui David în versuri. Este fără îndoială o muncă uriașă, care transpune în versuri românești cunoscuta Psaltire a Proorocului David. Cartea apare în condiții grafice excepționale.

★

● Tot în editura „Lumină din Lumină" în București, 2000, apare și cartea: **„Șoaptele îngerilor și Poemele nemuririi"**, tot de Vasile Militaru. Cartea apare de asemenea tot cu binecuvântarea P. S. Galaction al Alexandriei.

Această carte este continuarea lucrării **„Vorbe cu tâlc"** și apoi **„Florile binelui"**, la care se adaugă și **„Poemele nemuririi"**, care nu au fost tipărite niciodată.

Vasile Militaru s-a născut la 19 septembrie 1886 și a trecut la cele veșnice în anul 1959, în închisoare la Ocnele Mari.

Este o carte de versuri scrisă cu multă ușurință și cu sporită atenție. Se citește ușor și cu folos.

★

● Editura Sfântul Gheorghe-Vechi publică cartea Părintelui Prof. Ion Buga, cu titlul **„Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu ..."** - predici la toată sărbătoarea - București, 2000, 456 p. Cartea apare cu binecuvântarea **Î.P.S. Dr. Antonie,** Mitropolitul Transilvaniei, și este dedicată lui Ștefan Augustin Doinaș. E o foarte bună carte de predici.

★

● Mircea Itu **„Itinerarii indiene"**, editura Orientul Latin, vol. I, Brașov, 327 p.

E o carte foarte interesantă privind o lungă ședere în India a autorului, așa că cine vrea să cunoască India să citească întâi această carte. „Ador Franța, suntem înnebuniți după Grecia, iar România m-a crescut ca o mamă, dar niciodată nu voi simți pentru ele o iubire la fel de nepământească, ieșită din comun, precum pentru India".

O recomandăm unei lecturi care vă va ține treji până o veți sfârși.

★

● Iată o carte care se citește cu plăcere: **„Scrisoare de la Înger"**, de Pr. Leon Dură, Editura Logos, Rm. Vâlcea, 2000. E o carte de poeme hristice de mare frumusețe.

„Însetat-am după Tine, Doamne, ca focul cel din vatră. Lemnul credinței s-a mistuit în flacăra ochilor mei. Ai ascuns de mine iubirea îngerilor și pacea sfinților trăitori întru smerenie. Mireasma moaștelor de crin aduce slava Heruvimilor în cimitire. Dar Tu nu ești cu mine! Pleoapa ochiului meu e grea de atâta așteptare. Ai reușit, Doamne, să mă certi întru bunătatea viselor mele de om trecător. Păcatele mi-au veștejit trupul, iar sufletul meu simte uscătimea vântului care aduce furtuna. „Și s-a pornit furtună mare de vânt și valurile se prăvăleau peste corabie, (...)"

Văzut-ai, Doamne, simplitatea mea de copil, dar și mândria minții mele omenești! Pentru aceasta, chinurile mele au fost aducătoare de viață, iar harul Tău n-a încetat să curgă în inima mea.

Mi-am găsit pacea, Doamne, dar numai pentru o clipă!... Smerenia mi-a fugit și odată cu ea, bucuria de a Te simți aproape de sufletul meu.

De ce sunt orb, Doamne, și nu văd milostivirea Ta față de om? Somnul îmi este greu, întunericul nopții acoperă lumina: „Unde ești Tu, lumina mea?" Arată-Te! ca să Te văd!"

★

● Pr. Alexandru Stănciulescu Bârda: **„Nevoia de Dumnezeu"**, Bârda, Editura Cuget Românesc, 2000, 186 p. Este încă un volum al renumitului Părinte Bârda și care cuprinde prelegeri pentru învățământul liceal.

„Omul zilelor noastre a atins înălțimi, pe care nici nu le bănuia altădată. De la legendarul Icar până la rachetele interplanetare de azi este un drum imens, parcurs de mii de generații, jalonat cu nenumărate victime și eroi. Cu toate progresele înregistrate în majoritatea domeniilor de activitate, dar mai cu seamă în cel al științei, omul ca individ și specia în general se simte tot mai singură în contextul existenței. Alergătura de zi cu zi, lupta pentru supraviețuire, îl fac pe om să devină individualist, egoist, să aibă permanent în fața lui propriile nevoi și interese și să neglijeze pe ale semenilor săi. Aceasta îl izolează tot mai mult. Întâlnim soți înstrăinați în mijlocul propriilor familii, copii înstrăinați de părinți, frați înstrăinați de frați. Mai mult ca oricând, atât individul, cât și specia simt nevoia de comunicare. Deși mijloacele moderne de comunicare au făcut ca planeta să semene cu un sat ceva mai mare, omul nu este mulțumit. El știe, uneori doar bănuie, că dincolo de orizontul cunoașterii lui de la un moment dat se mai află ceva și acel ceva îl dorește, acel ceva vrea să-l cunoască. Este extraordinar să înțeleagă în timp util că, de fapt, toată căutarea lui denotă nevoia de Dumnezeu".

O recomandăm din toată inima.

★

● Evgheni N. Trubețkoi, **„3 Eseuri despre icoană"**. Editura Anastasia, 1999, 165 p., tradusă în română de Boris Buzilă.

„Prințul **Evgheni N. Trubețkoi** (fratele cunoscutului filosof Serghei N. Trubețkoi) s-a născut în 1863. Deși a studiat dreptul, filozofia a fost marea sa pasiune încă din adolescență, lăsându-se furat o vreme de moda pozitivistă. Contactul cu gândirea lui Vl. Soloviov îl determină însă să revină la credință.

În urma elaborării unei lucrări despre gândirea religioasă occidentală, va preda la universitățile din Kiev și Moscova. Se alătură în 1917 Armatei Albe, iar în 1920 moare, doar cu puțin timp înainte de definitiva instaurare a regimului sovietic.

Interpretarea icoanei întreprinsă de E. Trubețkoi reprezintă o ilustrare a concepției sale filosofice, ce are la bază ideea fundamentală a gândirii lui Soloviov (al cărui discipol era) despre „panunitatea" lumii, respingând însă orice conotație panteistă. Trubețkoi consideră că gândirea umană participă la Logosul divin, deoarece posedă intuiția unei conștiințe absolute, în care plasează principiul unității universale. Aflată la baza oricărei cunoașteri, această intuiție asigură și existența unui sens al vieții omului (problemă aflată în centrul preocupărilor lui Trubețkoi și tratată în cea mai importantă lucrare a sa: **Sensul vieții).**

În **3 Eseuri despre icoană,** Trubețkoi abordează icoana în contextul secolului al XV-lea, epocă de renaștere națională și spirituală a Rusiei, ilustrată în carte prin două mari figuri: Sf. Serghie și Andrei Rubliov.

Icoana dezvăluie, pe de o parte, slava lui Dumnezeu prezentă deja în lume, iar pe de altă parte ea este preînchipuire a vremurilor când Creația și Biserica vor fi una".

E o carte extrem de interesantă care merită o lectură susținută.

★

● **„Caietele Prea Cuviosului Părinte Daniil de la Rarău (Sandu Tudor)** vol. II **„Sfințita Rugăciune"**, ediție îngrijită de ing. Alexandru Dimcea, Editura Christiana, București, 2000, 238 p. Apare cu binecuvântarea **P. F. Sale Teoctist,** Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Autorul dovedește o pricepere și o iubire deosebită față de Părintele Daniil, care a trecut la Domnul în închisoarea de la Aiud.

„Preacuviosul Părinte Daniil Tudor - ieromonah cu schima cea mare - a fost mai mult decât un om cu rugăciune, a fost un om-rugăciune.

Dacă nu tot ce scrie un om-rugăciune este **despre** rugăciune, tot ce scrie un astfel de înger în trup este **din** rugăciune, din rugăciunea necurmată a inimii sale.

Pentru volumul acesta, îngrijitorul ediției, Domnul Alexandru Dimcea, a ales din manuscrisele Părintelui Daniil scrieri inedite despre rugăciune, în special despre rugăciunea Inimii - Sfințita Rugăciune, cum o numesc Sfinții Părinți ai Bisericii Răsăritene. Spre mai marele folos al celor ce citesc cuvintele despre rugăciune cu căutarea fierbinte și smerită a locului celui de taină al inimii lor duhovnicești, am inclus în carte și două acatiste ale Părintelui Daniil care au mai fost publicate și se bucură de cea mai înaltă prețuire: **Imn acatist la Rugul aprins al Născătoarei de Dumnezeu** și **Acatistul Sfântului Ioan Bogoslovul".**

Părintele Ieroschimonah Daniil este un nume mare al spiritualității românești.

★

● Editura Saeculum, Sibiu, publică cartea: **„Cultură și politică".** Autoportret spiritual în timp, de Dr. Gheorghe Telea, Sibiu, 1999, 379 p.

Cartea aceasta a Dr. Gheorghe Telea se bucură de o Prefață a lui Ștefan Augustin Doinaș și de o Postfață a lui Mircea Tomuș. Este o carte care publică toate articolele Dr. Telea în presă, și altele sub formă de scrisori personale.

„În prezent, neocomuniștii se căznesc să prelungească o ideologie falimentară. Cartea de față se vrea și un îndemn statornic la luptă, pentru generațiile care ne urmează, la refacerea morală a țării, renașterea națiunii noastre secătuite de politicianism și vlăguită de fatalitatea istoriei.

Cu arma speranței și încrederea anilor de acum în cei care vor veni, să nădăjduim într-o lume mai bună, mai dreaptă, în renașterea glasului României în concertul națiunilor civilizate ale lumii. Dumnezeu este deasupra tuturor și le vede pe toate".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15
octombrie
Nr. 37—40
2000

La împlinirea a 7 ani de la trecerea la cele veşnice

Părintele Dumitru Stăniloae – dascălul nostru

Părintele Prof. Dumitru Stăniloae a fost un om mare, mare teolog care a descifrat tainele teologiei până în cele mai adânci înţelesuri. El crea de la catedră pătrunzând până în cele mai adânci implicaţii ale teologiei. De câte ori îşi ţinea cursul, de atâtea ori noi implicaţii ale teologiei îşi descopereau sensuri cu totul noi şi nemaigândite înainte. Întotdeauna în faţa studenţilor ca şi cum n-ar fi fost nici unul de faţă, el se ducea pe marginea unui gând până ce îi epuiza toate sensurile. Bănuiam întotdeauna că odată ajuns acasă va relua ideea şi atunci, alte şi alte implicaţii aveau să se nască. Şi chiar aşa şi era.

Pentru că pentru el totul se gândea din nou, niciodată nu venea în faţa noastră cu lecţia învăţată de acasă.

El gândea atunci, îşi dezvolta pe loc ideile, iar noi studenţii stăteam înmărmuriţi văzând cum se nasc ideile.

Astfel Părintele Stăniloae prindea parcă din văzduh ideile, aşa îi veneau de parcă i le-ar fi dictat un înger al lui Dumnezeu. Îl vedeam cum deslueşte parcă dintr-un maldăr de taine ceea ce trebuia să ne spună nouă.

A fost un mare creator, parcă învăţat de însuşi Dumnezeu cum şi ce să ne spună nouă. Şi nu lăsa niciodată o idee fără să o clarifice parcă numai pentru sine, dar se vedea că el o voia foarte clară atât pentru sine, cât mai cu seamă pentru alţii. De aceea orele cu sfinţia lui erau o frumuseţe nemaintâlnită. Şi era pentru noi toţi un om care parcă gândea pentru noi. Pentru că răspundea celor mai ascunse gânduri ale noastre. Când termina ora, niciodată nu lăsa impresia că a terminat. Totdeauna gândul parcă i se deschidea spre alte şi alte orizonturi, descifra alte şi alte taine, pentru care ne lăsa deschişi pentru orele viitoare.

A fost un teolog care gândea mereu în adâncime, şi care părea că nu mai ajunge niciodată să spună totul. Tot ce gândea. Şi rămânea mereu în situaţia de a mai spune ceva. De a gândi spre alte şi alte orizonturi despre Dumnezeu, care aşa şi trebuia să şi fie: adică nemărginit.

Astăzi când ne gândim la el, ni se pare că e acela care a gândit de faţă cu noi, tot ceea ce era în noi şi deasupra noastră, şi astăzi paginile lui sunt pline de noi orizonturi care ni se deschid la orice lectură. În scrisul lui parcă e prinsă toată bogăţia dumnezeiască, aşa cum este ea, şi mai mult decât este ea pentru minţile noastre.

† ANTONIE
Mitropolitul Transilvaniei

COMUNICAT DE PRESĂ

Azi, 4 octombrie a.c., la Palatul Patriarhiei din Bucureşti, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române s-a reunit în şedinţă plenară de lucru.

Sfântul Sinod a validat alegerea Prea Sfinţitului Părinte Episcop Dr. Teofan Sinaitul, Vicar patriarhal, în scaunul vacant de Arhiepiscop al Craiovei şi Mitropolit al Olteniei.

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Prea Cuviosul Arhimandrit Ambrozie Meleacă, egumenul Schitului Darvari din Bucureşti, a fost ales Episcop Vicar partriarhal, cu titulatura „Sinaitul".

Sfântul Sinod a făcut propuneri Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea ierarhului titular al Arhiepiscopiei Tomisului.

Au mai fost dezbătute aspecte legate de Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America şi Canada şi alte probleme curente ale vieţii bisericeşti interne şi externe.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

P.S. Teofan – noul arhiepiscop al Craiovei şi mitropolit al Olteniei

În urma vacantării scaunului mitropolitan al Olteniei, prin trecerea la cele veşnice, în luna mai a.c., a vrednicului de pomenire arhiepiscop şi mitropolit dr. Nestor Vornicescu, marţi, 3 octombrie 2000, a fost convocat Colegiul Electoral Bisericesc, în vederea alegerii noului titular.

Potrivit prevederilor Statutului pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, lucrările au fost precedate de oficierea, în catedrala patriarhală, a Sf. Liturghii şi a Te Deumului. Apoi, la ora 10, Colegiul Electoral Bisericesc, alcătuit din membrii Sfântului Sinod, membrii delegaţi ai eparhiilor, membrii Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Craiovei, decanii de la câte o facultate de Teologie din fiecare mitropolie şi directorii de la câte un seminar teologic din fiecare mitropolie, s-a întrunit în

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Alegeri de noi episcopi-vicari

Hirotonia Prea Sfinţiei Sale Lucian Mic în postul de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei

În zilele de 30 septembrie şi 1 octombrie a.c. a avut loc la Timişoara solemnitatea hirotoniei noului episcop-vicar al eparhiei Timişoarei, Prea Sfinţia Sa Lucian Mic în urma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române întrunit la Bucureşti în zilele de 12—13 septembrie a.c. de completare a scaunului vacant de episcop-vicar la Arhiepiscopia Timişoarei. Nou alesul episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei părintele Lucian Mic s-a născut la 9 septembrie 1965 în Arad din părinţii Teodor şi Maria Mic. Copilăria şi-a petrecut-o în casa părintească, de la părinţi primind credinţa în Dumnezeu şi dragoste faţă de Biserică. Şcoala primară şi gimnazială le-a urmat tot în Arad, după care a

(Continuare în pag. a 4-a)

ADRIAN CAREBIA,
redactor al publicaţiei „ÎNVIEREA"

P.S. Petroniu Sălăjanul — noul arhiereu-vicar la Oradea

În Oradea, până acum, au fost patru episcopi (ortodox, catolic, greco-catolic şi reformat) deci toţi cu preoţii şi credincioşii lor şi alături de ei şi alte culte cu credincioşi şi pastori, care toţi se străduiesc să lucreze în numele lui Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, spre binele şi mântuirea oamenilor.

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. LIVIU UNGUR

Sfânta Cuvioasa Paraschiva în evlavia credincioşilor sibieni

Între sfinţii şi bineplăcuţii lui Dumnezeu care îşi au sfintele lor moaşte în ţara noastră, Sf. Cuvioasa Paraschiva de la Iaşi se bucură de o cinstire aleasă. Şi aceasta nu numai în Moldova unde se află cinstitele sale moaşte, dar şi în Transilvania, Sf. Paraschiva se bucură de o veneraţie deosebită, adânc înrădăcinată în conştiinţa credincioşilor ortodocşi români de pe binecuvântatele plaiuri ardelene.

Cinstirea Sf. Paraschiva în Arhiepiscopia Sibiului, respectiv în judeţele Sibiu şi Braşov, cunoaşte de-a lungul timpului expuneri variate şi bogate. Din vechime, chiar încă înainte de aducerea moaştelor sale de la Constantinopol la Iaşi, pe timpul evlaviosului domn Vasile Lupu, numeroase erau locaşurile de cult din aceste locuri care aveau hramul Sf. Cuv. Paraschiva. În Ardeal deci, Sf. Paraschiva se bucura de o evlavie şi de o cinstire deosebită, înainte de secolul al XVII-lea şi aceasta probabil datorită faptului că moaştele sale peregrinară cu câteva secole înainte în Ţara Românească, în Serbia şi apoi în ţinuturile sud-dunărene.

Aşa se face că două dintre cele mai vechi biserici din Mărginimea Sibiului, cea din Răşinari şi cea din Tălmăcel, iniţial construite din lemn în secolul al XIV-lea şi ulterior reconstruite din piatră şi cărămidă, aveau hramul Sf. Cuv. Paraschiva. Probabil că mărginenii, oieri fiind, ajungeau cu turmele lor în transhumanţă până în sudul Dunării sau în Serbia unde cultul Sf. Cuv. Paraschiva era foarte dezvoltat. În Arhiepiscopia Sibiului există la ora actuală un număr de 47 de biserici închinate Cuv. Paraschiva „cea nouă" cum i se mai spune spre a o deosebi de Sf. Muceniţă Paraschiva prăznuită de către Biserica Ortodoxă în fiecare an la 26 iulie. Între acestea amintim dintre cele mai vechi pe cele din Răşinari şi Tălmăcel, deja pomenite, bisericile din Sohodol, Simon (1792), Braşov-Groaveri (Jud. Braşov), Porumbacu de Sus, Porumbacu de Jos, Scorei (1859), Glâmboaca (1701), Cârţa (1847) (jud. Sibiu); apoi cele din Berivoii Mari (1647), Grid (1641), Hurez, Râuşor (1698), unde există şi o altă biserică tot cu hramul Cuv. Paraschiva (1760), Rucăr, Şercăiţa, Veneţia de Jos (1778), Veneţia de Sus, Comana de Jos (1673), Cuciulata (1793), unde se află şi o altă biserică de lemn din secolul al XVIII-lea, Grânari (sec. XVIII), Ticuşul Nou (1784), toate în judeţul Braşov; Gura Râului (sec. XIII), Caşolţ (1879), Veştem (1842), Bruiu (1854), Bârghiş (1824), Ghijasa de Jos (1822), Hosman (1875), Ţichindeal (1791), în judeţul Sibiu.

Iată câteva din cele mai vechi biserici din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului care au hramul Sf. Cuv. Paraschiva. Multe biserici noi în eparhie, astăzi şi-au luat hramul Cuvioasei: Slimnic, Sibiu-Triaj, Braşov-Triaj, Oraşul Victoria, Ştenia, Bogata Olteană etc.

De remarcat faptul că unele dintre bisericile vechi cu hramul Cuvioasei Paraschiva după Uniaţie au fost preluate cu forţa de greco-catolici, dar totuşi hramul li s-a păstrat, iar ortodocşii şi-au construit noi biserici cărora le-au dat tot hramul Sf. Paraschiva.

Astfel, se face că, în unele localităţi din Eparhie există până astăzi două biserici de

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
SIBIU

Ioan Alexandru, poet al Logosului întrupat în istorie

Poetul Ioan Alexandru a intrat în lumea „patimilor" în noaptea de Crăciun a anului 1941, în Topa Mică, un sat aşezat în plaiul ondulat cu dealuri şi păduri de goruni ce urcă spre cerul înalt al Apusenilor.

A străbătut vămile cunoaşterii — „Vămile Pustiei" — şi s-a întors pentru odihna trupului, până la Judecata de Apoi, la Sfânta Mânăstire Nicula, acolo unde strămoşi din strămoşii lui veneau, de Ziua Adormirii Maicii Domnului, în pelerinaj ca la o Meccă a ortodoxiei.

Într-o istorie a constituirii eului poetic în poezia românească, creaţia lui Ioan Alexandru se impune ca un moment de referinţă. Critica literară l-a aşezat într-o descendenţă ilustră, raportată mai cu seamă la spaţiul transilvănean. Poetul — ne spune d-na academician Zoe Dumitrescu Buşulenga — „cobora din steiurile aspre şi plaiurile curate care modelaseră pe Coşbuc şi Iosif şi Goga şi Blaga şi Cotruş şi Beniuc. Debuta editorial în 1964 cu placheta *Cum să vă spun* (Editura Eminescu), în care lirismul tumultuos amintea, prin retorica juvenilă, de *Poemele luminii*. Interogaţia asupra propriului eu în relaţia cu mundanul, cosmos primordial,

(Continuare în pag. a 6-a)

IOAN MARIŞ

Transilvania

de IOAN ALEXANDRU

Pe dealu-acesta-n satul transilvan
Copiii mei să mă-ngropaţi pe mine
Pe-aceste blânde culmi dumnezeieşti
Să îmi petreceţi sufletul cu bine.

Să fie codrul verde înflorit
Ca nimenea să nu mă bage-n seamă
Cum voi pleca în Patrie-ndărăpt
Cu un bănuţ legat într-o năframă

Şi de-o fi toamnă bine-i şi atunci
Când fiecare plânge pentru sine
Eu voi putea cântând să mă strecor
Fără să tulbur ploaia pe coline.

Nici iarna nu e greu să te retragi
Pâine-i puţină, moţul e pe ţară
Cu cercuri şi ciubare pe-un căluţ
Se-ntoarce el la prunci la primăvară.

Mai greu e vara când pământu-i dus
În cerul sfânt pe-un zbor de ciocârlie
Şi ca să poţi străpunge până sus.
Îţi trebuie urcuş de-o veşnicie.

P.S. Teofan — noul arhiepiscop al Craiovei şi mitropolit al Olteniei

(Urmare din pag. 1)

rotonda Palatului Patriarhiei din Bucureşti.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit un cuvânt introductiv, arătând între altele că scopul întrunirii Colegiului Electoral Bisericesc este de a proceda la alegerea, în scaunul mitropolitan al Valahiei Mici, a noului arhipăstor. „Toţi câţi sunt prezenţi aici: arhierei, preoţi şi mireni — a precizat Prea Fericirea Sa, ne aflăm sub adumbrirea Duhului Sfânt şi reprezentăm glasul Bisericii noastre drept măritoare. În măsura în care acest glas se va exprima cu responsabilitate faţă de Biserică şi societate, Dumnezeu va binecuvânta lucrarea noastră".

Omagiind apoi personalitatea fericitului întru adormire arhiepiscop şi mitropolit Nestor Vornicescu, P.F. Sa a arătat că acesta a înscris în cei aproape 30 de ani de slujire a Bisericii, în vremuri frământate, pagini cu adevărat memorabile, în calitate de stareţ de mânăstire, exarh, conducător de editură, episcop-vicar la Craiova şi apoi mitropolit al Olteniei. Mitropolitul Nestor s-a dovedit un pasionat cercetător al istoriei Bisericii noastre. Ca fiu al Basarabiei, a căutat pe toate căile să fie de folos fraţilor noştri din stânga Prutului. Este explicabilă astfel prezenţa sa în cadrul delegaţiei Bisericii noastre la dialogul purtat cu Biserica Ortodoxă Rusă, în problema Mitropoliei Basarabiei.

În Oltenia a continuat cu mult zel şi pricepere activitatea mitropolitului Firmilian, de renovare şi întreţinere a sfintelor mânăstiri, astfel încât acestea şi-au recăpătat frumuseţea lor iniţială.

Biserica noastră a pierdut în persoana pururea pomenitului mitropolit Nestor, un foarte vrednic ierarh, şi un statornic şi bun chivernisitor al treburilor bisericeşti.

Ca membru de onoare al Academiei Române, a dus în înaltul for ştiinţific al ţării duhul Ortodoxiei româneşti, ale cărei trăsături sunt dragostea faţă de Dumnezeu, devotamentul faţă de poporul credincios.

Dar ca orice om, poate că mitropolitul Nestor nu le va fi putut împlini pe toate şi nici să-i mulţumească pe toţi fiii săi duhovniceşti. Rămân însă cu siguranţă în urma lui cele mai elocvente mărturii, despre credinţa sa puternică în Dumnezeu şi despre faptele sale pe care s-a străduit să le împlinească în folosul păstoriţilor săi.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a propus apoi păstrarea unui moment de reculegere în memoria mitropolitului Nestor Vornicescu. S-a cântat „Veşnica lui pomenire".

În continuare, P.F. Sa a ţinut să evidenţieze caracterul democratic al componenţei Colegiului Electoral Bisericesc, subliniind faptul că din acesta fac parte deopotrivă ierarhi, preoţi şi credincioşi. Întotdeauna credincioşii au fost prezenţi în adoptarea oricăror hotărâri care privesc viaţa bisericească. „Personal, a precizat P.F. Sa, ca unul care am păstorit în toată ţara, am simţit în permanenţă sprijinul neprecupeţit al credincioşilor, de la oamenii simpli, până la intelectuali şi cei din clasa politică. Acest sprijin a fost, este şi va fi mereu de bun augur.

Subliniind încă o dată importanţa momentului când va trebui să fie exprimată, prin vot secret, decizia în privinţa noului întâistătător al Mitropoliei Olteniei, P.F. Sa a arătat că într-o şedinţă anterioară a Sf. Sinod, din luna septembrie a.c., au fost desemnaţi şi recomandaţi trei candidaţi în persoana a trei membri ai Înaltului for de decizie al Bisericii şi anume: P.S. Teofan Sinaitul, episcop-vicar patriarhal şi secretar al Sf. Sinod, P.S. Irineu Slătineanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului şi P.S. Damaschin Coravu, episcop al Sloboziei şi Călăraşilor. Ordinea în care au fost menţionaţi este cea a votului exprimat atunci, tot în secret, de către membrii Sfântului Sinod. Lista a rămas însă deschisă şi pentru alţi candidaţi.

„Cel care va fi ales, a precizat P.F. Patriarh Teoctist, va trebui să fie la înălţimea chemării sale de a continua, în acel binecuvântat colţ de Ţară Românească, atât de bogat în istorie, care este Oltenia, lucrarea vrednicilor săi înaintaşi". Se cuvine reţinut faptul că fiii duhovniceşti care îl aşteaptă pe noul lor arhipăstor sunt profund ataşaţi sufleteşte de Biserica strămoşească. Aşa se explică faptul că în acel spaţiu geografic al României, prozelitismul sectar n-a reuşit să impieteze asupra unităţii spirituale a credincioşilor. Acest fapt se datorează vredniciei preoţilor dar şi ataşamentului şi respectului deosebit al credincioşilor pentru credinţa şi tradiţiile ortodoxe şi româneşti. „Chiar şi în acele părţi ale eparhiei, cum este Doljul, unde frecvenţa la biserică este mai redusă, credincioşii îşi îndeplinesc cu râvnă îndatoririle de buni creştini".

După ce s-au îndeplinit toate formalităţile prevăzute de Regulamentul de organizare şi funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române, s-a trecut la vot.

La numărătoarea voturilor, rezultatul a fost precum urmează:

1. P.S. Teofan Sinaitul a întrunit 76 de voturi.

2. P.S. Damaschin Coravu a întrunit 51 de voturi.

3. Un număr mai mic de voturi au primit şi P.S. Irineu Slătineanu şi P.S. Ioan Selejan al Covasnei şi Harghitei.

Declarându-l ales pe P.S. Teofan Sinaitul, preşedintele Sf. Sinod şi al Colegiului electoral a spus: „Îmi vine foarte greu să anunţ acest rezultat, datorită faptului că P.S. Teofan îmi este cel mai apropiat colaborator. P.S. Sa este din generaţia tânără şi s-a impus ca un destoinic chivernisitor al treburilor bisericeşti. Mi-a fost de mare ajutor în îndeplinirea responsabilităţii ce o port pe umeri, însă văd în rezultatul votului nu numai voinţa majorităţii membrilor Colegiului Electoral Bisericesc ci şi lucrarea Duhului Sfânt, care pe toate le rânduieşte după a Sa atotînţelepciune".

Prezentându-l pe noul ales arhiepiscop al Craiovei şi mitropolit al Olteniei, P.F. Sa a arătat că s-a convins că P.S. Sa este un devotat slujitor al Sf. altar şi un ierarh cu multă responsabilitate în îndeplinirea îndatoririlor majore ale Bisericii. Făcând parte din multe foruri bisericeşti intercreştine, P.S. Sa este bine orientat şi în problematica ecumenică a contemporaneităţii. „Sunt încredinţat, a spus P.F. Sa, că şi la Craiova, P.S. Teofan va fi slujitorul şi părintele duhovnicesc al tuturor celor care îl aşteaptă". Pe aceştia, P.F. Sa i-a asigurat de toată dragostea, răbdarea şi râvna P.S. Teofan pentru Hristos, Biserica Sa, pentru mânăstiri, preoţi şi credincioşi.

Vădit emoţionat de aflarea rezultatului votului, P.S. Teofan a spus: „Aflând, prin vocea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, că v-aţi îndreptat gândul spre mine, mi-am adus aminte de formula liturgică pe care o rosteşte diaconul sau preotul când, după prefacerea cinstitelor daruri, în sfintele daruri, le prezintă credincioşilor spunând: *„Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste apropiaţi-vă"*.

Cu frică de Dumnezeu mă apropii şi eu de această provincie a Olteniei, pentru că e mare, cu multe biserici, mulţi preoţi şi multe mânăstiri, cu instituţii de învăţământ teologic. Toate acestea presupun multe şi grele îndatoriri.

Cu frică de Dumnezeu mă apropii apoi şi pentru că îmi recunosc nevrednicia şi păcatele.

Toate aceste temeri şi ezitări le-am pus la picioarele unor duhovnici, care m-au îndemnat să mă supun voii lui Dumnezeu.

Ca şi în cazul Sf. Apostol Pavel, am auzit astfel glasul Domnului, încurajându-mă: „De ajuns îţi este harul meu".

Dar nu numai cu sentimentul fricii mă apropii de noua slujire, ci şi cu credinţă pentru că am certitudinea că această cruce pe care mi-am asumat-o, nu o voi purta singur. Şi până acum Dumnezeu mi-a trimis în cale mulţi Simoni Cirineni, de la părinţii mei trupeşti şi până la Prea Fericitul Părinte Teoctist, părintele meu sufletesc. Aşa va fi cu siguranţă şi de acum încolo. Dumnezeu va rândui pe cei care îmi vor acorda sprijinul lor.

Mă apropii de noua slujire şi cu dragoste, pentru că Oltenia, „Valahia cea Mică", precum a numit-o P.F. Patriarh, e un pământ binecuvântat, a doua poartă de intrare a creştinismului în ţara noastră, după Dobrogea. E un pământ sfinţit de Nicodim de la Tismana şi de Sf. Calinic de la Cernica, care a păstorit la Râmnicu Vâlcea şi s-a aflat în permanentă legătură cu Oltenia. Aceşti doi sfinţi m-au călăuzit în viaţă şi îi rog să mă călăuzească şi de acum înainte.

Mă apropii cu dragoste de acest pământ şi pentru că l-a odrăslit pe patriarhul Justinian.

Mă apropii cu dragoste de acest plai românesc şi pentru că acolo a păstorit cu vrednicie înaintaşul meu — mitropolitul Nestor Vornicescu. I-am cunoscut inima mare, cărturăria adâncă şi durerea pentru Basarabia înstrăinată.

Mă apropii cu dragoste de acest pământ şi pentru că a fost păstorit de P.F. Patriarh Teoctist căruia i-am fost alături timp de un deceniu. Prea Fericirea Sa m-a ajutat, m-a îndemnat şi m-a mustrat, când a fost cazul. Ţin să-i făgăduiesc pe mai departe ascultare şi că acolo unde sunt trimis îmi voi îndeplini, după puteri, misiunea.

Până la 25 de ani am făcut parte din Mitropolia Olteniei, fiind născut pe teritoriul eparhiei Râmnicului, iar acum a Argeşului.

La mânăstirea „Dintr-un lemn" am două surori, care se nevoiesc acolo".

P.S. Sa şi-a pus apoi singur o întrebare spunând: „Ce-mi doresc mai mult acum?".

Răspunsul a fost: „Atunci când va veni sorocul judecăţii să mă pot prezenta cu trupul Bisericii Olteniei, spre a da seama de felul cum l-am îngrijit şi l-am povăţuit.

Aş dori ca peste ani, când veţi citi cartea vieţii mele, să puteţi spune că nu v-aţi înşelat când mi-aţi acordat votul".

În finalul lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc a luat, din nou, cuvântul P.F. Părinte Patriarh Teoctist, apreciind înţelepciunea şi cumpănirea cu care noul ales mitropolit al Olteniei priveşte responsabilitatea ce i s-a încredinţat.

Referindu-se şi la celălalt candidat, P.S. Damaschin, care a obţinut, de asemenea, foarte multe voturi, P.F. Sa a spus că i se cuvin apreciate şi P.S. Sale vredniciile, şi de asemenea frumoasa lucrare pe care o săvârşeşte în eparhia Sloboziei şi Călăraşilor. E mai presus de orice îndoială că Duhul Sfânt l-a trimis acolo şi că este nevoie de râvna şi dragostea sa, pentru a păstori pe mai departe Biserica lui Dumnezeu din acea parte de ţară.

După încheierea lucrărilor, toţi cei prezenţi au fost invitaţi la o recepţie în salonul palatului Patriarhiei.

Astfel s-a înscris un nou şi foarte important moment în istoria Bisericii din părţile oltene.

★ ★ ★

P.S. Teofan Sinaitul — date bio-bibliografice

1. *Născut* la 19 octombrie 1959, în localitatea Corbi, Argeş, într-o familie cu 7 copii. Două din surorile sale sunt călugăriţe la Mânăstirea *„Dintr-un Lemn"*, Vâlcea.

2. *Studii:*

— şcoala generală de 8 ani în Corbi, Argeş;

— Seminarul Teologic Craiova (1974—1979);

— Institutul Teologic Universitar Bucureşti (1980—1984), obţinând titlul de *licenţiat în Teologie* cu lucrarea: «*Voturile monahale în lumina desăvârşirii creştine*»;

— Institutul Teologic *„Saint Serge"* din Paris (1986—1990), obţinând titlul de *doctor în Teologie* cu lucrarea «*La divino-humanité du Christ et la déification de l'homme dans l'oevre du Saint Maxime le Confesseur*». Calificativul obţinut: *summa cum laude*.

3. *Stagiul militar* la Vânju Mare, Mehedinţi (1979—1980)„

4. *Slujiri în Biserică:*

— *monah* în Schitul Crasna, Prahova, începând cu 1984;

— *ierodiacon* şi *ieromonah* începând din anul 1985;

— *duhovnic* la Mânăstirea *„Acoperământul Maicii Domnului"* din Bussy en Othe, Franţa (1987—1990);

— *secretar* al Cabinetului patriarhal (1990—1991);

— *membru al Sfântului Sinod* al Bisericii Ortodoxe Române, ales şi hirotonit arhiereu în septembrie 1991, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, primind slujire de episcop-vicar patriarhal, cu următoarele sarcini:

— *responsabil cu relaţiile externe bisericeşti*, coordonând legăturile Patriarhiei Române cu alte Biserici (dialoguri teologice, vizite etc.) şi organisme ecumenice internaţionale, reprezentând, în acelaşi timp, Biserica noastră, la diferite evenimente inter-ortodoxe şi ecumenice din Austria, Armenia, Belgia, Cehia, Constantinopol, Germania, Franţa, Italia, Luxemburg, Polonia, Ungaria şi România;

— *Responsabil de legătura Patriarhiei Române cu comunităţile româneşti din jurul graniţelor şi din diaspora*, efectuând vizite pastorale la comunităţile româneşti din Basarabia, Bulgaria, Serbia, Canada, S.U.A., Australia şi Noua Zeelandă, Cipru, Muntele Athos, Italia, Franţa, Germania, Israel, Turcia;

— *Secretar al Sfântului Sinod* al Bisericii Ortodoxe Române (din 1994), având sarcina de organizator al şedinţelor sinodale, al întrunirilor Adunării Naţionale Bisericeşti şi Consiliului Naţional Bisericesc. S-a ocupat, de asemenea, de aducerea la îndeplinire a deciziilor acestor foruri centrale bisericeşti;

— *Responsabil cu probleme de învăţământ teologic* universitar şi preuniversitar, de predare a religiei în şcoală şi cu schimbul de burse al Patriarhiei Române cu străinătatea;

— *Coordonator al Sectorului Patriarhal „Biserica şi Societatea"*, cu cele patru birouri subordonate: Biroul de presă şi comunicaţii, Biroul de asistenţă socială, Biroul de asistenţă religioasă în unităţile bugetare şi Biroul de misiune, cultură şi tineret;

— *Responsabil cu editura şi tipografia* Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (până în 1994);

— *Reprezentant* al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru coordonarea activităţii *Facultăţii de Teologie* a Universităţii din Bucureşti;

— *Coordonator al Biroului de Pelerinaj* al Patriarhiei Române (din 1999);

— *Delegat* pentru diferite activităţi misionare *în cadrul Arhiepiscopiei Bucureştilor:* slujbe arhiereşti, sfinţiri şi resfinţiri de biserici, coordonarea de întruniri preoţeşti la protopopiate etc.

5. *Responsabilităţi ecumenice:*

— *membru* în Comitetul Central al *Conferinţei Bisericilor Europene* din Geneva (1992—1997);

— *membru* în Adunarea Generală a *Comisiei Ecumenice Europene „Biserica şi Societatea"*, Bruxelles (1995—1997);

— *corespondent naţional* al *Departamentului pentru Burse* din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor;

— *membru* în Adunarea Generală a Asociaţiei Ecumenice a Bisericilor din România — *AIDRom.*

6. *Responsabilităţi în domeniul social şi de caritate:*

— *coordonator* al Sectorului pentru opera de caritate *„Diaconia"* al Patriarhiei Române;

— *preşedinte* al Asociaţiei *„Diaconia"*;

— *preşedinte* al Aşezământului bisericesc medico-farmaceutic *„Vasiliada"*;

— *vice-preşedinte* al Centrului social pentru copiii străzii *„Sfânta Macrina"*;

— *membru* în Comisia Naţională de Prevenire şi Combatere a Sărăciei.

7. *Autor de articole şi studii* în reviste şi ziare din România şi străinătate, în domenii ca: teologie patristică, spiritualitate ortodoxă, ecumenism, analize ale fenomenului religios actual etc.

Coordonator al periodicului de limbă engleză al Sectorului pentru relaţii externe bisericeşti, *„News Bulletin"*, alcătuind majoritatea editorialelor acestei publicaţii.

8. *Limbi străine cunoscute:* franceza, engleza şi italiana.

Simpozionul internaţional „Părintele Dumitru Stăniloae"

„Sfânta Treime. Biserică şi creaţie. Actualitate şi misiune"

Sub patronajul Patriarhiei Române a avut loc la Bucureşti, în perioada 2—4 octombrie, un simpozion internaţional dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae, prilejuit de împlinirea celor 7 ani de când a trecut la Domnul.

Cuvântul de deschidere în cadrul şedinţei plenare inaugurale a aparţinut Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, iar comunicarea ştiinţifică D-lui Academician Virgil Cândea, Vicepreşedintele Academiei Române. S-a subliniat de la început personalitatea şi opera de excepţie a celui mai cunoscut şi recunoscut teolog român.

Lucrările au continuat pe următoarele secţiuni:

I. *Dogma Sfintei Treimi şi implicaţiile ei ecclesiologice şi sociale*, moderator Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae Necula, decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti, secretar, Pr. Conf. Univ. Dr. Tache Sterea (Bucureşti), referent Prof. Univ. Dr. Dumitru Radu (Bucureşti); intervenţii: Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin Galeriu (Bucureşti), Dl. Prof. Dr. Petros Vassiliadis (Tesalonik), Pr. Conf. Univ. Dr. Gheorghe Popa (Iaş), Pr. Lect. Univ. Dr. Dumitru Pintea (Bucureşti).

II. *Restaurarea omului în Hristos şi în Biserică*, mo-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. NICOLAE MOŞOIU

Fericiţi cei blânzi...!

Mântuitorul Hristos a dat omenirii învăţătura sa religios-morală cu totul nouă şi superioară tuturor învăţăturilor oricât de înalte, date de înţelepţi. Aceştia din urmă, chiar dacă au dat sfaturi frumoase, şi utile, nici ei înşişi nu le-au urmat. Prin pilda vieţii sale curate şi sfinte însă Mântuitorul a împlinit tot ceea ce a propovăduit. După cum a afirmat mitropolitul Irineu Mihălcescu, Iisus a fost virtutea personificată a tot ce a învăţat cu cuvântul. Între ceea ce a propovăduit şi ceea ce a făcut Iisus a fost o desăvârşită congruenţă, adică o deplină concordanţă.

Domnul Hristos, mijlocitorul descoperirii divine, i-a invitat pe toţi cei osteniţi, care nu mai pot purta sarcina grea ce li s-a impus, ca să-l urmeze, zicându-le: „Luaţi jugul meu asupra voastră şi învăţaţi de la mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre“ (Matei 11, 29). Cărturarii de pe atunci impuneau poporului sarcini morale mereu mai grele, făcând - în cele din urmă - imposibilă împlinirea legii mozaice. Faţă de jugul greu pe care l-au purtat, Iisus a oferit jugul său, mai blând şi mai uşor, căci după cum s-au putut convinge, Iisus însuşi este blând şi smerit cu inima (Vasile Gheorghiu, Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. II, Cernăuţi, 1927, p. 403). Iată sentinţa privitoare la cei blânzi, a treia dintre cele nouă fericiri, exprimate de Domnul Hristos, în Predica sa de pe Munte: „Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul“ (Matei 5, 5).

Este firesc să ne întrebăm, ce se înţelege prin blândeţe? Prin blândeţe, cuvânt de la latinescul blandities, se apreciază a fi calitatea omului plin de bunătate, continuu gata să aducă mângâiere celui întristat şi în suferinţă, consolându-l şi oferindu-şi ajutorul, spre a-i aduce alinare mai mult sufletească. În sens negativ, omul blând nu este aspru cu semenii săi şi nu este predispus a le face rău. Omul blând este îngăduitor şi-i tratează cu răbdare pe semenii săi, le vorbeşte cu vorbe blajine, adică este bun la inimă, plin de bunătate şi cu frică de Dumnezeu. Cel stăpânit de duhul blândeţei, nu se necăjeşte pentru fericirea altuia şi nici nu se irită cu furie subită asupra cuiva. „Blândeţea - zice Sf. Ioan Scărarul - este frâu celor ce se înfurie, curmare celor ce se mânie, dăruitoare a bucuriei, imitatoare a lui Hristos, însuşire a îngerilor, punere în lanţuri a dracilor, scut în faţa amărăciunii“ (Scara raiului, trad. de mitropolit Nicolae Corneanu, ed. Amarcord, Timişoara, 1997, p. 380). Din punct de vedere moral, blândeţea, alături de smerenie, sunt două virtuţi creştine, a căror pecete s-a imprimat pe întreaga comportare şi pe faptele Mântuitorului, în viaţa sa de pe pământ.

În treapta a XXIV-a a Scării, Sf. Ioan Scărarul face elogiul blândeţii, ca virtute premergătoare smereniei. Blândeţea este dispoziţie neschimbătoare a minţii faţă de ocările îndreptate asupra noastră şi în săvârşirea de rugăciuni sincere pentru cel ce face aceste ocări. Blândeţea este sprijinitoare a răbdării, poartă de intrare a dragostei, mamă a dreptei socoteli, căci (cf. Psalm 25, 8-9), celor blânzi, Domnul le arată cărările sale.

Omul blând nu recurge nicidecum la mijloace forţate spre a-şi atinge scopul propus. Omul blând se poartă cu iubire chiar şi faţă de cel rău, aşteptând cu răbdare dezarmarea şi capitularea lui. În ale sale îndemnuri la sfinţenie, adresate Romanilor (12, 20-21), Sf. Ap. Pavel recurge la Proverbele lui Solomon (25, 21-22), prin cuvintele: „De flămânzeşte vrăjmaşul tău, dă-i să mănânce pâine, dacă însetează, dă-i apă să bea, fiindcă aşa grămădeşti cărbuni aprinşi pe capul lui... Nu te lăsa biruit de rău, ci biruieşte răul cu binele“. Şi iarăşi, a zis Iisus, în Predica sa de pe Munte: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blastămă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc, ca să fiţi fiii Tatălui din ceruri...“ (Matei 5, 44-45). Procedând aşa, cel rău este pus în situaţia de a dezarma şi a capitula, în împărăţia pe care Domnul a venit să o întemeieze şi pentru care cei blânzi şi-au adus aportul.

Iată deci temeiul pentru care Domnul i-a fericit pe cei blânzi cu făgăduinţa, că ei vor moşteni pământul. Aici nu este vorba despre pământul asupra căruia a căzut osânda, pentru căderea în păcat a primei perechi de oameni: „Blestemat să fie pământul... cu trudă să te hrăneşti din el... Spini şi pălămidă să-ţi aducă şi să mănânci buruienile câmpului“ (Facere 3, 17-18). Celor blânzi le-a lăsat Domnul spre moştenire un pământ nou, refăcut, în care se va înstăpâni împărăţia lui Dumnezeu. Despre acesta, Apocalipsul Sf. Ioan Teologul spune: „Am văzut un cer nou şi un pământ nou, căci cerul cel dintâi şi pământul cel dintâi au trecut“ (Apoc. 21, 1). Psalmistul David (Psalm 37, 11) spune, că „numai cei blânzi vor moşteni pământul şi se vor bucura de pace statornică“ (Vasile Gheorghiu, op. cit., vol. I, 1925, p. 200).

Trimiţându-i pe apostolii săi la propovăduire, alături de altele, Iisus le-a recomandat şi blândeţea, prin cuvintele: „... fiţi blânzi ca porumbeii“ (Matei 10, 16). Pentru drăgălăşenia lor, pline fiind de o exemplară delicateţă, aceste păsări se bucură de o deosebită simpatie din partea oamenilor. Iisus le-a cerut apostolilor săi ca - asemeni porumbeilor - să-şi păstreze toată blândeţea, curăţenia şi noblеţea sufletului lor (V. Gheorghiu, op. cit., vol. II, p. 366).

Este greu să-ţi dovedeşti blândeţea, răbdarea şi mila, atunci când eşti în suferinţă. Cu toate acestea, în clipele de amărăciune şi de deosebit zbucium, în Ghetsimani, inima bună şi blândă a Mântuitorului a avut compătimire faţă de slăbiciunea în comportare a ucenicilor săi. Tratându-i ca pe nişte copii slabi şi obosiţi, i-a lăsat să se odihnească, având cuvinte de cruţare, adică de tratare cu blândeţe şi de iertare faţă de ei, căci - a zis Iisus: „Duhul este osârduitor, dar trupul neputincios“ (Matei 26, 41). În decursul patimilor sale, s-a vădit blândeţea Mântuitorului şi aceasta chiar a crescut, odată cu suferinţele (A. Huonder, La picioarele Mântuitorului, vol. II, prelucrare în româneşte de I. Moşoiu, Sibiu, 1937, p. 27-28). Dacă faţă de Apostoli a avut numai cuvinte de blândeţe şi cruţare, faţă de vrăjmaşii săi n-a avut nici o vorbă aspră. Mai mult decât atât, răstignit fiind între doi tâlhari, Iisus s-a rugat pentru cei ce l-au dat pe el morţii, grăind: „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac“ (Luca 23, 34).

Blând ca un miel, a răbdat Iisus suferinţele pe drumul Calvarului, adeverindu-se cele profeţite de proorocul Isaia, înainte cu 700 de ani şi mai bine: „Ca o oaie spre junghiere s-a adus şi ca un miel fără de glas, înaintea celui ce-l tunde, aşa nu şi-a deschis gura sa...“ (Isaia 53, 7).

V.T. ne oferă exemplul strălucit de blândeţe al lui Iosif, fiul lui Iacob, care vândut fiind de fraţii săi, a ajuns în robie şi apoi în temniţă, în Egipt. Prin comportare plină de blândeţe, a scăpat şi din robie şi din temniţă. Cu vrerea lui Dumnezeu, a ajuns a fi al doilea după Faraon în Egipt. Iosif nu s-a răzbunat pe fraţii săi, veniţi în Egipt să cumpere bucate. Dimpotrivă, la întâlnirea cu ei a vărsat lacrimi de bucurie şi i-a tratat cu blândeţe. Mai mult decât atât, Iosif a ajuns a fi ocrotitorul a lor săi în Egipt, în ţinutul Goşen.

A fi blând însemnează - în primul rând - a fi cu bunătate faţă de orice om. Prin blândeţe, omul este în stare a muia orice inimă, oricât de împietrită şi este în stare să domesticească chiar şi fiarele sălbatice. Proverbul ne spune că „mielul blând suge la două oi“, bine ştiind, că mielul înfometat îşi caută cu stăruinţă oaia care l-a născut.

Samarineanul milostiv rămâne peste veacuri model clasic de într-ajutorare cu blândeţe, prin iubire şi milă faţă de cel ajuns în grea suferinţă. Aceasta este de importanţă, căci samarineanul - de fapt - nu avea nici o obligaţie şi nici nu era măcar de acelaşi neam cu cel căzut între tâlhari.

Primul martir al Bisericii creştine, arhidiaconul Ştefan, era plin de Duhul Sfânt şi cu duhul blândeţelor. Asemeni Domnului Hristos, în timp ce-l ucideau cu pietre, cu inimă cucernică, s-a rugat pentru vrăjmaşii săi, zicând: „Doamne, nu le ţine în seamă acest păcat!“ (Fapte 7, 60).

În Biserica noastră dreptmăritoare, Sf. ierarh Nicolae - prin troparul său - este venerat ca „îndreptător credinţei şi chip blândeţelor... pentru aceasta ai câştigat cu smerenia cele înalte...“.

Cu câtă blândeţe şi căldură sufletească şi-a învăluit Sf. Fecioară Maria pe Fiul său şi Dumnezeul nostru, în fuga în miez de noapte, din calea celor ce căutau să ia viaţa pruncului. Cu aceeaşi blândeţe şi neînfricoşare a ieşit în întâmpinarea Fiului său, pe drumul crucii, spre a-i aduce alinare. Cu blândeţe şi cu dragoste de mamă a stăruit la poalele crucii Fiului său, când prin sufletul său a trecut sabie.

Din pilda de blândeţe şi gingaşă duioşie a Sfintei Fecioare Maria s-au împărtăşit mamele celebre din veacul de aur al Bisericii, căci s-au învrednicit ca din fiii lor să se ridice mari ierarhi, dascăli străluciţi şi sfinţi ai dreptei credinţe.

Cu blândeţe şi cu multă răbdare s-a străduit Anastasia Şaguna pentru cei trei fii ai săi, până i-a redobândit pentru ortodoxie, între care, cel mai mic, Anastasiu, sub numele Andrei, avea să devină cel mai mare mitropolit ortodox al Ardealului.

Câte mame anonime n-au fost reliefate ca modele depline de blândeţe, dragoste, bunătate şi stăruinţă pentru educarea propriilor lor odrasle, în spiritul învăţăturii lui Hristos?

În relaţiile sociale, morala creştină le cere superiorilor să-i trateze cu blândeţe şi cu părintească ocrotire pe inferiorii lor. Să nu se poarte cu mândrie şi nici cu asprime faţă de inferiorii lor. Li se cere să se intereseze de problemele cu care se confruntă inferiorii, să-i îndrume cu blândeţe, să le vină într-ajutor, cu îndrumări, cu sfaturi şi chiar şi cu ajutor material.

Exemple de tratare cu blândeţe a semenilor se întâlnesc şi în zilele noastre. Sunt oameni care nu se supără nici atunci când unii li se adresează cu cuvinte nepotrivite sau când alţii caută să le facă rău. Chiar dacă exemplele de acest fel sunt rare - am zice de ordin meteoritic - fapt este că facerea de bine îşi găseşte mulţumirea în lăuntrul sufletului lor. O primă răsplată benefică de care se bucură este moralul liniştitor, promovat de blândeţe, urmată fiind de smerenie, ambele împreunate cu facerea de bine. Binecredinciosul este deplin încredinţat, că Fiul lui Dumnezeu îşi îndeplineşte cu desăvârşire făgăduinţa făcută şi celor blânzi, în împărăţia sa.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Cărturari sibieni de altădată

Un alt apărător al drepturilor româneşti: Ilie Măcelariu

Localitatea Miercurea Sibiului — deşi multă vreme majoritar săsească — a dat, totuşi, neamului românesc câteva personalităţi, între care trebuie să consemnăm pe juristul Ilie Măcelariu (1822—1891), sculptorul Cornel Medrea (n. 1888), Victor Precup (n. 1889), căpitan în 1918, când îl însoţea pe profesorul Nicolae Bălan la Iaşi pentru a duce tratative cu Guvernul României, în legătură cu unirea Transilvaniei, mai târziu general.

Ilie Măcelariu face parte din „generaţia“ revoluţiei din 1848—1849, dar care şi-a continuat lupta naţional-politică şi după realizarea statului dualist Austro-Ungaria în 1867. S-a născut într-o familie de români înstăriţi din Miercurea Sibiului, la 30 aprilie, 1822. A făcut şcoala primară în Sibiu, probabil la saşi. A continuat la Gimnaziul de aici (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr“), între anii 1837—1842. Apare în registrele şcolare sub numele de „Fleischer Elias Mercuriensis“, „neunit“, promovat în fiecare an şcolar cu „eminens“. Între colegii săi de gimnaziu — mai mari sau mai mici — apar Ioan Hannia, Ioan Axente (Sever), Iacob Bologa şi alţi tineri români, care, mai târziu, se vor angaja în mişcarea revoluţionară din 1848/1849. A făcut apoi studii de Filosofie şi Drept la Cluj, unde va fi coleg cu alţi tineri entuziaşti, care vor lupta pentru neamul lor în anii revoluţiei, ca Avram Iancu, Alexandru Papiu Ilarian, Iosif Hodoş, Neagoe (Nicolae) Popea, Constantin Secăreanu, Ioan Puşcariu şi mulţi alţii. În 1847 era „practicant“ la „Tabla regească“ din Târgu Mureş.

A fost prezent la Adunarea naţională românească de pe Câmpia Libertăţii, din 3/15 mai 1848, fiind ales şi în delegaţia — condusă de episcopul unit Ioan Lemeni de la Blaj — încredinţată cu prezentarea „petiţiei naţionale româneşti“ Dietei de la Cluj. După Adunarea de la Blaj din septembrie 1848, când s-a hotărât înarmarea naţiunii române, s-a format o prefectură, în zona Sebeş-Miercurea, condusă de Dionisie Pop Marţian. În cadrul acestei prefecturi a fost ales ca tribun şi tânărul Ilie Măcelariu, având misiunea de-a asigura legăturile dintre Sibiu şi Munţii Apuseni. În primă-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. Prof.
MIRCEA PĂCURARIU

Sf. Cuv. Paraschiva

(Urmare din pag. 1)

zid, ambele având hramul Cuv. Paraschiva.

Sf. Paraschiva a fost tema preferată şi în icoanele pe sticlă vestite deja, din Mărginime sau din Ţara Făgăraşului, icoane ce se află încă în biserici, în casele credincioşilor precum şi în muzeele şi colecţiile bisericeşti din Arhiepiscopie.

Evlavia credincioşilor faţă de Sfânta Paraschiva, mai ales în Mărginimea Sibiului, se manifestă şi astăzi deosebit de pregnant. În unele sate, ca de exemplu la Tălmăcel, Sadu, Orlat, Boiţa, Tălmaciu, Gura Râului, Sălişte, numele de Paraschiva sau de Paraschiv este prezent în onomastica locuitorilor. De pildă, la Tălmăcel există acum la o populaţie de 1800 locuitori, un număr de 116 femei care poartă din botez numele de Paraschiva. Şi exemplele ar putea continua în toată Mărginimea Sibiului, dar nu numai. Sărbătoarea Cuvioasei Paraschiva este pomenită cu evlavie de către credincioşii sibieni şi braşoveni în fiecare an la 14 octombrie, mai ales acolo unde există hramul bisericii.

În vechime, slujba din ziua de hram nu se deosebea cu nimic de slujba din duminici şi sărbători, nefiind o tradiţie a hramului cum este dincolo de munţi. În zilele noastre ziua hramului este sărbătorită în chip deosebit, seara se face Vecernia cu Litia sărbătorii, iar dimineaţa Utrenia şi Sf. Liturghie după care se înconjoară biserica parohială. Seara, la Vecernie în însăşi ziua sfintei, se citeşte şi Acatistul Sf. Paraschiva, compus de către un român, e vorba de Postelnicul Manolache Drăghici. Există de asemenea şi un paraclis al Cuv. Paraschiva compus în greceşte de către Meletie Sirigul şi tradus mai apoi şi în româneşte.

De ziua Sf. Paraschiva, în Mărginime toate femeile şi fetele care-i poartă numele, vin la biserică îmbrăcate în portul popular săliştenesc, iar la miruit sărută icoana sfintei şi primesc urări de sănătate de la toţi credincioşii. Iată pe scurt câteva din aspectele evlaviei credincioşilor ardeleni faţă de Cuv. Paraschiva, ocrotitoarea Moldovei dar şi a întregului popor românesc. Să o invocăm în duh de rugăciune pe **„Sfânta folositoare a celor din nevoi, pe Prea Cinstita Paraschiva“** să ne fie caldă solitoare şi rugătoare pentru noi toţi la altarul cel ceresc. AMIN.

Sfântă biserică de lemn

Sfântă biserică de lemn,
Şi azi ne dai măreţ îndemn
De mult, de secole tu străjuieşti
De mult, la poarta Ţării Româneşti.
Să nu-i răpească hoţii bogăţia
Pismaşii să-i strice cumva mândria
În tinda ta strămoşii învăţară slova
Iar slujitorii tăi ne neteziră vorba.
Un Ivirean Antim şi Varlaam
Ţi-au fost observatori la geam.
Şi de vrei, ori de nu vrei,
Te mândreşti cu Dosoftei.
Şi ai tăi mii de slujitori,
Te-au înălţat de subsuori.
Să fii mereu un dascăl silitor
Să-nveţi poporul truditor
Să-nplinească ce-i dator.
Ale tale vechi bârne şi pictura de pe ele
Au făcut ca să atârne sus pe turla-ţi, multe schele
Cari şi azi ne luminează sus pe dealuri şi pe văi
Unde străjuieşti de veacuri, martoră la fiii tăi.
Pentru tot ce tu ne-ai dat, a ţării stăpânire,
Te-a îngrădit prin lege cu înaltă preţuire.
Să rămâi ca far pe firmament
Pentru ţară pe veci - istoric monument.

Pr. ALEXANDRU BURSAŞIU

P.S. Lucian Mic

(Urmare din pag. 1)

frecventat cursurile Seminarului teologic de la Caransebeş pe care l-a absolvit în anul 1992. Îşi continuă studiile teologice la Facultatea de Teologie din Sibiu, luându-şi licenţa în anul 1996 cu lucrarea „Istoria lausiacă de Paladie". Simţind de mic copil atracţie pentru monahism va intra ca frate la mânăstirea Hodoş-Bodrog din eparhia Aradului, unde la 1 aprilie 1990 va fi hirotonit ieromonah devenind slujitor al altarului acestei mânăstiri apoi al mânăstirii Arad-Gai.

În septembrie 1992 se transferă în postul de preot la catedrala mitropolitană din Timişoara, iar la 1 august 1994 va fi numit stareţul mânăstirii Izvorul Miron-Românesti din cadrul Arhiepiscopiei Timişoarei. În decembrie 1999 este hirotesit protosincel, iar în ianuarie 2000 va primi rangul de arhimandrit din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Concomitent cu funcţia de stareţ al mânăstirii de la Românesti va îndeplini şi încredinţarea de exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Timişoarei, funcţii pe care le-a deţinut până la data alegerii de către Sfântul Sinod în postul de episcop vicar al acestei eparhii.

Festivităţile solemne ale hirotoniei şi instalării P.S. Sale Lucian Mic au început sâmbătă, 30 septembrie, odată cu oficierea vecerniei de către un sobor de preoţi avându-l în frunte pe noul ales episcop vicar. După terminarea serviciului religios s-a oficiat rânduiala ipopsifierii, adică chemarea la arhierie a Prea Cuviosului Arhimandrit Lucian Mic care a răspuns cu vădită emoţie, făgăduind că va respecta toată viaţa jurămintele de arhiereu ce urmează să le depună.

Duminică, 1 octombrie, zi în care Biserica Ortodoxă Română sărbătoreşte „Acoperământul Maicii Domnului" s-a desfăşurat în catedrala mitropolitană din Timişoara ceremonia hirotoniei noului episcop-vicar, săvârşită de către Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae şi Prea Sfinţiţii Episcopi Timotei al Aradului, Laurenţiu al Caransebeşului şi Sofronie al Gyulei. La această mare sărbătoare a eparhiei pe lângă numeroşi preoţi au fost prezenţi şi reprezentanţii celorlalte culte din Timişoara şi judeţ, reprezentanţi ai autorităţilor civile şi militare precum şi un mare număr de credincioşi. Un moment deosebit a fost acela în care candidatul şi-a subscris mărturisirea de credinţă răspunzând întrebărilor adresate de către înalţii ierarhi amintiţi.

Slujba arhierească a continuat cu celebrarea Sfintei Liturghii, la momentul hirotoniei propriu-zise rostindu-se rugăciunile cuvenite de către ierarhii slujitori, după care noul arhiereu a preluat protia slujbei până la sfârşitul liturghiei. La finalul slujbei a luat cuvântul Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae arătând că vremurile actuale cer Bisericii o misiune mai puternică pe plan pastoral-duhovnicesc, nu mai puţin în ce priveşte asistenţa socială, acestea fiind şi motivaţiile solicitării şi alegerii unui episcop-vicar pentru Arhiepiscopia Timişoarei.

În încheiere Prea Sfinţitul Lucian Mic, noul episcop-vicar, a mulţumit înainte de toate Bunului Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să păşească pe drumul greu şi anevoios al arhieriei. Rememorând toate etapele vieţii sale care, spunea Prea Sfinţia Sa, l-au marcat într-un fel sau altul, evenimentul la care nu doar că este martor, dar este chiar el ales să fie în centrul lui, îl covârşeşte mai mult decât orice: „Mă apropii de Sfânta Taină a arhieriei aşa cum se apropie orice credincios de Sfintele Taine, cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste... a mărturisit noul ales. La Taina Hirotoniei una din rugăciunile esenţiale spune: Dumnezeiescul Har care pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele cu lipsă le împlineşte, aceste cuvinte cred că mi se potrivesc, pentru că mă simt neputincios, slab, şi lipsit de orice faptă bună, dar Dumnezeiescul Har mă va ajuta. Doresc să mă fac pildă tuturor credincioşilor cu cuvântul şi cu fapta, dar mai ales doresc să-l slujesc pe Hristos cu toată puterea fiinţei mele".

Astfel pentru Arhiepiscopia Timişoarei alegerea celui de-al treilea episcop-vicar, reprezintă un eveniment important şi nu mai puţin dătător de nădejdi în ceea ce priveşte diversificarea responsabilităţilor duhovniceşti, pastorale, misionare, sociale, administrative şi gospodăreşti la nivel eparhial. Ţinând cont de forţa şi vigoarea specifice vârstei şi pe de altă parte luând în considerare vredniciile proprii ale noului episcop-vicar credem că alegerea făcută îşi va dovedi rezultatele dorite de fiecare cleric şi credincios al acestei eparhii.

P.S. Petroniu Sălăjanul

(Urmare din pag. 1)

Pentru că creştinii ortodocşi sunt majoritari totuşi, Prea Sfinţitul Dr. Ioan Mihălţan al Oradiei a socotit că ar fi nevoie şi de un Arhiereu-vicar, căruia să-i încredinţeze sarcini misionar-pastorale, culturale, cât şi alte probleme administrative.

Prea Sfinţitul nostru episcop fiind şi profesor de teologie, a avut şi posibilitatea de a cunoaşte studenţi teologi, care să aibă şi talanţii, dar şi chemare spre viaţa călugărească şi apoi vrednicia arhieriei. Aşa l-a întâlnit la Cluj pe tânărul student *Petru Florea*, care s-a născut la Târgu-Mureş, la data de 30 noiembrie 1965, din părinţii Traian şi Fira Florea. Aici a început şcoala primară şi prima treaptă de liceu, iar apoi cursurile Seminarului teologic din Cluj-Napoca. În iulie 1988 a dat examen de admitere la Institutul Ortodox din Sibiu şi a fost declarat admis. În perioada septembrie 1988, până în iunie 1989 şi-a satisfăcut stagiul militar ca soldat cu termen redus, într-o unitate militară din Lugoj, judeţul Timiş.

În anul universitar 1989—1990 a urmat cursurile anului întâi la Institutul Teologic din Sibiu. În octombrie 1990 s-a transferat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (nou înfiinţată), pe care a absolvit-o în iunie 1993, fiind şef de promoţie. Teza de licenţă a avut titlul: *„Moise la interferenţa realităţii istorice şi a reflecţiilor patristice"*, şi a fost susţinută în sesiunea iunie 1993, sub conducerea Pr. prof. Dumitru Abrudan de la Sibiu. Nota obţinută a fost 10, iar ca medie generală a celor patru ani de studii a fost 9,67.

Ca student a participat la cea de-a 7-a Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la Canberra, Australia, fiind reprezentantul studenţilor Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca şi membru al delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române.

La întoarcerea din Australia a prezentat, pe scurt, lucrările acestei adunări în Cotidianul mureşan „Cuvântul liber" din 25 aprilie 1991, într-un articol intitulat „Vino, Sfinte Duh!" Tot ca student a mai publicat în revista „Logos" a Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca nr. 1/1991, articolul „De la Eden la Paradis".

În anul universitar 1993—1994 a urmat cursuri de greacă modernă, în cadrul secţiei de Filologie a Facultăţii de Filozofie din Tesalonic — Grecia, pe care le-a absolvit cu calificativul „excepţional". Apoi în perioada iunie 1994 — decembrie 1998, a făcut cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Tesalonic.

În perioada anilor de studii în Grecia a fost de trei ori în misiune creştină la Calcutta, în India, unde a predat elemente generale de învăţătură creştină ortodoxă, creştinilor ortodocşi de acolo.

În urma experienţelor misionare în Orientul Îndepărtat a publicat articolul „India: Sharina is divine", în revista americană „Orthodox Christian Mission Center" nr. 2/1994.

În primăvara anului 1998 a publicat cartea *„Opera exegetică a Sfântului Maxim Mărturisitorul"*, la editura Academos din Târgu-Mureş.

La 15 decembrie 1998 şi-a susţinut teza de doctorat cu titlul *„Literatura patrologică românească în secolul XX*, la Facultatea de Teologie din Tesalonic, obţinând calificativul „excepţional".

Drept urmare la 15 ianuarie 1999 a depus jurământul de doctor în teologie la aceeaşi facultate.

Întors în ţară la 4 februarie 1999 a dat examen şi a fost admis ca preparator la disciplinele: Catehetică, Omiletică şi Practică-pedagogică, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, urmând apoi ca la 10 aprilie 1999 să fie hirotonit diacon, iar la 11 aprilie 1999, preot celibatar, pe seama catedralei arhiepiscopale din Alba Iulia.

Pe parcursul anului 1999 a publicat următoarele articole:

— „Misterul morţii", în „Credinţa Ortodoxă", revista Facultăţii de Teologie din Alba Iulia, nr. 2/1999;

— „Incursiune în absolut", în „Legea Românească", revistă religioasă a Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, nr. 3/1999.

În vara anului 1999 a predat la Calcutta, în India, cursuri aprofundate de teologie ortodoxă preoţilor ortodocşi din Bengalul de Vest. Tot în anul 1999 a fost invitat de două ori la Târgu-Mureş, unde a conferenţiat în cadrul serilor duhovniceşti din Postul Paştelui şi al Crăciunului.

În anul 2000 a publicat articolele:

— „Sfinţii îngeri", în „Legea Românească", nr. 1/2000;

— „Rătăcirile acestui veac", în „Legea Românească" nr. 2/2000;

— „Crearea omului la Sfinţii Părinţi", în „Credinţa Ortodoxă", revista Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, nr. 1/2000.

De asemenea în Postul Paştelui din anul 2000 a ţinut o conferinţă la Târgu Mureş şi alta la Oradea, în cadrul serilor duhovniceşti.

Urmare a deosebitei sale activităţi pe tărâm pastoral-misionar cât şi cultural a fost distins cu rangul de iconom-stavrofor.

La 27 iunie 2000 a fost tuns în monahism de către Înalt Prea Sfinţitul Părinte Arhiepiscop Andrei Andreicuţ de Alba Iulia, fiind închinoviat la catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia, care are regim de mânăstire, schimbându-se numele din Petru în Petroniu. În aceeaşi zi a fost ridicat la rangul de protosinghel.

Ziua de 12 septembrie 2000 va rămâne pentru Prea Sfinţitul Petroniu Florea o zi de aleasă pomenire, pentru că atunci, ca urmare a propunerii Prea Sfinţitului Dr. Ioan Mihălţan, Episcopul Oradiei, a fost ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca Arhiereu-vicar al Oradiei. Potrivit rânduielilor Bisericii Ortodoxe, în 14 septembrie a fost ridicat la rangul de arhimandrit.

În ziua de 1 octombrie 2000, tânărul arhimandrit a fost hirotonit episcop. A primit titlul de „Sălăjanul". Este şi acest lucru inedit, deoarece în istoria Bisericii noastre nici un alt arhiereu nu a avut această titulatură. Zonei Sălajului se cuvenea să i se acorde această cinstire. Nu vom putea uita vreodată valoarea istorică a Porolissumului (Moigrad) şi tot ceea ce e sfânt şi scump pe acel ţinut românesc. Poate fi socotită şi aceasta o rânduială a lui Dumnezeu.

Slujba de sfinţire întru arhiereu a ipopsifiului Petroniu s-a săvârşit în duminica a 19-a după Rusalii (1 octombrie 2000).

În repetate rânduri a mărturisit aceasta, Prea Sfinţia Sa vine de la Târgu-Mureş la Oradea, unde de veacuri au trăit români, maghiari şi alţi etnici şi prin urmare are inoculată în suflet această dorinţă de trăire în frăţietate.

Având în vedere o experienţă a Eparhiei Oradiei din urmă cu peste 50 de ani când la Oradea venea, la chemarea episcopului martir Roman Ciorogariu, fost profesor de teologie de la Arad, un tânăr teolog, Dr. Nicolae Popoviciu (33 ani), profesor de dogmatică la Sibiu şi pe care Bihorul nu-l va uita niciodată pentru tot ceea ce a făcut şi în mod deosebit pentru jertfa lui pentru Biserică şi Neam, ne punem mari nădejdi în tânărul ierarh care vine la noi din inima Transilvaniei. Din acea zonă a ţării, de la Biertan venea şi Nicolae Popoviciu.

O coincidenţă poate, dar şi o speranţă pentru binele Bisericii noastre şi pentru înnoirea ei şi în acest colţ de ţară românească.

Sfânta Liturghie din duminica de 1 octombrie 2000, când a fost hirotonit ca episcop Arhiereul-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei a fost săvârşită de mai mulţi ierarhi transilvăneni: Î.P.S. Sa Dr. Andrei Andreicuţ al Alba-Iuliei, P.S. Sa Iustinian Chira al Maramureşului şi Sătmarului, P.S. Sa Dr. Ioan Mihălţan al Oradiei, P.S. Sa Vasile Someşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, P.S. Sa Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului şi desigur preoţi şi diaconi din toate aceste eparhii.

Alături de credincioşii Bisericii cu Lună şi ai Bisericii Sfântul Nicolae din Oradea au fost de faţă şi alţi mulţi credincioşi şi persoane oficiale din conducerea de stat. Atât în Biserica cu Lună cât şi la agapa ce a avut loc la restaurantul „Transilvania" s-au ţinut cuvântări. Toţi cei care au luat cuvântul şi-au pus mari nădejdi în viitor, şi într-o colaborare între cei doi ierarhi ortodocşi. Nu se poate trece cu vederea că de faţă au fost şi Episcopii Ioszef Tempfli, romano-catolic, şi Virgil Bercea, greco-catolic, care au rostit cuvântări adecvate momentului, în care au căutat să scoată în evidenţă importanţa colaborării şi a frăţietăţii.

Având în vedere şi vârsta tânără a Prea Sfinţitului Petroniu cât şi înalta sa pregătire teologică şi culturală, preoţimea şi credincioşii ortodocşi din Eparhia Oradiei îşi pun mari nădejdi în Prea Sfinţia Sa.

Acum, la început de drum, în slujirea arhierească, îi dorim Prea Sfinţitului Dr. Petroniu Florea-Sălăjanul, ani mulţi cu sănătate şi rodnică arhipăstorire aici la brazda de vest a României.

Simpozionul internaţional

(Urmare din pag. a 2-a)

derator, Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, secretar, Pr. Conf. Univ. Dr. Ioan Popescu (Piteşti), referent Arhid. Prof. Dr. Gheorghe Holbea; intervenţii: Diac. Prof. Univ. Dr. Petre I. David (Bucureşti), Dl. Conf. Univ. Dr. Emil Bartoş (Oradea), Pr. Conf. Univ. Vasile Răducă (Bucureşti), Pr. Conf. Univ. Ioan Popescu (Piteşti), Dl. Conf. Univ. Dr. Gheorghe Angelescu (Craiova), Dl. George Alexe (S.U.A.).

III. *Receptarea operei teologice a Părintelui Stăniloae în lumea creştină*, moderator, Prof. Univ. Dr. Remus Rus (Bucureşti), secretar, Pr. Lect. Univ. Dr. Dumitru Pintea (Bucureşti), referent Pr. Prof. Univ. Dr. Ion Bria (Geneva); intervenţii: Prof. Univ. Dr. Stilianos Papadopoulos (Atena), Pr. Marc Antoine Costa de Beauregard (Paris), Pr. Conf. Univ. Dr. Ioan Tulcan, decanul Facultăţii de Teologie din Arad, Pr. Prof. Univ. Dr. Vladimir Peterca (Iaşi), Dl. Prof. Univ. Hermann Pitters (Sibiu), Pr. Conf. Univ. Alexandru Stan (Târgovişte), Pr. Ioan Ioniţă (S.U.A.), Pr. Lect. Univ. Dr. Nicolae Moşoiu (Sibiu).

IV. *Cosmologia şi implicaţiile ei ecologice*, moderator, Pr. Conf. Univ. Dr. Nicolae Achimescu (Iaşi), secretar, Diac. Asist. Univ. Dr. Doru Costache (Bucureşti) referent, Pr. Conf. Univ. Dr. Ştefan Buchiu (Bucureşti), intervenţii: Pr. Conf. Univ. Dr. Tache Sterea (Bucureşti), Pr. Konstantin Polskov (Federaţia Rusă), Diac. Asist. Univ. Dr. Doru Costache (Bucureşti), Pr. Theodor Damian (S.U.A.).

Din referatele şi intervenţiile pe secţiuni s-a desprins clar ideea că cercetarea şi interpretarea operei Părintelui Dumitru Stăniloae cunosc o largă receptare academică şi ecumenică. Posibilitatea acestei receptări se datorează existenţei unor teze de doctorat despre viaţa şi opera sa, scrise şi chiar publicate în ţară şi în străinătate, şi totodată, traducerii *Dogmaticii* şi a altor cărţi şi studii în limbi de circulaţie. S-au făcut mai multe recomandări, două dintre acestea fiind de maximă urgenţă: introducerea studiului operei Părintelui Stăniloae în învăţământul seminarial şi universitar şi editarea operelor complete.

Şedinţa solemnă desfăşurată în rotonda Palatului Patriarhiei, a fost deschisă de Prea Fericitul Părinte Teoctist, care a avut cuvinte de apreciere la adresa simpozionului, mulţumind tuturor pentru participare şi efortul depus, pentru omagierea Părintelui Stăniloae. A urmat prelegerea cu titlul: *Impactul operei Părintelui Stăniloae asupra teologiei şi culturii contemporane*, susţinută de Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Popescu, în care, prin argumente peremptorii, s-a subliniat relevanţa operei Părintelui Stăniloae pentru dezvoltarea teologiei şi culturii contemporane, în contextul secularizării şi indeferentismului religios. Şedinţa solemnă s-a încheiat printr-o foarte emoţionantă intervenţie a Doamnei Lidia Ionescu Stăniloae, care a amintit încă o dată celor prezenţi că nu se poate *teologhisi* doar cu raţiunea, ci teologul se caracterizează prin delicateţe şi gingăşie, prin smerenie şi iubire faţă de toţi oamenii.

Deosebit de mişcătoare a fost şi slujba Parastasului din cimitirul Mânăstirii Cernica, săvârşită de Prea Fericitul Părinte Teoctist şi de mai mulţi membri ai Sf. Sinod. Înalt Prea Sfinţitul Părinte Mitropolit Daniel, discipol apropiat al Părintelui Stăniloae l-a prezentat în calitate de teolog al Învierii.

Participanţii au plecat mulţumiţi de faptul că viaţa Părintelui Stăniloae tinde să devină model pentru teologii mai tineri, iar opera sa, sursă de inspiraţie.

Zestrea istorică a Cretei lui Tit

Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc şi să aşezi preoţi prin cetăţi, precum ţi-am rânduit: (Tit 1, 5), îi scrie Sf. Apostol Pavel lui Tit, instituit episcop al Bisericii din insulă. Grec din Antiochia, de felul său, Tit a primit botezul în oraşul natal, devenind astfel unul dintre primii creştini ai metropolei de pe fluviul Orontes *(Fapte* 11, 20—21), mai mult, unul rămas netăiat împrejur, cu toate presiunile iudaizanţilor ierusalimiteni asupra celor din Biserica Antiochiei *(Gal.* 2, 3—5). Deşi rânduit episcop, Tit va fi trimis în misionariat — în Dalmaţia, spre exemplu (II *Tim.* 4, 10) — de către *Apostolul neamurilor,* iar locul său, în Biserica din Creta, va fi suplinit de alţi colaboratori ai Sf. Apostol Pavel, ca Artemas ori Tihic *(Tit* 3, 12). Ajungând la o vârstă respectabilă, Tit a murit în Creta, Sfintele sale moaşte fiind azi păstrate în biserica San Marco din Veneţia[1].

Creta epocii apostolice era unită, încă din timpul domniei lui Augustus, mai precis din anul 27 î.Hr., cu Cyrenaica (aproximativ porţiunea de coastă din actuala Libie), formând o singură provincie senatorială, sub comanda unui pretor, cu capitala la Gortyna. Ea a fost, de fapt, cucerită de proconsulul Q. Metellus, în cadrul campaniei militare romane împotriva piraţilor din zonă, campanie desfăşurată între 68—66 î.Hr. Insula a devenit vestită în Imperiu pentru uleiul produs, alături de vin şi fructe sudice, motiv pentru care a şi cunoscut o reală prosperitate[2].

Zestrea istorică a Cretei este impresionantă pentru omul epocii noastre, în special datorită rezultatelor repetatelor campanii arheologice, începute în 1899 de Sir Arthur Evans pe cheltuială proprie şi continuate, de către diferitele şcoli de arheologie, până azi. Ea a fost prima insulă din Egee populată încă din neolitic, iar analizele de Carbon 14 au dat, pentru cel mai vechi nivel (strat arheologic) de civilizaţie anul 6100 î.Hr., în vreme ce pentru cel mai nou, anul 3730 î.Hr. În perioada mileniilor VII—III, pe coasta lungă de 1000 km ai insulei au debarcat diferite populaţii mediteraneene din sudul Asiei Mici, din Siria şi Palestina, nu însă din Europa. Nu se ştie cărei familii lingvistice aparţineau cretanii, în tot cazul, nu celei ariene — ce apare în Europa abia către 2000 î.Hr. —, nici celei semite.

Începând cu cel de-al XVII-lea secol, influenţa cretanilor s-a extins spre nord, spre Peloponez — arie de colonizare paşnică şi în etape — unde introduc cultura măslinului şi a viţei de vie, produsele lor meşteşugăreşti, cultul marilor divinităţi, ceremoniile lor religioase, precum şi moda în îmbrăcăminteа feminină[3]. Este epoca de înflorire a civilizaţiei cretane, pe care tradiţia clasică a legat-o de numele legendarului rege Minos, de unde şi sintagma *civilizaţie minoică.*

Primul val de populaţii elenice, aheii războinici, coboară din Tesalia şi Argolida — loc al civilizaţiei proprii, cea *micenieană,* cu oraşe fortificate, gen Tirint sau Micene —, se infiltrează iniţial paşnici, apoi vin în Creta în calitate de mercenari şi îşi impun autoritatea. O autoritate ce i-a costat pe cretani distrugerea palatelor, inclusiv a celui din Knossos, şi ruina propriei civilizaţii. Cât despre distrugerea civilizaţiei cretane în acelaşi timp şi mod în care a fost distrusă Atlantida, s-o lăsăm pe seama istorioarelor romantice.

Insula Creta era împărţită în mici state-oraşe, fiecare cu legile şi credinţele proprii. Legătura între oraşe se realiza prin drumuri pavate, în situaţia în care, oraşe şi palate, deopotrivă nu erau fortificate. Existenţa unor oraşe şi palate fără elemente defensive, dublate de vile de ţară, de acelaşi fel, presupune o succesiune cronologică de pace relativă şi o expansiune controlată. Chiar anticii, anteriori cu doar câteva secole sau contemporanii epocii apostolice, au remarcat faptul că în Creta nu existau marile animale sălbatice din seria prădătorilor (urşi, lupi etc.), nu existau nici chiar şerpi veninoşi, ceea ce făcea călătoriile plăcute şi inofensive[4].

În ce priveşte viaţa urbană, orăşenii, treziţi dis-de-dimineaţă, se duceau la treburile lor pe străzile pavate, cu trotuar central, dar în genere foarte strâmte. Se pare însă că, în compensaţie, acestea erau extrem de curate, judecând după marele număr de canalizări în teracotă şi de scurgeri, descoperite de arheologi. Uneori, constructorul a împins rafinamentul până la a aşeza sub pavaj, ba chiar şi sub bazele coloanelor, un strat de piatră ponce pentru a absorbi umiditatea[5]. În tot cazul, locuirea în Creta minoică era destul de rară, şi aceasta se poate deduce din dimensiunile reduse ale oraşelor timpului. Cifra locuitorilor din centrele urbane obişnuite nu depăşea 1500 de suflete, în timp ce populaţia Knossosului se prea poate să fi ajuns la 7000. Spre comparaţie, Gortynul, capitala romană a insulei în timpurile apostolice avea sub 30.000 de locuitori. Longevitatea cretanilor minoici era de aproximativ 48 de ani la bărbaţi şi 45 de ani la femei, în vreme ce statura lor era relativ mică, mai precis 1,60 pentru bărbaţi şi ceva mai puţin pentru femei[6].

Scrierea cretană originară, hieroglifică, a fost simplificată, apărând o scriere silabică, numită de arheologi *linear A* (nedescifrată până acum), folosită între 1580 şi 1450, când, sub influenţa valurilor de ahei veniţi de pe continent, a fost înlocuită cu o altă scriere, *linear B* (descifrată de pe mai bine de 3 000 de tăbliţe de lut ars). Scrierea *linear A* cuprindea cam şaptezeci de semne silabice, majoritatea exprimând o consoană urmată de o vocală, iar restul o simplă vocală. Cuvintele erau scrise fonetic şi separate prin puncte sau mici linii verticale. În general, ele se citesc de la stânga la dreapta. În plus, aproximativ 30 de ideograme, însoţite de numere şi inspirate parţial din sistemele pictografice, arată sumar cu ce categorie de fiinţe sau de lucruri avem de-a face: ulei, vin, smochine etc.[7].

Începând cu mileniul al III-lea, cretanii erau organizaţi în sistem clanic, în grupuri de familii de origine — reală sau presupusă — comună. În această epocă, atât locuinţele, cât şi mormintele erau comune. Cu timpul, puterea politică a clanurilor s-a concentrat — în jurul lui 2000 î.Hr. — în două regate, unul cu centrul la Phaistos, celălalt la Knossos, moment în care se poate distinge şi o diviziune socială în patru categorii (clase).

Prima cuprindea clasa sau categoria regilor şi a preoţilor. Tăbliţele în *linear B* fac cu deosebită grijă distincţia între rege *(wanaka)* şi preot *(ijereu).* De menţionat că ,în general, clerul — preponderent feminin — era numeros şi influent. Preotesele şi — în poziţie secundă — preoţii îndeplineau actele de cult, inclusiv iniţierile. Regele cretan purta şi un titlu generic, acela de *minos,* cam tot aşa cum regii egipteni îl purtau pe cel de *faraon,* iar împăraţii romani, până la Dominat şi Tetrarhie, pe cel de *Caesar.* Însemnele regale cretane erau sceptrul, securea dublă *(labrys)* şi, probabil, floarea de crin[8].

A doua clasă, mai puţin numeroasă — cretanii nefiind belicoşi din cale afară — o constituie cea a războinicilor, care se bucurau de beneficiile aduse de războaie, incursiuni sau prăzi. Astfel, lor li se acordau parcele în teritoriile cucerite, le revenea o parte din prada de război, chiar un anumit procent din prizonierii transformaţi în sclavi. De fapt, necunoscând nici calul *(iqo)* şi nici carul de luptă *(iqija),* ce ajung în insulă odată cu aheii, cretanii au practicat un război de pedestraşi, de jaf şi ambuscade, în care au înlocuit strategia prin tactică. Obligaţi, prin însăşi meseria lor, să se deplaseze neîncetat, războinici minoici au avut frecvente legături cu străinătatea, motiv pentru care ei au fost mai în măsură decât celelalte segmente sociale ale societăţii lor să contracteze alianţe matrimoniale cu familiile aristocratice de pe continent sau din insule. Cu titlu de reciprocitate, prinţii sau căpeteniile militare străine luau în căsătorie fete cretane[9].

Cea de-a treia categorie sau clasă o constituia cea a agricultorilor, cu „subramura" sa specifică, cea a crescătorilor de vite. Agricultorii aveau în proprietate personală gospodăria şi un lot de pământ. Comunităţile rurale, fiind clanice, posedau în comun vitele, animalele de povară şi, de asemenea, sclavii. De altfel, tăbliţele din Knossos, scrise în *linearul B,* ne spun că ţăranii de pe la 1300 î.Hr., îşi numeau boii: Negruţul, Bălanul, Roşcovanul etc. Culesul viilor, însoţit de mari festivităţi, începea în 15 august şi se încheia către 10 septembrie. Recoltarea măslinilor începea mult mai târziu, în noiembrie şi se încheia la sfârşitul lui martie anul următor, când fructele prea coapte cădeau de la sine. În ce priveşte orătăniile, puii şi raţele abia erau cunoscute de insulari, doar câteva gospodării aveau nişte gâşte pitice importate din Egipt[10].

Se poate spune că, pe la 1500 î.Hr., ca şi două sute de ani mai târziu, cele mai evoluate din comunităţile cu vocaţie agricolă deveniseră nişte entităţi administrative conduse de un colegiu local dar supuse autorităţii unui reprezentant al puterii centrale, reprezentant ce purta numele sau titulatura de *qasireu.* Din acest termen, grecii au făcut *basileus, basileos* (rege). De precizat că acel *qasireu* cretan sau minoic era un simplu funcţionar — şi proprietar rural — al acelui *wanaka* (rege) din capitală[11].

A patra clasă socială era constituită din meşteşugari, care se bucurau de mai multă libertate decât agricultorii şi păstorii, datorită faptului că activitatea lor era extrem de utilă tuturor celorlalte clase sociale cretane. Erau ţinuţi la mare cinste, fiind numiţi *lucrătorii comunităţii*[12]. Dedal, spre exemplu, artist, arhitect şi meşteşugar, în acelaşi timp, a construit Labirintul. Legenda spune că Minos, furios pe arhitectul care a îndemnat-o pe soţia sa Pasifae să caute aventura amoroasă a cărei consecinţă concretă a fost Minotaurul, a decis să-l închidă pe Dedal în propria sa construcţie, în Labirint — hărăzit iniţial doar pentru monstruosul Minotaur — numai că Dedal îşi confecţionează nişte aripi şi evadează împreună cu Icar. Regele este pe urmele lui. Pretutindeni el făgăduieşte răsplată aceluia care ştie să treacă un fir de aţă prin spiralele unei cocilii de melc. Dedal, aflat ascuns la regele Camicos, în palatul acestuia de lângă Agrigent (sudul Siciliei), leagă firul de aţă de trupul unei furnici, pe care o sileşte să parcurgă labirintul în miniatură. Şi astfel, Dedal arhitectul s-a dat de gol.

Creta minoică a fost supranumită de vecini *Insula Fericiţilor.* O fericire datorată în mică măsură hazardului, cât neîncetatei reînnoiri. Mai târziu, Creta dedalică va cunoaşte o a doua renaştere. Creta elenistică se va umple de cetăţi pe care *Pax Romana* le va readuce la înflorire. Simbolul Cretei minoice — pictat cu dragoste de artiştii timpului — a fost narcisa albă a nisipurilor, planta ce renaşte mereu. O renaştere concretizată peste secole şi secole prin activitatea lui Tit.

Dr. CONSTANTIN ITTU

---

1. Pr. Dr. S. Verzan, *Sfântul Apostol Pavel,* Bucureşti, 1996, pp. 366—8.
2. *Enciclopedia civilizaţiei romane,* Bucureşti, 1982, pp. 235—6.
3. O. Drâmba, *Istoria culturii şi civilizaţiei,* vol. I, Bucureşti, 1985, pp. 493—5.
4. P. Faure, *Viaţa de fiecare zi în Creta lui Minos. 1500 î.e.n.,* Bucureşti, 1977, p. 98.
5. *Ibidem,* p. 458.
6. *Ibidem,* pp. 312 şi 458 pentru probleme de arheologie urbană pp. 161—2 pentru cele demografice, p. 165 pentru cele de vârstă, respectiv pp. 135, 137 pentru cele de statură.
7. *Ibidem,* p. 436.
8. *Ibidem,* p. 281; Drâmba, *op. cit.,* p. 497.
9. Faure, *op. cit.,* pp. 373—4.
10. *Ibidem,* pp. 213, 216, 225; Drâmba, *op. cit.,* p. 498.
11. Faure, *op. cit.,* p. 383.
12. Drâmba, *op. cit.,* p. 499.

30 august 1940 — O zi de doliu naţional

— 60 de ani de la Dictatul fascist de la Viena —

2. Traseul nefast al Dictatului

Cum propaganda revizionistă horthystă nu putea invoca în sprijinul tezelor sale nici un fel de argument ştiinţific şi de raţiune majoră, ea a recurs la falsuri şi minciuni, deformând realităţile istorice şi denaturând situaţia de fapt existentă în statele succesorale, mizând pe ignoranţa pe care o creau distanţele de sute şi chiar de mii de kilometri şi pe mijloacele materiale extrem de bogate de care dispuneau.

Ivirea pe scena politicii europene, după primul război mondial, a regimurilor fasciste în unele ţări, îndeosebi în Germania şi Italia, a căror politică expansionistă convenea de minune revizioniştilor de la Budapesta, i-a determinat pe aceştia să caute apropierea de Italia lui Mussolini şi Germania lui Hitler. La rândul lor, cei doi dictatori fascişti căutau aliaţi în vederea războiului pe care aveau să-l dezlănţuie după terminarea pregătirilor militare, împotriva învingătorilor din primul război mondial, în scopul realizării unui „spaţiu vital" pentru popoarele german şi italian.

Prin pactul de amiciţie din 5 aprilie 1927, între Ungaria horthystă şi Italia fascistă, Ungaria se putea bizui pe sprijinul Italiei în satisfacerea pretenţiilor sale revizioniste.

Imediat după preluarea puterii de către hitlerişti, preşedintele Consiliului de Miniştri al Ungariei, Gömbös Gyula, care avea vechi legături cu naziştii, a depus eforturi stăruitoare pentru stabilirea unor relaţii cât mai apropiate şi cu Reichul, subliniind, în scrisori personale trimise lui Hitler, „soarta comună" a Germaniei şi Ungariei. Gömbös a fost primul şef de guvern care s-a grăbit să meargă la Berlin, după instaurarea la putere a hitleriştilor, fiind primit, cu multă bunăvoinţă de căpeteniile naziste.

Pe măsură ce hitleriştii îşi întăreau puterea şi treceau la încălcarea tratatelor internaţionale, pe măsură ce influenţa lor era tot mai accentuată în raport cu fasciştii italieni, Ungaria horthystă se orienta din ce în ce mai mult spre Reich, în care vedea principalul sprijin în îndeplinirea scopurilor sale revizioniste, fără a neglija legăturile cu Italia fascistă. Colaborarea strânsă cu Germania hitleristă a constituit o linie permanentă în politica externă a Ungariei horthyste, începând din anul 1933 şi până la sfârşitul celui de-al doilea război mondial.

Atitudinea conciliatorie, de cedare în faţa pretenţiilor puterilor fasciste, pe care au avut-o guvernele ţărilor occidentale, a deschis un câmp larg de acţiune Germaniei hitleriste. Maşina de război a Reichului a fost pusă în mişcare şi astfel în martie 1938 a fost anexată Austria, în martie 1939 a fost cotropită şi dezmembrată Cehoslovacia — acţiune în care Germania a fost secondată de Ungaria —, la 1 septembrie 1939 a fost atacată şi invadată Polonia — dându-se semnalul declanşării celei de-a doua conflagraţii mondiale —, în primăvara anului 1940 au fost invadate Danemarca, Norvegia, Belgia, Olanda, Luxemburg, iar în iunie 1940 trupele germane defilau pe străzile Parisului, Franţa fiind şi ea îngenunchiată.

Complet izolată, în acele momente ce profilau un dezastru, România a ajuns la discreţia Germaniei hitleriste. Exploatând această situaţie critică, horthyştii — pentru a forţa mâna protectorilor naziştі — au ameninţat ţara noastră cu declaraţii de război, masând la graniţa răsăriteană a Ungariei 250.000 de soldaţi, pentru a recuceri Transilvania. Totodată, profitând de acordul de la München, prin care Anglia şi Franţa au lăsat mână liberă Germaniei şi Ungariei să dezmembreze Cehoslovacia, inaugurându-se astfel politica de cesiuni teritoriale în centrul, estul şi sud-estul Europei în favoarea statelor revizioniste, ignorându-se prevederile Tratatelor de Pace de după primul război mondial, stabilite pe principiul naţionalităţilor şi în baza dreptului de autodeterminare a popoarelor, cercurile conducătoare horthyste au considerat că a sosit momentul propice pentru împlinirea revendicărilor lor teritoriale; au participat astfel la împărţirea Cehoslovaciei, la 2 noiembrie 1938 şi în martie 1939.

Conducătorii horthyşti căutau în continuare să-l forţeze pe Hitler să rezolve problema Transilvaniei. Într-o scrisoare din iulie 1940, Horthy se adresa Führerului cu aceeaşi megalomanie specifică: „Sarcina noastră istorică a fost să asigurăm Europa în faţa Răsăritului şi aceasta a costat mult sânge... Fără a stăpâni Carpaţii, noi nu putem îndeplini această sarcină. De aceea stăpânirea Carpaţilor este pentru noi o problemă vitală. Ardealul este singura fortăreaţă naturală a Europei şi va fi spre binele Germaniei dacă va fi în mâini sigure..."

Părerea lui Hitler asupra României în conflictul ei cu Ungaria, împărtăşită contelui Ciano în ziua de 7 iulie 1940, era însă următoarea: „Germania este interesată în România, în special datorită importurilor de petrol... Germania ar fi lezată în cazul că România ar fi cucerită şi, în consecinţă, sondele petroliere ar trece dintr-o mână într-alta şi ar fi distruse..." Aceeaşi atitudine adoptând-o şi Ciano, în consecinţă s-a hotărât ca Teleki şi Csaki să fie convocaţi la Berlin în vederea unor convorbiri tripartite germano-italo-ungare. În urma acestor discuţii, care au avut loc la München în 10 iulie, dictatorul nazist i-a asigurat pe reprezentanţii Ungariei că Germania manifestă simpatie faţă de revendicările lor, subliniind că cel mai bun lucru ar fi dacă „ar încerca să-şi atingă scopul în etape separate şi prin negocieri".

Ameninţarea războinică a Ungariei dovedindu-se a fi un simplu bluf, guvernul contelui Teleki începe tratative cu guvernul român,

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. MIHAI RACOVIŢAN

Ortodoxie şi ideologie

— temă dezbătută în cadrul Festivalului Panortodox de tineret Evia, Grecia 2000 —

În cadrul discuţiilor purtate între tinerii reprezentanţi ai diferitelor Biserici Ortodoxe din întreaga lume, o temă, care a trezit interesul, atât al organizatorilor, dar mai ales al participanţilor, a fost cea susţinută de pr. prof. dr. Ioan Sauca, fost profesor al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, actualmente profesor la Geneva şi membru al Consiliului Mondial al Bisericilor (WCC).

Actualitatea acestei teme, dar şi modul structurat, în care a fost prezentată, au facilitat un dialog, în cadrul căruia tinerii au primit răspunsuri la diferitele lor întrebări. În materialul următor doresc să prezint unele aspecte discutate la această temă.

Într-o lume, în care se încearcă permanent încadrarea tuturor lucrurilor în tiparele raţiunii umane, chiar şi ideea de Dumnezeu se doreşte limitată la posibilitatea de înţelegere a oamenilor. Dar Dumnezeu trebuie simţit şi trăit, altfel se ajunge la o imagine cu totul falsă şi superficială. Rezultatul acestei imagini este asocierea Ortodoxiei cu o ideologie religioasă, care urmăreşte conservarea unor dogme perimate.

Dar Ortodoxia nu se bazează pe teorii, ci pe o experienţă reală. Când apostolilor li s-a interzis să propovăduiască ideile noii învăţături creştine, aceştia au refuzat şi au înfruntat toate suferinţele până la moarte nu pentru că doreau răspândirea unor învăţături, ci pentru că L-au cunoscut pe Hristos în mod empiric, fiind conştienţi de prezenţa Lui reală în mijlocul lor. Referitor la acest lucru. Sf. Grigorie de Palamas arată că: „după ce Hristos a vorbit în viaţa pământească faţă către faţă cu apostolii, după Cincizecime El a vorbit cu interiorul lor, modelându-i, devenind modele ale Lui". Acest lucru nu se aplică numai apostolilor, ci tuturor creştinilor indiferent de epoca, în care trăiesc. De aceea, noi ştim că credinţa noastră nu constă în nişte teorii abstracte, ci se bazează pe prezenţa reală a lui Hristos în noi.

Că Ortodoxia nu este o ideologie se poate observa nu numai din experienţa noastră interioară, ci şi observând realităţile concrete. Dacă privim analitic atitudinea Bisericii faţă de societate, faţă de alte religii şi curente religioase, faţă de ea însăşi se poate uşor observa cât de nefondate sunt părerile care doresc identificarea ei cu o ideologie religioasă.

Dar ce este o ideologie? Conform Dicţionarului explicativ al limbii române, o ideologie este totalitatea ideilor şi concepţiilor care constituie partea teoretică a unui curent, a unui sistem. Caracteristica fundamentală a oricărei ideologii este aceea că pretinde a oferi o cale spre fericire. În continuare aş dori să evidenţiez principalele diferenţe dintre atitudinile Ortodoxiei şi cele ale unei ideologii referitoare la diferite aspecte ale vieţii. Ca punct de referinţă pentru o ideologie clasică se poate lua comunismul cu toate formele sale de manifestare. Scopul acestei înşiruiri este de a arăta, pe de o parte cât de diferită este atitudinea Bisericii, iar pe de altă parte de a atrage atenţia asupra unor atitudini greşite ale creştinilor, care ar putea transforma învăţătura creştină în ideologie.

În primul rând ideologia este un sistem închis, autosuficient. Comunismul interzicea comunicarea cu ceilalţi, argumentând că un eventual contact ar putea compromite succesul şi ar afecta perfecţiunea sistemului. În schimb, Ortodoxia este deschisă dialogului urmând exemplul oferit de Sfinţii Părinţi. Aceştia nu au închis niciodată dialogul nici chiar cu ereticii, ci au căutat permanent să-i întoarcă la dreapta credinţă. Atitudinea lor era următoarea: „vă spunem fraţi căci ne sunteţi fraţi. Veniţi să discutăm...". Dacă aceştia refuzau dialogul şi se menţineau în greşeală, abia atunci Biserica îi condamna ca eretici.

Din păcate, sunt creştini care preferă să rupă orice legătură cu orice elemente eteroortodoxe, afirmând că un astfel de contact ar întina dreapta credinţă. O astfel de atitudine este greşită, deoarece este de datoria noastră să împărtăşim şi celorlalţi bucuria noastră de a fi: „văzut lumina cea adevărată". De aceea, creştinismul devine ideologie dacă negăm necesitatea dialogului cu ceilalţi.

O altă diferenţă este aceea că *ideologia refuză categoric noul.* De aceea, face eforturi să evite ceea ce este nou, văzând în tot un pericol. Comunismul respingea orice inovaţie (atât pe plan tehnic, cât şi ideologic), pentru că nu era pregătit să o accepte.

Ortodoxia, în schimb, este ca o albină: colindă şi cunoaşte multe, dar ia numai ceea ce este bine şi în conformitate cu învăţătura propovăduită 2000 de ani de Biserică. Având o învăţătură de credinţă bine formulată şi clar exprimată de Biserică, creştinii pot să privească cu seninătate orice inovaţie şi să discearnă dacă aceasta este de la Dumnezeu sau de la diavol. Nu trebuie să fie nici paranoici, nici pesimişti sau să vadă peste tot antihrişti. O problemă de actualitate este atitudinea Bisericii faţă de Internet. Nu crearea acestuia este rea, ci întrebuinţarea lui în scopuri rele. Unii ar vrea o lume fără tentaţii sau ispite sau cred că ar fi mai bine să ni se ia libertatea, dar atunci omul nu mai are nici un merit, ori tocmai acesta este obiectivul vieţii oricărui creştin: prin înfrângerea ispitelor, să devină merituos şi să se bucure de răsplata veşnică. Aşadar, ca orice inovaţie tehnică, creştinul trebuie să înveţe să o folosească în scopuri bune şi să se ferească de păcat.

În sfârşit, *ideologia este foarte rigidă.* Comunismul pretindea că oferă tuturor fericirea, dar nu oferea spaţiu, în care să se manifeste spontaneitatea. Încerca să înscrie în tipare rigide chiar şi distracţia, anulând orice originalitate, urmărindu-se depersonalizarea individului.

Spre deosebire de această atitudine, Ortodoxia este expresia bucuriei în Hristos. Se ştie că Sf. Serafim de Sarov era o persoană deschisă şi zâmbea tot timpul. Întrebat de ce are această atitudine, a răspuns: „Hristos a înviat! Bucuria mea". Aceasta este atitudinea, care trebuie să caracterizeze pe creştini, deoarece, prin Învierea Sa, Hristos ne-a dat nădejdea învierii noastre. Dat fiind acest lucru, nu avem nici un motiv să nu fim optimişti şi să avem nădejdea că, dacă urmăm poruncile Lui, Hristos ne va mântui.

O caracteristică comună tuturor sfinţilor este naturaleţea şi spontaneitatea. Chiar şi astăzi se pot citi pe feţele marilor părinţi duhovniceşti acea seninătate şi linişte sufletească, tocmai datorită libertăţii de manifestare, pe care o oferă Ortodoxia şi pe care ei au ştiut să o folosească înspre bine. Faţă de tineri, Biserica are, de asemenea, o atitudine, care nu îngrădeşte manifestarea tinereţii, spunând: „distraţi-vă, dar nu păcătuiţi!". Ortodoxia va deveni ideologie atunci când va promova o tristeţe şi sobrietate exacerbată, estompând elanul şi opti-

(Continuare în pag. a 7-a)

STREZA CIPRIAN,
Student Teolog, an II

Ioan Alexandru, poet al Logosului

(Urmare din pag. 1)

numinos textualizat într-o stare de ek-stază stihială, fixa cântarea poetului într-o organicitate imnică, în cele din urmă ritualică în sens liturgic. Neliniştile eului sunt la început percepute, cum spuneam mai sus, stihial, în elementele naturii, în primordii configurând o geografie a misterului genetic şi thanatic în acelaşi timp.

O proiecţie a realului în mitic, simbolic, va duce la o resuscitare a cuvântului în gnoza sa originară, cuvânt menit a transcende scoarţa lucrurilor până la dimensiunea lor arhetipală, numinoasă.

Într-o poezie cum e *Broasca ţestoasă,* poetul cosmicizează realul, fixându-l, printr-o prelucrare şi schimbare de perspectivă, în idee şi simbol. O explozie de imagini într-o dinamică de un crescendo fixează obiectul poetic în ilimitat, în absolut, în cosmos, ca în poetica expresioniştilor (aşa cum o teoretiza Blaga). Imaginea aceasta a ţestoasei ne aminteşte de o lucrare a lui Constantin Brâncuşi.

Volumului de debut i-au urmat altele: *Viaţa deocamdată* (Ed. Tineretului, 1965), *Infernul discutabil* (Ed. Tineretului, 1967), *Vina* (Ed. Tineretului, 1967), *Vămile Pustiei* (Editura Tineretului, 1969), *Poeme* (Ed. Eminescu, 1976), *Imnele Bucuriei* (Ed. Cartea Românească, 1973), *Imne* (Ed. Eminescu, 1975), *Imnele Transilvaniei* (Ed. Cartea Românească), *Imne* (Ed. Eminescu, col. Cele mai frumoase poezii, 1977), *Imnele Moldovei* (Ed. Albatros, 1980), *Imnele Ţării Româneşti* (Ed. Cartea Românească, 1981) etc. A fost tradus în italiană, maghiară, germană, franceză, japoneză etc. Eseistica este adunată în volumul *Iubirea de patrie* (Ed. Dacia, 1978).

Ca şi tălmăcitor din poezia universală s-a aplecat mai cu seamă asupra marii poezii dintotdeauna: *Cântarea Cântărilor,* Pindar, *Ode I, II, III* (traducerea integrală a operei pindarice, apărută la Ed. Univers, în 1976—1979).

Registrul liric al poetului se schimbă începând cu *Vămile Pustiei.* Poetul juvenil din volumele anterioare devine grav. Ioan Alexandru, cel ce interoga uimit universul din jur devine acum *Ioan al Luminii,* un călător iluminat pe drumurile Damascului ce trăieşte sentimentul rătăcirii, asumându-şi o altă vârstă poetică fixată în figurile poetice ale *credinţei, speranţei* şi *devoţiunii* căutării lui Dumnezeu. El este primitorul de har care se învredniceşte, se nevoieşte în ipostaza călătorului pe drumul plin de spini al purificării, traversând vămile văzduhului şi proferând cuvintele izbăvitoare care par aş fi pierdut semnul numinos.

Cuvinte ca *Pantocrator, Ego sum via* sunt invocate, reiterate în multe texte, având menirea de a reface ontosul divin dinaintea căderii omului în păcat.

Logosul pustiit de nelinişti existenţiale pătimeşte în valul vremurilor, poetul e acum un pelerin marcat de păcatele unei lumi ce nu-şi re-găseşte calea dinaintea păcatului originar. Totul pare înstrăinat de Fiinţă şi Logosul, are peceţile închise izbăvirii. Un poem cum e cel intitulat *Ascensiunea* şi dedicat părintelui profesor D. Stăniloae, atinge un maxim al expresivităţii tragice. Corabia fantomă ce-l poartă pe eroul liric spre tărâmurile primordiale, spre „Mările mume" ori spre apele neantului ne sugerează o paralelă cu celebra pânză a lui Ioachim Patenier, *Charon trecând Styxul,* aflată la Galeria Prado. Elementul acvatic prins într-un imaginar eleatic şi totodată heraclitian, simbolizează moartea şi viaţa, configurând o cosmogonie personală de esenţă creştin-ortodoxă: „Simt... Sunt iată dus / Corabia sub mine îngrozită-aleargă / Ajung, ajuns-am. ... / Prima oară aud sub mine apele curgând / Pe valuri sunt culcat şi se văd mii de stele / Şi marea e albastră şi de foc / Şi mii de coruri, îngeri mă-mprejmuie cântând / Întins pe un potop de aripi / Începe-ascensiunea mea prin vămile văzduhului. / Acolo uite cum rămâne-o mare / Acolo un popor acolo uite-un schit / O maică, un izvor, acolo un pământ amarnic / Şi uite acolo un geniu şi uite acolo un soare / Şi uite-aici e moartea şi-ntâii zori de zi!" *(Ascensiunea).*

Eul liric străbate acum bolgiile infernului, tărâmuri eshatologice personificate de metafora Pustiei, şi ajunge în cele din urmă să aibă revelaţia Raiului, trăind cu spaimă şi speranţă bucuria întâlnirii cu „Cel ce mă priveşte cu nesfârşită milă şi răbdare / De când m-am născut" *(Ego sum via).* În cele din urmă, poetul este numai bucurie şi, ca psalmistul biblic, arde în flacăra adoraţiei şi ascultării: „De ce te iubesc într-atâta / De ce nu mai / Am pace decât în preajma Ta / Faţa mea e numai os şi lumină, contemplându-ţi / Necuprinsurile. / De n-ai fi în mine însumi / Clădit cu ce-aş tânji după Tine? / Cu cât sunt mai singur cu atât aud / Mai limpezi poruncile şi alerg smintit / Să le-mplinesc / M-am uscat ca pielea / Întinsă la fum de când aştept să te înduri" *(Bucurie).*

Cu *Imnele* sporesc semnificaţiile textului, iar poezia se plasticizează în linia melosului, poetul oficiind sacerdotal pe altarul Logosului: „Graiul e templu în care mi s-a dat / Să fiu ca mare Preot sfintelor cuvinte / Să le cunosc cu râvnă să le pasc / În iarba deasă de printre morminte" *(Marele Preot).* Cuvântul este sacramental, iar poetul slujitor profet al „Logosului foc mistuitor".

Aceste versuri, profesiune de credinţă, ne duc cu gândul la poesisul antic în care poetul era un oracol al Zeului (iar, în creştinism, al lui Dumnezeu), mijlocitor al focului; astfel Pindar, pentru lumea veche de la Delfi şi Olimpia, era un asemenea oracol.

În *Imne,* concepţia despre poezie a celor vechi apare înnobilată de aura creştină ce ne trimite până la Roman Melodul de la Hagia, Sofia, celebru poet al Bizanţului, adevărat „Dante al Orientului", care a celebrat Logosul întrupat în spiritualitatea creştină, în istorie.

Slujitor Logosului, Ioan Alexandru oficiază în *Imne* diaconia ca mărturie a lui Dumnezeu în faţa semenilor vetrei sale. Fiinţa omului — ne spune Heidegger, mergând pe urmele vechilor greci — îşi are temeiul în limbă; aceasta survine în istorie abia prin dialog. Poetul, preot sfintelor cuvinte şi aflat în dialog cu Fiinţa în fiinţare, coborând deci în istorie, va celebra Logosul-Iubire, Logosul-Cale, Adevăr, Viaţă.

Poetul ridică în aura cuvântului faptele marilor voievozi creştini: Ştefan cel Mare, Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Neagoe şi Matei Basarab şi Brâncoveanu, martir întru ortodoxie.

Emblematic pentru cele două culegeri de *Imne* este ciclul *Imnele bucuriei* care clasicizează genul, încheind „drumul" eului liric ca postulat al celebrării luminii harice cu care e investit poetul ce are daimonul creaţiei. Aceasta transfigurează totul (nu la modul socratic, ci goethean) în lumină: „Sunt numai râuri de iubire / Sunt numai cel care va fi / Cum aş putea opri această bucurie / Această slavă şi această zi". Extazul comuniunii cu Dumnezeu se manifestă în ipostaza neputinţei umane de a accede de la slava Sa, atât prin cuvânt, cât şi prin tăcere.

Poezii ca *Lumină lină, Trisagion, Logos* au ceva din incantaţia religioasă a imnului litanic în care vocea auctorială nu e pe deplin estompată, deşi acolo vorbeşte nu atât trufia autorului (reflexivă prin natura sa), cât acel limbaj al unei voci „de dincolo", vocea Atotputernicului.

Logosul transcende totul în Bucurie, Lumină lină. Cum spuneam, este Logosul-Iubire, Logosul-Cale, Adevăr, Viaţa, Logosul-Patrie.

Poetul e familiar cu geografia şi istoria noastră, sinteză a romanităţii răsăritene, spaţiu iluminat al unui „Bizanţ după Bizanţ". În *Imne,* Ioan Alexandru fixează reperele strămoşeşti, acea ortodoxie organică reprezentată iconic în Troiţele, Bisericile de lemn din Maramureş, pe care se sprijină cerul într-o revărsare sofianică.

Exegeţii viitori ai poeziei Poetului aşezat în vocaţia de slujitor al Cuvântului haric vor găsi, dincolo de o retorică a religiosului — care, uneori, i s-a imputat — o mitologie de esenţă creştină, euharistică, în care revin cu insistenţă motive precum Mielul, Jertfirea Lui, Păstorul, Oaia rătăcită, Apa prefăcută în vin, Vinul şi pâinea, Trupul şi sângele Mântuitorului: „În iubire nu mai este moarte / Locul ei de celălalt e plin / Ea slujeşte de departe / Până apa se preface în vin".

În aproape toate poemele lui Ioan Alexandru de la *Imnele Bucuriei* încoace, adie o blândă lumină creştin-răsăriteană. Poetul, diacon al limbii române, a întreţinut focul sacru al Cuvântului ca locuire. Lucrarea lui Ioan Alexandru îşi va spori dimensiunea epifanică printr-o receptare postulând o ontologie a religiosului în care se va nevoi cititorul dimpreună cu poetul pe calea purificării, a luminii harice care îndumnezeieşte.

30 august 1940

(Urmare din pag. a 5-a)

desfăşurate în august 1940 la Turnu Severin. Din cauza pretenţiilor exagerate — se cerea un teritoriu din Transilvania de 69 000 km², cu o populaţie de peste 2 200 000 de români şi numai 1 200 000 de maghiari — România a respins propunerile ungare şi, în ultima instanţă, a oferit ca soluţie a diferendului un schimb de populaţie între românii din Ungaria şi maghiarii din România, chiar cu o rectificare de frontieră în favoarea Ungariei.

Bazaţi pe sprijinul lui Hitler şi al lui Mussolini, ungurii au rămas intransigenţi, ştiind că eşuarea tratativelor prin refuzul românilor va provoca nemulţumirea celor doi protectori şi că, datorită situaţiei dificile în care se aflau relaţiile dintre România şi Reich, aceasta va fi silită să accepte soluţia pe care i-o va impune Axa.

Ţinând seama de dorinţa ungurilor de a obţine teritoriul locuit de secui, Hitler a găsit că includerea teritoriului secuiesc coincide cu interesele strategiei militare a Reichului, care va putea, prin aliata sa, să-şi plaseze trupele în apropierea terenurilor petrolifere din Valea Prahovei şi pe crestele Carpaţilor Răsăriteni, în vederea acţiunilor militare viitoare şi a trasat pe hartă (sfârşitul lunii august) graniţele teritoriului pe care urma să-l primească Ungaria. Guvernul român a fost silit, sub ameninţări, să accepte decizia arbitrară şi, în termen de 15 zile, să elibereze teritoriul trasat pe harta impusă.

Un alt apărător al drepturilor româneşti

(Urmare din pag. a 3-a)

vara anului 1849, după ce Ardealul a fost ocupat de trupele revoluţionare maghiare, Ilie Măcelariu a fost arestat la Săcel (lângă Sibiu), iar un tribunal revoluţionar maghiar l-a condamnat la moarte. A fost graţiat în ultimul moment, de către generalul polonez Iosif Bem, comandantul trupelor revoluţionare maghiare, drept răsplată pentru că Ilie Măcelariu îi salvase de la moarte medicul personal. Nu în zadar se spune că „Dumnezeu lucrează prin oameni".

După înăbuşirea revoluţiei a funcţionat mai mulţi ani ca judecător. În 1862 a fost numit judecător („jude regesc"), al scaunului Miercurea, iar la 25 octombrie 1865 „consilier gubernial" pe lângă Tribunalul din Cluj. În aceeaşi perioadă a fost ales deputat, din partea scaunului Miercurea, în Dieta Transilvaniei de la Sibiu din 1863—1865, apoi în Dieta de la Cluj, în 1865 şi, în sfârşit, în Dieta de la Pesta din anii 1865—1868 (numită şi „Dieta încoronării"), întrucât a pregătit unirea Transilvaniei cu Austria, prin „pactul dualist", care a dus la crearea statului austro-ungar şi la încoronarea împăratului Francisc Iosif I ca „rege apostolic" al Ungariei, în 1867.

În cadrul acestor Diete, Ilie Măcelariu s-a impus prin cuvântările sale, în care încerca să apere autonomia Transilvaniei, prin neanexarea ei la Ungaria. Acţiunile lui i-au atras adeziunea opiniei publice româneşti, dar şi dezacordul şi chiar oprobiul claselor dominante din Transilvania şi Ungaria.

Din nefericire, spre sfârşitul anului 1865, apar disensiuni între deputaţii români, începând să se profileze tot mai clar cele două curente: cel pasivist, care cerea boicotarea luptei parlamentare şi cel activist, care preconiza participarea românilor la viaţa parlamentară. La 7 martie 1867 Ilie Măcelariu şi-a început un discurs în Dieta din Pesta în limba română, dar vacarmul a fost atât de puternic (cineva a exclamat: „acesta este dacoromân, se crede la Bucureşti... jos cu el!"), încât a fost nevoit să continue în limba maghiară. În discursul său, încerca să apere hotărârile luate în Dieta liberală de la Sibiu, din 1863, care stabilise legi privind recunoaşterea naţiunii române, cu drepturi egale cu cele ale celorlalte trei naţiuni; respingea şi legalitatea legilor de unire a Transilvaniei cu Ungaria. Reîntors la Cluj, Ilie Măcelariu a primit adrese de felicitare şi recunoştinţă din numeroase părţi ale Ardealului (Braşov, prin George Bariţiu, Făgăraş, Poiana Sibiului, Dobra ş.a.), dar şi din partea unor italieni.

În 1868, Ilie Măcelariu milita pentru o dietă democratică — deci majoritar românească — pentru Transilvania istorică şi înfiera pactul dualist, într-un discurs parlamentar rostit la 17 iulie 1868. În urma acestuia, Consiliul de Miniştri din Pesta l-a pensionat forţat din postul de consilier gubernial. Au urmat noi scrisori de felicitare şi adeziune. De pildă, după numai câteva zile, reprezentanţii românilor din părţile Sibiului îl asigurau că „mărturisirea credinţei politico-patrioticenaţionale ce ai făcut în Parlamentul pestan şi în lumea largă, este mărturisirea credinţei noastre, este Evanghelia noastră politică". Iar unii patrioţi din Bucureşti îi scriau, la 15 iulie 1868: „Demnitatea cu care ai ridicat încă o dată drapelul naţionalităţii noastre în mijlocul inamicilor, vocea cu care ai apărat cauza dreptăţii şi a românismului a răsunat puternic în inimile noastre..." Felicitându-l pentru că şi-a făcut „o frumoasă şi sfântă datorie", semnatarii încheiau prin cuvintele: „Meargă tot românul pe această cale şi nu va trece mult până când fiii naţiunii române vor cânta osana victoriei şi măririi naţionale. Să trăieşti, prea demne bărbat. Trăiască naţiunea română. Trăiască dreptatea şi libertatea naţională". La 6 septembrie 1868, o mulţime de ţărani români din împrejurimile Sibiului au organizat o manifestaţie de stradă în cinstea lui Ilie Măcelariu, aflat în Sibiu, unde era găzduit în casa profesorului Ioan Hannia.

Deşi la început era adept al politicii „activiste", dându-şi seama de eşecul acţiunilor sale, Ilie Măcelariu se orientează spre politica „pasivistă". Aşa se face că la 23—24 februarie / 7—8 martie 1869 a convocat la Miercurea Sibiului o conferinţă naţională a fruntaşilor politici transilvăneni, când s-a constituit Partidul Naţional Român din Transilvania şi se alege un Comitet central, în frunte cu Ilie Măcelariu însuşi. Ca tactică politică se adoptă „pasivismul", adică neparticiparea la viaţa politică din Ungaria. Cu o lună înainte, avusese loc, la Timişoara, o Conferinţă a fruntaşilor politici români din Banat şi Ungaria, când s-a creat Partidul Naţional al românilor din Banat şi Ungaria, condus de Alexandru Mocioni, care proclamase ca tactică politică „activismul". Ilie Măcelariu şi-a continuat lupta şi în anii următori, militând pentru alcătuirea unui memorandum către împărat. Din păcate, românii erau acum prea divizaţi, chiar şi în organizarea unor consfătuiri restrânse ale liderilor lor politici.

În anii următori, a militat pentru unificarea celor două partide politice româneşti. Acest lucru s-a făcut în Conferinţa de unificare de la Sibiu din mai 1881. Ilie Măcelariu — alături de Partenie Cosma şi Zaharia Boiu — erau delegaţi din partea Sibiului. De acum înainte, n-a mai avut un rol atât de activ în viaţa Partidului unificat.

După pensionare s-a mutat la Sibiu, unde s-a implicat în alte probleme sociale, culturale şi bisericeşti ale românilor. De pildă, încă din 10 mai 1860, se numără printre cei 176 de semnatari care cereau înfiinţarea unei societăţi culturale româneşti în Transilvania. „Chiar de la şedinţa de constituire, a fost membru în Comitetul de conducere al noii Societăţi, care va fi cunoscută sub denumirea de „Asociaţiunea transilvană pentru literatură română şi cultura poporului român din Transilvania" (Astra), calitate pe care a deţinut-o până la moarte.

Pe tărâm economic, notăm că s-a numărat printre întemeietorii Băncii „Albina", fiind unul dintre cei mai entuziaşti sprijinitori ai lui Visarion Roman. A făcut parte din primul Consiliu de administraţie al Băncii, ales la 14 martie 1861. Între anii 1878—1889 a devenit vicepreşedinte al Consiliului de administraţie, iar în 1889 preşedinte, funcţie pe care a îndeplinit-o până la moarte. În 1876 a fost ales — alături de alţi lideri politici români originari din aşa numitul „pământ crăiesc" (fundus regius) în „Universitatea săsească", organul suprem de conducere al saşilor din Transilvania, militând şi aici pentru drepturile românilor, mai ales de ordin material.

Ilie Măcelariu s-a implicat şi în viaţa bisericească a românilor ortodocşi din Transilvania. A fost ales deputat în Sinodul Arhidiecezei Sibiului şi în Congresul Naţional Bisericesc (inclusiv în Congresul din toamna anului 1868, când s-a discutat şi aprobat Statutul Organic şagunian). De asemenea, Ilie Măcelariu a fost ales „asesor consistorial onorific" din partea mirenilor, preşedinte al Comitetului parohial al bisericii din Sibiu „Iosefin" (biserica „Din groapă").

Pe plan familial, notăm că a fost căsătorit cu Iudita Tobias, greco-catolică din Abrud, o româncă şi soţie devotată, care l-a secondat în toate acţiunile lui. De pildă, în 1877 a fost aleasă preşedintă a Comitetului de romance din Sibiu, care s-a ocupat cu colectarea de ajutoare pentru răniţii şi orfanii Războiului de independenţă purtat de vechea Românie.

Ilie Măcelariu a trecut la cele veşnice în Sibiu, la 8/20 februarie 1891, fiind în vârstă de 71 de ani. A fost însoţit pe ultimul drum al vieţii de o mulţime imensă de români din Sibiu, din satele învecinate, din Miercurea natală. Slujba înmormântării a fost săvârşită de însuşi mitropolitul Miron Romanul, înconjurat de cinci preoţi şi un diacon, între care arhimandritul-vicar Ilarion Puşcariu, asesorul Zaharia Boiu, care a şi rostit predica funebră, şi alţii. A fost îngropat în cimitirul bisericii „Din groapă", alături de alte personalităţi ale culturii româneşti sibiene, aşteptând învierea cea de obşte, dar şi învierea neamului românesc.

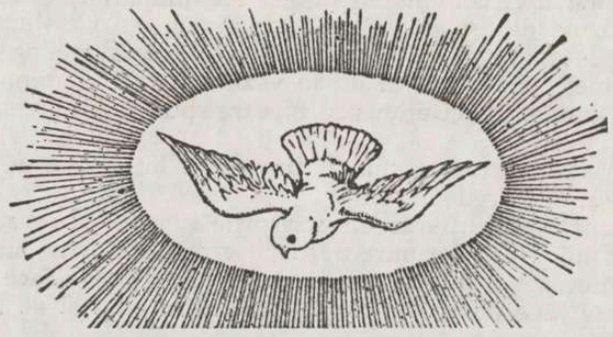

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

- **12-13 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod - Bucureşti.
- **14 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, iar seara, tot acolo Vecernia şi Acatistul Sf. Cruci.
- **15 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană cu prilejul zilei hramului (Sf Nichita Romanul).
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **17 SEPTEMBRIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit împreună cu **Î.P.S. Serafim,** mitropolitul Germaniei şi cu **P.S. Laurenţiu,** episcopul Caransebeşului, slujba de sfinţire a noii biserici cu hramul „Sf. Împăraţi" din Oraşul Victoria, jud. Braşov şi Sf. Liturghie arhierească, rostind Cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Octavian Smădu, a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **18 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a cercetat canonic Schitul Păltiniş.
- **20 SEPTEMBRIE a.c., — P.S. Sa VISARION RĂŞINĂREANU** a primit pe **Exc. Sa CHRISTIAN ZIPPERT,** episcop evanghelic de Marburg însoţit de **Exc. Sa CHRISTOPH KLEIN,** episcopul Episcopiei Evanghelice C.A. din România. Au fost discutate între altele şi posibilitatea unui parteneriat ecumenic între Arhiepiscopia Sibiului şi Episcopia de Marburg - Germania.
- **21 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a primit pe Prof. Dr. Byun-Kyu-Yong (Paul) de la Universitatea „Sogang" din Seul, Coreea, interesat fiind de opera teologică a Părintelui Dumitru Stăniloae.
- **23 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, iar seara, Vecernia în Catedrală.
- **24 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul: „Sf. Martiri Brâncoveni", de la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A hirotesit întru arhimandrit mitrofor pe P. Cuv. Stareţ Irineu Duvlea.
  — În cimitirul bisericii din Sâmbăta de Sus a oficiat o slujbă de pomenire pentru Arhim. Vasile Cornilă, fost vicar-administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului.
- **25 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a cercetat canonic Mânăstirea de la Sibiel unde se află în construcţie o nouă biserică.
- **26 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a oficiat slujba de Te-Deum în Capela Mitropolitană cu prilejul începerii noului an universitar.
  — A participat la deschiderea noului an de învăţământ în Aula „Avram Iancu" din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
  — A participat la recepţia oferită de Episcopia Evanghelică din Sibiu cu prilejul vizitei Episcopului Dr. Sturm din Austria.
- **27 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în sobor de arhierei şi preoţi la Râmnicu-Vâlcea cu prilejul zilei Sf. Martir Antim Ivireanu.
- **28 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a participat la cea de-a cincea Întâlnire a Comisiei mixte de dialog ortodoxo-greco-catolic, desfăşurată la Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.
- **29 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la Liturghia oficiată în Catedrala Arhiepiscopală romano-catolică din Alba-Iulia, cu prilejul încheierii Sinodului arhidiecezei catolice de aici. S-a întâlnit cu Înalt Prea Sfinţia Sa Gyorgy Iakubiny, arhiepiscop catolic de Alba Iulia şi cu alţi episcopi romano-catolici.
- **30 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.
  — A vizitat via Mitropoliei de la Sărăcsău, jud. Alba.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **1 OCTOMBRIIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a noii biserici cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului" de la Mânăstirea Dejani, jud. Braşov şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A vizitat în aceeaşi zi bisericile parohiale din Recea Nouă, prot. Făgăraş şi şantierul noii biserici din Avrig, prot. Avrig.
- **2 OCTOMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit un Te-Deum cu prilejul deschiderii noului an de învăţământ la Academia Trupelor de Uscat, Sibiu.
- **3 - 4 OCTOMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- **5 OCTOMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.
  — A vizitat Mânăstirea de la Turnu Roşu, protopopiatul Avrig.
- **7 OCTOMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană, iar seara Vecernia în Catedrală.

Diac. VASILE AVRAM

Preot Nicolae Grebenea, **Amintiri din întuneric.** Ediţia a doua, completată. Editura Scara, Bucureşti, 2000, 560 pagini.

Iată o carte cutremurătoare, scrisă de părintele Nicolae Grebenea, originar din Răşinari, stabilit însă în Piatra Neamţ, ajuns azi la venerabila vârstă de 95 de ani (n. 1905). Unii preoţi şi credincioşi sibieni sau răşinăreni mai în vârstă îl cunosc, pentru că a urmat Şcoala normală „Andrei Şaguna" (cu diferenţă de liceu şi bacalaureat), apoi Academia teologică „Andreiană" (abs. 1930), cu examene de diferenţă şi licenţă la Facultatea de Teologie din Cernăuţi. A desfăşurat o scurtă activitate în învăţământ, ca profesor de Religie la Lupeni şi Petroşani, în Valea Jiului, apoi tocmai la Bicazul ardelean (pe atunci în jud. Ciuc, azi în jud. Neamţ). Intrat de tânăr în mişcarea legionară, a avut apoi de suferit o viaţă întreagă, fiind arestat în timpul guvernării Antonescu, în 1942 şi eliberat abia în vara anului 1964. Deci a avut parte de 22 de ani de suferinţe prin diferite închisori, dintre care 18 la Aiud, la mina de la Cavnic şi în alte părţi. În închisoare, a cunoscut mulţi oameni politici şi mari cărturari ai neamului nostru, dar şi oameni simpli, dintre care multora le face — cu un remarcabil talent literar — câte un luminos portret (de pildă lui Nichifor Crainic, Radu Gyr etc.). După eliberare, mitropolitul Nicolae Colan i-a încredinţat o modestă parohie pe Târnava Mică, Spini, cu filia Şona, dar în martie 1973 s-a transferat în parohia Vlădiceni, în judeţul Neamţ. Acolo a activat până la 1 martie 1977, când a fost pensionat forţat, în urma unei penibile şedinţe — în prezenţa trimişilor Securităţii — care a avut loc la Protopopiatul Piatra Neamţ. Din 1964 şi până la evenimentele din decembrie 1989, deci încă 25 de ani, Părintele Grebenea a avut de îndurat multe alte suferinţe: anchete la Securitatea din Alba Iulia, apoi la cea din Piatra Neamţ, percheziţii, urmăriri, din umbră, din partea unora, chiar rude. O parte din aceste suferinţe sunt prezentate detaliat, cu indicarea multor persoane cunoscute, din care unele mai trăiesc şi azi. Viaţa, şi mai cu seamă suferinţele Părintelui Grebenea se aseamănă — în multe privinţe — cu cele ale unui alt distins memorialist, Părintele Dimitrie Bejan din Hârlău (1909—1995), fost prizonier de război la sovietici, din 1942, iar din 1948 şi până în 1964, aruncat în închisorile comuniste de la noi, iar după eliberare supravegheat şi anchetat, ca apoi să fie şi el pensionat forţat.

Este greu de prezentat această carte a suferinţelor, cu largi digresiuni asupra unor probleme privitoare la mişcarea legionară, la regimul comunist de la noi şi chiar pe teme teologice, sociale şi culturale. Cartea Părintelui Grebenea nu poate fi recenzată, ea trebuie să fie citită — mai cu seamă de cei tineri, — ca să ne convingem încă o dată de ceea ce a însemnat regimul comunist de la noi, impus de sovietici, de toate nenorocirile aduse ţării, precum şi Bisericii. Este mărturia unui modest slujitor al altarului într-o lume care pare că a uitat durerile trecutului, într-o lume în care cei asupriţi altădată au fost uitaţi, iar asupritorii lor conduc azi afaceri prospere ori au fost ridicaţi în posturi de mare răspundere în viaţa de stat.

Cartea Părintelui Grebenea se poate procura de la mânăstirea „Sfinţii Arhangheli" din localitatea Petru Vodă, comuna Poiana Teiului, judeţul Neamţ, care a şi sprijinit apariţia cărţii, prin osârdia Părintelui stareţ Iustin Pârvu, fost şi el deţinut politic, şi care semnează un frumos „Cuvânt înainte".

Pr. Prof. M. PĂCURARIU

Ortodoxie şi ideologie

(Urmare din pag. a 6-a)

mismul specific firii umane.

Astfel, se poate observa cât de departe este Ortodoxia de a fi ideologie. Aceasta este rezultatul lucrării Sf. Duh în Biserica dreptmăritoare, ajutând pe oameni să păstreze sensul adevărat al însuşirilor Bisericii: „una, sfântă, sobornicească şi apostolească". Acest lucru este dovedit de faptul că, spre deosebire de ideologii, care toate au avut o viaţă foarte scurtă în faţa istoriei, Ortodoxia a rezistat 2000 de ani şi va rezista până la sfârşitul veacurilor.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **10 SEPTEMBRIE a.c. — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, Mitropolitul Transilvaniei** a vizitat Mânăstirea Orlat, prot. Sălişte, unde a luat act de terminarea picturii bisericii.

● **11 SEPTEMBRIE a.c.,** — A participat la Bucureşti, la Patriarhia Română, la şedinţa Sinodului Permanent al B.O.R.
— A primit pe Dl. Prof. David Tudose din Bucureşti.
— A primit pe Dl. dir. Teodor Răpan din Bucureşti.
— A primit pe Dl. ing. Dan Marcu din Bucureşti.

● **12 SEPTEMBRIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
— A primit pe P.C. Arhim. Grigorie Băbuş, din Bucureşti.
— A primit pe maica stareţă Benedicta Chirobocea de la Sf. Mânăstire Christiana din Bucureşti.

● **13 SEPTEMBRIE a.c.,** — A participat la şedinţa de încheiere a lucrărilor Sf. Sinod.
— În seara aceleiaşi zile a poposit în drum spre Sibiu la Sf. Mânăstire Predeal unde s-a interesat de lucrările de restaurare ale Sf. locaş.
— A primit pe P.C. Ierom. Serafim Pătrunjel, slujitor la biserica Sf. Mânăstiri.

● **14 SEPTEMBRIE a.c.,** — A cercetat Mânăstirea „Sf. Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **18 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Emil David, Directorul Casei de Presă şi Editură „Tribuna", însoţit de Dl. Redactor Ioan Onuc Nemeş, cărora le-a acordat un interviu privitor la restaurarea clădirilor-monument aparţinând Arhiepiscopiei.

● **20 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit pe Pr. Constantin Tuţuianu din Piatra Neamţ.

● **21 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit pe Pr. Prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Prof. Dr. Byun Kyn - Yong, de la Universitatea „Sogang" din Seul, Coreea, care studiază opera Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae.
— A primit pe Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe Pr. Lector Dr. Irimie Marga de la aceeaşi Facultate.
— A primit pe Pr. Iconom Stavr. Smădu Octavian, parohul Bisericii Ortodoxe Române „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din Oraşul Victoria.

● **22 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhid. Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea.

● **23 SEPTEMBRIE a.c.,** — A cercetat Sf. Mânăstire „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **24 SEPTEMBRIE a.c.,** — A asistat la Sf. Liturghie oficiată de **P.S. Visarion Răşinăreanu** la Biserica nouă a Mânăstirii „Brâncoveanu" şi la hirotonia întru Stareţ Mitrofor a P. Cuv. Arhim. Irineu Duvlea. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură.
— În după-masa aceleiaşi zile a primit o delegaţie a preoţilor din Protopopiatul Făgăraş, împreună cu P.C. Pr. Cornel Urs, Protopop de Făgăraş.

● **26 SEPTEMBRIIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe *Arhid. Ezechil Oancea*, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— În după-masa aceleiaşi zile a cercetat biserica-monument — **„Sălişte-Grui"**, din protopopiatul Sălişte, însoţit de Dl. Prof. Dr. Mircea Tomuş şi Ec. Ioan Meţiu, cu ocazia terminării lucrărilor de pictură.
— La întoarcere a vizitat şi Mânăstirea Orlat, prot. Sălişte.

● **27 SEPTEMBRIE a.c., — Î.P.S. Sa** s-a deplasat la Mânăstirea „Brâncoveanu" din Sâmbăta de Sus, în vederea întâlnirii Comisiilor de Dialog ale Bisericii Ortodoxe şi Bisericii Greco-Catolice din Ardeal.
— A primit într-o audienţă privată pe Episcopul Grigorie de Poti din Georgia şi pe Prea Sfinţitul Teofan Sinaitul, episcop-vicar patriarhal.
— A avut o întâlnire de lucru cu toţi episcopii ortodocşi din Mitropolia Ardealului.

● **28 SEPTEMBRIE a.c.,** — A prezidat la Mânăstirea „Brâncoveanu" din Sâmbăta de Sus, şedinţa celei de-a cincea întâlniri a Comisiei de dialog cu Biserica Greco-Catolică. Alături de ierarhii eparhioţi din Ardeal, a participat P.S. Timotei al Aradului şi P.S. Teofan Sinaitul, ca delegat al **P.F. Patriarh Teoctist.**
Din partea Bisericii greco-catolice ca delegat papal a participat Monseniorul Francesco Pio Tamburino.

● **29 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe *P.C. Arhid. Ezechil Oancea*, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA
— Parohia ort. rom. BRĂDENII — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAŞ
— Parohia ort. rom. ŞINCA-VECHE — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN RUPEA
— Parohia ort. rom. AUGUSTIN — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV
— Parohia ort. rom. ŞIRNEA — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU
— Parohia ort. rom. HAŞAG — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
— Parohia ort. rom. CRISTIAN - transferări - 15 oct. - 15 nov. 2000
— Parohia ort. rom. LAZARET IV - SIBIU - examen concurs pentru parohie oraş — 15 oct. — 15 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV
— Post preot pentru cele două Azile de recuperare Timiş şi Azilul de Bătrâni din Braşov, Str. C. Lacea nr. 39, post cu atribuţii sociale pe Protopopiatul Braşov. Concurs examen pentru oraş. — 15 oct. — 15 nov. 2000.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială, domiciliul, copii părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier ad-tiv bis.,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **„Anno Domini 2000. Scrieri străvechi din Dacia Carpatică".** Despre pătimirea Sfântului Sava „Gotul" din părţile Buzăului şi scrisorile din anii 372-374, în legătură cu cinstitele sale moaşte, de **Î.P.S. Dr. Nestor** al Olteniei, lucrare tipărită cu binecuvântarea canonică şi chiriarhală a *P. S. Epifanie al Buzăului*, Editura Episcopiei Buzăului, 2000.

Această cărticică cuprinde succint şase scrisori din sec. al IV-lea, despre pătimirea şi moaştele Sfântului martir Sava din anul 372. E vorba apoi de o epistolă a Sfântului Vasile cel Mare din anul 373, trimisă compatriotului Iunius Soranus, guvernator al Tomisului, căruia îi scrie despre moaştele Sfântului Sava Gotul. Acest Iunius Soranus era rudă cu Sfântul Vasile cel Mare, care era arhiepiscop al Cezareei Capadociei.

Moaştele Sf. Sava Gotul au fost strămutate din Dacia Carpatică, numită pe atunci Goţia, în anul 373 sau 374, prin Tomis, în Cezareea Capadociei.

Semnalăm o a doua cărticică: **„Sfântul episcop Laurenţiu de la Novae, sec. V.** Omilii ale Sf. episcop Laurenţiu din Novae, „Cel dulce ca mierea" din primele decenii ale sec. al V-lea, de *Î.P.S. Nestor al Olteniei*, Craiova, 2000.

Această cărticică are patru capitole după cum urmează:
„I. Răspândirea creştinismului în stânga şi în dreapta Dunării după părăsirea Daciei de către administraţia împăratului Aurelian;
II. Sfântul episcop Laurenţiu al Novae-lor şi opera omiletică a Sfântului Ioan Gură de Aur;
III. Omilia Sfântului episcop Laurenţiu al Novae-lor **„despre pocăinţă"**, din sec. al V-lea;
IV. Omilia Sfântului episcop Laurenţiu al Novae-lor, **„despre milostenie"** din sec. al V-lea".

La urmă *Acad. Virgil Cândea* îi scrie o Postfaţă:

„Într-o vreme în care nu toate rădăcinile fenomenului românesc sunt cu nonşalanţă şi primejdios tăgăduite, studiul de faţă este un memento important în plan ştiinţific, dar şi, deopotrivă, spiritual".

★

● Am bucuria de a semnala cartea: **„Dumnezeu în care spui că nu crezi . . .". Scrisori către Virgil Ierunca (1967-1983),** de N. Steinhardt, ediţie îngrijită şi note de Monica Manu, Editura Humanitas, Bucureşti, 2000, 298 p.

„Tematica celor 250 de scrisori trimise de N. Steinhardt lui Virgil Ierunca în perioada 1967-1983 şi adunate în acest volum este cât se poate de diversă. Steinhardt îi vorbeşte prietenului său de la Paris despre viaţa culturală bucureşteană - publicaţii, expoziţii, concerte, conferinţe; comentează cărţi, inclusiv cărţile proprii, apărute sau în curs de redactare, şi comentează emisiunile Europei Libere; trimite corecturi pentru textul **Jurnalul fericirii** în varianta de care urma să se ocupe Virgil Ierunca; povesteşte despre prietenii săi, dintre care mulţi îi fuseseră tovarăşi de detenţie.

Dar această extraordinară diversitate este strânsă laolaltă de o viziune unificatoare asupra lumii. Această viziune nu vine dintr-o idee, ci din uimirea unui om care constată că totul - fiecare gest, lucru şi întâmplare - se poate deschide către un sens, dacă e aşezat în lumina **credinţei.** Totul poate fi înţeles aşa: un film de Antonioni, o carte, o boală, o întâlnire. A crede în Dumnezeu nu înseamnă a fi convins că lumea are un autor, ci că viaţa fiecăruia dintre noi stă sub un dialog cu o instanţă aşezată la alt nivel decât noi. Semnele acestui dialog se află în tine, chiar dacă tu nu le vezi. Cu toţii suntem locuiţi de Dumnezeu: „Dumnezeu în care spui că nu crezi, crede El în tine.

Credinţa e acest simplu pas către întâlnirea cu Dumnezeul care crede în tine".

Sunt foarte interesante scrisorile acestea pe care el le-a scris lui Virgil Ierunca, aproape vreme de 20 de ani. Cine se interesează de N. Steinhardt nu îşi va putea face o adevărată idee despre el decât ţinându-se cont şi de această carte.

★

● Episcopia Huşilor publică cartea **„Omul şi Fapta. Episcop Grigorie Leu",** de Pr. Dr. Nicolae Hurjui, tipărită cu binecuvântarea *P. S. Ioachim*, episcop al Huşilor, 2000, 237 p.

Iată ce spune Prea Sfinţitul Ioachim în Cuvântul înainte: „Lucrarea de faţă privind viaţa şi opera marelui ierarh Grigorie Leu, care timp de 45 de ani (1904-1949), a slujit Biserica, Ortodoxia şi fiinţa naţională a neamului românesc, este împărţită în şapte capitole în afară de Cap. I.

Lucrarea de faţă cuprinde . . . pagini cu ilustraţii adecvate, având cursivitate şi cronologie în subtitluri".

Această carte este foarte documentată, atât prin cercetarea amănunţită a bibliografiei, privind desfăşurarea activităţii şi viaţa celui ce a fost episcopul Grigorie Leu.

Grigorie Leu a fost un **vlădică** bun. El a fost scos din eparhie fiindcă se dorea desfiinţarea acelei Episcopii. A murit trist şi necăjit. Se cade acum să îl lăudăm pentru fapta lui măreaţă. Căci iată acum după atâţia ani episcopia sa s-a reînfiinţat, continuându-se vechea tradiţie şi dându-i-se astfel o bucurie dintre cele mari.

Dumnezeu să-l odihnească.

★

● **Comentariu la Catehismul Ortodox,** de Pr. prof. Ion Bria, Editura „Oastea Domnului", Sibiu - 2000, 151 p. Iată ce spune în introducere chiar autorul:

„Problemele secolului care vine sunt numeroase şi controversate, dar un lucru este sigur: chestiunile politice, economice şi sociale sunt inseparabile de cele religioase, etice şi spirituale. Cum sfârşitul secolului coincide cu sfârşitul mileniului, în contextul unei crize mondiale fără precedent, faptul acesta este speculat de numeroase mişcări religioase şi spiritualităţi milenariste, pentru a înlocui speranţa eshatologică, despre care dă mărturie Biblia creştină, cu frica apocaliptică, cu descurajare şi dezgust de viaţă, cu sfârşitul iubirii.

Spiritualitatea creştină nu este însă ceva static, paralizant, ci o creştere tainică continuă în adevărul **Credinţei,** bucuria **Speranţei** şi faptele **Dragostei.".**

Este o lucrare bine tratată de Părintele Prof. Ion Bria şi merită să fie studiată cu toată încrederea de către toţi tinerii teologi şi laici.

★

● Nicolae Stehinhardt: **„În amintirea contemporanilor".** ediţie îngrijită şi note de Florian Roatiş (Caietele de la Rohia, m: II), Editura Helvetica, Baia Mare, 2000, 200 p.

Ea cuprinde o suită de articole despre Nicolae Steinhardt, semnată de mai mulţi oameni de litere, printre care se numără şi **Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală** cu titlul: „Izvoarele Fericirii Monahului Nicolae de la Rohia". Mai notăm printre colaboratori pe **Î.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, Î.P.S. Bartolomeu Anania, Sorin Dumitrescu, Ioan Pintea, Mihai Şora** şi mulţi alţii. E păcat doar faptul că a apărut numai în cinci sute de exemplare.

★

● G. Mihăilă publică la Editura „Roza Vânturilor" cartea **„Între Orient şi Occident. Studii de cultură şi literatură română în secolele al XV-lea - al XVIII-lea",** Bucureşti, 1999, 399 p.

„Ţinând pasul cu investigaţia şi interpretarea actuală pe plan european şi extra-european, nu mai împărţim astăzi în mod scolastic literatura română în veche, accesibilă doar specialiştilor, şi modernă, ci o privim - aşa cum a subliniat acum mai bine de o jumătate de secol G. Călinescu - ca pe un fenomen continuu, în permanentă creştere, cu treceri treptate de la o etapă la alta şi cu întoarceri mereu la tradiţie, alături de inovaţiile deschizătoare de noi orizonturi. Mai mult, critica nouă ne-a obişnuit să citim operele literare ale trecutului - tot aşa cum contemplăm vechile opere de artă - cu un ochi proaspăt şi să vedem valori literare autentice acolo unde altă dată cititorii treceau indiferenţi".

Cartea aceasta cuprinde contribuţii de istoria culturii şi literaturii române vechi, indispensabile de aici înainte celor ce studiază destinul spiritual al poporului român în secolele XV-XVIII. (Dan Zamfirescu în prefaţa de la sfârşitul cărţii). Căci cartea se ocupă într-adevăr de vechea literatură română din acest timp.

E una din cărţile importante despre izvoarele culturii româneşti.

★

● **„Rugi. Versificări şi alte închinări",** de Arcadie Donos, Editura Pro Transilvania, Bucureşti, 1999, 164 p.

Este o carte mare, plină de versuri, foarte frumoasă, şi apoi de gânduri scurte.

Arcadie Donos este un actor mare care ascunde de fapt un mare poet.

— „Mai neagră noaptea, mai vii stelele". Mângâiere pentru toate îngândurările . . . Nu-s grele: /Sunt rele / Vremurile!/ Ştia Cronicarul ce ştia / Doar omu-i sub ele; /Neamurile: / NU! / Sunt animate de stele . . . / Dă-ne prietenie, Doamne — / Să ne apere de rele: / Nu să intrăm la belele! /

★

● Diacon Dr. Ioan Caraza publică: **„Hristologia Sinodului IV Ecumenic de la Calcedon în preocupările teologilor romano-catolici şi protestanţi din vremea noastră şi punctul de vedere ortodox,** Editura episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, 2000, 247 p. Carte tipărită cu binecuvântarea *P. S. Damaschin*, episcop al Sloboziei.

Este Teza de doctorat a P. C. diacon Dr. Ioan Caraza. Este o luerare bună care merită să fie citită.

★

● Îmi scriu: Vlad Dumbravă, V. Livezeanu, Victor Macarevici şi V. Zălătuşca, dintr-o călătorie în Basarabia. Au fost să-l înmormânteze pe preotul Ieremia Ursu, coleg de la seminarul „Mitropolit Gavriil Bănulescu Bodoni", care era de fapt din Ardeal şi a ajuns Mitropolitul Basarabiei. Preotul Ieremia Ursu, o inimă românească mare, s-a preoţit la bătrâneţe, după ce a făcut ani de Gulag în Rusia.

Dumnezeu să-l ierte.

★

● **„Sfântul Ioan Rusul".** Viaţa, minunile, Paraclisul şi slujba. Traducere din greacă de Ierom. Evloghie Munteanu şi Cristina Băcanu, Editată de Schitul Crasna - Prahova, apare cu binecuvântarea *P.S. Galaction* al Alexandriei şi Teleormanului, 1999, 79 p.

Este o carte căreia P.S. Galaction îi scrie prefaţa. Sfântul Ioan Rusul era născut într-un sat din Rusia, probabil pe la 1690, deoarece Sfântul a participat ca soldat în războiul pe care Ţarul Petru cel Mare l-a pornit împotriva turcilor la anii 1711.

Este o viaţă sfântă pe care citindu-o, orice creştin se foloseşte.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35 Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului** — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A (cont nr. 2511.1.-61.15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA"

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15 noiembrie
Nr. 41—44
2000

Umanismul creştin şi umanismul secularizat*

Domnule Preşedinte al Academiei Române,
Domnilor Academicieni,
Prea Fericite şi Iubite Frate Patriarh al României, TEOCTIST,
Domnilor reprezentanţi ai autorităţilor poporului român,
Înalt Prea Sfinţiile Voastre,
Prea Sfinţiile Voastre,
Iubiţi fii în Hristos Domnul,

Cu multă emoţie urcăm la această tribună să mulţumim din adâncul inimii Academiei române pentru decernarea Diplomei Honoris Causa Smereniei Noastre. Considerăm că cinstea aceasta este adresată Sfintei şi Marii Biserici Mame a lui Hristos şi soborului numeros al Patriarhilor Ecumenici, care au slujit-o pe aceasta şi întreaga creştinătate. Într-adevăr, acestora le aparţine toată cinstirea şi recunoştinţa pentru contribuţia lor la păstrarea unităţii Bisericii Ortodoxe, la efortul depus pentru restaurarea unităţii tuturor creştinilor, la reglementarea diferitelor probleme şi situaţii dificile care au apărut de-a lungul timpului şi la păstrarea neştirbită a Credinţei şi Tradiţiei Ortodoxe. Între aceştia s-au aflat zeci de Patriarhi Sfinţi care au strălucit prin cultura lor şi care, pe drept cuvânt, sunt vrednici de cinstea care se face acum Smereniei Noastre. De aceea, în numele lor, primind această diplomă de onoare o înmânez la rându-mi celor cărora aparţine, continuând acelaşi drum pe care, luminaţi de Dumnezeu, ei l-au deschis, acela al slujirii Patriarhiei Ecumenice în folosul tuturor Bisericilor.

Patriarhia Ecumenică nu exercită, aşa cum este cunoscut, o funcţie administrativă asupra Bisericilor Ortodoxe Autocefale. Fiecare Arhiepiscop al Constantinopolului şi Patriarh Ecumenic este doar primul între egali în raport cu toţi Arhiereii Ortodocşi. Acest primat de cinstire şi de slujire îl are încă de la Sinoadele Ecumenice II şi IV, în virtutea canoanelor 2 şi respectiv 28 ale acestora. Rolul său este unul coordonator şi complementar. Aplicând aceste sfinte canoane, Patriarhia Ecumenică slujeşte Biserica cu responsabilitate şi cu deplină cunoştinţă a graniţelor competenţelor sale, pe care le respectă la modul absolut, autolimitându-se la cele pe care practica de veacuri şi recunoaşterea de către toţi le-au dovedit ca datorie de iubire şi grijă ale Patriarhiei Ecumenice pentru Bisericile Ortodoxe.

În spiritul acestei griji materne, Patriarhia Ecumenică promovează emanciparea Bisericilor locale mature, conferindu-le acestora autonomia sau autocefalia, şi se bucură observând progresele lor, aşa cum se întâmplă în mod deosebit cu Sfânta Biserică a României, cinstită cu vrednicia patriarhală. Colaborează cu acestea în spiritul egalităţii frăţeşti, fără orgoliu sau sentimente de superioritate. Iar dacă se întâmplă să intervină pentru a semnala sau a arăta cum trebuie să se facă ceva, o face cu dragoste frăţească şi din conştiinţa datoriei pe care o are în vederea păstrării ordinii canonice instituite pentru binele tuturor. Menţinerea ordinii canonice aduce cu sine pacea şi buna rânduială, deoarece aceasta nu este afectată de interese sau opţiuni personale, ci presupune supunerea faţă de toate cele binerânduite de Sfinţii Părinţi, ale căror graniţe perene nu este spre binele nostru a le schimba.

Am spus că una dintre cele mai importante slujiri ale Sfintei şi Marii Biserici a lui Hristos este păzirea tezaurului Credinţei şi ferirea obştii binecredincioşilor creştini de învăţăturile greşite, care îi şi abat pe aceştia de la calea adevărată care duce pe om la finalitatea pentru care a fost creat. Îngăduiţi-ne în puţine cuvinte să vă reţinem atenţia asupra unuia dintre cele mai importante adevăruri ale credinţei noastre, şi anume asupra aceluia care se referă la condiţia adevărată a omului în cadrul realităţii create şi a celei necreate.

Astrofizicienii şi cosmologii contemporani, observând viaţa cosmosului, constată că toate componentele sale par a-l sluji pe om. De aceea au ajuns la concluzia că în cosmos este dominant un principiu pe care l-au numit anthropic. Părerea că universul este în slujba omului este acceptată şi de Biserica Ortodoxă.

(Continuare în pag. a 2-a)

* Cuvântarea Sanctităţii Sale, **BARTHOLOMEU I**, Patriarh Ecumenic, cu prilejul decernării Diplomei **Honoris Causa** a Academiei Române, în data de 11.X.2000.

Prinos de cinstire

Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală — Mitropolitul Transilvaniei, Doctor Honoris Causa al Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Consiliul profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" a înaintat Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, propunerea de acordare a titlului de Doctor Honoris Causa, Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei. În data de 3 iulie a.c., Senatul a aprobat în unanimitate această propunere.

Festivitatea înmânării înaltului titlu academic a avut loc în data de 23 octombrie a.c., în sala de şedinţe a Consiliului eparhial. Au participat membrii Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, profesorii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, membrii Consiliului eparhial, în frunte cu P.S. episcop-vicar Visarion Răşinăreanu, arhid. prof. dr. Constantin Voicu, decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, Prof. dr. Hans Klein, decanul Facultăţii de Teologie Evanghelică Lutherană din Sibiu, reprezentanţi ai Consiliului ju-

(Continuare în pag. a 3-a)

★

Câteva trăsături specifice ale spiritualităţii româneşti

Perioada pe care o parcurgem se caracterizează printr-un accentuat efort de înfăptuire a reformei pe toate planurile: economic, în primul rând, dar şi juridic, cultural şi moral-spiritual. Dorinţa de schimbare se manifestă ca un imbold lăuntric, dar nu lipsesc nici stimuli veniţi din afară.

Referindu-ne la acest ultim aspect, este clar pentru oricine că integrarea noastră în structurile europene şi în N.A.T.O. este condiţionată de îndeplinirea unor condiţii cerute de aceste foruri, de atingerea unor standarde fără de care este de neconceput să putem spera că vom face parte de drept şi de fapt din aceste structuri. Aflăm mereu din presa scrisă şi vorbită de sosirea şi petrecerea

† ANTONIE
Mitropolitul Transilvaniei

(Continuare în pag. a 5-a)

★

Mesajul Rectorului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, Prof. Univ. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop

Senatul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu aduce astăzi prinos de cinstire urmaşului în scaunul mitropolitan al lui Andrei Şaguna — Patronul Facultăţii de Teologie — care este Înalt Prea Sfinţitul Dr. ANTONIE Plămădeală, personalitate de mare prestigiu a teologiei, culturii şi ecumenismului contemporan.

La venerabila vârstă la care se află, Înalt Prea Sfinţia Sa întruchipează prototipul vrednicilor ierarhi, cu nume de rezonanţă în is-

(Continuare în pag. a 6-a)

Veteranii de război în marea sărbătoare a Armatei Române — eliberarea ultimei brazde de pământ românesc

Pe filele mult zbuciumatei noastre istorii sunt înscrise zile de o incontestabilă valoare istorică, care ne provoacă înalte satisfacţii morale şi ne dau dreptul de a ne mândri în faţa popoarelor lumii cu faptele şi realizările neamului nostru.

Flacăra vie a acestor sărbători naţionale trebuie să ardă în permanenţă, iar generaţiile de azi şi de mâine trebuie să se inspire de la flacăra dătătoare de îndemnuri a faptelor de glorie şi eroism, pentru ca fără ezitări sau nesiguranţă să se poată urma drumul glorios al viitorului.

O asemenea zi este şi ziua de 25 octombrie, zi în care acum 55 de ani, a fost înlăturat tâlhărescul Diktat de la Viena, care a rupt în două teritoriul Transilvaniei, punând o bună parte din ea la dispoziţia regimului horthyst din Ungaria. Încleştarea armelor, la 23 august 1944, contra acelora care ne-au ciuntit Transilvania a fost şi punctul de pornire al luptei armate pentru alungarea cotropitorilor şi reîntregirea ţării. Între 5 şi 8 septembrie 1944, comandamentul germano-maghiar a pornit o ofensivă în centrul Transilvaniei, iar între 11 şi 18 septembrie şi în Crişana şi Banat, cu obectivul de a alunga trupele române de pe tot teritoriul transilvănean şi a organiza rezistenţa pe linia crestelor Carpaţilor, fapt ce le putea asigura o conjunctură favorabilă timp de câteva luni de zile. Încercarea lor a avut câteva mici succese, cu totul neînsemnate şi fără nici o valoare operativă. Aceasta pentru că trupele române, aflate în dispozitivul de acoperire pe toată întinderea frontului de vest, în noaptea de 23/24 august 1944, au executat ordinul primit şi au ocupat dispozitivele prin planul de operaţie al Marelui Stat Major (cartierul general).

Atacul Armatei 2 ungare a început la 5 septembrie 1944 pe direcţia Cluj-Alba Iulia-Lugoj-Blaj-Târgu Mureş-Târnăveni. Dar în intervalul de 4 zile situaţia s-a schimbat şi iniţiativa a trecut în totalitate de partea armatei române; a început lupta de eliberare în ziua de 7 septembrie 1944, cu un asemenea avânt încât chiar în ziua următoare, adică în 8 septembrie 1944, a fost eliberat oraşul Sf. Gheorghe.

Lupta ofensivă a armatei noastre a continuat cu intensitate, eliberându-se teritorii şi localităţi aproape în pas cadenţat. Astfel au fost eliberate: la 2 septembrie, Beiuşul, 28 septembrie, Târgu-Mureşul, la 4 octombrie Turda, la 11 octombrie Clujul şi Apahida, la 12 octombrie Oradea, la 15 octombrie Huedinul, la 17 octombrie Zalăul şi Sighetul Marmaţiei, iar la 25 octombrie oraşele Carei şi Satu-Mare.

În această zi au fost alungate de pe ultimele brazde ale pământului românesc ultimele cisme ale cotropitorilor şi au fost repuse la locurile lor bornele de frontieră pe graniţa de vest a ţării, locuri stabilite prin Tratatul de Pace din 1920. Sibienilor le-a revenit restabilirea bornelor de frontieră la nord de Carei.

În urma acestei victorii s-a stabilit ca ziua de **25 Octombrie** să fie sărbătorită ca zi a Armatei Române, care după ce a eliberat teritoriul naţional a continuat lupta până aproape de Praga.

Restabilirea graniţelor ţării s-a făcut cu mari sacrificii, astfel: 170 000 de morţi, răniţi şi dispăruţi.

Nu se poate trece pe valul uitării contribuţia avută de marele nostru patriot martir Mareşalul Ion Antonescu, care, în concepţia sa de mare strateg, a salvat ţara de tăvălugul războiului şi a luptat ca pe teritoriul României să nu fie teatru de operaţiuni al armatelor de la răsărit şi nici de la apus, salvând bogăţiile noastre cum ar fi: uzinele, fabricile, sondele şi rafinăriile, petrolul de pe valea Prahovei, cu tot sabotajul coadelor de topor din interior, ajutaţi din exterior.

Stimaţi camarazi din toate armele, sărbătorim cu faimă această zi de glorie pe care cu tinereţea de atunci şi cu curajul vitejesc aţi ştiut să formaţi urzeala şi băteala pânzei de foc şi să puneţi pe fugă cotropitorii. Mulţi dintre noi au rămas pe pământ străin iar cei ce încă mai supravieţuim, suntem marcaţi de invaliditate, răni şi degerături, care le suportăm greu odată cu înaintarea în vârstă, dar numai aşa se putea restabili greaua situaţie în care a fost scumpa noastră Patrie.

Avem o datorie sfântă de urmaşi, şi cei de azi şi cei de mâine, de a cinsti cu toată recunoştinţa pe cei ce ne-au întregit hotarele şi să acordăm stima şi respectul ce se cuvin armatei noastre.

IOAN CRISTEA
Participant activ în Est şi în Vest în fruntea unei subunităţi de vânători de munte

Prof. Dr. Carnegie S. Calian, Rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh, S.U.A. — Doctor Honoris Causa al Universităţii din Sibiu

În ziua de 24 octombrie, a avut loc în Aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu festivitatea decernării titlului de *Doctor Honoris Causa* domnului prof. dr. Carnegie S. Calian, rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh, S.U.A.

Domnia Sa a sosit în România cu două zile înainte, însoţit de soţia sa, doamna Doris Calian şi de fiica sa, doamna Sara Calian, corespondenta ziarului *Wall Street Journal* la Londra.

În timpul săptămânii petrecute în România, oaspeţii au vizitat şi mânăstirile: Sinaia, Orlat, Sâmbăta, Cozia şi Curtea de Argeş, precum şi biserica şi muzeul de icoane de la Sibiel. Profesorul Calian s-a întâlnit şi a avut discuţii cu cadre didactice şi studenţi ai Facultăţii de Teologie, prezentând diferitele programe care se desfăşoară la Institutul Teologic din Pittsburgh. Domnia sa a vizitat şi Facultatea de Teologie Evanghelică din Sibiu, unde a întâlnit şi a avut discuţii cu dl. prof. dr. Hans Klein, decanul acesteia.

A doua zi după decernarea titlului onorific, dl. prof. C. S. Calian s-a de-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. A. JIVI

Mesajul Domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop, Rectorul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Pentru Senatul Universităţii „Lucian Blaga", precum şi pentru întreaga comunitate academică sibiană, momentul festiv de astăzi are o conotaţie cu totul deosebită, având menirea de a evidenţia personalitatea multilaterală şi inconfundabilă a Prof. Dr. **Carnegie Samuel Calian,** teolog de mare anvergură, distins profesor şi ecumenist de excepţie.

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. Univ. Dr. DUMITRU CIOCOI-POP
Rectorul Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu

Laudatio

Începutul mileniului pe care ne pregătim să-l încheiem a fost marcat, între altele, de acel moment al separării bisericeşti dintre Răsărit şi Apus. Înstrăinarea dintre cele două părţi ale Creştinătăţii s-a accentuat în veacurile care au urmat, transformându-se într-un adevărat zid al unei ignorări reciproce. La aceasta au contribuit şi condiţiile vitrege în care au fost silite să trăiască cele mai multe dintre Bisericile Ortodoxe după cucerirea otomană din secolul al XV-lea până aproape de pragul veacului nostru.

Secolul al XX-lea, cunoscut şi ca secolul ecumenismului, a dus şi la o mai temeinică cunoaştere reciprocă. În ce priveşte Biserica Ortodoxă, au apărut lucrări ale unor autori din cadrul acestei Biserici prin care istoria şi spiritualitatea ei au fost prezentate lumii apusene (K. Ware, P. Evdokimov, J. Meyendorff). Dar există entuziaşti şi dintre teo-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Dr. AUREL JIVI
Facultatea de Teologie a Universităţii din Sibiu

Umanismul creştin şi umanismul secularizat

(Urmare din pag. 1)

Dar, în timp ce referitor la aceasta există un consens, mai departe se ridică întrebarea dacă omul se află în relaţie şi ce fel de relaţie cu o altă realitate din afara universului creat, despre a cărei existenţă avem indicii şi cu care realizăm contact personal prin credinţă, prin dragoste şi prin frică de Dumnezeu.

La această întrebare fiecare om dă în mod absolut liber răspunsul lui personal. Din punct de vedere statistic, însă, răspunsurile pot fi clasificate în două mari categorii. Cea negativă, conform căreia omul există în lume autonom şi autodeterminat, şi cea pozitivă, conform căreia omul există ca persoană în relaţie personală cu Persoanele care l-au creat, pe care în mod obişnuit le numim Dumnezeu.

Părerea conform căreia existenţa nu este - sau nu este întotdeauna - dată de relaţia cu altceva, adică uneori sau întotdeauna este considerată existenţă prin raportare la altceva, în timp ce este posibil sau se întâmplă să nu fie existentă, dacă lipseşte acel ceva la care se raportează, nu este originală astăzi. Deoarece astăzi a fost acceptat faptul că realitatea (lucrul) de observat există sau există aşa cum există în relaţie cu cel care o observă, şi este posibil ca în raport cu un alt observator să nu existe sau să existe în mod diferit.

În plus este cunoscut că fiecare categorie de obiecte este definită prin punerea laolaltă a unor caracteristici comune, în absenţa cărora un obiect nu ar mai fi definit ca şi atunci când acestea sunt luate în consideraţie, ci ca ceva diferit. Este cunoscut dictonul antic: **Omul este bucuros (fericit) atunci când este cu adevărat om.**

Aceasta înseamnă că entitatea pe care o numim om, este posibil să nu fie cu adevărat om, deşi are formă de om. Această eventualitate pune în faţa noastră următoarea întrebare dificilă: care sunt acele elemente, care trebuie să existe într-o existenţă, pentru ca aceasta să fie cu adevărat om?

Concepţia umanistă antropocentrică, cea care îl vede pe om ca fiinţă autonomă, respinge orice dependenţă a omului faţă de Dumnezeu, adică orice dependenţă a existenţei şi a ipostasului acestuia de Dumnezeu. Conform acestei concepţii, omul este om independent de relaţia sa cu Dumnezeu. Nu este, prin urmare, chip al lui Dumnezeu care tinde sau este dator să tindă spre asemănarea cu Acesta, înaintând pe o anumită cale, ci este o entitate cu existenţă de sine, în măsură şi datoare să se autodetermine independent şi indiferent faţă de existenţa sau neexistenţa lui Dumnezeu. Susţinând aceasta, concepţia umanistă antropocentrică nu este în nici un fel originală, ci continuă concepţia şi calea aceea pe care a arătat-o şarpele Evei şi pe care, din nefericire, au urmat-o sub presiunea curiozităţii intelectuale şi Eva şi Adam.

Potrivit credinţei creştine, Dumnezeu a creat pe om după chipul şi asemănarea Sa. Adică, fiind personal şi ipostasiat în trei persoane (triipostasiat în persoane), a creat pe om personal şi multiipostasiat în persoane (ipostasiat în multe persoane). I-a dăruit acestuia o parte importantă din capacităţile Sale precum aceea de a gândi, a voi, a simţi, a avea conştiinţă de sine, a cunoaşte, a crea, şi multe altele, împreună şi cu capacitatea de a urma calea arătată de Dumnezeu, pe care înaintând permanent îndrumat şi purtat de Acesta, să sporească capacităţile sale până la atingerea unui grad tot mai îmbunătăţit de asemănare a sa cu desăvârşirea infinită a lui Dumnezeu.

Şarpele susţinea în chip mincinos că neconformarea omului cu poruncile (îndrumările) lui Dumnezeu nu va avea consecinţe neplăcute pentru existenţa omului ca atare, ci îl va schimba de aşa-manieră încât va putea fi „ca Dumnezeu". Aşadar, dorinţa omului de îndumnezeire prin sine, prin puteri proprii, constituie păcatul (greşala) adamic, repetat continuu de atunci de numeroşi urmaşi ai acestuia. Greşala aceasta a condus la o pseudoîndumnezeire a omului, la idolatrizarea sa, despre care Dumnezeu potrivit exprimării Pentateuhului lui Moise, a spus, compătimind pe cel amăgit, „iată Adam s-a făcut ca unul dintre noi" (Geneză 3, 22).

Omul aparţine lumii create. Dumnezeu este pretutindeni prezent şi împlinitor a toate, dar, în acelaşi timp este mai presus, dincolo de tot ceea ce constituie lumea creată. Ori de câte ori omul ignoră existenţa celeilalte realităţi, care străbate lumea, dar se întinde dincolo de aceasta, şi limitează înţelegerea fenomenelor precum şi aspiraţiile sale numai la ceea ce consideră a fi parte a lumii create, spunem că se află într-o stare de secularizare, într-o stare de autolimitare a existenţei sale numai la acele capacităţi care ţin de veacul acesta temporal şi la lucrurile pe care reuşeşte să le împlinească fiecare în scurta perioadă a vieţii sale. Cea mai înaltă, dar şi cea mai tristă, izbândă a omului secularizat este aceea de a fi investit, în setea lui de mărire, în copia nereuşită a chipului lui Dumnezeu, aşa cum şi-o imaginează el amăgindu-se, şi de a fi devenit precum Adam „ca Dumnezeu" şi nu Dumnezeu. Exemple ale acestei decăderi avem în Supraom şi în imitatorii acestuia, ca şi în toate ideologiile antropocentrice care refuză credinţa în Dumnezeu şi îndumnezeiesc într-un grad anume pe om, sau îl fac pe acesta „măsură a tuturor lucrurilor", fără unanimitate de păreri în ceea ce priveşte determinarea elementelor acelora care îl constituie pe om ca fiinţă bucuroasă (fericită).

Biserica Ortodoxă cunoaşte valoarea deosebită a omului creat după chipul lui Dumnezeu şi cu posibilitatea ajungerii la asemănarea cu Dumnezeu. Mai mult decât atât, învăţând şi oferind în fapt exemple de oameni sfinţi, care s-au îndumnezeit după har, ne asigură că omul, urmând calea arătată de Dumnezeu Însuşi, poate deveni dumnezeu după har şi nu numai „ca dumnezeu".

Diferitele ideologii şi învăţături umaniste conţin, desigur, numeroase elemente pozitive, precum sunt interesul pentru instrucţie, în special pentru cea clasică, pe care mulţi dintre marii Părinţi ai Bisericii au deţinut-o la cel mai înalt nivel şi pe care o recomandau selectiv, accentul pus pe educaţie şi exerciţiu ca mod de îmbunătăţire a caracterului uman şi altele. Dar, deşi înaintează firesc până la un anumit punct se află subit în impas, deoarece îi apare în faţă întrebarea existenţială, moartea fizică se prezintă ca o certitudine inevitabilă, eventualitatea deşertăciunii tuturor lucrurilor se impune ameninţător şi rezultatul este adeseori nihilismul, amoralismul nestăvilit, eudemonismul efemer şi angoasant, antagonismul nemilos, egocentrismul şi convertirea interesului pentru om în holocauste, genocide, în comercializarea omului-sclav, a omului-maşină de producţie, a omului-obiect producător de plăceri, sau abordarea duşmănoasă a omului care revendică purtarea noastră de grijă, sortit exterminării pentru asigurarea confortului nostru.

Aşadar, umanismul secularizat, în ciuda deselor bune intenţii ale numeroşilor susţinători ai săi şi în ciuda elementelor sale în parte pozitive, produce de obicei omului multe suferinţe. Este la îndemâna omului, care nu are în vedere un model la asemănarea căruia să tindă, să se lase atras şi să idolatrizeze pornirile (poftele) sale nefireşti, în special iubirea de mărire, iubirea de arginţi şi iubirea de plăcere. Aceste trei ramuri ale iubirii patologice de sine presupun un individualism şi un egocentrism puternice şi provoacă conflictele interumane. Omul este tentat să anuleze succesiv, una câte una, restricţiile morale, din moment ce acestea provin numai de la sine. Dacă le-a instituit el în mod independent le poate şi anula. În felul acesta, în cele din urmă, ajunge să domine ceea ce după noi este rău, dar pentru acesta are aceeaşi valoare cu ceea ce noi numim bine. Aceasta este o consecinţă logică necesară a acceptării autonomiei morale a omului.

La creştini morala rezultă din „după asemănare cu chipul". Ei sunt chipul prototipului. Sfântul Apostol Pavel spune caracteristic: „Iar noi toţi, privind ca în oglindă, cu faţa descoperită, slava Domnului ne prefacem în acelaşi chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului" (II Cor. 3, 18).

Slava Domnului, chipul lui Dumnezeu, este chipul Fiinţei neîncolăcite în jurul eului, ci pătrunse de puterea nemărginită a iubirii către un Tu, fiinţă care creează un imens număr de persoane capabile să participe la bucuria, la iubirea şi la fericirea transmiterii vieţii şi a bucuriei care o însoţeşte.

Pentru creştini omul se îndumnezeieşte prin asemănarea sa cu iubirea lui Dumnezeu. Prin urmare, se constituie în izvor care dăruieşte, şi nu în crater care înghite pe semenul său. Puterea care izvorăşte din creştin este o putere centrifugă, este ca o rază care iradiază spre odihna celor osteniţi şi împovăraţi şi ca o mână întinsă spre a ridica greutatea de pe umerii semenilor iubiţi.

Mişcarea de dăruire este trăită de credincioşii creştini în persoana lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, ca iubire jertfelnică, care provoacă în aceştia o mişcare asemănătoare, iubitoare, - izvorâtă din recunoştinţă - către Hristos Cel iubitor şi către fraţii mai mici ai Acestuia, cei dimpreună cu el oameni. „Întru aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi . . . Iubiţilor, dacă Dumnezeu astfel ne-a iubit pe noi, şi noi datori suntem să ne iubim unul pe altul", citim în prima epistolă sobornicească a Sfântului Ioan (4, 10-11).

Aşadar, umanismul creştin - pentru a recapitula - cunoaşte pe om nu ca fiinţă autonomă, ca individ care există independent şi indiferent de celelalte fiinţe, ci ca persoană care există în relaţie cu alte persoane, adică, în sensul grecesc antic al cuvântului **persoană**, ca fiinţă care priveşte (stă cu faţa) spre alte fiinţe. Prin urmare, el există ca persoană numai dacă se află în relaţie de raportare cu alte persoane, concret cu persoanele Sfintei Treimi şi, în continuare, cu toate persoanele semenilor săi. Dacă lipseşte relaţia personală de iubire a omului faţă de Dumnezeu şi faţă de semenul său, lipseşte atunci o componentă esenţială a condiţiei umane. Existenţa lipsită de raportarea iubitoare la Dumnezeu, această existenţă care are forma omului şi sufletul şi viaţa omului, nu constituie pe omul întreg şi desăvârşit, ci o entitate, capabilă să devină om întreg şi desăvârşit dacă restaurează sau reedifică relaţia sa iubitoare cu Dumnezeu şi cu oamenii. Aceasta poate să constituie „frumuseţea cea veche", pe care imnograful râvneşte „a o redobândi".

Ne-am întrebat la început care este elementul acela pe care gânditorul antic îl percepe ca necesar pentru ca cel care are înfăţişare de om să fie „om cu adevărat", în care caz va fi în mod necesar şi bucuros. Deja putem să răspundem. Omul este cu adevărat om şi, prin urmare, bucuros, atunci când se află în relaţie iubitoare cu Dumnezeu şi cu semenii săi. În acest caz, lucrează asupra sa Harul Dumnezeiesc necreat şi omul apare plin de bucurie (vezi coincidenţa de rădăcină lexicală în limba greacă pentru **har** şi **bucurie** - hara, n.tr.), scăldat în lumina lui Dumnezeu şi iradiind razele Sale.

Potrivit credinţei creştine, omul este, aşa cum am spus mai sus, chip al unui arhetip desăvârşit, al lui Dumnezeu. După formularea Sfântului Grigorie de Nyssa, „Dumnezeu, care numai din bunătate a creat pe om, a aşezat în acesta din toate calităţile Lui. Acest lucru îl declarăm pe scurt spunând că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu" (vezi MIGNE, 44, 184 B). În consecinţă, omul ca şi chip al lui Dumnezeu poartă „în toate" caracterul frumuseţii dumnezeieşti originale, în special libertatea şi iubirea. Dar când omul, în mod liber a întrerupt legătura sa cu Dumnezeu, când şi-a întors faţa de la faţa lui Dumnezeu şi a dorit să urmeze drumul său propriu, a umbrit chipul prototipului care se afla în el, a întunecat chipul acestuia şi a pierdut vederea prototipului spre asemănarea căruia trebuia să tindă.

Nu este vorba numai de o simplă încălcare, care aduce cu sine o simplă sancţiune şi nu o alienare a făptuitorului. Este vorba de o degradare ontologică a persoanei umane, care, nemaiprivind spre faţa lui Dumnezeu cu dragoste şi cu dorinţa de asemănare, se transformă într-o entitate subumană, entitate de om defectiv, adică om lipsit de o trăsătură caracteristică esenţială a ipostasului uman. Aceasta este considerată ca degradare, distrugere, omorâre a fiinţării umane iniţiale, cădere a fiinţei umane de la starea de **a fi** om înzestrat cu toate trăsăturile caracteristice umane iniţiale la starea de **a fi** om schimbat, degradat, defectiv şi, pentru aceasta, „om care nu se bucură" potrivit dictonului antic.

Conform Credinţei Ortodoxe, păcatul lui Adam nu a fost încălcarea unei prevederi de drept, prin care s-ar fi adus ofensă dreptăţii lui Dumnezeu, Care, la rândul Său, ar cere restaurarea acestei dreptăţi, ca şi când fapta lui Adam ar fi produs o lipsă lui Dumnezeu şi Acesta cere lucrul de care a fost lipsit, solicitând, adică, împlinirea dreptăţii dumnezeieşti ofensate. Încălcând porunca (am spune mai curând recomandarea) lui Dumnezeu, Adam a mâncat din fructul otrăvit şi ucigător, s-a făcut părtaş răului, adică a refuzat relaţii de dragoste şi încredere faţă de Dumnezeu şi a suferit el însuşi rănire, alienare şi degradare, pierzând elementul constitutiv esenţial al ipostasului uman, adică acela de a fi o existenţă în continuă raportare şi relaţie iubitoare cu Dumnezeu. Această transformare a fost moştenită de urmaşii lui Adam, care au devenit ca şi el oameni defectivi şi nu oameni vinovaţi. Păcatul protopărinţilor a transferat neamului omenesc alienarea degradantă şi nu vinovăţia şi răspunderea de tip juridic.

Faptul că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu nu înseamnă, desigur, că este întru toate asemănător cu Acesta. Dacă ar fi fost în toate asemănător „nu ar mai fi fost asemenea, ci identic", spune Sfântul Grigorie de Nyssa (MIGNE 44, 184 C). Diferenţa constă în aceea că Dumnezeu (arhetipul) este necreat şi neschimbător, în timp ce omul este creat şi, de aceea, schimbător, suferind deja prima schimbare prin trecerea lui de la neexistenţă la existenţă. Pentru ca omul, care prin natura lui este schimbător, să poată rămâne chipul arhetipului, lui Dumnezeu, trebuie să se menţină în relaţia personală iubitoare cu Acesta, în care relaţie a fost creat. Această rămânere în existenţa determinată de raportarea şi relaţia cu altă existenţă a depins în exclusivitate de libertatea acestuia faţă de orice necesitate exterioară. Această libertate i-a fost dată după chipul libertăţii absolute asemănătoare a lui Dumnezeu. Menţinerea în această existenţă ar fi condus pe om şi la „după asemănare" adică la neschimbabilitatea dobândită, la opţiunea liberă şi voită în favoarea păstrării neschimbate a relaţiei personale iubitoare faţă de Dumnezeu, Cel care l-a creat în mod liber şi voit.

Din momentul în care această relaţie a fost întreruptă unilateral de către perechea protopărinţilor, s-a pierdut exactitatea (claritatea) chipului dumnezeiesc în om, adică omul nu mai este o existenţă sănătoasă, ci un chip degradat al arhetipului. Aceasta aduce cu sine insuccesul oricărei încercări a omului de a restaura în sine chipul arhetipului, frumuseţea iniţială, deoarece a pierdut vederea personală a Acestuia, întorcând pentru totdeauna faţa sa de la Acesta prin opţiunea sa pentru autonomie.

Este caracteristic faptul că, de atunci, omul caută neîncetat faţa, persoana, cu care a pierdut legătura. A păstrat amintirea faptului că odinioară a avut o relaţie personală iubitoare cu o persoană, pe care cu trudă o caută. Poezia, filozofia, gândirea, religia, arta, ştiinţa se află în fiecare clipă faţă în faţă cu întrebarea: Cine este acel inaccesibil, ale cărui chipuri simţim că suntem, pe care inima noastră îl caută neîncetat, „precum doreşte cerbul izvoarele apelor", şi pe care unele existenţe sensibile îl au totdeauna înaintea lor pentru a nu se rătăci. Prima înţelegere a acestui cuvânt este aceea de a nu încălca poruncile dumnezeieşti. Nu ar fi însă prea mare îndrăzneala noastră să spunem că este la fel de bine acceptată şi interpretarea potrivit căreia nu vor să rătăcească pentru a nu pierde relaţia personală cu Domnul, Cel pe care îl văd în faţa lor, deoarece, dacă ar pierde această relaţie, nu ar mai putea să înainteze în urmarea prototipului iubit şi în asemănarea cu el.

Toate acestea sunt imagini şi simboluri ale unei realităţi. Şi această realitate este, aşa cum am spus, aceea că, de la Adam începând, omul a pierdut vederea arhetipului chipului său, a deteriorat acest chip în sine şi nu a mai putut să restaureze prin el însuşi nici vederea chipului şi, desigur, nici chipul prototipului însuşi, a cărui imagine se întunecase complet. A fost nevoie, în consecinţă, să se nască un om care să poarte în sine chipul desăvârşit al prototipului lui Dumnezeu, aşa încât toţi oamenii văzând acest chip şi unindu-se tainic cu el să restaureze în ei înşişi chipul.

Acest om s-a născut, şi anul acesta sărbătorim aniversarea a două mii de ani de la naşterea Lui. Este Dumnezeu-Omul Iisus.

El este chipul desăvârşit al omului desăvârşit şi, prin aceasta este chipul desăvârşit al lui Dumnezeu în om.

Cu ochii întunecaţi ai trupului şi ai sufletului nostru nu distingem întru totul şi cu claritate trăsăturile Lui caracteristice. Este nevoie pentru aceasta de curăţia inimii, deoarece numai cei care sunt fericiţi de Acesta ca fiind curaţi cu inima „vor vedea pe Dumnezeu" (Matei 5, 8). Dar boala omului este atât de grea, încât nici curăţirea inimii nu o poate dobândi prin eforturi proprii. Şi pentru aceasta are nevoie de ajutorul dumnezeiesc, al Harului Dumnezeiesc, cel care pe cele slabe le vindecă şi pe cele de lipsă le plineşte.

Cei care, sfinţindu-şi viaţa, s-au învrednicit de vederea feţei lui Hristos, s-au minunat nespus de lumina lină fermecătoare a Acestuia. Iată cum se exprimă Sfântul Siluan Atonitul în legătură cu aceasta: „Când vede pe Domnul, sufletul se bucură cu smerenie . . . Este atras de dragostea către El şi focul iubirii lui Dumnezeu nu-l lasă să uite pe Acesta nici ziua, nici noaptea, nici măcar o clipă . . ." (Gheron Siluan, pag. 324).

Arătarea lui Hristos către sfinţi este o întâlnire personală, în virtutea căreia întoarcerea acestora către Dumnezeu dobândeşte un profund caracter personal. În rugăciunea lui, sfântul vorbeşte cu Dumnezeu faţă către faţă, „aşa cum vorbeşte cineva cu prietenul său" (Ieşire 33, 11).

Noi ceilalţi, „vedem acum ca prin oglindă, ca-n ghicitură, iar atunci faţă către faţă" (1 Corinteni 13, 12). Văzând slava Domnului, ne prefacem în acelaşi chip de slavă (vezi! Corinteni 3, 18). Dar deşi suntem fii ai lui Dumnezeu „şi ce vom fi nu s-a arătat, ştim că dacă El se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea aşa cum este" (1 Ioan 3, 2).

Pentru a deveni următori desăvârşiţi ai arhetipului omului şi, prin urmare, pentru a fi cu adevărat oameni, asemenea omului creat iniţial, trebuie să vedem un om desăvârşit. Acesta este Domnul nostru Iisus Hristos. Umanismul creştin pe Acesta îl are ca prototip, ca model: pe Omul şi Dumnezeu-Omul Iisus, pe cel care este în Tatăl şi are în Sine pe Tatăl şi pe Duhul Sfânt, pe Cel care trăieşte permanent în legătură personală de iubire şi ascultare până la moarte cu Tatăl şi în Care este trăită într-o plinătate de nedescris libertatea mântuitoare.

Fie ca să ne învrednicim toţi de această libertate a duhului, „prin care Hristos ne-a eliberat" (Galateni 5, 1). Aşa să fie.

HRISTOS PE PĂMÂNT, ÎNĂLȚAȚI-VĂ

Gânduri la începutul Postului Crăciunului

Ne-am învrednicit și în acest an jubiliar 2000 de a intra cu sufletele curate și luminate în sfântul și dumnezeiescul post al Nașterii Domnului sau Crăciunul. Este unul din prilejurile binecuvântate rânduite de Sf. Biserică de a ne lumina și de a ne curăți sufletește dar și trupește, pentru a putea întâmpina așa cum se cuvine praznicul venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat. Este un mijloc duhovnicesc binevenit de a putea lucra *„cu frică și cu cutremur“* la propria noastră mântuire, de a ne înălța pe treptele lui având sprijin în rugăciune și faptele cele bune și de a dobândi eliberarea noastră de patimi și de a ne uni cu Hristos.

De aproape 2000 de ani ne cheamă pe fiecare dintre noi în această perioadă Biserica, ca asemănându-ne proorocilor și dreptilor Legii celei vechi, să ieșim întru întâmpinarea Celui ce vine în lume *„în chip de rob smerit“* pentru a ne readuce înfierea noastră și viața cea nouă întru Duhul Sfânt.

Ne cheamă în această perioadă Biserica, ca asemănându-ne marelui între prooroci, lui Moise văzătorul de Dumnezeu, să ne pregătim pentru a primi și noi în chip duhovnicesc *„tablele cele cu dumnezeiești slove“* și pe care să le întipărim în inima și în mintea noastră pentru a deveni și noi *„făptură nouă“* întru care sălășluiește dreptatea, pacea și adevărul.

Proorocul Moise a primit, după 40 de zile de post, cuvintele Legii scrise pe table de piatră, iar noi creștinii suntem chemați să primim pe Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, pe Cuvântul cel viu nu scris cu litere, ci întrupat și născut din Sfânta Fecioară — cum ne învață atât de frumos Sf. Simion al Tesalonicului. Postul Nașterii Domnului care începe în ziua de 15 noiembrie a fiecărui an și durează până la Crăciun, este unul dintre posturile cele mai ușoare și mai încărcate de emoție și de semnificații duhovnicești, pentru că el cuprinde o perioadă de așteptare sfântă către un eveniment crucial din istoria mântuirii noastre: *Întruparea Cuvântului*. Cine oare nu așteaptă cu emoție sfântă și nevinovată zilele premergătoare Crăciunului, când cu sufletul înmiresmat de frumusețea și dulceața colindelor străbune ne pregătim să I ne închinăm Celui născut în ieslea Betleemului, Celui înfășat în scutece, Celui preamărit de îngeri, Celui închinat de păstori, de magi și de toată făptura? Este o adevărată primăvară duhovnicească a sufletelor, deși paradoxal ne aflăm în plină toamnă, o primăvară în care în suflete înfloresc alesele virtuți creștine, o primăvară în care rugăciunea înmulțită este parcă mai puternică și străbate cerurile coborând de acolo binecuvântarea, pacea și mila cea sfântă, o primăvară în care fapta cea bună făcută la vreme și din inimă este răsplătită din belșug de Cel care cercetează cele ascunse ale omului.

Iată un timp binecuvântat ce aduce în sufletele noastre raza mângâietoare a Stelei Betleemului ce ne călăuzește spre ieslea smerită unde s-a născut *„Cel făr' de-nceput, cum au spus proorocii“*.

Iată vreme potrivită pentru a ne strădui fiecare după puterile noastre să lepădăm pe *„omul cel vechi“* și să ne îmbrăcăm în chipul *„Noului Adam“*, Cel care născându-se din Fecioară a binevoit a ne readuce la starea cea dintâi, aceea de *„fii ai Celui Preaînalt“*. Iată prilej cuviincios de a ne curăți sufletele în baia lacrimilor pocăinței, de a pune început bun vieții noastre, de a ne apropia mai mult de Dumnezeu și de semenii noștri pentru a putea gusta cu adevărat din frumusețea și măreția tainei acestei sărbători a Crăciunului.

Să ne străduim fiecare dintre noi să începem această călătorie duhovnicească a Postului Crăciunului și să o putem duce la capătul ei, unde ne va aștepta nu numai un brad împodobit și o masă îmbelșugată ci Însuși *„Împăratul Păcii și Mântuitorul sufletelor noastre“*, făcut om ca și noi, și Masa tainică a Euharistiei la care suntem chemați în această sfântă zi de sărbătoare.

Să ne luăm drept tovarăși postul cel adevărat, rugăciunea smerită, milostenia, iertarea, facerea de bine, dreptatea și celelalte virtuți și să încercăm plini de nădejde să străbatem cele 40 de zile ale Sf. Post urcând în fiecare zi ca pe o treaptă până la înălțimea nepătimirii și a sfințeniei ce ne va fi dăruită de Însuși Hristos Domnul.

Să luăm pildă bună de la sfinții și bineplăcuții lui Dumnezeu, cei care s-au nevoit în tăcere și smerenie pe calea aceasta, ca și pe înaintașii noștri, care țineau cu sfințenie aceste sfinte zile de post și nevoințe.

Să ne bucurăm întru Domnul cel care vine iarăși la noi, să ne luminăm și să ne desfătăm cu *„colindul sfânt și bun“* pe care l-am primit din adânc de istorie și să-l transmitem și copiilor noștri ca o zestre spirituală de mult preț.

Făcând așa și lucrând așa, având binecuvântarea și harul Celui Născut în Betleem acum 2000 de ani, vom prăznui cu adevărat Sfânta zi a Crăciunului după datina noastră creștinească și românească și ne vom închina dumnezeiescului Prunc Iisus și vom cânta cu întreaga Biserică imnul de slavă *„Hristos se naște, măriți-L, Hristos din ceruri, întâmpinați-L, Hristos pe pământ, înălțați-vă... căci cu mărire S-a preamărit“* AMIN.

†VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Laudatio

Îmi revine deosebita cinste și în același timp dificila misiune de a rosti îndătinatul cuvânt de omagiere a personalității Înalt Prea Sfințitului Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, **mitropolitul Transilvaniei, cu prilejul decernării din partea Senatului Universității „Lucian Blaga“ din Sibiu, a înaltului titlu de „Doctor Honoris Causa“.**

Facultatea de Teologie trăiește cu emoție acest eveniment, întrucât vede în decizia venerabilului for academic sibian un îndreptățit act de aleasă cinstire față de întâistătătorul Mitropoliei Transilvaniei și în același timp față de Biserica al cărui devotat slujitor este Înalt Prea Sfinția Sa de aproape două decenii.

Personalitate de mare prestigiu a teologiei, culturii și ecumenismului, Înalt Prea Sfințitul Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ **se înscrie cu data de astăzi între iluștrii bărbați pe care Universitatea, ca instituție de primă importanță a urbei noastre, i-a socotit vrednici să-i numere între protectorii și mentorii săi.**

Născut în deceniul al treilea al acestui zbuciumat secol (1926) în Basarabia, acea parte de țară care se mai află încă separată de restul pământului românesc, actualul arhipăstor al Bisericii transilvane a cunoscut, ca atâția alți compatrioți, vicisitudinile și suferințele anilor de război și de ocupație străină a provinciei natale.

Studiile secundare le-a început la Seminarul teologic „Gavriil Bănulescu - Bodoni“ din Chișinău, și le-a terminat, în 1945, la Seminarul „Nifon Mitropolitul“ din București ca urmare a refugiului familiei Înalt Prea Sfinției Sale din calea trupelor de ocupație sovietice. În același an s-a înscris la Facultatea de Teologie a Universității din București, audiind în paralel și cursuri la Facultatea de Litere și Filozofie. Dar precum a fost nevoit să peregrineze în timpul anilor de școală la seminar, tot așa i-a fost dat să se întâmple și în timpul studiilor universitare, pentru că după terminarea anului III, fiind implicat în organizațiile studențești anticomuniste, a fost pus sub urmărire și, pentru a-și pierde urma a plecat în Ardeal, unde în anul universitar 1948-1949, a fost profesor la Școala Minieră din Baia Mare, iar la sfârșitul anului școlar, la 1 iunie, s-a prezentat la Facultatea de Teologie din Cluj, și-a terminat și cel de-al IV-lea an de studiu, promovând examenul de licență cu calificativul „excepțional“, fiind șef de promoție. A prezentat o teză de licență cu titlul „Importanța pedagogiei carreliene pentru o pedagogie creștină“.

Destinul maștер i-a hărăzit în continuare noi și neplăcute surprize. Hirotonit diacon la Episcopia din Arad, călugărit la mânăstirea Prislop din aceeași eparhie, n-a putut să-și împlinească în liniște votul monahal pentru că, în același an, 1949, a fost condamnat, în absență, de către Tribunalul Militar din București la 7 ani de închisoare și la 5 ani de lipsire de drepturi cetățenești. Acuza care i s-a adus a fost: uneltire împotriva siguranței statului.

În mare grabă, proaspătul ierodiacon ANTONIE, a părăsit și Prislopul și a stat ascuns în București până în primăvară, după care a plecat la Schitul Crasna - Gorj unde a rămas câteva luni, după care s-a îndreptat spre Moldova, unde și-a găsit adăpost în mânăstirea Slatina, stareț fiind acolo părintele Ilie Cleopa, duhovnicul cu nume mare de mai târziu. Pentru aceleași considerente de a nu i se decoperi urma, a fost detașat la mânăstirile Râșca și Dragomirna, ultima - ctitorie a mitropolitului Athanasie Crimca, în arhiva căreia se păstrau valoroase documente istorice, unele chiar din timpul lui Ștefan cel Mare. Noul primit în obște a cercetat aceste documente, le-a catalogat și le-a asigurat dăinuirea, cum nu s-a întâmplat din păcate în alte părți cu altele care, nefiind cine să le prețuiască valoarea s-au distrus.

După patru ani de slujire ca ierodiacon a fost hirotonit ieromonah în 1953, iar numai după un an, în 15 octombrie 1954, a fost arestat la Iași, de unde a fost dus la București la Penitenciarul Jilava și anchetat mai multe luni de zile.

Romanul „Trei ceasuri în iad“, pe care îl va publica mai târziu, va reda calvarul pe care l-a îndurat în perioada anchetei, dar și în anii de detenție, care s-au încheiat în 1956, când a beneficiat de un decret de grațiere.

Iată cum, la numai 30 de ani, în biografia Înalt Prea Sfinției sale se înscriau evenimente atât de contradictorii: studii seminariale, refugiu, studii teologice universitare, retragere în mânăstire și în final, ani de detenție politică. Câți alți intelectuali n-au împărtășit, din nefericire, același destin ca urmare a instaurării comunismului și în țara noastră!

Eliberat din închisoare se va reîntoarce la mânăstirea Slatina și, cum dorința de studiu l-a caracterizat toată viața, s-a înscris imediat la cursurile de doctorat, la Institutul Teologic universitar din București. Gândul că decretul de eliberare a însemnat o absolvire de orice vină s-a dovedit însă o amăgire, pentru că înainte de terminarea celui de al treilea și ultimul an de doctorat a fost eliminat și scos și din monahism și din slujirea preoțească.

Ca urmare, a ajuns șomer, cu pierderea dreptului de rezidență în capitală unde își avea familia.

Abia în 1961 va primi din nou buletin de București și se va putea angaja ca muncitor necalificat la Întreprinderea de Prelucrare a Maselor Plastice, unde a lucrat timp de 7 ani.

„Primăvara de la Praga“, (4 martie 1968) care a determinat o destindere politică și în România, i-a permis Înalt Prea Sfinției Sale să revină în viața bisericească, obținând postul de secretar șef la Institutul Teologic Universitar din București. În același an își va finisa studiile de doctorat, cu susținerea examenului de admisibilitate, ce propunea dreptul de redactare și susținere ulterioară a tezei.

Patriarhul Justinian, care a cunoscut încercările prin care a trecut, dar și capacitatea intelectuală de excepție, i-a mijlocit proaspătului absolvent al cursurilor de doctorat, posibilitatea trimiterii cu o bursă de studii în Anglia, unde și-a pregătit și susținut în cadrul Institutului Pontifical „Heythrop College“ de lângă Oxford, teza de doctorat cu titlul „Biserica slujitoare, în gândirea occidentală, din punct de vedere ortodox“. Concomitent cu cercetarea bibliotecii în redactarea tezei de doctorat a participat la numeroase întruniri și conferințe ecumenice atât în Anglia, cât și în alte țări ale Europei, precum Belgia, Franța, Spania, Elveția, prezentând comunicări și conferințe legate de tradiția bisericească din România.

După doi ani de ședere în Anglia, și anume în decembrie 1970, a fost rechemat în țară, și la propunerea Patriarhului Justinian a fost confirmat de Sfântul Sinod ca episcop-vicar patriarhal, încredințându-i-se Sectorul Relațiilor Externe Bisericești și conducerea Comisiei Centrale de pictură bisericească. A îndeplinit și funcția de secretar al Sfântului Sinod, iar din septembrie 1971, vacantându-se postul de rector al Institutului Teologic Universitar din București, a fost investit cu purtarea agendelor acestei funcții, unde a activat timp de doi ani. Între timp, și-a susținut și la Institutul Teologic Universitar din București examenul de doctorat, prezentând sub o formă amplificată și cu aspecte noi, teza: „Biserica slujitoare în Sfânta Scriptură, în Sfânta Tradiție și în Teologia contemporană“. Îndrumătorul tezei a fost Părintele profesor doctor Dumitru Stăniloae.

În noua calitate de conducător al relațiilor externe bisericești a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la mai multe întruniri, congrese, conferințe cu caracter ecumenic și de dialog teologic.

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Prof. Dr. DUMITRU ABRUDAN
Decanul Facultății de Teologie
„Andrei Șaguna“, Sibiu

Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală — Mitropolitul Transilvaniei, Doctor Honoris Causa

(Urmare din pag. 1)

dețean, ai Prefecturii și Primăriei Municipiului Sibiu, ai Academiei Trupelor de Uscat, ai Inspectoratului de Poliție a Municipiului Sibiu, ai Inspectoratului Școlar Județean Sibiu, ai Casei Armatei, ai Asociației Pensionarilor, ai „Revistei Transilvania“, ai Presei și Televiziunii, ai Mânăstirii „Brâncoveanu“ de la Sâmbăta de Sus, Protopopi din Eparhie, preoții catedralei mitropolitane, studenți ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna“, credincioși.

La festivitate a luat parte și Dl. prof. dr. Carnegie Samuel Calian, rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh, Statele Unite ale Americii, însoțit de Doamna Calian și fiica Domniilor Lor, Sara Calian, din Londra. Au mai fost prezenți și Fr. Kwame J.A. Labi și John Garbuth, amândoi secretari executivi la Comisia Misiune și Evanghelizare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva, ca și Dl. prof. dr. Erich Renhart, împreună cu un grup de studenți de la Facultatea de Teologie romano-catolică din Graz — Austria.

„Laudatio“, al cărui text se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român“, a fost prezentat de pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna“.

Înmânarea diplomei de Doctor Honoris Causa a fost făcută de către Dl. prof. dr. Dorin Stoicescu, prorector al Universității „Lucian Blaga“ din Sibiu. Domnia Sa a dat citire și Mesajului D-lui Rector prof. dr. Dumitru Ciocoi-Pop, care se afla la data respectivă într-o misiune în străinătate. Textul Mesajului se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român“.

A luat apoi cuvântul Înalt Prea Sfințitul dr. dr. H.C. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei, care s-a referit la „Câteva trăsături specifice ale spiritualității românești“. Cuvântarea se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român“.

Corul Facultății de Teologie a interpretat imnul „Gaudeamus“ și încă alte piese din repertoriul propriu.

Consiliul eparhial a oferit o recepție.

Întreaga desfășurare a evenimentului s-a impus printr-o înaltă ținută academică și printr-o încărcătură spirituală de excepție.

Senatul Universității „Lucian Blaga“ din Sibiu a oficiat astfel un îndreptățit act de aleasă cinstire față de întâistătătorul Mitropoliei Transilvaniei și în același timp față de Biserica al cărui devotat slujitor este Înalt Prea Sfinția Sa.

Eminescu și Putna

„Numele care este mai presus de nume“

(Filip. 2.9.)

Toți câți vorbim și scriem românește aparținem lui Eminescu, ne trecem și ne petrecem pribegia prin pulberea selenară a Majestății Sale, suntem ucenicii lui, copilărim și îmbătrânim pe cartea lui nesfârșită. Eminescu ne recapitulează pe toți în sinele său dezmărginit, precum în Fiul Omului este recapitulată întreaga omenire, întreaga numărătoare a făpturilor.

Taborul biblic ne deschide o nobilă similitudine: un pisc dominat de un personaj suveran mistuit de focul revelației, două fețe mărturisitoare de-a stânga și de-a dreapta, iar jos, o triadă de discipoli acoperită de lumina Celui care își descoperea sinele unic „pe cât li se putea“. Iată-l pe Eminescu strălucind sus pe Taborul Limbii Române; numele lui „care este mai presus de nume“, astral și orbitor, „alungat din orizont în orizont“ ne descoperă schimbată fața sa de dincolo de lume. Stau de-a dreapta și de-a stânga sa două straje mărturisitoare — „zimbrul sombru și regal“, Ștefan cel Mare și Sfânt, exponent al „trecutului nostru cel mai vechi“, și Codrul, „acest cuib cosmic al dragostei eterne“. În preajma „preotului durerilor și-a bucuriilor“, ca să respectăm până la capăt echivalențele iconografice, triada nu poate fi alta decât cele trei provincii românești — Moldova, Muntenia și Transilvania, surprinse parcă într-o „Horă a unirii“, fiecare în parte, și toate la un loc, luminate de geniul celui pe care nici „timpul epic nu-l încape“ (Z. D. Bușulenga), nici admirația noastră iarăși sporită.

Putna, inima pururi trează a Bucovinei, „vad pentru adunarea minții“ (A. Plămădeală), de-o adâncime mistică ce „nu poate fi tradusă nici în românește“, după cum Arghezi spunea despre poezia „omului deplin al culturii“ (Noica), nu putea fi decât iubirea cea dintâi și cea din urmă a Poetului. De la candela Putnei în care este prezent duhul Voievodului mare, Eminescu și-a luat puteri suprafirești pe care le-a preschimbat în ode pentru Sfânta Treime românească, pentru toate cele trei țări, mereu împletite în una, ivindu-se și risipindu-se fără zgârcenie într-un „popor alpestru“ cu o civilizație de „brad și de stejar“ (G. Călinescu).

Putna este una din „cetățile marilor inspirați“ (I. Alexandru), ea însăși un poem de piatră și de slavă, între filele veacurilor ei „e dragoste și durere de dragoste cum în cele scrise de Eminescu, vedea meșterul „Cuvintelor potrivite“. Și dacă „poezia caracteristică și mare a lui Eminescu se ridică din mâhnire“, după aprecierea aceluiași vrăjitor de vocabule, numaidecât și Putna este o pricină. Prezența Poetului tânăr la marea sărbătoare din 1871, rezonanța manifestului citit de către Xenopol, principiile care se impun „oricărui popor ce năzuiește către nemurire“, atât de adânc gravate în stihuri și în gazeta „Timpul“ de însăși pana sa dreaptă ca și paloșul Mușatinului ctitor,

(Continuare în pag. a 4-a)

CONSTANTIN HREHOR

„Autoritate şi slujire în Biserică" în perspectivă ortodox-luterană

Între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Evanghelică din Germania s-a dezvoltat o adevărată tradiţie a relaţiilor de prietenie şi bună colaborare, relaţii concretizate în ultimii mai bine de 20 de ani şi în cele două rodnice Dialoguri, adevărate punţi de legătură între Biserici. Vorbim despre cele două Dialoguri, întrucât Dialogul la nivel înalt — în cadrul căruia subiecte de mare fineţe doctrinară sunt analizate de un grup reprezentativ de teologi ai celor două părţi — i s-a adăugat în ultimul deceniu Dialogul Teologic pentru Tineret, manifestare destinată teologilor aflaţi la început de drum şi acordând o mai mare amploare problemelor de practică pastorală.

În acest an, lucrările Dialogului Teologic Oficial pentru Tineret s-au desfăşurat în localitatea Jugenheim din apropierea oraşului Mainz, în perioada 19—25 septembrie 2000, bucurându-se de ospitalitatea comunităţii locale şi în special a vicarului ei Martin Streck. Tema discuţiilor, aceea a autorităţii şi slujirii în Biserică, a incitat reflexia teologică a şapte tineri reprezentanţi ai Bisericii Ortodoxe Române, între care un doctor în teologie: diac. lector Mihai Săsăujan de la Facultatea de Teologie din Arad; doi doctoranzi: pr. asist. Călin Dragoş de la aceeaşi facultate şi Vasile Adrian Carabă, trimisul serviciului de relaţii externe al Patriarhiei Române; un proaspăt absolvent: Nicolae Dima, colaborator la Radio Trinitas al Arhiepiscopiei de Iaşi şi trei studenţi cu o largă implicare ecumenică: Alina Pătru, anul IV, Sibiu; Lucian Apahidean, anul III, Cluj-Napoca şi Aurora Ghirasim, anul II, Timişoara.

Diac. lector Dr. Mihai Săsăujan, principalul organizator al grupului român, a susţinut şi referatul de bază al părţii române. El a prezentat cu claritate înţelesul pe care l-a avut slujirea hirotonită în Biserica Ortodoxă de-a lungul istoriei acesteia, accentuând asupra diferenţei ce s-a făcut dintotdeauna între preoţia sacramentală, ale cărei principale responsabilităţi sunt săvârşirea Sfintelor Taine, propovăduirea nealterată a mesajului creştin şi conducerea credincioşilor spre mântuire şi preoţia generală a tuturor credincioşilor.

Referatul de bază al părţii germane a arătat evoluţia ideii de preoţie începând de la Luther şi până în ziua de azi, identificând şi, ca o constantă în dezvoltarea acesteia, asocierea ei permanentă cu misiunea de predicator al adevărului evanghelic, misiune din care derivă şi responsabilităţile legate de cult.

În problema deţinătorului autorităţii în Biserică s-a conturat ca opinie comună afirmaţia că orice autoritate provine de la capul trupului care este Hristos, fiind împărtăşită de El persoanelor care îndeplinesc în Biserică anumite slujiri, conform textului de la I Cor. 12, 5u.

Rolul laicilor în Biserică a fost abordat de către reprezentanţii ambelor delegaţii în toată complexitatea sa. Astfel s-a arătat că preoţia laicilor se altoieşte, ca şi cea sacramentală, tot pe cele trei direcţii ale lucrării mântuitoare a lui Hristos. Aceste direcţii asigură laicilor o multitudine de posibilităţi de implicare activă în viaţa Bisericii, rămase însă din păcate necunoscute în totalitate multora dintre ei. Referatul ortodox a avut darul de a face cunoscute aceste posibilităţi partenerilor germani şi de a demola, aşa cum ei înşişi au afirmat, o opinie preconceptă conform căreia abia în Bisericile rezultate de pe urma Reformei elementul mirean îşi primeşte cuvenita consideraţie.

Alte referate cu un pronunţat caracter practic au ipostaziat chipul preotului aşa cum se conturează el în ochii comunităţii, ori au analizat situaţia parohiilor vacante, considerată stare de criză în Biserica Ortodoxă, admisă şi chiar instituită deliberat la anumite intervale de timp de către luterani.

Programul discuţiilor a fost presărat cu un apreciabil număr de evenimente de tip social. Vizitarea Institutului pentru Studiul Confesiunilor din Bensheim, recepţiile oferite de primarul din Jugenheim şi de decanul (protopopul) din Ingolheim, vizita la Centrul de consiliere a persoanelor afectate de diferite patimi sau la Casa pentru tineret — amândouă instituţii patronate de Biserică, existente în Oppenheim, sunt doar câteva din experienţele de acest gen.

În plus, fiecare zi a beneficiat şi de o corespunzătoare încadrare liturgică, din program nelipsind nici Sfânta Liturghie ortodoxă, punct de maxim duhovnicesc, trăit cu mare intensitate de reprezentanţii ambelor grupe şi totodată generator de forţe motrice vitale bunei desfăşurări şi progresului discuţiilor.

Deschiderea faţă de celălalt precum şi buna ancorare în credinţa proprie au fost condiţiile reuşitei unei asemenea manifestări. Şi cum toţi cei prezenţi au dat dovadă că deţin aceste calităţi, şi a VII-a ediţie a Dialogului Teologic Oficial pentru Tineret a fost încununată de succes.

ALINA PĂTRU,
participant

Familia Puşcariu la Sibiu

Una dintre familiile de seamă ale românilor ardeleni, şi nu numai, a fost familia Puşcariu. Avându-şi originile în zona Maramureşului de unde a trecut în Moldova şi a luptat alături de Dimitrie Cantemir la Stănileşti, după înfrângerea domnului Moldovei această familie se refugiază în Ardeal, în zona Branului. Fiind vânători de meserie, ei au primit numele de Puşcaşu, pentru ca mai apoi să treacă la numele de Puşcariu.

Bucur „sin Juga Puşcariu (1723—1809) este primul din familia Puşcariu despre care avem mărturii certe. A absolvit teologia la Sibiu şi a fost preot în Sohodol (1762—1790) şi în Tohanul Nou (1805—1809). Referindu-se la activitatea lui, Sextil Puşcariu în *Spiţa unui neam din Ardeal* spunea că „preotul Bucur era om învăţat. La el se duceau sohodolenii să le facă cărţi către magistratul din Braşov". Bucur a cultivat cu pasiune şi migală arta caligrafierii de manuscrise. Dintre acestea, unul a fost donat Bibliotecii *Astra* Sibiu. Un alt manuscris, cuprinzând 312 pagini, a fost donat de învăţătorul Ioniţă Puşcariu arhivei Muzeului *Primei şcoli româneşti* din Şcheii Braşovului.

În Sohodol, Bucur a creat o adevărată şcoală de copişti, unde s-au remarcat în special cei doi copii ai săi, *Leonte şi Bucur*. Arhiva Muzeului *Primei şcoli româneşti* păstrează un preţios codice miscelaneu în manuscris cu litere chirilice şi latine, alcătuit de cei doi fraţi. Tot celor doi fraţi le datorăm transcrierea cu litere chirilice în 1789 a mai multor fabule de Fedru şi Esop. În 1787 Leonte a transcris, cu chirilice, în codicele pomenit, un cântec de stea, fiind cel mai vechi manuscris românesc având acest subiect. Fratele său, Bucur, a transcris în 1786 un mic dicţionar greco-român intitulat *Cuvinte greceşti*, care se păstrează în acelaşi codice.

Ioan Cavaler de Puşcariu (1824—1911) a fost primul din familia Puşcariu care a adoptat numele mai românizat de Puşcariu. Născut într-o familie de cărturari patrioţi, el a participat timp de mai bine de o jumătate de veac la evenimentele premergătoare realizării Unirii Transilvaniei cu România.

Anul revoluţionar 1848 l-a găsit la Sibiu, unde-şi încheia studiile juridice la Academia de Drept din localitate. În timpul studiilor la Sibiu, l-a cunoscut pe Simion Bărnuţiu, cu care a fost coleg. Puşcariu a fost cel care a lansat în primăvara lui 1848 proclamaţia redactată de Bărnuţiu. El ne spune cum, după o conversaţie scurtă avută în seara zilei de 24 martie 1848, Bărnuţiu i-a dictat o proclamaţie către români, pe care el a copiat-o în mai multe exemplare trimiţând-o prin poştă la Blaj, Cluj, Murăş-Vasarhei, Braşov şi Sibiu.

Ioan Puşcariu a participat la Adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848 în calitate de membru al Comitetului Naţional Român permanent de la Sibiu, el fiind purtătorul steagului cel mare al naţiunii. Din acest motiv, el a mai fost numit şi *stegarul naţional*.

Ioan Puşcariu este autorul poeziei *„Ce e patria română"*, răspândită pe foi volante în timpul adunării, în care se definea chipul viitoarei ţări române întregite:

„Până unde mai răsună,
Limba dulce şi străbună,
Limba care să trăiască!
Limba românească!

Pân acolo-i frăţioare,
Patria română care,
O numesc eu mare".

În anii de după revoluţie a desfăşurat o vie activitate pentru fondarea *Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român*. Prin articolele din Telegraful Român din 20 martie şi 13 mai 1860, el lansa pentru prima dată ideea înfiinţării Asociaţiei. Împreună cu George Bariţiu şi Timotei Cipariu a redactat statutele Asociaţiei.

La 13 septembrie 1877, Ioan Puşcariu a fost ales membru onorific al Academiei Române, iar la 4 aprilie 1900, membru activ în cadrul Secţiei literare. A publicat lucrări literare, dar şi volume de studii şi documente: „Date istorice despre familiile nobile române" (2 vol. 1892—1895), „Fragmente istorice despre boierii din Ţara Făgăraşului", şi patru volume de documente istorice (1904—1907). S-a stins din viaţă la 24 decembrie 1911, Iorga scriind la moartea lui în *Neamul Românesc* că românii pierdeau „pe unul dintre acei rari şi preţioşi martori ai unor vremuri superioare ca virtute".

Ilarion Puşcariu (1842—1922), fratele mai mic al lui Ioan, a urmat teologia la Sibiu şi filosofia la Viena, unde şi-a luat doctoratul. A activat alături de Eminescu şi Slavici în cadrul Societăţii literare şi ştiinţifice, al cărei vice-preşedinte a şi fost în anul 1869.

Ilarion a îmbrăţişat cariera clericală, ajungând la rangul de arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc la Sibiu. În 1870 a fost numit profesor de exegetică şi limba română la seminarul din Sibiu, remarcându-se prin operele sale literare, pedagogice şi istorice, puse în slujba luminării neamului său. A colaborat la mai multe reviste literare şi a luat parte la înfiinţarea şi redactarea Foişoarei Telegrafului Român, apărută la Sibiu între 1876—1877.

Ilarion Puşcariu a fost membru în comitetul central al Astrei şi, între 1889—1901, director al despărţământului din Sibiu.

În lucrările sale a militat pentru acordarea de drepturi politice, sociale şi economice românilor ardeleni. A colaborat la redactarea *Enciclopediei Române* sub conducerea lui C. Diaconovici. Lucrarea care l-a consacrat a fost „Contribuţiuni istorice privitoare la trecutul românilor pe pământ crăiesc" apărută la Sibiu în 1913. Ilarion Puşcariu a fost uns episcop-vicar al Sibiului de către mitropolitul Nicolae Bălan. Prea bătrân ca să mai activeze în acea funcţie, el şi-a petrecut ultimii ani din viaţă în casele sale de la Bran sau Sibiu, stingându-se din viaţă la 8 septembrie 1922.

Pentru meritele sale deosebite, Academia Română i-a atribuit titlul de membru onorific.

Josif Puşcariu (1835-1923) a învăţat scrisul şi cititul în satul natal şi în 1847 a trecut la şcoala românească din Braşov, fiind coleg cu Titu Maiorescu. Clasele 5—8 le-a terminat la Sibiu, apoi s-a înscris la Academia de Drept din Sibiu. În timpul studenţiei la Sibiu, a redactat foaia umoristică *Calicul*.

În secolul al XIX-lea Sibiul a acţionat ca un magnet pentru românii doritori de a se distinge şi a-şi aduce aportul lor la înălţarea neamului românesc.

DUMBRAVĂ ALEXANDRU

Eminescu şi Putna

(Urmare din pag. 1)

dovedesc înainte de toate românismul profund şi veşnic pilduitor al aceluia care nu putea să-şi închipuie vreodată că se vor stinge „candelele pe mormânt", sub „întunecatul, vechiul portret" al „principelui creştinătăţii". Eminescu a umplut Putna de sinele său neprihănit şi a coborât cu Putna în el pe toate drumurile. Până în eshaton, nu pulberea ne adevereşte, ci eternitatea. Nemurirea lui Ştefan cel Mare vorbeşte despre nemurirea poporului său, căci ce ar fi un cârmuitor viu peste un neam mort! Or, Eminescu, eroul şi martirul nostru emblematic, lucrător în „drumul strămoşului cuminte", cunoscându-şi descendenţa, de nenumărate ori, în lungă restriştе, invocă liturgic duhul perpetuu viu al Domnului viteaz şi credincios. Semnificativ şi iarăşi actual este fragmentul eminescian, de o „amărăciune glacială" (T. Arghezi), scris după ce la Iaşi s-a ridicat monumentul Voievodului peste o turmă „incapabilă de adevăr şi de dreptate", plină de „traficanţi de credinţe şi simţiri". „Şi Tu, Doamne, Ştefane, stăteai mut şi rece asupra acestei adunări de precupeţi de hotare şi n-ai izbit cu ghioaga Ta răpuitoare de eroi, în capetele acestor reptile, acestor agenţi provocatori ai străinătăţii ...", „Tu, care de 40 de ori, în 40 de bătălii, Te-ai aruncat în rândul întâiu al oştirii, căutând martirul pentru ţară, aseulţi oameni pentru care patria şi naţionalitatea sunt o marfă pe care o precupeţesc? (...). Tu ale cărui raze ajung până la noi ca şi acelea ale unui soare ce de mult s-a stins, dar a cărui lumină călătoreşte încă mii de ani prin univers după stingerea lui; Tu, care însuţi nemuritor, ai crezut în nemurire şi, lumină din lumină, ai crezut în Dumnezeul luminii", îl invoca, cutremurător, Eminescu, înecându-se apoi „în grosimea tăcerii absolute" (G. Călinescu); împotrivindu-se la „hula, vrajba şi ura ce ne-o facem noi înşine", reflectând amar la „această Americă dunăreană", în care totul este stins de morbiditate", cu adevărat „semnelor vremii profet" se arată peste veac.

Aceste cuvinte care sunt un plâns urlat, nu-s destinate să treacă numai prin pietrele din zidurile Putnei, ci să răscolească inimi şi conştiinţe mandatate să stea deasupra „furnicarului", nu încărunţind într-o „filosofie a nimicului", fără „orice bătaie de cap şi de orice bătaie de inimă" (Hasdeu).

Celebra „Doină", de „o suverană măiestrie acustică", atât de răspicat trecută prin lacrimă în rostirea monahilor Pimen, Iachint, Gherasim, Teofilact, Calinic ori Chiril în spaţiile de academie din Muzeul Putnei e-o rugă pe care toţi trebuie să o ştim şi pe care trebuie să o deprindă şi urmaşii, până când Ţara iarăşi se va face rotundă, adunându-şi într-un singur staul ţarinile înstrăinate, precum s-au întâlnit sâmburii de pământ dacic în urna comemorativă a Putnei de odinioară.

„Eminescu este astăzi o instituţie naţională", scria cu ani în urmă P. Constantinescu, deşi nici în contemporaneitatea noastră sufocată de pretinsă modernitate „geniul neîmbătrânit al istoriei românilor" nu este cruţat de impostori, unii chiar apăsaţi de căruntеţea bibliotecilor, care se răfuiesc cu altitudinea sa astrală, de parcă nu ar fi citit nici un vers din profetica „Scrisoare I", „mulţi de-o zi pe-o lume mică de se măsură cu cotul" ...

Frumos ne mai grăieşte Ioan Alexandru: „În vremi de răstrişte, ca şi de bucurie, cântările poeţilor sunt pâinea zilnică augustă a unui popor".

Mihai Eminescu, un Voievod peste o Ţară de cuvinte! Trec prin strunga gurii sale turmele Limbii Române într-o veşnică transhumanţă stelară, odihnindu-se la subţioara Luceafărului înfiorat de propria-i albastră eternitate.

Ucenicim de mai bine de un veac pe Biblia minţii sale. Literatura şi Cultura noastră au un căpătâi, capul plin de mărgăritare al lui Eminescu.

Candela Putnei nu se va stinge nici când arhanghelii vor da semn ca un ţărm să se desfacă de alt ţărm, pentru a se arăta „un cer nou şi un pământ nou", nu se va stinge candela de pe lespedea Domnului nepereche pentru că focul ei e chiar duhul nepieritor al lui Mihai Eminescu, pentru totdeauna strămutat aici.

La Putna, pe efigia cu bourul Descălecătorilor ar trebui încrucişate pana cântătoare a Poetului cu spada împodobită în cruce a Voievodului. Cât curs va avea vremea, datoare fi-va necontenit lui Ştefan cel Mare şi lui Mihai Eminescu.

Nu se poate să nu iubim Bucovina, nu se poate să nu fericim România, pentru că din substanţa, din aerul tricolor de deasupra ni-i aprinsă viaţa, pentru că din potirul acestor veşnicii ne însufleţim şi ne mântuim.

Suntem datori să ne pomenim Înaintemergătorii; comemorându-i, le câştigăm nu numai darurile de peste har, nu numai proteguirea spiritului, ci şi contemporaneitatea!

Cuvânt de recepţie al Prof. Dr. Carnegie S. Calian

1. SĂ SE ÎNCHINE DOAR LUI DUMNEZEU

În primul şi în primul rând vitalitatea parohială pretinde o închinare adresată doar lui Dumnezeu. Acet lucru este mai uşor de spus decât de pus în practică. Observatorii de pe Marte ar putea avea o dificultate în a încerca să clasifice legăturile dintre multe slujbe bisericeşti. Se manifestă câteodată o stimă - mai mare - deosebită faţă de o supunere raportată la cultură decât la Dumnezeu. În centrul vieţii parohiale trebuie să se afle o închinare la Dumnezeu cel în Treime pe care îl mărturisim ca fiind Creatorul, Răscumpărătorul şi Sprijinitorul nostru.

2. SĂ FIE CUNOSCĂTOARE A SCRIPTURII

În al II-lea rând, viaţa parohială ne cere să (fim) cunoaştem Biblia. O parohie care ignoră Scriptura este ca o Biserică fără o viziune dumnezeiască. Necunoaşterea Bibliei face ca o parohie să fie vulnerabilă la influenţele culturale şi la numeroase ideologii. Credinciosul care cunoaşte Biblia ştie că închinarea autentică se face doar lui Dumnezeu.

3. SĂ CINSTEASCĂ MOŞTENIREA VOASTRĂ

În al III-lea rând, vitalitatea parohială depinde de înţelegerea propriei noastre istorii, atât în momentele ei de glorie cât şi în cele de „negură". Dacă ne cunoaştem istoria bine, avem posibilitatea să ne preţuim moştenirea în perspectivă evitând tentaţia idolatriei.

Din moment ce învăţăm să ne preţuim moştenirea şi prescripţiile ei, vom fi capabili să ne menţinem identitatea actuală fără a suferi de o amnezie bisericească.

4. SĂ FIE O BISERICĂ PRIMITOARE

În al IV-lea rând, vitalitatea parohială apare când o Biserică devine cu adevărat o comunitate primitoare. Acest lucru implică (presupune) o prietenie atotcuprinzătoare unde ospitalitatea este exprimată nu doar prin cuvinte dar şi prin acte de ospitalitate. Nu ar fi minunat dacă după serviciul divin nu am servi doar un ceai sau o cafea împreună, dar ne-am face de asemenea timp să servim o masă laolaltă? Adesea ne simţim atât de bine când urmăm programul nostru „normal" dintr-o duminică, când îi respingem pe străini, (considerând că ei) ca nu cumva să ne distragă de la viaţa noastră comunitară.

Viaţa parohială este caracterizată de o Biserică care practică teologia bunului samaritean, manifestată în grija de aproapele şi în ospitalitate.

5. SĂ PROMOVEZE RUGĂCIUNEA

În al V-lea rând o viaţă parohială autentică promovează rugăciunea.

O Biserică ce se roagă laolaltă, nu numai că stă laolaltă, dar membrii ei învaţă să devină sprijin unii altora. Fiecare grup de rugăciune devine o realitate prezentă a Bisericii în acţiune. Un grup de rugăciune care funcţionează bine nu va fi niciodată inactiv şi de obicei conduce la o slujbă a comunităţii.

6. SĂ EDUCE TINERETUL

În al VI-lea rând, o parohie plină de viaţă va acorda o mare atenţie tineretului. Educarea (cultivarea) tineretului susţine vitalitatea parohială de la o generaţie la alta. Neglijarea tineretului ne va pune sub semnul întrebării atât prezentul cât şi viitorul. Trebuie să căutăm mijloace mult mai creative pentru a avea acces la tineretul nostru şi să fim mult mai buni ascultători. Trebuie să le punem întrebări, nu să le oferim răspunsuri depăşite ale zilei de ieri.

Educarea tineretului este absolut esenţială pentru vitalitatea parohială, dacă e să cuprindem (umplem) prăpastia actuală dintre generaţii în Bisericile noastre.

7. SĂ ABORDEZE CHESTIUNILE ÎN CUNOŞTINŢĂ DE CAUZĂ

În al VII-lea rând, în orice situaţie în care există un conflict, o parohie vitalizată va pune probleme în cunoştinţă de cauză. Nu putem permite ca zvonurile să ne domine gândurile şi apoi să interpretăm totul cu date incomplete. În această epocă a informaţiei nimeni nu poate fi mulţumit cu date puţine. O parohie vitală depinde, deci cere o informaţie exactă şi veritabilă, o comunicare viabilă nu doar cu membrii (Bisericii) ci şi cu publicul.

8. SĂ PRACTICE IERTAREA

În al VIII-lea rând, de fiecare dată când prieteniile se rup şi suspiciunea îşi face apariţia, trebuie să intrăm într-un proces de iertare, deşi nu putem uita rănile de ieri. Este ceea ce Iisus a învăţat şi a demonstrat. Pentru ca o parohie să fie vitalizată trebuie ca aceasta să devină o comunitate a iertării şi uitării. Fiecare Biserică ar trebui să fie cunoscută prin împrejurimi ca o casă a iertării.

9. SĂ ACŢIONEZE PENTRU PACE ŞI DREPTATE

În al IX-lea rând, trebuie să pledăm pentru pace şi dreptate în zonă; printr-o tehnologie avansată am devenit un cartier internaţional. Nu putem rămâne indiferenţi la nedreptatea făcută vecinilor noştri de peste drum sau celor de pe drumurile Bosniei, Rwandei, Mexicului şi Irlandei de Nord. Vitalitatea parohială pretinde (cere) atenţie îndreptată către propovăduire şi pace şi problemele de dreptate.

10. SĂ FIE ALCĂTUITĂ DIN OAMENI DE ÎNCREDERE

În al X-lea rând, pentru ca o parohie vitalizată să se răspândească, trebuie să fim oameni de încredere.

În zilele noastre există prea multă încredere în mijlocul nostru. Toţi o ştim. Pe măsură ce învăţăm să ne încredem în Dumnezeu cu mai multă tărie, vom începe să descoperim imaginea divină unul într-altul indiferent cât de inactivă sau lipsită de strălucire ar fi. Primul pas în clădirea unei încrederi cere credinţă - numiţi-l riscul de a vorbi, dacă vreţi - şi trebuie să începă de la mine şi de la tine pe măsură ce păşim înainte pe drumul iniţierii acestui proces. Să fii pregătit pentru a fi ofensat din când în când, şi totuşi să ai încredere că Domnul te va ridica din mocirla ce te înconjoară.

Ne aşteaptă provocări mari, dacă bisericile noastre vor fi transformate în parohii vitalizate. Alegerea e a noastră: Ne dorim doar să supravieţuim sau ne dorim să intrăm cu vigoare în secolul XXI? Strigătul de trezire bate la uşă.

CĂTĂLINA SIMIONOV

*

Laudatio

(Urmare din pag. a 3-a)

A făcut parte chiar din forurile de conducere ale unor organisme întercreştine precum: Conferinţa Bisericilor Europene, unde a activat în calitate de membru al Comitetului Consultativ şi în Comitetul Financiar, iar mai apoi s-a numărat între preşedinţii acesteia şi în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, unde a fost ales membru în Comitetul Central şi Executiv, ca şi în Comitetul Financiar. Spaţiul şi timpul nu ne permit să menţionăm toate participările la diverse conferinţe, adunări, întruniri ale acestor două organisme.

Vom mai aminti că în 1971 a fost numit membru în Comisia pregătitoare a Sfântului şi Marelui Sinod Ortodox de la Chambesy - Elveţia, iar în 1972 a condus prima delegaţie oficială a Bisericii Ortodoxe Române la Vatican. Ulterior a mai vizitat de câteva ori Vaticanul. Din 1981 a fost delegatul Bisericii Ortodoxe Române în Comisia Mixtă de dialog cu Biserica Romano-Catolică, făcând parte din Comitetul de Coordonare a acestui dialog.

În aceeaşi calitate a făcut parte din delegaţiile oficiale ale Bisericii noastre întreprinse la alte Biserici din întreaga lume.

În calitate de rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti a participat la Congresul Internaţional al Rectorilor Facultăţilor de Teologie romano-catolică de la Salamanca în 1973, iar în 1975 la al II-lea Congres al Facultăţilor de Teologie Ortodoxă de la Atena.

Prezenţa Înalt Prea Sfinţiei Sale în forurile de decizie a organismelor ecumenice menţionate, i-au permis să poată mijloci ajutoare materiale nu numai pentru Biserica noastră, dar şi pentru alte confesiuni şi chiar instituţii de cultură şi sociale din ţară, precum: 1,5 milioane dolari pentru construirea Institutului Teologic din Bucureşti, 500 000 de dolari pentru Policlinica din Roşiorii de Vede, 200 000 de dolari pentru Seminarul Teologic din Bucureşti, 30 000 de dolari pentru Institutul Protestant din Cluj-Napoca, 30 000 de dolari pentru Muzeul din Sibiel şi altele.

În ţară episcopul vicar-patriarhal de atunci a îndeplinit un important rol în organizarea şi desfăşurarea lucrărilor conferinţelor teologice interconfesionale care se desfăşurau de trei ori pe an în cadrul institutelor teologice ortodoxe de la Bucureşti şi Sibiu şi în cadrul Institutului Teologic Protestant din Cluj-Napoca. Concluziile pe care le formula la încheierea lucrărilor au rămas în amintirea participanţilor ortodocşi, romano-catolici şi protestanţi ca sinteze teologice ecumenice de înalt nivel academic.

După un deceniu de activitate ca episcop-vicar patriarhal şi conducător al relaţiilor externe bisericeşti, care poate fi apreciată ca unică prin multitudinea responsabilităţilor pe care le-a îndeplinit, în decembrie 1979 a fost ales episcop al Buzăului. Aici s-a remarcat printr-o susţinută activitate predicatorială şi printr-o foarte eficientă lucrare administrativ-gospodărească, concretizată în reconstruirea şi consolidarea bisericilor şi caselor parohiale, a reşedinţei episcopale şi a Seminarului Teologic distruse de cutremurul din 1977. Aici a descoperit că Palatul episcopal din Buzău era opera lui Constantin Brâncoveanu, şi l-a refăcut ca atare făcându-i pridvor sculptat în piatră.

Din februarie 1982, cel ce urmează a fi încununat astăzi cu titlul de Doctor Honoris Causa, a fost chemat prin alegerea Colegiului electoral bisericesc, să conducă destinele Mitropoliei Transilvaniei. Venea în Ardeal să onoreze scaunul mitropolitan pe care s-au aflat antecesori cu adevărat de mare prestigiu, precum Andrei Şaguna, Miron Romanul, Ioan Meţianu, Nicolae Bălan, Nicolae Colan şi Nicolae Mladin.

Dintru început, lucrarea Înalt Prea Sfinţiei Sale, la Sibiu, s-a plasat la altitudinea vrednicilor înaintaşi. Clădirea în care ne aflăm acum şi care, iată, şi într-o împrejurare ca aceasta îşi justifică utilitatea, a fost înălţată la scurtă vreme după înscăunarea ca arhiepiscop al Sibiului. Au urmat la rând restaurările capitale de la „Casa Eminescu" din vecinătatea reşedinţei, de la Schitul Păltiniş, de la Atelierul de lumânări şi Tipografie şi chiar a Aulei Facultăţii de Teologie.

Realizarea cu valoare ctitoricească o reprezintă însă construirea incintei mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, cu biserică, bibliotecă şi muzeu incluse în patrulaterul arhitectonic şi cu continuarea până astăzi a lucrărilor de construire a Academiei duhovniceşti de la aceeaşi mânăstire. Sunt binecunoscute împrejurările şi dificultăţile întâmpinate pe parcursul desfăşurării înălţării complexului. Dar toate acestea pălesc în faţa măreţiei acestei ctitorii, care echivalează în monumentalitate şi frumuseţe cu marile lavre ale Moldovei precum Neamţul şi Putna sau aşezămintele voievodale de la Horezu, Cozia şi Bistriţa Olteană.

Desigur că se cuvin menţionate şi lucrările de renovare, întreţinere şi chiar de construire de noi biserici pe tot cuprinsul eparhiei încuviinţate şi susţinute de Înalt Prea Sfinţia Sa.

Dar Înalt Prea Sfinţia Sa n-a rectitorit doar aşezăminte şi monumente bisericeşti, ci s-a preocupat şi de revigorarea şi sporirea prestigiului acelor mijloace de cultură şi spiritualitate care sunt publicaţiile şi periodicele bisericeşti: „Telegraful Român", revista „Mitropolia Ardealului", astăzi „Revista Teologică" şi „Îndrumătorul bisericesc". Prezenţa numelui Înalt Prea Sfinţiei Sale în calitate de preşedinte al Colegiului redacţional n-a fost singura relaţie cu aceste periodice, ci mai ales s-a remarcat prin contribuţia, în cadenţa de apariţie a fiecărui număr, cu materiale de înaltă ţinută conceptuală şi literară.

Am lăsat la finalul acestei prezentări, să ne referim la activitatea cărturărească a Înalt Prea Sfinţiei Sale pentru că de fapt acest aspect a fost socotit prioritar atunci când Senatul Universităţii, la propunerea Consiliului Profesoral al Facultăţii, a hotărât să-i acorde Înalt Prea Sfinţiei Sale titlul de Doctor Honoris Causa.

Într-un volum omagial editat de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani de către Înalt Prea Sfinţia Sa, lista bibliografică a Î. P. S. acoperă exact 30 de pagini. Este vorba însă numai de bibliografia selectivă. În această listă se cuprind peste 30 de cărţi publicate în ţară şi străinătate, dintre care amintim: „Dascăli de cuget şi simţire românească", 547 pagini; „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă", 410 pagini; „Vocaţie şi misiune creştină în vremea noastră", 462 pagini; „Pagini dintr-o arhivă inedită", 435 pagini; „Lupta împotriva deznaţionalizării românilor din Transilvania în timpul dualismului austro-ungar" 358 pagini; „Contribuţii istorice privind perioada 1918-1939", 484 pagini; „Tâlcuri noi la texte vechi", 479 pagini; „Preotul în biserică, în lume şi acasă", 300 de pagini; şi în fine trei volume intitulate „De la Cazania lui Varlaam la Ion Creangă", „De la Filotei al Buzăului, la Andrei Şaguna", „De la Alecu Russo la Nicolae de la Rohia". În prezent se află sub tipar cartea „Cuvinte duhovniceşti", peste 300 de pagini, şi multe altele.

Articolele, studiile, recenziile, cronicile, însemnările, comentariile ecumenice publicate în ţară însumează cifra de 352, iar cele publicate în străinătate, 41. Conferinţele publice ţinute în ţară şi străinătate erau până în 1996 în număr de 131. Pastoralele alcătuite cu prilejul marilor praznice creştine au depăşit cifra de 50.

În faţa acestei impresionante activităţi de cercetare şi publicare de cărţi şi studii, cel puţin noi, dascălii de la Facultatea de Teologie, ne plecăm cu adâncă smerenie. Personal aş dori să menţionez o pertinentă apreciere pe care unul dintre dascălii de teologie contemporan a rostit-o asupra operei scrise de Înalt Prea Sfinţia Sa şi anume că reprezintă o excepţională „confluenţă dintre teologie şi cultură" (vezi Ion Bria, „Teologie şi cultură" în Telegraful Român nr. 43-46/1986).

Din 1994 Înalt Prea Sfinţitul Antonie este membru de onoare al Academiei Române şi din 1992, membru al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova.

Face parte şi are funcţii de conducere în diverse asociaţii culturale, precum: Institutul Naţional pentru Romanitate şi Românistică, Asociaţia „Pro Basarabia şi Bucovina", Liga culturală creştină „Andrei Şaguna" a românilor din judeţul Covasna, Societatea culturală „Mitropolitul Varlaam" din Chişinău, Fundaţia culturală „Vasile Lucaciu" din Satu Mare, Institutul Naţional pentru studiul totalitarismului, etc.

Numele, bibliografia şi biografia Înalt Prea Sfinţiei Sale au fost incluse în cărţi biografice din străinătate.

Înaintea titlului ce i se acordă astăzi, i-au mai fost decernate şi altele dintre care menţionăm:

1. **Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Facultatea de Teologie din Presow, Cehoslovacia, în 1988;**
2. **Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Universitatea din Oradea, în 12 octombrie 1998;**
3. **Este membru de onoare al Societăţii de Antichităţi din Scoţia, 1980;**
4. **Titlul de Cetăţean de onoare al municipiului Sibiu, în anul 2000.**
5. **A fost distins cu „Ordinul ziariştilor" clasa I, de ziarul „Tribuna" din Sibiu în anul 2000.**

Pe plan bisericesc, Înalt Prea Sfinţia Sa a fost distins cu următoarele ordine:

1. **Ordinul „Sfântul Marcu" din partea Patriarhiei Alexandriei Egiptului;**
2. **Ordinul „Sfântul Petru şi Pavel", din partea Patriarhiei Antiohiei;**
3. **Ordinul „Sfântului Mormânt", din partea Patriarhiei Ierusalimului;**
4. **Ordinul „Sfântul Serghie de Radonej", din partea Patriarhiei Moscovei;**
5. **Ordinul „Sfântul Chiril şi Metodiu", din partea Patriarhiei bulgare;**
6. **Medalia „Martin Luther", din partea Bisericilor evanghelice din Germania etc.**

Titlul de astăzi ocupă însă un loc unic, prin faptul că vine din partea forului academic al Universităţii sibiene, oraşul în care Înalt Prea Sfinţia Sa reprezintă o personalitate de înalt prestigiu şi se bucură de demnitatea de părinte duhovnicesc al nostru, al tuturor.

Facultatea de Teologie îşi exprimă aleasa recunoştinţă pentru gestul onorant al Senatului Universităţii sibiene, iar Înalt Prea Sfinţitului Părinte, Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală îi adresează fiasca urare de sănătate şi fericire.

Câteva trăsături specifice

(Urmare din pag. 1)

la noi a unor emisari care vor să ne ajute, dar şi să constate în ce măsură reforma progresează. De fiecare dată, la plecarea lor, aflăm concluziile pe care le-au formulat, aprecierile şi recomandările pentru ceea ce am înfăptuit sau mai avem încă de parcurs pe drumul anevoios al reformei.

Din sondajele de opinie, rezultă cu claritate că, în ciuda dificultăţilor şi a greutăţilor pe care le presupune reforma, în marea lor majoritate, dacă nu cumva în totalitate, românii doresc „integrarea în Europa", şi evident alinierea noastră la standardele cerute. Ba există chiar o nemulţumire în privinţa ritmului lent al reformei.

Acuzată uneori, de unii, cum că ar fi refractară procesului de deschidere spre Occident, Biserica însăşi, cea Ortodoxă desigur, s-a văzut nevoită să dea asigurări că susţine efortul poporului spre împlinirea neabătută a acestui deziderat. Dacă au mai existat unele dubii asupra sincerităţii declaraţiilor şi atitudinii ei, acestea s-au risipit după vizita în România în anul trecut a Papei Ioan Paul al II-lea, la invitaţia Bisericii Ortodoxe Române.

Mai recent însă, a intervenit un alt fapt care din nou a stârnit unele reacţii ce vizează în mod direct şi special Biserica. Este vorba de abolirea, din Codul penal a articolului 200, faţă de care Biserica a luat atitudine, Sfântul Sinod adresând în acest sens un Apel senatorilor şi deputaţilor, ca o chemare la responsabilitate. Fermitatea poziţiei ei se vede şi din unele formulări apărute în presa bisericească precum: „Europa, nu Sodoma", „Înapoi la canoane", „Criteriul bunului-simţ", „De la fatalitate la responsabilitate", „Pentru un Staatskirchen recht ortodox", etc.

Reacţiile la poziţia adoptată de Biserică au fost desigur diverse. Cele mai multe au fost de aprobare şi susţinere, dar au existat şi voci de imputare şi incriminare.

Dată fiind această situaţie, este cazul să analizăm cu seriozitate dacă ar fi fost cu precădere ca Biserica să se implice în dezbaterea unei astfel de probleme. Dacă totuşi a făcut-o, nu cumva ea se postează pe poziţii prea puritane, ignorând statutul aparte în care se află unii dintre membrii societăţii? Mai mult, oare nu cumva ea încalcă principiile libertăţii şi democraţiei, atunci când se impun restricţii de manifestare şi opţiune liberă unor categorii de oameni, care poate, fără voia lor, constituie o excepţie de la legea firii?

Ţinând cont de faptul că pentru stările de boală preocuparea trebuie să fie tratarea şi vindecarea, iar pentru păcat şi decadenţă - penitenţa şi îndreptarea, atitudinea Bisericii în situaţii ca cele ce intră sub incidenţa articolului 200 din Codul penal, nu poate fi taxată ca exagerată şi intolerantă. În definitiv nu există libertate pentru săvârşirea păcatului, ci doar pentru înfăptuirea binelui. Or încălcarea rânduielilor firii reprezintă un păcat ce trebuie ispăşit, iar nu legalizat.

Prin urmare, Biserica nu numai că nu a împietat cu nimic asupra principiilor înscrise în Charta drepturilor omului ci din contră ea a făcut un serviciu deosebit poporului român, apărând frumuseţea echilibrată şi plină de cuminţenie a spiritualităţii sale, trăită în mod exemplar şi într-o desăvârşită modestie şi duhovnicească discreţie, de-a lungul timpului.

În conformitate cu menirea ei, Biserica este datoare să păstreze puritatea credinţei şi să vegheze la exprimarea corectă a acesteia în viaţa de toate zilele. Ea este asemenea datoare să atragă luarea aminte asupra unui avertisment profetic din scrisul paulin cum că „vor veni vremuri în care oamenii nu vor mai primi învăţătura cea sănătoasă ci-şi vor formula învăţături după poftele lor... şi se vor abate de la calea cea dreaptă" (Tim. IV. 3—4).

Pentru edificarea noastră trebuie să reţinem că principiile moralei creştine, nu pot fi anulate sau înlocuite cu altele, ele constituind dintotdeauna trăsături definitorii ale fiinţei noastre. Aceste principii vizează modelarea unui tip uman integru trupeşte şi sufleteşte, liber de patimi, iubitor de bine şi de adevăr, în armonie cu sine însuşi, cu natura, cu semenii şi cu Dumnezeu.

Apariţia sporadică, şi nu numai la noi, a unor cazuri de alienare şi decadenţă morală, care sfidează tradiţia de cuminţenie, de aşezare duhovnicească, de desfăşurare a vieţii personale în limitele firescului, ale autenticului şi bunului-simţ, nu poate şi nu trebuie să devină motiv de constrângere sau impunere forţată a unei legislaţii permisive.

Păstrându-ne propria tradiţie, fundamentată pe Descoperirea divină supranaturală şi totodată verificată printr-o îndelungată trăire, nu înseamnă că ne izolăm în trecut sau că refuzăm înnoirea, ci din contră, că ne respectăm pe noi înşine şi că ştim să preţuim valorile moştenite de la înaintaşi.

Schimbările, care inevitabil se petrec şi se vor petrece mereu în cultură şi civilizaţie, în mentalităţi şi comportament în societate, nu trebuie să ducă la alterarea sau sărăcirea fondului tradiţiei, ci din contră, la îmbogăţirea acestuia. Avem multe lucruri bune de oferit altora şi în egală măsură tot atâtea lucruri bune de primit de la alţii. Dar să nu îngăduim nimănui să ne strice buna rânduială a vieţii sub pretextul că ne-ar ajuta să ne modernizăm şi să ne civilizăm.

Tradiţia noastră de viaţă, conjugată mereu cu libertatea, ne-ar asigura şansa unei bune şi drepte aşezări a existenţei individuale şi sociale, în limitele firescului.

Biserica, Universitatea, şcoala în general, Parlamentul, Guvernul, Armata şi nu mai puţin familia au datoria de a urmări realizarea acestui deziderat al formării generaţiei tinere în spiritul tradiţiei autentice de viaţă sănătoasă şi responsabilă, în măsură să răspundă tuturor imperativelor majore ale prezentului.

Există din nefericire atâtea alte probleme de maximă gravitate, asupra cărora ar trebui ca noi toţi să ne concentrăm cu prioritate atenţia. Aş aminti, spre exemplificare, situaţia grea, poate chiar disperată în care se află foarte mulţi dintre semenii noştri ajunşi la vârsta a treia şi care, numeric depăşesc cu mult minoritatea celor pentru care se manifestă atâta interes şi o aşa de accentuată preocupare. Dar să nu ignorăm nici dificultăţile şi lipsa de perspectivă cu care se confruntă tot mai mulţi dintre tinerii care ajung la stadiul finalizării studiilor. Pentru foarte mulţi dintre ei perspectiva cea mai promiţătoare pare a fi imigrarea.

Sunt încredinţat că ar fi mai mult decât bine primite în sânul opiniei publice din ţara noastră sporirea preocupărilor pentru soluţionarea cu maximă urgenţă a unor astfel de probleme.

Într-o societate liberă şi dreaptă nu trebuie să se simtă nimeni ameninţat, marginalizat şi ignorat. Dar devierile trebuie aduse la normalitate pentru că s-a dovedit în mod absolut sigur că acestea nu reprezintă o fatalitate, ci că prin impunerea libertăţii arbitru ele pot fi surmontate.

Să nu rămânem numai la limita posibilităţilor umane, ci să apelăm şi la credinţa în Dumnezeu, cerând ajutorul şi milostivirea cerească, pentru că de sus se pogoară toată darea cea bună şi tot harul cel desăvârşit. Părintele luminii pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele de lipsă le împlineşte.

Să nu ne lepădăm de principiile şi bunele noastre rânduieli care, singure sunt în măsură să păstreze în unitate şi bună înţelegere societatea omenească.

Pregătindu-ne pentru primirea noastră în Europa, să nu ignorăm particularităţile noastre culturale, religioase şi de moralitate.

Să înţelegem şi să credem că unitatea europeană nu poate fi decât o simfonie de diversitate şi nicidecum o unitate impusă în mod artificial.

Filotei monahul alias Filos logofătul lui Mircea cel Bătrân

Aflăm din hrisoave că Filos a fost logofăt din (sau cu puţin înainte de) 8 ianuarie 1392 şi până în 22 iunie 1418. După cum se vede, nu mai era în slujbă la moartea lui Mircea cel Bătrân, survenită în 31 ianuarie acelaşi an. El nu a fost însă neîntrerupt logofăt în toată perioada menţionată, ci a alternat slujba cu Baldovin. Apoi Filos s-a călugărit, luându-şi numele de Filotei, iar în calitate de monah la Cozia a fost autorul unui Polieleu[1]. Prima menţiune despre Filos în documentele muntene este aceea despre *Filos pe atunci logofăt*, care scrie actul din 8 ianuarie 1392, iar P.P. Panaitescu îl identifică cu *Filoteu monahul, fost mare logofăt al Voievodului Mircea*[2].

Călugărirea lui Filos sub numele de Filotei nu pare a fi azi contestată de nimeni, însă probabil că atributul *mare*, alipit dregătoriei de logofăt, a fost adăugat ulterior prin interpolare, deoarece acest atribut a fost folosit după 1473, căci până la acea dată termenul folosit era *protologofăt (prim logofăt)*, formă grecească, prin analogie cu acela de *protovistiiar (protovistiernic)*[3].

Încă din epoca de început a organizării statale a Ţării Româneşti, logofătul apare între dregătorii puţin numeroşi ai domnului, pe care îi întâlnim în listele de martori. La începutul perioadei feudale, el figurează la sfârşitul listei, lângă scriitorii actului. Acest plasament modest s-a datorat faptului că demnitarul cu pricina scria cu propria-i mână anumite acte, — e drept, cele de mare însemnătate — într-o vreme în care scrisul nu avea atâta greutate ca imaginea. Gândirea era preponderent figurativă, comunicarea bazându-se mai ales pe capacitatea de sugestie a imaginii şi pe puterea aproape magică a cuvântului rostit, nu scris[4]. Importanţa ulterioară acordată scrisului duce la schimbarea poziţiei logofătului în topul demnitarilor feudali. Astfel, Baldovin — menţionat logofăt în documentele din 27 decembrie 1391, 21 noiembrie [1398], 20 iulie 1400, 11 mai 1409, 28 martie şi 10 iunie 1415[5] —, colegul concurenţial al lui Filos, este numit boier *de aleasă cinste* în hrisovul din 11 mai 1409 (6917), dat la Giurgiu de + *Eu, cel în Hristos Dumnezeu, binecredinciosul şi de Hristos iubitorul şi singur stăpânitorul, Io Mircea mare voievod şi domn*[6]. Dacă în documentele de început în care este menţionat, logofătul Baldovin este ultimul în şirul boierilor de sfat, în cel din 1409 este pus ultimul dintre martori dar primul dintre *boierii domniei mele*, în timp ce în cele din ultima perioadă a domniei lui Mircea — cele două, din 28 martie şi 10 iunie 1415 — trece peste ceilalţi sfetnici fără dregătorie şi este citat pe locul patru, respectiv şase[7].

Mircea cel Bătrân a avut mulţi copii, dar cei cunoscuţi sunt doar feciorii săi care au domnit în Ţara Românească, adică Mihail (1418—1420), care poate chiar în 1409, în orice caz în 1413, a fost asociat la domnie de tatăl său — calitate în care emite hrisoave şi este pomenit în inscripţii —, Radu Praznaglava („chelul"; martie-nov. 1421; vara lui 1423; 1424—1426; ian.-primăvara anului 1427), Alexandru Aldea (1431—1436) şi Vlad Dracul (1436—1442; 1443—1447).

Singurul document cu martori pe care îl avem de la Mihail, feciorul lui Mircea, document din 28 iunie 1418, pomeneşte logofăt pe Pilea, care este aşezat în urma tuturor martorilor şi imediat înaintea scriitorului Mihail. S-a încercat identificarea lui cu Filos logofătul, dar încercarea rămâne încă la stadiul de ipoteză. Se ştie doar că în actele mânăstirii Bolintin se întâlneşte un donator, *Pilea logofătul*, care închină acestui sfânt aşezământ, ctitoria lui, o vie la Răzvad şi satul Pileşti; el nu poate fi decât logofătul lui Mihai Vodă, căci în tot cursul secolului al XV-lea nu se mai găseşte acest nume, nici ca logofăt, nici ca proprietar de pământ[8].

În general vorbind, prin natura atribuţiilor sale, logofătul şi, mai târziu, marele logofăt era obligat să ştie carte şi să cunoască limba cancelariei. În Ţara Românească, în calitate de şef al cancelariei domneşti, marele logofăt avea sarcina de a redacta documentele şi de a aplica pe (ori a atârna de) ele sigiliul domnesc. Logofătul redacta personal documentele numai până în 1425, dată după care el se rezuma să îndrume redactarea *(învăţa)*. Trebuind să cunoască limba slavonă şi tipicul actelor de cancelarie, ca, de altfel, şi cutumele, logofătul (ulterior, marele

(Continuare în pag. a 7-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

Mesajul Rectorului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

(Urmare din pag. 1)

torie, pe care îi pomenim pentru meritele lor deosebite în calitatea de păstori duhovniceşti, dar şi de luminători, sprijinitori şi apărători ai neamului din sânul căruia s-au ridicat.

Când în urmă cu aproape două decenii a fost ales să conducă destinele Mitropoliei Transilvaniei, Înalt Prea Sfinţitul ANTONIE se legitima prin pregătirea teologică şi umanistă de excepţie, dobândită pe parcursul mai multor ani în prestigioase instituţii de învăţământ din ţară şi străinătate.

Totodată, aducea cu sine o bogată experienţă în domeniul diplomaţiei şi al administraţiei bisericeşti, pe care şi-a acumulat-o ca episcop-vicar patriarhal, responsabil cu relaţiile externe ecleziastice şi ca episcop al Buzăului, unde a păstorit timp de doi ani.

Nu în ultimul rând, şi spun aceasta pentru că la Sibiu urma să patroneze o instituţie de învăţământ universitar, înaltul ierarh beneficia şi de autoritate în domeniul învăţământului, ca unul care îndeplinise funcţia de rector al Institutului Teologic Universitar Bucureşti.

Peste toate acestea, se adăuga un nume consacrat în cercetarea teologică, în aprofundarea studiilor istorice, în investigarea fenomenului cultural şi nu mai puţin în creaţia literară.

Venind în Transilvania, era pregătit să răspundă şi cerinţelor specifice acestei zone de cultivare a unor relaţii de conlucrare şi bună convieţuire interetnică şi interconfesională.

Activitatea desfăşurată la Sibiu a confirmat aşteptările şi speranţele care se puneau atunci în Înalt Prea Sfinţia Sa. Începând cu înfăptuirile, care grăiesc de la sine, în sectorul administrativ-gospodăresc, complexul Mănăstiresc de la Sâmbăta de Sus fiind în această privinţă o realizare care I-a conferit pe bună dreptate numele de ctitor, şi continuând cu realizările pe plan spiritual şi cultural, concretizate în studii, articole şi un număr impresionant de cărţi, pe care le-a publicat, Înalt Prea Sfinţitul s-a impus în faţa opiniei publice şi s-a arătat vrednic de cinstirea noastră a tuturor.

Conferirea în urmă cu câteva luni a titlului de „cetăţean de onoare al Sibiului", vine să confirme merite şi contribuţii prin care Înalt Prea Sfinţia Sa a slujit interesele comunităţii şi a favorizat bunele relaţii dintre toate confesiunile de pe raza oraşului de reşedinţă a Mitropoliei şi de pe întreg cuprinsul ei.

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu a beneficiat şi ea de sprijinul personal al mitropolitului locului. Spre a nu se crede că este vorba doar despre o afirmaţie de complezenţă, doresc să amintesc faptul că şansa pe care am avut-o de a putea prelungi corpul de clădiri unde se află Facultatea de litere, istorie şi jurnalistică, cu noile clădiri unde îşi are sediul Facultatea de inginerie se datorează actului de donaţie a terenului care a aparţinut Mitropoliei şi pe care act şi-a pus semnătura cel căruia Universitatea îi conferă astăzi titlul de Doctor Honoris Causa.

Împărtăşim sentimente de sinceră compasiune pentru suferinţa cu care se confruntă în prezent Înalt Prea Sfinţia Sa şi îi dorim sănătate şi putere spre a putea răspunde, împreună cu toţi cei care îi sunt apropiaţi în slujire, îndatoririlor de păstor duhovnicesc, şi de sprijinitor al procesului de înnoire moral-spirituală a poporului nostru.

Vremurile pe care le trăim impun nevoia de a avea păstori care să susţină moral societatea confruntată cu o lungă perioadă de criză.

Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit ANTONIE se numără în rândul acestora şi de aceea îl înconjurăm astăzi cu întreaga noastră preţuire şi cu respectul acordat funcţiei sacerdotale pe care o deţine.

Întru mulţi ani!

Mesajul D-lui Prof. Univ. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop

(Urmare din pag. 1)

Domnia Sa este un membru marcant al Bisericii Presbiteriene din S.U.A., în cadrul căreia îndeplineşte diferite funcţii importante.

Munca de cercetare teologică, activitatea desfăşurată la catedră de peste 30 de ani şi angajarea sa fermă pe tărâm ecumenic, pot fi considerate cele trei dominante principale ale personalităţii sale.

Studiile temeinice şi sistematice de doctorat în Teologie efectuate la Universitatea din Basel (Elveţia), încununate cu calificativul **Magna Cum Laude**, apoi studiile efectuate la alte instituţii de prestigiu din Europa şi Statele Unite (amintim: Institutul de Psihologie Analitică Jung din Zürich, Institutul de Studii Internaţionale din Geneva şi Programul de Management din cadrul Facultăţii de Studii Economice a Universităţii Harvard), pun în lumină şi alte calităţi ale personalităţii Sale, cum ar fi: setea de cunoaştere, răbdarea şi perseverenţa în studiu şi cercetare, logică judicioasă, probitate ştiinţifică şi rigoare şi un elevat spirit de discernământ.

Cele zece cărţi pe care Prof. Calian le-a publicat, până în momentul de faţă, au constituit adevărate evenimente editoriale, iar titlurile şi cuprinsul unora dintre ele au o mare relevanţă pentru teologia ortodoxă. Amintim: **Filosofia Speranţei la N. Berdiaev; Semnificaţia eshatologiei în gândirea lui N. Berdiaev; Icoană şi Amvon: Întâlnirea dintre Protestantism şi Ortodoxie** şi **Teologie fără frontiere: Întâlnirea dintre Ortodoxia Răsăriteană şi Tradiţiile Apusene.** La acestea se adaugă o listă impresionantă de studii şi articole pe care Prof. Calian le-a publicat în reviste de prestigiu din străinătate, multe din ele fiind dedicate Bisericii şi Teologiei Ortodoxe. Un studiu de o deosebită acrivie ştiinţifică, intitulat: **„Influenţa fanarioţilor asupra României (Ţara Românească şi Moldova)"**, are legătură directă cu istoria noastră naţională, fiind publicat în **Actele celui de-al XV-lea Congres de Studii Bizantine**, din 1971.

Toate aceste aspecte evidenţiate fac ca **profesorul, teologul şi ecumenistul CALIAN** să fie un adevărat „pod", o adevărată „punte de legătură" între Ortodoxie şi Protestantism.

Aflându-ne într-un spaţiu şi un context teologico-eclesial, considerăm că este potrivit să apelăm la cuvântul plin de autoritate şi sevă al Sfântului Apostol Pavel, care în **Epistola către Evrei,** cap. V, versetul 4, spune: **„Nimeni nu-şi ia singur cinstea . . .".** Aşa este! . . . Cinstea se dobândeşte prin merit şi alţii sunt cei care ţi-o acordă.

Momentul festiv de astăzi tocmai această semnificaţie are, de a acorda cinstea cuvenită unui teolog ilustru, prin decernarea înaltului titlu academic de DOCTOR HONORIS CAUSA al Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, fapt pentru care îl felicităm din toată inima.

Laudatio pentru Prof. Dr. Carnegie Samuel Calian

(Urmare din pag. 1)

logii altor Biserici care s-au aplecat cu dragoste şi pricepere asupra Bisericii Ortodoxe, scriind cărţi despre aceasta şi despre relaţiile ei cu alte Biserici. Dintre aceştia îi amintim pe T. Spidlik, K. Chr. Felmy şi C. S. Calian.

Profesorul Carnegie S. Calian, care ne cinsteşte acceptând astăzi acest Doctorat, s-a născut la New York în 1933 şi a crescut la Los Angeles. Studiile şi le-a făcut la Occidental College şi la Princeton iar Doctoratul în Teologie l-a obţinut cu magna cum laude **la Universitatea din Basel, Elveţia. Domnia sa a mai studiat la Institutul Jung pentru Psihologie Analitică din Zürich, Institutul de Studii Internaţionale de la Geneva, Institutul Ecumenic de la Bossey precum şi în Programul de Management de la Facultatea de Business a Universităţii Harvard.**

Domnul Profesor Calian este hirotonit şi a servit mai întâi ca pastor al unei biserici prezbiteriene din California. Activitatea didactică şi-a început-o la Facultatea de Teologie a Universităţii Iowa iar din 1981 este profesor şi rector al Institutului Teologic din Pittsburgh.

Domnia sa este membru a o serie de instituţii din Statele Unite ale Americii şi din străinătate ca de pildă: Societatea pentru Valori Umane şi Studii Superioare, Societatea Teologică Americană, Academia Americană a Religiei, Asociaţia pentru Studii Armene, Societatea de Etică Creştină, Societatea Teologică Catolică. A conferenţiat la colegii şi universităţii din Statele Unite, Europa, Orientul Mijlociu şi Orientul Îndepărtat. I s-au acordat doctorate honoris causa **în drept (1982), litere (1992) şi teologie (1995) de către instituţii de învăţământ superior din Statele Unite ale Americii. Este membru al unor organizaţii profesionale şi civice din America.**

Este semnificativ faptul că primele două din cele zece cărţi publicate până în prezent de către profesorul Calian se ocupă de aspecte ale gândirii unuia din marii filosofi ortodocşi ai secolului al XX-lea, Nicolae Berdiaev din a cărui operă au fost tălmăcite câteva volume şi în limba română în ultimul deceniu. În cele două volume dedicate lui Berdiaev, domnul Calian subliniază faptul că înţelegerea Creştinismului şi Ortodoxiei era în concepţia gânditorului rus esenţial eshatologică, cu preţuirea corespunzătoare acordată teologiei apofatice. Pentru înţelegerea corespunzătoare a gândirii lui Berdiaev, profesorul Calian o priveşte atât din perspectiva învăţăturilor specifice ale doctrinei ortodoxe, cum este de pildă cea despre theosis, **precum şi prin raportarea ei la şcoala slavo-filismului.**

Pasul următor în scrisul profesorului Calian a fost unul firesc. După o aşa temeinică familiarizare cu gândirea ortodoxă prin intermediul scrisului lui Berdiaev, aria a fost extinsă printr-o mai largă înfăţişare a Ortodoxiei şi a raporturilor ei cu Bisericile Protestante în cadrul volumului Icon and Pulpit. The Protestant-Orthodox Encounter **(Westminster Press, 1968). Dintre capitolele acestui volum merită mai întâi amintit cel intitulat „Misiuni, prozelitism şi viitor", pe care autorul îl începe afirmând că „Ortodoxia este tot atât de orientată spre misiune ca şi Protestantismul şi Romano-Catolicismul". Această afirmaţie se făcea într-o vreme în care se credea de către unii în Apus că Bisericii îi lipseşte orice aplecare spre misiune. Afirmaţia era bazată pe existenţa unor instituţii ortodoxe în centrul preocupării cărora stă activitatea misionară aşa cum sunt Centrul misionar inter-ortodox** Poreftendes **de la Atena, organizaţia de tineret ortodoxă** Syndesmos **sau Institutul de Studii Afro-Asiatice de la Tesalonic. Capitolul conţine şi o scurtă istorie a misiunilor ortodoxe, în special a celor ruseşti, într-o vreme în care celelalte Biserici Ortodoxe erau împiedicate să facă acest lucru de stăpânirea otomană.**

O fină analiză a diferenţelor doctrinare dintre Răsărit şi Apus este făcută de autor cu privire la teologia Duhului Sfânt şi a Sfintei Treimi, a Duhului Sfânt şi Bisericii şi a Duhului Sfânt şi creştinismului, cu accentul asupra învăţăturii despre theosis.

După aproape un sfert de veac, profesorul Calian revine asupra raporturilor bisericeşti dintre Răsărit şi Apus în cuprinsul unei alte cărţi: Theology Without Boundaries. Encounters of Eastern Orthodoxy and Western Tradition **(Westminster/John Knox Press, 1992). Nu este deloc întâmplător faptul că acest volum se deschide cu un capitol intitulat „Sinoadele ecumenice şi Duhul". Autorul insistă mai mult asupra valorii Sinodului de la Niceia.**

Isihasmul constituie o altă temă larg dezbătută într-un alt capitol atât sub aspect istoric cât şi în ce priveşte semnificaţia acestuia pentru teologia ortodoxă contemporană.

O frescă a Balcanilor din perioada fanarioţilor şi până după transformările de la 1989 - este vorba despre capitolul al VI-lea al cărţii - pare să-i aibă pe români în centrul ei.

Această răsfoire a cărţilor profesorului de teologie şi rectorului de la Pittsburgh ar trebui să continue cu o altă zonă căreia Domnia sa i s-a dedicat cu tot atâta pasiune şi anume aceea a situaţiei prezente a Bisericii în America şi a viitorului ei. Se constată starea de prosperitate a Bisericilor principale din Statele Unite dar autorul îndeamnă mereu la realizarea unei stări de excelenţă. Ce titlu fascinant pentru o carte a unui profesor de teologie: Where's the Passion for Excellence in the Church? **(Morehouse Publishing, 1989) sau şocantul** The Gospel according to Wall Street Journal **(John Knox Press, 1975) sau un titlu care sună ca un semnal de alarmă** Survival or Revival. Ten Keys to Church Vitality **(Westminster/John Knox Press, 1998). Toate aceste cărţi reflectă experienţa dascălului de teologie dar şi viziunea teologului care nu s-a desprins o clipă de viaţa Bisericii.**

Profesorul Carnegie S. Calian a publicat studii şi articole în volume colective şi în enciclopedii de prestigiu ca Encyclopedia Britannica **(mai multe articole în ediţia a 15-a din 1974),** The Encyclopedia of Religion **(editată de Mircea Eliade) dar şi în volumul dedicat aniversării Î. P. S. Mitropolit ANTONIE PLĂMĂDEALĂ:** Teologie - Slujire - Ecumenism, **Sibiu, 1996.**

Lista studiilor şi articolelor publicate de oaspetele nostru este impresionantă (peste două sute). Dintre acesea multe se ocupă de Biserica şi teologia ortodoxă. Unul dintre ele este şi cel intitulat „Influenţa fanarioţă asupra României (Ţara Românească şi Moldova)" apărut în Actele Congresului al XV-lea de Studii Bizantine, **Bucureşti, 1971. În timpul Congresului de la Bucureşti, Patriarhul Justinian i-a acordat Crucea Patriarhală pentru cărţile şi studiile sale asupra Ortodoxiei.**

Sub conducerea profesorului C. S. Calian, Institutul Teologic din Pittsburgh a ajuns o şcoală teologică de mare prestigiu. Toate catedrele au fost „înzestrate" (adică au fost obţinute fonduri financiare cu dobânzile cărora se acoperă toate salariile corpului didactic). S-a creat un program de doctorat în cooperare cu University of Pittsburgh. Domeniul „Biserica şi Societatea" este larg reprezentat printr-o varietate de programe care se desfăşoară în cadrul Institutului.

Un om dedicat prin scris şi faptă apropierii ecumenice între Răsărit şi Apus, realitate reflectată şi de prezenţa Domniei sale în Comisia de Dialog Teologic dintre Bisericile Ortodoxe şi Alianţa Mondială a Bisericilor Reformate, profesorul Calian propunea cu mai bine de 30 de ani în urmă crearea unui Institut Est-Vest permanent pentru instituţionalizarea schimburilor de tot felul între Bisericile din Răsărit şi cele din Apus. Pentru prefacerea acestui vis în realitate, profesorul Calian a făcut un pas foarte concret. Acum câţiva ani a iniţiat, în colaborare cu Arhiepiscopia Ortodoxă Greacă de la New York şi cu Arhiepiscopia Ortodoxă Antiohiană din Statele Unite ale Americii un program de doctorat pastoral pentru clericii ortodocşi din America.

Iată câteva motive pentru care Facultatea noastră a recomandat Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu să i se acorde distinsului teolog şi profesor Doctoratul HONORIS CAUSA **iar astăzi, când acest lucru se împlineşte, este mândră să-l primească în comunitatea ei.**

Sfânta Liturghie, prefigurare a Liturghiei îngereşti

Dumnezeiasca Liturghie nu este nicidecum un fapt uman, nici nu se petrece exclusiv în condiţiile lumii acesteia, ci aduce cerul pe pământ sau, mai corect spus, mută pământul în cer. Căci Hristos, în chenoza iubirii Sale, nu vine în mijlocul credincioşilor Săi singur, cum ar putea Mirele să vină singur la nuntă, fără prietenii Săi — îngerii şi sfinţii, în frunte cu Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu?

Sfânta Liturghie celebrată în bisericile noastre adesea sărăcăcioase participă la măreaţa şi strălucita Liturghie Cerească. Întâlnindu-ne cu Hristos în Liturghie, ne întâlnim cu tot cerul, cu îngerii şi cu sfinţii: Biserica luptătoare şi cea triumfătoare devin o unică Biserică a lui Hristos. Cele câteva momente cât durează Sfânta Liturghie sunt clipe ale veşniciei, în care trăim libertatea fiilor Împărăţiei celei nesfârşite, a veacului ce va să vină. Iată de ce Sfânta Liturghie euharistică este prefigurare a Liturghiei cereşti.

1. Această realitate o mărturiseşte cu claritate Vohodul Mic, când preotul face procesiunea cu Sfânta Evanghelie în mijlocul comunităţii, pentru a intra apoi în Sfântul Altar. Preotul zice în taină o sugestivă Rugăciune: „Stăpâne, Doamne, Dumnezeul nostru, cel ce ai aşezat în ceruri cetele şi oştile îngerilor şi ale arhanghelilor, spre slujirea slavei Tale, fă ca împreună cu intrarea noastră să fie şi intrarea sfinţilor Tăi îngeri, care slujesc împreună cu noi şi împreună slăvesc bunătatea Ta..."[1]. Intrând în Sfântul Altar împreună cu îngerii şi cu toate puterile cereşti, preotul intră, de fapt, în „sfântul cel mai presus de ceruri şi duhovnicescul jertfelnic"[2] şi va sta dinaintea Prestolului ceresc, în faţa Marelui Arhiereu şi Împărat Hristos, care aduce jertfa şi se aduce pe Sine Tatălui. Preotul slujitor oficiază împreună cu îngerii, care aduc neîncetat lui Dumnezeu „slujba slavei", imnul de laudă fără încetare, imnul liturgic eshatologic „Aliluia", aşa cum mărturiseşte întreaga comunitate care, în aceste momente, cântă acest imn: „Aliluia". Preotul este de acum co-liturghisitor cu îngerii cei fără de trup, într-o unică liturghie euharistică şi doxologică. Episcopul sau preotul celebrant îl simbolizează pe Arhiereul Hristos, Îl reprezintă pe El, Preotul şi Împăratul. De altfel, în timp ce preotul trece cu Sfânta Evanghelie prin faţa credincioşilor, aceştia, îngenunchind, cântă împreună: „Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos". Căci prin faţa lor nu trece o simplă Carte, ci Cuvântul lui Dumnezeu, care e cuvânt viu şi lucrător. Şi credincioşii se comportă ca în faţa Împăratului, îngenunchind şi închinându-se.

2. Împreună cu îngerii Îl adorăm pe Împăratul cel necuprins, reprezentat acum prin Cuvântul Său — Sfânta Evanghelie, dar care va veni, peste puţine clipe, El Însuşi, cu Trup şi Sânge. Încât cei prezenţi nu mai ştiu dacă se află în cer sau pe pământ. Căci pământul s-a mutat în cer şi noi am devenit con-cetăţeni cu puterile cereşti. Cântăm, de altfel, imnul Heruvicului: „Noi care pe heruvimi cu taină închipuim şi făcătoarei de viaţă Treimi aducem sfânta cântare întreită..."[3]. Când spunem că „închipuim" pe heruvimi, înţelegem că îi „reprezentăm", adică participăm la viaţa şi lucrarea lor. E vorba aici de un simbolism participativ, astfel încât Liturghia euharistică a Bisericii nu e simplă înscenare a celei cereşti, ci o identificare cu ea şi o împreună-participare a credincioşilor şi a îngerilor la Liturghia celebrată de Hristos Domnul. O mărturiseşte pictura din bisericile noastre, în care se reprezintă iconic, în turlă, „Liturghia îngerească" sau „Liturghia cerească", în care Hristos Arhiereul împarte Sfânta Euharistie îngerilor. Atât Liturghia cerească, cât şi cea a credincioşilor, se consumă în aceeaşi biserică, sub binecuvântarea aceluiaşi Pantocrator. De fapt, participăm la una şi aceeaşi Liturghie a lui Hristos. Dumnezeiasca Liturghie euharistică este aşadar orientată spre eshaton, spre Împărăţia Cerurilor, la care ne face să participăm, prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele lui Hristos cel veşnic.

3. Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii dobândeşte din măreţia celei cereşti, ba chiar ceva mai mult — şi în aceasta constă şi distincţia: căci Dumnezeu a dat doar oamenilor, prin Sfânta Taină a preoţiei, puterea şi darul transfigurării Darurilor, a pâinii şi vinului în Trupul şi Sângele Domnului. Un dar pe care nici îngerii nu-l au. Iată cum se exprimă Biserica într-una din rugăciunile de la slujba Sfântului Maslu, citită de către preot: „m-ai chemat la sfânta şi preaînalta treaptă a preoţiei, ca să intru în ceea ce este dincolo de catapeteasmă, în Sfânta Sfintelor, unde sfinţii îngeri doresc să privească şi să audă glasul Evangheliei Domnului Dumnezeu şi să vadă cu ochii lor chipul sfintei jertfe şi să se îndulcească de dumnezeiasca şi Sfânta Liturghie"[4]. Preotul însuşi devine chip sau icoană a lui Hristos, participând la sublima operă de mântuire a neamului omenesc, actualizând patima, moartea şi învierea Sa şi împărtăşindu-ne darurile Împărăţiei făgăduite, devenind împreună slujitori şi cetăţeni cu îngerii şi cu sfinţii cei din veac.

Sfânta Liturghie depăşeşte condiţiile spaţio-temporale ale lumii noastre. După cum Trupul şi Sângele euharistic, transfigurat pe multe altare şi în momente diverse, nu divid Persoana lui Hristos, nici nu reprezintă ceva diferit de El, ci se identifică cu Trupul lui Hristos cel înviat din ceruri, tot aşa şi Sfânta Liturghie se identifică cu Liturghia Cerească, a Împărăţiei lui Dumnezeu.

Dar nu numai oamenii participă, prin intermediul Sfintei Liturghii, la realitatea „lucrurilor celor din urmă", ci şi îngerii participă activ la viaţa oamenilor. Sfânta Scriptură ne învaţă că fiecare om are un înger păzitor, la fel, fiecare biserică, precum şi fiecare naţiune. Intervenţia îngerilor în istorie e posibilă doar prin intermediul Sfintei Liturghii. Am putea spune, chiar, că intervenţia îngerilor în viaţa oamenilor este una „euharistică".

Sfânta Liturghie este o „lucrare comună", o împreună slujire a oamenilor, a îngerilor şi a sfinţilor, în frunte cu Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, angajând în aceasta şi întreaga creaţie: devine un fapt cosmic, care îşi dezvăluie astfel întreaga sa măreţie şi anticipează existenţial Împărăţia Cerurilor.

Protos. Dr.
IUVENALIE IONAŞCU

1. *Rugăciune, la Vohodul* Mic, în *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur,* în *Liturghier,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1987, p. 120.
2. *Ectenia* de dinainte de *Tatăl nostru,* idem, p. 156.
3. *Heruvicul,* idem, p. 136.
4. *Rugăciunea* a 5-a, la *Slujba Sfântului Maslu,* în *Aghiasmatar,* El. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1998, p. 128.

Î.P.S. Dr. Antonie din nou în mijlocul sălişteni lor

În ziua marii sărbători a hramului Bisericii Mari din mijlocul comunei Sălişte, lăcaş liturgic ce-l are ca patron spiritual pe vrednicul întru pomenire veşnică martirul Nicolae Oprea Miclăuş, a fost sfinţită o Troiţă cu chipul Sfântului sculptat într-o smerită înfăţişare purtând frumoase straie ţărăneşti ale portului săliştean. Troiţa a fost aşezată prin purtarea de grijă, iniţiativa şi osârdia bănească a înimosului fiu al satului, Domnul Ioan Meţiu, cunoscut şi prin ceea ce a făcut pentru Biserica din Grui. Lucrarea, adevărată operă de artă, de cucernică evlavie este creaţia sculptorului Nelu Ungureanu din Târgu Neamţ.

Ea va eterniza peste veacuri memoria şi fapta ţărannului N. Oprea Miclăuş, care în a doua parte a veacului al XVIII-lea va bate de trei ori drumurile Vienei pentru a cere împărătesei Maria Tereza să fie lăsaţi românii de pe aceste plaiuri în vechea lor credinţă ortodoxă. Din ultimul său drum făcut la 1752 înaintea Sfintelor Paşti împreună cu preotul Moise Măcinic din Sibiel Nicolae Oprea nu se va mai întoarce. Aici în închisoarea de la Kufstein îşi va găsi sfârşitul acest Sfânt al Săliştei.

La slujba de sfinţire a Troiţei, credincioşii din Sălişte au fost onoraţi încă o dată de prezenţa **Î.P.S. Dr. ANTONIE, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Sibiului, Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului,** însoţit de Preot prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de teologie „Andrei Şaguna" şi P.C. preot Valentin Sicoe, secretar eparhial, la care s-a alăturat soborul preoţilor locali: P.C. preot protopop al Protopopiatului de Sălişte Romul Roşca, P.C. preot paroh Ioan Ciocan, P.C. preot Nicolae Bădilă şi P.C. preot Claudiu Teşa

Î.P.S. Sa, în cei peste 50 de ani de osteneli şi nevoinţe întru binul mers al destinelor ortodoxiei în dubla calitate de mare ctitor şi erudit cărturar, a conferit o nouă dimensiune culturii româneşti. Este mereu preocupat de buna rânduială a Bisericii ortodoxe române, parte integrantă a vieţii noastre, receptând într-o înţelegere nouă ecumenică, învăţătura Cărţilor Sfinte, învăţătură din ce în ce mai apropiată de orizontul de aşteptare al credinciosului, aflat la jubileul de două milenii creştine.

Prin harul şi mâna **Î. P. S. Sale ANTONIE** s-a sfinţit Troiţa cu chipul Sfântului Mucenic Oprea. Ritualului de sfinţire i-a răspuns din strană corul bărbătesc dirijat de Dl. Dinu Răcuci.

Cu acest binecuvântat prilej, **Î. P. S. Dr. ANTONIE,** Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului a rostit în faţa credincioşilor, a asistenţei, un bogat şi pilduitor cuvânt de învăţătură.

Ne întrebam noi cei de faţă, acum când nu peste mult timp va aniversa 74 ani de viaţă, de unde vin alesele podoabe spirituale cu care a fost înzestrat Vlădica Ardealului. Întrebare desigur, retorică, fiindcă toţi cei ce i-au urmărit drumul spre împlinirile binecuvântate de Dumnezeu, ştiu că înainte de toate **Î. P. S. Sa** a urmat calea adevărului divin ce a dus la dobândirea aleselor şi înaltelor virtuţi duhovniceşti.

Au mai luat cuvântul P. C. protopop Romul Roşca, iar la imboldul **Î. P. S. Dr. ANTONIE** a vorbit Dl. Ioan Meţiu, care prin generosul său gest ne-a adunat pe toţi în Biserica Mare din Sălişte.

În acea zi de toamnă cu soare viu în trăirea credinţei **Î. P. S. Sa** ne-a descoperit/redescoperit (pentru a câta oară?) un topos al mântuirii peste care s-a pus în mişcare „lucrarea minţii şi trezvia inimii", harisma marelui Vlădică ce a umplut cu vorba sa blândă, casă a logosului, după-amiaza de 21 octombrie 2000, o după amiază ce revărsa lumina sofianică din altarul mare al cerului, lumină ce se pogora peste Sfinţii de pioasă aducere aminte: Visarion, Sofronie şi Oprea Miclăuş de la Sălişte, Sfinţii preoţi mărturisitori Ioan din Galeş şi Moise Măcinic din Sibiel şi Cuviosul Ilarion cel Mare.

În tot ce face **Înalt Prea Sfinţia Sa** se simte teologul ce accede la dogmă în spiritul gândirii patristice după cum nu e străin nici de marea cultură laică, sporitoare şi ea de înţelepciune. În prag aniversar să-L rugăm continuu pe Bunul Dumnezeu să-l ocrotească, pentru ca noi credincioşii să-l avem cât mai mult în mijlocul nostru.

Conf. univ. Dr. ION MARIŞ
Universitatea „Lucian Blaga"

Régine Azria, **Iudaismul,**

Editura Coresi, Bucureşti, 2000, 144 p.

Una dintre cărţile care ar putea trece aproape neobservate prin mâna cititorului contemporan este şi cea a profesoarei de sociologie Régine Azria, care concretizează în puţine pagini înţelegerea iudaismului, mai mult sau mai puţin modern, nu în sensul lui restrâns de „religie evreiască", ci în complexitatea realităţii istorice şi culturale ce se bucură de atributul longevităţii.

Pornind de la relaţia dintre tradiţie şi istorie autoarea încearcă să ne arate, în „reperele" sale sociologice, că în modernitatea evreiască, chiar dacă tradiţia nu mai constituie sursa exclusivă a normelor, valorilor, atitudinilor şi comportamentelor evreilor, ea continuă, totuşi să motiveze viaţa evreiască prin alte canale şi să alimenteze simbolic conţinuturile de sens ale noilor referinţe de identitate evreiască. De fapt recompunerile tradiţiei sunt acelea care trebuie văzute în modalităţile contemporane ale faptului evreiesc.

Cartea încearcă să arate că nu monolitismul sau pretinsa unitate, atribuită de anumite lecturi apologetice, stă la baza iudaismului ci permanenta înclinaţie spre dezbatere, discuţie sau controversă, pornită din confruntarea cu lumea neevreilor şi nu în ultimul rând din tensiunile interioare. Cititorul, familiarizat cu unele aspecte ale iudaismului tradiţional, va cunoaşte prin această carte, experienţa iudaică actuală — americană, israeliteană, orientală şi vest europeană — primind răspunsuri cât se poate de avizate, având drept argument o bogată bibliografie.

Împărţită în trei părţi a câte două capitole, cartea ne poartă de la civilizaţia ebraică la iudaismul tradiţional, dezvoltând modernitatea evreiască până în zilele noastre printr-un excurs fenomenologic.

Prima parte „De la civilizaţia ebraică la iudaism" restituie influenţa religioasă a acestei perioade întemeietoare ce poartă în sine ideea unui Dumnezeu creator, unic şi universal. Raportarea la spaţiu şi la sol este partea care priveşte direct constituirea identităţii religioase şi a conştiinţei etice a poporului evreu. Marile „rupturi" din istoria acestui popor sunt toate legate de schimbări ale raportului de la sol şi din spaţiu. Fiecare etapă importantă a istoriei biblice se înscrie prin ruptură în raport cu legăturile teritoriale anterioare. La exilul poporului se adaugă — spune autoarea — exilul lui Dumnezeu. Totuşi, prin cuvintele de rugăciune, sărbători, gesturile ritualului, evreii din diaspora vor continua să trăiască în ritmul sacrificiilor şi al pelerinajelor la Ierusalim de trei ori pe an, întreţinându-şi memoria unui trecut devenit mitic întru aşteptarea mesianică a întoarcerii.

A doua parte „Iudaismul tradiţional din anul 70 până la emancipare" prezintă noua realitate a diasporei dezvoltată din emigraţia evreilor în Asia, Europa şi Africa. Aşa ia naştere *iudaismul oriental* în Babilon, Egipt, peninsula Elefantina şi mai ales Alexandria, şi *iudaismul occidental* cu cele două ramuri aşchenazii pentru Est şi sefarzii pentru Vest.

Componentele *iudaismului tradiţional* sunt pri-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. drd.
CRISTIAN MUNTEAN

(Urmare din pag. a 6-a)

Filotei monahul

logofăt) era selectat dintre boierii ştiutori de carte ai ţării. De menţionat faptul că o altă atribuţie a înaltului demnitar muntean era şi aceea de păstrător al marelui sigiliu, care se aplica la/se atârna de actele internaţionale şi la hrisoavele solemne. La documentele simple se folosea sigiliul mijlociu (pecetea mijlocie), în vreme ce pecetea mică se aplica pe cărţile de judecată sau pe scrisorile domneşti. Pe parcursul timpului, prin apariţia funcţiilor de logofăt al doilea şi al treilea, pecetea mică era păstrată de ultimul. Sigiliul a jucat un important rol în diplomatica (a nu se confunda cu diplomaţia)[9] medievală românească, fiind practic principala dovadă a autenticităţii documentului. Cel puţin până în cel de-al XVI-lea veac, de când domnitorii au început să semneze documentele, era unica dovadă. Chiar şi aşa, într-o fază iniţială a epocii menţionate, semnarea de către domn nedevenind încă o regulă, autentificarea se făcea tot după criterii sigilografice[10].

Logofeţii obţineau venituri însemnate din redactarea hrisoavelor domneşti, deşi din documente nu rezultă cu precizie care era cuantumul sumelor încasate. Aflăm, dintr-un act datat 11 septembrie 1577, că pentru o bucată de pământ cumpărată cu 230 de aspri şi un cal, s-a plătit *pentru cartea de ocină* 50 de aspri[11]. Pe un hrisov din 15 mai 1604 s-a notat: *am dat eu Oprea aspri 120 la pecete,* iar la 12 aug. 1654 se restituie 680 de galbeni pentru un sat şi 15 galbeni *pentru cheltuiala cărţilor.* Marele logofăt lua apoi gloabă (amendă) de la cei care prezentau zapise mincinoase sau îşi trimitea oamenii să ia gloabă de la cei care nu se prezentau la termen la judecată. Spre exemplificare, documentul din 6 dec. 1632 arată că *au trimis cinstitul boeriul domniei mele, dumnealui logofătul cel mare, de au luat boii lui Bilavaş şi tot n-au venit* la judecată, unde fusese aşteptat două luni peste termenul fixat[12].

Obosit — ori poate sătul — de obligaţiile şi solicitările unei vieţi de înalt demnitar, Filos se călugăreşte sub numele de Filotei şi se aşează la ctitoria lui Mircea din *locul numit Nucet adică Coziia.*

1. N. Stoicescu, *Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova (sec. XIV—XVIII),* Bucureşti, 1971, p. 21; Tit Simedrea, *Filoteiu monahul de la Cozia,* în „Mitropolia Olteniei", 1955, nr. 10—12, pp. 526—541.
2. I.R. Mircea, *Marii logofeţi din Ţara Românească ,în „Hrisovul",* I, 1941, pp. 117—140, la p. 118; cf. P. P. Panaitescu, *Documentele Ţării Româneşti,* I, documente interne (1369—1490), Bucureşti, 1938, p. 54.
3. Mircea, *op. cit.,* pp. 118—119 şi 139.
4. I. Ţighiliu, *Societate şi mentalitate în Ţara Românească şi Moldova. Secolele XV—XVII,* Bucureşti, 1997, p. 281.
5. Stoicescu, *op. cit.,* p. 16.
6. *Documente privind istoria României* [mai departe DIR], veacul XIII, XIV şi XV, B., Ţara Românească (1247—1500), Bucureşti, 1953, p. 64, doc. 48.
7. Mircea, *op. cit.,* p. 119.
8. *Idem;* Panaitescu, *op. cit.,* p. 231; I. Ionaşcu, *Vechimea Mânăstirii din pădurea cea mare de la Bolintin,* în „Revista Istorică Română", VII, 1937, p. 327.
9. Diplomatica este ştiinţa auxiliară a istoriei care are ca obiect de studiu apariţia, forma şi tradiţia grafică a documentelor scrise, a hrisoavelor. Ca metodă de lucru, analizează, cu ajutorul criticii diplomatice, conţinutul documentelor, autenticitatea lor, elementele caracteristice ale acestora.
10. *Instituţii feudale în Ţările Române. Dicţionar,* Bucureşti, 1988, pp. 277—279.
11. DIR, B., XVI, vol. IV, p. 294.
12. *Ibidem,* p. 181, nr. 207.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **2 OCTOMBRIE a.c., — Î. P. S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a participat la lucrările Sinodului permanent al B.O.R. La această şedinţă s-au purtat convorbiri cu o delegaţie a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din S.U.A.

● **3—4 OCTOMBRIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.

— În după-masa aceleiaşi zile s-a întâlnit cu: P.C. Arhim. Grigorie Băbuş, Directorul Bibliotecii patriarhale. Apoi a primit pe D-na Prof. Lidia Popiţa-Stoicescu, din Bucureşti; pe P. S. Epifanie, Episcopul Buzăului; pe Dl. Dir. Teodor Răpan din Ministerul de Externe, Bucureşti şi pe Dl. Pictor Sorin Lefter din Bucureşti.

● **6 OCTOMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan consilier bisericesc, al Arhiepiscopiei Sibiului.

— A primit pe Pr. Manoil-Petruş Gălăţeanu de la Parohia Haşag, Prot. Sibiu.

● **11 OCTOMBRIE a.c.** — La Sibiu, **Î. P. S. Mitropolit Antonie** a primit din partea Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România „Ordinul Ziariştilor".

● **12 OCTOMBRIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe: Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu; apoi pe P. C. Pr. Simion Săsăujan, Consilier administrativ-bisericesc; pe P. C. Pr. Ioan Munteanu cu soţia din Parohia Vale, prot. Sălişte; pe P. C. Pr. Nicolae Lăţchescu, Asistent Social — Sibiu, şi pe P. C. Pr. Drd. Daniel Papară de la Spitalul Militar Sibiu.

● **16 OCTOMBRIE a.c.,** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu unde s-au rezolvat problemele economice, administrativ-bisericeşti precum şi probleme de personal.

● **17 OCTOMBRIE a.c.,** — A vizitat Mânăstirea Valea Hârtibaciului din localitatea Nocrich unde a luat act de construcţia Paraclisului provizoriu.

● **21 OCTOMBRIE a.c.,** — A participat la sfinţirea troiţei „Sf. Cruci" şi a icoanei Sf. Mucenic Oprea Miclăuş de la Sălişte, patronul comunei şi a bisericii din localitate, la invitaţia P.C. Pr. Romul Roşca, Protopopul Sălişteі şi a preoţilor slujitori din localitate, precum şi a ctitorului troiţei, Dl. Ec. Ioan Meţiu.

— A fost însoţit de P. C. Pr. Prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" - Sibiu şi de P. C. Pr. Valentin Sicoe, Secretar eparhial.

Cu această ocazie **Î. P. S. Mitropolit Antonie** a rostit un bogat cuvânt de învăţătură.

● **23 OCTOMBRIE a.c.,** — La propunerea conducerii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" - Sibiu şi cu aprobarea Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, i-a fost acordat titlul de **Doctor Honoris Causa** al acestui prestigios for de învăţământ superior. Printre alţi numeroşi oaspeţi din străinătate amintim şi pe Prof. Dr. Carnegie Samuel Calian cu familia, President and Professor of Theology, din Pittsburgh, U.S.A.

● **30 OCTOMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Antofi Vasile şi pe Lucian Zavate din Bucureşti.

● **31 OCTOMBRIE a.c.,** — A primit o delegaţie alcătuită din General de Brigadă Mihail E. Ionescu, Directorul Institutului Naţional de Studii Politice şi Istorice Militare, comandor Gheorghe Vartic, redactorul şef al Revistei de Istorie Militară şi Dl. Colonel Ion Dinu, Directorul Casei Armatei din Sibiu.

— A primit pe Dl. Leteanu George din Vaslui.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Prof. Dr. C. S. Calian

(Urmare din pag. 1)

plasat la Cluj-Napoca, la invitaţia Institutului Teologic Protestant din acel oraş. Acolo a conferenţiat în faţa profesorilor şi studenţilor. La 27 octombrie, ultima zi a şederii lor în România, domnul şi doamna Calian au fost primiţi de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Prea Fericirea Sa a înfăţişat oaspeţilor americani felul în care Biserica Ortodoxă Română îşi împlineşte misiunea în condiţiile libertăţii dobândite după 1989: construirea de noi biserici şi mânăstiri, înfiinţarea unor noi facultăţi de teologie şi seminarii teologice, extinderea implicării Bisericii în asistenţa socială, restaurarea capelanatului militar şi a asistenţei spirituale în spitale, sprijinirea acţiunilor de integrare a României în structurile europene.

Rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh a prezentat structura învăţământului teologic la şcoala pe care o conduce.

Iudaismul

(Urmare din pag. a 7-a)

vite în lumina noilor realităţi ce se „zbat" între clopotniţa bisericii de pe pământ creştin şi chemarea muezinului de pe pământ islamic, nefiind lipsite de anumite curente filosofice şi mistice.

Partea a treia: „Modernitatea evreiască de la emancipare până în zilele noastre" menţionează transformările de mentalitate intervenite după Holocaust în sânul comunităţilor evreieşti, reverberaţia israelocentristă a creării Statului Israel şi experienţa teoretică şi practică acumulată în contemporaneitate de evreimea americană, est şi central-europeană, orientală şi chiar israeliană.

Identităţile evreieşti contemporane se construiesc în jurul a patru poli de referinţă: Israel, antisemitism, etno-religios şi memorie, simboluri împrumutate din tradiţie. Aceasta este de fapt caracteristica modernităţii religioase, în general, şi a modernităţii evreieşti, în special.

În modernitate, mozaismul îşi continuă aventura sa milenară prin curentul ortodox, şi este prezent ca spirit în curentele reformat şi conservator. La rândul său, iudaismul se dezvoltă atât ca o religie culturală, cât şi ca o cultură, în sens etnologic. (dr. Hary Kuller).

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **8 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale „Sf. Treime" din Dăişoara, prot. Rupea şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. paroh Nicolae Teoc a fost hirotesit întru sachelar. În aceeaşi zi a cercetat biserica „Cuv. Paraschiva" din Grânari, prot. Rupea.

● **10 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **12 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, iar seara Vecernia, în Catedrală.

● **13 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Litia şi a predicat în biserica „Cuv. Paraschiva" din Sibiu-Triaj (Pr. paroh Vasile Ghişoiu).

— Seara a luat parte la un spectacol muzical şi de poezie organizat de Romfest 2000, la Cercul Militar Sibiu.

● **14 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Braşov-Groaveri (Pr. paroh Florin Gârlonţa), rostind cuvânt de învăţătură.

— A cercetat biserica parohială „Cuv. Paraschiva" din Braşov-Triaj, aflată în construcţie.

● **15 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Cuv. Paraschiva", monument-istoric, din Răşinari şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P. C. pr. paroh Nicolae Jianu a fost hirotesit întru iconom.

— A inaugurat Muzeul bisericesc din fosta casă episcopală din Răşinari.

● **16 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.

● **17 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din prot. Braşov.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **18 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ev. Luca" din Sibiu — str. Lungă, rostind cuvânt de învăţătură cu prilejul zilei hramului bisericii.

● **19 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.

● **21 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a făcut parte din soborul de ierarhi care au săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Alba-Iulia. A participat la inaugurarea noului sediu al Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Alba-Iulia.

— A cercetat biserica „Sf. Treime" şi „Sf. Moise Măcinic" din Sibiel.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **22 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii „Sf. Gheorghe" din parohia Fişer, prot. Rupea şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P. C. paroh Gheorghe Mitrea a fost hirotesit întru sachelar.

— A săvârşit Vecernia şi a predicat la mânăstirea „Sf. Gheorghe" din Bunesti unde a sfinţit şi noile obiecte de cult şi policandrele aduse din Grecia.

● **23 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Recepţia oferită de Consulatul German din Sibiu cu prilejul vizitei în oraş a ambasadorului R.F.G. la Bucureşti.

● **24 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a primit pe John David Garbutt şi pe Pr. Joseph Labi din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

— A prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din protopopiatul Făgăraş.

— A pus piatra de temelie la noua biserică cu hramul „Înălţarea Domnului" de la U.M. 01041 din Făgăraş şi a rostit cuvânt de învăţătură.

● **25 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de depunere a jurământului la Academia Trupelor de Uscat — Sibiu.

— A primit un grup de studenţi teologi de la Facultatea de Teologie Catolică din Graz - Austria.

— Seara slujeşte Vecernia şi litia în Catedrală.

● **26 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Cristian Frâncu.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Dumitru în Catedrală.

● **27 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la manifestările consacrate împlinirii a 110 ani de la fondarea Facultăţii de Medicină din Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **28 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Cristian Frâncu pe seama parohiei Veseud, prot. Sibiu.

— A slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **30 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot Sălişte. A cercetat biserica din Boarta - Sălişte aflată în şantier de restaurare şi mânăstirea de la Orlat.

● **31 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la lucrările Simpozionului „Armata şi Biserica la sfârşit de mileniu", desfăşurată la Cercul Militar Sibiu şi a rostit o alocuţiune.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **2 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din prot. Rupea.

— A cercetat mânăstirea Sf. Gheorghe de la Bunesti şi biserica Sf. Arhangheli din parohia Păucea, prot. Mediaş.

● **3 NOIEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a** monumentului lui Nicolae Titulescu din cimitirul Sf. Nicolae din Schei Braşov. Au luat parte oficialităţi civile şi militare ale jud. Braşov, precum şi dl. Adrian Năstase, vicepreşedintele P.D.S.R.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **4 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Stelian Hudea.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **5 NOIEMBRIIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii monument istoric „Sf. Arhangheli" din Ocna Sibiului, prot. Sibiu şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. La timpul cuvenit C. diacon Stelian Hudea a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Păucea prot Mediaş iar teologul Marius Custelcean a fost hirotonit întru diacon.

— P. C. pr. paroh Vasile Vecerdea a fost hirotesit întru iconom.

Diac. VASILE AVRAM

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Editura Humanitas publică: **„322 de vorbe memorabile ale lui Petre Ţuţea"**, cu o prefaţă de Gabriel Liiceanu, ediţia a II-a, Bucureşti, 2000, 124 pag.

Iată ce spune Gabriel Liiceanu: „Cum singur spune, Ţuţea s-a revărsat în alţii. Când apele spiritului său s-au retras, ele au lăsat în urmă, cristaline, şlefuite de patimă, suferinţă şi inteligenţă, câteva sute de **„vorbe memorabile"**. Funcţia acestor pagini este simplă: înţelese în dozajul lor corect, uneori cu doza necesară de umor, alteori rămânând de-a dreptul contestabile, ele pot să apere de amăgitori, de proşti, şi uneori de excesul care stă la pândă în fiecare dintre noi. Dar mai presus de orice ele sugerează un lucru nespus de simplu şi de greu de obţinut: că a fi liberi înseamnă a gândi totul **cu mintea ta.** Pentru că în acest caz chiar şi **eroarea** aparţinându-ţi, este mai lesne suportabilă. Cu atât mai mult în acest secol, în care lucrul cel mai teribil care ni s-a putut întâmpla a fost acela de a fi greşit (sau de a fi devenit victime), participând la erorile altora".

Gabriel Liiceanu îl numeşte pe Ţuţea **„cineva inconfundabil".** Desigur de la el ne-au rămas **„vorbe memorabile".** Şi el e mare tocmai prin aceste vorbe.

În această cărticică sunt adunate după alfabet pe 119 pg. vorbe de ale lui. Iată spre exemplu ce scrie despre gândire:

„Dumnezeu a făcut lumea şi pe om; şi cu omul a încoronat creaţia sa. Şi l-a însărcinat să cunoască lucrurile. De-acolo vine denumirea lor. — Originea primordială a capacităţii de a determina numele lucrurilor, care este o operaţie logică; originea mistică a gândirii logice".

★

● Preot prof. univ. Dr. Sebastian Şebu, Prof. Monica Opriş şi Prof. Dorin Opriş, publică cartea **„Metodica predării religiei",** Tipografia Reîntregirea, Alba-Iulia, 2000, 302 pag.

Iată ce scrie despre această carte P. S. prof. univ. Dr. Irineu Slătineanu, episcop-vicar al Râmnicului: „Lucrarea păstrează ţinuta ştiinţifică şi posedă un limbaj adecvat pedagogic. Sunt demne de remarcat ostenelile autorilor mai ales în exemplificarea fiecărui capitol cu fragmente luate din diferite lucrări: Sfânta Scriptură, scrierile Sfinţilor Părinţi, autori clasici, scriitori bisericeşti, cuvinte ale părinţilor duhovniceşti contemporani.

Metodica se adresează profesorilor de religie şi constituie un ghid util în formarea lor ca dascăli ai învăţăturii Bisericii noastre.

Considerăm că lucrarea va avea succesul scontat şi va fi foarte utilă pentru învăţământul religios actual şi de viitor".

O recomandăm cu căldură tuturor profesorilor de religie.

★

● **„Arhitectura de Lemn din Judeţul Hunedoara"** de Ioana Cristache Panait, Editura ARC 2000, Bucureşti, 2000, 245 pag.

Este vorba de toate bisericile din satele judeţului Hunedoara, care îndeplinesc condiţia de a fi trecute în rândul monumentelor istorice.

Iată ce scrie despre această carte Academicianul Grigore Ionescu: „Cunosc toate lucrările publicate privitoare la arhitectura de lemn ale doamnei Ioana Cristache Panait, întocmite cu o rigurozitate perfectă, pe baza unor intense şi îndelungate cercetări de teren.

Publicarea lucrării exhaustive pentru judeţul Hunedoara întocmită în cadrul Institutului de Istoria Artei al Academiei, constituie o încununare a vastei sale activităţi în acest domeniu şi un valoros act de cultură".

E o carte care nu trebuie să lipsească din nici o bibliotecă.

★

● Editura Ihtis publică cartea **„Îndrumătorul bunului creştin"** de Arhim. Gherontie Ghenoiu, Mănăstirea Sfântul Nicolae - Sitaru, 1997, 282 pag.

Această carte a părintelui Arhim. Gherontie apare cu binecuvântarea **Prea Fericitului Părinte Teoctist,** Patriarhul României, Prefaţa este scrisă de *P. S. Teodosie Snagoveanul,* iar Cuvântul înainte de Arhim. *Damian,* stareţ al mânăstirii Sitaru (Balamuci).

„Cartea părintelui Gherontie Ghenoiu: **„Îndrumătorul bunului creştin"** este o introducere în lumea miraculoasă a **Adevărului** relevat, concepută cu învăţături simple şi explicaţii practice pe înţelesul tuturor, căci asemenea famenului reginei Candachia, nimeni nu poate înţelege profunzimea **Adevărului** fără a fi îndrumat." (P. S. Teodosie Snagoveanul).

Iar pe copertă verso găsim textul autorului: „Fără post şi rugăciune nu ne putem mântui. Postul şi rugăciunea sunt aripile sufletului prin care creştinul se înalţă la Dumnezeu. Rugăciunea aprinde dragostea de Dumnezeu şi de aproapele, iar postul linişteşte firea şi luminează mintea. Prin post şi rugăciune, patimile slăbesc, sufletul se înaripează, iar trupul, smerindu-se, se supune cu uşurinţă sufletului înduhovnicit. Prin post şi rugăciune, creştinul primeşte harul şi ocrotirea lui Dumnezeu asupra sa, asupra familiei sale şi asupra semenilor săi pentru care el se roagă".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte: **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 decembrie
Nr. 45—46
2000

„Credinţa lucrătoare prin iubire..."

PASTORALĂ
pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial 2001

Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am învrednicit şi în acest an jubiliar, în care se împlinesc 2000 de ani de la Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, să prăznuim cu aleasă bucurie ziua Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni.

Sărbătoarea aceasta pe care întreaga creştinătate o prăznuieşte în fiecare an la 6 decembrie, este o zi de bucurie duhovnicească, o zi în care toţi credincioşii, fie copii, fie tineri sau vârstnici îşi aduc aminte de chipul luminos, de icoana plină de har şi de bunătate a Sfântului care a devenit peste veacuri simbol al milosteniei şi al într-ajutorării semenilor.

Sf. Ierarh Nicolae - ne istorisesc vieţile sfinţilor, s-a născut în jurul anului 260 în localitatea Patara din Asia Mică, într-o familie de oameni evlavioşi, care i-au insuflat credinţa în Dumnezeul cel adevărat şi dragostea faţă de oameni. Rămas orfan de tânăr, Nicolae şi-a împărţit averea sa săracilor şi s-a dedicat întru totul rugăciunii, postului şi faptelor bune. A călătorit la Locurile Sfinte şi apoi a vieţuit într-o mânăstire din locurile natale în ascultare, rugăciune şi smerenie. După moartea arhiepiscopului de Mira Lichiei, întreg poporul într-un glas l-a ales ca episcop al acestei cetăţi pe Sf. Nicolae care era un preot cu o viaţă aleasă şi sfântă.

Ca păstor sufletesc Sf. Ierarh Nicolae a dovedit dragoste şi grijă faţă de turma încredinţată lui spre păstorire nu numai în trebuinţele sufleteşti ale acesteia, dar şi în lipsurile materiale ale ei. A purtat de grijă văduvelor, orfanilor, oamenilor nevoiaşi, călătorilor în aşa fel încât s-a făcut după cuvântul Apostolului Pavel **„tuturor toate"** (I Cor. 10, 33) dovedind prin aceasta că este cu adevărat **„păstorul cel bun care-şi pune sufletul pentru oile sale"** (Ioan 10, 11).

Încă în viaţă fiind, Sf. Nicolae a făcut multe minuni: a scăpat trei fete sărace de la păcat, a izbăvit pe trei voievozi de la nedreaptă moarte, a salvat prin rugăciunile Sale o corabie ce era gata să se scufunde, motiv pentru care a fost ales ca patron al corăbierilor şi multe altele.

A participat şi la Sinodul I ecumenic de la Niceea din anul 325 unde a combătut erezia lui Arie, cel care tăgăduia dumnezeirea Mântuitorului Hristos.

Toate calităţile şi virtuţile Sf. Nicolae sunt cuprinse admirabil în troparul său pe care-l cântăm în această zi: **„Îndreptător credinţei şi chip blândeţelor, învăţător înfrânării te-a arătat pe tine, turmei tale adevărul lucrurilor. Pentru aceasta ai câştigat cu smerenia cele înalte, cu sărăcia cele bogate. Părinte Ierarhe Nicolae, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre".**

A trecut la Domnul la adânci bătrâneţe, cu pace, la 6 decembrie în anul 330, iar Biserica Creştină îi păstrează de atunci până astăzi cu o veneraţie vie icoana sufletului său plin de bunătate, de dreptate şi de iubire. Sf. Ierarh Nicolae a ajuns la treapta sfinţeniei şi a desăvârşirii - la care suntem chemaţi cu toţii - prin virtutea milosteniei prin care şi noi urmând exemplul său putem să venim în ajutorul celor aflaţi în nevoi şi suferinţe şi putem astfel să dobândim Împărăţia Cerurilor.

Sf. Scriptură atât a Vechiului cât şi a Noului Testament mai ales este plină de citate în care este preamărită virtutea milosteniei creştine.

„Iubeşte milostenia şi Judecata Domnului, de mila Domnului este plin pământul", ne îndeamnă proorocul şi psalmistul David (Ps. 32, 5), iar Solomon înţeleptul spunea: **„Cel ce se îndură de cei sărmani e fericit"** (Pilde 14, 21). Proorocul Isaia inspirat de Duhul Sfânt glăsuieşte astfel: **„Dacă dai pâinea ta celui flămând şi tu saturi sufletul amărât, lumina ta va răsări în întuneric şi bezna ta fi-va ca**

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor de tot binele voitor şi pururea rugător către Domnul,

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului

„Asociaţiunea" la actul Unirii de la 1 Decembrie 1918

(I)

Dacă istoriografia Astrei nu se poate lăuda decât cu puţine cărţi, numărul studiilor, dar şi al articolelor comemorative este extrem de mare. Importanţa naţională a asociaţiei de pe Cibin, în toate aspectele ei, a fost prezentată într-un spaţiu relativ larg, chiar dacă prea puţin pe bază de documente. Acest mare număr de materiale publicate, care au reliefat merite ale „Asociaţiunii", a compensat oarecum imposibilitatea publicării unor volume de documente prin obstrucţia, atât de bine regizată, a celor din culise, premiaţi şi promovaţi pentru „românismul" lor. Dar despre avatarurile arhivei respective cu alt prilej.

Deşi în perioada primului război mondial Astra a activat în foarte mică măsură în despărţăminte, centrala de la Sibiu şi-a menţinut activitatea, deşi cei doi secretari, cel literar şi cel administrativ, nu mai funcţionau. O. Goga demisionase şi prin Paris se refugiază în România, iar O.C. Tăslăuanu dezertează din armata maghiară în Banat pentru a ajunge tot la Bucureşti. Partenie Cosma, membru al comitetului central al Astrei şi director executiv al Băncii „Albina", renunţă la rândul său a se mai reîntoarce din concediul petrecut la Călimăneşti şi-şi îndreaptă paşii în aceeaşi direcţie; O. Ghibu, preşedintele secţiei şcolare, şi apoi I. Agârbiceanu le vor urma exemplul, iar reacţiile oficialităţii nu s-au lăsat aşteptate.

Conducerea Astrei, membrii ei marcanţi din Sibiu sau din despărţăminte, membrii secţiunilor literar-ştiinţifice erau fie angajaţi moral în sprijinul P.N.R., fie angajaţi politic la diferite nivele ale acestui partid, singurul partid reprezentativ al intereselor româneşti. O intelectualitate românească de talia celei sibiene era în mod firesc în primele rânduri ale luptei naţionale în condiţiile vitrege de atunci, deşi cei mai capabili dintre intelectuali luptau deja de cealaltă parte a frontului. În 30 octombrie 1918 românii aleg un Consiliu Naţional, la început din 10 membri, între ei fiind dr. Silviu Dragomir, membru activ al secţiei istorice, dr. Ioan Broşu, dr. Nicolae Bălan. Iată ce reţine revista Astrei: „Pezidentul şi unii din membrii Comitetului Central, fiind aleşi în Comitetul Naţional din Sibiu, în zilele prime ale lunii noiembrie 1918, au stăruit pentru înfiinţarea unei Legiuni române de gardişti voluntari în Sibiu, pentru înfiinţarea de Sfaturi naţionale comunale şi cete de gardişti români, cari să susţină ordinea în sate şi oraşe."

O altă informaţie se referă la o mare adunare românească în 31 octombrie, însă în sala Astrei, condusă de A. Bârseanu, care a ales un comitet executiv, iar în 2 noiembrie 1918, acasă la preşedintele „Asociaţiunii", a avut loc o întrunire

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. GOŢIA DORIN

Mihai Eminescu şi Titu Maiorescu

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, prin contribuţiile lor teoretice, Mihai Eminescu şi Titu Maiorescu, figuri marcante ale culturii noastre din trecut, au vădit raportarea lor la mişcarea de idei existente, pe plan european (Ion Petrovici). Spiritul creator românesc şi-a găsit o complexă şi strălucită expresie în genialul poet, Mihai Eminescu, a afirmat gânditorul Lucian Blaga. Titu Maiorescu şi-a dobândit locul său în gândirea naţională şi firesc, în cea universală, prin spiritul său critic de şcoală dând totodată o aplicaţie concretă ideilor sale, a spus filozoful I. Petrovici (Istoria Filozofiei româneşti, vol. II, Editura Academiei, Bucureşti, 1980, p. 597, 600 şi 645). Începând cu data cunoaşterii dintre ei, între Eminescu şi Maiorescu a avut loc o amplă contingenţă, această contingenţă fiind în accepţiunea de raporturi şi de atingere dintre ei.

În 1870, Eminescu, student la Viena, i-a trimis lui Iacob Negruzzi, redactor la „Convorbiri Literare" din Iaşi, poezia „Venere şi Madonă". Citind-o de mai multe ori, redactorul s-a dus cu ea la Titu Maiorescu şi — încântat — i-a zis: „În sfârşit am dat de un poet". La rândul său, Maiorescu citind-o şi recitind-o, l-a aprobat pe Negruzzi, remarcând, că „aci pare a fi un talent adevărat" (G. Călinescu, Viaţa lui Mihai Eminescu, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966, p. 149—150). Poezia a rămas la Maiorescu şi a fost citită la Junimea, încântându-i pe junimişti. În 15 aprilie 1870, poezia a apărut în C.L. şi totodată a început reputaţia de poet a lui Eminescu. Lui Eminescu i-a fost dăruită Opera completă a lui Schopenhauer, preţuită deopotrivă de Maiorescu şi de Eminescu, fără însă ca ei să fie pesimişti.

În 1871, Eminescu şi Slavici, membri ai societăţii „România Jună", au solicitat unei comisii de trei, între care era şi Maiorescu, să designeze persoana potrivită care să prezinte cuvântarea festivă, la serbarea studenţească, de la Putna. Persoana aleasă a fost A. D. Xenopol.

Întorcându-se în ţară, în 1872, Eminescu şi Slavici s-au dus la Junimea, spre a-şi croi un drum în viaţă. Prin cultura sa filozofică, Eminescu, alături de Maiorescu, era considerat esteticul literar cel mai de seamă al vremii. Sub ochiul înţelegător al lui Maiorescu, Eminescu şi-a citit nuvela „Sărmanul Dionis", apreciată de Maiorescu ca o capodoperă, fiind publicată în „C.L.". Poetul a fost răsplătit şi în bani, pentru continuarea studiilor filozofice, întrerupte, la Berlin. De fapt, poetul se bizuia pe contribuţia lunară a tatălui său.

În timp ce Eminescu era student la Berlin, în ţară i se stabilea reputaţia sa. În articolul „Direcţiunea nouă în poezia şi proza română", publicat în 1872 de Titu Maiorescu, în consens cu cercul Junimea, Eminescu era apreciat ca poetul cel mai de seamă, după Vasile Alecsandri. În „Beţia de cuvinte", din 1873, Titu Maiorescu i-a atacat pe vrăjmaşii Junimii, care s-au năpustit asupra Direcţiei noua, pentru apropierea lui Eminescu de Alecsandri. Lui Eminescu i s-au adus cuvinte de batjocură, caricaturizându-l. Cu firea lui abstractă însă, nepăsător nu numai la injurie, ci şi la laudă — poate ironic — Eminescu a rămas la toate rece (Glossa).

Prevăzând că va ajunge la Ministerul de Instrucţie, în 1874, Titu Maiorescu se

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Quo vadis Homo:
Criză şi speranţă în societatea post-modernă

SECULARIZARE ŞI NIHILISM

Iluminismul a reprezentat un punct crucial în evoluţia lumii occidentale în special. Într-un sens, el a reprezentat o perioadă axială în care omul a ajuns la o nouă conştiinţă de sine, în care s-a dezvoltat un nou nivel de conştiinţă. Iluminismul a însemnat un moment istoric al emancipării omului din vechile şi îngustele structuri, superstiţii şi prejudecăţi, din ideologiile opresive precedente; aceasta a însemnat o remodelare spirituală spre o viaţă nouă şi spre un nou weltanschauung.

Iluminismul a resituat pe om într-o nouă poziţie, atât **coram mundo** şi **coram Deo** cât şi **coram se ipso.**

Totuşi Iluminismul n-a putut oferi nici o garanţie reală în ceea ce priveşte noua direcţie în care a angajat lumea. Entuziasmul caracteristic oricărui început, în acest caz, al unei mişcări de eliberare de asemenea anvergură, n-a fost suficient şi n-a ajutat omul să vadă cu claritate calea cea nouă cu toate implicaţiile ei până la sfârşit. Cum se poate şti în mod precis dacă eliberarea de o ideologie nu-l poate aduce pe om sub opresiunea altei ideologii ce poartă numele de eliberare sau emancipare? În cazul iluminismului a fost mai uşor să se vadă din ce se elibera omul decât spre ce. Acest „spre" putea fi imaginat dar nu cu precizie.

Văzând unde suntem noi după două secole de Iluminism, se poate pune întrebarea în mod justificat: „Nu cumva întreaga noastră civilizaţie este clădită pe o falsă interpretare a ceea ce este omul?"[1] Simone Weill spunea că „trăim într-o lume a irealităţii şi a visului".[2] În acest context ne putem întreba: a fost emanciparea de Dumnezeu şi de religie o eliberare de irealitate şi vis şi o intrare în realitate sau exact vice-versa? Dacă ne uităm la lumea noastră dincolo de aparenţe, înţelegem că S. Weill a avut dreptate. Separându-se de Dumnezeu şi de religie, omul a mers pe drumul dinspre realitate spre vis, dinspre stabilitate şi siguranţă interioară spre îndoială. Aşa zice şi Cioran: „o civilizaţie începe în mit şi sfârşeşte în îndoială".[3]

Desigur, perspectiva de viitor este încă şi mai întunecată dacă acest curs este continuat.

Omul, care „a aspirat să se elibereze de Dumnezeu", şi care „a reuşit aceasta dincolo de cele mai îndepărtate visuri", odată ce s-a separat şi de Creator şi de creaţie, devine un individ în sensul rău al cuvântului, „o fractură, o fisură în Fiinţă".[4] Acest întreg şi lung proces de secularizare, ţinând omul departe de Dumnezeu, a ţinut adevăratul sens al existenţei departe de inima omului.[5]

Emanciparea de care vorbim şi secularizarea au scos pe Dumnezeu din inima omului, au îndepărtat chipul divin din adâncul sufletului omenesc şi în loc au lăsat ceea ce s-a constatat în cele din urmă a fi un deşert de disperare, un vid existenţial caracterizat de un sentiment de golire, de lipsă de sens, şi, cum scrie V. Frankl, de un întreit sindrom: depresiune, opresiune, dependenţă pătimaşă.[6]

Într-adevăr, problema noastră cea mai importantă azi, cum spun sociologii, nu este de natură politică sau de alt fel, ci morală, şi are de-a face cu sensul vieţii.[7] Ceea ce se aude în civilizaţia post-modernă este „strigătul pentru sens, care e strigătul pentru relaţia ultimă, pentru apartenenţa ultimă".[8]

Într-o lume fără Dumnezeu, şi nu pur şi simplu „fără", ci pentru că Dumnezeu a fost omorât, ucis de mâna minţii umane, ucis de tine şi de mine, cum zice Nietzsche,[9] omul devine, în expresia lui J. P. Sartre, „o pasiune inutilă"[10] şi un obiect de manipulare: „Tragedia omului modern stă în aceea că el gândeşte singur . . . el a ieşit afară din domeniul creaţiei divine şi a intrat în cel al manipulării umane".[11] Criza interioară a metafizicii occidentale, ca o consecinţă istorică a progresiei intelectuale în civilizaţia vestică[12] ridicată la nivel de „conştiinţă istorică",[13] l-a abandonat pe omul epocii noastre „radical post-teistă"[14] unei înfricoşătoare oscilări între respingerea a ceea ce este sănătos şi sigur şi lipsa unei perspective de stabilitate şi certitudine.

Nihilismul modern l-a lăsat pe om obosit de absenţa lui Dumnezeu, terorizat de monstrul pe care-l vede în oglinda din adâncul sufletului său, câtă vreme Dumnezeu a fost izgonit de acolo. Aşa se exprimă şi A. Heschel: „Existenţa fără transcendenţă este un mod de a fi unde lucrurile devin idoli, iar idolii monştri".[15]

(Continuare în pag a 2-a)

THEODOR DAMIAN

„Credința lucrătoare prin iubire..."

(Urmare din pag. 1)

miezul zilei. Domnul te va călăuzi continuu și în pustie va sătura sufletul tău. El va da tărie oaselor tale și vei fi ca o grădină adăpată, ca un izvor de apă vie, care nu seacă niciodată" (Isaia 58, 10-11).

Mântuitorul Hristos îi fericește pe cei milostivi în Predica de pe Munte zicând: **„Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui"** (Matei 5, 7) și ne îndeamnă la aceasta atunci când ne poruncește tuturor: **„Fiți milostivi precum și Tatăl vostru milostiv este"** (Luca 6, 36) și tot El ne spune că: **„Mai fericit este a da decât a lua"** (Fapte 20, 35).

Mântuitorul Însuși ne-a dat pildă de milostenie și de dărnicie atunci când: **„a tămăduit toată boala și toată neputința în popor"** și ne-a arătat că la dreapta judecată vom fi chemați să dăm răspuns și de felul în care am stat într-ajutorul semenilor noștri: a celor bolnavi și goi, a celor întemnițați și străini, a celor flămânzi și însetați (Matei 25, 34-46), adeverindu-ne că întrucât am făcut bine unui semen de-al nostru, I l-am făcut chiar Lui, adică Mântuitorului.

Suntem chemați cu toții să dovedim prin faptele noastre că avem o credință vie, o **„credință lucrătoare prin iubire"** (Gal. 5, 6), bineștiind că **„o credință fără fapte este moartă"**, cum ne învață dumnezeiescul Apostol Iacob (Iac. 2, 14). Să căutăm așadar să fim milostivi și să dăm **„cu inimă bună"** (Col. 3, 12) obolul nostru celor care au nevoie de ajutor, pentru a ne putea număra și noi între fiii cei aleși ai Împărăției Cerurilor și pentru a ne putea bucura împreună cu toți sfinții și cu Sf. Ierarh Nicolae de bunătățile cele gătite nouă de **„la întemeierea lumii"** (Matei 25, 34).

Ne îndreptăm, la fel ca și în anii precedenți, și acum cu acest Apel de suflet, către toți binecredincioșii creștini din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie a Sibiului, în vederea constituirii noului Fond Filantropic pe anul viitor 2001.

Avem speranța că și în acest an, la fel ca și în cel precedent Dumneavoastră veți răspunde cu generozitate acestui Apel, dovedind astfel că ați înțeles pe deplin mesajul Evanghelic pe care ni-l adresează tuturor Mântuitorul Hristos, acela de a fi milostivi.

În anul acesta, din fondul existent anterior am ajutat financiar sute de familii și persoane nevoiașe, săraci, persoane handicapate, oameni bolnavi, șomeri, case de copii, precum și studenți și elevi proveniți din familiile cu mulți copii. Sume importante de bani au fost distribuite din acest fond și sinistraților de pe urma inundațiilor din primăvara acestui an.

Astăzi când Biserica noastră strămoșească este chemată la slujirea oamenilor și la o susținută activitate filantropică și misionară, obolul Dvs. dat cu jertfelnicie și cu credință se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-și îndeplinească misiunea ei filantropică pe acest pământ.

Rugăm pe Părintele Luminilor de la care se pogoară **„toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit"** (Iacob 1, 17) să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele dragostei creștine și să Vă hărăzească Dvs. și familiilor Dvs. sănătate, pace, belșug și mântuire.

În același timp, Vă mulțumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel și în numele celor care au fost ajutați sau vor fi ajutați în viitor de către Centrul nostru Eparhial din obolul Dvs. și cu siguranță că ei la rândul lor se vor ruga pentru sănătatea și mântuirea Dvs.

Tuturor credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate și de belșug în viață, iar Dumnezeu **„Cel milostiv și iubitor de oameni"** să vă dăruiască sănătate și spor duhovnicesc, iar Sf. Ierarh Nicolae să ne fie tuturor cald folositor și rugător la altarul cel ceresc. AMIN.

(Urmare din pag. 1)

a fruntașilor români din Sibiu care-l aleg pe Bârseanu președintele Consiliului Național Român. Dintre membrii comitetului executiv reținem pe: N. Ivan, I. Stroia, I. Beu, I. Lăpădatu, Oct. Russu, astriști cu renume și merite incontestabile.

La inițiativa lui A. Bârseanu, C.N.R. din Sibiu determină forul central să-i încredințeze lui N. Bălan, profesor în Sibiu, ca împreună cu căpitanul Victor Precup să plece la Iași pentru a cunoaște atitudinea guvernului român.

La ordinul vicecomitelui din Sibiu, nr. 9287 din 11 octombrie 1918, cursurile Școlii Civile de Fete sunt sistate din cauza gripei spaniole până în 28 octombrie. Procesele verbale ale consiliului profesoral al Școlii Civile de Fete menționează reîntoarcerea de pe front și reluarea catedrei sale de către profesorul Sabin Oprean, „care timp de peste patru ani a fost sub arme". În consiliul profesoral din 19 noiembrie se decide reluarea cursurilor la 25 noiembrie, iar studiul limbilor străine să fie structurat astfel: 3 ore săptămânal pentru limbile maghiară și germană, 2 ore pentru limba franceză. Se vor introduce pentru prima dată și „capitole din istoria românească". După sistarea internatului și a cursurilor

„Asociațiunea..."

o perioadă în 1916, în anul de studii 1918/1919, în cele patru clase învățau 167 eleve, adică cel mai mare număr din istoria școlii, ceea ce demonstrează, se afirmă în procesul verbal din 22 octombrie 1918, „că publicul nostru arată deosebit interes față de școala și internatul Asociațiunii...". În 27 noiembrie 1918 corpul profesoral alege ca delegați la adunarea de la Alba Iulia pe dr. Vasile Bologa, directorul școlii, iar in ședința din 6 decembrie s-a decis a se ignora ordinul inspectorului maghiar regal din Sibiu, care interzicea utilizarea în școală a manualului de limbă germană a dr. C. Lacea și cel de stilistică a lui I. Fekete Negruțiu. Programa școlară e modificată apoi conform cu hotărârile de la Alba-Iulia, astfel: s-a eliminat limba maghiară din programa școlară, s-a redus la 2 numărul de ore la limba germană pe săptămână și concomitent a crescut la 3 numărul de ore de limba franceză. Numărul de ore de limba română a crescut de la 4 la 5 săptămânal, în clasa I se introduce geografia României, în clasele 3—4 se adaugă istoria universală și „istoria poporului român", iar în „cursul complementar istoria poporului român și geografia în câte 2 ore pe săptămână". În cele din urmă se ține seama de hotărârile conferinței profesorilor din 2 decembrie de la Alba-Iulia și se acceptă studiul limbii maghiare „în mod facultativ în clasele superioare". Teama nu dispăruse cu totul.

Ulterior Consiliul Național Român decide alegerea unor delegați pentru adunarea de la Alba-Iulia, anume câte 5 reprezentanți ai fiecărui cerc cultural, respectiv câte 2 din partea diferitelor asociații, organizații, gărzi naționale.

Ultimul punct al ședinței Comitetului Central din 23 noiembrie 1918 este dedicat alegerii a doi delegați pentru „marea adunare națională a românilor" de la Alba Iulia acolo unde delegații se vor pronunța „referitor la voința românilor din Ardeal și Ungaria cu privire la viitoarea lor aparținere". Aleșii Astrei au fost Andrei Bârseanu, președinte, și dr. Octavian Russu, membru al Comitetului Central. Abia în ultimul moment, din motive medicale(?), reprezentarea Astrei a fost încredințată locotenent colonelului Corneliu Bardoși și casierului Ioan Banciu.

Delegatul Școlii Civile de Fete a fost ales abia în 27 noiembrie 1918, cum am mai spus, și, în mod firesc, acela a fost dr. Valeriu Bologa.

(Continuare în nr. viitor)

Criză și speranță în societatea post-modernă

(Urmare din pag. 1)

În timpul nostru omul încă are nevoie de religie. Dar ce fel de Dumnezeu vrea el pentru această religie? Cu chipul nostru sfâșiat, distorsionat, noi nu putem crea, imagina un astfel de Dumnezeu decât după chipul nostru. Un Dumnezeu propus sau creat de știință? „Știința care a descuiat ceea ce e bun în natură ne-a dat și puterea de a distruge întreaga viață pe pământ".[16] Perspectiva înfricoșătoare pe care știința ne-o dă este aceea a „progresului înspre prăpastie"[17]; cam așa descrie lucrurile G. Tournier: „détruire, annuler, c'est la tentation des techniciens, impacients de reconstruire, de recomencer".[18] Ne aflăm la acest punct periculos în existență din cauza dezvoltării inegale a științelor exacte și a celor morale. Științele morale sunt într-un „fabuleux retard"[19] față de științele exacte. Acesta e motivul pentru care G. Tournier vede ca singură soluție pentru rezolvarea crizelor noastre, educarea morală urgentă a tuturor.[20] Aceasta ar aduce pe om din nou sub o autoritate credibilă și respectată căreia va trebui să i se dea ascultare. Prăbușirea autorității în cultura occidentală,[21] declinul ei[22] este una din cauzele relei întrebuințări a libertății umane. Nu există identitate reală pentru om dacă acesta nu împacă și armonizează libertatea cu autoritatea, și, din nou, pentru aceasta este nevoie de o educație morală care să genereze o nouă teorie sănătoasă despre om.

Este vital să existe teorii sănătoase și imagini decente despre om, izvorâte din această reconciliere între libertate și autoritate, pentru că, așa cum A. Heschel scrie, „o teorie despre stele nu devine niciodată parte integrantă din ființa stelelor. O teorie despre om intră în conștiința lui, îi determină auto-înțelegerea și-i modifică însăși existența. O teorie despre om afectează natura omului".[23]

Ceea ce noi am avut și avem în societățile mai ales occidentale sunt teorii despre mașini care încet dar sigur au contribuit la reificarea omului, a conștiinței sale.

O NOUĂ CONȘTIENȚĂ

Dezastrul incalculabil al defăimării omului ne face să ne gândim în mod necesar la „înfricoșătoarea seriozitate a situației umane"[24] a generațiilor contemporane, și la urgența disperată a „nevoii de mântuire în sens practic".[25] Restaurarea omului[26] este atât de urgentă și serioasă, deoarece „dacă nu învățăm să trăim împreună, vom muri împreună".[27]

Este posibil ca imaginea lumii contemporane și mai ales în ipostaza ei vestică pe care am prezentat-o schematic mai sus să apară unora ca foarte întunecată. Desigur sunt multe aspecte pozitive în lumea noastră, de asemenea. Totuși lucrul de care încercăm să fim conștienți este imensul potențial distructiv ce există la diverse niveluri atât în domeniul material cât și spiritual. Într-adevăr trăsăturile negative descrise mai sus se dovedesc a fi foarte concrete și reale oricărui analist atent al situației lumii contemporane, fie el din domeniul teologiei, filosofiei, sociologiei, psihologiei, istoriei sau din altele.

Dar înseși aceste crize, prin evoluția lor au dus la crearea unei noi stări de conștiență despre riscurile capitale pe care omul le asumă dacă va continua să meargă în aceeași direcție. Tot mai multe voci ne previn asupra acestor riscuri și pericole.

Noul proces de conștientizare este caracterizat, între altele, prin forme de spiritualitate[28] ce apar în timpul nostru. „Mulți au descris această perioadă de timp ca fiind cea de a patra mare venire în fire, trezire, în istoria noastră", după cele din secolele XVII, XVIII și XIX.[29] Pragul sec. XXI, în care trăim noi, este numit de E. Cousins: A Doua Perioadă Axială, adică perioadă a dezvoltării unei noi conștiințe în om, una de autoreflecție, analitică, critică, o perioadă de transformare a modului în care omul se înțelege pe sine.[30] Câtă vreme Prima Perioadă Axială, cum susține K. Jaspers, a produs conștiința individuală, A Doua Perioadă Axială, după Cousins, produce o conștiință globală în om, o viziune globală a pământului, a cosmosului, a condiției umane și a umanității în întregimea ei.[31] Totuși, această nouă mentalitate este încă în curs de creștere, de aceea ea încă trebuie să fie făcută cunoscută, întărită, confirmată.

Ne putem gândi că unele catastrofe precedente pot constitui un preaviz suficient pentru timpul nostru cu privire la calea ce e de ales în viitor; totuși, așa cum L. Newbegin observă, ceea ce ne trebuie nouă nu e o frică ce ar fi de așteptat să ne izbăvească de frică, ci o voce mântuitoare. În cuvintele lui,

> Putem gândi că vederea nourului ciupercă care a terorizat mintea omului occidental fără încetare de când a apărut întâi la Hiroshima ar fi de ajuns. Dar noi știm că frica nu aduce izbăvire. De unde așadar ar putea o voce, nu de condamnare ci de mântuire, să fie rostită în așa fel încât lumea vestică modernă s-o poată auzi ca pe vocea Mântuitorului și Domnului său?[32]

Ceea ce ne trebuie acum e o nouă sesibilitate la ideea de Dumnezeu; avem nevoie să refrazăm teologia noastră, să rostim din nou conceptele noastre într-un mod semnificativ și cu sens față de situația noastră actuală, trebuie să reinventăm relația noastră cu Dumnezeu și comuniunea dintre noi. Aceasta este și întrebarea lui John Macquarrie: „Ar fi oare posibil să formulăm un concept coerent despre Dumnezeu care să fie plin de sens în lumea de azi?"[33] Bineînțeles, răspunsul răspicat al ortodoxiei este: da.

Într-adevăr, după o puternică secularizare a societății vestice în anii 1960, am fost martori emancipării statului și a altor instituții de religie, în multe țări occidentale. În anii 1970, deja se auzeau chemări pentru o reîntoarcere spre sacru,[34] care, potrivit lui Mircea Eliade este „potențialul intrinsec al economiei psihice a ființei umane".[35]

Trăim astăzi fenomenul unei renașteri religioase,[36] mai ales când religia e înțeleasă, cum zice B. Malinovski, ca producând întotdeauna integrare socială.[37] Deși „chestiunea religioasă este la inima și în adevăratul centru al vieții contemporane,"[38] cursul acesteia încă depinde de ezitările omului și de jena lui existențială.

Pentru A. Heschel, unul din cele mai jenante lucruri în viața noastră e acela că noi suntem cel mai mare miracol pe pământ și totuși nu-l înțelegem. Și religia depinde de ceea ce facem noi cu această jenă ultimă.[39]

Se poate remarca în Occident un crescând interes în religiile și spiritualitatea orientală,[40] uneori atât de necritic, neselectiv și confuz că mulți autori atrag atenția asupra riscurilor unei astfel de situații. Vorbind exact despre acest lucru V. Frankl cerea „degurificarea societății noastre"[41] și canalizarea „căutării spirituale multilaterale"[42] spre propriile noastre tradiții și valori ale trecutului.[43] Reîntoarcerea la tradițiile noastre autentice, la modurile vechi în care viața omului a avut sens ne-ar oferi coerența necesară, pe care am pierdut-o, pentru viața noastră împreună.[44]

În fața noilor secte și culte, a noilor mișcări religioase sincretiste există în multe cercuri un crescând interes în a păstra valorile tradiționale în identitatea lor inalterabilă, pentru reafirmarea propriei noastre identități, manieră sigură prin care putem da coerență și coeziune vieții noastre.

Realizând că remediile pentru slăbiciunile noastre rezidă în propria noastră tradiție vom avea și mai mult interes în a promova valorile acesteia, și înțelegând că nu avem nevoie să cumpărăm sub alt nume ceea ce avem deja în propriul nostru tezaur.

---

1 A. Heschel, **Who Is Man?**, Stanford University Press, Stanford, CA, 1965, p. 5.

2 Simone Weil, **Waiting for God,** Harper and Row, New York, 1951, p. 159.

3 E. Cioran, **The Temptation to Exit,** Quadrangle Books, Chicago, 1970, p. 37.

4 **Ibidem.**

5 R. Wicks, **Living Simply in an Anxious World,** Paulist Press, New York, 1988, p. 8.

6 V. Frankl, **Man's Search for Meaning,** Simon and Schuster, New York, 1984, p. 143.

7 R. Bellah et. al., **Habits of the Heart, Individualism and Commitment in American Life,** Harper and Row, New York, 1985, p. 295.

8 A. Heschel, **op. cit.,** p. 73.

9 Friedrich Nietzsche, **Joyful Wisdom,** cu o introducere de K.F. Reinhardt Frederick Ungar Publishing Company, New York, 1960, p. 167.

10 vezi Alexander Schmemann, **The Celebration of Faith, Sermons Vol. I,** St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood N.Y., 1991, p. 21.

11 A. Heschel, **op. cit.,** p. 76.

12 Christos Yannaras, **De l'Absence et de l'Inconnaissance de Dieu,** Cerf, Paris, 1971, p. 45.

13 **Ibidem,** p. 59.

14 Everett J. Tarbox Jr., „The A/Theology of Don Lupitt: A Theological Option in our Post-Modern Age", în **Religious Humanism,** Vol. XXV, Nr. 2, 1991, p. 72.

15 A. Heschel, **op. cit.,** p. 86.

16 R. Bellah et. al., **op. cit.,** p. 277.

17 **Ibidem.**

18 Gilbert Tournier, **Le Coeur des Hommes,** Librairie Arthème Fayard, Paris, 1965, p. 214.

19 **Ibidem,** p. 216.

20 **Ibid.,** p. 217.

21 A. Lowen, **Narcissism, Denial of the True Self,** Mac Millan, New York, 1985, p. 81.

22 Ch. Lasch, **The Minimal Self, Psychic Survival in Troubled Times, W.W. Norton,** New York, 1984, p. 46.

23 A. Heschel, **op. cit.,** p. 7.

24 A. Heschel, **op. cit.,** p. 13.

25 R. Viladesau, **The Reason for our Hope,** Paulist Press, New York, 1984, p. 15.

26 Dumitru Stăniloae, **Iisus Hristos sau Restaurarea Omului,** Sibiu 1943.

27 Sallie McFague, **Models of God: Theology for an Ecological Nuclear Age,** Fortress Press, New York, 1987, p. 53.

28 John L. Elias, "The Return of Spirituality: Contrasting Interpretations", in **Religious Education,** Vol. 86, no. 3, 1991, p. 45.

29 **Ibidem.**

30 Ewert H. Cousins, „Greek Metaphysics in Judaism and Christianity Viewed From a Global Perspective", în **Archivio di Filosofia,** Anno LIII, Nr. 1, 1985, p. 116.

31 **Ibidem,** p. 122.

32 L. Newbigin, **Foolishness to the Greeks,** W.B. Eerdmans Grand Rapids, MI, 1986, pp. 9-10. John Macquarrie **In Search of Deity,** Crossroad, New York, 1984, p. 14.

33 John Macquarrie, **In Search of Deity,** Crossroad, New York 1984, p. 14.

34 John L. Elias, **op. cit.,** p. 456.

35 Khoren Arisian, „The Humanist Spiritual Imperative for a New Age", în **Religious Humanism,** Vol. XXV, Nr. 4, 1991, p. 158.

36 E. Fromm, **The Art of Loving,** Bantam Edition, Harper and Row, New York, 1970, p. 87.

37 Robert D. Baird **Category Formation and the History of Religions,** Mouton, Holland, 1971, p. 61.

38 A. Schmemann, **The Celebration of Faith, Sermons, Vol. I.** St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY, 1991, p. 12.

39 A. Heschel, **op. cit.,** p. 113.

40 John L. Elias, **op. cit.,** p. 455.

41 V. Frankl, **op. cit.,** p. 153.

42 K. Arisian, **op. cit.,** p. 160.

43 John L. Elias, **op. cit.,** p. 462.

44 R. Bellah et al., **op. cit.,** p. 283.

Un teolog uitat: J.P. Migne – 200 de ani de la naştere

Unul dintre numele de rezonanţă în literatura patristică, fie în Orientul ortodox, fie în Apusul catolic sau protestant este fără îndoială acela al abatelui Jean Paul Migne, de la a cărui naştere s-au împlinit în toamna aceasta 200 de ani.

Numele său arhicunoscut de toţi teologii, de toţi cercetătorii, fie bisericeşti, fie profani, este legat fără îndoială de monumentala Sa operă care-i poartă generic şi numele: *Patrologia Migne.*

Deşi este folosit atât de des în cercetarea teologică, dar şi cea laică, cum spuneam, se cunosc foarte puţine date despre preotul şi omul de studiu, despre editorul şi traducătorul de excepţie care a fost J.P. Migne. S-a născut la 25 octombrie, anul 1800 în mica localitate Saint-Flour din centrul Franţei într-o familie modestă dar aplecată spre cultură şi spre viaţa contemplativă.

Franţa acelor ani ai copilăriei lui îşi revenea încet şi nesigur, de pe urma evenimentelor provocate de Revoluţia franceză din 1789 şi care a produs multă tulburare şi în sânul vieţii bisericeşti din Franţa, aducând cu sine noi martiri ai credinţei, care refuzaseră să abjure în faţa ideilor impuse de revoluţionarii atei.

În vâltoarea evenimentelor ce au urmat, tânărul seminarist şi viitorul preot J. P. Migne a înţeles pe deplin pericolul la care era supusă Biserica Franţei din acea vreme şi a avut convingerea fermă că doar întoarcerea la spiritualitatea primelor secole de viaţă creştină, respectiv la scrierile părinţilor răsăriteni şi apuseni, era singura cale de surmontare a acestei stări de fapt. *„Întoarcerea la izvoare"* a fost deviza Sa şi pentru aceasta a lucrat ca nimeni altul la punerea ei în practică şi la scoaterea la lumină a operelor părinţilor Bisericii. După terminarea Colegiului Catolic din Orleans a fost hirotonit preot în anul 1824. Timp de 8 ani, până în 1832, a fost paroh în trei localităţi din provincia Sa natală. În decursul acestor ani s-a perfecţionat în studiul limbilor clasice, greaca şi latina, şi a început asiduu studiul operelor părinţilor Bisericii.

Voinţa sa de fier, disciplina şi cultura sa l-au impus în ochii superiorilor, fiind transferat în Capitala Franţei, la Paris, în 1833.

Aici a început să redacteze un ziar de mare popularitate la acea vreme: *„Lumea religioasă, culturală, ştiinţifică şi literară"*. Paralel cu această muncă a editat cunoscuta: *„Enciclopedie Catolică"* în 10 volume, devenită celebră prin referirile pe care le-a făcut în cuprinsul ei la ultimele cuceriri ale ştiinţei, ale astronomiei şi ale botanicii din acea vreme.

Din 1850 până în 1853 a lucrat împreună cu fratele său Victor-Ştefan la redactarea altui ziar parizian *„Jurnalul faptelor"*.

Din 1853 s-a dedicat exclusiv editării textelor patristice, care era de altfel idealul vieţii sale. Singurul lui ajutor a fost tăria lui sufletească şi credinţa că prin munca Sa va putea fi de folos Bisericii şi teologilor ei.

La această muncă cu adevărat titanică a beneficiat şi de sfatul şi ajutorul moral al episcopului Sibour de Versaille, motiv pentru care numele lui va apărea pe frontispiciul volumelor editate între 1840—1868 în număr de 190.

La 1 februarie 1868 un incendiu puternic îi distruge munca de o viaţă, pierind în flăcări manuscrisele pregătite pentru tipar, zeţăria, aparatura din tipografie şi biroul său. În câteva ore bătrânul abate şi-a văzut risipită osteneala vieţii sale, dar nu a căzut în deznădejde.

Tipografia sa avea 600 de angajaţi, ceva enorm pentru vremea aceea şi aproximativ 70 000 de persoane cumpăraseră deja lucrările abatelui Migne. De remarcat faptul că în incendiul respectiv au pierit şi 600 de tone de plumb, folosit la tipar, în aşa fel încât pagubele s-au ridicat la aproximativ opt milioane de franci. Dar tipografia a renăscut apoi din propria-i cenuşă aidoma „Păsării Phonix", şi el a reuşit să scoată de sub tipar şi alte volume, fără însă a avea succesul editorial dinainte.

Cu durerea de a nu-şi fi putut vedea visul împlinit, venerabilul abate J.P. Migne a trecut la cele veşnice la 24 octombrie 1875 fiind înmormântat într-un cimitir parizian.

La împlinirea a 100 de ani de la moartea lui, în 1975 au avut loc atât la Roma, cât şi la Paris, manifestări omagiale la care cercetători, lingvişti şi teologi din întreaga lume au reliefat munca şi acrivia ştiinţifică a abatelui intrat deja în istorie.

Manifestări prilejuite de acest eveniment au avut loc şi la Institutul de studii patristice din Roma, la Universitatea din Sorbona, la Oxford în Anglia şi în alte centre universitare. Este impresionantă lista lucrărilor editate de acest neobosit edior în decursul vieţii sale. Amintim câteva: *„Comentarii la cărţile Sf. Scripturi"*, 28 de vol., Paris 1837—1845; *„Lucrări ale teologilor clasici din sec. XVI—XIX"*, 28 de vol., Paris, 1837—1845; *„Enciclopedia Teologiei"*, 52 de volume, Paris, 1844—1859; *„Noua enciclopedie a Teologiei"*, 53 de volume, Paris, 1851—1859; *„Culegere de predici"*, 91 de volume, Paris, 1844—1856, 1856—1866; *„Istoria bisericească"*, 26 de volume, Paris 1852—1875; *„Cuvântări în cinstea Sf. Fecioare Maria"*, 13 volume, Paris 1866—1868, iar lucrarea de căpetenie a lui Migne rămâne fără îndoială Patrologia lui care face cinste oricărei biblioteci. Ea este împărţită în două părţi: *Patrologia latină* cu 217 volume, cuprinzând un număr de 297 567 de pagini şi conţinând scrieri ale marilor teologi apuseni începând de la Tertulian până la papa Grigorie cel Mare (vol. 1—73), aceste volume fiind editate la Paris între 1844—1849; vol. 74—217, cuprinzând operele teologilor de la papa Grigorie cel Mare până la papa Inocenţiu al III-lea (1199—1216) şi au apărut la Paris între 1849—1855.

Patrologia greacă are 161 de volume, cuprinzând opere ale părinţilor şi scriitorilor bisericeşti din Răsărit, fiecare fiind tradus şi

(Continuare în pag. a IV-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Mihai Eminescu şi Titu Maiorescu

(Urmare din pag. I)

gândea să-l aducă pe Eminescu la catedra de Filozofie a Universităţii din Iaşi, cu condiţia ca poetul să-şi fi dat doctoratul. Pentru perspectiva acestei numiri, pe care o considera a fi venit prea curând, Eminescu i-a mulţumit prin scrisoare lui Maiorescu.

Ajuns ministru, Maiorescu i-a oferit lui Eminescu un sprijin material de 100 de galbeni, spre a merge la Jena, să-şi pregătească doctoratul. Obţinând 300 de taleri solicitaţi, Eminescu a pornit într-o lungă „odisee arheologică şi istorică", încheiată fără rezultatul aşteptat. În timp ce Maiorescu îl socotea pe Eminescu a fi între tomuri la Jena, poetul, nemaiavând nimic din ajutorul material primit, sosea la Iaşi, spre a-şi duce — în continuare — viaţa zbuciumată şi nefericită. Dându-şi seama că „aripa largă a poetului nu putea fi închisă prin gratiile strâmte ale bunului simţ, prin decretul din 16 octombrie 1874, ministrul Titu Maiorescu semna numirea lui Eminescu în postul de director al Bibliotecii centrale din Iaşi (G. Călinescu, op. cit., p. 180—181). Deşi nu mai putea să meargă pentru doctorat, totuşi în acel an 1874, Eminescu şi-a făcut debutul la Institutul academic din Iaşi. Xenopol l-a lăsat să suplinească al său curs de logică. Eminescu a căutat să alcătuiască singur un manual de logică, pe care îl scotea a fi necesar.

La 1 iulie 1875, Eminescu a fost scos din funcţia adecvată pentru studiu, de la B.C.I. Numindu-l revizor şcolar pe judeţele Iaşi şi Vaslui, Titu Maiorescu era încredinţat că nu-i face rău. Acţionând cu clarviziune pedagogică şi socială, cu spirit administrativ, Eminescu a reuşit pe un spaţiu restrâns, să înregistreze cel mai ridicat nivel al conştiinţei culturale, naţionale, din istoria învăţământului (G. Călinescu, op. cit., p. 192).

Pentru poetul M. Eminescu, ligamentul central cu Junimea l-a constituit mai ales Titu Maiorescu, prin afecţiunea ce o avea faţă de poet şi prin superioritatea sa culturală, faţă de contemporani. Împreună, ei aveau aceeaşi orientare a gândirii spiritului lor. Ambii erau filozofi, întemeiaţi pe gândire speculativă, nizuindu-se să ajungă la o concepţie asupra universului, din care să rezulte un sistem de etică şi de estetică. Preocuparea lor a fost atât pentru conţinutul gândirii, cât şi pentru forma ei. Amândoi erau admiratori ai lui Schopenhauer, contemplatori ai adevărului şi frumosului, dar nu propriuzis pesimişti. De altfel, din Luceafărul reiese nestăvilita dorinţă de a trăi, căci afirmă cu convingere: „Trăind în cercul vostru strâmt, / norocul vă petrece, / iar eu în lumea mea mă simt / nemuritor şi rece". Loviţi de ura contemporanilor, ambii însă au simţit afinităţile lor spirituale, cu posibilitatea apropierii şi a legăturii sufletelor lor. Ca dovadă, lui Maiorescu i se datoreşte prezentarea categorică a operei poetului, iar lui Eminescu, formularea — la Viena — a direcţiei maioresciene şi apărarea autorului Logicii faţă de atacurile unui ins necuviincios (G. Călinescu, op. cit., p. 204—207).

Din modul de comportare a lui Maiorescu s-au desprins: ideea dependenţei de sine a celorlalţi şi bunele sale intenţii de protector. Recunoscând de timpuriu meritele lui Eminescu, Maiorescu a căutat să-i asigure o carieră strălucită, în afară de nevoi. Eminescu era un spirit căutător de prietenii strânse. Dacă intelectualiceşte Eminescu a fost maiorescian convins, omeneşte grăind, Eminescu n-a fost prietenul lui Maiorescu.

Din unele rânduri atribuite lui Eminescu, reiese — în mod defavorabil pentru Maiorescu — anume, că „nu el a descoperit şi călăuzit geniul lui Eminescu". Cât despre celebritate — spune Eminescu —, „eu n-am râvnit-o nicicând, şi mai ales din partea lui Maiorescu, care s-ar fi lăudat cu talentul meu, fără să ştie, că mie nu-mi prea place lauda d-sale... D-nul Maiorescu a căutat să-mi impună modul său de a vedea... dar din îndemnul lui n-am scris nici un rând, nici n-am fost inspirat..." „De fapt, Eminescu nu vedea în Maiorescu „un păianjen prădalnic, care îşi atrage prada", ci pe strălucitul intelectual, pe care l-a apărat la Viena" (G. Călinescu, op. cit., p. 209—210).

Eminescu a frecventat — în continuare — colonia junimistă din Bucureşti, stabilită în casa lui Maiorescu, îndeplinind rolul oficial, de lector al Junimii.

Îngrijoraţi de soarta poetului, prietenii lui au vrut să-i vină într-ajutor. D-na Mite Kremnitz, cumnata lui Maiorescu, i-a oferit o cameră, în schimbul lecţiilor de limba română. Din a sa consideraţie pentru modesta existenţă, Eminescu s-a sfiit să accepte. În schimb, profitând de absenţa lui Eminescu din Bucureşti, Maiorescu a pus să i se aducă în casă la el, toate lucrurile poetului. Datorită rânduielii aristocratice şi a regulilor ce se impuneau, poetul n-a putut sta la Maiorescu mai mult de două săptămâni. Felul de a fi al poetului, cu mândria sa, nu accepta să trăiască din milostivirea omului căruia nu-i putea oferi ceva în schimb, date fiind superioritatea şi norocul acestuia, de care zeiţa Fortuna l-a făcut părtaş în viaţă.

Dacă „Scrisorile" poetului, publicate în 1881, au fost gândite mai de mult, Luceafărul, Mai am un singur dor şi altele, puse pe hârtie în acea vreme, au fost scoase la iveală mai apoi de Maiorescu. Scrisoarea a III-a a poetului a fost dusă la Iaşi de însuşi Maiorescu.

În atmosferă germanizantă, Maiorescu şi soţia sa obişnuiau să iasă la iarbă verde, pe la localităţile cu mânăstiri sau în preumblări, la care se simţeau bine şi Eminescu împreună cu Slavici.

În urma citirii la palat a uneia dintre „scrisori", Maiorescu, om de cultură şi oficial, i-a vorbit reginei Elisabeta despre Eminescu. I-a înlesnit poetului o audienţă, la palat, care a şi avut loc, fără a-i fi produs o mulţumire poetului, care a rămas, pentru multă vreme, supărat pe Maiorescu.

Asemeni celor mai mulţi, în timpul căldurilor de vară, Maiorescu pleca la băi în străinătate. Cu boala înrăită de munca istovitoare la redacţie, Eminescu era nevoit să rămână în Bucureşti. Norocul a dat şi peste el, după şase ani în care n-a lucrat decât politică, fără repaosul necesar. Un prieten binevoitor l-a invitat la moşia sa din Floreşti, pe Valea Gilortului. Totuşi, pare-se că anume, spre a-i deranja liniştea, I.A. Cantacuzino i s-a plâns lui Maiorescu, că Eminescu şi-ar fi făcut din „Timpul", „organul personal al antipatiilor sale" (G. Călinescu, op. cit., p. 278).

La începutul verii din 1883, Slavici, bolnav, se pregătea să plece la Viena. Ca să scape de poet, care locuia în casa sa, l-a trimis la Maiorescu, cu un bilet în care îi scria că poetul ar fi grav bolnav. Văzându-l pe poet că e liniştit şi zâmbitor, Maiorescu n-a socotit de bine să-l iscodească. La 28 iunie / 10 iulie 1883, d-na Slavici îl anunţa pe Maiorescu, că „D-l Eminescu a înnebunit. Vă rog faceţi ceva să mă scap de el, că e foarte rău". Prietenii, în frunte cu Maiorescu, care a dat 300 lei, l-au internat pe Eminescu în sanatoriul Caritas. Gh. Eminovici, tatăl poetului, venind la Bucureşti, a lăsat asupra lui Maiorescu „toată îngrijirea materială şi morală". Matei, fratele poetului, i-a smuls criticului ceasornicul de aur al poetului (G. Călinescu, op. cit., p. 284).

Tratamentul aplicat la Caritas n-a reuşit şi astfel Maiorescu a dispus trimiterea lui Eminescu la Viena, la sanatoriul doctorului Obersteiner. Acolo, la 12 ianuarie 1884, Maiorescu l-a vizitat pe Eminescu, fiind primit sumbru şi cu neîncredere de către poet.

Când a ajuns a fi iar mai închegat la minte, doctorii i-au vorbit poetului despre Maiorescu. Revenit în fire, pe Eminescu îl neliniştea faptul că se găseşte între alienaţi. Pentru uitarea acestor stări de lucruri, Maiorescu a decis trimiterea lui Eminescu în Italia. Înainte de plecare, Eminescu i-a dăruit dectorului Obersteiner volumul său de poezii, cu dedicaţie. Se ştie, că Eminescu n-a avut răgazul spre a-şi întocmi şi a se îngriji singur de publicarea volumului de poezii. Lui Maiorescu i se datoreşte apariţia primei ediţii a volumului de poezii ale lui Eminescu (Socec, 1884). Dintr-o scrisoare a Mitei Kremnitz, către sora lui Maiorescu, reiese, că Eminescu era amarnic de supărat pe Titus, pentru că i-a publicat poeziile (Colorian Al., în Introducere la Poezii de M. Eminescu, ediţia a III-a, Cugetarea, Bucureşti, 1946, p. 42 şi 53). La întoarcerea în ţară a lui Eminescu, Maiorescu — preocupat de existenţa poetului — a agonisit din cotizaţii fondul unor ajutoare lunare, până la găsirea unui post.

În 1887, fiind la Botoşani, la sora sa Henrieta, Eminescu limpezit la cap, i-a cerut lui Maiorescu să-i trimită cărţile şi hârtiile ce se aflau la dânsul, căci plănuia să realizeze o nouă ediţie a poeziilor sale. Dintr-o prudenţă de arhivar, Maiorescu n-a răspuns nimic, ceea ce l-a supărat pe Eminescu.

În 1888, Eminescu era iar la Bucureşti. Începând să pâlpâie din nou de ardenţă literară, la Junimea, în casa lui Maiorescu, Eminescu citea cu glas vibrant şi bine scandat, piesa în versuri Lais, ceea ce i-a uimit şi i-a înduioşat pe toţi cei de faţă. De fapt, piesa era o traducere după „Le joueur de flûte" (Cântăreţul din flaut), a lui Emile Augier.

La 13 aprilie 1889, un consiliu, în frunte cu Maiorescu, cerea instituirea unei curatele pentru Eminescu, spre a putea primi pensiunea de stat prin tutor, căci viaţa de răspundere morală a poetului încetase. Eminescu a fost din nou internat la ospiciul Caritas. Acolo, în risipirea minţii, a făcut Eminescu diverse afirmaţii extravagante. Obsedat de prezenţa lui Maiorescu în viaţa sa, a făcut Eminescu asocierea: „Uite cum seamănă Pasteur cu Maiorescu!" (G. Călinescu op. cit., p. 312).

În ziua de 17 iunie 1889, în fruntea cortegiului care îl conducea pe Eminescu la cimitirul Bellu, alături de primul ministru, Lascăr Catargiu, se afla şi Titu Maiorescu.

Titu Maiorescu, care din simpla analiză a formelor gândirii, adică din domeniul abstract al logicei, a scos imperativul concordanţei dintre idee şi cuvânt, cultură şi expresie, fond şi formă, stare socială şi instituţiuni, a lăsat competente şi alese aprecieri asupra genialului Luceafăr al poeziei noastre. În aspectele multiple ale artei, ale literaturii şi ştiinţei, cei doi junimişti au urmărit un principiu unic, forma estetică sau logică, frumosul sau adevărul, capabili fiind de stări contemplative (Al. Colorian, op. cit., p. 33). La lectura nuvelei „Sărmanul Dionis", Titu Maiorescu a fost singura persoană din cercul Junimii, capabilă să-şi dea seama de profunzimea cugetării poetului. Despre personalitatea lui Eminescu — spune Titu Maiorescu — că este de o covârşitoare inteligenţă, ajutată de o memorie căreia din ce-şi întipăriseşte nu-i mai scapă nimic, lumea în care trăia fiind lumea ideilor generale. Eminescu este rezultatul geniului său înnăscut, prea puternic — a zis Maiorescu — încât să fie abătut de la drumul său firesc, prin vreun contact cu lumea (Al. Colorian, op. cit., p. 318).

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **2 NOIEMBRIE a.c., — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului** a primit la reşedinţa mitropolitană pe Pr. Octavian Tomuţa şi soţia de la Parohia Poiana Mărului, jud. Braşov.

— A primit pe P. C. Pr. Consilier ad-tiv bisericesc Simion Săsăujan.

— A primit pe D-na Felicia Arhierie.

● **3 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe D-l Prim-ministru Mugur Isărescu, aflat în vizită în oraşul Sibiu, însoţit de o delegaţie din care au făcut parte: Dl. Prefect al Judeţului Sibiu, Lucian Călin, Dl. Prefect al Judeţului Alba Iulia, Ananie Gârbovean, Dl. Primar al Sibiului, Klaus Johannis, alte persoane oficiale.

— În după-masa aceleiaşi zile a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.

● **8 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Av. Dorin Suciu, Decanul baroului de avocaţi Sibiu şi pe P. C. Părinte Consilier economic Ezechil Oancea.

● **9 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe D-na Lidia Stoicescu din Bucureşti, împreună cu P.C. Pr. Cibian Simion de la Parohia „Noua" din Braşov.

— A primit pe D-nii Lucian Jiman şi Ion Onuc Nemeş al trustului de presă şi editură „Tribuna", împreună cu dl. fotoreporter Fred Nuss, care i-au înmânat din partea Uniunii Ziariştilor din România Diploma **„Ordinul Ziariştilor" clasa I.** A fost de faţă **P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU** şi Permanenţa Arhiepiscopiei Sibiului.

● **10 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. C. Consilier economic *Arhid. Ezechil Oancea.* În aceeaşi zi a primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc, Pr. *Simion Săsăujan.*

— A primit pe economul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, P. C. Arhim. Ilarion Urs în legătură cu continuarea lucrărilor de la Mânăstire.

● **13 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Pr. Ciobanu Petru cu soţia, de la Parohia Slatina, jud. Suceava.

● **14 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. prof. Univ. Dr. Mircea Tomuş, redactorul şef al Revistei Transilvania, însoţit de dl. economist Ioan Meţiu, contabilul şef de la aceeaşi revistă.

— A primit pe P.C. Pr. Ilie Arseniu de la Parohia Păuca, prot. Sibiu.

— A primit pe P.C. Pr. Petru Oltean de la Parohia Viile Sibiului.

— A primit pe P.C. Pr. Ioan Stancu de la Parohia Roşia, prot. Sibiu.

● **15 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Ion Onuc Nemeş, ziarist din Sibiu.

— A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

— A primit pe P.C. Pr. Ersiliu Pop, angajat al Arhiepiscopiei.

● **16 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Consilierul ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei, P.C. Pr. Simion Săsăujan.

— În aceeaşi zi a efectuat o vizită de lucru la şantierul de construcţie de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, însoţit de P.C. Pr. Petre Ciobanu. Cu această ocazie s-a întâlnit cu Pr. Sporschil, Preot din Austria.

● **17 NOIEMBRIE a.c.,** — A oferit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu o recepţie cu ocazia sărbătoririi împlinirii vârstei de 74 de ani de către Î.P.S. Sa. Cu aceeaşi ocazie s-a întâlnit cu P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, P.C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, P.C. Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, consilier juridic al Arhiepiscopiei, P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei, P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei şi P.C. Pr. Protopop Ioan Găban de la Protopopiatul Mediaş. A fost de faţă **P. S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar.**

● **18 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Teodor Meleşcanu, preşedintele partidului Alianţa pentru România şi candidat la Preşedinţia României, însoţit de Dl. Gheorghe Tinca, vicepreşedinte, deputatul Mihai Berca, dl. Ioan Vraciu, preşedintele filialei Sibiu şi alte persoane oficiale.

● **22 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Vasile Prodea cu soţia de la Parohia „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului, prot. Braşov.

— A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, Consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **23 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.S. Episcop Epifanie Norocel al Buzăului care se afla în trecere prin Sibiu în drum spre Viena.

— A primit pe P.C. Stareţ, Arhim. Irineu Duvlea de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

● **24 NOIEMBRIE a.c.,** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului unde s-au rezolvat probleme administrativ-gospodăreşti şi probleme de personal.

— A primit pe Dl. Gabriel Liiceanu, Directorul Editurii **Humanitas.**

● **29 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Protos. Daniel Stoenescu de la Mânăstirea Densuş, Jud. Hunedoara.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.S. Gherasim, Episcop al Râmnicului, care se afla în drum spre Alba-Iulia cu ocazia sărbătoririi Zilei Naţionale a României.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

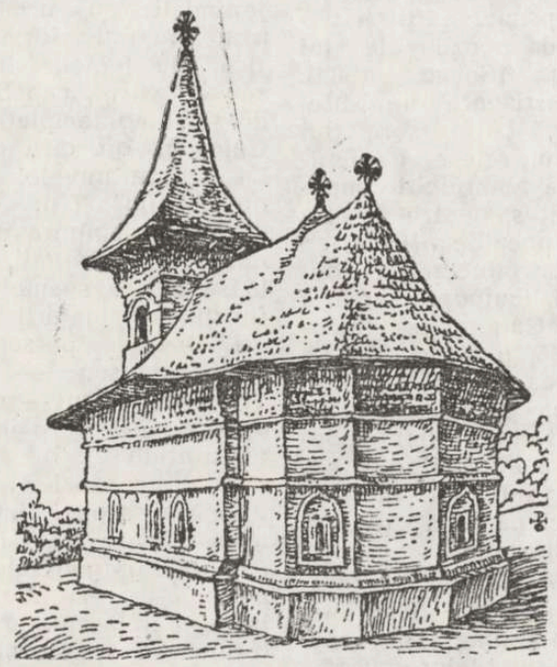

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU **— Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârşit următoarele:**

● **7 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Litia în biserica „Sf. Arhangheli" din Sibiu (pr. paroh Nichifor Todor şi Silviu Filimon), rostind cuvânt de învăţătură.

● **8 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii „Cuv. Paraschiva" din parohia Metiş, prot. Agnita şi Sf. Liturghie arhierească, rostind bogat cuvânt de învăţătură. La momentul potrivit P. C. diacon Marius Custelceanu a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Valea Lungă, prot. Mediaş. A fost acordat un act de apreciere P. C. Pr. iconom Mircea Stoia şi Consiliului Parohial.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernia oficiată în biserica „Sf. Arhangheli" din Răvăşel, prot. Agnita (Pr. paroh Aurel Dancu).

— În aceeaşi zi a cercetat bisericile parohiale din Vecerd, jud. Sibiu.

● **9 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu.

● **11 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească şi Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **12 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială „Sf. Împăraţi" din Poiana Mărului II, prot. Braşov, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. Cornel Puşcariu şi Octavian Tomuţă au fost hirotesiţi întru sachelari.

— În aceeaşi zi a cercetat şi biserica „Sf. Nicolae" din Şinca Nouă, prot. Făgăraş.

● **13 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Gură de Aur" din Cristian, prot. Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.

● **14 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **15 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a participat la festivitatea de lansare a noii serii a revistei „Transilvania" la Cercul Militar Sibiu rostind un cuvânt adecvat.

● **16 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a prezidat examenul de capacitate pentru candidaţii din Arhiepiscopia Sibiului.

● **18 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

● **19 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Adormire" din Apoldul de Sus, prot. Sălişte, recent restaurată şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ioan Ivan a fost hirotesit întru sachelar.

● **21 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială cu hramul „Intrarea în biserică" din Cornăţel, prot. Sibiu (pr. paroh Dorin Dobrotă), rostind cuvânt de învăţătură.

În aceeaşi zi a vizitat bisericile „Sf. Paraschiva" şi „Buna-Vestire" din Hosman, prot. Agnita.

● **23 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a făcut o vizită la protopopiatele Făgăraş şi Braşov.

— A pus piatra de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" din incinta Academiei Forţelor Aeriene „Henri Coandă" din Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.

● **25 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.

● **26 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a slujit Vecernia tot în Catedrală.

● **29 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la festivităţile prilejuite de împlinirea a 150 de ani de la înfiinţarea Colegiului Naţional „Andrei Şaguna" din Braşov.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhiereacă în Capela „Sf. Andrei" a Liceului „Carol I" din Sibiu, ctitorită de mitropolitul Nicolae Bălan, rostind cuvânt de învăţătură.

— La orele amiezii a săvârşit slujba parastasului pentru mitropolitul Andrei Şaguna în Catedrala mitropolitană.

— La Mausoleul lui Şaguna din Răşinari a săvârşit un trisaghion şi apoi slujba de sfinţire a unui nou clopot pentru biserica mare din Răşinari.

— Seara a luat parte la spectacolul omagial dedicat zilei naţionale a României, la Casa de cultură a sindicatelor din Sibiu.

● **1 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit împreună cu un sobor de arhierei Sf. Liturghie şi Te-Deumul în Catedrala din Alba-Iulia.

Diacon VASILE AVRAM

Un teolog uitat...

(Urmare din pag. a 3-a)

în limba latină aşa cum se vede în coloanele tomurilor până astăzi. Cele 161 de volume au fost tipărite la Paris între 1857—1866. În editarea acestei titanice munci J.P. Migne a folosit cele mai bune versiuni ale textelor care erau în circulaţie atunci şi s-a folosit de priceperea unor reputaţi lingvişti şi clasicişti ai vremii.

În ultimii ani la Atena prin grija Centrului de Publicaţii patristice (K.E.P.E.), prin strădania protoprezbiterului Ioannis Diotis s-a început munca de reeditare prin fotocopiere a volumelor din Patrologia Greacă. Prin munca depusă în ogorul patristicii şi al teologiei, abatele J.P. Migne rămâne ca una dintre marile personalităţi ale spiritualităţii şi ale teologiei creştine şi ca un precursor încă neegalat în migăloasa dar laborioasa activitate de reeditare a operelor Sf. părinţi. Fie ca ori de câte ori vom răsfoi în biblioteca Facultăţii de Teologie din Sibiu sau în alt loc paginile Patrologiei editate de venerabilul abate Migne să-i închinăm un gând luminos şi să-i cerem de la Dumnezeu odihna veşnică sufletului său.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2001, este de 75 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Semnalăm o lucrare apărută la Humanitas, **„Lumina faptei din lumina cuvântului". Împreună cu tatăl meu, Dumitru Stăniloae,** de Lidia Ionescu Stăniloae, Bucureşti, Editura Humanitas, 2000, 396 p.

„Volumul de faţă nu e conceput ca o biografie. Biografii s-au mai scris şi se vor mai scrie, mai mult sau mai puţin exacte, mai mult sau mai puţin **„ştiinţifice"**, mai mult sau mai puţin imparţiale. Iată de ce nu se vor găsi aici multe date, ani, în sfârşit, toate acele precizări şi preciziuni care nu fac decât să abstractizeze subiectul şi să-l depărteze de cititor.

În cele ce urmează vom povesti câteva dintre amintirile despre tatăl meu, întâmplări pe care fie ni le-a povestit el, fie le-am trăit noi. Câteva precizări cronologice şi de altă natură vom face numai în cazurile în care în scrierile apărute până acum s-au comis greşeli şi diletantisme prea evidente, pentru că, din păcate, ele nu lipsesc în unele relatări despre viaţa tatei. De aceea, regretăm dacă se vor descoperi nepotriviri cu afirmaţiile biografilor faţă de care noi, păcătuim, poate, din lipsă de stil ştiinţific, dar, în schimb, încercăm să punem în rândurile noastre o parte din dragostea pe care i-am purtat-o şi pe care el, părintele Dumitru, ne-a purtat-o nouă. Şi de aceea suntem încredinţaţi că aidoma lui Dumnezeu, şi oamenii vor trebui să ne ierte, ţinând seama de profunzimea sentimentelor . . ." (Lidia Ionescu Stăniloae).

Părintele Stăniloae a fost un mare teolog al naţiunii noastre. Cărţile lui sunt desigur cărţile unui mare teolog. Căci el a acoperit toată teologia.

★

● **Monahul de la Rohia. N. Steinhardt răspunde la 365 de întrebări,** Ediţia a II-a, de Zaharia Sângeorzan, Humanitas, Bucureşti, 177 p.

„Începând din ianuarie 1988, Zaharia Sângeorzan îi propune lui N. Steinhardt să răspundă, pe cale epistolară, la 365 de întrebări privind teologia, literatura, etica, angajarea politică, societatea şi identitatea noastră, ca şi raportarea sa la repere ale culturii române (Eminescu, Blaga, Noica, Eliade, Cioran). Răspunsurile de fiecare dată spontane şi pline de vervă, demonstrează profunzimea, bunul-simţ, permanenta voiciune a unui spirit deschis către oameni şi cărţi. Şi mai ales înţeleapta căldură sufletească a monahului a cărui voce sună liber şi firesc, contrastând cu anomalia vremurilor în care a purtat dialogul cu Zaharia Sângeorzan."

Acesta e unul din mijloacele pe care le întrebuinţează Zaharia Sângeorzan în diferitele lui interviuri.

Iată, aici, unul din acestea. La nr. 191 întreabă: **„Cum vă imaginaţi că va fi anul 2000?**

Groaznic. Ca triumful haimanalelor, haidamacilor, teroriştilor, fanatismului fundamentalist. Ţările occidentale devenite ori pe cale de a deveni vasalele statelor din Orientul Apropiat. O anarhie feudală bazată pe violenţă, brutalitate, neruşinare şi înrobirea popoarelor civilizate bolnave de angelism şi laşitate.

Un coşmar de pe acum în curs de înfăţişare.

Asta cât priveşte statele. Cât priveşte indivizii, ei se vor împărţi în două clase: a purtătorilor de revorver şi a nepurtătorilor. Primii vor fi oameni liberi (în sens feudal), ceilalţi vor deveni iobagi. Curajul şi arma vor fi criteriile: resemnaţii, fricoşii, sedentarii vor constitui noua clasă servilă. Vor fi şi asociaţii de oameni liberi (bande, ganguri) care vor juca rolul noii nobilimi, noilor stăpâni" (pag. 66).

Aş mai aminti întrebarea nr. 313: **„Răstignirea e suprema umilinţă? Cum o definiţi de la Hristos şi până la lagărele morţii din cel de-al doilea război mondial?**

Răstignirea a fost concepută ca o pedeapsă umilitoare şi degradantă, ca supremă infamie. Gol puşcă, ţintuit, trupul e pedepsit şi umilit şi batjocorit prin însăşi realităţile sale cele mai de seamă (şi proprii) ale omului: libera mişcare şi Verticalitatea. Hristos a prefăcut umilinţa aceasta în victorie, slavă şi mântuire.

Umilinţa victimei - dacă victoria e vrednică de suferinţa ei - este de la Hristos încoace triumf şi salvare.

(A nu se uita spusa Talmudului: orice suferinţă ca să fie autentică trebuie să fie: 1) de înţeles pentru victimă; 2) cu totul lipsită de nădejde; 3) mai ales umilitoare.

Oricare suferinţă căutuşi de puţin explicabilă, altfel decât deznădăjduită şi neumilitoare nu e suferinţă, e pseudosuferinţă şi floare la ureche)" (pag. 124-125).

E un mijloc foarte dibaci de a scoate interviuri lungi, a căror răspunsuri sunt extraordinare. Ce am dat noi aici e numai un exemplu, iar cartea e plină de asemenea lucruri.

Încercaţi o intrare în acest stil şi veţi vedea cât e de extraordinar.

★

● Prof. Maria Paraschiv traduce din limba engleză: **„Viaţa, minunile şi Acatistul Prea Cuvioasei maicii noastre Xenia de Sankt Petersburg, cea nebună pentru Hristos",** Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, Editura Publistar, Bucureşti, 2000, 146 p.

Este viaţa unei Sfinte scrisă pe larg, în care sunt istorisite multe minuni, spre exemplu: **un ajutor în găsirea unei slujbe,** un om este salvat de la pierzanie şi ajutat să-şi găsească un alt drum în viaţă, salvarea unui copil de la surzenie, salvarea de la moarte şi vindecarea unui ofiţer infirm din armată, salvarea vieţii ţareviciului Alexandru şi multe altele care se încheie prin Acatistul Sfintei.

Ea a fost una din sfintele numite „cea nebună pentru Hristos".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte: **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
15
decembrie
Nr. 47—48
2000

ASTĂZI S-A NĂSCUT HRISTOS

NAŞTEREA DOMNULUI

O! ce veste minunată
În Betleem ni s-arată!

Din an în an, în această zi de decembrie, ne întâlnim în biserici ca să ne aducem aminte şi să sărbătorim împreună, în rugăciuni de mulţumire şi în cântece de bucurie, cel mai mare eveniment ce s-a putut petrece acum 2000 de ani în Betleem: *Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos.* A Fiului lui Dumnezeu.

Iată, iubiţi credincioşi, că în această zi sfântă, în urmă cu 2000 de ani, avea să vină, potrivit promisiunilor făcute strămoşilor noştri, la *„plinirea vremii"* (Gal. IV, 4), Fiul lui Dumnezeu, care s-a întrupat *„de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria"*, în oraşul Betleem din Ţara Sfântă.

Îngerul Gavriil a anunţat-o pe Maica Domnului că: *„Sfântul care se va naşte din tine se va numi Fiul lui Dumnezeu"* (Luca I, 35). Se confirma astfel şi se dezlega taina din proorocia lui Miheia din Vechiul Testament: *„Şi tu, Betleeme, nu eşti mai mic între oraşele lui Iuda, pentru că din tine se va naşte Povăţuitorul"* (Miheia V, 1).

Profeţii preziseră, aşadar, unde se va naşte şi cine va fi Cel ce se va naşte. Sfântul Evanghelist Ioan spune: *„Cuvântul s-a făcut trup şi a locuit printre noi, plin de har şi adevăr"* (Ioan I, 14).

Sfântul evanghelist Luca, istorisind despre naşterea lui Iisus, începe aşa: *„În zilele acelea a ieşit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Înscrierea aceasta a fost întâia de când guverna în Siria, Quirinius"* (Luca II, 1—2).

Începând în felul acesta, evanghelistul îşi dezvăluie intenţia, anume de a arăta că evenimentul Naşterii s-a petrecut cu adevărat, că nu e inventat nimic, că nu e o legendă.

Legendele nu precizează niciodată momentul istoric în care s-au petrecut faptele pe care le povestesc. Sfântul Evanghelist Luca prezintă martori pentru ceea ce afirmă. Întâi de toate precizează timpul naşterii: pe vremea împăratului August, şi anume pe când se desfăşura un recensământ. Aşadar, Naşterea lui Iisus poate fi chiar datată. Că împăratul August, cu numele complet Octavianus Augustus a existat, nu se îndoieşte nimeni. Augustus e de fapt un supranume şi înseamnă Ilustrul, Sacrul. Se ştie că el a domnit între anii 27 î.d.Hr. şi 14 d.Hr., şi a fost un împărat bun pentru că a asigurat imperiului 40 de ani de pace.

Din cauza acestui recensământ Maica Domnului a plecat din Nazaret, oraş în provincia de nord a Palestinei, numită Galileia, spre orăşelul Betleem, oraş în provncia de sud, numită Iudeea. De ce acolo? Pentru că de acolo i se trăgea neamul — era din neamul lui David cu obârşia în Betleem — şi fiecare trebuia să se înscrie la locul de baştină.

Aşadar, după stabilirea *timpului* evanghelistul stabileşte *locul* Naşterii. Iar locul, orăşelul Betleem, există până astăzi, aşa că nu se mai poate spune că evanghelistul ar fi inventat acest nume.

Evanghelistul Matei relatează şi el, ca şi Evanghelistul Luca, că Naşterea lui Iisus s-a petrecut în Betleemul Iudeii. Sf. Matei nu-i însemnează însă pe stăpânitorii romani ai vremii, ocupanţi ai Ţării Sfinte, ci pe stăpânitorul locului, pe regele autohton, zicând: *„În zilele regelui Irod"*. Informaţia completează cât se poate de bine datele oferite de Sfântul Luca: regele Irod cel Mare a domnit într-adevăr în aceeaşi vreme, în timpul împăratului August, între anii 37 î.d.Hr. — 4 d.Hr., deci chiar în timpul în care se arată că s-a născut Iisus.

Sfântul Evanghelist Matei povesteşte, în continuare, cum au sosit la Betleem nişte magi din Răsărit, conduşi de o stea. Au venit să se închine noului născut, în care vedeau un rege deosebit, un trimis al cerului. Ei fiind de alte neamuri şi religii, nu ştiau de Mesia. Dar iată că Acela li s-a descoperit şi lor. Era un semn că Mântuitorul venea pentru toate neamurile, că misiunea Sa era universală.

Cine puteau fi aceşti magi? Ei erau înţelepţi persani, babiloneni sau arabi, care se ocupau cu studierea cerului, a mişcării astrelor, poate preoţi, poate regi locali. Se ştie că la Sippar, lângă vechiul Babilon, exista chiar o şcoală astronomică. Numele lor ne este cunoscut numai din tradiţie: Melchior, Baltazar şi Gaşpar.

Mulţi astronomi moderni au întreprins cercetări pentru a afla dacă în trecut, în vremea Naşterii Domnului au fost semna-

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului
şi
Mitropolit al Transilvaniei

„MARE MINUNE S-ARATĂ..."

După un post de 40 de zile şi după o perioadă de reculegere şi de rugăciune mai adâncă şi mai fierbinte, iată-ne ajunşi şi în acest an la ziua cea măreaţă şi luminoasă a Naşterii Domnului sau a Crăciunului.

Prăznuim astăzi un Crăciun deosebit, un Crăciun jubiliar pentru că numărăm în această zi de 25 decembrie a anului de graţie pe care-l trăim, 2000 de ani de la minunea petrecută în Betleemul Iudeii şi anume Naşterea Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Întreaga făptură, ca şi întregul cosmos se pregăteşte să întâmpine aşa cum se cuvine acest extraordinar eveniment al înomenirii lui Dumnezeu, eveniment ce a despărţit în două istoria lumii şi pe care a pecetluit-o cu însemnătatea sa.

Naşterea Domnului a produs un impact deosebit asupra conştiinţei umane, i-a arătat acesteia până unde poate ajunge **„Kenoza"**, adică smerenia sau golirea divinului care vine întru întâmpinarea omului căzut şi dornic de îndreptare.

Prin Întruparea Sa, Dumnezeu **„biruieşte rânduielile firii"** şi ne arată tuturor până unde merge dragostea Sa nemărginită faţă de om şi faţă de restaurarea lui ontologică. Şi omul simte acest lucru, se minunează văzând smerenia cea fără de margini a Creatorului şi-i mulţumeşte Acestuia pentru purtarea Lui de grijă ca şi pentru marele Dar pe care i l-a trimis, adică **„Fiul Său cel Unul Născut"**.

Crăciunul ca sărbătoare a întrupării este o icoană admirabilă a dragostei şi a smereniei lui Dumnezeu Cel care bogat fiind a sărăcit pentru noi, pentru a ne putea restaura fiin-

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

„Asociaţiunea" la actul Unirii de la 1 Decembrie 1918 (II)

(Urmare din nr. trecut)

La cererea C.N.R. Central, A. Bârseanu, preşedintele C.N.R. Sibiu, îl trimite la Alba Iulia pentru a asigura ordinea şi securitatea, pe căpitanul Vasile V. Barbu, însoţit de o companie a Gărzii Naţionale, şi care va colabora cu Fl. Medrea, căpitanul gărzii locale.

Un tren special condus de maiorul Aurel Păcală şi dr. Nicolae Regman din partea C.N. Sibiu ducea la Alba Iulia delegaţii aleşi în comitat. Nu lipseau delegaţii din valea Oltului, valea Hârtibaciului, corul seminarial condus de T. Popovici, „reprezentanţii reuniunilor şi institutelor culturale", apoi „oaspeţi dornici de a fi de faţă la marea sărbătoare" ş.a.

La Alba-Iulia îşi prezintă credenţionalul Ioan Banciu şi Corneliu Bardoşi din partea „Asociaţiunii", dr. Vasile Bologa din partea Şcolii Civile de Fete a „Asociaţiunii", dar şi profesoarele aceleiaşi şcoli, dr. Eleonora Lemenyi-Rozvan şi Eugenia Tordoşianu, dar în numele Reuniunii Femeilor Române din Sibiu. E. Lemenyi-Rozvan mai era cunoscută pentru ideile ei socialiste. Dintre despărţăminte au fost prezente doar 7 — lipsind cele mai importante (Braşov, Cluj, Deva, Alba-Iulia, Sibiu ş.a.), fapt nefiresc, dacă ne gândim că cei care conduceau despărţămintele erau şi conducătorii gărzilor şi consiliilor naţionale, care le absorbea întreaga ener-

(Continuare în pag. a 3-a)

Dr. GOŢIA DORIN

Naşterea Domnului — eveniment de demarcaţie în istorie

Orice drum este în el însuşi un semn de demarcaţie şi la rândul lui este marcat de alte semne: indicatoare, pietre de kilometraj, copaci, staţii de benzină, hanuri, fântâni, troiţe etc.

Viaţa este un drum pe care-l parcurgem luându-ne repere oricând şi indiferent de direcţia în care mergem şi de unde venim. Ca şi viaţa, şi istoria noastră e marcată de evenimente ce devin jaloane de orientare, puncte de referinţă.

Cronologiile diferitelor culturi şi civilizaţii indică acest lucru. Orice cronologie, de pildă, începe cu un eveniment mai mult sau mai puţin precis plasat în timp, dar de semnificaţie majoră pentru o întreagă populaţie. Exemple de astfel de pietre de temelie, în culturile şi cronologiile mai familiare nouă astăzi pot fi: facerea lumii, jocurile olimpice, fondarea Romei, naşterea lui Hristos, fuga lui Mohamed de la Mecca la Medina ş.a.

Printre evenimentele de reper din viaţa noastră, pe lângă cele legate de naştere, căsătorie, copii, şcoli, serviciu, moarte şi altele, şi deasupra tuturor pentru impactul pe care-l are la toate nivelurile în viaţa celui credincios, se numără şi Naşterea Domnului. Este de remarcat aici diferenţa radicală dintre un eveniment pur demarcaţional cu caracter narativ-descriptiv cum ar fi facerea lumii şi un eveniment care este tot demarcaţional dar cu valoare normativă în viaţa credinciosului cum este Naşterea Domnului, mai ales la o aniversare jubiliară ca cea de anul acesta.

Acum, la 2000 de ani de la Întruparea Fiului lui Dumnezeu în istorie ca semn concret al dragostei divine culminante faţă de lume, este nevoie, mai mult ca oricând, nu numai de a ne aduce aminte de eveniment, nu numai a ne conştientiza cu privire la importanţa şi implicaţiile lui în viaţa noastră, nu numai de a învăţa lecţia de dogmatică formulată în baza lui, ci, mai ales, de a ne gândi la un mod concret de celebrare, la un fel de program spiritual care odată urmat, să producă în mod eficient şi evident o transformare substanţială a noastră cu implicaţii la toate nivelurile vieţii, deci o transformare mântuitoare.

Desigur, fiecare om poate concepe un astfel de program în funcţie de caracteristicile vieţii sale şi de circumstanţele interne şi externe ce-i determină pelerinajul existenţial.

Totuşi, pot fi imaginate şi puncte comune ale unui tip de program ce să fie aplicabil la cei mai mulţi, dacă nu chiar la toţi cei ce se identifică sau se recu-

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Dr.
THEODOR DAMIAN

Hristos se naşte

Cerul şi pământul
În cântări răsună,
Îngeri şi oameni
Cântă împreună

Refren:
Hristos se naşte
Domnul coboară
Îngerii cântă,
Magii îl adoră.
Păstori aleargă,
Ieslea o-nconjoară,
Mari minuni
se întâmplară.

În Viflaim azi
E mare minune
Fecioara curata
Fiu născu în lume.

Din cer Cuvântul
În trup se arată,
Noaptea din lume
Zi se face-ndată.

Din răsărit vin
Magi cu bucurie
Cu dar de smirnă,
Aur şi tămâie.

Hristos se naşte
Veniţi la închinare,
Cu vesel suflet,
Veselă cântare.

DECEMBRIE 1989

Întru pomenirea martirilor căzuţi pentru libertate

Rugăciune către Maica Domnului

Prea sfântă Născătoare de Dumnezeu, Maica Soarelui celui Neapus, cu rugăciunile tale fă milostiv pe Preabunul Dumnezeu, ca să dea odihnă celor ce au căzut pentru libertatea poporului român; să aşeze sufletele lor unde dreptii sălăşluiesc; să-i arate pe ei moştenitori ai bunătăţilor celor veşnice; să le dea lor răsplata cuvenită dreptilor, iar pe noi să ne învrednicească a le cinsti memoria şi a vedea înfăptuite idealurile pentru care ei s-au jertfit.

Veşnica lor pomenire!

Acte de mărinimie creştină şi de preţuire a culturii şi spiritualităţii româneşti

1. În luna mai a.c. s-a mutat la cele veşnice cea care a fost vrednica de pomenire *preoteasa Livia Bodogae*, soţia *pr. prof. dr. Teodor Bodogae* şi nepoata de frate a mitropolitului Nicolae Bălan, eveniment consemnat la momentul respectiv şi în paginile „Telegrafului Român". Menţionam atunci că în intenţia adormitei în Domnul a fost să acorde un ajutor material, echivalent cu o bursă de studiu, unui student stăruitor la învăţătură şi cu o situaţie materială precară.

Această intenţie a fost consemnată în testamentul pe care l-a întocmit preoteasa Livia Bodogae şi recent a şi fost îndeplinită: la recomandarea conducerii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", un student din anul I, orfan de ambii părinţi, cu o comportare foarte bună, are depusă la bancă valoarea unei burse de studiu, urmând a-şi ridica lunar suma de 500 000 lei, prevăzută pentru achitarea speselor de întreţinere în facultate.

Rugăm pe bunul Dumnezeu să răsplătească în împărăţia Sa cerească pe cea care, trăind printre noi, ne-a oferit o pildă de credinţă şi viaţă creştină. De asemenea mulţumim D-lui Mihai Moldovan, legatar testamentar şi rudenie a adormitei în Domnul, pentru interesul aparte manifestat în îndeplinirea întocmai a prevederilor testamentare.

Dar actul de binefacere la care ne-am referit nu este singurul. Înainte de plecare în veşnicie, alături de ilustrul dascăl profesor dr. Teodor Bodogae, care i-a fost soţ, preoteasa Livia Bodogae a donat bibliotecii Facultăţii de Teologie, cea mai mare parte a bibliotecii familiei, constând din 2074 volume (1653 cărţi şi 425 exemplare reviste). Fondul donatorilor bibliotecii Facultăţii de Teologie s-a îmbogăţit astfel cu o valoroasă contribuţie, care onorează în modul cel mai înalt o familie de preot şi dascăl în Teologie, şi îi perpetuează memoria.

2. În luna octombrie a.c., Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", a fost beneficiara a încă unui act de binefacere din partea familiei unui alt ilustru preot şi dascăl de Teologie: *Dr. Simion Radu*. Fiica vrednicului de pomenire părinte Simion Radu, D-na lector univ. Doina Borza a îndeplinit, de asemenea, prevederea testamentară a tatălui Domniei Sale, donând bibliotecii Facultăţii de Teologie, un număr de 1210 volume (cărţi şi reviste). Dintre acestea, 474 volume (52 cărţi plus 422 reviste), au fost transferate, la dorinţa familiei pr. prof. dr. Simion Radu, la Biblioteca Centrului Eclesiastic de documentare „Mitropolit Nicolae Colan" din Sf. Gheorghe.

Adânc mulţumitori pentru mărinimosul şi onorantul gest, rugăm pe bunul Dumnezeu să odihnească cu dreptii sufletele adormiţilor robilor Săi, preotul profesor Simion Radu şi preoteasa Patriţa, iar membrilor familiei să le hărăzească sănătate şi viaţă îndelungată.

Am consemnat, cu recunoştinţă, aceste pilduitoare fapte, pentru că ele reprezintă o continuare a unei îndelungate tradiţii, în baza căreia, biblioteca Facultăţii de Teologie se numără între cele mai valoroase din Transilvania. Este vorba prin urmare de pietre puse la temelia unui edificiu de cultură şi spiritualitate românească, care va dăinui peste veacuri.

Recunoştinţă şi alese mulţumiri binefăcătorilor noştri! Un pios gând de pomenire pentru cei ce sălăşluiesc în împărăţia cerească!

Decan,
Pr. prof. dr. D. ABRUDAN

Naşterea Domnului

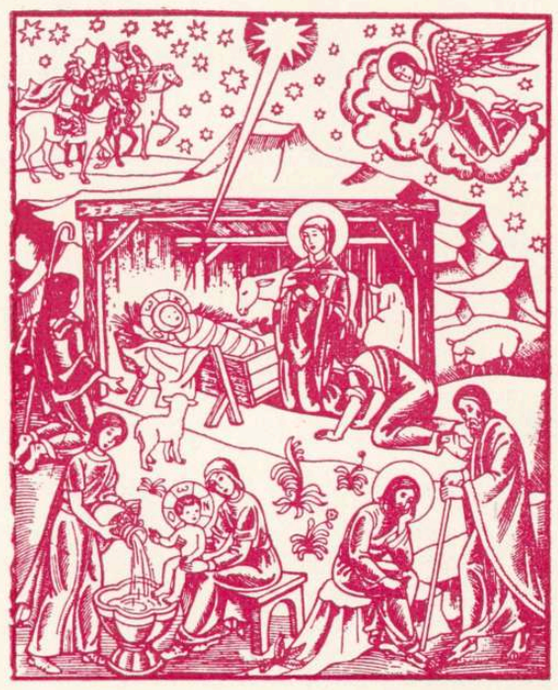

(Urmare din pag. 1)

late *comete* sau stele deosebite, în mişcare, în sensul celei despre care vorbeşte evanghelistul Matei. S-a descoperit astfel la Sippar — de care am pomenit mai înainte — o tăbliţă de lut care ţinea pe atunci loc de hârtie, pe care este semnalată în scris, cam în vremea Naşterii Mântuitorului, apariţia unei astfel de stele.

Dar magii ajunşi la Ierusalim, spune tot Sf. Matei, din nepricepere au acceptat o întâlnire cu regele Irod, pe care l-au informat despre stea şi despre scopul venirii lor acolo: *Naşterea unui Prunc minunat*. Irod i-a rugat să-L caute, iar apoi să vină să-l informeze dacă, şi unde l-au găsit, cu gândul ascuns de a-l pierde pe Prunc. Magii L-au găsit, I s-au închinat, dar nu s-au mai întors pe la Irod, fiind înştiinţaţi despre intenţiile lui.

Înştiinţaţi au fost şi bătrânul Iosif şi Maica Domnului, şi au fugit cu Prunc ul în Egipt, ca să scape o vreme de urmărirea lui Irod. Dându-şi seama că planurile i-au fost date peste cap, Irod *„s-a mâniat foarte tare şi a trimis ostaşi în Betleem, şi în tot ţinutul acela, să ucidă pe toţi pruncii de la 2 ani în jos, după vremea ce aflase de la magi"* (Matei II, 16).

Istoricul latin Macrobius, vorbind despre domnia împăratului August, deci despre împăratul pe vremea căruia s-a născut Iisus, spune că acesta s-a supărat când a auzit că Irod a poruncit uciderea pruncilor sub doi ani. Iată, prin urmare, o dovadă istorică independentă de textul Evangheliei şi din cu totul altă arie geografică şi culturală.

Fuga în *Egipt*, acest refugiu la care a fost obligat Fiul lui Dumnezeu, îndată după întrupare, a luat sfârşit numai după moartea lui Irod. În legătură cu întoarcerea *„în pământul lui Israel"*, evanghelistul Matei ne mai dă o ştire: Dreptul Iosif şi Fecioara Maria nu s-au putut întoarce în Iudeea, deoarece aici domnea Arhelau, fiul lui Irod.

A existat Arhelau? Se ştie nu numai că a existat, ci şi cum a fost: un criminal ca şi tatăl său.

Iată cum istoria confirmă temerile Dreptului Iosif şi ale Fecioarei Maria, de a se întoarce din Egipt în Iudeea. Cei trei s-au întors la Nazaret, în Galileea, pe altă cale, ocolind Iudeea.

Martorii Naşterii sunt, înaintea oricui, evangheliştii şi toţi autorii Noului Testament, ale căror cărţi sunt prin excelenţă şi cărţi istorice, deşi nu au fost scrise cu această intenţie. Dar iată că ei au însemnat totuşi şi împrejurările istorice, în care s-au petrecut evenimentele legate de întruparea Fiului lui Dumnezeu, şi au făcut aceasta tocmai pentru a arăta că toate s-au petrecut întocmai, în locuri şi în timpuri precise, cu martori şi cu mărturii la îndemâna oricui.

Împlinirile ne dau convingerea că toate au fost rânduite de Dumnezeu să se petreacă aşa. Dacă profeţiile s-au împlinit, înseamnă că totul a fost gândit dinainte de Dumnezeu, aşa cum a promis şi, împlinirea lor e o garanţie pentru noi că întreaga Scriptură se va împlini, că întreaga ei învăţătură este adevărată şi dumnezeiască. Căci cel dintâi mesaj ceresc trimis de Dumnezeu prin îngeri, în noaptea Naşterii, acesta a fost: *„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire"* (Luca II, 14).

Naşterea Domnului ne readuce în suflete frumuseţea şi puritatea copilăriei şi acele simţăminte care, trăite atunci, lasă urme de neuitat de-a lungul întregii vieţi. Renaştem odată cu El, şi creştem împreună cu El. Redevenim curaţi şi buni ca şi Sfântul Copil dumnezeiesc, întrupat tocmai pentru aceasta, ca să ne dea starea de puritate şi să ne facă mai buni, să ne spună că e posibil să ne regăsim şi după ce ne-am pierdut.

Primiţi, drept aceea, cu sufletele deschise şi pline de bucurie vestea Naşterii Domnului.

Primiţi pe Cel dintâi colindător sosit din înălţime de cer, dintre îngeri şi astre, şi lăsaţi-L să vă cânte colindul sfânt, în vorbe şi în melodii cereşti, şi să ne transmită *Mesajul* pe care Treimea cea sfântă şi nedespărţită ni l-a destinat, ca unora care suntem în grija permanentă a Celui ce ne-a zidit.

Sărbătoarea Naşterii lui Hristos să vă fie de folos. Ne-a ajutat Dumnezeu de am ajuns cu sănătate această mare zi a creştinătăţii. Să fim încredinţaţi că, dacă ne vom păstra dreapta credinţă şi, dacă ne vom strădui spre toată fapta cea bună, Dumnezeu va adăuga Harul Său, va lua aminte la nevoinţele noastre şi va asculta rugăciunile noastre, precum este scris: *„De este cineva cinstitor de Dumnezeu, şi face voia Lui, pe acela îl ascultă"* (Ioan IX, 13). Să ne străduim în toate după putere şi să ţinem măsura care nu dă greş niciodată: *„Ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi lor"* (Luca VI, 31).

Vom începe şirul acestor sărbători astăzi cu Naşterea Domnului şi, apoi le vom continua cu Anul Nou şi cu Boboteaza. Suntem la sfârşit şi început de mileniu şi, de aceea să le cinstim potrivit tradiţiilor noastre de două ori milenare în care au trăit, au murit şi s-au mântuit moşii şi strămoşii noştri.

Nu uitaţi cuvântul grav şi avertismentul foarte serios, care vine încă de la sfântul Ciprian al Cartaginei: În afară de Biserică nu există mântuire. Aici, în Biserica Ortodoxă strămoşească, prin rugăciuni la Mântuitorul, la Maica Domnului, prin Sfintele Taine şi prin Sfânta Cruce, prin mijlocirile Sfinţilor şi prin slujba preoţilor învestiţi cu Har de Sus, prin hirotonie de la episcop care o transmite de la Mântuitorul şi Sfinţii Apostoli, aici şi *numai* aici este garanţia iertării păcatelor şi a intrării în Împărăţia lui Dumnezeu, dobândirea mântuirii. Sub orice chip al evlaviei ar veni smintitorul, ei nu sunt altceva decât *„fraţi mincinoşi"*, cum îi numea Sfântul Pavel (II Cor. XI, 26), îndemnându-ne să ne ferim de dânşii, căci ei au *„doar chipul cucerniciei, dar puterea ei o tăgăduiesc"* (II Tim. III, 5). Vin cu Biblia în mână dar o tălmăcesc după capul lor, împotriva Bisericii. Nu uitaţi că diavolul l-a ispitit pe Mântuitorul tot cu Biblia în mână, alegând texte dezlegate de întregul Scripturii, ceea ce i-a şi spus Mântuitorul, respingându-l ca pe un mincinos.

Semnul cel mai evident că ei nu vin de la Dumnezeu e că vor *dezbinare*, cheamă le grupări din afara Bisericii, în slujba lor, nu în slujba Bisericii. Dezbinarea duce la neîncrederea în credinţa creştină, la depărtarea totală a unora de la credinţă. Noi românii am fost una în credinţă de-a lungul veacurilor, de aceea am rezistat tuturor încercărilor vremelnicilor stăpânitori străini de a ne desfiinţa ca neam, de a ne interzice limba, de a ne schimba credinţa. Cei care şi-au schimbat-o, se ştie, şi-au pierdut şi neamul şi limba şi numele.

Vă fac urare de petrecere în pace şi în bucurie, a sărbătorii Naşterii Domnului şi a celorlalte sărbători. Să fiţi sănătoşi toţi şi anul care vine, 2001 să vă aducă prisos de mulţumiri sufleteşti. Să vă bucuraţi în pace de roadele muncii Dv. Părinţii să se bucure de copii cuminţi, respectuoşi şi respectaţi în societate. Copiii să-şi bucure părinţii, continuându-le numele cel bun şi făcându-le parte de bătrâneţe liniştită şi senină.

Primiţi colindătorii care vă vor cânta la ferestre:

„O, ce veste minunată, în Betleem ni s-arată".

Bucuraţi-vă toţi în Domnul şi fiţi sănătoşi!

Parteneriat româno-austriac

În perioada 22—28 octombrie 2000, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu a primit vizita unui grup de 15 studenţi şi două cadre didactice de la Facultatea de Teologie Romano-Catolică a Universităţii „Karl Franz" din Graz (Austria). Vizita s-a desfăşurat în cadrul parteneriatului existent între cele două instituţii deja amintite. Scopul acestei vizite a fost cunoaşterea directă, atât a modului de trăire a Ortodoxiei, cât şi cunoaşterea personală a studenţilor teologi ortodocşi.

Primirea oficială a fost făcută de decanul Facultăţii de Teologie, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, alături de cadrele didactice implicate în acest proiect, Pr. Lector Dr. Ieremie Marga, Arhidiac. Conf. Dr. Dorin Oancea şi Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian. De asemenea, delegaţia austriacă a fost primită de o serie de personalităţi locale, dintre care amintim pe Prea Sfinţitul Visarion Răşinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, primarul Klaus Johannis şi decanul Institutului Teologic Luteran, prof. dr. Hans Klein.

Partea română a avut ocazia să le prezinte oaspeţilor adevărate modele de trăire ortodoxă, fiind vorba atât de mânăstiri deja consacrate pentru viaţa lor monahală şi pentru monumentele arhitectonice (Sâmbăta de Sus, Cozia, Curtea de Argeş), cât şi de mici parohii rurale, în care Ortodoxia se păstrează în forma ei cea mai pură (Sibiel). Aceştia au fost plă-

(Continuare în pag. a 4-a)

CIPRIAN STREZA,
student teolog, an II

Armata şi Biserica

— însemnări pe marginea unui seminar —

În zilele de 31 octombrie şi 1 noiembrie anul curent s-au desfăşurat la Cercul Militar Sibiu lucrările seminarului cu tema: „Armata şi Biserica. Tradiţie şi actualitate la sfârşit de mileniu". Organizat de Institutul pentru Studii Politice de Apărare şi Istorie Militară, Academia Forţelor Terestre, Comisia Română de Istorie Militară şi Revista de Istorie Militară, cu sprijinul Fundaţiei „Hanns Seidel", seminarul s-a bucurat de o participare de excepţie, pe măsura subiectelor dezbătute.

În deschiderea lucrărilor au rostit alocuţiuni primarul oraşului Sibiu, dl. Klaus Johannis, P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, gen. de brigadă dr. Mihai E. Ionescu, directorul Institutului pentru Studii Politice de Apărare şi Istorie Militară, gen. de divizie dr. Liviu-Oliver Habian, comandantul Academiei Forţelor Terestre, dl. Horst Kossack, reprezentant rezident al Fundaţiei „Hanns Seidel" în România.

Seminarul a reunit reprezentanţi ai celor două instituţii care, deşi atât de diferite ca structură, s-au dovedit a se afla într-o relaţie de interdependenţă de-a lungul timpului până în actualitate. Pe parcursul celor două zile au fost prezentate referate menite să evidenţieze consensul între Armată şi Biserică în istoria românilor, începând din secolele II—III, în Dacia romană, parcurgând momente cruciale care au contribuit la conturarea profilului actual al României: stat liber şi suveran, până în anii din urmă, când eforturile se unesc pentru realizarea demersurilor necesare integrării euro-atlantice.

De la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu au fost prezenţi: pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, care a expus referatul intitulat: *„Clerul militar în războiul de independenţă şi în războaiele de întregire şi reîntregire a neamului"*, pr. asist. drd. Constantin Necula cu comunicarea: *„Pastoraţia militară în viziunea preotului Ioan Dăncilă"*, drd. asist. Paul Brusanowski cu expunerea: *„Însemnările unui comandant austriac despre ţările române"* şi drd. Claudia Dumitriu cu referatul: *„Călugăriţe ortodoxe în serviciile sanitare ale armatei române (1877—1878; 1916—1918)"*.

A fost pus în lumină un fapt cert, şi anume acela că sondajele de opinie desemnează cele două instituţii drept cele mai credi-

(Continuare în pag. a 3-a)

CLAUDIA DUMITRIU

„Asociaţiunea" la actul Unirii

(Urmare din pag. 1)

gie. Cele 7 despărţăminte merituoase au fost: Brad, Bucium (Sălaj), Ceica (Bihor), Crasna (Sălaj), Huedin, Oradea şi Şimleul Silvaniei.

Redăm textul integral al actelor esenţiale: extrase din procesele verbale ale Şcolii Civile de Fete şi ale Astrei, precum şi credenţionalele prezentate de cele două instituţii şi despărţămintele „Asociaţiunii" la Alba Iulia.

a) Centrala Sibiu: Ioan Banciu, Sibiu; Corneliu Bardoşi, Sibiu;

b) Despărţământul Brad: Ioan Ghişa, Brad;

c) Despărţământul Bucium: Ioan Nossa, Petre Tulbure, Bucium;

d) Despărţământul Ceica: Sever Sălăgean, Holod;

e) Despărţământul Crasna: Ioan Perényi, Ortelec;

f) Despărţământul Huedin: Aurel Muntean, Huedin; Ioan Irimeş, Săcuieni;

g) Despărţământul Oradea-Mare: Dr. Savu Marta, Augustin Magyar, Oradea-Mare;

h) Despărţământul Şimleul-Silvaniei: Nicolae Munthiu, Dr. Iuliu P. Mureşian, Şimleu.

Reprezentanţii colegiilor de la şcoalele medii, institutele teologice, pedagogice şi şcolile civile.

23. Şcoala civilă de fete a Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român din Sibiu: dr. Vasile Bologa, Sibiu.

Majoritatea conducerii P.N.R. era compusă din membri ai Astrei, iar exemplele sunt numeroase: George Pop de Băseşti, dr. Ioan Raţiu, Alexandru Mocioni, dr. Aurel Vlad, Iuliu Coroianu, Vasile Lucaciu, Teodor Mihali, Alexandru Vaida Voevod, Iuliu Maniu ş.a. Între cei 14 condamnaţi în perioada Memorandului, pe lângă unii dintre cei deja amintiţi, mai apar astriştii: D.P. Barcianu, N. Cristea, R. Patiţia, D. Roman, G. Domide, P. Barbu. De asemenea, în noiembrie — decembrie 1918 persoane de la conducerea unor despărţăminte se aflau şi în conducerea Consiliilor Naţionale locale.

Personalităţi aflate în slujba „Asociaţiunii" sau membri ai acesteia formau majoritatea Marelui Sfat Naţional Român la Alba Iulia, anume: A. Bârseanu, preşedintele Astrei, ales ca vicepreşedinte al acestui for, S. Dragomir, O. Ghibu, I. Lupaş, O. Goga, O. C. Tăslăuanu, I. Lepădatu, N. Bălan, I. Broşu, E. Lemeny-Rozvan, E. Roşca.

La 30 iulie 1919 au mai fost cooptaţi şi Partenie Cosma, Iuliu Moldovan, Dumitru Comşa, Ion Agârbiceanu, I.U. Soricu ş.a., astrişti cu recunoscute merite.

A. Bârseanu a susţinut ideea unirii „fără condiţii", mobilizând tinerii în favoarea acestei idei, care nu s-a dovedit prea inspirată, aşa cum o ilustrează documentele Astrei din perioada interbelică, ca să ne referim numai la acest fond.

La cererea tineretului a lansat o declaraţie cu 30.000 de semnături ca un protest împotriva unirii fără condiţii. Ioan Broşu, Gheorghe Crişan şi alţii au avut acelaşi punct de vedere, combătând poziţia lui V. Goldiş.

Efervescenţa şi bucuria eliberării naţionale au fost înregistrate atât la Şcoala Civilă de Fete, cât şi la „Asociaţiune". După secole de frustrare şi impilare maghiară, sentimentul intrării într-o normalitate istorică, aceea a României Mari, adică un sentiment firesc al autohtonului, şi-a pus amprenta pe cumpăna anilor 1918/19.

Colectivul şcolii Astrei ia la cunoştinţă „cu mare bucurie despre hotărârile de la Alba Iulia", reacţiile şi acţiunile sale ulterioare demonstrând fără echivoc că relaţia politică-culturală este indispensabilă emancipării etnice. A. Bârseanu, preşedintele Astrei, va conduce congresele profesorilor români din decembrie 1918 şi primele luni ale anului 1919, ca omagiu pentru activitatea sa profesorală la Braşov şi pentru patriotismul său în genere.

Elevele române de la Institutul Maicilor Franciscane din Sibiu sfidează, în acest an fatidic pentru imperiul austro-ungar, dispoziţiile oficiale privind interdicţia limbii române în şcoală şi internat. „Am început, îşi amintea Olivia Vasiu, să vorbim româneşte în afara orelor de program, să învăţăm poezii şi cântece patriotice şi ne-am făcut rost de o panglică tricoloră pe care o purtam la reverul uniformei şcolare". La 1 Decembrie, rememorează fosta elevă, „cu ajutorul colegelor de la Şcoala Civilă de Fete a «Asociaţiunii» ne-am împodobit camerele de la internat cu steguleţe tricolore, şi, gătite în port naţional sălăştean, am ieşit în curte, unde am cântat «Pe-al nostru steag» şi «Deşteaptă-te române».

Biblioteca „Astrei", în afara altor donaţii — unele de la saşi, mai e beneficiara a trei ex. din *Cărticica legionarului român,* oferită de Legiunea Română din Sibiu, iar la Muzeul „Asociaţiunii", ca depozitar al valorilor culturale naţionale, este depus „spre păstrare stindardul batalionului «Avram Iancu» pregătit din partea românilor din Basarabia". Predarea steagului şi „aşezarea lui în sala festivă" s-a petrecut în prezenţa ofiţerilor acestui batalion şi a comandamentului armatei române staţionate în Sibiu în fruntea cu generalul Traian Moşoiu, după care au fost vizitate colecţiile muzeului, singurul muzeu românesc de amploare şi reprezentativ pentru românii aflaţi sub stăpânire maghiară.

(Continuare în nr. viitor)

Naşterea Domnului — eveniment de demarcaţie în istorie

(Urmare din pag. 1)

nosc legaţi de marele eveniment al Naşterii Domnului.

Ca o sugestie, iată, de pildă trei faze principale ale unei astfel de agende spirituale: deschiderea spre paradox, permisiunea ca taina să-ţi lucreze sufletul, şi celebrarea.

1. Deschiderea spre paradox este strict legată de realizarea că nu toate se pot înţelege. Este vorba aici de auto-conştientizarea noastră cu privire la limitele condiţiei noastre existenţiale, cu alte cuvinte de revenirea la realismul salutar propoveduit de Sf. Evanghelii. A fi realist implică gândire critică, iar aceasta duce nemijlocit, pe de o parte, la echilibru în dimensiunea orizontală a vieţii, şi la rugăciune în dimensiunea ei verticală, pe de altă parte.

Gândirea la limitele fiinţei umane din punct de vedere fizic, psihologic, intelectual, facilitează acceptarea misterului. Atunci din genul de persoană caracterizată de îndoială — *dubito ergo sum* — omul progresează spre tipul de persoană reprezentată de Sf. Fecioară Maria: *Fiat!* La aceasta se referea şi Hölderlin când spunea că *Da* este cuvântul originar *(Urwort)* care simbolizează atitudinea fundamentală a omului ce trăieşte în conformitate cu scopul creării sale.

Acceptarea conştientă a Naşterii Domnului ca taină, ca paradox, deschide în mod eficient porţile comuniunii omului cu Dumnezeu şi se constituie în etapă esenţială a procesului de transformare interioară pe care Întruparea Fiului lui Dumnezeu este menită să o aducă şi să o producă.

2. A doua fază din menţionata agendă spirituală este legată de nevoia de a te lăsa lucrat de taină, de a te expune acesteia, mai ales câtă vreme suntem purtători ai tainei şi enigme ambulante, oricum.

Felul cum priveşti taina şi cum o tratezi determină modul în care aceasta îţi va lucra sufletul, te va marca, te va transforma. De exemplu, într-un fel trăieşti (mai ales pe plan interior) când ştii exact ce te aşteaptă la capăt de drum, când totul e planificat, previzibil, detectabil, şi altfel trăieşti când nu ştii, când mai există suspens, când îţi faci planuri, dar şi griji, realist fiind, când, ca oarecând poporul ales în pelerinajul de 40 de ani în pustie, ştii în principiu unde mergi şi ce vrei să realizezi, dar în fapt, nu ai toate detaliile planului, căci chiar dacă ţi le faci, ele nu depind de tine, ci tu de ele, de plan, de plănuitorul principal, tu fiind cel secundar.

Într-o astfel de situaţie, când realizezi că, de fapt, depinzi de Dumnezeu şi de circumstanţele pe care El le rânduieşte, dar pe care nu întotdeauna le poţi anticipa şi controla, te rogi mai mult, problematizezi mai mult — pentru a folosi o expresie dragă lui Blaga — începi să te uiţi deci mai atent la relaţia pe care o ai cu cel de care depinzi.

Când te afli în suspens, începi automat să cauţi un punct de sprijin. În aceste condiţii deci, nu e greu să realizezi dependenţa ta de Dumnezeu şi să ajungi la concluzia că fără o relaţie adecvată cu El, bazată în primul rând pe rugăciune smerită, nu poţi ajunge prea departe.

Acceptând deci taina, acceptând să te expui ei, ea va începe de la sine să lucreze ogorul sufletului tău, ea răscoleşte starea de dependenţă, te ajută s-o conştientizezi, şi aceasta duce implicit la rugăciune.

Rugăciunea la rândul ei intensifică relaţia, o conturează, o întăreşte şi îl spiritualizează pe credincios.

În cazul Naşterii Domnului, tu accepţi taina mai presus de fire ca şi Sf. Fecioară, apoi faci loc ca Domnul să se nască spiritual în peştera şi pustiul sufletului tău. Aceasta duce la fertilizarea ogorului, a pustiului, te face să nu mai creşti singur, ci cu El, căci de aceea este Emanuel, Dumnezeu cu noi, întocmai cum Însuşi zice: „Iată, stau la uşă şi bat; de va auzi cineva glasul Meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine" (Apocalipsa 3 : 20).

În felul acesta, şi dacă eşti în suspens, şi dacă nu ştii, ai conştiinţa fermă şi sentimentul că El este cu tine, creşterea ta e ocrotită, drumul privegheat, când nu ştii, El te direcţionează, El e jalonul care precum oarecând coloana de foc sau de nour, te scoate la liman.

3. Celebrarea este urmarea firească a primelor două faze ale acestei agende spirituale. Odată spiritualizat prin lucrarea tainei în tine, nu se poate să nu trăieşti doxologic.

Celebrarea, aprecierea, gratitudinea (nu ca acte ocazionale, ci ca stări, ca atitudini permanente) sunt valori care nu mai caracterizează societatea modernă; se poate cu uşurinţă face o corelaţie între pierderea acestor valori şi declinul moral-spiritual al lumii post moderne în general. Un învăţat american (A. Heschel) nota că dacă vreodată lumea va pieri, şi semne sunt destule în acest sens, acest lucru nu se va întâmpla din lipsa de informaţie (aceasta abundă şi reprezintă ţelul principal al omului de azi), ci din lipsa de apreciere, de gratitudine, de celebrare.

Iată, Naşterea Domnului, ca eveniment divin adecvat înţeles şi impropriat, oferă lumii şansa reasumării acestei necesare componente a unei vieţi moral-spiritual sănătoase: doxologia ne oferă şansa bucuriei. Naşterea Domnului a fost lăudată, celebrată de întreaga creaţie; de îngeri, de magi şi păstori, de generaţii prin secole până astăzi.

Colindele noastre tradiţionale ne redau sensul acestui gen de celebrare, de aceea sunt aducătoare de bucurie; ele ne fac şi pe noi colindători chiar atunci când doar le auzim: „Noi umblăm, şi colindăm / şi pe Domnul căutăm". Şi când doar primim pe colindători, ne recunoaştem în acel „noi", căci şi noi Îl căutăm pe Dumnezeu; şi noi, poate în alt mod decât ei, suntem în pelerinaj.

Acum, la 2000 de ani de la Naşterea Domnului avem o ocazie cu totul deosebită de a face din această sărbătoare a sărbătorilor o temelie, un punct de plecare, un nou set de jaloane de orientare pentru ca drumul nostru înainte, pelerinajul nostru să fie mai ferm, mai sigur de a se îndrepta spre adevărata lui ţintă.

Plecăm de la Naşterea Domnului spre Împărăţie; de la Domnul spre Domnul, nu singuri, ci cu o călăuză, cu Emanuel, cu Domnul.

Prin întruparea Logosului divin pe pământ avem un Dumnezeu-Om în ceruri. Avem la cine privi, spre cine tinde, are cine să ne ofere o mână mântuitoare.

Venind Dumnezeu în apropriere maximă de om suntem acum în maximă cunoştinţă de Dumnezeu. Ceea ce ne trebuie ni s-a dat. Depinde de ceea ce facem cu ce ni s-a dat.

Celebrarea Naşterii Domnului ne aduce aminte de dar, de posibilitate şi de datorie. De aceea, ca sărbătoare a darului, o întâmpinăm cu doxologică bucurie, aşa cum ne îndeamnă şi colinda: „Lăudaţi şi cântaţi şi vă bucuraţi".

„Mare minune s-arată..."

(Urmare din pag. 1)

ţial, pentru a ne readuce la starea de **„fii preaiubiţi ai Celui Preaînalt"**, de a ne repune în starea la care am fost dinainte de căderea protopărinţilor.

Crăciunul ca sărbătoare a înomenirii Celui mai înainte de veci, este un model al iubirii intratrinitare faţă de neamul omenesc cel căzut şi în acelaşi timp o chemare spre cele înalte şi spre preaslăvirea Celui Întrupat. Crăciunul ca sărbătoare a venirii la noi a **„Mielului lui Dumnezeu"**, sub chip de prunc înfăşat este o icoană admirabilă a plecăciunii lui Dumnezeu faţă de noi şi un imbold şi o chemare de a ne sluji unii altora în dragoste şi iubire şi de a ne apropia în duhul Aceluiaşi Hristos Mântuitor.

Poate de aceea praznicul Crăciunului dintre toate celelalte praznice este aşteptat cu dor şi cu fiorul sfânt al întâlnirii noastre cu veşnicia transformată în istorie şi care ne cuprinde pe fiecare la sânul ei.

Întreg Cosmosul este transfigurat de măreţia acestei zile şi participă efectiv la realizarea ei aşa cum bine observă imnograful creştin când zice: **„Ce vom aduce Ţie Hristoase? Că Te-ai arătat pe pământ ca un om, pentru noi. Fiecare din făpturile cele zidite de Tine mulţumire aduce Ţie: îngerii cântarea, cerurile steaua, magii darurile, păstorii minunea, pământul peştera, pustiul ieslea, iar noi pe Maica Fecioara"** (stihira Vecerniei praznicului).

Participarea cosmosului la minunea Naşterii ne transfigurează şi pe noi şi ne transpune într-un alt sens al existenţei noastre, ne preface în oameni noi plini de adevăr şi de dragoste, oameni întru care sălăşluieşte pacea cea mai presus de minte.

„Mărire întru cei de Sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire", cântăm în această noapte sfântă şi mântuitoare şi împreună cu puterile cereşti şi cu întreaga Biserică ne închinăm dumnezeiescului prunc născut Iisus, Cel ce ne-a adus pacea, harul şi adevărul.

„Hristos se naşte, măriţi-L, Hristos pe pământ, întâmpinaţi-L", glăsuim împreună cu întreaga făptură, tresăltând de bucurie la minunea înfăptuită acum 2000 de ani, când Dumnezeu a trimis pe Fiul Său în lume **„ca lumea să fie mântuită prin El"** (Ioan 3, 17).

Să prăznuim aşa cum se cade această sfântă zi a Crăciunului precum şi celelalte zile de praznic ale Anului Nou şi Bobotezei şi primeniţi sufleteşte să ne apropiem cât mai des de masa sfântului altar, pentru a-L primi pe Hristos cel veşnic şi primindu-L să vestim tuturor că **„bun este Domnul şi plin de îndurare"**.

Tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului, precum şi tuturor cititorilor străvechii foi a lui Şaguna de la Sibiu, le facem de Sfintele Sărbători alese doriri de sănătate, fericire şi urarea de „La mulţi ani!"

Armata şi Biserica

(Urmare din pag. a 2-a)

bile dintre instituţiile statului, ceea ce demonstrează că poporul acestui pământ îşi pune speranţele în Biserică şi armată pentru că lor li se datorează dăinuirea noastră în timp, rezistenţa de-a lungul istoriei. Fiecare instituţie a luptat în maniera-i specifică pentru apărarea fiinţei naţionale: Biserica exploatând puterea cuvântului, iar armata uzând de forţa armelor. Armata face parte din Biserică, slujitorii ei fiind creştini, slujitori în oastea lui Hristos Domnul. Se impune aşadar o colaborare permanentă, care să devină din ce în ce mai fructuoasă, pastoraţia militară, asistenţa duhovnicească a cadrelor militare, a tinerilor care săvârşesc stagiul militar, educaţia moral-religioasă a acestora, constituind imperative care trebuie urmate. Deşi misiunea actuală a preoţilor militari diferă faţă de aceea de odinioară, trebuie să învăţăm din experienţa trecutului, conferind sens deplin prezentului, privind cu încredere spre viitor.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE, Prea Sfinţia Sa Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **3 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la biserica „Sf. Arhangheli" din Braşov rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. parohi Stelian Manolache şi Axente Gonţea au fost hirotesiţi întru sachelari.

● **5 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Iosif Ciolan.

— Seara a slujit şi a predicat la Vecernie în biserica „Sf. Nicolae" din Sibiu-Lazaret. P.C. Pr. parohi Nicolae Buta şi Ioan Galea au fost hirotesiţi întru iconomi stavrofori.

● **6 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului rostind cuvânt de învăţătură. P.S. Sa a hirotonit întru preot pe C. diacon Iosif Ciolan pe seama parohiei Şinca-Veche, prot. Făgăraş şi pe seminaristul Constantin Mântărău întru diacon.

● **7 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Filofteia" din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.

● **8 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la ceremonia de decorare a unor ierarhi la Palatul Cotroceni de către dl. Preşedinte al României Emil Constantinescu.

● **9 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Constantin Mântărău pe seama parohiei Racoş, prot. Agnita şi întru diacon pe teologul Ioan Oană.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **10 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit la invitaţia Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, alături de Î.P.S. Sa, slujba de sfinţire a bisericii „Sf. Arhangheli" din Blaj-Veza şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură.

● **12 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Ioan Oană pe seama parohiei Haşag, prot Sibiu.

P.S. Sa a luat parte la Vernisajul expoziţiei de icoane a studentului teolog Constantin Niculciuc, la Biblioteca Astra.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **14 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a primit un grup de colindători de la parohia Motiş, prot. Mediaş, condus de P.C. Pr. Lucian Puşcă, precum şi un grup de copii de la Şcoala Generală nr. 20 din Sibiu.

Diacon VASILE AVRAM

Parteneriat româno-austriac

(Urmare din pag. a 2-a)

cut impresionaţi de căldura şi de ospitalitatea, cu care au fost primiţi în toate aceste locuri, lucru ce a avut o reală contribuţie la buna desfăşurare a întregului program.

Au urmat apoi o serie de discuţii, purtate într-un spirit ecumenic şi într-o atmosferă familiară specifice Facultăţii de Teologie. Relevant în această privinţă este faptul că, în cadrul discuţiilor despre credinţă, diferenţele sesizate între teologii ortodocşi şi romano-catolici au fost mai mult de ordin instituţional şi mai puţin de ordin spiritual, trăirea duhovnicească fiind privită într-un mod asemănător.

De asemenea, oaspeţilor le-au fost prezentate aspecte ale ecumenismului local prin participarea la o întâlnire cu preoţii Siegfried Schullerus, din partea Bisericii Evanghelice, Gheorghe Streza şi Aurel Pavel din partea Bisericii Ortodoxe, dar şi prin discuţii purtate cu preotul catolic Oscar Raicea. Ideea de bază a fost aceea că, în ciuda diferenţelor existente, fraternitatea creştină este sentimentul care predomină şi care facilitează o serie de întâlniri ecumenice benefice tuturor.

În cadrul acestui program s-au rediscutat clauzele parteneriatului dintre cele două Facultăţi de Teologie. Aceste discuţii au fost conduse de reprezentanţii celor două instituţii: pe de o parte delegaţia Facultăţii „Andrei Şaguna" formată din cadrele didactice implicate, în frunte cu Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, iar pe de altă parte Prof. Dr. Erich Renhart, conducătorul delegaţiei Universităţii „Karl Franz". În cadrul acestor discuţii s-a evidenţiat importanţa unei colaborări materializate prin diferite acţiuni comune, menite să întărească legăturile existente. De aceea, în luna mai 2001 se va desfăşura la Graz un seminar cu participarea comună a celor două Facultăţi.

Această acţiune s-a bucurat de sprijinul material al unor instituţii sibiene şi nu numai, care au jucat un rol vital în buna desfăşurare a programului. Dintre acestea amintim: Arhiepiscopia Sibiului, Episcopia Curtea de Argeş, parohiile Sibiu-Cetate, Valea Aurie, Hipodrom IV, Răşinari II şi Sâmbăta de Sus (Răsărit şi Apus), Institutul Luteran din Sibiu, mânăstirea Cozia, schitul Sibiel, precum şi firmele Scandia S.A., Păltiniş S.A., Verena S.R.L., McDonald's, Victoria S.A., Aroma S.R.L., Vinaria S.A., DataPro şi Xerox Sory.

În concluzie, se poate spune că întreaga acţiune a fost un succes şi a reprezentat un pas important pentru asigurarea viitoarelor colaborări dintre cele două Facultăţi, dar mai ales pentru promovarea unui ecumenism bazat pe cunoaştere personală şi pe deschidere faţă de ceilalţi.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2001, este de 75 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● La Ed. Humanitas găsim cartea lui Cioran: **Caietele III (1967-1972),** traducere din franceză de Emanoil Marcu şi Vlad Russo, Bucureşti, 2000, 404 p.

„Vreme de cincisprezece ani (1957-1972), Cioran a umplut treizeci şi patru de caiete cu însemnări. Ele au fost găsite după moartea autorului de Simone Boné, prietena sa de viaţă, şi au fost publicate, în 1997, la Gallimard. Nu avem de-a face cu un jurnal propriu-zis, deşi numeroase însemnări sunt datate. Ne găsim mai degrabă în faţa unui **„laborator"** de încercări pentru cărţi ulterioare. Oricum, se regăsesc în aceste **Caiete** toate obsesiile şi toate impresiile lui Cioran, toate furiile şi toate regretele sale, exprimate într-un stil a cărui exactitate nu e cu nimic mai prejos de aceea pe care o cunoaştem din eseuri şi din aforisme. Câteva **„personaje"** revin frecvent în însemnări: Ionesco, Michaux, Beckett sau Noica îl determină adesea pe mizantrop să-şi dezvăluie nebănuitele resurse de prietenie; altele, anonime sau desemnate doar prin iniţiale, îi provoacă obişnuitele răbufniri de sarcasm. Nu altă voce răzbate, aşadar, din acele **Caiete,** ci modulaţiile glasului inconfundabil al ultimului moralist al veacului.

Ediţia Humanitas a Caietelor lui Cioran apare în trei volume".

Cartea aceasta deşi nu e un **jurnal,** e totuşi foarte aproape de el pentru că e toată alcătuită doar din fragmente. Oricum e foarte interesant de aflat cum trăia un om, ce gândea el şi ce scria el. Pentru că în astfel de cărţi e viaţa, toată viaţa unui om care scria, care se înşela, care-şi pregătea cărţile viitoare şi poate tocmai de aceea e foarte interesantă pentru cercetătorii unei vieţi. Mai ales după ce această viaţă i s-a terminat. Cred că e foarte interesant de urmărit firul acestui gând care a dat totuşi naştere unui om. Un om care merită cunoaşterea noastră. Căci oricum e foarte interesant.

★

● P.C. Pr. Icon. Stavr. Eugen Goia publică o carte cu titlul: **„Ţara Moţilor". Vatră de istorie şi spiritualitate românească,** Editura Clusium, 2000, 150 p.

Iată ce spune P.C. Pr. Protopop Iosif Gligor despre această carte: „Părintele Eugen Goia s-a născut pe pământul sfânt al Munţilor Apuseni, în oraşul Câmpeni, la 26 aprilie 1940. Părinţii săi, Irimie şi Elena, oameni oneşti şi harnici, l-au învăţat de mic ce este munca şi lupta, care sunt greutăţile vieţii.

A învăţat carte în oraşul natal, apoi urmează Seminarul Teologic din Cluj şi Institutul Teologic din Sibiu. Este licenţiat în teologie. În 1965 se căsătoreşte cu tânăra asistentă medicală Livia Moldovan, cu care începe activitatea pastorală în comuna Sălciua de Sus, jud. Alba.

În 1972 este transferat la parohia Sohodol, unde păstoreşte şi în prezent. O parte dintre articolele sale, rod al unor ani îndelungaţi de studiu, apar şi în cartea de faţă.

Pe unde a păstorit în mândra Ţară lăsată de Dumnezeu pe pământ - **Ţara Moţilor** - părintele Eugen Goia a stat cu sufletul şi cu fapta mereu aproape de nevoile moţilor săi.

Cartea de faţă este şi rămâne o dreaptă mărturie a luptei moţilor pentru dreptate şi libertate, a statorniciei lor pe aceste meleaguri, carte scrisă de un slujitor al Bisericii străbune".

E o carte care cuprinde pe toţi eroii trecuţi pe pământul Ţării Moţilor. Părintele Goia pomeneşte aici şi pe părintele Dosoftei Muraru, care a trecut şi el prin acele locuri şi care l-a slujit pe Dumnezeu. Cartea dânsului e plină de asemenea oameni şi mai mari decât aceştia, precum: „Avram Iancu, Horea, Cuviosul Sofronie de la Cioara, P. S. Episcop Dr. Vasile Stan, Rubin Patiţia şi mulţi alţii". De obicei oameni ai locului despre care mai scrie, fac din această carte, o carte de memorie a locurilor şi a oamenilor din Ţara Moţilor, care ne fac să ne aducem aminte de trecut, cu totul prinşi de frumuseţea numelor trecutului care ne îmbogăţesc şi ne înfrumuseţează viaţa. Iată ce scrie de exemplu despre părintele Dosoftei Muraru: „A făcut ceea ce au făcut preoţii români de veacuri au fost stăpânii neamului, dascălii poporului.

A fost o mare personalitate nu numai culturală şi teologică ci şi de ordin moral, de care neamul şi ţara au nevoie mai ales în vremuri de izbelişte.

El a fost dătător de curaj şi speranţă în deşertul spiritual care s-a întins ca o molimă peste ţară, sub lunga stăpânire satanică, viciind sufletul şi spiritul creştin", pag. 125.

E o carte care merită toată atenţia.

★

● Editura Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu publică cartea: **„Gura Râului, sat din Mărginime",** de Dumitru Ioan Arsenie, Sibiu, 2000.

Cartea este întărită de un **Argument** semnat de prof. Cornel Lungu, directorul Muzeului de Istorie Sibiu. El scrie printre altele: „Este tonifiant şi dătător de speranţă să constaţi că în tumultul şi avatarurile vieţii din societatea contemporană poţi întâlni şi cunoaşte intelectuali preocupaţi şi pasionaţi de tradiţiile, cultura şi istoria locurilor în care s-au născut şi copilărit. Un exemplu demn de urmat şi de apreciat este al domnului Col. Ioan Dumitru Arsenie, autorul lucrării **„Gura Râului, sat din Mărginime".**

După ce face descrierea satului şi descrie apoi pe diferiţi preoţi şi membri marcanţi ai comunităţii, se ocupă de preotul ţăran şi rapsodul Ion Hanzu, apoi de ţesătoarea şi poeta Maria Hanzu, apoi de alte personalităţi care au vizitat satul de-a lungul istoriei precum: Mihai Eminescu, George Coşbuc, Ioan Slavici, Ilarie Chendi, Şt. O. Iosif, Acad. Onisifor Ghibu, Ion Agârbiceanu, Nicolae Iorga, Octavian Goga, Liviu Rebreanu, Episcop Dr. Ioan Stroia, Lucian Blaga, Acad. Mircea Zaciu.

E o prezentare largă care arată localitatea în 229 pagini, făcând-o, poate, printre cele mai interesante descrieri despre un sat românesc.

O recomandăm cu toată căldura.

ANTONIE P.

Cu prilejul Praznicului Naşterii Pruncului Iisus, Redacţia foii şaguniene adresează cititorilor şi colaboratorilor urarea de Sărbători fericite, sănătate şi bună speranţă într-un viitor mai luminos şi mai liniştit, în care să sporească bucuria, în fiecare casă creştinească, şi să se consolideze unitatea şi frăţietatea!

LA MULŢI ANI!

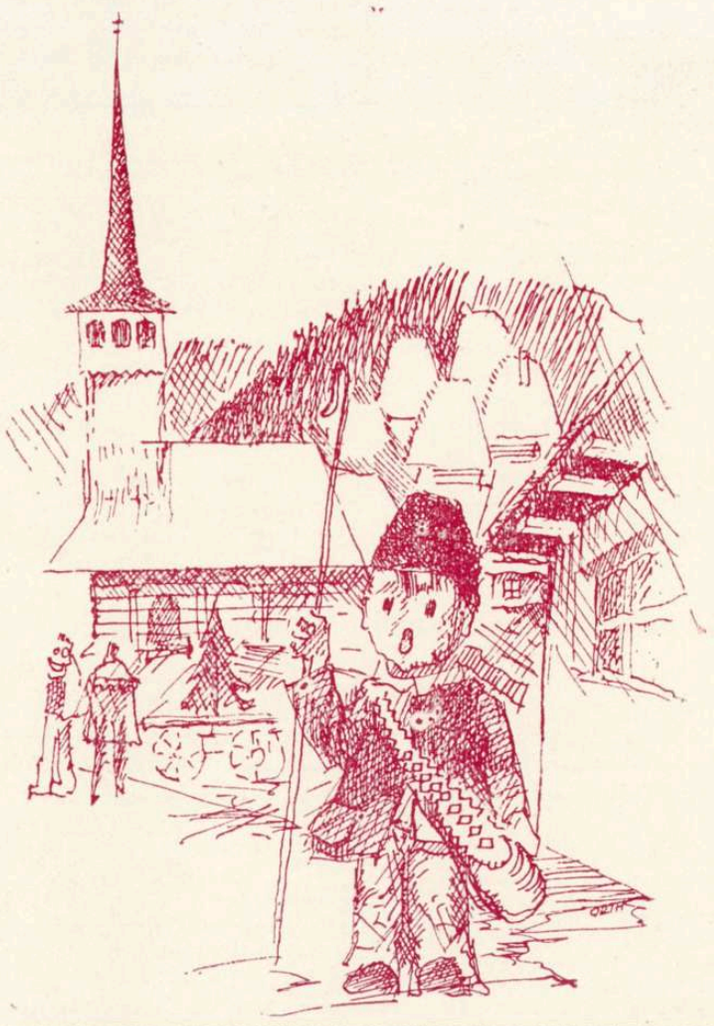

Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu şi Andrei Nicolescu, **Preoţi în tranşee, 1941—1945.** Bucureşti, 2000, XXXII plus 400 p.

Este prima lucrare, care, după aproape 60 de ani, pune în lumină lucrarea misionară şi patriotică desfăşurată de preoţi români în cursul celui de al doilea război mondial. A apărut cu îndemnul şi binecuvântarea P.S. Episcop Calinic al Argeşului. Dacă în prima conflagraţie mondială, preoţii militari au lucrat sub îndrumarea preotului prof. univ. Constantin Nazarie din Bucureşti, acum ei erau conduşi de episcopul general de brigadă dr. Partenie Ciopron (1896—1980), care în 1916—1917 a luptat cu arma în mână, fiind rănit în luptele de la Caşin. Era secondat de preotul Ioan Dăncilă din Sibiu (1883—1981), un reputat predicator şi autor al unor volume de învăţături şi îndrumări pentru ostaşi. Episcopul Partenie a coordonat activitatea celor 108 preoţi militari activi (asimilaţi cu gradul de căpitan, câţiva cu cel de maior) şi peste 80 de preoţi „rezervişi", care au însoţit trupele româneşti pe fronturile de Est şi apoi de Vest. Ei au acordat asistenţă religioasă soldaţilor noştri (prin săvârşirea de Liturghii, Te-deumuri, sfinţirea steagurilor, spovedanii, împărtăşanii şi mai ales prohodirea celor căzuţi la datorie), dar şi prin botezarea a mii de copii ucraineni şi ruşi, prin redeschiderea şi sfinţirea unor lăcaşuri de cult distruse sau pângărite de bolşevici în Basarabia şi Ucraina.

Trebuie să notăm că în cursul luptelor şi-au pierdut viaţa şi câţiva teologi: protosinghelul Nicodim Ioniţă, încadrat voluntar în armata română, studentul teolog Ioan Lepădătoiu de la Academia teologică „Andreiană" din Sibiu. Câţiva preoţi au fost luaţi prizonieri de trupele sovietice şi au avut o soartă deosebit de grea, ca preoţii Dumitru Bejan din Hârlău, care a reuşit să-şi publice, în ultimii ani, memoriile, sau preotul Gheorghe Tudorache, despre care nu s-a mai aflat nimic.

Mulţi preoţi militari au fost decoraţi pentru atitudinea lor plină de demnitate şi înalt patriotism.

Ar fi de dorit ca autorii să cerceteze şi arhiva fostei „Misiuni religioase" din Transnistria, cu sediul la Odessa, condusă iniţial de arhimandritul Iuliu Scriban, apoi de mitropolitul Visarion Puiu († 1964 în Franţa). Am avea o imagine asupra operei de „încreştinare" pe care a încercat să o ducă la îndeplinire Biserica noastră de dincolo de Nistru după un sfert de veac de stăpânire bolşevico-atee.

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; P. S. **Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2,11.1 -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU